T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ



EMİNE IŞINSU'NUN "ÇİÇEKLER BÜYÜR" ADLI ROMANI İLE ORHAN PAMUK'UN "CEVDET BEY VE OĞULLARI" ROMANININ DİLBİLİMSEL AÇIDAN MUKAYESE EDİLMESİ

İMRA BARUT

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ SİBEL BAYRAKTAR

EDİRNE 2020

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da başka bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

14/09/2020

İmra BARUT



Tezin Adı: Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" Adlı Romanı İle Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" Romanının Dilbilimsel Açıdan Mukayese Edilmesi

Hazırlayan: İmra BARUT

ÖZET

Dil insanların iletişim kurmalarını, duygu ve düşüncelerini anlatmalarını sağlayan en önemli araçlardan biridir. Her bireyin karakteri farklı olduğundan dili kullanış biçimleri de farklıdır. İşte bireylerin fikirlerini, hissettiklerini anlatmak için kullandığı bu özel ve kişisel anlatış tarzına üslup diyoruz.

Kadın ve erkeğin karakterlerinin farklı olmasından dolayı, üslupları da farklıdır. Bu güne kadar yapılan araştırmalarda bir kadın ve bir erkeğin dil kullanımındaki farklılıklar karşılaştırılmadığı için bu çalışmayı hazırladık. Bu çalışmada çağdaş yazarlarımızdan Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" kitabını ve Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" kitabını seçtik. Seçtiğimiz bu kitaplardan her biri otuzar sayfa olmak üzere Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un üslup özelliklerini iyi yansıtması açısından seçici olduğunu düşündüğümüz isim tamlamalarını, sıfat tamlamalarını, zaman zarflarını, fiilimsileri, fiilde çatıyı, birleşik fiilleri, birleşik kipli fiilleri, tasarlama kiplerini, cümle başı bağlama edatlarını, devrik cümleyi, nasıl kullandıklarını inceledik. Bu incelemeler doğrultusunda yazarlarımızın karakterleri ve kullandıkları üslupları hakkında sosyolojik ve psikolojik tahminlerde bulunarak karşılaştırma yapmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Emine Işınsu, Orhan Pamuk, üslup, üslupbilim, dilbilimi,

Name of Thesis: The linguistic comparison of two novel which are “Çiçekler Büyür” by Emine Işınsu and “Cevdet Bey ve Oğulları” by Orhan Pamuk

Prepared by: İmra BARUT

ABSTRACT

Language is one of the most important tools that provide an opportunity to people express their feelings and thoughts. Since each individual's character is different, the way they use the language is different. Thus, the different way of language usage is used by individuals personally and is called the style.

As the characters of men and women are different, their choice of word and style are also different. We have prepared this study aiming to demonstrate the distinct language usage of a woman and a man that will guide the newest comparison in the reasearches. In this study, we have chosen the books which are "Çiçekler Büyür" by Emine Işınsu and "Cevdet Bey ve Oğulları" by Orhan Pamuk. This study is prepared by the books that we have chosen which are "Çiçekler Büyür" and "Cevdet Bey ve Oğulları" including thirty pages each of them, and therefore, is analyzed through the headings respectively; noun phrases, adjective phrases, time envelopes, verbs, verb roof, compound verbs, compound verbs, and transpose sentences. In line with these investigations, we tried to make comparisons by making sociological and psychological predictions about the characters and the styles used by our authors.

Word Key: Emine Işınsu, Orhan Pamuk, wording, stylistics, linguistics

ÖN SÖZ

Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar, onların düşünme ve davranışlarında da ayrışmalara yol açmıştır. Özellikle Moir ve Jessel beynin belirli bir cinsiyete göre geliştiğini öne sürmüş ve cinsler arasındaki davranış ve tutum değişikliklerini hormonal tesirlere bağlamışlardır. Beyin kaynaklı doğuştan gelen ayrılıkların, kadınların ve erkeklerin olguları başka türlü algılayıp, sıralayıp, değerlendirip, başka türlü tepki vermelerine sebep olduğunu ifade etmişlerdir.[1] Dolayısıyla her ne kadar kadın ve erkek gerek sosyolojik gerek toplumsal bağlamda eşit haklara sahip olsa da iki cinsin farklı biyolojik yapıya sahip olmalarından gelen farklılıklar onların hayatlarına ve dillerine de yansımıştır.

Handan Karakaya ve Ümran Cihan'a göre, kadın bedeni, geleneksel toplumlardan modern zamanlardaki toplumlara kadar sürekli denetlenmiş ve eril iktidar tarafından özgürlüğü sınırlandırılmıştır.[2] Bu durumda dolayısıyla kadınların toplumda daha geri planda kalmasına neden olmuştur.

Sosyoloji yazınında kadınlar erkeklere göre daha pasif, naif, kırılgan, şefkatli davranış kalıplarındayken, erkekler daha baskın, sert, güçlü kalıplara girmiştir. Bu durum elbet onların duygu ve düşüncelerini ifade ediş tarzlarına yansımış ve bu alanda da bir takım ayrılıklar yaratmıştır. Söz gelimi bir kadınla bir erkeğin acılarını ve ya mutluluklarını anlatma biçimi farklı olacaktır, çünkü en önce bakış açıları ve içsel bağlamda duygu yoğunlukları birbirine benzememektedir. Buna bağlı olarak da dil bilimsel açıdan da ayrışmalar görülmesi kaçınılmazdır.

Yaptığımız ön izlemelerde kadın ve erkeğin üslubunun karşılaştırmasına yönelik bilimsel bir çalışma tespit edemediğimizden dolayı biz bu çalışmamızda yeni bir bakış açısı oluşturmak amacıyla kadın ve erkek arasındaki farklılıkların dile nasıl yansıdığını tespit etmeye çalıştık. Bunun için de çağdaş yazarlar olması dolayısıyla Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'u seçtik. Çalışmamızı yaparken yalnızca Emine Işınsu

[1] Moir, Anne ve Jessel, David. (2002), Beyin ve Cinsiyet,(Çev..Tarık Demirkan), İstanbul, Pencere Yayınları.
[2] Handan KARAKAYA-ÜMRAN CİHAN, "Toplumsal Yapı, İktadar ve Kadın Bedeninin Kurgulanışı", Munsur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 11, s. 2

ve Orhan Pamuk'un üsluplarını karşılaştırdık dolayısıyla kadınlar ve erkeklerin karakterleri ve üsluplarıyla ilgili genel bir kanıya varmaya çalışmadık. Bu konuda daha net kanaatlere ulaşabilmek için iki cins arasında yapılan üslup karşılaştırmalarının çoğalması gerekmektedir.

Biz tezimizde elde edilen veriler ışığında, sözü edilen yazarlardan kadın ve erkek olmalarına bağlı olarak dil bilgisini nasıl kullandıklarını incelemeye çalıştık ve edindiğimiz bilgiler ve sonuçlar doğrultusunda karakterleri hakkında sosyolojik ve psikolojik birtakım çıkarımlarda bulunduk. Bu noktada özellikle belirtmek isteriz ki, vardığımız neticeler Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un karakterleri hakkında kesin ve net neticeler değildir. Çünkü biz bu iki yazarla da tanışmadık ve hayatlarına dair herhangi bir sohbette bulunmadık. Bu nedenle onların sosyal yaşantılarını, geçmişte neler yaşadıklarını, iç dünyalarının nasıl olduğunu bilmemiz elbette mümkün değildir. Dolayısıyla kesin yargılara varmaktan kaçındık ve ulaştığımız sonuçlar yalnızca tahmin düzleminde kaldı.

Çalışmamızda izlediğimiz yol şu şekildedir: Öncelikle konumuz Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un üslupları üzerine olduğu için yazarlarımızın resmî biyografilerine de yer verdik. Ardından birçok bilim insanının bir eser üzerinde gramer özelliklerinin üsluba yansımaları ile ilgili fikir ve görüşlerini değerlendirdik. Daha sonra biz de kendi çalışma metodumuzu oluşturduk. İsim tamlamaları, sıfat tamlamaları, fiilimsiler, birleşik fiiller, birleşik kipli fiiller, tasarlama kipleri, cümle başı bağlama edatları, devrik cümle, fiillerde çatı ve zaman zarfları hakkında çeşitli kaynakları okuyarak bilgi sahibi olduk. Ardından iki kitaptan da her konuyla ilgili farklı sayfa aralıkları olmak üzere otuzar sayfa inceleme yaptık. (Örneğin, isim tamlamaları 38-68 sayfa aralıkları; fiilimsiler 69-99 sayfa aralıkları gibi.) Her incelenen başlık için belirli sayıda sayfa üzerinde inceleme yapmamızın ve zarflar konusunda yalnızca zaman zarflarını incelememizin sebebi de sayfa sayılarını arttırmaktan kaynaklanacak tezin hacmini gereksiz yere büyütmekten kaçınma arzusudur. İncelediğimiz bu konuları kendi içlerinde sınıflandırarak düzenledik ve her bir konunun sonuna ayrı ayrı sonuç yazdık. Her bir konuya yazdığımız sonuçlarda daha çok dil bilgisel verileri sıraladık. Tezin genel sonuç bölümünde ise

elde ettiğimiz tüm gramer verilerinden yola çıkarak psikolojik ve sosyolojik çıkarımlara ulaşmak ve yazarlarımızın üsluplarını bu açıdan inceleyerek toplumsal cinsiyet ayrımının edebi eserlerdeki yansımalarını ortaya çıkarmayı hedefledik.

Bu yolda bana desteklerini hiç esirgemeyen sevgili hocam Fatma Sibel BAYRAKTAR'A, maddi ve manevi her zaman arkamda duran aileme ve her zorlukta yanımda olan, beni motive eden eşime teşekkürlerimi borç bilirim.

EDİRNE-2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**

ABSTRACT ..... **II**

ÖN SÖZ ..... **III**

İÇİNDEKİLER ..... **VI**

KISALTMALAR ..... **LXVII**

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ ..... **LXVIII**

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ ..... **LXIX**

GİRİŞ **1**

ÜSLUP VE ÜSLUP BİLİM ÜZERİNE **1**

Üslup ve Üslupbilim Sınıflandırmaları: 4

EMİNE IŞINSU'NUN HAYATI **8**

ORHAN PAMUK'UN HAYATI **11**

ÇİÇEKLER BÜYÜR HAKKINDA **14**

CEVDET BEY VE OĞULLARI HAKKINDA **14**

1. BİRİNCİ BÖLÜM: İSİM TAMLAMALARI **16**

Belirtili İsim Tamlamaları 16

Belirtisiz İsim Tamlamaları 18

Zincirleme İsim Tamlamaları 19

1.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA İSİM TAMLAMALARI **22**

1.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları 22

1.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 22

1.1.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 23

1.1.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 23

1.1.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 27

1.1.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 31

1.1.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 31

1.1.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi 32

1.1.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması .. 32

1.1.1.9. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması 33

1.1.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması 34

1.1.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması 35

1.1.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması 35

1.1.1.12.1. Tamlayanların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 35

1.1.1.12.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 35

1.1.1.12.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması 36

1.1.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması 36

1.1.1.13.1. Tamlayanların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 36

1.1.1.13.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 36

1.1.1.13.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması 36

1.1.1.14. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması 37

1.1.1.14.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 37

1.1.1.14.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 37

1.1.1.14.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması 37

1.1.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması 37

1.1.1.15.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 37

1.1.1.15.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 38

1.1.1.15.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması 38

1.1.1.16. Tamlayanla Tamlanan Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi 38

1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları 38

1.1.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 38

1.1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 39

1.1.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 39

1.1.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 40

1.1.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 41

1.1.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 42

1.1.2.7. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı Ve Sürekli İsimler Oluşturması 42

1.1.2.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması .. 42

1.1.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Sıfat Tamlaması Oluşturması 42

1.1.3. Zincirleme İsim Tamlamaları 43

1.1.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 43

1.1.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 43

1.1.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 43

1.1.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 45

1.1.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 45

1.1.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması.... 45

1.1.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması .. 46

1.1.3.8. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Olması: 46

1.1.3.9. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması: 46

1.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA İSİM TAMLAMALARI..... 46

1.2.1. Belirtili İsim Tamlamaları..... 46

1.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 46

1.2.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 48

1.2.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 48

1.2.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 52

1.2.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması..... 57

1.2.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 58

1.2.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi 58

1.2.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması .. 58

1.2.1.9. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması 61

1.2.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması 62

1.2.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması 62

1.2.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması..... 62

1.2.1.12.1. Tamlayanların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 62

1.2.1.12.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması..... 63

1.2.1.12.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması..... 63

1.2.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması 63

1.2.1.13.1. Tamlayanların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 63

1.2.1.13.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 63

1.2.1.13.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması 64

1.2.1.14. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması 64

1.2.1.14.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 64

1.2.1.14.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 64

1.2.1.14.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması 64

1.2.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması 64

1.2.1.15.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması 65

1.2.1.15.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması 65

1.2.1.15.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması 65

1.2.1.16. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi 65

1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları 65

1.2.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 65

1.2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 66

1.2.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 66

1.2.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 67

1.2.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 68

1.2.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 68

1.2.2.7. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı Ve Sürekli İsimler Oluşturması 68

1.2.2.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması 69

1.2.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Beraber Sıfat Tamlaması Oluşturması 69

1.2.3. Zincirleme İsim Tamlamaları 69

1.2.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 69

1.2.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 69

1.2.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 70

1.2.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 70

1.2.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 71

1.2.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 72

1.2.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması .. 72

1.2.3.8. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Olması: 72

1.2.3.9. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması 72

1.3. İsim Tamlamaları Sonuç 72

2. İKİNCİ BÖLÜM: SIFAT TAMLAMALARI 82

YAPILARI BAKIMINDAN SIFATLAR 83

Basit Sıfatlar 83

Türemiş Sıfatlar 83

Birleşik Sıfatlar 84

Pekiştirme Sıfatları 84

Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar 84

İŞLEVLERİNE GÖRE SIFATLAR 84

Nitelik Sıfatları 84

Belirtme Sıfatları 85

Soru Sıfatları 85

Belirsizlik Sıfatları 85

2.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA SIFAT TAMLAMALARI 86

2.1.1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları 86

2.1.1.1. Basit Sıfatlar: 86

2.1.1.2. Türemiş Sıfatlar 96

2.1.1.3. Birleşik Sıfatlar 103

2.1.1.4. Pekiştirme Sıfatları 103

2.1.1.5. Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar 104

2.1.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde 104

2.1.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde 104

2.1.1.5.3. Edat Biçiminde 104

2.1.1.5.3.1. *Gibi*'li Edat Grubuyla 104

2.1.1.5.3.2. *Göre*'li Edat Grubuyla 105

2.1.1.5.3.3. *Kadar*'lı Edat Grubuyla 105

2.1.1.5.3.4. Ait, Doğru, İçin İlişkin, Karşı Edat Grubuyla 105

2.1.1.5.4.Sıfat-fiil Grubu Biçiminde 105

2.1.1.5.4.1. -An eki ile 105

2.1.1.5.4.2. -Ası eki ile 107

2.1.1.5.4.3. -mAz eki ile 107

2.1.1.5.4.4. -Ar eki ile 108

2.1.1.5.4.5. -DIk eki ile 108

2.1.1.5.4.6. -Acak eki ile 109

2.1.1.5.4.7. -MIş eki ile 109

2.1.2. İşlevlerine göre Sıfat Tamlamaları 110

2.1.2.1. Nitelik Sıfatları 110

2.1.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma Ve Derecelendirme 121

2.1.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi 121

2.1.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi 122

2.1.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi 122
2.1.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi 122
2.1.2.2. Belirtme Sıfatları 123
2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları 123
2.1.2.2.1.1. *Bu* İşaret Sıfatı İle 123
2.1.2.2.1.2. *Şu* İşaret Sıfatı İle 123
2.1.2.2.1.3. *O* İşaret Sıfatı İle 124
2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları 124
2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları 124
2.1.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları 125
2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları 125
2.1.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları 125
2.1.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları 126
2.1.2.3. Soru Sıfatları 126
2.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları 126
2.1.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı 129
2.1.3.1. Görme Duyusu 129
2.1.3.2. Dokunma Duyusu 134
2.1.3.3. İşitme Duyusu 134
2.1.3.4. Tatma Duyusu 135
2.1.3.5. Koklama Duyusu 135
2.1.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Göre Dağılımı 135
2.1.4. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 135
2.1.5. Sıfat Tamlamasının yüklem Görevinde Kullanılması 138
2.1.6. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 140
2.1.7. Sıfat Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması 143

2.1.8. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 145

2.1.9. Sıfat Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması 147

2.1.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi 147

2.1.11. Birden Fazla İsmin Bir Sıfat Tarafından Nitelenmesi 149

2.1.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi 149

2.1.13. Sıfatların Unvan Olması 149

2.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA SIFAT TAMLAMALARI . 149

2.2.1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları 149

2.2.1.1. Basit Sıfatlar 149

2.2.1.2. Türemiş Sıfatlar 171

2.2.1.3. Birleşik Sıfatlar 186

2.2.1.4. Pekiştirme Sıfatları 188

2.2.1.5.Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar 188

2.2.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde 188

2.2.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde 189

2.2.1.5.3. Edat Biçiminde 189

2.2.1.5.3.1. *Gibi*'li Edat Grubuyla 189

2.2.1.5.3.2. *Göre*'li Edat Grubuyla 190

2.2.1.5.3.3. *Kadar*'lı Edat Grubuyla 190

2.2.1.5.3.4. Ait, Doğru, İçin İlişkin, Karşı Edat Grubuyla 190

2.2.1.5.4.Sıfat-fiil Grubu Biçiminde 190

2.2.1.5.4.1. -An eki ile 190

2.2.1.5.4.2. -Ası eki ile 196

2.2.1.5.4.3. -mAz eki ile 196

2.2.1.5.4.4. -Ar eki ile 197

2.2.1.5.4.5. -DIk eki ile 197

2.2.1.5.4.6. -Acak eki ile 199
2.2.1.5.4.7. -MIş eki ile 200
2.2.2. İşlevlerine Göre Sıfat Tamlamaları 201
2.2.2.1. Nitelik Sıfatları 201
2.2.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma Ve Derecelendirme 224
2.2.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi 224
2.2.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi 224
2.2.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi 225
2.2.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi 226
2.2.2.2. Belirtme Sıfatları 226
2.2.2.2.1. İşaret Sıfatları 226
2.2.2.2.1.1. *Bu* İşaret Sıfatı İle 226
2.2.2.2.1.2. *Şu* İşaret Sıfatı İle 228
2.2.2.2.1.3. *O* İşaret Sıfatı İle 230
2.2.2.2.2. Sayı Sıfatları 231
2.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları 231
2.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları 233
2.2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları 233
2.2.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları 233
2.2.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları 233
2.2.2.3. Soru Sıfatları 233
2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları 234
2.2.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı 243
2.2.3.1. Görme Duyusu 243
2.2.3.2. Dokunma Duyusu 251
2.2.3.3. İşitme Duyusu 252
2.2.3.4. Tatma Duyusu 252

2.2.3.5. Koklama Duyusu 253

2.2.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Göre Dağılımı 253

2.2.4. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması 254

2.2.5. Sıfat Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması 258

2.2.6. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması 260

2.2.8. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması 275

2.2.9. Sıfat Tamlamasının Cümle Dışı Görevinde Kullanılması 280

2.2.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi 280

2.2.11. Birden Fazla İsmin Bir Sıfat Tarafından Nitelenmesi 282

2.2.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi 283

2.2.13. Sıfat Tamlamasının Unvan Olması 283

2.3. Sıfat Tamlamaları Sonuç 283

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ZAMAN ZARFLARI 299

Tarz Zarfları 300

Yer-Yön Zarfları 300

Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları 301

Soru Zarfları 301

Zaman Zarfları 301

3.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA ZAMAN ZARFLARI 302

3.1.1. Zaman Adlarıyla Yapılan Zaman Zarfları 302

3.1.2. Zarf-fiil Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları 305

3.1.2.1. -IncA zarf-fiil eki ile 305

3.1.2.2. -ken zarf-fiil eki ile 306

3.1.2.3. -AlI zarf-fiil eki ile 306

3.1.2.4. … -Ar … -mAz zarf-fiil eki ile 306

3.1.3. Hal Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları 306

3.1.4. İsim ve Sıfat Tamlamalarıyla Yapılan Zaman Zarfları 308

3.1.5. Edatlarla Yapılan Zaman Zarfları 310

3.1.6. İkileme Yoluyla Oluşturulan Zaman Zarfları 312

3.1.7. Bildirme Hali Ekinin Zaman İfade Etmesi 312

3.1.8. Şart Ekinin Zaman İfade Etmesi 312

3.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI KİTAPTA ZAMAN ZARFLARI 313

3.2.1. Zaman Adlarıyla Yapılan Zaman Zarfları 313

3.2.2. Zarf-fiil Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları 315

3.2.2.1. -ken zarf-fiil eki ile 315

3.2.2.2. -IncA / -UncA zarf-fiil eki ile 318

3.2.2.3. -DUkçA/-DIkçA zarf-fiil eki ile 319

3.2.3. Hal Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları 319

3.2.4. Sıfat ve İsim Tamlamalarıyla Yapılan Zaman Zarfları 320

3.2.5. Edatlarla Yapılan Zaman Zarfları 322

3.2.6. İkileme Yoluyla Yapılan Zaman Zarfları 325

3.2.7. Bildirme Hali Ekinin Zaman İfade Etmesi 325

3.2.8. Şart Ekinin Zaman İfade Etmesi 326

3.3. Zaman Zarfları Sonuç: 326

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: FİİLİMSİLER 330

Sıfat-fiiller 331

İsim (Ad)-fiiller 332

Zarf-fiiller 333

4.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA FİİLİMSİLER 334

4.1.1. Sıfat-fiiller 334

4.1.1.1. -An eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 334

4.1.1.2. -AsI eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 335

4.1.1.3. -mAz eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 336

4.1.1.4. -Ar eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 336

4.1.1.5. -DIk/-DUk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 336

4.1.1.6. -AcAk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 341

4.1.1.7. -mIş eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 342

4.1.2. İsim-fiiller 343

4.1.2.1. -mA eki ile oluşturulan isim-fiiller 343

4.1.2.2. -Iş/-Uş eki ile oluşturulan isim-fiiller 345

4.1.2.3. -mAk eki ile oluşturulan isim-fiiller 346

4.1.3. Zarf-fiiller 347

4.1.3.1. -ken eki ile oluşturulan zarf-fiiller 347

4.1.3.2. -IncA/-UncA eki ile oluşturulan zarf-fiiller 347

4.1.3.3. -mAdAn eki ile oluşturulan zarf-fiiller 348

4.1.3.4. -Ip/-Up eki ile oluşturulan zarf-fiiller 348

4.1.3.5. -ArAk eki ile oluşturulan zarf-fiiller 351

4.1.3.6. -Ar + -mAz eki ile oluşturulan zarf-fiiller 351

4.1.3.7. -DıkçA/-DUkçA eki ile oluşturulan zarf-fiiller 351

4.1.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı 351

4.1.5. Fiilimsiler İkileme Oluşturması 352

4.1.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması 352

4.1.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması 352

4.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA FİİLİMSİLER 352

4.2.1. Sıfat-fiil 352

4.2.1.1. -An eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 352

4.2.1.2. -AsI eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 356

4.2.1.3. -mAz eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 356

4.2.1.4. -Ar eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 357

4.2.1.5 –DIk /-DUk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 357

4.2.1.6. -AcAk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 361

4.2.1.7. -mIş/-mUş eki ile oluşturulan sıfat-fiiller 362

4.2.2. İsim-fiiller 363

4.2.2.1. -mA eki ile oluşturulan isim-fiiller 363

4.2.2.2. -Iş/-Uş eki ile oluşturulan isim-fiiller 365

4.2.2.3. -mAk eki ile oluşturulan isim-fiiller 366

4.2.3. Zarf-fiiller 368

4.2.3.1. -ken eki ile oluşturulan zarf-fiiller 368

4.2.3.2. -IncA/-UncA eki ile oluşturulan zarf-fiiller 370

4.2.3.3. -mAdAn eki ile oluşturulan zarf-fiiller 371

4.2.3.4. -Ip/-Up eki ile oluşturulan zarf-fiiller 372

4.2.3.5. -ArAk eki ile oluşturulan zarf-fiiller 373

4.2.3.6. -Ar + -mAz eki ile oluşturulan zarf-fiiller 376

4.2.3.7. -DıkçA /-DUkçA eki ile oluşturulan zarf-fiiller 377

4.2.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı 377

4.2.5. Fiilimsilerin İkileme Oluşturması 379

4.2.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması 380

4.2.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması 380

4.3. Fiilimsiler Sonuç: 380

5. BEŞİNCİ BÖLÜM: FİİLDE ÇATI 386

Etken Çatı (Yalın Çatı) 386

Edilgen Çatı: 387

Meçhul Çatı (Öznesiz Çatı) 388

Dönüşlü Çatı 388

İşteş Çatı 389

Ettirgen Çatı 390

5.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA FİİLDE ÇATI 392

5.1.1. Edilgen Çatı 392

5.1.1.1. -l eki ile oluşturulan edilgen çatı 392

5.1.1.2. -n eki ile oluşturulan edilgen çatı 393

5.1.2. Meçhul Çatı 393

5.1.2.1. -l eki ile oluşturulan meçhul çatı 393

5.1.2.2. -n eki ile oluşturulan meçhul çatı 393

5.1.3. Dönüşlü Çatı 394

5.1.3.1. -n eki ile oluşturulan dönüşlü çatı 394

5.1.3.2. -ş eki ile oluşturulan dönüşlü çatı 394

5.1.4. İşteş Çatı 395

5.1.5. Ettirgen Çatı 396

5.1.5.1. -DIr / -Dur eki ile oluşturulan ettirgen çatı 396

5.1.5.2. -(I)t / -(U)t eki ile oluşturulan ettirgen çatı 397

5.1.5.3. -(I)r / -(I)r eki ile oluşturulan ettirgen çatı 397

5.1.5.4. -Ar eki ile oluşturulan ettirgen çatı 398

5.1.5.5. -DAr eki ile oluşturulan ettirgen çatı 398

5.1.5.6. -(I)z / -(U)z ekiyle oluşturulan ettirgen çatı 398

5.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA FİİLDE ÇATI 398

5.2.1. Edilgen Çatı 398

5.2.1.1. -l eki ile oluşturulan edilgen çatı 398

5.2.1.2. -n eki ile oluşturulan edilgen çatı 399

5.2.2. Meçhul Çatı 399

5.2.2.1. -l eki ile oluşturulan meçhul çatı 399

5.2.2.2. -n eki ile oluşturulan meçhul çatı 399

5.2.3. Dönüşlü Çatı 400

5.2.3.1. -n eki ile oluşturulan dönüşlü çatı 400

5.2.3.2. -ş eki ile oluşturulan dönüşlü çatı 401

5.2.4. İşteş Çatı 401

5.2.5. Ettirgen Çatı 402

5.2.5.1. -DIr / -Dur eki ile oluşturulan ettirgen çatı 402

5.2.5.2. -(I)t / -(U)t eki ile oluşturulan ettirgen çatı 403

5.2.5.3. -(I)r / -(I)r eki ile oluşturulan ettirgen çatı 404

5.2.5.4. -Ar eki ile oluşturulan ettirgen çatı 404

5.2.5.5. -DAr eki ile oluşturulan ettirgen çatı 404

5.2.5.6. -(I)z / -(U)z eki ile oluşturulan ettirgen çatı 404

5.3. Fiilde Çatı Sonuç 405

6. ALTINCI BÖLÜM: BİRLEŞİK FİLLER 409

İSİM + YARDIMCI FİİLLE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER 410

Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller 410

Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller 411

FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER 412

Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller 412

Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller 413

Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller 413

6.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA BİRLEŞİK FİİLLER 414

6.1.1. İSİM + YARDIMCI FİİLLERLE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER 414

6.1.1.1. Ana Yardımcı Fillerle Oluşturulan Birleşik Filler 414

6.1.1.1.1. et- fiilli ile 414

6.1.1.1.2. kıl- fiili ile 416

6.1.1.1.3. ol- fiili ile 417

6.1.1.1.4. eyle- fiili ile 418

6.1.1.1.5. yap- fiili ile 418

6.1.1.1.6. bul- fiili ile 418

6.1.1.1.7. bulun- fiili ile 418

6.1.1.1.8. buyur- fiili ile 418

6.1.1.2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 418

6.1.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Filler 422

6.1.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER 423

6.1.2.1. Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiilleri 423

6.1.2.1.1. Yeterlilik Fiili Şeklinde 423

6.1.2.1.2. Tezlik Fiili Şeklinde 424

6.1.2.1.3. Süreklilik Fiili Şeklinde 425

6.1.2.1.4. Yaklaşma Fiili Şeklinde 425

6.1.2.1.5. Uzaklaşma Fiili Şeklinde 425

6.1.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller 425

6.1.2.2.1. -An eki ile 425

6.1.2.2.2. -AsI eki ile 425
6.1.2.2.3. -mAz eki ile 425
6.1.2.2.4. -Ar/-Ir Ekleri ile 426
6.1.2.2.5. -DIk eki ile 426
6.1.2.2.6. -AcAk eki ile 426
6.1.2.2.7. -mIş eki ile 426

6.1.2.3. Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller 426

6.1.3. "başla-, çalış-, iste- " fiillerinin -mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-" kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması 427

6.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA BİRLEŞİK FİLLER 428

6.2.1. İSİM + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER. 428

6.2.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller 428

6.2.1.1.1. et- fiilli ile 428
6.2.1.1.2. kıl- fiili ile 430
6.2.1.1.3. ol- fiili ile 430
6.2.1.1.4. eyle- fiili ile 432
6.2.1.1.5. yap- fiili ile 432
6.2.1.1.6. bul- fiili ile 432
6.2.1.1.7. bulun- fiili ile 432
6.2.1.1.8. buyur- fiili ile 432

6.2.1.2 Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 433

6.2.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Filler 436

6.2.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER.. 437

6.2.2.1. Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiileri 437

6.2.2.1.1. Yeterlilik Fiili Şeklinde 437
6.2.2.1.2. Tezlik Fiili Şeklinde 437
6.2.2.1.3. Süreklilik Fiili Şeklinde 437

6.2.2.1.4. Yaklaşma Fiili Şeklinde 437
6.2.2.1.5. Uzaklaşma Fiili Şeklinde 438
6.2.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller 438
6.2.2.2.1. -An eki ile 438
6.2.2.2.2. -AsI eki ile 438
6.2.2.2.3. -mAz eki ile 438
6.2.2.2.4. -Ar/-Ir ekleri ile 438
6.2.2.2.5. -DIk eki ile 438
6.2.2.2.6. -AcAk eki ile 439
6.2.2.2.7. -mIş eki ile 439
6.2.2.3. Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller 439
6.2.3. "başla-, çalış-, iste- " fiillerinin -mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-" kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması 439
6.3. Birleşik Fiiller Sonuç 441
7. YEDİNCİ BÖLÜM: BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER 447
Birleşik Kipli Fiillerin Hikâyesi 448
Birleşik Kipli Fiillerin Rivayeti 449
Birleşik Kipli Fiillerin Şartı 449
7.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER 451
7.1.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi 451
7.1.1.1. 1.Tekil Şahıs 451
7.1.1.2. 2.Tekil Şahıs 452
7.1.1.3. 3.Tekil Şahıs 452
7.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs 452
7.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs 452

7.1.1.6. 3.Çoğul Şahıs 453

7.1.1.7. Şahıs almayan 453

7.1.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 453

7.1.2.1. 1.Tekil Şahıs 453

7.1.2.2. 2.Tekil Şahıs 453

7.1.2.3. 3.Tekil Şahıs 453

7.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs 453

7.1.2.5. 2.Çoğul Şahıs 454

7.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs 454

7.1.2.7.Şahıs Almayan 454

7.1.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti 454

7.1.3.1. 1.Tekil Şahıs 454

7.1.3.2. 2. Tekil Şahıs 454

7.1.3.3. 3. Tekil Şahıs 454

7.1.3.4. 1. Çoğul Şahıs 455

7.1.3.5. 2. Çoğul Şahıs 455

7.1.3.6. 3. Çoğul Şahıs 455

7.1.3.7. Şahıs Almayan 455

7.1.1.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 455

7.1.4.1. 1. Tekil Şahıs 455

7.1.4.2. 2. Tekil Şahıs 455

7.1.4.3. 3. Tekil Şahıs 456

7.1.4.4. 1. Çoğul Şahıs 456

7.1.4.5. 2. Çoğul Şahıs 456

7.1.4.6. 3. Çoğul Şahıs 456

7.1.4.7. Şahıs Almayan 456

7.1.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı 456

7.1.5.1. 1.Tekil Şahıs 456

7.1.5.2. 2.Tekil Şahıs 457

7.1.5.3. 3.Tekil Şahıs 457

7.1.5.4. 1.Çoğul şahıs 457

7.1.5.5. 2. Çoğul Şahıs 457

7.1.5.6. 3.Çoğul Şahıs 457

7.5.7.Şahıs almayan 457

7.1.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı 458

7.1.6.1. 1. Tekil Şahıs 458

7.1.6.2. 2. Tekil Şahıs 458

7.1.6.3. 3. Tekil Şahıs 458

7.1.6.4. 1. Çoğul Şahıs 458

7.1.6.5. 2. Çoğul Şahıs 458

7.1.6.6. 3. Çoğul Şahıs 458

7.1.6.7. Şahıs Almayan 458

7.1.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 458

7.1.7.1. 1. Tekil Şahıs 458

7.1.7.2. 2. Tekil Şahıs 459

7.1.7.3. 3. Tekil Şahıs 459

7.1.7.4. 1. Çoğul Şahıs 459

7.1.7.5. 2. Çoğul Şahıs 459

7.1.7.6. 3. Çoğul Şahıs 459

7.1.7.7. Şahıs Almayan 459

7.1.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 459

7.1.8.1. 1. Tekil Şahıs 459

7.1.8.2. 2. Tekil Şahıs 459

7.1.8.3. 3. Tekil Şahıs 460

7.1.8.4. 1. Çoğul Şahıs 460

7.1.8.5. 2. Çoğul Şahıs 460

7.1.8.6. 3. Çoğul Şahıs 460

7.1.8.7. Şahıs Almayan 460

7.1.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti 460

7.1.9.1. 1. Tekil Şahıs 460

7.1.9.2. 2. Tekil Şahıs 460

7.1.9.3. 3. Tekil Şahıs 460

7.1.9.4. 1. Çoğul Şahıs 461

7.1.9.5. 2. Çoğul Şahıs 461

7.1.9.6. 3. Çoğul Şahıs 461

7.1.9.7. Şahıs Almayan 461

7.1.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 461

7.1.10.1. 1. Tekil Şahıs 461

7.1.10.2. 2. Tekil Şahıs 461

7.1.10.3. 3. Tekil Şahıs 461

7.1.10.4. 1. Çoğul Şahıs 461

7.1.10.5. 2. Çoğul Şahıs 462

7.1.10.6. 3. Çoğul Şahıs 462

7.1.10.7. Şahıs Almayan 462

7.1.11. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı 462

7.1.11.1. 1. Tekil Şahıs 462

7.1.11.2. 2. Tekil Şahıs 462

7.1.11.3. 3. Çoğul Şahıs 462

7.1.11.4. 1. Çoğul Şahıs 462

7.1.11.5. 2. Çoğul Şahıs 462

7.1.11.6. 3. Çoğul Şahıs 463

7.1.11.7. Şahıs Almayan 463

7.1.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı 463

7.1.12.1. 1. Tekil Şahıs 463

7.1.12.2. 2. Tekil Şahıs..... 463

7.1.12.3. 3. Tekil Şahıs..... 463

7.1.12.4. 1. Çoğul Şahıs 463

7.1.12.5. 2. Çoğul Şahıs 463

7.1.12.6. 3. Çoğul Şahıs 463

7.1.12.7. Şahıs Almayan 464

7.1.13. Şimdiki Zamanın Hikâyesi..... 464

7.1.13.1. 1.Tekil Şahıs: 464

7.1.13.2. 2.Tekil Şahıs: 464

7.1.13.3. 3.Tekil Şahıs: 465

7.1.13.4. 1.Çoğul Şahıs: 465

7.1.13.5. 2.Çoğul Şahıs: 465

7.1.13.6. 3.Çoğul Şahıs: 465

7.1.13.7.Şahıs Almayan: 466

7.1.14. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 466

7.1.14.1. 1.Tekil Şahıs 466

7.1.14.2. 2.Tekil Şahıs 466

7.1.14.3. 3.Tekil Şahıs 466

7.1.14.4. 1.Çoğul Şahıs 466

7.1.14.5. 2.Çoğul Şahıs 467

7.1.14.6. 3.Çoğul Şahıs 467

7.1.14.7.Şahıs Almayan 467

7.1.15. Şimdiki Zamanın Rivayeti 467

7.1.15.1. 1. Tekil Şahıs..... 467

7.1.15.2. 2. Tekil Şahıs..... 467

7.1.15.3. 3. Tekil Şahıs..... 467

7.1.15.4. 1. Çoğul Şahıs 467

7.1.15.5. 2. Çoğul Şahıs 468

7.1.15.6. 3. Çoğul Şahıs 468

7.1.15.7. Şahıs Almayan 468

7.1.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 468

7.1.16.1. 1. Tekil Şahıs..... 468

7.1.16.2. 2. Tekil Şahıs..... 468

7.1.16.3. 3. Tekil Şahıs..... 468

7.1.16.4. 1. Çoğul Şahıs 468

7.1.16.5. 2. Çoğul Şahıs 468

7.1.16.6. 3. Çoğul Şahıs 469

7.1.16.7. Şahıs Almayan 469

7.1.17. Şimdiki Zamanın Şartı 469

7.1.17.1. 1. Tekil Şahıs..... 469

7.1.17.2. 2. Tekil Şahıs..... 469

7.1.17.3. 3. Tekil Şahıs..... 469

7.1.17.4. 1. Çoğul Şahıs 469

7.1.17.5. 2. Çoğul Şahıs 469

7.1.17.6. 3. Çoğul Şahıs 469

7.1.17.7. Şahıs Almayan 470

7.1.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı 470

7.1.18.1. 1. Tekil Şahıs 470

7.1.18.2. 2. Tekil Şahıs 470

7.1.18.3. 3. Tekil Şahıs 470

7.1.18.4. 1. Çoğul Şahıs 470

7.1.18.5. 2. Çoğul Şahıs 470

7.1.18.6. 3. Çoğul Şahıs 470

7.1.18.7. Şahıs Almayan 470

7.1.19. Geniş Zamanın Hikâyesi 471

7.1.19.1. 1.Tekil Şahıs 471

7.1.19.2. 2.Tekil Şahıs 471

7.1.19.3. 3.Tekil Şahıs 471

7.1.19.4. 1.Çoğul Şahıs 471

7.1.19.5. 2.Çoğul Şahıs 471

7.1.19.6. 3.Çoğul Şahıs 471

7.1.19.7.Şahıs almayan 472

7.1.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 472

7.1.20.1. 1.Tekil Şahıs 472

7.1.20.2. 2.Tekil Şahıs 472

7.1.20.3. 3.Tekil Şahıs 472

7.1.20.4. 1.Çoğul Şahıs 472

7.1.20.5. 2.Çoğul Şahıs 472

7.1.20.6. 3.Çoğul Şahıs 473

7.1.20.7.Şahıs almayan 473

7.1.21. Geniş Zamanın Rivayeti 473

7.1.21.1. 1.Tekil Şahıs 473

7.1.21.2. 2.Tekil Şahıs 473

7.1.21.3. 3.Tekil Şahıs 473

7.1.21.4. 1.Çoğul Şahıs 473

7.1.21.5. 2.Çoğul Şahıs 474

7.1.21.6. 3.Çoğul Şahıs 474

7.1.21.7.Şahıs almayan 474

7.1.22. Geniş Zamanın Rivayetinin Olumsuzu 474

7.1.22.1. 1.Tekil Şahıs 474

7.1.22.2. 2.Tekil Şahıs 474

7.1.22.3. 3.Tekil Şahıs 474

7.1.22.4. 1.Çoğul Şahıs 475

7.1.22.5. 2.Çoğul Şahıs 475

7.1.22.6. 3.Çoğul Şahıs 475

7.1.22.7.Şahıs almayan 475

7.1.23. Geniş Zamanın Şartı 475

7.1.23.1. 1.Tekil Şahıs 475

7.1.23.2. 2.Tekil Şahıs 475

7.1.23.3. 3.Tekil Şahıs 476

7.1.23.4. 1.Çoğul Şahıs 476

7.1.23.5. 2.Çoğul Şahıs 476

7.1.23.6. 3.Çoğul Şahıs 476

7.1.23.7. Şahıs almayan 476

7.1.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı 476

7.1.24.1. 1.Tekil Şahıs 476

7.1.24.2. 2.Tekil Şahıs 477

7.1.24.3. 3.Tekil Şahıs 477

7.1.24.4. 1.Çoğul Şahıs 477

7.1.24.5. 2.Çoğul Şahıs 477

7.1.24.6. 3.Çoğul Şahıs 477

7.1.24.7. Şahıs almayan 477

7.1.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi 478

7.1.25.1. 1. Tekil Şahıs 478

7.1.25.2. 2. Tekil Şahıs 478

7.1.25.3. 3. Tekil Şahıs..... 478

7.1.25.4. 1. Çoğul Şahıs 478

7.1.25.5. 2. Çoğul Şahıs 478

7.1.25.6. 3. Çoğul Şahıs 478

7.1.25.7. Şahıs Almayan 478

7.1.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi..... 479

7.1.26.1. 1. Tekil Şahıs..... 479

7.1.26.2. 2. Tekil Şahıs..... 479

7.1.26.3. 3. Tekil Şahıs..... 479

7.1.26.4. 1. Çoğul Şahıs 479

7.1.26.5. 2. Çoğul Şahıs 479

7.1.26.6. 3. Çoğul Şahıs 479

7.1.26.7. Şahıs Almayan 479

7.1.27. Gelecek Zamanın Rivayeti..... 479

7.1.27.1. 1. Tekil Şahıs..... 479

7.1.27.2. 2. Tekil Şahıs..... 480

7.1.27.3. 3. Tekil Şahıs..... 480

7.1.27.4. 1. Çoğul Şahıs 480

7.1.27.5. 2.Çoğul Şahıs 480

7.1.27.6. 3. Çoğul Şahıs 480

7.1.27.7. Şahıs Almayan 480

7.1.28. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 480

7.1.28.1. 1. Tekil Şahıs..... 480

7.1.28.2. 2. Tekil Şahıs..... 480

7.1.28.3. 3. Tekil Şahıs..... 481

7.1.28.4. 1. Çoğul Şahıs 481

7.1.28.5. 2. Çoğul Şahıs 481

7.1.28.6. 3. Çoğul Şahıs 481

7.1.28.7. Şahıs Almayan 481

7.1.29. Gelecek Zamanın Şartı..... 481

7.1.29.1. 1. Tekil Şahıs..... 481

7.1.29.2. 2. Tekil Şahıs..... 481

7.1.29.3. 3. Tekil Şahıs..... 481

7.1.29.4. 1. Çoğul Şahıs 482

7.1.29.5. 2. Çoğul Şahıs 482

7.1.29.6. 3. Çoğul Şahıs 482

7.1.29.7. Şahıs Almayan 482

7.1.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı 482

7.1.30.1. 1. Tekil Şahıs..... 482

7.1.30.2. 2. Tekil Şahıs..... 482

7.1.30.3. 3. Tekil Şahıs..... 482

7.1.30.4. 1. Çoğul Şahıs 482

7.1.30.5. 2. Çoğul Şahıs 483

7.1.30.6. 3. Çoğul Şahıs 483

7.1.30.7. Şahıs Almayan 483

7.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER 483

7.2.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikayesi 483

7.2.1.1. 1.Tekil Şahıs 483

7.2.1.2. 2.Tekil Şahıs 483

7.2.1.3. 3.Tekil Şahıs 484

7.2.1.4. 1.Çoğul Şahıs 486

7.2.1.5. 2.Çoğul Şahıs 486

7.2.1.6. 3.Çoğul Şahıs 486

7.2.1.7.Şahıs Almayan 487

7.2.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 487

7.2.2.1. 1.Tekil Şahıs 487

7.2.2.2. 2.Tekil Şahıs 487

7.2.2.3. 3.Tekil Şahıs 487

7.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs 488

7.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs 488

7.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs 488

7.2.2.7.Şahıs Almayan 488

7.2.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti 489

7.2.3.1. 1. Tekil Şahıs 489

7.2.3.2. 2. Tekil Şahıs 489

7.2.3.3. 3. Tekil Şahıs 489

7.2.3.4. 1. Çoğul Şahıs 489

7.2.3.5. 2. Çoğul Şahıs 489

7.2.3.6. 3. Çoğul Şahıs 489

7.2.3.7. Şahıs Almayan 489

7.2.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 489

7.2.4.1. 1. Tekil Şahıs 489

7.2.4.2. 2. Tekil Şahıs 490

7.2.4.3. 3. Tekil Şahıs 490

7.2.4.4. 1. Çoğul Şahıs 490

7.2.4.5. 2. Çoğul Şahıs 490

7.2.4.6. 3. Çoğul Şahıs 490

7.2.4.7. Şahıs Almayan 490

7.2.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı 490

7.2.5.1. 1. Tekil Şahıs 490

7.2.5.2. 2. Tekil Şahıs 490

7.2.5.3. 3. Tekil Şahıs 491

7.2.5.4. 1. Çoğul Şahıs 491

7.2.5.5. 2. Çoğul Şahıs 491

7.2.5.6. 3. Çoğul Şahıs 491

7.2.5.7. Şahıs Almayan 491

7.2.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı 491

7.2.6.1. 1. tekil Şahıs 491

7.2.6.2. 2. Tekil Şahıs 491

7.2.6.3. 3. Tekil Şahıs 491

7.2.6.4. 1. Çoğul Şahıs 492

7.2.6.5. 2. Çoğul Şahıs 492

7.2.6.6. 3. Çoğul Şahıs 492

7.2.6.7. Şahıs Almayan 492

7.2.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi 492

7.2.7.1. 1.Tekil Şahıs 492

7.2.7.2. 2.Tekil Şahıs 492

7.2.7.3. 3.Tekil Şahıs 492

7.2.7.4. 1.Çoğul Şahıs 493

7.2.7.5. 2.Çoğul Şahıs 493

7.2.7.6. 3.Çoğul Şahıs 493

7.2.7.7.Şahıs almayan 493

7.2.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 493

7.2.8.1 1. Tekil Şahıs 493

7.2.8.2. 2. Tekil Şahıs 493

7.2.8.3. 3. Tekil Şahıs 493

7.2.8.4. 1. Çoğul Şahıs 494

7.2.8.5. 2. Çoğul Şahıs 494

7.2.8.6. 3. Çoğul Şahıs 494

7.2.8.7. Şahıs Almayan 494

7.2.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti 494

7.2.9.1. 1. Tekil Şahıs 494

7.2.9.2. 2. Tekil Şahıs 494

7.2.9.3. 3. Tekil Şahıs 494

7.2.9.4. 1. Çoğul Şahıs 494

7.2.9.5. 2. Çoğul Şahıs 495

7.2.9.6. 3. Çoğul Şahıs 495

7.2.9.7. Şahıs Almayan 495

7.2.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 495

7.2.10.1. 1. Tekil Şahıs 495

7.2.10.2. 2. Tekil Şahıs 495

7.2.10.3. 3. Tekil Şahıs 495

7.2.10.4. 1. Çoğul Şahıs 495

7.2.10.5. 2. Çoğul Şahıs 495

7.2.10.6. 3. Çoğul Şahıs 496

7.2.10.7. Şahıs Almayan 496

7.2.11.Görülen Geçmiş Zamanın Şartı 496

7.2.11.1. 1. Tekil Şahıs 496

7.2.11.2. 2. Tekil Şahıs 496

7.2.11.3. 3. Tekil Şahıs 496

7.2.11.4. 1. Çoğul Şahıs 496

7.2.11.5. 2. Çoğul Şahıs 496

7.2.11.6. 3. Çoğul Şahıs 496

7.2.11.7. Şahıs Almayan 497

7.2.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı 497

7.2.12.1. 1. Tekil Şahıs 497

7.2.12.2. 2. Tekil Şahıs 497

7.2.12.3. 3. Tekil Şahıs 497

7.2.12.4. 1. Çoğul Şahıs 497

7.2.12.5. 2. Çoğul Şahıs 497

7.2.12.6. 3. Çoğul Şahıs 497

7.2.12.7. Şahıs Almayan 497

7.2.13. Şimdiki Zamanın Hİkayesi 498

7.2.13.1. 1.Tekil Şahıs 498

7.2.13.2. 2.Tekil Şahıs 498

7.2.13.3. 3.Tekil Şahıs 498

7.2.13.4. 1.Çoğul Şahıs 503

7.2.13.5. 2.Çoğul Şahıs 504

7.2.13.6. 3.Çoğul Şahıs 504

7.2.13.7.Şahıs Almayan 505

7.2.14. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 505

7.2.14.1. 1.Tekil Şahıs 505

7.2.14.2. 2.Tekil Şahıs 505

7.2.14.3. 3.Tekil Şahıs 506

7.2.14.4. 1.Çoğul Şahıs 506

7.2.14.5. 2.Çoğul Şahıs 506

7.2.14.6. 3.Çoğul Şahıs 507

7.2.14.7. Şahıs Almayan 507

7.2.15. Şimdiki Zamanın Rivayeti 507

7.2.15.1. 1. Tekil Şahıs..... 507

7.2.15.2. 2. Tekil Şahıs..... 507

7.2.15.3. 3. Tekil Şahıs..... 507

7.2.15.4. 1. Çoğul Şahıs 507

7.2.15.5. 2. Çoğul Şahıs 507

7.2.15.6. 3. Çoğul Şahıs 507

7.2.15.7. Şahıs Almayan 508

7.2.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 508

7.2.16.1. 1.Tekil Şahıs 508

7.2.16.2. 2.Tekil Şahıs..... 508

7.2.16.3. 3.Tekil Şahıs..... 508

7.2.16.4. 1.Çoğul Şahıs..... 508

7.2.16.5. 2.Çoğul Şahıs..... 508

7.2.16.6. 3.Çoğul Şahıs..... 509

7.2.16.7. Şahıs Almayan..... 509

7.2.17. Şimdiki Zamanın Şartı..... 509

7.2.17.1. 1. Tekil Şahıs..... 509

7.2.17.2. 2. Tekil Şahıs..... 509

7.2.17.3. 3. Tekil Şahıs..... 509

7.2.17.4. 1. Çoğul Şahıs..... 509

7.2.17.5. 2. Çoğul Şahıs..... 509

7.2.17.6. 3. Çoğul Şahıs..... 509

7.2.17.7. Şahıs Almayan..... 510

7.2.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı..... 510

7.2.18.1. 1. Tekil Şahıs..... 510

7.2.18.2. 2. Tekil Şahıs..... 510

7.2.18.3. 3. Tekil Şahıs..... 510

7.2.18.4. 1. Çoğul Şahıs..... 510

7.2.18.5. 2. Çoğul Şahıs..... 510

7.2.18.6. 3. Çoğul Şahıs..... 510

7.2.18.7. Şahıs Almayan 510

7.2.19. Geniş Zamanın Hİkâyesiı..... 511

7.2.19.1. 1.Tekil Şahıs..... 511

7.2.19.2. 2.Tekil Şahıs..... 511

7.2.19.3. 3.Tekil Şahıs..... 511

7.2.19.4. 1.Çoğul Şahıs 512

7.2.19.5. 2.Çoğul Şahıs 512

7.2.19.6. 3.Çoğul Şahıs 512

7.2.19.7. Şahıs Almayan 512

7.2.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi 512

7.2.20.1. 1.Tekil Şahıs..... 512

7.2.20.2. 2.Tekil Şahıs..... 512

7.2.20.3. 3.Tekil Şahıs..... 513

7.2.20.4. 1.Çoğul Şahıs 513

7.2.20.5. 2.Çoğul Şahıs 513

7.2.20.6. 3.Çoğul Şahıs 513

7.2.20.7. Şahıs Almayan 513

7.2.21. Geniş Zamanın Rivayeti..... 514

7.2.21.1. 1. Tekil Şahıs..... 514

7.2.21.2. 2. Tekil Şahıs..... 514

7.2.21.3. 3. Tekil Şahıs..... 514

7.2.21.4. 1. Çoğul Şahıs 514

7.2.21.5. 2. Çoğul Şahıs 514

7.2.21.6. 3. Çoğul Şahıs 514

7.2.21.7. Şahıs Almayan 514

7.2.22. Geniş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti 515

7.2.22.1. 1. Tekil Şahıs..... 515

7.2.22.2. 2. Tekil Şahıs..... 515

7.2.22.3. 3. Tekil Şahıs..... 515

7.2.22.4. 1. Çoğul Şahıs 515

7.2.22.5. 2. Çoğul Şahıs 515

7.2.22.6. 3. Çoğul Şahıs 515

7.2.22.7. Şahıs Almayan 515

7.2.23. Geniş Zamanın Şartı..... 516

7.2.23.1. 1.Tekil Şahıs..... 516

7.2.23.2. 2.Tekil Şahıs..... 516

7.2.23.3. 3.Tekil Şahıs..... 516

7.2.23.4. 1.Çoğul Şahıs 516

7.2.23.5. 2.Çoğul Şahıs 516

7.2.23.6. 3.Çoğul Şahıs 516

7.2.23.7. Şahıs Almayan 517

7.2.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı 517

7.2.24.1. 1. Tekil Şahıs..... 517

7.2.24.2. 2. Tekil Şahıs..... 517

7.2.24.3. 3. Tekil Şahıs..... 517

7.2.24.4. 1. Çoğul Şahıs..... 517

7.2.24.5. 2. Çoğul Şahıs..... 517

7.2.24.6. 3. Çoğul Şahıs..... 517

7.2.24.7. Şahıs Almayan..... 517

7.2.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi..... 518

7.2.25.1. 1.Tekil Şahıs..... 518

7.2.25.2. 2.Tekil Şahıs..... 518

7.2.25.3. 3.Tekil Şahıs..... 518

7.2.25.4. 1.Çoğul Şahıs..... 518

7.2.25.5. 2.Çoğul Şahıs..... 518

7.2.25.6. 3.Çoğul Şahıs..... 519

7.2.25.7. Şahıs Almayan..... 519

7.2.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun HİkâyesiI..... 519

7.2.26.1. 1. Tekil Şahıs..... 519

7.2.26.2. 2. Tekil Şahıs..... 519

7.2.26.3. 3. Tekil Şahıs..... 519

7.2.26.4. 1. Çoğul Şahıs..... 519

7.2.26.5. 2. Çoğul Şahıs..... 519

7.2.26.6. 3. Çoğul Şahıs 519

7.2.26.7. Şahıs Almayan 520

7.2.27. Gelecek Zamanın Rivayeti 520

7.2.27.1. 1.Tekil Şahıs 520

7.2.27.2. 2.Tekil Şahıs 520

7.2.27.3. 3.Tekil Şahıs 520

7.2.27.4. 1.Çoğul Şahıs 520

7.2.27.5. 2.Çoğul Şahıs 520

7.2.27.6. 3.Çoğul Şahıs 521

7.2.27.7. Şahıs Almayan 521

7.2.28. Gelecek Zamanın Rivayetinin Olumsuzu 521

7.2.28.1. 1. Tekil Şahıs 521

7.2.28.2. 2. Tekil Şahıs 521

7.2.28.3. 3. Tekil Şahıs 521

7.2.28.4. 1. Çoğul Şahıs 521

7.2.28.5. 2. Çoğul Şahıs 521

7.2.28.6. 3. Çoğul Şahıs 521

7.2.28.7. Şahıs Almayan 522

7.2.29. Gelecek Zamanın Şartı 522

7.2.29.1. 1. Tekil Şahıs 522

7.2.29.2. 2. Tekil Şahıs 522

7.2.29.3. 3. Tekil Şahıs..... 522

7.2.29.4. 1. Çoğul Şahıs..... 522

7.2.29.5. 2. Çoğul Şahıs..... 522

7.2.29.6. 3. Çoğul Şahıs..... 522

7.2.29.7. Şahıs Almayan..... 522

7.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı..... 523

7.2.30.1. 1. Tekil Şahıs..... 523

7.2.30.2. 2. Tekil Şahıs..... 523

7.2.30.3. 3. Tekil Şahıs..... 523

7.2.30.4. 1. Çoğul Şahıs..... 523

7.2.30.5. 2. Çoğul Şahıs..... 523

7.2.30.6. 3. Çoğul Şahıs..... 523

7.2.30.7. Şahıs Almayan..... 523

7.3. Birleşik Kipli Fiiller Sonuç..... 524

8. SEKİZİNCİ BÖLÜM: TASARLAMA KİPLERİ..... 538

İstek Kipi..... 538

Emir Kipi..... 539

Dilek-Şart Kipi..... 541

Şart Kipi Kuran -*sA* eki..... 542

Dilek Kipi Kuran -s*A* Eki..... 542

Gereklilik Kipi..... 542

8.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA TASARLAMA KİPLERİ 543

8.1.1.EMİR/İSTEK KİPİ 543

8.1.1.1. 1.Tekil Şahıs 543

8.1.1.2. 2.Tekil Şahıs 544

8.1.1.3. 3.Tekil Şahıs 546

8.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs 546

8.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs 546

8.1.1.6. 3. Çoğul Şahıs 547

8.1.1.7. Şahıs Almayan 547

8.1.2.EMİR/İSTEK KİPİNİN OLUMSUZU 547

8.1.2.1. 1.Tekil Şahıs 547

8.1.2.2. 2.Tekil Şahıs 547

8.1.2.3. 3.Tekil Şahıs 548

8.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs 548

8.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs 548

8.1.2.7. Şahıs Almayan 548

8.1.3.DİLEK/ŞART KİPİ 548

8.1.3.1. Dilek Anlamında 548

8.1.3.1.1. 1.Tekil Şahıs 548

8.1.3.1.2. 2.Tekil Şahıs 549

8.1.3.1.3. 3.Tekil Şahıs 549

8.1.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs 549

8.1.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs 549

8.1.3.1.6. 3. Çoğul Şahıs 549
8.1.3.1.7. Şahıs Almayan 550
8.1.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu 550
8.1.3.2.1. 1.Tekil Şahıs 550
8.1.3.2.2. 2.Tekil Şahıs 550
8.1.3.2.3. 3.Tekil Şahıs 550
8.1.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs 550
8.1.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs 550
8.1.3.2.6. 3.Çoğul Şahıs 551
8.1.3.2.7. Şahıs Almayan 551
8.1.3.3. Şart Anlamında 551
8.1.3.3.1. 1.Tekil Şahıs 551
8.1.3.3.2. 2.Tekil Şahıs 551
8.1.3.3.3. 3.Tekil Şahıs 552
8.1.3.3.4. 1.Çoğul Şahıs 552
8.1.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs 553
8.1.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs 553
8.1.3.3.7. Şahıs Almayan 553
8.1.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu 553
8.1.3.4.1. 1.Tekil Şahıs 553
8.1.3.4.2. 2.Tekil Şahıs 554
8.1.3.4.3. 3.Tekil Şahıs 554
8.1.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs 554
8.1.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs 554
8.1.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs 554
8.1.3.4.7. Şahıs Almayan 554
8.1.4.GEREKLİLİK KİPİ 555
8.1.4.1. Gereklilik Anlamında 555
8.1.4.1.1. 1.Tekil Şahıs 555
8.1.4.1.2. 2.Tekil Şahıs 555
8.1.4.1.3. 3.Tekil Şahıs 555

8.1.4.1.4. 1.Çoğul Şahıs 555
8.1.4.1.5. 2.Çoğul Şahıs 555
8.1.4.1.6. 3. Çoğul Şahıs 556
8.1.4.1.7. Şahıs Almayan 556
8.1.4.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu 556
8.1.4.2.1. 1. Tekil Şahıs 556
8.1.4.2.2. 2. Tekil Şahıs 556
8.1.4.2.3. 3. Tekil Şahıs 556
8.1.4.2.4. 1. Çoğul Şahıs 556
8.1.4.2.5. 2. Çoğul Şahıs 556
8.1.4.2.6. 3. Çoğul Şahıs 556
8.1.4.2.7. Şahıs Almayan 557
8.1.4.3. Güçlendirme Anlamında 557
8.1.4.3.1. 1. Tekil Şahıs 557
8.1.4.3.2. 2. Tekil Şahıs 557
8.1.4.3.3. 3. Tekil Şahıs 557
8.1.4.3.4. 1. Çoğul Şahıs 557
8.1.4.3.5. 2. Çoğul Şahıs 557
8.1.4.3.6. 3. Çoğul Şahıs 557
8.1.4.3.7. Şahıs Almayan 557
8.1.4.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu 558
8.1.4.4.1. 1. Tekil Şahıs 558
8.1.4.4.2. 2. Tekil Şahıs 558
8.1.4.4.3. 3. Tekil Şahıs 558
8.1.4.4.4. 1. Çoğul Şahıs 558
8.1.4.4.5. 2. Çoğul Şahıs 558
8.1.4.4.6. 3. Çoğul Şahıs 558
8.1.4.4.7. Şahıs Almayan 558
8.1.4.5. Tahmin/İhtimal Anlamında 558
8.1.4.5.1. 1.Tekil Şahıs 558
8.1.4.5.2. 2.Tekil Şahıs 559

8.1.4.5.3. 3.Tekil Şahıs..... 559
8.1.4.5.4. 1.Çoğul Şahıs 559
8.1.4.5.5. 2.Çoğul Şahıs 559
8.1.4.5.6. 3.Çoğul Şahıs 559
8.1.4.5.7.Şahıs Almayan 559
8.1.4.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu 560
8.1.4.6.1. 1. Tekil Şahıs..... 560
8.1.4.6.2. 2. Tekil Şahıs..... 560
8.1.4.6.3. 3. Tekil Şahıs..... 560
8.1.4.6.4. 1. Çoğul Şahıs 560
8.1.4.6.5. 2. Çoğul Şahıs 560
8.1.4.6.6. 3. Çoğul Şahıs 560
8.1.4.6.7. Şahıs Almayan 560
8.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA TASARLAMA KİPLERİ.. 561
8.2.1.EMİR/İSTEK KİPİ 561
8.2.1.1. 1.Tekil Şahıs 561
8.2.1.2. 2.Tekil Şahıs 561
8.2.1.3. 3.Tekil Şahıs 562
8.2.1.4. 1.Çoğul Şahıs 562
8.2.1.5. 2.Çoğul Şahıs 562
8.2.1.6. 3. Çoğul Şahıs 563
8.2.1.7. Şahıs Almayan 563
8.2.2.EMİR/İSTEK KİPİNİN OLUMSUZU 563
8.2.2.1. 1.Tekil Şahıs 563
8.2.2.2. 2.Tekil Şahıs 563
8.2.2.3. 3.Tekil Şahıs 563

8.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs 563

8.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs 564

8.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs 564

8.2.2.7.Şahıs Almayan 564

8.2.3.DİLEK/ŞART KİPİ 564

8.2.3.1. Dilek Anlamında 564

8.2.3.1.1. 1.Tekil Şahıs 564
8.2.3.1.2. 2.Tekil Şahıs 564
8.2.3.1.3. 3.Tekil Şahıs 565
8.2.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs 565
8.2.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs 565
8.2.3.1.6. 3. Çoğul Şahıs 565
8.2.3.1.7. Şahıs Almayan 565

8.2.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu 565

8.2.3.2.1. 1.Tekil Şahıs 565
8.2.3.2.2. 2.Tekil Şahıs 566
8.2.3.2.3. 3.Tekil Şahıs 566
8.2.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs 566
8.2.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs 566
8.2.3.2.6. 3. Çoğul Şahıs 566
8.2.3.2.7. Şahıs Almayan 566

8.2.3.3. Şart Anlamında 567

8.2.3.3.1. 1.Tekil Şahıs 567
8.2.3.3.2. 2.Tekil Şahıs 567
8.2.3.3.3. 3.Tekil Şahıs 567
8.2.3.3.4. 1.Çoğul Şahıs 567
8.2.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs 567
8.2.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs 567
8.2.3.3.7. Şahıs Almayan 568

8.2.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu 568
8.2.3.4.1. 1.Tekil Şahıs 568
8.2.3.4.2. 2.Tekil Şahıs 568
8.2.3.4.3. 3.Tekil Şahıs 568
8.2.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs 568
8.2.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs 568
8.2.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs 569
8.2.3.4.7. Şahıs Almayan 569
8.2.4. GEREKLİLİK KİPİ 569
8.2.4.1. Gereklilik Anlamında 569
8.2.4.1.1. 1.Tekil Şahıs 569
8.2.4.1.2. 2.Tekil Şahıs 569
8.2.4.1.3. 3.Tekil Şahıs 569
8.2.4.1.4. 1.Çoğul Şahıs 570
8.2.4.1.5. 2.Çoğul Şahıs 570
8.2.4.1.6. 3. Çoğul Şahıs 570
8.2.4.1.7. Şahıs Almayan 570
8.2.4.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu 570
8.2.4.2.1. 1.Tekil Şahıs 570
8.2.4.2.2. 2.Tekil Şahıs 570
8.2.4.2.3. 3.Tekil Şahıs 571
8.2.4.2.4. 1.Çoğul Şahıs 571
8.2.4.2.5. 2.Çoğul Şahıs 571
8.2.4.2.6. 3.Çoğul Şahıs 571
8.2.4.2.7. Şahıs Almayan 571
8.2.4.3. Güçlendirme Anlamında 571
8.2.4.3.1. 1.Tekil Şahıs 571
8.2.4.3.2. 2.Tekil Şahıs 572
8.2.4.3.3. 3.Tekil Şahıs 572
8.2.4.3.4. 1.Çoğul Şahıs 572
8.2.4.3.5. 2.Çoğul Şahıs 572

8.2.4.3.6. 3.Çoğul Şahıs 572
8.2.4.3.7. Şahıs Almayan 572

8.2.4.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu 573

8.2.4.4.1. 1.Tekil Şahıs 573
8.2.4.4.2. 2.Tekil Şahıs 573
8.2.4.4.3. 3.Tekil Şahıs 573
8.2.4.4.4. 1.Çoğul Şahıs 573
8.2.4.4.5. 2.Çoğul Şahıs 573
8.2.4.4.6. 3.Çoğul Şahıs 573
8.2.4.4.7. Şahıs Almayan 574

8.2.4.5. Tahmin/İhtimal Anlamında 574

8.2.4.5.1. 1.Tekil Şahıs 574
8.2.4.5.2. 2.Tekil Şahıs 574
8.2.4.5.3. 3.Tekil Şahıs 574
8.2.4.5.4. 1.Çoğul Şahıs 574
8.2.4.5.5. 2.Çoğul Şahıs 575
8.2.4.5.6. 3.Çoğul Şahıs 575
8.2.4.5.7.Şahıs Almayan 575

8.2.4.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu 575

8.2.4.6.1. 1.Tekil Şahıs 575
8.2.4.6.2. 2.Tekil Şahıs 575
8.2.4.6.3. 3.Tekil Şahıs 575
8.2.4.6.4. 1.Çoğul Şahıs 576
8.2.4.6.5. 2.Çoğul Şahıs 576
8.2.4.6.6. 3.Çoğul Şahıs 576
8.2.4.6.7. Şahıs Almayan 576

8.3. Tasarlama Kipleri Sonuç 576

9. DOKUZUNCU BÖLÜM: CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI 586

9.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI 588

9.1.1. ama 588

9.1.2. belki 589

9.1.3. fakat 590

9.1.4. çünkü 591

9.1.4.1.Devrik Cümlede “Çünkü” Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 592

9.1.5. oysa 592

9.1.6. yani 592

9.1.7. hatta 593

9.1.8. sanki 594

9.1.9. sonra 594

9.1.10. ayrıca 595

9.1.11. gayri 595

9.1.12. tabii 596

9.1.13. ancak 596

9.1.14. artık 597

9.1.14.1. Devrik Cümlede “Artık” Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 597

9.1.15. eğer 597

9.1.16. galiba 598

9.1.17. neyse 598

9.1.18. meselâ 598

9.1.19. yalnız 599

9.1.19.1. “Yalnız” Cümle Başı bağlama Edatının Eksiltili Cümlede Kullanılması 599

9.1.20. yoksa 599

9.1.21. amma 599

9.1.21.1.Devrik Cümlede “Amma” Bağlama Edatının Kullanımı 600

9.1.22. daha 600

9.1.23. demek 600

9.1.24. derken 600

9.1.25. herhâlde 601

9.1.26. her neyse 601

9.1.27. işte 601

9.1.28. peki 602

9.1.29. zaten 602

9.1.30. aslında 602

9.1.31. bittabi 602

9.1.32. daha doğrusu 603

9.1.33. daha ziyade 603

9.1.34. elbet 603

9.1.35. hâlbuki 603

9.1.36. hani 603

9.1.37. hele 604

9.1.38. meğer 604

9.1.39. ne var ki 604

9.1.40. o hâlde 604

9.1.41. öyleyse 605

9.1.42. pekâlâ 605

9.1.43. sanırsın ki 605

9.1.44. ve 605

9.1.45. velhalsıl 605

9.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI 606

9.2.1. ama 606

9.2.2. sonra 611

9.2.3. galiba 612

9.2.3.1. Devrik Cümlede "Galiba" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 613

9.2.4. belki 614

9.2.5. çünkü 615

9.2.5.1. Devrik Cümlede "Çünkü" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 615

9.2.6. peki 616

9.2.6.1. Devrik Cümlede "Peki" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 616

9.2.7. peki, peki 616

9.2.8. artık 616

9.2.9. eğer 617

9.2.10. zaten 617

9.2.11. demek 618

9.2.12. herhâlde 618

9.2.12.1. Devrik Cümlede “Herhalde” Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 618

9.2.13. üstelik 619

9.2.14. daha 619

9.2.15. doğrusu 619

9.2.16. keşke 620

9.2.17. lütfen 620

9.2.17.1. Devrik Cümlede “Lütfen” Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı 620

9.2.18. oysa 620

9.2.19. sahi 620

9.2.20. tabii 621

9.2.21. yalnızca 621

9.2.22. açıkçası 621

9.2.23. bari 622

9.2.24. hani 622

9.2.25. her neyse 622

9.2.26. mesela 622

9.2.27. sahiden 623

9.2.27.1. Devrik Cümlede “Sahiden” Cümle Başı Bağlama edatının Kullanımı 623

9.2.28. yalnız 623

9.2.29. yani 623

9.2.30. yoksa 623

9.3. Cümle Başı Bağlama Edatları Sonuç 624

10. ONUNCU BÖLÜM: DEVRİK CÜMLE 630

10.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA DEVRİK CÜMLE 632

10.1.1. İSİM CÜMLELERİ 632

10.1.1.1. 2 ÖGELİLER 632

10.1.1.1.1. Y + YT 632

10.1.1.1.2. Y + Ö 632

10.1.1.2. 3 ÖGELİLER 632

10.1.1.2.1. N + Y + YT 632

10.1.1.2.2. N + Y + CDU 632

10.1.1.2.3. ZT+ Y+ N 633

10.1.1.2.4. Ö + Y+ N 633

10.1.1.2.5. Ö + Y+ CDU 633

10.1.1.2.6. Ö + Y+ YT 633

10.1.1.2.7. Ö + Y + ZT 633

10.1.1.2.8. ZT+ Y + Ö 634

10.1.1.2.9. ZT+ Y+ YT 634

10.1.1.3. 4 ÖGELİLER 634

10.1.1.3.1. YT+ ZT+ Y + Ö 634

10.1.1.3.2. Ö + CDU + Y + ZT 634

10.1.1.4. 5 ÖGELİLER 634

10.1.1.4.1. CDU+ Ö + CDU+ Y+ ZT 634

10.1.1.5. 6 ÖGELİLER 635

10.1.1.6. 7 ÖGELİLER 635

10.1.1.7. 8 ÖGELİLER 635

10.1.1.8. 9 ÖGELİLER 635

10.1.1.9. 10 ÖGELİLER 635

10.1.2. FİİL CÜMLELERİ 635

10.1.2.1. 2 ÖGELİLER 635

10.1.2.1.1. Y + YT 635

10.1.2.1.2. Y + CDU 636

10.1.2.1.3. Y + N 637

10.1.2.1.4. Y + ZT 638

10.1.2.1.5. Y + Ö 638

10.1.2.1.6. Y+ Kİ 638

10.1.2.1.7. Kİ + N 638

10.1.2.2. 3 ÖGELİLER 638

10.1.2.2.1. N + Y + N 638

10.1.2.2.2. ZT+ Y + Ö 639

10.1.2.2.3. Ö + Y + N 639

10.1.2.2.4. N + Y + CDU 640

10.1.2.2.5. ZT + Y + YT 640

10.1.2.2.6. CDU + Y + YT 641

10.1.2.2.7. YT + Y + YT 641

10.1.2.2.8. Ö + Y + CDU 641

10.1.2.2.9. ZT+ Y + CDU 641

10.1.2.2.10. Ö + Y+ YT 641

10.1.2.2.11. YT + Y + Ö 642

10.1.2.2.12. N + Y + YT 642

10.1.2.2.13. CDU + Y + N 643

10.1.2.2.15. Y + ZT+ YT 643

10.1.2.2.16. YT + Y + CDU 643

10.1.2.2.17. Ö + Y + ZT 644

10.1.2.2.18. Y + N + CDU 644

10.1.2.2.20. N + Y + Ö 644
10.1.2.2.22. ZT + Y + ZT 645
10.1.2.2.23. Y + ZT+ N 645
10.1.2.2.24. Y+ Ö + ZT 645
10.1.2.2.25. Y + YT+ CDU 645
10.1.2.2.26. Y+ N + YT 645
10.1.2.2.27. Y + Ö + CDU 646
10.1.2.2.28. Y + Ö + YT 646
10.1.2.2.29. YT+ Y + N 646
10.1.2.2.30. YT+ Y + ZT 646
10.1.2.2.31. Y+ YT+ Ö 646
10.1.2.2.32. Y + CDU + CDU 647
10.1.2.3. 4 ÖGELİLER 647
10.1.2.3.1. Ö + CDU+ Y + N 647
10.1.2.3.2. Ö + N + Y + CDU 647
10.1.2.3.3. CDU + N + Y + CDU 647
10.1.2.3.4. YT + ZT + Y + Ö 647
10.1.2.3.5. CDU + ZT + Y + N 647
10.1.2.3.6. CDU + Y + Y + N 648
10.1.2.3.7. YT + N + Y + CDU 648
10.1.2.3.8. Ö + YT + Y + YT 648
10.1.2.3.9. N + Y + YT + N 648
10.1.2.3.10. ZT + Y + N + Ö 648
10.1.2.3.11. ZT + N + Y + Ö 649
10.1.2.3.12. Ö + ZT + Y + YT 649
10.1.2.3.13. ZT + CDU + Y + N 649
10.1.2.3.14. CDU + Ö + Y + YT 649
10.1.2.3.15. ZT + ZT + Y + CDU 649
10.1.2.3.16. ZT + Ö+ Y + YT 650
10.1.2.3.17. Ö + CDU + Y + CDU 650
10.1.2.3.18. N + Y + Ö+ N 650
10.1.2.3.19. ZT + ZT + Y + Ö 650
10.1.2.3.20. N + Y + Ö + CDU 650

10.1.2.3.21. YT + N + Y + Ö 651
10.1.2.3.22. CDU + N + Y + YT 651
10.1.2.3.23. ZT + N + Y + YT 651
10.1.2.3.24. ZT + Y + CDU + YT 651
10.1.2.3.25. ZT + Y + N + ZT 651
10.1.2.3.26. Y + Ö + N +YT 651
10.1.2.3.27. CDU + Y + YT + N 652
10.1.2.3.28. CDU + N + Y + Ö 652
10.1.2.3.29. N + ZT + Y + YT 652
10.1.2.3.30. ZT + ZT + Y + N 652
10.1.2.3.31. YT + CDU + Y + N 652
10.1.2.3.32. CDU + Ö + Y + N 652
10.1.2.3.33. ZT + YT + Y + N 653
10.1.2.3.34. ZT + YT + Y + ZT 653
10.1.2.3.35. Ö + ZT + Y + N 653
10.1.2.4. 5 ÖGELİLER 653
10.1.2.4.1. N + ZT + N + Y + YT 653
10.1.2.4.2. N + CDU + Y + N + CDU 653
10.1.2.4.3. ZT + Ö + Y + ZT + ZT 653
10.1.2.4.4. CDU + ZT + ZT + Y + YT 654
10.1.2.4.5. ZT + Ö + Y + N + YT 654
10.1.2.4.6. CDU + Ö + CDU + Y + YT 654
10.1.2.4.7. ZT + N + CDU + Y + Ö 654
10.1.2.4.8. Ö + ZT + ZT + Y + YT 654
10.1.2.4.9. Ö + Y + CDU + CDU + ZT 654
10.1.2.4.10. ZT + CDU + ZT + Y + YT 655
10.1.2.4.11. ZT + ZT + ZT + Y + YT 655
10.1.2.4.12. Ö + CDU + ZT + Y + YT 655
10.1.2.4.13. ZT + Ö + N + Y+ YT 655
10.1.2.4.14. ZT + YT + N + Y+ YT 655
10.1.2.5. 6 ÖGELİLER 655
10.1.2.5.1. Y + CDU + ZT + ZT + Y + N 655

10.1.2.5.2. ZT + CDU + N + ZT + Y + YT 656
10.1.2.5.3. YT + Ö + ZT + ZT + Y + N 656
10.1.2.6. 7 ÖGELİLER 656
10.1.2.6.1. ZT + ZT + YT + N + ZT + Y + Ö 656
10.1.2.7. 8 ÖGELİLER 656
10.1.2.7.1. ZT + Ö + CDU + ZT + Ö + YT+ Y+ N 656
10.1.2.7.8. 9 ÖGELİLER 656
10.2.7.9. 10 ÖGELİLER 656
10.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA DEVRİK CÜMLE 657
10.2.1. İSİM CÜMLELERİ 657
10.2.1.1. 2 ÖGELİLER 657
10.2.1.1.1. Y + Ö 657
10.2.1.1.2. Y + CDU 657
10.2.1.2. 3 ÖGELİLER 658
10.2.1.2.1. N + Y + Ö 658
10.2.1.2.2. ZT + Y + YT 658
10.2.1.2.3. CDU + Y + Ö 658
10.2.1.2.4. YT + Y + Ö 658
10.2.1.3. 4 ÖGELİLER 658
10.2.1.3.1. CDU + ZT + Y + N 658
10.2.1.3.2. CDU + Ö + Y + CDU 659
10.2.1.3.3. CDU + N + Y + Ö 659
10.2.1.4. 5 ÖGELİLER 659
10.2.1.5. 6 ÖGELİLER 659
10.2.1.6. 7 ÖGELİLER 659
10.2.1.7. 8 ÖGELİLER 659

10.2.1.7. 9 ÖGELİLER 659

10.2.1.8. 10 ÖGELİLER 659

10.2.2. FİİL CÜMLELERİ 660

10.2.2.1. 2 ÖGELİLER 660

10.2.2.1.1. Y + ZT 660

10.2.2.1.2. Y + YT 660

10.2.2.2. 3 ÖGELİLER 660

10.2.2.2.1. N + Y + Ö 660

10.2.2.2.2. ZT + Y + Ö 660

10.2.2.2.3. ZT + Y + N 661

10.2.2.2.4. N + Y + ZT 661

10.2.2.2.5. N + Y + CDU 661

10.2.2.2.6. CDU + Y + YT 661

10.2.2.2.7. YT + Y + ZT 661

10.2.2.2.8. CDU + Y + CDU 662

10.2.2.2.9. Y + Y + CDU 662

10.2.2.2.10. N + Y+ YT 662

10.2.2.2.11. YT + Y + Ö 662

10.2.2.2.12. ZT + Y + ZT 662

10.2.2.2.13. ZT + Y + YT 662

10.2.2.2.14. Ö + Y + CDU 663

10.2.2.2.15. CDU + Y +N 663

10.2.2.2.16. CDU + Y + Ö 663

10.2.2.3. 4 ÖGELİLER 663

10.2.2.3.1. N + Y + CDU + ZT 663

10.2.2.3.2. N + Y + Ö + ZT 663

10.2.2.3.3. ZT + CDU + Y + CDU 663

10.2.2.3.4. CDU + Y + ZT + Ö 664

10.2.2.3.5. Ö + CDU + Y + CDU 664

10.2.2.3.6. Ö + N + Y + CDU 664

10.2.2.3.7. N + CDU + Y + CDU 664
10.2.2.3.8. CDU + ZT + Y + ZT 664
10.2.2.3.9. ZT + YT + Y + CDU 664
10.2.2.3.10. CDU + ZT + Y + CDU 665
10.2.2.3.11. Ö + N + Y + YT 665
10.2.2.3.12. ZT + ZT + Y + Ö 665
10.2.2.3.13. Ö + YT + Y+ N 665
10.2.2.3.14. CDU + YT + Y + Ö 665
10.2.2.4. 5 ÖGELİLER 665
10.2.2.4.1. CDU + Ö + CDU + Y + N 665
10.2.2.4.2. CDU + YT + ZT + Y + YT 666
10.2.2.4.3. YT + ZT + ZT + Y + ZT 666
10.2.2.5. 6 ÖGELİLER 666
10.2.2.6. 7 ÖGELİLER 666
10.2.2.7. 8 ÖGELİLER 666
10.2.2.7.1. CDU + CDU + ZT + Ö + CDU + YT + Y + CDU 666
10.2.2.8. 9 ÖGELİLER 666
10.2.2.9. 10 ÖGELİLER 666
10.3. Devrik Cümle Sonuç 667
GENEL SONUÇ 675
KAYNAKÇA 706

KISALTMALAR

a.g.e.: Adı Geçen Eser

a.g.m.: Adı Geçen Makale

ÇB: Çiçekler Büyür

CO: Cevdet Bey ve Oğulları:

Ö: Özne

Y: Yüklem

N: Nesne

YT: Yer Tamlayıcısı

ZT: Zarf Tümleci

CDU: Cümle Dışı Unsur

Kİ: Kalıp İfade

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Toplumsal yapı, insan ilişkilerini ve davranışlarını oluşturan bütünsel bir sistem olarak görülse de bireyler, sosyal ve kültürel çevreleri, yetişme şartları ve cinsiyetlerine dayalı biyolojik özelliklerinden dolayı farklı davranış kalıplarına girmektedirler. Özellikle kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar, avcı-toplayıcı toplumlardan itibaren davranış kalıplarına da yansımıştır. İki cins arasında ortaya çıkan psikolojik ve sosyolojik ayrışmaları bazı araştırmacılar hormonal etkiyle açıklarken, bazı araştırmacılar da bireyin yetiştiği sosyal ve kültürel çevrenin etkisi üzerinde durmuştur.

Çalışmamızın amacı kadın ve erkeğin gerek biyolojik gerekse sosyo-kültürel farklılıklarının dillerine nasıl yansıdığını tespit etmek için Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" kitabıyla Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabını üslupbilim ve dilbilim açısından karşılaştırmaktır. Bunun için seçtiğimiz iki yazarın isim tamlamalarını, sıfat tamlamalarını, zaman zarflarını, fiilimsileri, fiilde çatıyı, birleşik fiilleri, birleşik kipli fiilleri, tasarlama kiplerini, cümle başı bağlama edatlarını ve devrik cümleyi nasıl kullandıklarını karşılaştırarak sosyo-psikolojik ve kültürel farklılıklarının üsluplarına nasıl yansımış olabileceğini ortaya koymaya çalıştık.

Çalışmamızda araştırmalarımızı sadece Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un üslupları üzerine yapmaya çalıştık. Bu çalışmada iki farklı cinsten çağdaş birer Türk yazarın romanları üzerinden gramerlik veriler elde etmeyi ve bu gramerlik veriler ışığında bir takım sosyo-psikolojik tespitlerde bulunmayı hedefledik. Daha önce benzeri bir çalışmanın yapılmamış olmasına karşın bu tür çalışmaların çoğalması neticesinde "farklı cinslerin farklı dilleri olabilir mi?" sorusunun cevabına yaklaşılabileceğini biliyoruz. Biz sadece bir başlangıç yaptığımızın farkındayız. Bu nedenle elde edilecek verilerin kapsamı sınırlı olacaktır. Ancak tanınmış ve saygın bu çağdaş yazarların üslupları bizlere gelecekteki benzer çalışmalarla kadın ve erkeğin kendine mahsus bir dili olup olmadığı konusunda daha berrak neticelere ulaşılacaktır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Çalışmamıza başlarken öncelikle çağdaş yazarlarımızdan Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" kitabıyla Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" adlı kitabını seçtik.

Daha sonra kadın ve erkek kimlikleri üzerine sosyoloji literatüründe yayımlanış olan çeşitli kitap, dergi ve makaleleri okuyarak bu alanda birtakım araştırmalar yaptık. Ardından Türk dili yazınında üslup ve üslupbilim üzerine yapılmış yayınları ve araştırmaları inceledik. Edindiğimiz bilgiler doğrultusunda iki kitaptan da üslup özelliklerini yansıtması açısından verimli olduğunu düşündüğümüz isim tamlamalarını, sıfat tamlamalarını, zaman zarflarını, fiilimsileri, fiilde çatıyı, birleşik fiilleri, birleşik kipli fiilleri, tasarlama kiplerini, cümle başı bağlama edatlarını ve devrik cümleyi otuzar sayfa inceledik. Zarflar konusunda yalnızca zaman zarflarını seçmemizin sebebi de tezin hacmini gereksiz yere arttırmaktan kaçınmamızdı. Her bir konunun sonunda sonuçlar bölümünde tespitlerde bulunduk. Böyle davranmamızın sebebi kitapların bütüncül olarak ele alınması aynı zamanda her konu başlığında bütün bir kitabı incelesek oluşabilecek bilgi yığınına da engel olmaktı.

GİRİŞ

ÜSLUP VE ÜSLUP BİLİM ÜZERİNE

Tarih çağları boyunca insanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için çeşitli yöntem ve araçlar geliştirmiştir. Bu araçlardan en önemlisi kuşkusuz ki dildir. Dil kavramı, insanlar arasındaki iletişimi sürdüren en önemli unsurlardan biridir. Banguoğlu dil için *"İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir."*[3] ifadelerini kullanırken, Ergin *"İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıta kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir."*[4] demektedir. Doğan Aksan'a göre ise, *"Dil, düşünce duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir."*[5]

İnsanlar, yaradılışları dolayısıyla gerek biyolojik gerekse fizyolojik birçok farklılıklara sahiptirler. Bu elbette onların dillerine de yansımıştır. Üslup ve dil arasında bir ilişki kurulurken, öncelikle her iki kavramın bireysellik-toplumsallık boyutlarının göz önünde bulunması gerektiğini vurgulayan Karahancı'ya göre, bireyin yetişme biçimi, kültürel gelişimi, eğitim seviyesi, siyasi görüşü vb. unsurlarca çevrelenen toplumsallık boyutunun metinden metine farklılık gösteren dil seçimleri yansıtması kaçınılmazıdır.[6]

Zeynep Korkmaz'a göre, insan zekâsının insandaki sınırı çizilemeyen duygu ve düşüncelerin ürünleri kendi benliğinin dışına dille aktarıldığına göre, dil ile düşünce iç içe geçmiş durumdadır. Buna göre insanların duygu ve düşüncelerindeki

---

[3] Tahsin BANGUOĞLU, *Türkçenin Grameri*, 9. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.9
[4] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* Bayram Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 2013, s. 3
[5] Doğan AKSAN, *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, 5. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, I. Bölüm, s. 55
[6] İbrahim KARAHANCI, "Üslûp Belirleme Girişimlerine Dil Verileri Üzerinden Yaklaşmak", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 45, Ağustos 2016, s. 2

anlamlılık, derinlik ifadesi ancak dil ile gerçekleştirilebilir. Eğer bir dilin anlatım gücü yüksekse bireylerin iç dünyalarını dışa vurabilme yeteneği de aynı oranda yüksek olabilmektedir.[7] İşte bireylerin dilin anlatım gücü aracılığıyla, iç dünyalarındaki fikirlerini, hissettiklerini anlatmak için kullandığı bu özel ve kişisel anlatış tarzına üslup denmektedir.

Mehmet Önal, bir metinde ifade, edebî dil ve üslup arasında çok önemli bir ilişki olduğundan bahsetmiştir. Biz bu görüşe katıldığımız için konunun daha iyi anlaşılması adına gramercilerin üslup tanımlarından bahsetmeden önce, Mehmet Önal'ın[8] "ifade" ve "edebî dil" tanımına yer veriyoruz:

"En geniş anlamıyla ifade *kelimesi,* anlatım *sözcüğünün karşılığıdır. İnsanların beş duyusuna ulaşan bütün uyarıcılar, bir anlatım gücüne sahiptir. Edebiyat derslerinde kullanılan ifade kavramı, kelimenin anlatım ve çağrışım gücü açısından tanımlanmalıdır."*

"Edebî dil, bir milletin konuşma dili ve yazı dili teşekkül ettikten sonra, kültür dili diyebileceğimiz, bir söyleyiş zemininde daha fazla hissedilen, bir tarafı ile itibari ve uçucu, bir tarafı ile, hayatın gerçek değerleriyle kaynaşan estetik ve orijinal bir ifade yoludur."

İsmail Çetişli ise, Edebî dil adlı makalesinde edebî dilin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

"1. Edebî dilin kaynağı, milletin ortak dil hazinesidir; 2. Edebî dil, günlük hayatta kullanılan dil değildir; 3. Edebî dil ilmî hayatta kullanılan dil değildir; 4. Edebî dil ortak yazı dilini esas alır; 5. Edebî dil işlenmiştir; 6. Edebî dil zengindir; 7. Edebî dil ferdîdir; 8. Edebî dil 'söz'dür; 9. Edebî dil, ortak/tabii dile göre sapmadır;

[7] Zeynep KORKMAZ, "Dil Nedir?", *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 2.Baskı, Cilt I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005, s. 662

[8] Mehmet ÖNAL, "Edebi Dil ve Üslûp", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.36, Erzurum 2008, s. 3

10. Edebî dil muğlak ve kapalıdır; 11. Edebî dilin varlık amacı güzelliktir; 12. Edebî dil bire bir tercüme edilemez."[9]

İbrahim Karahancı, üslup üzerine yapılan çalışmaların nihaî bir tanıma ulaşamadığını, ayrıca terim tercihleri ve inceleme yöntemlerinin de çok yönlü olduğunu açıklamıştır. Karahancı'ya göre genç bir çalışma alanı olan üslup bilgisinde çoğulcu yaklaşımların bulunması doğaldır.[10] Türk Dili yazınında gramercilerimizin üslup üzerine görüşleri şu şekildedir:

"Üslup, varlıkları anlatırken davranışa göre kelimeleri seçmektir. Objeye bakış çağlara, medeniyetlere ve yazarlara göre değişir."[11]

"Biçem (deyiş, üslûp, style), bir metindeki dil kullanımının bir yazar ya da döneme özgü, dil özelliklerinin tümüdür."[12]

"Biçem yazarın etkin bir iletişim kurmak için başvurduğu bir araçtır…"[13]

"Üslûp, hedef birime vermek istediği mesajı en etkili şekilde aktarabilmek için, kaynak birimin dilin ifade imkânlarını özgün ölçütlerle seçip kullanmak suretiyle anlatıma kattığı kişisel nitelikteki özelliklerin bütünüdür."[14]

"Üslûp; sanatkârın, ferdî bir duyuş tarzı ve kompozisyona sahip muhtevayı, kelimeden cümleye kadar uzanan dil unsurları aracılığıyla ve belli bir yapı bütünlüğü içinde, ferdî ve orijinal bir biçimde ifade etmesidir."[15]

*"… herhangi bir sözlü ya da yazılı anlatımda konuşmacının veya yazarın kendine özgü farklı dil kullanımları '*üslûb*'u oluştururken, gerek Batı ve gerekse Doğu edebiyatlarında asırlardır* retorik *veya* belağat *ilmi bağlamında düşünülen bu*

---

[9] İsmail ÇETİŞLİ, "Edebiyat Dili/Edebî Dil", *Türk Yurdu Dergisi*, Şubat-Mart, s. 116-124
[10] İbrahim KARAHANCI, *a.g.m*. s. 1
[11] Cengizhan YURDANUR, *Türk Edebiyatına Analitik Bakış (Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Doktora Seminer Notları)* REBA Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000, s. 211
[12] Mine GÜVEN-Kâmile İMER-Ahmet KOCAMAN-A. Sumru ÖZSOY, *Dilbilim Sözlüğü*, 1. Baskı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2001, s.50
[13] Aysu ERDEN, *Kısa Öyküler ve Dilbilimsel Eleştiri*, Gendaş Kültür Yayınevi, İstanbul 2002, s. 17
[14] Celalettin DİVLEKÇİ, "Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 1, Ankara 2008, s. 251
[15] İsmail ÇETİŞLİ, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s.88

'farklı üslupların incelenmesi' *de* 'üslûpbilim' (ve / veya 'biçembilim') *olarak tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir."*[16]

Bu noktada, üslupbilim üzerine de yapılmış tanımları belirtmek yerinde olacaktır:

*"Deyişbilim, yazınsal yapıttaki dil kullanım niteliklerini saptamak için dilbilim yöntemlerinin yazın alanında uygulanması"*dır.[17]

"Biçembilim (deyişbilim), dilbilim ilke ve yöntemlerinden yararlanarak biçemin incelenmesi, biçem ölçütlerinin belirlenmesi ile uğraşan inceleme alanıdır."[18]

"Tasvirî dilbilimin (descriptive linguistics) bulgularından yararlanılarak edebî bir eserin dilini inceleyen bilime 'stilistik'*"*[19] denir.

Adem Çalışkan, hatiplerin, yazarların ve şairlerin üslûplarının oluşmasında çağların, devirlerin, dönemlerin, çevrenin ve yaşanılan zaman dilimindeki devleti idare eden iktidarın olumlu veya olumsuz etkisinin olabileceğinden bahsetmiştir.[20] Biz Adem Çalışkan'ın bu görüşüne katıldığımız için, çalışmamızı yaparken aynı çağda yaşayan bir kadın ve bir erkek yazar seçmeyi uygun gördük.

Üslup ve Üslupbilim Sınıflandırmaları:

Adem Çalışkan'a göre, üslup ve üslupbilimin bu kadar fazla çeşitlenmesi onun tarihsel gelişiminin, bu alandaki araştırmaların detaylanmasının ve ileri sürülen pek çok üslup ve üslupbilim teorilerinin bir sonucudur. Bu nedenle Çalışkan, üslup ve üslupbilim sınıflandırmalarının üslup ve üslupbilim teorilerinden ayrılamayacağını belirtmiş ve bazı üslup ve üslupbilim teorilerinden bazılarının

---

[16] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine Üzerine-1: İlk Belirlemeler", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 34, s.48
[17] Ünsal ÖZÜNLÜ, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, 1. Baskı, Multilingual Yayınları, İstanbul 2001, s. 81
[18] Mine GÜVEN-K. İMER-A. S. ÖZSOY, *a.g.e.*, s. 51
[19] Sevim KANTARCIOĞLU, *Edebiyat Akımları, / Platon'dan Derrida'ya*, 1. Baskı Paradigma Yayınları, İstanbul 2009, s.11
[20] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4": *Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 8, Sayı: 38, Haziran 2015, s.49

adlarını sıralamıştır: " *'bağıntı teorisi'* (relevance theory), *'söz eylem teorisi'* (speech act theory), *'şema teorisi'* (schema theory), *'metin dünyası teorisi'* (text Word theory), *'kavramsal / bilişsel metafor teorisi'* (conceptual / cognitive metaphor theory), *'bağlamsal çerçeve teorisi'* (contextual frame theory), *'harmanlama'* veya *'karıştırma teorisi'* (blending theory), *'önceleme teorisi'* (foregrounding theory)… vb."[21]

Adem Çalışkan, üslup ve üslupbilimin gerek dil ve edebiyat içi, gerekse dil ve edebiyat dışı pek çok kıstastan hareketle sınıflandırıldığını açıklamış ve doğu ve batı kıstaslarını ele alarak kendisi tarafından ilk defa ayrıntılı bir üslup ve üslupbilim sınıflandırması sunulduğunu vurgulamıştır.[22]

Biz burada Adem Çalışkan'ın "Türk Edebiyatında Üslûp ve/veya Üslûpbilim Sınıflandırmaları" başlığı altında ele aldığı sınıflandırmaların birkaçına yer verdik ve karşılaştırdığımız yazarların bu sınıflandırmalardan hangilerine girdiğini tespit etmeye çalıştık.

Recâizâde Mahmûd Ekrem, Halid Ziya Uşaklıgil ve Süleyman Fehmi, aynı sınıflandırmayı yapmışlardır: 1. *Üslûb-ı Sâde*, 2. *Üslûb-ı Müzeyyen*, 3. *Üslûb-ı Âlî* [23]

Buna göre Süleyman Fehmi'nin bu sınıflandırmalar hakkındaki tanımları şu şekildedir:

1. Üslûb-ı Sâde:

"İsminden de anlaşılacağı cihetle, eşyâyı sâde bir sûretde tebliğ eden üslûbdur. Bu suret-i ifâde, fikre en irtcâlî, en tabî'i bir hareket ile lâyık olan bir şekildedir…"

2. Üslûb-ı Müzeyyen:

[21] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 38, Haziran 2015, s.50
[22] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 38, Haziran 2015, s. 78
[23] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 38, Haziran 2015, s. 65

"Üslûbı- Müzeyyen diğer iki üslûp arasında bulunur: Tezyînâtı cihetiyle üslûb-ı sâdenin fevkında, kuvvet ve şiddet cihetiyle üslûb-ı âlînşn dunûndadır."

3. Üslûb-ı Âlî:

"Üslûb-ı Âlî, bir vâkı'a-i fecî'anın te'sîr-i elemiyle titreyen bir kalbin, bir mevzû'-ı 'ulviyyenin tasvîri ile heyecana gelen bir hayâlin mahsulüdür."

Bu açıklamalara göre, Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un üslûbunun "Üslûb-ı Müzeyyen" tarzındadır.

Adem Çalışkan, çalışmasında üslup ve üslupbilimi üzerine yapılan sınıflandırmalarda Şerif Aktaş'ın *Tekkevvünî (oluşumcu) Stilistik* ve *Tasvîrî Stilistik* olmak üzere 2'ye; Mehmet Yalçın'ın *Ölçütsel* ve *Betimsel* olmak üzere 2'ye; Ahmet Çoban'ın ise *Sanatlara Göre, Devirlere Göre, Çevrelere Göre, Şahıslara Göre, İşlevlerine Göre, Türlere Göre* ve *Diğer Üslûp Çeşitleri* olmak üzere 7'ye ayırdığını açıklamıştır.[24]

Adem Çalışkan, Mehmet Kaplan'ın lise ve dengi okullar için hazırladığı edebiyat ders kitabında üslûbu *(a) hissî - zihnî, (b) sâkin - heyecanlı, (c) sâde - süslü, (ç) asîl – aşağı, (d) veciz - geveze, (e) ince - kaba, (f) renkli - renksiz, (g) plastik - müzikal* olmak üzere 8 çeşit sınıflandırma yaptığını belirtmiştir.[25]

Yukarıda da görüldüğü gibi, üslup ve üslupbilim üzerine çok farklı teoriler geliştirilmiştir. Biz de çalışmamızda bu üslup özelliklerinden yola çıkarak kendi yöntemimizi belirlemeye çalıştık.

Mehmet Kaplan'ın bu sınıflandırmasına göre Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un üslubu, hissî, süslü, asîl, veciz, ince, renkli, müzikal olmaları bakımından benzerlik gösterse de birtakım farklılıklar da vardır. Bize göre Emine Işınsu'nun üslûbu Orhan Pamuk'a göre daha duygusalken Orhan Pamuk'ta duygusallığın

[24] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S.38, Haziran 2015, s.67
[25] Adem ÇALIŞKAN, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 38, Haziran 2015, s. 66

yanında zihinsel yoğunluk da ağır basmaktadır. Çünkü Orhan Pamuk'un üslûbunda biraz daha vakur, ciddi, derdini anlatma noktasında profesyonel bir yaklaşım gözlenmektedir. Yani durumları ayrıntılıyla irdelemiş ve gözleme dayalı betimlemelere daha fazla yer vermiştir. Emine Işınsu'nun üslûbu biraz daha heyecanlıyken Orhan Pamuk'un üslûbunda sakinlik vardır. Emine Işınsu duygularını daha yoğun yaşadığı için şiirsellik ön plandadır. Işınsu, estetiği daha çok ön planda tutmuş ve müzikal yaklaşımlar yani cümlelerde bir iç ahenk kurmaya çalışmış, bu yüzden de devrik ve eksiltili cümlelere eserinde daha çok yer vermiştir.

EMİNE IŞINSU'NUN HAYATI[26]

Işınsu, 17 Mayıs 1938 yılında iken babasının Tümen Komutanı olarak görev yaptığı Kars'ta doğdu. Cumhuriyet döneminin tanınmış kadın şair ve yazarı olan Halide Nusret Zorlutuna ile Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızıdır. Babası Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna, Bulgaristan Eskicuma'dan gelen göçmenlerden; annesi Halide Nusret Zorlutuna, ise Erzurum'lu bir aileden gelmektedir.

Annesi Halide Nusret Zorlutuna'nın yaşadığı edebi muhitin içinde edebiyata ilgi duyarak büyümüş, edebiyattan söz edilen, şiir okunan bir çevrede yetişmiş, küçük yaşlarından beri edebiyata heves etmiş ve edebiyata olan ilgisini geliştirmiştir. Babasının görev yerlerinin sık sık değişmesinden dolayı Sarıkamış, Urfa, Karaman gibi yurdun çeşitli yerlerinde ve her birinde birkaç yıl yaşayarak Anadolu'yu yakından gözlemleyerek ve tanıyarak büyümüştür. Çocukluk yıllarında dolaştığı ve yakından tanıdığı Anadolu'yu ve Anadolu insanını çok sevecek yurt ve millet sevgisini eserlerinde malzeme olarak kullanmıştır.

Baba tarafından Türklerin yaşadığı felaketleri yakından duyarak büyüyen Işınsu'nun fikri dünyasındaki tarih tutkusunun oluşmasında vakıf olduğu bu olayların derin sevkiyatı vardır. Türklerin katlandığı facialarını babaannesinden duyarak büyüyen Işınsu, eserlerini bu hissiyatla oluşturmuş olmalıdır. Çocukluğunun bir bölümün Kırklareli'nde geçiren Işınsu'nun, bu kentteki diğer göçmenlerin öykülerinden de etkilenmiş olduğu muhakkaktır.

İlkokulu Urfa, Sarıkamış ve Ankara'da okumuştur. Lise yıllarında Ankara'da bulunuyor olmalarından dolayı mezun TED Ankara Koleji'nden mezun olmuştur. Öğrencilik yıllarında şair olarak tanına Işınsu'nun şiirleri o zamanki dergilerde yayınlanmaya başlamıştır. Liseden sonra babasının isteği ile Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne girmiş ve bu yıllar içinde bir ara özel bir kuruluşun açtığı Full Brigt bursunu kazanarak ABD'ye

[26] https://edebiyatvesanatakademisi.com/cumhuriyet-donemi-romancilarimiz/emine-isinsu-hayati-ve-edebi-kisiligi/733

gitmiştir. Dönüşünde DTCF Felsefe bölümünü bitirmek istediği için bu bölüme geçmek istemiştir. DTCF İngiliz Edebiyatı bölümünde okurken babasından habersiz Orta Doğu Teknik Üniversitesi İşletme Bölümü'ne kaydolmuştur.

Bu sıralarda Mimar Erdoğan Cemil Okçu ile tanışır ve babasının okulu bitirme şartı ile evlenir. Fakat kısa bir süre okulu bırakmış ve DTCF felsefe bölümüne ardından da Hukuk Fakültesine kaydolmuştur. Ama hiçbirisini bitirmeden okulları bırakmıştır.

İlk eseri 17 yaşında iken basılan şiir kitabı İki Nokta'dır. Işınsu, yirmi üç yaşında iken (1961-63) yazdığı "Küçük Dünya" adlı romanı ile Turizm-Tanıtma Bakanlığı'nın roman mükâfatını kazanmıştır. Küçük Dünya adlı romanın ödül kazanması onu tamamen romancı olmaya sevk etmiştir. Bu yüzden yoğun şekilde roman yazmaya yönelmiştir. Yeni İstanbul adlı dergide Mehlika Arda takma adıyla yazıları çıkmaya başlamış ve Mehlika Arda müstear adı ile Yeni İstanbul 1962 – 1963 yılları arasında ve Sabah gazetelerinde 1966 köşe yazarı olarak yazılarını yayınlamayı sürdürmüştür.

Roman yazmanın dışında 1970'lerin önemli fikir ve sanat süreli yayınlarından Töre Dergisi'ni 1971- 1981 yılları arasında çıkarmıştır. Birçok dergi ve gazetede yazıları yayınlanmıştır; Yeni İstanbul ve Sabah gazetelerinde köşe yazarlığı yapmıştır. "Kadın" ve "Hisar" gibi dergilerde yazı ve hikâyeleri neşredilmiştir. Ayşe" adındaki ve annesi Halide Nusret tarafından kurulan kadın dergisini, birçok takma adla 28 sayı olarak çıkarmayı başarmıştır. Ayşe dergisi daha sonra Töre Dergisine dönüşmüş, 1969'da "Töre" adıyla çıkmaya başlayan dergiyi, 1981 yılına kadar fiilen idare etmiş ve bu dergi 1971 ve 1985 yılları arasında toplam 168 sayı olana kadar çıkmıştır. Bu dergi, Türk toplumunun büyük çalkantılar geçirdiği 1970- 1980 yılları arasında Türk milliyetçiliğinin en ciddi yayın organlarından biri olmuş, 1981 yılına kadar bu derginin sahibi ve yazı işleri müdürlüğünü yapmıştır. Töre Dergisi 1981 yılından itibaren çıkmayı yine sürdürmüş 1985 yılına kadar yayın dünyasında kalmayı başarmıştır.

1972 yılında Mimar Erdoğan Cemil Okçu ‘dan ayrılan Işınsu daha sonarları Prof. Dr. İskender Öksüz ile evlenmiştir. Ayhan Tugcugil adını da kullanan eşi, Prof. Dr. İskender Öksüz’ün görevi nedeni ile bir süre Suudi Arabistan’ın Dahran şehrinde yaşamıştır.

Emine Işınsu birçok takma ad kullanan ve soyadını da sık sık değiştiren bir yazarımızdır. 1958 yılına kadar yayınladığı yazılarında Emine Işınsu Zorlutuna, Mehlika ve Mehlika Arda, 1958- 1972 yılları arasında Emine Işınsu Okçu, 1972 yılından sonra Emine Işınsu Öksüz veya sadece Emine Işınsu adlarını kullanmıştır.

Otobiyografik özellikler taşıyan ve çok başarılı ruh tahlillerinin yapıldığı ilk romanı olan “Küçük Dünya” ile, Malazgirt'in 900. yıl dönümü vesilesiyle yazılan “Ak Topraklar” hariç, diğer bütün romanlarının konusunu günümüz toplumundan ve Türkiye dışı Türklerin dramından çıkaran Işınsu, şiir diline yakın bir üslupla ve “tez”li tekniği ile yaşadığımız olayları romanlaştırmıştır. 1966'da TRT Mikrofonik Oyun yarışmasında “Bir Yürek Satıldı” adlı eseri ile birincilik kazanan yazar, fikrî ve edebî çalışmalarını sürdürmektedir.

Tasavvufi konulara da ilgi duyan Işınsu romanlarında tasavvufi ve tarihi konuları işlemeyi tercih etmiştir. Daha çok tarihi romanları ile üne kavuşan Yazar, tarihi konuları işlerken hem tarihi olayların aslına sadık kalmaya hem de o devrin düşünce ve davranışlarına uymaya özen göstermiştir. “Ak Topraklar”, Malazgirt Savaşını, Bukağı ve Bayram Adlı romanlarında ise Hacı Bayram Veli ve Niyazi Mısri'nin hayatlarına ve düşüncelerine değinmiştir. “Cumhuriyet Türküsü” ise Milli Mücadele yıllarını anlatmıştır. Eserlerindeki gerçek ve tarihi olaylar zaman, mekân ve düşünce atmosferine uygun biçimde kurulan kurmaca vakalarla bütünleşen bir özellik taşımaktadır.

Yazar, evli ve üç çocuk annesidir.

ORHAN PAMUK'UN HAYATI[27]

Orhan Pamuk 7 Haziran 1952'de varlıklı bir ailenin son çocuğu olarak İstanbul'un Nişantaşı semtinde dünyaya geldi. Babası da, dedesi ve amcası gibi yüksek mühendisti. Aile servetinin temelini dedesi atmıştı. Babası IBM firmasının Türkiye bölümünde genel müdürlük yapmış olan Gündüz Pamuk, annesi 1700'lü yıllarda Girit valiliği yapmış olan İbrahim Paşa'nın soyundan gelen Şeküre Hanım'dır. Orhan Pamuk, Cevdet Bey ve Oğulları (1982) kitabındaki gibi bir ev ve ailede, İstanbul'un Nişantaşı semtinde büyüdü.

Otobiyografik kitabı "İstanbul"da anlattığı gibi çocukluğundan yirmi iki yaşına kadar yoğun bir şekilde resim yaparak ve ileride ressam düşleyerek yaşadı. Liseyi İstanbul'daki Amerikan lisesi Robert Kolej'de okudu. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç yıl mimarlık okuduktan sonra, mimar ve ressam olmayacağına karar verip okulu bıraktı ve İstanbul Üniversitesi'nde gazetecilik okudu. Pamuk, yirmi üç yaşından sonra romancı olmaya karar vererek başka her şeyi bıraktı ve kendini eve kapatıp yazmaya başladı.

İlk romanı "Cevdet Bey ve Oğulları" ile Milliyet Yayınları Roman Ödülü'nü kazandı. Kitap 1982'de yayımlandı ve aynı yılın Orhan Kemal Roman Armağanı'nı aldı. Pamuk ertesi yıl "Sessiz Ev" adlı romanını yayımladı ve bu kitabın Fransızca çevirisiyle 1991'de Prix de la Découverte Européenne'i kazandı. Venedikli bir köle ile bir Osmanlı âlimi arasındaki gerilimi ve dostluğu anlatan romanı "Beyaz Kale" (1985), pek çok dile çevrilerek Pamuk'a uluslararası ününü sağlayan ilk romanı oldu.

Aynı yıl karısıyla Ameri'ya gitti ve 1985-88 arasında New York'ta Columbia Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. İstanbul'un sokaklarını, geçmişini, kimyasını ve dokusunu, kayıp karısını arayan bir avukat aracılığıyla anlatan "Kara Kitap"ı 1990'da yayımladı. Fransızca çevirisiyle France Culture

---

[27] https://orhanpamuk.wordpress.com/; Orhan Pamuk, Cevdet Bey ve Oğulları, KYK Yayınları, 6. baskı, İstanbul 2018

Ödülü'nü kazanan bu roman, geçmişten ve bugünden aynı heyecanla söz edebilen bir yazar olarak Pamuk'un ününü hem Türkiye'de hem yurtdışında genişletti.

1991'de, Pamuk'un Rüya adını verdiği bir kızı oldu. 1992'de yayımladığı "Gizli Yüz" adlı senaryosu Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Senaryo Ödülü'ne layık görüldü. 1994'te esrarengiz bir kitaptan etkilenen üniversiteli bir genci hikâye ettiği "Yeni Hayat" adlı şiirsel romanı yayımladı. Osmanlı ve İran nakkaşlarını, Batı dışındaki dünyanın görme ve resmetme biçimlerini bir aşk ve aile romanının entrikasıyla hikâye ettiği "Benim Adım Kırmızı" adlı romanı 1998'de yayımlandı. Bu kitapla Fransa'da Prix du Meilleur livre étranger (2002), İtalya'da Grinzane Cavour (2002) ve İrlanda'da İnternational Impac-Dublin (2003) ödüllerini kazandı.

1990'ların ortasından itibaren Pamuk, insan hakları ve düşünce özgürlüğü konularında yazdığı makalelerle Türkiye devletine karşı eleştirel bir tavır takındı. Yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli gazete ve dergilere yazdığı edebi, kültürel makalelerden oluşturduğu geniş bir seçmeyi 1999 yılında "Öteki Renkler" adıyla yayımladı. "İlk ve son siyasi romanım" dediği "Kar" adlı kitabını 2002'de yayımladı. Kar şehrinde siyasal İslamcılar, askerler, laikler, Türk ve Kürt milliyetçileri arasındaki şiddeti ve gerilimi hikâye eden bu kitap, *New York Times Book Review* tarafından 2004 yılının en iyi 10 kitabından biri seçildi.

Pamuk'un 2003 yılında yayımladığı "İstanbul", yazarın hem yirmi iki yaşına kadar olan hatıralarını aktardığı bir hatıra kitabı, hem de kişisel albümüyle Batılı ressamların ve yerli fotoğrafçıların eserleriyle zenginleştirilmiş, İstanbul üzerine bir denemedir. Kitapları 63 dile çevrilmiş, bütün dünyada 13 milyon (Türkiye'de 2, yurtdışında 11 milyon) satmış olan Pamuk, pek çok üniversiteden şeref doktorası aldı.

Alman Kitapçılar Birliği tarafından 1950 yılından beri verilmekte olan Almanya'nın kültür alanındaki en seçkin ödülü olarak kabul edilen Barış Ödülü, 2005'te Orhan Pamuk'a verildi. Ayrıca "Kar" Fransa'da her yıl en iyi yabancı romana verilen Le Prix Médicis étranger ödülünü aldı. Aynı yıl *Prospect* dergisi

tarafından dünyanın 100 entelektüeli arasında gösterildi ve 2006 yılında *Time* dergisi tarafından dünyanın en etkili 100 kişisinden biri seçildi.

American Academy of Arts and Letters'ın ve Çin Sosyal Bilimler Akademisi'nin şeref üyesi olan Pamuk 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü alarak bu ödülü kazanan ilk Türk oldu.2007'de ödül konuşması "Babamın Bavulu" diğer önemli ödül konuşmalarıyla birlikte kitaplaştı.

Pamuk 2008'de aşk, evlilik, dostluk, mutluluk gibi konuları bireysel ve toplumsal boyutlarıyla işlediği "Masumiyet Müzesi" adlı romanını; 2010 yılında ise çocukluğundan başlayarak hayatını ve edebiyatla ilişkisini eksen alan yazı ve röportajlarından oluşan "Manzaradan Parçalar"ı yayımladı.

Pamuk, 2009'da Harvard Üniversitesi'nde verdiği Norton derslerini 2011 yılında "Saf ve Düşünceli Romancı" adıyla kitaplaştırdı. 2012'de İstanbul'da Masumiyet Müzesi'ni açtı ve müzenin kataloğu "Şeylerin Masumiyeti"ni yayımladı. Aynı yıl "Avrupa kültürüne olağanüstü katkılarından" dolayı Danimarka'da Sonning Ödülü'nü aldı. 2013'te ise kitaplarından seçtiği en güzel parçalardan oluşan "Ben Bir Ağacım"ı yayımladı.

Masumiyet Müzesi, Avrupa Müzeler Forumu tarafından 2014 yılında Avrupa'nın en iyi müzesi seçildi. Üzerinde altı yıl çalıştığı ve bir sokak satıcısı ile ailesinin İstanbul'daki kırk yılını hikâye eden romanı "Kafamda Bir Tuhaflık"ı 2014 yılının Aralık ayında yayımladı. Büyük ilgi gören kitap 2015 yılında "Roman" dalında verilen Aydın Doğan Vakfı Ödülü ile Erdal Öz Ödülü'nü kazandı.

ÇİÇEKLER BÜYÜR HAKKINDA

Roman, yetmişli yılların ilk yarısında Bulgaristan'da yaşayan Türklerin Bulgar milliyetçiliğine ve marksizme tutsak olmuş yaşantısını, çektiği maddî-manevî ıstırabı, orada yaşayan Türklerin umutlarını, beklentilerini, Bulgaristan'ın Türk azınlıklar üzerinde oynadığı oyunları ve Türkiye'ye uzanma gayretlerini konu alır. İlay-Mehmet Ali aşkı etrafında Bulgaristan'da yaşayan Türk vatandaşlarına, Rusya etkisiyle Bulgar Hükümetleri'nin uyguladığı, insanlık utandırıcı ve kanlı baskılar anlatılmaktadır.

Romanın baş kahramanı İlay, küçük, çelimsiz, inatçı, çalışkan, son derece cesur ve ülküsü uğruna her şeyi göze alabilen bir kızdır. İlay, yaptığı her işle ülkesine hizmet amacı gütmekte ve Türk kadınını temsil etmektedir.

Bulgaristan'daki Rus düşünme ve yönetim biçimlerinin etkisiyle insanların makine gibi yetiştirildiği, çalıştırıldığı ve düzendeki çarkın dönmesi için her türlü baskının kullanıldığı yıllara bir kez de İlay'ın varlığıyla şahit oluyoruz. Elbette yazar kendi görüşlerini romanın içine ufak ufak yerleştiriyor ve o dönemdeki Türkiye'yi eleştirmekten çekinmiyor.

CEVDET BEY VE OĞULLARI HAKKINDA

Roman Tanzimat'tan sonra Ahilik sisteminin çöküşü sonrasında Osmanlı ticaret hayatını gayri Müslimler, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve Levantenlerin ve geçirmesi konusu üzerine kurulmuştur. Bu romanda Gayri Müslim olduğu halde kendini Müslüman olarak tanıtan Cevdet Bey'in Müslümanlık kimliği ile ahalinin gözünü boyaması, bu görüntü altında işlerini ve şirketlerini büyüterek Cevdet Bey ve ailesinin ülkede kök salmasını konu edinmektedir.

Orhan Pamuk bir söyleşisinde bu eserinin Thomas Mann'ın "Buddenbrook Ailesi " adlı eserinden esinlenerek yazdığı ifade etmiştir. Zaten bu eser yapı ve konu olarak adı geçen roman ile birçok benzer hususa sahiptir. Orhan Pamuk bu ilk romanını "Tipik bir 19. yüzyıl gerçekçi romanıdır." şeklinde betimlemiştir. Üç

bölümden oluşan roman Cevdet Bey oğullarının üç kuşağını, arka planında ise modern Türkiye'nin 1905 ten 1970'lere kadar uzanan üç dönemini anlatır.

Romanın baş kahramanı Cevdet Bey, küçük bir dükkân açarak iş hayatına başlayan Cevdet Bey, hayatını para kazanmaya adamış ve ailesini batılı anlamda modern ve güçlü bir aile haline getirme amacında bir adamdır. Romanın ikinci bölümünde ölünce işlerini oğulları yürütmeye başlar. Ölümünden sonra da varlığı romanda hüküm sürer.

Roman, Abdülhamit döneminin son yıllarından ve 20. yy 'dan dan itibaren gayri Müslimlerin kılık değiştirerek ülke ekonomisini nasıl ele geçirdikleri üzerine kurgulanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşaması, öncesi ve kuruluşu, Atatürk dönemi ve 1950 sonrası gibi üç dönemini İstanbul, Ankara ve Erzincan'ın Kemah ilçesi mekânları üzerinden Cevdet Bey oğullarının üç kuşağının hikâyesi görüntüsü altında aktarmaktadır. Sosyal ve siyasi açılardan ise Türkiye'nin Meşrutiyetten Cumhuriyet'e dönüşümü, batı hayranlığından batılılar gibi yaşamaya doğru sürükleniş süreçlerini Nişantaşı'nda yaşayan sonradan türedi bir zengin aile üzerinden anlatmakmaktadır.

1. BİRİNCİ BÖLÜM: İSİM TAMLAMALARI

En genel tanımıyla isim tamlamaları, iyelik bağlantısı ile birbirine bağlanmış iki veya daha çok ismin, ilgi durumu eki alarak veya almayarak, sahiplik, tahsis, tür, cins vb. nitelikleri belirtmek üzere bir araya gelmesinden oluşan kelime grubudur.[28] Bir başka ifadeyle, iyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur.[29] Burada birinci isim tamlayan, ikinci isim tamlanan niteliğinde olur. Tamlanan unsur daima iyelik eki taşırken, tamlayan unsur bazen ekli, bazen eksiz olabilir.[30] İşte bu tamlayan unsurun ekli ve eksiz olma durumuna göre isim tamlamaları 1. Belirtili İsim Tamlamaları, 2. Belirtisiz İsim Tamlamaları, 3. Zincirleme İsim Tamlamaları olmak üzere 3 başlık altında incelenir.

Belirtili İsim Tamlamaları

Tamlayan unsurunun ilgi, tamlanan unsurunun ise üçüncü şahıs iyelik eki aldığı tamlama çeşitlerine denir. Tamlayan ve tamlanan arasında anlam ilişkisi vardır; ancak bu ilişki geçicidir. Belirtili isim tamlamasının tamlayan ve tamlanan unsurları yer

---

[28] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, 1. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s.111; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s.285; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, 5. Baskı, Akademik Kitaplar, İstanbul 2013, s.19

[29] Leyla KARAHAN, *Türkçede Söz Dizimi*, 20. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2014, s.42

[30] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 2013, s. 381

değiştirebildiği gibi bu unsurlar arasına başka unsurlar da girebilir.[31]

Belirtili İsim tamlamalarını *"Bir belirli adtakımında her iki kelimeye gelen ekler, katılma hali ve iyelik ekleri ait olma (appartenance) anlatımında olup, bu kavram tekrarlanmış olmaktadır."* şeklinde açıklayan Banguoğlu, bu tamlama çeşidinin Batı dillerinden gelen tamlama, tamlayan, tamlanan gibi tarif ve terimlerin adtakımı kalıbını tam olarak karşılayamayacağını belirtmiştir.[32]

Oya Adalı, "Tamlayan Ardılı" başlığı altında tamlayan ardılının birlik oluşturan bir ardıl olup, belirtili ad tamlamalarının tamlayanını oluşturduğunu açıklamıştır. "Ad-tamlayan-ad-iyelik Birliği" başlığında ise, *"iyelik ardılları eklendikleri adın (tamlananın) iyesini gösterir, iyeyi (tamlayanı) sıfatlık ilişkisine götürürler. Bu durumda tamlayanın verebileceği bir ikinci bilgi daha söz konusudur: Belirlenmiş olmak. Bunu da tamlayana eklenen tamlayan [-İM, IN] ardılı ve [-DAN] ardılı sağlar. Bu ardıllar tamlayanın sıfatlığını pekiştirmiş olurlar. Ardıllar belirlilik kavramı taşıdıklarından, tamlayan olarak ancak tamlayanı belirlenmiş birliklerde yer alabilirler."*[33] şeklinde belirtili isim tamlamalarını ifade etmeye çalışmıştır.

Kerime Üstünova, iyelik eklerinin geldikleri adı, geride tamlayan eki almış bir ada bağladıklarını, ancak adın tamlayan ekinin yüzey yapıda taşıma zorunluluğunun olmadığını belirtmiş ve

[31] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 285; Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.43; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*, s.22
[32] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 332
[33] Oya ADALI, *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, 2. Baskı, Papatya Yayıncılık, İstanbul 2004, s.74

tamlayan ekinin yüzey yapıda olduğu durumlara da belirtili ad tamlaması demiştir.[34]

Zeynep Korkmaz ise, konuyla alakalı Gramer Terimleri Sözlüğü'nde daha geniş bir tanım yapmış ve ilgi hali eki almış tamlayan görevindeki bir ismin, iyelik eki almış tamlanan görevindeki bir isimle tek bir kavrama karşılık gelecek şekilde birleşmesi ile oluşan isim tamlamalarına belirtili isim tamlaması demiştir.[35]

Belirtisiz İsim Tamlamaları

Tamlayan unsurunun ilgi hâli eki almadığı, tamlanan unsurunun ise üçüncü şahıs iyelik eki aldığı isim tamlamalarına belirtisiz isim tamlaması denir.[36]

Tahsin Banguoğlu, "Belirsiz Adtakımı" balığı altında *"Kim halinde bir katılan ad ile iyelik eki getirilmiş, bir katkıalan addan oluşmuş adtakımına belirsiz adtakımı adını veriyoruz"* şeklinde belirsiz isim tamlamasını tanımlamıştır.[37]

Oya Adalı, "Ad-ad-iyelik Birliği" başlığında ise iyelik ardılının tamlayan durumundaki adı sıfatlık ilişkisine götürdüğünü, bu tür tamlamalarda tamlanana eklenen üçüncü kişi ardılının tamlanana değil, tamlayana sıfatlık ilişkisi sağlayıp, tamlanana ise belirtme kavramını getirdiğini ifade etmiştir.[38]

---

[34] Kerime ÜSTÜNOVA, *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, 1.Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul 2008, s.77
[35] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, Ankara 1992, s.111
[36] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.383; Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s.111; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.286;Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.44; Süer EKER, *Çağdaş Türk Dili*, 7. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara 2011, s. 422; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*, s.29
[37] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.334
[38] Oya ADALI, *a.g.e.*, s.

Belirtisiz isim tamlamalarını *"Birinci sıradaki isim veya isim muamelesi gören dil birliğinin sonunda şeklen genitif eki kullanılmadan kurulan bir tamlamadır."* şeklinde tanımlayan Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, belirtisiz isim tamlamalarının genitif şekli olmasa da fonksiyonu olduğunu belirtmiştir.[39]

Belirtili isim tamlamalarında adın tamlayan ekinin yüzey yapıda taşıma zorunluluğunun olmadığını belirten Kerime Üstünova, tamlayan ekinin derin yapıda bırakıldığı durumları ise belirtisiz isim tamlaması şeklinde adlandırmıştır.[40]

Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan unsurları arasında geçici değil, sürekli bir ilişki vardır. Bu sebeple tamlayan ve tamlanan unsurların yerleri değiştirilemeyeceği gibi, bu unsurlar arasına başka unsurlar da girememektedir. Bu yüzden belirtisiz isim tamlamaları birleşik isim hükmünde oldukları için anlamca kaynaşmaya, kalıcı isimler oluşturmaya ve nesne adı olarak kullanılmaya çok uygundur.[41]

Zincirleme İsim Tamlamaları

İkiden fazla ismin birbirine bağlanmasıyla ortaya çıkan tamlama çeşidi zincirleme isim tamlaması oluştursalar da Türk dili yazınında bu durum, çok tartışmalı bir konudur. Bazı gramerciler eserlerinde zincirleme isim tamlamasını başlık olarak alayı tercih etmeseler de[42] bazıları eserlerinde ayrıca zincirleme isim tamlaması

---

[39] Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *Kelime Grupları*, 2.Baskı, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008, s.48
[40] Kerime ÜSTÜNOVA, *a.g.e.*, s.77
[41] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s. 383; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.286; Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.44; Süer EKER, *a.g.e.*, 422; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*, s.29
[42] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …; Oya ADALI, *a.g.e*; Leyla KARAHAN, *a.g.e.*; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*

olarak başlık açarlar ve tanımlar.[43] Ancak genel kanı, zincirleme isim tamlamasının ayrı bir tamlama çeşidi olmadığı, bu tamlamada tamlayan ya da tamlananın kendi içinde başka bir isim tamlaması oluşturduğudur.

Zincirleme isim tamlamasını kitaplarına alan gramercilerimizin konu ile ilgili tanımları şu şekildedir:

Tahsin Banguoğlu, *"Bunlardan kimin halinde olanlar yeniden 'Nesi?' sorusunu açarlar ve bir sahip olunanı, tabi olanı, kapsananı gerektirirler."*[44]

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, "İyelik Eki Bingişmesi" başlığı altında *"Bazı isim tamlamalarının ikinci kısmında yer alan isim tamlamalarının iyelik ekleri büyük grubun iyelik ekiyle aynı olduğu hallerde iyelik ekleri bingişir, büyük tamlamanın iyelik eki kanattaki isim tamlamasının iyelik ekini örter"* şeklinde tanımlama yapmışlardır. Bazı gramer kitaplarında zincirleme isim tamlaması adıyla üçüncü bir tamlama şeklinin görüldüğünden ve birinci ve ikinci sıradaki isim veya isim muamelesi gören dil birliklerinin yapısı ile ilgili farklı bir algılamadan kaynaklanan yanlış bir adlandırma olduğunu açıklamışlar ve zincirleme isim tamlaması diye bir tamlama çeşidinin olmadığını vurgulamışlardır.[45]

Süer Eker'e göre zincirleme ad tamlaması, tamlayanı, tamlananı veya her ikisi de ad tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş tamlama türüdür.[46]

Zincirleme isim tamlamasına yer vermeyen Leyla Karahan, belirtili isim tamlamasının tamlayan unsurunun da belirtili isim

[43] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.* s.338; Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *a.g.e.*; Süer EKER, *a.g.e.*
[44] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 338
[45] Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *a.g.e.*, 48
[46] Süer EKER, *a.g.e.*, s. 424

tamlaması olabileceğini ifade etmiş ve belirtili isim tamlamalarında ilgi hâli ekinin ikiden fazla tekrarlanmasının bir kusur olabileceğini vurgulamıştır.[47] İncelediğimiz yazarlardan Emine Işınsu bu duruma uyan cümleleri daha sık kullanmayı tercih etmiştir. Ancak biz bu noktada Işınsu'nun üslubunun kusurlu olduğunu değil, aksine estetik kaygı güttüğü için bu şekilde bir kullanıma gittiği kanaatine vardık.

Zincirleme isim tamlamasını bir ad tamlamasının başka bir adla oluşturduğu ikinci bir ad tamlaması şeklinde tanımlayan Zeynep Korkmaz ise, bu tür tamlamaların aslında tamlama kalıbındaki bir kelime grubunun, bir birleşik adın başka bir ad veya ad tamlamasına tamlayan görevi ile bağlanmış olmasından ibaret olduğunu açıklamıştır.[48]

Biz bu tezimizde Zeynep Korkmaz'ın Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi kitabının "Belirtili İsim Tamlamaları", "Belirtisiz İsim Tamlamaları" ve "Zincirleme Ad Tamlamaları" başlıklarındaki örneklerden yararlanarak Emine Işınsu'nun Çiçekler Büyür kitabında 38-68 sayfa aralıklarındaki; Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları kitabında ise 42-72 sayfa aralıklarındaki isim tamlamalarını inceleyip karşılaştırdık. Bulduğumuz veriler ve sonuçlar aşağıdaki gibidir:

[47] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s. 44
[48] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.288

1.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA İSİM TAMLAMALARI

1.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları

1.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

… Hrutçov ve ona tam bir sadakatle bağlı olan parti yöneticimiz ve **Bulgaristan'ın gururu Todor Jivkov**… (ÇB.40/16)

O gün **Vera'nın kırmızı kurdelesi**, içimi iyice sızlattı. (ÇB.42/18)

… **aptalların boş gayretleri** davaya bir şey ilâve etmez. (ÇB.44/27)

İşte bana **doğurduğun kızın** bu, bu susak ağızlı, bu utanmaz, bu rezil kız! (ÇB.48/10)

Bizim toprağımız yoktu. (ÇB.51/10)

… **yüz binlerin bedeni, canı** gübre olmuş ona. (ÇB.52/8)

Oh, **benim tohumum** işlemeli ta bağrına kadar. (ÇB.52/18)

Benim ekinim boy vermeli üzerinde… (ÇB.52/19)

… oysa **benim meselem**, hiç de adamların ne zıkkımlandıkları değil, … (ÇB.54/2)

… **domuzların mideleri** bulanmıştır, … (ÇB.54/16)

"**Senin anan** öyle değilmiş, … (ÇB.56/15)

Adamın ağzı yayılıyor, … (ÇB.56/22)

… **köylünün tümü** dinledi. (ÇB.60/18)

Ninemin beyni bu topraklara gübre olmuş. (ÇB.66/15)

1.1.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Bulgarcam pek iyi değildi fakat **sınıfın en çalışkan öğrencisiydim**. (ÇB.38/29)

… bir yerde **öğretmenin gururu idim**. (ÇB.38/30)

"Din adamları emekçilerin sömürülmesi için **burjuvanın hizmetindedir**." (ÇB.46/19)

Bu Con Ahmet, şey yani **ahlâksızın biridir**. (ÇB.56/2)

… belki **senin yaşlarındaydım** işlere bulaştığım zaman. (ÇB.66/7)

Hepsi **aynı b…un soyu**!.. (ÇB.68/24)

1.1.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

Derken **öğretmenin sabırsız, tiz sesini** duydum. (ÇB.38/2)

Nasıl olsa **diyeceklerimin hepsini** söyleyip içimi boşaltmış, … (ÇB.39/31)

… tahtaya o **adamın ismini** yazmış ve … (ÇB.40/8)

Marksizm tarihinden **Stalin'in ismi** öyle silindi, … (ÇB.40/10)

… cezamı bekliyor fakat yine de **sizin, komsomolun ve partinin yüksek affını** diliyorum. (ÇB.40/29)

Mehmet Ali'nin annesini de düşündüm; (ÇB.41/1)

Senin Lenin, Hrutçov ve jivkov yoldaşlara bağlılığını çok iyi biliyorum. (ÇB.41/5)

Şimdi **Botev'in bir şiirini** oku, … (ÇB.41/14)

Bir daha **çocukluğunun o bilinçsiz ve akılsız günlerine** dönmeyeceğini, bin kere tekrarla. (ÇB.41/15)

Dedemin üzüleceğini bilmesem, çoktan vurmuştum makası… (ÇB.42/17)

O **isimsizlerin çektikleri** ıstırap ve aptalların boş gayretleri davaya bir şey ilâve etmez. (ÇB.44/27)

O isimsizlerin çektikleri ıstırap ve **aptalların boş gayretleri** davaya bir şey ilâve etmez. (ÇB.44/27)

Biz **neyin mücadelesini** yaptık, … (ÇB.45/8)

Artık **Aziz Nesin, Yaşar Kemal hatta Nazım Hikmet'in eserlerini** de Türkçeden değil, Bulgarca tercümelerinden okumamızı istiyorlardı. (ÇB.46/9)

İşte o gün bu ünlü zat, **kitapların tesirini** yakından görmek ve … (ÇB.46/23)

Sonra tabii **partinin bir hayvan olmadığını** fakat devamlı beslenmesi, hizmet edilmesi ve kurban verilmesi gereken bir teşkilât olduğunu öğrenmiştim. (ÇB.47/4)

Sonra tabii **partinin** bir hayvan olmadığını fakat **devamlı beslenmesi, hizmet edilmesi ve kurban verilmesi gereken bir teşkilât olduğunu** öğrenmiştim. (ÇB.47/5)

… **Lenin'in sözlerini** çok iyi bildiğimden … (ÇB.49/5)

Dedemin eski mimlilerden ancak şimdi bir şeye karışmayan, ağzı kapalı romatizmalı bir ihtiyar, **babamın sormayan, istemeyen muazzam çalışan bir işçi oluşu**… konuşulmuş. (ÇB.49/7)

Dedemin eski mimlilerden ancak şimdi bir şeye karışmayan, ağzı kapalı romatizmalı bir ihtiyar, babamın sormayan, istemeyen muazzam çalışan bir işçi **oluşu**… konuşulmuş. (ÇB.49/7)

Başkan **beşin bir buçuğunu**, ev yeri olarak ayırır, … (ÇB.51/2)

Zaten ne olursa olsun kitabın yazdığı gibi, bir haneye **beş dekarın düştüğü** görülmüş. (ÇB.51/6)

Nedendir, hep **bana ait bir şeyin,** ilgimle gelişip, büyüyecek bir şeyin **hasretini** çektim? (ÇB.51/24)

Nedendir, hep bana ait bir şeyin**,** ilgimle gelişip**, büyüyecek bir şeyin hasretini** çektim? (ÇB.51/24)

Hep **Mehmet Ali'nin anasını** düşünmekten oldu bu iş. (ÇB.53/6)

… **Fatma'nın ağzını** aramak istedim. (ÇB.53/8)

Con Ahmet'in karısını, n'olur bırak biraz kitabı da, konuşalım. (ÇB.53/11)

Fatma **kurşun kalemin ucunu** kemirip bir süre düşündü. (ÇB.53/13)

Fatma'nın korktuğu, gerildiği, sıkıntılı olduğu zamanlar güldüğünü yıllar sonra öğrenecektim. (ÇB.53/19)

… **olayların sebeplerini** bulmaya çalışır, … (ÇB.54/24)

… **insanların hayatlarını** deşeler, … (ÇB.54/25)

Annesinin durumunu öğrenebilseydim, ona söyleyecek bir lâfım olurdu. (ÇB.55/2)

… **benim dediğimi** diyecektir. (ÇB.55/18)

Ben çok iyi anlamıştım artık, **kadının hangi rezilliğe dayanamadığını**. (ÇB.56/9)

Alacakaranlıkta **onun evine** doğru koşarken, (ÇB.55/13)

"Eğer onun oğluyla konuşursan **senin de kafanı** kırarım…" (ÇB.58/6)

… yolun ordan **Mehmet Ali'nin geldiğini** gördüm. (ÇB.58/24)

… **eteklerimin açılmayacağını** bilsem, … (ÇB.59/13)

Fatma'nın dünyaya her zaman hayretle bakan gözleri, biraz irileşti. (ÇB.59/18)

Fatma'nın cevabını duyamadım, … (ÇB.61/1)

… **yaptığı işten fena hâlde sıkılan arkadaşımın gönlünü** ferahlatmaya imkân kalmamıştı. (ÇB.62/29)

Birbirimize sarıldık, **küllerin üstüne** çöktük. (ÇB.63/17)

… **Fatma'nın sözlerini** tekrarlamak için yerimden kalkıp yanına gittim. (ÇB.63/29)

… artık şu sırrı ona **açıklamanın zamanı** geldi sandım. (ÇB.65/7)

… **Anasının başını** taşla ezdiklerini görmüş, … (ÇB.66/12)

… **babasının, anasının, arkadaşlarının ölümlerini**, köylülerin kılıçtan geçirilişlerini, kadının kızının toprağa gömülüşünü demek istemiyorum; … (ÇB.67/3-4-5)

… babasının, anasının, arkadaşlarının ölümlerini, **köylülerin kılıçtan geçirilişlerini**, kadının kızının toprağa gömülüşünü demek istemiyorum; … (ÇB.67/3-4-5)

… babasının, anasının, arkadaşlarının ölümlerini, köylülerin kılıçtan geçirilişlerini, **kadının, kızının toprağa gömülüşünü** demek istemiyorum; … (ÇB.67/3-4-5)

1.1.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

… **bunun bir savunma olmasına** gayret ediyor … (ÇB.38/1)

Müfettişin karşısında şiirler okurdum. (ÇB.39/2)

… farkında olmadan o güzel **marşın arasında**, o nefret edilecek kelimeyi kullanmışım. (ÇB.40/27)

Önce **dedemin varlığından** bir güç alıp, bir ferahlamıştım. (ÇB.42/6)

O yıldan bu yıla, **yolumun üstünde** ne çok rastladım ona. (ÇB.42/11)

Al fiyonklar, **karanın üstünde** o kadar güzel duruyor ki, … (ÇB.42/13)

… **aynanın karşısına** geçip, … (ÇB.42/23)

… **örgülerimin ucuna** yerleştirdim. (ÇB.42/23)

Utancımdan **yerin dibine** girecek gibi oluyorum, … (ÇB.43/17)

Zafer kazanmış gibi bakıyorum **anamın yüzüne**; … (ÇB.43/24)

Mavi kurdelenin teki yere, **kilimin üstüne** düşüyor… (ÇB.43/27)

… dedem, **kapalı gözlerinin ardından** sanki çok uzakları gözlüyordu. (ÇB.44/22)

… içeri giren **babamın öfkeli suratından** saklamıştı beni. (ÇB.45/14)

Konferansa gelen adamlar ve okuldakiler bilhassa dururlardı **bu kitapların üzerinde**, … (ÇB.46/18)

Müfettişin sırıtık yüzüne bakarken … (ÇB.47/14)

Ağzımın içine tuzlu bir sıvı akıyordu. (ÇB.47/30)

Parti sekreteri Kovaçev'i Milis Georgief'i öğretmeni, muhtarı falan hep **kürsünün çevresine** toplamış, … (ÇB.48/25)

Hatta **adamın gazetesinde** babam hakkında bir haber çıkmıştı, … (ÇB.49/10)

Evet Milis Georgief, iyi konuşmuş **bizim hakkımızda**, … (ÇB.49/13)

O hâlde yabancıyım **dedemin duygusuna**, uzağım! (ÇB.52/11)

Makinenin dişlerine takıp … (ÇB.52/16)

Tekerleklerin arasına savrulup savrulup … (ÇB.52/17)

… **onun yanında** çalışıyordum. (ÇB.53/3)

… yalnız **Bulgarların belinde ve kıçlarında** sallanırken görmüştüm. (ÇB.55/8)

… Mehmet Ali gelmiş, **babasının arkasından** bakıyordu, (ÇB.56/27)

… oysa **kapının ardından** bizi dinlediğini tahmin edebiliyordum. (ÇB.56/30)

Fatma'nın kolundan çekip: (ÇB.57/28)

"Bir daha o herif yaklaşırsa **bu evin civarına** ayaklarını kırarım" dedi. (ÇB.58/5)

Ana **yolun biraz ilerisinde,** ormanın kıyıcığında, nispeten gözlerden uzak bir yerimiz vardı. (ÇB.58/10)

Ana yolun biraz ilerisinde**, ormanın kıyıcığında**, nispeten gözlerden uzak bir yerimiz vardı. (ÇB.58/10)

… **belediyenin salonuna** dar attık kendimizi, … (ÇB.60/2)

Kıvır kıvır sarı saçları, **kafasının etrafında** bulut gibi uçuşuyor, … (ÇB.60/7)

İnce çerçeveli yuvarlak gözlüklerinin altında, gözleri boncuk mavisi. (ÇB.60/8)

Ancak, "İşte burjuva Türkiye'sinde köylerin durumu!" diye, **Mahmut Makal'ın "Bizim Köy" kitabından** parçalar okunurken, dikkat kesildim. (ÇB.60/22)

Arif casus olsaydı **senin konuşmana** mâni mi olurdu? (ÇB.61/30)

Fatma'nın arkasından gitmem lâzımdı, ... (ÇB.64/7)

… **yüreğimin çırpınışına** kapılıp, … (ÇB.64/10)

… yanık dallara ve **küllerin üstüne** basıp, … (ÇB.64/12)

Ormanın bağrında, rüzgarın yosun ve taze yaprak kokan soluğunda, kurdun kuşun, böceklerin dilinden bir türkü yandı. (ÇB.64/13)

Ormanın bağrında, **rüzgarın yosun ve taze yaprak kokan soluğunda**, kurdun kuşun, böceklerin dilinden bir türkü yandı. (ÇB.64/13)

Ormanın bağrında, rüzgarın yosun ve taze yaprak kokan soluğunda, **kurdun kuşun, böceklerin dilinden** bir türkü yandı. (ÇB.64/13)

Evin merdivenlerine oturup, dedemi bekledim. (ÇB.65/6)

… gözünün önünde **anasının ırzına** geçmişler. (ÇB.66/13)

… **gözünün önünde** anasının ırzına geçmişler. (ÇB.66/13)

Benim zamanımda da ya yaşayacağım, ya öleceğim derdik… (ÇB.67/14)

Benim canıma okuyan Marks değil, Rus'tur. (ÇB.68/15)

… **onların bilgisinden** eksik yanın kalmasın (ÇB.68/17)

1.1.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

"Din adamları **emekçilerin sömürülmesi için** burjuvanın hizmetindedir." (ÇB.46/19)

… kovandaki **arıların vızıldaması misali** beynim uğulduyordu. (ÇB.47/14)

Zaten ne olursa olsun **kitabın yazdığı gibi**, …

… **kimin kanıyla** sulanırsa sulansın, umurumda mı sanki… (ÇB.52/14)

Kırmızı kırmızı alevlerin hasretiyle yanıyordum … (ÇB.59/25)

… isten kapkara olmuş taşlarla sarmaş dolaş durmakta, **cadı karının oyuncakları gibi**. (ÇB.63/11)

Elinin tersi ile gözyaşlarını kurulayıp: (ÇB.66/5)

1.1.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Yavrum, dedi, **sarı kızanım, buğday başağım, taze filizim benim**. (ÇB.50/24)

1.1.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi

… **bunun bir savunma olmasına** gayret ediyor … (ÇB.38/1)

Sonra tabii **partinin bir hayvan olmadığını** fakat devamlı beslenmesi, hizmet edilmesi ve kurban verilmesi gereken bir teşkilât olduğunu öğrenmiştim. (ÇB.47/4)

Dedemin eski mimlilerden ancak şimdi bir şeye karışmayan, ağzı kapalı romatizmalı bir ihtiyar, **babamın sormayan, istemeyen muazzam çalışan bir işçi oluşu**… konuşulmuş. (ÇB.49/7)

Dedemin eski mimlilerden ancak şimdi bir şeye karışmayan, ağzı kapalı romatizmalı bir ihtiyar, babamın sormayan, istemeyen muazzam çalışan bir işçi **oluşu**… konuşulmuş. (ÇB.49/7)

Fatma'nın korktuğu, gerildiği, sıkıntılı olduğu zamanlar güldüğünü yıllar sonra öğrenecektim. (ÇB.53/19)

1.1.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

… farkında olmadan **o güzel marşın arasında**, o nefret edilecek kelimeyi kullanmışım. (ÇB.40/27)

… dedem, **kapalı gözlerinin ardından** sanki çok uzakları gözlüyordu. (ÇB.44/22)

Konferansa gelen adamlar ve okuldakiler bilhassa dururlardı **bu kitapların üzerinde**, … (ÇB.46/18)

Zaten ne olursa olsun kitabın yazdığı gibi, bir haneye **beş dekarın düştüğü** görülmüş. (ÇB.51/6)

Nedendir, hep bana ait bir şeyin**,** ilgimle gelişip**, büyüyecek bir şeyin hasretini** çektim? (ÇB.51/24)

Fatma **kurşun kalemin ucunu** kemirip bir süre düşündü. (ÇB.53/13)

"Bir daha o herif yaklaşırsa **bu evin civarına** ayaklarını kırarım" dedi. (ÇB.58/5)

Kırmızı kırmızı alevlerin hasretiyle yanıyordum … (ÇB.59/25)

İnce çerçeveli yuvarlak gözlüklerinin altında, gözleri boncuk mavisi. (ÇB.60/8)

… **yaptığı işten fena hâlde sıkılan arkadaşımın gönlünü** ferahlatmaya imkân kalmamıştı. (ÇB.62/29)

… isten kapkara olmuş taşlarla sarmaş dolaş durmakta, **cadı karının oyuncakları** gibi. (ÇB.63/11)

1.1.1.9. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması

Derken **öğretmenin sabırsız, tiz sesini** duydum (ÇB.38/2)

Bulgarcam pek iyi değildi fakat **sınıfın en çalışkan öğrencisiydim**. (ÇB.38/29)

… cezamı bekliyor fakat yine de **sizin, komsomolun ve partinin yüksek affını** diliyorum. (ÇB.40/29)

Şimdi **Botev'in bir şiirini** oku, … (ÇB.41/14)

Bir daha **çocukluğunun o bilinçsiz ve akılsız günlerine** dönmeyeceğini, bin kere tekrarla. (ÇB.41/15)

O gün **Vera'nın kırmızı kurdelesi**, içimi iyice sızlattı. (ÇB.42/18)

O isimsizlerin çektikleri ıstırap ve **aptalların boş gayretleri** davaya bir şey ilâve etmez. (ÇB.44/27)

… içeri giren **babamın öfkeli suratından** saklamıştı beni. (ÇB.45/14)

Müfettişin sırıtık yüzüne bakarken … (ÇB.47/14)

"Bir daha **çocukluğumun şuursuz ve akılsız günlerine** dönüp yanlış yapmayacağım. (ÇB.52/25)

Ana **yolun biraz ilerisinde,** ormanın kıyıcığında, nispeten gözlerden uzak bir yerimiz vardı. (ÇB.58/10)

Fatma'nın dünyaya her zaman hayretle bakan gözleri, biraz irileşti. (ÇB.59/18)

Ormanın bağrında, **rüzgarın yosun ve taze yaprak kokan soluğunda**, kurdun kuşun, böceklerin dilinden bir türkü yandı. (ÇB.64/13)

1.1.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması

Hem söylerim ben Mehmet Ali'ye kulağını büker onun. (ÇB.48/33)

Yavrum, dedi, sarı kızanım, buğday başağım, taze filizim benim. (ÇB.50/24)

Ben çok iyi anlamıştım artık, kadının hangi rezilliğe dayanamadığını. (ÇB.56/9)

… belki senin yaşlarındaydım işlere bulaştığım zaman. (ÇB.66/7)

1.1.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması

1.1.1.12.1. Tamlayanların "ve" Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.12.2. Tamlayanların "ile" Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.12.3. Tamlayanların "virgül"le Bağlanması

… babasının, anasının, arkadaşlarının ölümlerini, köylülerin kılıçtan geçirilişlerini, **kadının, kızının toprağa gömülüşünü** demek istemiyorum; … (ÇB.67/3-4-5)

1.1.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması

1.1.1.13.1. Tamlayanların "ve" Bağlacıyla Bağlanması

… cezamı bekliyor fakat yine de **sizin, komsomolun ve partinin yüksek affını** diliyorum. (ÇB.40/29)

1.1.1.13.2. Tamlayanların "ile" Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.13.3. Tamlayanların "virgül"le Bağlanması

… cezamı bekliyor fakat yine de **sizin, komsomolun ve partinin yüksek affını** diliyorum. (ÇB.40/29)

Artık **Aziz Nesin, Yaşar Kemal hatta Nazım Hikmet'in eserlerini** de Türkçeden değil, Bulgarca tercümelerinden okumamızı istiyorlardı. (ÇB.46/9)

Ormanın bağrında, rüzgarın yosun ve taze yaprak kokan soluğunda, **kurdun kuşun, böceklerin dilinden** bir türkü yandı. (ÇB.64/13)

… **babasının, anasının, arkadaşlarının ölümlerini**, köylülerin kılıçtan geçirilişlerini, kadının kızının toprağa gömülüşünü demek istemiyorum; … (ÇB.67/3-4-5)

1.1.1.14. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması

1.1.1.14.1. Tamlananların "ve" Bağlacıyla Bağlanması

… yalnız **Bulgarların belinde ve kıçlarında** sallanırken görmüştüm. (ÇB.55/8)

1.1.1.14.2. Tamlananların "ile" Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.14.3. Tamlananların "virgül"le Bağlanması

… **yüz binlerin bedeni, canı** gübre olmuş ona. (ÇB.52/8)

1.1.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması

1.1.1.15.1. Tamlananların "ve" Bağlacıyla Bağlanması

Sonra tabii **partinin** bir hayvan olmadığını fakat **devamlı beslenmesi, hizmet edilmesi ve kurban verilmesi** gereken bir teşkilât olduğunu öğrenmiştim. (ÇB.47/5)

1.1.1.15.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.1.1.15.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması

Sonra tabii **partinin** bir hayvan olmadığını fakat **devamlı beslenmesi, hizmet edilmesi ve kurban verilmesi** gereken bir teşkilât olduğunu öğrenmiştim. (ÇB.47/5)

1.1.1.16. Tamlayanla Tamlanan Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi

… **benim “düzeltme kampı”na gönderilmemi** uygun görmüş! (ÇB.49/3)

Ancak, “İşte burjuva Türkiye’sinde köylerin durumu!” diye, **Mahmut Makal’ın “Bizim Köy” kitabından** parçalar okunurken, dikkat kesildim. (ÇB.60/22)

1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

1.1.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Şimdi güneşimiz Lenin’in büyük fikirlerinin ışığında, Marksizm doğrultusunda, Hrutçov ve ona tam bir sadakatle bağlı

olan **parti yöneticimiz** ve Bulgaristan'ın gururu Todor Jivkov… (ÇB.40/14)

"**Din adamları** emekçilerin sömürülmesi için burjuvanın hizmetindedir." (ÇB.46/19)

… küçükken bendeki **parti kavramı**, dedemin masallarındaki canavarlara eş bir şeydi. (ÇB.46/32)

Hatta adamın gazetesinde **babam hakkında bir haber** çıkmıştı, … (ÇB.49/10)

Okul çocukları; birkaç ay kendi köylerinin uzağında bostanlarda kamp kurarlar. (ÇB.64/30)

1.1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Hürriyet duygusu meselâ uşaam, evet düşün, sonra… (ÇB.44/15)

1.1.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

İsimsiz kurbanlar gayeye giden yol üzerinde **toz zerreciği** bile değillerdir. (ÇB.44/29)

Başkan beşin bir buçuğunu, **ev yeri** olarak ayırır, … (ÇB.51/2)

1956 yılında Todor Jivkov **parti yöneticisi** seçilince … (ÇB.51/10)

… **elde avuçta kalan son toprak parçalarını** da devletleştirmek için büyük bir "Aydınlatma" kampanyasına girişmiş, … (ÇB.51/11)

Stalin meselesini olduğu gibi anlattım. (ÇB.65/13)

… şimdi **cehalet zamanı** geçmiştir, … (ÇB.65/27)

1.1.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

… **kelimeler arasında** bunalıyordum. (ÇB.38/2)

… **Marksizm propagandasında** herkesi geri bırakırdım. (ÇB.39/3)

Büyük mağazada, **et kuyruğunda** beş saat bekledikten sonra … (ÇB.39/18)

… beni **disiplin kuruluna**, dolayısıyla Georgief'e şikayet etse, … (ÇB.39/26)

Marksizm tarihinden Stalin'in ismi öyle silindi, … (ÇB.40/10)

Şimdi güneşimiz Lenin'in büyük fikirlerinin ışığında, **Marksizm doğrultusunda**, Hrutçov ve ona tam bir sadakatle bağlı olan parti yöneticimiz ve Bulgaristan'ın gururu Todor Jivkov… (ÇB.40/14)

İsimsiz kurbanlar gayeye giden **yol üzerinde** toz zerreciği bile değillerdir. (ÇB.44/29)

… **din konusunda** konferans vermeye gelen parti müfettişine soru sorabilmişti. (ÇB.45/19)

… din konusunda konferans vermeye gelen **parti müfettişine** soru sorabilmişti. (ÇB.45/19)

Sonra bazı ihbarlar yapmaktan gayri **parti işlerinde** çalışmadığı hâlde hep parası vardı. (ÇB.47/9)

… benim **"düzeltme kampı"na** gönderilmemi uygun görmüş! (ÇB.49/3)

Ancak Selim, benden ziyade **ailem üzerinde** durmuş. (ÇB.49/6)

Bağış yüzünden benim kuzu olayı unutuldu. (ÇB.51/22)

Köy meydanında açık havada, üç kez toplandık, … (ÇB.60/17)

1.1.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

… gözleri **fal taşı gibi** açılmıştı. (ÇB.38/17)

… **ders süresince** büyülenmiş gibi … (ÇB.42/14)

… harekete geçebilirsin, **hareket içinde** çalışabilirsin. (ÇB.44/18)

1.1.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.1.2.7. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı Ve Sürekli İsimler Oluşturması

… gözleri **fal taşı** gibi açılmıştı. (ÇB.38/17)

1.1.2.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

Tespit Edilemedi.

1.1.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Sıfat Tamlaması Oluşturması

… **din konusunda konferans vermeye gelen parti müfettişine** soru sorabilmişti. (ÇB.45/19)

… **elde avuçta kalan son toprak parçalarını** da devletleştirmek için büyük bir "Aydınlatma" kampanyasına girişmiş, … (ÇB.51/11)

1.1.3. Zincirleme İsim Tamlamaları

1.1.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Bağış yüzünden **benim kuzu olayı** unutuldu. (ÇB.51/22)

Bana baktı, **yaprakların arasından süzülen güneş ışınlarının tümü** gözlerine dolmuştu galiba; … (ÇB.63/30)

1.1.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Selim Bilâlov, **"Yeni Işık" gazetesinin yöneticisiydi**. (ÇB.46/3)

O kızan **benim çocuğun arkadaşıdır** be, demiş, … (ÇB.48/31)

Dinlediğim **casusluk hikâyesinin tesiri altındaydım**, … (ÇB.61/15)

Bizim kapının önündeydi Fatma, … (ÇB.64/22)

1.1.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

Osmanlı atının nalları altında ezilen Bulgar kadınını kimse benim gibi canlandıramaz. (ÇB.39/5)

Amacımız olan **kolektif yönetim tarzını** bir yana bırakarak, … (ÇB.40/4)

… **kişisel yönetim tarzını** uyguladı. (ÇB.40/5)

… pek iyi anlayamadığım için **teneffüs zilinin çalmasını** bekliyordum. (ÇB.42/2)

… **kadının verdiği ödev cümlesini** değil elbet… (ÇB.42/3)

Sana hayatımızı daha teferruatlı anlatırsam, yani olayları değil yalnız, **o olayların etrafındaki düşünceleri** de… (ÇB.45/5)

… **sünnetin ise taş devri âdeti olduğunu**, çok iyi biliyordu. (ÇB.46/14)

… **bizim TeKeZeSe'nin en iyi mısır kazıcısı** diye, milis onu hatırlatmış Selim'e. (ÇB.49/11)

Koyunların yünlerinin, sütün üçte ikisinin ve kuzuların hepsinin **devlete verileceğini** çok iyi biliyordum. (ÇB.51/14)

Koyunların yünlerinin**, sütün üçte ikisinin** ve kuzuların hepsinin **devlete verileceğini** çok iyi biliyordum. (ÇB.51/14)

Koyunların yünlerinin, sütün üçte ikisinin ve **kuzuların hepsinin devlete verileceğini** çok iyi biliyordum. (ÇB.51/14)

… bir gece evvel **rüzgârın dağıttığı dalları** toplayıp evi onarıyor, … (ÇB.58/17)

Konferansçı'nın Şumnu İl Komsomol Merkezi'nden Stefan isminde biri olduğunu söylediler. (ÇB.60/4)

Ancak, "işte **burjuva Türkiyesi'nde köylerin durumu**!" diye, Mahmut Makal'ın "Bizim Köy" kitabından parçalar okunurken, dikkat kesildim. (ÇB.60/22)

… ben **düzeltme kampının yolunu** tutacağım! (ÇB.61/20)

Mehmet Ali'nin anasının aklımı karıştırdığını söylemeden, … (ÇB.65/12)

1.1.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

Şimdi **güneşimiz Lenin'in büyük fikirlerinin ışığında,** Marksizm doğrultusunda, Hrutçov ve ona tam bir sadakatle bağlı olan parti yöneticimiz ve Bulgaristan'ın gururu Todor Jivkov… (ÇB.40/14)

… küçükken bendeki parti kavramı, **dedemin masallarındaki canavarlara** eş bir şeydi. (ÇB.46/32)

Gâvurların yemeğinin yarıda kalmasına güldüm herhâlde, … (ÇB.54/15)

Okul çocukları; birkaç ay **kendi köylerinin uzağında** bostanlarda kamp kurdular. (ÇB.64/30)

1.1.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

… **subaylardan birinin tabancasıyla** vurmuş, … (ÇB.54/5)

1.1.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.1.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

Sana hayatımızı daha teferruatlı anlatırsam, yani olayları değil yalnız, **o olayların etrafındaki düşünceleri** de… (ÇB.45/5)

1.1.3.8. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Olması:

Bana baktı, **yaprakların arasından süzülen güneş ışınlarının tümü** gözlerine dolmuştu galiba; … (ÇB.63/30)

1.1.3.9. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması:

Bizim kapının önündeydi Fatma, … (ÇB.64/22)

1.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA İSİM TAMLAMALARI

1.2.1. Belirtili İsim Tamlamaları

1.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması:

Şükrü Paşa'nın durumu nasıl? (CO.43/11)

… **Fuat Bey'in sözleri** aklına geldi. (CO.46/15)

Benim bütün hayatım çenemi tutamadığım için boşa gitmiştir. (CO.50/3)

Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş, … (CO.50/11)

… **oğullarımın annesi** güzel olmasına güzeldi, … (CO.51/11)

Kızların annesi zekidir. (CO.51/12)

Zaten **benim gönlüm** – bunu yalnızca sana söylüyorum – büyükte. (CO.51/13)

Benim işim bitmiş. (CO.51/24)

Bu evin masrafı çoktur. (CO.51/31)

"**Bizim zamanımız** geçiyor. (CO.51/35)

Şu konağın neşesi kaçar. (CO.55/19)

Seyfi Paşa'nın kibirli bir hali vardı. (CO.58/5)

… **evin gölgesi** üzerlerine vuruyor. (CO.61/7)

Ama bunda **benim bir suçum** yok! (CO.66/16)

"**Benim oğlum** tavukgöğsü sever. (CO.67/28)

Senin evin onun evi olsun!" (CO.69/23)

Senin düşüncelerin doğru. (CO.71/22)

Senin ruhun yok! (CO.72/24)

1.2.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

"İşte gene **senin o 'ya hep ya hiç' anlayışın**. (CO.43/24)

Bu **sizin huyunuz**. (CO.43/29)

İşte **benim hedefim** bu!" (CO.44/8)

Dar ve karanlık bir merdivenle çıkılan üst kat da **aşağısının aynısıydı.** (CO.62/16)

Eğitim dedikleri şey hocanın dayağı**, anneyle teyzenin saçma tehditleri**. (CO.71/7)

Eğitim dedikleri şey **hocanın dayağı,** anneyle teyzenin saçma tehditleri. (CO.71/7)

1.2.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

"Ama **benim böyle şeylerle ilgilenmemi** gerektirmez. (CO.42/4)

Sen **memleketin iyiliğini** istemiyor musun? (CO.42/6)

"**Bunun faydasını** göremiyorum… (CO.42/8)

Burada hürriyet yok, **devletin hali** fena, her şey çürümüş, … (CO.42/14)

Ondan sonra bu **Jöntürklerin önemi** artacak. (CO.43/6)

Ben **Şükrü Paşa'nın kızını** parası var ya da yok diye almıyorum!" (CO.43/37)

Birlikte yenilen bu yemeklerin hesabını sırayla veriyorlardı. (CO.45/11)

Sizin böyle yerlerde ne işiniz var bakalım?" (CO.45/14)

Çocuğun bakışlarını, aşağıdan yukarıya doğru kendisini süzüşünü hatırlayınca tedirgin oldu. (CO.47/5)

"Ben ona **hesabını** sorarım **bunun.** (CO.48/17)

Sakalının ucunu kaşıdı. (CO.48/38)

Paşa, **Cevdet Bey'in sıkıştığını** görerek bir kahkaha attı. (CO.49/22)

Gelecekteki **damadının şaşkınlığını** gülünç bularak … (CO.49/25)

Senin ihtiyatlı halini çok beğeniyorum. (CO.49/30)

Ticarette **insanın bağımsız bir kişiliği** biraz olabilir. (CO.51/22)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu**, bir kâtibin nankörlüğünü**, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, birkaç çapkınlığının ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin hikâyesini anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, **Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin**, birkaç çapkınlığının ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin **hikâyesini** anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, Konya'da yaptırdığı bir

çeşmenin, **birkaç çapkınlığının** ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin **hikâyesini** anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, birkaç çapkınlığının ve **evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin hikâyesini** anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Sizin yaptığınız almak, almak satmak… (CO.55/31)

Onun nasıl bir insan olduğunu biliyor musun bakalım? (CO.56/11)

… **dünyanın en güzel kızı** da değildir. (CO.56/13)

Saatin tıkırtısını duyar gibi oldu. (CO.56/36)

Arabacı **arabanın kapısını** açmıştı. (CO.57/14)

Seyfi Paşa **Cevdet Bey'in cümlesini** yarıda keserek, … (CO.58/24)

Sonra **Cevdet Bey'in asık suratını** gördü ve neşesi kaçtı. (CO.60/2)

Seyfi Paşa'nın elini aceleyle bıraktı. (CO.60/5)

Saatin tıkırtısını duydu. (CO.60/7)

… hafif bir rüzgâr **ceketinin eteklerini** kıpırdattı. (CO.61/5)

Panjurlar kapalı olduğu için **evin içi** alacakaranlıktı, … (CO.61/25)

Cevdet Bey daha önce de **gezmiş olduğu bu salonun eşyasını** gene hayretle seyretti. (CO.61/30)

Ağzının arandığını anlayan bahçıvan, … (CO.62/7)

Çarşafların kıvrımlarını, lekeli örtüleri, parfüm kokan bir sabahlığı görmemek için başını yukarı kaldırdı. (CO.62/28)

Duvarda **genç bir karı – kocanın resmi** asılıydı. (CO.62/30)

Bahçıvan **sigaranın dumanını** resme doğru üfledi. (CO.62/37)

Bahçıvan buraya **madamın kıymetli eşyayı** koyduğunu söyledi. (CO.63/1)

… soruyorlar **bunun bahçıvanı** kimdir, … (CO.64/15)

Cevdet Bey, **bütün bahçenin, güneş batmadan önce, koşan, konuşan, bir şeyler taşıyan karıncalarla kaynadığını** gördü. (CO.65/7)

Serin ve hafif rüzgârın keyfini çıkararak, … (CO.65/20)

Onun kısa bir zaman sonra öleceğini kesinlikle anladı. (CO.66/11)

… Cevdet Bey karşısında **Mari'nin telaşlı yüzünü** görünce … (CO.66/26)

Yukarıdan gelen ışık, **Nusret'in yüzünü** daha zayıf, daha korkunç gösterdi. (CO.68/3)

"Demek **benim heyecanlanmamı** istemiyorsun! (CO.68/13)

… **ağabeyinin düşüncelerini** doğru bulduğunu, … (CO.98/30)

… **o düşüncelerin kazanacağını** söyleyebileceği için sevinerek anlattı. (CO.68/31)

Üstelik Abdülhamit **kesenin ucunu** gösterse, … (CO.69/3)

Senin evin **onun evi** olsun!" (CO.69/23)

Şimdi yapmak istediğim tek şey **Ziya'nın geleceğini** güvence altına almak. (CO.70/8)

Demolins'e göre **İngilizler'in üstünlüğünü**, orada bireylerin, insanların daha özgür olmasında aramak lazım. (CO.71/3)

Parmaklarının ucunu gene birbirine sürtmeye başladı. (CO.71/25)

Ziya **sorunun kendisine yöneldiğini** anladı. (CO.72/30)

1.2.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

Her **sözünün altından** onlar çıkıyor!" (CO.43/2)

Ellerini **gözlerinin yanına** bir atın gözlükleri gibi koydu. (CO.44/29)

Arabacı **kapının önünde** bekliyordu. (CO.45/24)

Evin önündeki, bahçesindeki **ıhlamur ve kestane ağaçlarına** bakarak, … (CO.47/12)

Evin önündeki, bahçesindeki ıhlamur ve kestane ağaçlarına bakarak, … (CO.47/12)

Kapının önünde biraz bekledi. (CO.48/1)

Cevdet Bey terleyerek Paşa'nın yanına, az önce uyuklamakta olduğu **divanın köşesine** geçti. (CO.49/3)

Odadan çıkan uşağın arkasından seslendi. (CO.49/6)

… **Cevdet Bey'in sırtına** bir şaplak vurdu, … (CO.49/26)

Aman efendimiz, **işin içinde** vekiller bulunsa böyle mi olurdu? (CO.50/14)

Şimdi **benim oğlana** yaptıkları budur! (CO.50/35)

Abdülhamit'e bomba atılacağı **kimin aklına** gelirdi? (CO.51/38)

… ne gördüysem **onun devrinde** gördüm. (CO.52/2)

Nigân'ın geleceğinden hiç kuşkum yok. (CO.52/8)

Bir ara **dışarı çıkan Paşa'nın arkasından** baktı. (CO.53/5)

Odanın içinde sallanarak aşağı yukarı yürüyordu. (CO.54/8)

Paşa **odanın ortasında** durdun. (CO.54/14)

Birden **pencerenin önünde** durdu. (CO.55/36)

Cevdet Bey'in içinden kalkıp bakmak geldi, ama utandı. (CO.56/1)

… **kızlarımın içinde** en sevdiğimin o olduğunu söyleyemem. (CO.56/14)

Zaten biz **onun hiç farkına** varmadık. (CO.56/25)

Paşa'nın kahkahasından bunun Nigân'ın annesi olduğunu anladı. (CO.56/30)

Tasarladığı **ailenin içine** o gölge gibi hafif ve ince kızlardan birini yerleştirmeye çalıştı. (CO.56/38)

Orada, **ağacın altında**, serin, yıllardır beklediği, hayalini kurduğu şey duruyor, … (CO.57/4)

Gelen arabanın içinden hafif kambur, uzun boylu, kara sakallı biri hızlı hareketlerle çıktı. (CO.57/19)

Seyfi **Paşa'nın elinden** öpüyordu. (CO.57/26)

Cevdet Bey **uzaklaşan arabanın arkasından** baktı. (CO.57/34)

Seyfi de işte **benim himayeme** aldığım insandır. (CO.57/38)

… **bu duyguların kirlenmesinden** korkmaya başladı. (CO.59/1)

Sonra **konuğunun dizine** bir küçük tokatçık vurarak, … (CO.59/4)

Paşalar, Abdülhamit'in cesaretinden, Şeyhülislam Cemalettin Efendi'nin talihinden ve **bombayla ölen yirmi altı kişinin talihsizliğinden** söz etmeye başladılar. (CO.59/26)

Paşalar, Abdülhamit'in cesaretinden, **Şeyhülislam Cemalettin Efendi'nin talihinden** ve bombayla ölen yirmi altı kişinin talihsizliğinden söz etmeye başladılar. (CO.59/26)

Paşalar, **Abdülhamit'in cesaretinden**, Şeyhülislam Cemalettin Efendi'nin talihinden ve bombayla ölen yirmi altı kişinin talihsizliğinden söz etmeye başladılar. (CO.59/26)

… içinde yıllardır taşıdığı taze, **sağlıklı bir gücün farkına** varmıştı. (CO.60/15)

Arabacıya **Nişantaşı'nın köşesinde** ineceğini söyledi. (CO.60/21)

… **gözlerinin nemlenmesinden** korktu. (CO.60/28)

Araba **Teşvikiye Camii'nin önünden** geçiyordu. (CO.60/29)

Aynı bahçede **bir ıhlamurun gövdesine** kurulmuş salıncak kendi kendine sallanıyordu. (CO.61/2)

Cevdet Bey, **Nişantaşı'nın köşesinde** duran arabadan indi. (CO.61/4)

Kâgir evin önünde ve bahçesinde ıhlamur ve kestane ağaçları vardı. (CO.61/5)

… **bakımlı gül fidanlarının, çiçeklerin arasından** yürüdü. (CO.61/11)

… **Hole bakan kapıların birinden** içeri girdiler. (belirtili isim tamlaması. İsim tamlaması yer tamlayıcısı görevinde kullanılmış.) (CO.61/29)

Bütün bu pisliğin, düzensizliğin içinde, bir de kenarda üzeri dikkatle örtülmüş bir koltuk duruyordu. (CO.62/2)

… ama insan **bütün bunların arasına** kendi hayatını ve tasarılarını sığdırabiliyordu. (CO.62/4)

Cevdet Bey **panjurların arasından** arka bahçeye baktı. (CO.63/12)

Ağacın altına oturdu. (CO.63/26)

Birinin bahçesine bakıyorum, … (CO.64/14)

… **ayaklarının arasında** gezinen karıncalara bakıyordu. (CO.64/19)

O delikten **bahçenin başka köşelerine** yayılan başka yollar da çıkıyordu. (CO.64/22)

Sonra **paşaların, beylerin arkasından** Yahudiler, Ermeniler, tüccarlar geldiler. (CO.64/36)

Güneş **ağaçların ve konakların arkasından** battı. CO.65/19)

Sonra her şeyi olağan karşılamasına rağmen **ağabeyinin ölümüne** üzüleceğini düşündü. (CO.66/19)

Odanın ışığına gözlerini alıştıran Cevdet Bey, … (CO.66/30)

Nusret çenesini **avucunun içine** aldı. (CO.67/5)

Bunun üzerine Ziya neşenin sahte olduğunu anladı, … (CO.67/21)

Kulaklarının arkasına götürdü, … (CO.67/23)

… **masanın üzerinden** gaz lambasını aldı, … (CO.68/1)

Birden her zamanki gibi **ağabeyinin karşısında** suçluluk duygusuna kapıldığını anladı. (CO.68/17)

Benim gibi olan bir avuç insanın dışında herkes Abdülhamit'e karşı, … (CO.69/1)

Onların yanında olmasını istemiyorum. (CO.69/23)

Senin yanında yaşasın. (CO.69/30)

… köyde **annesinin yanında** kalırsa, … (CO.70/10)

Cevdet Bey fesi **komodinin üzerine** bıraktı. (CO.70/34)

… **toplumun içinde** erimek, korkmak için yetiştiriliyor. (CO. 71/6)

Herkes boyun eğerek, **birinin himayesine** girerek, kulluk ederek yükseliyor. (CO.71/11)

"Sen **bunun sesinden** başka bir şey anlamadın! (CO.71/26)

… senin aklında **paranın pırıltısından** başka bir şey canlanmıyor. (CO.71/27)

1.2.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

Fuat Bey, Cevdet Bey'i heyecanla **bekletmenin keyfiyle** ağır ağır bir sigara yaktı. (CO.42/32)

Ellerini gözlerinin yanına bir **atın gözlükleri gibi** koydu. (CO.44/29)

Merdivenlerin eşiğindeyken birisi seslendi: (CO.45/12)

Şükrü Paşa ve **öfkesinin yapmacıklığından** Cevdet Bey'i yemeğe davet etmediğini hatırladığı anlaşıldı. (CO.48/16)

"**Rahmetli Rüştü Paşa'nın himayesiyle** nazır olmuştum… (CO.50/6)

Seyfi Paşa, Cevdet Bey'i **gözünün ucuyla** süzüyor, … (CO.58/9)

1.2.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi

"Ama **benim böyle şeylerle ilgilenmemi** gerektirmez. (CO.42/4)

Sizin böyle yerlerde ne işiniz var bakalım?" (CO.45/14)

Onun nasıl bir insan olduğunu biliyor musun bakalım? (CO.56/11)

Cevdet Bey, **bütün bahçenin,** güneş batmadan önce**, koşan, konuşan, bir şeyler taşıyan karıncalarla kaynadığını** gördü. (CO.65/7)

1.2.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

Birlikte yenilen bu yemeklerin hesabını sırayla veriyorlardı. (CO.45/11)

Odadan çıkan uşağın arkasından seslendi. (CO.49/6)

"**Rahmetli Rüştü Paşa'nın himayesiyle** nazır olmuştum… (CO.50/6)

Bu heriflerin maksadı galiba bizi tahttan indirmekmiş, … (CO.50/11)

Bu evin masrafı çoktur. (CO.51/31)

Bir ara **dışarı çıkan Paşa'nın arkasından** baktı. (CO.53/5)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, **bir kâtibin nankörlüğünü**, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, birkaç çapkınlığının ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin hikâyesini anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, **birkaç çapkınlığının** ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin **hikâyesini** anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Bu sırada Paşa, seferliği sırasında Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, birkaç çapkınlığının ve **evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin hikâyesini** anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

Şu konağın neşesi kaçar. (CO.55/19)

Gelen arabanın içinden hafif kambur, uzun boylu, kara sakallı biri hızlı hareketlerle çıktı. (CO.57/19)

Cevdet Bey **uzaklaşan arabanın arkasından** baktı. (CO.57/34)

… **bu duyguların kirlenmesinden** korkmaya başladı. (CO.59/1)

Paşalar, Abdülhamit'in cesaretinden, Şeyhülislam Cemalettin Efendi'nin talihinden ve **bombayla ölen yirmi altı kişinin talihsizliğinden** söz etmeye başladılar. (CO.59/26)

… içinde yıllardır taşıdığı taze, **sağlıklı bir gücün farkına** varmıştı. (CO.60/15)

Aynı bahçede **bir ıhlamurun gövdesine** kurulmuş salıncak kendi kendine sallanıyordu. (CO.61/2)

Kâgir evin önünde ve bahçesinde ıhlamur ve kestane ağaçları vardı. (CO.61/5)

… **bakımlı gül fidanlarının, çiçeklerin arasından** yürüdü. (CO.61/11)

… **Hole bakan kapıların birinden** içeri girdiler. (CO.61/29)

Cevdet Bey daha önce de **gezmiş olduğu bu salonun eşyasını** gene hayretle seyretti. (CO.61/30)

Bütün bu pisliğin, düzensizliğin içinde, bir de kenarda üzeri dikkatle örtülmüş bir koltuk duruyordu. (CO.62/2)

… ama insan **bütün bunların arasına** kendi hayatını ve tasarılarını sığdırabiliyordu. (CO.62/4)

Duvarda **genç bir karı – kocanın resmi** asılıydı. (CO.62/30)

Cevdet Bey, **bütün bahçenin,** güneş batmadan önce, koşan, konuşan, bir şeyler taşıyan karıncalarla **kaynadığını** gördü. (CO.65/7)

Serin ve hafif rüzgârın keyfini çıkararak, … (CO.65/20)

… **o düşüncelerin kazanacağını** söyleyebileceği için sevinerek anlattı. (CO.68/31)

Benim gibi olan bir avuç insanın dışında herkes Abdülhamit'e karşı, … (CO.69/1)

1.2.1.9. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması

Sizin böyle yerlerde **ne işiniz** var bakalım?" (CO.45/14)

Senin ihtiyatlı halini çok beğeniyorum. (CO.49/30)

Benim bütün hayatım çenemi tutamadığım için boşa gitmiştir. (CO.50/3)

Ticarette **insanın bağımsız bir kişiliği** biraz olabilir. (CO.51/22)

Onların bu ince, nazik alafrangalarına alışamadım. (CO.55/16)

… **dünyanın en güzel kızı** da değildir. (CO.56/13)

Seyfi Paşa'nın kibirli bir hali vardı. (CO.58/5)

Sonra **Cevdet Bey'in asık suratını** gördü ve neşesi kaçtı. (CO.60/2)

Bahçıvan buraya **madamın kıymetli eşyayı** koyduğunu söyledi. (CO.63/1)

O delikten **bahçenin başka köşelerine** yayılan başka yollar da çıkıyordu. (CO.64/22)

Ama bunda **benim bir suçum** yok! (CO.66/16)

… Cevdet Bey karşısında **Mari'nin telaşlı yüzünü** görünce … (CO.66/26)

Eğitim dedikleri şey hocanın dayağı**, anneyle teyzenin saçma tehditleri**. (CO.71/7)

1.2.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması

İşte **benim hedefim** bu!" (CO.44/8)

"Ben ona **hesabını** sorarım **bunun**. (CO.48/17)

1.2.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması

1.2.1.12.1. Tamlayanların "ve" Bağlacıyla Bağlanması

Evin önündeki, bahçesindeki **ıhlamur ve kestane ağaçlarına** bakarak, … (CO.47/12)

Güneş **ağaçların ve konakların arkasından** battı. CO.65/19)

Serin ve hafif rüzgârın keyfini çıkararak, … (CO.65/20)

1.2.1.12.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.12.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması

… bakımlı **gül fidanlarının, çiçeklerin arasından** yürüdü. (CO.61/11)

Bütün bu pisliğin, düzensizliğin içinde, bir de kenarda üzeri dikkatle örtülmüş bir koltuk duruyordu. (CO.62/2)

Sonra **paşaların, beylerin arkasından** Yahudiler, Ermeniler, tüccarlar geldiler. (CO.64/36)

1.2.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.1. Tamlayanların “ve” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.2. Tamlayanların “ile” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.3. Tamlayanların “virgül”le Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.14. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması

1.2.1.14.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması

Paşa’nın tavla zevkini ve gevezeliğini iğrenç buldu. (CO.53/7)

Kâgir evin önünde ve bahçesinde ıhlamur ve kestane ağaçları vardı. (CO.61/5)

1.2.1.14.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.14.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması

Evin önündeki, bahçesindeki ıhlamur ve kestane ağaçlarına bakarak, … (CO.47/12)

1.2.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.1. Tamlananların “ve” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.2. Tamlananların “ile” Bağlacıyla Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması

Tespit Edilemedi.

1.2.1.16. Tamlayan İle Tamlanan Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi

… **efendimizin polis romanı dinlemesi** gibi okur! (CO.56/22)

1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

1.2.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Sahanlığın bir köşesinde, kocaman sarkaçlı bir **duvar saati** tıkırdıyor, … (CO.47/27)

1.2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Babam **bostan bekçisiydi**. (CO.64/6)

1.2.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

Arabalardan birini de satmış… (CO.43/13)

"Ama bir **paşa kızını** da tercih ediyorsun! (CO.43/38)

Likör bardağını bir dikişte boşaltarak bir de kendini kutladı. (CO.49/24)

Perşembe, Cuma günleri **mektep arkadaşlarını** konağa dolduruyor. (CO.50/36)

… efendimizin **polis romanı** dinlemesi gibi okur! (CO.56/22)

… bir de **yazı masası** yerleştirmeye karar verdi. (CO.63/4)

Cevdet Bey cebinden **sigara paketini** çıkardı. (CO.63/27)

… **dostluk ve kardeşlik duygusu** uyandırarak … (CO.64/2)

… hatıra diye bu **nişan taşlarını** dikiyorlar. (CO.64/9)

Bir gaz lambasını yakıyordu. (CO.67/4)

… **bir paşa kızını** alıyorsun. (CO.67/11)

"Benim oğlum **tavukgöğsü** sever. (CO.67/28)

1.2.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

… **gelenekler yüzünden** ticaretle meşgul olanlar senin benim gibi Müslüman değil de, … (CO.42/1)

Onlar **devletin başına** geçecek. (CO.43/6)

Bu da şimdi paşalarda **saray çevresinde** bulunuyor. (CO.44/29)

… ama Paşa'nın kendisini gevezelik etmek için, düpedüz **iç sıkıntısından** çağırdığını seziyordu. (CO.46/13)

Cevdet Bey **selamlık kapısına** varıncaya kadar, … (CO.47/20)

Pirinç halkasına uzanırken kapı kendiliğinden açıldı ve … (CO.47/22)

Sahanlığın bir köşesinde, kocaman sarkaçlı bir duvar saati tıkırdıyor, … (CO.47/27)

Tercüme Odası'nda bir küçük memur, ama yaşamasını biliyor! (CO.51/15)

Dünya nimetlerinden bolca tattım. (CO.52/28)

Suçluluk duygusuna daha çok gömüldü. (CO.56/36)

… diye mırıldandı Paşa ve **ev sahibine** dönerek, onu dinlediğini gösteren bir tavır takındı. (CO.58/15)

Cevdet Bey **bahçe kapısından** içeri girerken … (CO.61/8)

… iki kişilik yastığa bakarken **tasarılarına ve hayatına** ilişkin hiçbir şey düşünmek istemedi. (CO.62/27)

Cevdet Bey, cebinden sigara paketini çıkardı, … (CO.63/27)

Bu sırada Paşa, **seferliği sırasında** Paris'te gittiği bir tiyatroyu, bir kâtibin nankörlüğünü, Konya'da yaptırdığı bir çeşmenin, birkaç çapkınlığının ve evkaf nazırı iken çevirdiği bir rüşvetin hikâyesini anlattı. (CO.53/7-8-9-10)

1.2.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

"**Öğle yemeğinde** biraz fazla kaçırmışım." (CO.48/9)

Perşembe, Cuma günleri mektep arkadaşlarını konağa dolduruyor. (CO.50/36)

1.2.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.2.2.7. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı Ve Sürekli İsimler Oluşturması

Bir **gaz lambasını** yakıyordu. (CO.67/4)

"Benim oğlum **tavukgöğsü** sever. (CO.67/28)

1.2.2.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

Tespit Edilemedi.

1.2.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Beraber Sıfat Tamlaması Oluşturması

Bir gaz lambasını yakıyordu. (CO.67/4)

… **bir paşa kızını** alıyorsun. (CO.67/11)

1.2.3. Zincirleme İsim Tamlamaları

1.2.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Şükrü Paşa'nın mali vaziyeti berbatmış. (CO.43/12)

1.2.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Şimdi **senin gibilerin zamanı**. (CO.49/33)

1.2.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

Senin böyle hesapların olduğunu ilk defa öğreniyorum. (CO.43/8)

… Paşa'nın konuğunun yukarıda beklediğini söyledi. (CO.47/23)

Cevdet Bey'in suratındaki donukluğu görünce, … (CO.52/30)

Şükrü Paşa misafirine iltifat ediyor, gerçek dostlarının sayısının gittikçe azaldığını, aradığı sohbeti pek az kimsede bulduğunu söylüyordu. (CO.58/16)

Cevdet Bey komodinin üzerinde duran balgam kâsesini uzattı. (CO.70/4)

Oğlumun bir tüccarın evinde yetişmesini işte bunun için istiyorum. (CO.71/30)

1.2.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

Nigân'ı ilk **Şükrü Paşa'nın konağının selamlığından** dışarı bakarken görmüştü. (CO.46/24)

Araba **Harbiye Kışlası'nın önünden** Nişantaşı'na sapmıştı. (CO.47/1)

Teşvikiye Camii'nin önünden geçerken heyecanlandı. (CO.47/15)

… **kaç tanesinin sohbetine** katıldın? (CO.54/11)

Bahçenin tam ortasındaki bir kestane ağacının altına iki sandalye konmuştu. (CO.63/17)

… her şey serin **akşam rüzgârının içinde** hareket halindeydi. (CO.63/22)

İki karınca, **Cevdet Bey'in ayaklarının az ötesinde** durmuş, … (CO.65/4)

… yatakla **oturduğu sandalye arasındaki komodinin üzerine** koydu. (CO.68/2)

Demolins'e göre İngilizler'in üstünlüğünü, orada **bireylerin,** insanların **daha özgür olmasında** aramak lazım. (CO.71/3)

Demolins'e göre İngilizler'in üstünlüğünü, orada bireylerin, **insanların daha özgür olmasında** aramak lazım. (CO.71/3)

1.2.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

Bastıran **öğle sıcağının** ve öğle yemeğinin **etkisiyle** arabada uyuklamaya başlayınca … (CO.46/36)

Bastıran öğle sıcağının ve **öğle yemeğinin etkisiyle** arabada uyuklamaya başlayınca … (CO.46/36)

Cevdet Bey'in kaybettiği oyunların birinin sonuna doğru uşak içeri girip Paşa'ya sokuldu. (CO.53/11)

1.2.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.2.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması

Tespit Edilemedi.

1.2.3.8. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Olması:

Tespit Edilemedi.

1.2.3.9. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması

Tespit Edilemedi.

1.3. İsim Tamlamaları Sonuç

1. Çiçekler Büyür'de 38-68 sayfaları arasında toplam 185 adet; Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 42-72 sayfaları arasında toplam 204 adet isim tamlamaları kullanılmıştır.

2. Kullanılan bu isim tamlamaları, türleri ve adetleri aşağıdaki gibidir:

1.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda İsim Tamlamaları

1.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları 116 adet

1.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 14 adet.

1.1.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 6 adet.

1.1.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 48 adet.

1.1.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 47 adet.

1.1.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 7 adet.

1.1.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.1.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi: 5 adet.

1.1.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: 11 adet.

1.1.1.9. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması: 13 adet.

1.1.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbından Kullanılması: 4 adet.

1.1.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması: 1 adet.

1.1.1.12.1. Tamlayanların “ve” bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.12.2. Tamlayanların “ile” bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.12.3. Tamlayanların “virgül”le bağlanması: 1 adet.

1.1.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması: 5 adet.

1.1.1.13.1. Tamlayanların “ve” bağlacıyla bağlanması: 1 adet.

1.1.1.13.2. Tamlayanların “ile” bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.13.3. Tamlayanların “virgül”le bağlanması: 4 adet.

1.1.1.14.Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması: 2 adet.

1.1.1.14.1. Tamlananların “ve” bağlacıyla bağlanması: 1 adet.

1.1.1.14.2. Tamlananların “ile” bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.14.3. Tamlananların “virgül”le bağlanması: 1 adet.

1.1.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması: 2 adet.

1.1.1.15.1. Tamlananların “ve” bağlacıyla bağlanması: 1 adet.

1.1.1.15.2. Tamlananların “ile” bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.1.1.15.3. Tamlananların “virgül”le bağlanması: 1 adet.

1.1.1.16. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi: 2 adet.

1.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları: 32 adet.

1.1.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 5 adet.

1.1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.1.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 6 adet.

1.1.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 14 adet.

1.1.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 3 adet.

1.1.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.1.2.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Sıfat Tamlaması Oluşturması: 1 adet.

1.1.2.8. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı ve Sürekli İsimler Oluşturması: 1 adet.

1.1.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.1.3. Zincirleme İsim Tamlaması: 31 adet.

1.1.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 2 adet.

1.1.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 4 adet.

1.1.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 16 adet.

1.1.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 4 adet.

1.1.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.1.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.1.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: 1 adet.

1.1.3.8. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Giren Sıfatın Tamlananla Sıfat Tamlaması Oluşturması: 1 adet.

1.1.3.9. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Oluşturması: 1 Adet.

1.1.3.10. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması: 1 adet.

1.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda İsim Tamlamaları

1.2.1. Belirtili İsim Tamlamaları: 144 adet

1.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 18 adet.

1.2.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 6 adet.

1.2.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 51 adet.

1.2.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 68 adet.

1.2.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 6 adet.

1.2.1.6. Belirtili İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.7. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Sıfat Tamlaması Girmesi: 4 adet.

1.2.1.8. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: 27 adet.

1.2.1.9. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Giren Sıfatın Tamlanan İle Sıfat Tamlaması Oluşturması: 13 adet.

1.2.1.10. Belirtili İsim Tamlamasının Kendinden Sonra Gelen İsimle Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.11. Belirtili İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbından Kullanılması: 2 adet.

1.2.1.12. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlayan Kullanılması: 6 adet.

1.2.1.12.1. Tamlayanların "ve" bağlacıyla bağlanması: 3 adet.

1.2.1.12.2. Tamlayanların "ile" bağlacıyla bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.12.3. Tamlayanların "virgül"le bağlanması: 3 adet.

1.2.1.13. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlayan Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.1. Tamlayanların "ve" Bağlacıyla Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.2. Tamlayanların "ile" Bağlacıyla Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.13.3. Tmlayanların "virgül"le Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.14. Belirtili İsim Tamlamasında İki Tane Tamlanan Kullanılması: 3 adet.

1.2.1.14.1. Tamlananların "ve" Bağlacıyla Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.14.2. Tamlananların "ile" Bağlacıyla Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.14.3. Tamlananların "virgül"le Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.15. Belirtili İsim Tamlamasında Üç Tane Tamlanan Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.1. Tamlananların "ve" Bağlacıyla Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.2. Tamlananların "ile" Bağlacıyla Bağlanması:

Tespit Edilemedi.

1.2.1.15.3. Tamlananların “virgül”le Bağlanması: Tespit Edilemedi.

1.2.1.16. Tamlayan İle Tamlananın Arasına Belirtisiz İsim Tamlaması Girmesi: 1 adet.

1.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları: 32 adet.

1.2.2.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.2.2.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 12 adet.

1.2.2.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 15 adet.

1.2.2.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 2 adet.

1.2.2.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.2.2.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Belirtisiz İsim Tamlamasıyla Beraber Sıfat Tamlaması Oluşturması: 2 adet.

1.2.2.8. Belirtisiz İsim Tamlamasının Kalıcı ve Sürekli İsimler Oluşturması: 2 adet.

1.2.2.9. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.2.3. Zincirleme İsim Tamlaması: 21 adet.

1.2.3.1. Zincirleme İsim Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.2.3.2. Zincirleme İsim Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 1 adet.

1.2.3.3. Zincirleme İsim Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 7 adet.

1.2.3.4. Zincirleme İsim Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 12 adet.

1.2.3.5. Zincirleme İsim Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 3 adet.

1.2.3.6. Zincirleme İsim Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması: Tespit Edilemedi.

1.2.3.7. Tamlayanın Önüne Gelen Sıfatın Tamlayanla Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.2.3.8. Tamlayan Unsurunun Sıfat Tamlaması Oluşturması: Tespit Edilemedi.

1.2.3.9. Zincirleme İsim Tamlamasının Devrik Cümle Kalıbında Kullanılması: 1 adet.

3. Orhan Pamuk isim tamlamalarını daha çok kullanırken, Işınsu zincirleme isim tamlamasını Orhan Pamuk'a göre daha fazla kullanmıştır. Bu durum, Işınsu'nun kelimeleri dolandırarak anlatmayı sevdiğini ya da üslup hususunda estetik kaygı güttüğünü gösterir. Emine Işınsu genel olarak eksiltili ve devrik cümleleri kullanmayı daha çok tercih ediyor. Özellikle ileride devrik cümle bahsinde de görüleceği üzere devrik cümleyi Orhan Pamuk'a göre çok daha fazla kullanmıştır. Bu durum bazı gramerciler tarafından bir kusur olarak algılansa da biz Işınsu'nun bir kadın olarak duygularını daha yoğun yaşadığını ve bunları okuyucularına yansıtmaya daha hevesli olduğunu, bu nedenle de yazılarında coşkun duygu dünyasını şiirsel bir üslupla yansıtmayı tercih ettiği görüşündeyiz.

4. İki yazar da isim tamlamaları bahsinde en çok belirtili isim tamlamasını kullanmayı tercih etmiştir.

5. Emine Işınsu belirtili ve zincirleme isim tamlamalarını en çok nesne görevinde kullanırken belirtisiz isim tamlamalarını en çok yer tamlayıcısı görevinde kullanmayı tercih etmiştir. Orhan Pamuk ise, bütün isim tamlaması çeşitlerini en çok yer tamlayıcısı görevinde kullanmayı tercih etmiştir. Bu durum Emine Işınsu'nun içselliğe önem verirken, Orhan Pamuk'un dışsallığa önem verdiğini düşündürür. Yani Emine Işınsu kitabını duygularını ön plana katarak yazmayı tercih etmiş, Orhan Pamuk ise, dışarıyı gözlemleyerek, olayları ayrıntılarıyla irdeleyerek yazmıştır. Yazarlarımızın sıklıkla kullanmayı tercih ettikleri bu nesne ve yer tamlayıcılarının genelde yüklemden önce gelmesi bu fikrimizi doğrular niteliktedir.

*Şimdi **Botev'in bir şiirini** oku, ... (ÇB.41/14)*

*Derken **öğretmenin sabırsız, tiz sesini** duydum. (ÇB.38/2)*

*... **kişisel yönetim tarzını** uyguladı. (ÇB.40/5)*

*... pek iyi anlayamadığım için **teneffüs zilinin çalmasını** bekliyordum. (ÇB.42/2)*

*Arabacı **kapının önünde** bekliyordu. (CO.45/24)*

*Bir ara **dışarı çıkan Paşa'nın arkasından** baktı. (CO.53/5)*

***Dünya nimetlerinden** bolca tattım. (CO.52/28)*

*... diye mırıldandı Paşa ve **ev sahibine** dönerek, onu dinlediğini gösteren bir tavır takındı. (CO.58/15)*

Teşvikiye Camii'nin önünden *geçerken heyecanlandı. (CO.47/15)*

Bahçenin tam ortasındaki bir kestane ağacının altına *iki sandalye konmuştu. (CO.63/17)*

6. Emine Işınsu tamlamaları en az cümle dışı unsur görevinde kullanmıştır. Öyle ki belirtisiz ve zincirleme isim tamlamalarını cümle dışı unsur görevinde kullanmayı tercih etmezken belirtili isim tamlamaları yalnızca 1 örnekte karşımıza çıkar. Orhan Pamuk ise tamlama çeşitlerini en az yüklem görevinde kullanırken, hiçbir tamlama çeşidini cümle dışı unsur olarak kullanmamıştır.

Yavrum, dedi, ***sarı kızanım, buğday başağım, taze filizim benim****. (ÇB.50/24)*

7. Belirtisiz isim tamlamaları genelde kalıcı ve sürekli isimler oluştururlar. Bu duruma iki kitapta da az rastlanmıştır. (Çiçekler Büyür'de 1, Cevdet Bey ve Oğulları'nda 2 adet.)

... gözleri ***fal taşı*** *gibi açılmıştı. (ÇB.38/17)*

Bir ***gaz lambasını*** *yakıyordu. (CO.67/4)*

"Benim oğlum ***tavukgöğsü*** *sever. (CO.67/28)*

8. İsim tamlamalarının devrik cümle kalıbında kullanılması Çiçekler Büyür'de daha fazladır. Zaten ileride "devrik cümle" bahsinde de inceleyeceğimiz üzere Emine Işınsu devrik cümle kullanımını Orhan Pamuk'a göre daha çok tercih etmiştir.

2. İKİNCİ BÖLÜM: SIFAT TAMLAMALARI

İsimleri niteleme, belirtme, gösterme gibi çeşitli yönlerden bildiren, sınırlayan kelime türüne sıfat[49] denir. Sıfatlar, ancak tek başlarına kullanıldıklarında iyelik, çokluk ve ad çekimi ekleri alabilirler. O zaman da sıfat olmaktan çıkıp, isim ve zamir hükmünde kelimeler meydana getirirler.[50]

Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubuna ise sıfat tamlaması[51] denmektedir. Bir sıfat tamlamasında sıfat grubun tamlayan ögesiyken isim unsuru tamlayan ögesidir.[52]

Bir varlığı vasıflayan ve ya belirleyen kelimeyi sıfat olarak tanımlayan Tahsin Banguoğlu, sıfatları işleyişlerine göre vasıflama sıfatları ve belirtme sıfatları olarak ikiye ayırmıştır.[53]

Muharrem Ergin sıfatları bir ismin başına gelip o ismi vasıflandıran veya belirten kelimeler olarak tanımlamış ve bu kelimelerin tek başlarına ortak isimlerden başka bir şey olmadığını belirtmiştir.[54]

Oya Adalı'ya göre sıfat, varlığın belirmesi bir ada bağlı olan ve onunla aracısız -ardılsız- ilişki kuran biçimbirimleridir.[55]

Leyla Karahan'a göre, bir sıfat tamlaması, başka bir sıfat tamlamasının kuruluşuna sıfat veya isim olarak katılabilmektedir.[56] Bu anlayış doğrultusunda biz de tezimizde ilgili kitaplardaki sıfat tamlamalarını incelerken Leyla Karahan'ın bu görüşünü örnek alarak tamlamaların iç içe girdiği yapıdaki sıfat tamlamalarını kendi içinde ayırarak inceledik.

---

[49] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s. 153
[50] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 341; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.335
[51] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.48
[52] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesinin Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.335; Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s. 49
[53] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 341
[54] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.244
[55] Oya ADALI, *a.g.e.*, s. 36
[56] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s. 49-51

Muhammet Yelten ve Halil Açıkgöz, isim ve fiil gibi kelimelere tek başlarına "sıfat" demenin mümkün olmadığını belirtmiş ve birden fazla kelimenin arka arkaya getirildiği yerde bir ismi çeşitli halleriyle niteleyen kelimelerin sıfatlık fonksiyonu kazandığını, aslında her bir kelimenin tek başına isim olduğunu açıklamışlardır.[57]

Zeynep Korkmaz ise, bazı gramercilerin sıfatların da birer ad veya "vasıf ve belirtme adı" olduğuna işaret etmelerine karşı çıkmıştır. Çünkü Korkmaz'a göre, sıfatların "ad" veya "sıfat" diye adlandırılmaları kullanış biçimlerine bağlıdır. Adların soyut veya somut bir nesneye ad olduklarını, kendi başlarına bir nesneyi karşıladıkları hâlde sıfatlarda böyle bir özelliğin olmadığını söyleyen Korkmaz, sıfatların tek başlarına bir varlığı, nesneyi temsil etmeyeceklerini yalnızca varlık ve nesnelerde var olan niteleme ve belirtme özelliklerini soyut olarak göstereceklerini açıklamıştır.[58]

Biz, tezimizde ilgili kitaplardaki sıfat tamlamalarını Zeynep Korkmaz'ın sınıflandırmalarına bağlı kalarak inceledik. Bu doğrultuda yapıları bakımından sıfatları kendi içinde, işlevlerine göre sıfatları kendi içinde sınıflandırdık. Bu sıfat çeşitlerini Zeynep Korkmaz'ın tanımlarını[59] baz alarak kısaca açıklamak yerinde olacaktır:

YAPILARI BAKIMINDAN SIFATLAR

Basit Sıfatlar

Bu sıfatlar, herhangi bir yapık eki almamış, kök veya kök durumundaki sıfatlardır.

Türemiş Sıfatlar

Türemiş sıfatlar, isim kök ve gövdelerine isimden isim, isimden fiil ya da fiilden isim yapan sıfat-fiil ekleriyle kurulmuş sıfatlardır.

---

[57] Halil AÇIKGÖZ/Muhammet YELTEN, *a.g.e.*, s.38
[58] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.335
[59] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.340-385

Birleşik Sıfatlar

Birden çok kelimenin kendi anlamını koruyarak veya değiştirerek bir araya gelmesinden oluşan sıfatlardır.

Pekiştirme Sıfatları

Anlamı güçlendirilmiş olan sıfatlardır.

Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar

Bu gruba giren sıfatlar, belirli kurallar içinde yan yana gelen çeşitli kelime gruplarından oluşmuştur. Zeynep Korkmaz bu gruptaki sıfatları, "Sıfat Tamlaması Biçiminde", "Ad Tamlaması Biçiminde", "Sıfat-fiil Grubu Biçiminde", "Tekrar Grubu Biçiminde", "Edat Grubu Biçiminde", "Bağlaç Grubu Biçiminde", "Sayı Grubu Biçiminde", "İsnat Grubu Biçiminde", "Ad Çekim Ekleriyle Kurulmuş Kısaltma Grupları Biçiminde "olmak üzere 9 gruba ayırmışsa da biz "Tekrar Grubu Biçiminde", "Edat Grubu Biçiminde", "Sıfat-fiil Grubu Biçiminde" olmak üzere bu 3 grupta ele aldık. Bunlara ek olarak, "İkileme Grubu Biçiminde" olanları da dahil ettik.

İŞLEVLERİNE GÖRE SIFATLAR

Nitelik Sıfatları

Bu sıfatlar, canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek ve beceri gibi türlü özelliklerini bildirir.

Korkmaz'ın, bu başlık altında ele aldığı Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme alt başlığını biz de incelememize ekledik ve dört tane daha alt başlık açarak "Eşitlik Derecesi", "Üstünlük Derecesi", "Aşırılık Derecesi", "En Üstünlük Derecesi" olmak üzere kendi içlerinde sınıflandırdık.

Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları, işaret etme, gösterme, sayısını bildirme, sorma ya da belirsizlik gösterme gibi işlevler üstlenmiştir. "İşaret Sıfatları", Sayı Sıfatları", "Soru Sıfatları" ve "Belirsizlik Sıfatları" olmak Üzere 4 gruba ayrılmışlardır.

İşaret sıfatları, varlıkları gösterme yoluyla belirtir. "Bu", "Şu", "O" zamirleri ile yapılır. Bu zamirler ismin önüne gelerek sıfat görevi üstlenmişlerdir. Kendileri çokluk ekini alamazlar, ancak isim unsuru çokluk ekini alabilir.

Sayı Sıfatları, adları sayı gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar aslında birer sayıdır ancak ismin önüne geldikleri için artık sıfat işlevini üstlenmişlerdir. Bunlar, Adın sayısını belirten "Asıl Sayı Sıfatlar"ı; sıfatlardaki varlık ve nesnelerdeki derecelenme sayısını gösteren "Sıra Sayı Sıfatları"; sayıları bölüştürme yoluyla belirten "Üleştirme Sıfatları"; belirttikleri adların sayısını kesirli olarak gösteren "Kesirli Sayı Sıfatları" ve adın gösterdiği varlık ve nesneler arasında yakınlık, birliktelik ve topluluk bulunduğunu gösteren "Topluluk Sayı Sıfatları" olmak üzere 5 alt başlığa ayrılmışlardır.

Soru Sıfatları

Soru Sıfatları, varlık ve nesneleri soru yoluyla belirtir. Sıfatın işlevi, ismin önüne gelen *kaç, kaçar, kaçıncı, hangi ne, nasıl, neredeki* gibi sorularla karşılanır.

Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları, varlık ve nesnelerin sayı ve miktarını kabataslak, belirsiz olarak bildiren sıfatlardır. Bu tür sıfatlarda açıklık ve kesinlik yoktur.

Bunlara ek olarak aşağıda da görüleceği gibi, sıfat tamlamalarının cümlede hangi öge olarak kullanıldığını, sıfatların duyu organlarına göre dağılımını, bir sıfatın birden fazla ismi nitelemesi veya bir ismin birden fazla sıfat tarafından nitelenmesi, sıfat tamlamasının unvan grubu olması gibi özellikleri de sınıflandırmamıza dahil

ettik. Bu doğrultuda Çiçekler Büyür'de 7-37; Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 11-41 sayfaları arasındaki sıfat tamlamaları ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

2.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA SIFAT TAMLAMALARI

2.1.1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları

2.1.1.1. Basit Sıfatlar:

Gürültüden sonra kulağıma çarpan **bu sakin ses** benim sesimdi. (ÇB.7/2)

Gürültüden sonra kulağıma çarpan bu **sakin ses** benim sesimdi. (ÇB.7/2)

Hafızamın köşesine gömülüp kalmış **bir hatıra** kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)

Demek **o günler** pek de uzaklarda değilmiş! (ÇB.7/8)

O bizim **ihtiyar, koca güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

O bizim **ihtiyar,** koca **güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

O bizim ihtiyar, **koca güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen **bir dişi köledir**. (ÇB.7/13)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen bir **dişi köledir**. (ÇB.7/13)

Her yıl yapar bunu. (ÇB.8/1)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, **ak saplarının** üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek **bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

O ince, zarif saplardaki kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

O **ince,** zarif **saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

O ince, **zarif saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Kırda, öğrenciler**, ak çiçekleri** koparıp birer ince dala dizerler. (ÇB.8/13)

Kırda, öğrenciler**,** ak çiçekleri koparıp birer **ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde **kocaman bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde kocaman **bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

Yine saçları alnına dökülmüştü, **kızıl-kumral iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Yine saçları alnına dökülmüştü, kızıl-kumral **iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Üzerinde kendisine büyük gelen **bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Üzerinde kendisine büyük gelen bir **lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Bacağında ise, kaç yıldır tanıdığım **eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Bacağında ise, **kaç yıldır** tanıdığım eski pantolonu… (ÇB.9/9)

Farkında olduğum **en belirli duygu**, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Yeni bir ceket bu, … (ÇB.9/30)

… çamurlu botun altında **bir çiçek** daha ezildi. (ÇB.10/1)

… başını kaldırıp tekrar **mühim işine** döndü, … (ÇB.10/25)

Sebebini hiç bilmediğim **bir suçluluk** hissediyordum. (ÇB.11/1)

… karşımda onu, kocaman **bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

… biliyorum **bu çiçekleri** neden toplamadığını. (ÇB.11/9)

İncecik **beyaz saplarını,** eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi **beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Pis, eski **botlarıyla** bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Pis, **eski botlarıyla** bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Bu küçük katliamı soluksuz seyrediyordum. (ÇB.11/24)

… **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)

Bir ufak kırmızı yılan. (ÇB.12/18)

Bir **ufak** kırmızı **yılan**. (ÇB.12/18)

Bir ufak **kırmızı yılan**. (ÇB.12/18)

Lacivert ceket kirlenmiştir, babası kızacak. (ÇB.12/32)

Kaç yılın arkadaşı onlar, … (ÇB.13/8)

Onların hayatını düşündükçe **şu yüz, iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

Onların hayatını düşündükçe şu **yüz,** iki yüz **sene** de az! (ÇB.13/12)

… **iki laf** edip, onca çocuğun aklını çeldin. (ÇB.13/16)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

… o bilmez dedemin beni "**Taze fidanım**," diye sevdiğini. (ÇB.13/25)

Oysa **eski günlerde** çok şeyler vardı bölüştükleri. (ÇB. 14/20)

Dinledim **o günleri**, çok dinledim. (ÇB.14/23)

Sarı kızın mezarı başında! (ÇB.14/29)

… **şık bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

… şık **bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

Kelebek bıyığına özen göstermektedir. (ÇB.15/29)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan **kalın**, kaba **parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan kalın, **kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Necmettin **iki rekât şükür namazı** kıldıktan sonra, … (ÇB.16/7)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, **dört yıl** büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

… **bir koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

… bir **koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

Onun gözlerinden **bir kara bulut** geçti galiba, … (ÇB.19/5)

Onun gözlerinden bir **kara bulut** geçti galiba, … (ÇB.19/5)

Ürkek **bir heyecanla** sarılıp sevindim. (ÇB.19/11)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri **kara kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara kıllı **bir koldu** o. (ÇB.19/12)

…bıyıklı **bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

…bıyıklı bir **koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, **cesur**, akıllı **kız** olsun. (ÇB.20/8)

Merhametin, duyulana ne büyük **bir yük** olduğunu bilmezdi ki demem. (ÇB.20/15)

Babamın karşısında köylülerin arasında sırtına yüklen*en* kambur, zamanla **genç kadının** ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… **acayip bir yaratık** olup çıkmıştı. (ÇB. 21/1)

… acayip **bir yaratık** olup çıkmıştı. (ÇB. 21/1)

… dedemin içe baygınlık veren **hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli **bir his yumağı** gibiydim. (ÇB.21/8)

Hiçbir zaman açık seçik hâle getiremediğim **bir sualle** bunalmıştım. (ÇB.21/9)

Allah'ın hükmü ile kederlenen **bu iki varlık**, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

Allah'ın hükmü ile kederlenen bu **iki varlık**, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Bana minnetle baktı, çok **iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Bana minnetle baktı, çok iri **mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

… bi de **yün kuşak** sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)

… tedirgin bakışlarını odanın **dört duvarında** gezdirdi. (ÇB.23/7)

… **tedirgin bakışlarını** odanın dört duvarında gezdirdi. (ÇB.23/7)

… bizimle **iki çift lâf** etmek yahut konuştuklarımızı dinlemek istiyordu. (ÇB.23/9)

Bizse acımasız, sessiz **bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan **şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Hele yatağa yatınca, ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan **düz bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hele yatağa yatınca, ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan düz **bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hatta **bir kadın** kapı önüne çıkıp, doğumdan ölen taze gelin için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, doğumdan ölen **taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

… **tek cevap** çıkmamış ağzından. (ÇB.24/17)

…**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

Sıkıca sarılır, başımı kılları aklaşmış, hafifçe **kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek güzel, nazlı, beyaz(dır). (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, **pek güzel, nazlı**, **beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek **güzel(dir),** nazlı, beyaz. (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek güzel**,** nazlı, **beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

… **o çiçekler** sana benzer! (ÇB.26/8)

Büyük Bulgar milleti uyutulmuştu. (ÇB.28/1)

Derin bir uykuya dalmışlardı Bulgarlar. (ÇB.28/2)

Derin **bir uykuya** dalmışlardı Bulgarlar. (ÇB.28/2)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; **gaddar,** emperyalist **Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları** içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; gaddar, **emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları** içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Rusya'nın gayesi **bütün halklara**, yani emekçilere özgürlük, barış ve güç vermekti. (ÇB.28/9)

Evinde en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan **bir yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

Evinde **en az beş sayfa** Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan bir yazı hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

Evinde en az **beş sayfa** Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan bir yazı hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

… **hain Osmanlıların** etkisi ile kendilerini Rum kabul ediyorlardı. (ÇB.28/27)

Bütün dinler, öyle değil mi yoldaş öğretmen? (ÇB.29/4)

Peki o yıllarda Aynaroz Manastırı'nda **bir Bulgar keşişi** vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

Peki **o yıllarda** Aynaroz Manastırı'nda bir Bulgar keşişi vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

Bütün çocuklar aynı anda bağırıyorlar. (ÇB.29/12-17)

Her yıl gönderdiğimiz ürünleri kabul ederek emeğimize de lâyık olduğu değeri veriyor yoldaş öğretmen. (ÇB.29/22)

… onun sömürdüğü **bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… rastladığı **her Bulgar**'ı uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

Mehmet Ali, n'olur sen yap **şu ödevi** benim için. (ÇB.30/17)

O zaman **bu şiirler** çok anlamlı olur. (ÇB.31/12)

Sonra **bir sabah** okula giderken onu yanı başımda hissettim. (ÇB.32/7)

Bir süre konuşmadık. (ÇB.32/8)

…**o** bol lacivert **ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

…o **bol** lacivert **ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

…o bol **lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Kendi **eski ceketini** giymiş, … (ÇB.32/10)

Seni özledim demesini yahut daha doğrusu **o gün** için özür dilemesini bekliyordum. (ÇB.32/16)

Kaç gündür neden görünmediğini sormak istiyordum. (ÇB.32/21)

… zıplayıp ağaçtan **bir yaprak** kopardı, … (ÇB.32/29)

… babam çok kızabilirdi, **yeni bir boğaza.** (ÇB.33/22)

… babam çok kızabilirdi, yeni **bir boğaza.** (ÇB.33/22)

Beyaz yazmalar uçuşuyor… (ÇB.33/27)

Doğrusu siyah yeldirme ve beyaz başörtüsü yerine, **modern giysilerle** komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu siyah yeldirme ve **beyaz başörtüsü** yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu **siyah yeldirme** ve beyaz başörtüsü yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik **eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İşte şimdi kamyonların **beyaz başörtüleri** uçuşup duruyor; … (ÇB.34/8)

… güneşin **çiğ ışığı**, sabahın mahmurluğunu delip geçmemiş daha. (ÇB.34/11)

Minicik **taze yapraklarıyla** kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

… parkın parmaklığından taşmış **sarı çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

Kötü bir lâf etmişti, … (ÇB.34/25)

Kötü **bir lâf** etmişti, … (ÇB.34/25)

Yani **bir sürü erkekle** gezip tozan, onlarla yatıp kalkan… (kadın) (ÇB.35/7)

Peki onunla **bu işi** yapan erkekler için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Peki onunla bu işi yapan erkekler için de var mıydı **bir kelime**?.. (ÇB.35/8)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere** verilen kötü ismi**.** (ÇB.35/10)

Fakat bulamadım öyle erkeklere verilen **kötü ismi.** (ÇB.35/10)

… **ilk günlerin** kargaşalığında partiye de kaydetmişler onu. (ÇB.35/13)

Karısı **hangi rezilliğe** dayanamadı? (ÇB.35/14)

Köylü **o günleri** unutmazdı, hiç unutmazdı. (ÇB.35/20)

Alman ordusu, amacı ufka varmak olan **koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Alman ordusu, amacı ufka varmak olan koca **bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Akılsız **bir makine** gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Aslında **bu tank** Yahudilerin üzerine üzerine gidiyordu. (ÇB.36/4)

Yedeğine alsaydı, varılmaz ufka **o saat** varırdı. (ÇB.36/7)

Mehmet Ali'nin anasının bilmemneliğini itip **kafamın bir köşesine**… (ÇB.36/23)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam altı yıldan beri yasaklanmış **bir mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

Herkes sustu, dikkatli, gergin sükût; **en ürkütücü durum**. (ÇB.36/30)

"Allah'ım **bu ikinci suç!** … (ÇB.37/1)

… çünkü benimkilerin aksine kara gözleri ve **kara saçları** vardı. (ÇB.37/10)

… çünkü benimkilerin aksine **kara gözleri** ve kara saçları vardı. (ÇB.37/10)

… tekrarladı, hem de **pek yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

… tekrarladı, hem de pek yüksek **bir sesle**: (ÇB.37/24)

… çünkü **daha bu yıl** bizim okulları kapatıp, Bulgarca öğretime geçmişlerdi. (ÇB.37/28)

… çünkü daha **bu yıl** bizim okulları kapatıp, Bulgarca öğretime geçmişlerdi. (ÇB.37/28)

Ha bire parlak **bir öz eleştiri** düşünüyor, … (ÇB.37/32)

2.1.1.2. Türemiş Sıfatlar

Gürültüden sonra **kulağıma çarpan bu sakin ses** benim sesimdi (ÇB. 7/2)

Hafızamın köşesine gömülüp kalmış bir hatıra kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen bir dişi köledir. (ÇB.7/13)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde **ak yüzlü nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü **nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde **ak yüzlü** nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde **ürkek bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

Kırda, öğrenciler**,** ak çiçekleri koparıp **birer ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

Süslü dallar, çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır. (ÇB.8/14)

Süslü dallar, **çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır.** (ÇB.8/14)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde kocaman bir hayret vardı: (ÇB.8/19)

… **büyük bir kısmı** da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi. (ÇB.8/26)

… büyük bir kısmı da **çamurlu küçük ayakkabıların** altında ezildi. (ÇB.8/26)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Üzerinde **kendisine büyük gelen bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Bacağında ise, **kaç yıldır tanıdığım eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Farkında olduğum en belirli duygu, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Farkında olduğum en **belirli duygu**, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

… **çamurlu botun** altında bir çiçek daha ezildi. (ÇB.10/1)

O, başını kaldırmış, **tomurcuklanan ağaçları** seyrediyordu galiba, … (ÇB.10/13)

Çamurlu parmaklarını alnına götürüp buklelerini karıştırdı, … (ÇB.10/17)

Sebebini hiç bilmediğim bir suçluluk hissediyordum. (ÇB.11/1)

… karşımda onu, **kocaman bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan **pembemsi** beyaz **yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Bu **küçük katliamı** soluksuz seyrediyordum. (ÇB.11/24)

… iki laf edip, **onca çocuğun** aklını çeldin. (ÇB.13/16)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Damarları mor mor kabarmış, derisi çatlamış, **koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)

Damarları mor mor kabarmış, **derisi çatlamış, koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)

Ama bilmem ki benim **nanca zamanım** kaldı. (ÇB.13/29)

… **şunca toprak** bıraktık size, … (ÇB.14/2)

… sanırım ne **kırlaşmış,** seyrelmiş **saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, **seyrelmiş saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, seyrelmiş saçların, ne **yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin** farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Çakır İsmail'in **kenetlenmiş çenesi** hâlâ çok güçlü. (ÇB.14/19)

Ölmez ama **silâhsız sıhhiyedir** artık sınıfı, … (ÇB.15/15)

Bizimkilerin **pek iyi silâh kullanan** kalın, kaba **parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl **büyük hizmet** görmüş. (ÇB.16/30)

Geçen yılların birinde, fotoğrafını yollamıştı. (ÇB.17/5)

Ürkek bir heyecanla sarılıp sevindim. (ÇB.19/11)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara kıllı bir **koldu** o. (ÇB.19/12)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara **kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

…**bıyıklı bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Kolunun yeniyle bıyıklarına yapış*an* çorba bulaşıklarını sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)

Kapanan kapının ardından baktı. (ÇB.19/30)

Korkak, işe yaramaz **erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, **işe yaramaz erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, cesur, **akıllı kız** olsun. (ÇB.20/8)

Merhametin, duyulana ne **büyük bir yük** olduğunu bilmezdi ki demem. (ÇB.20/15)

Babamın karşısında **köylülerin arasında sırtına yüklenen kambur**, zamanla genç kadının ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… dedemin **içe baygınlık veren hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı gibiydim. (ÇB.21/8)

Çözülmesi mümkün olmayan **türlü renkli bir his yumağı** gibiydim. (ÇB.21/8)

Hiçbir zaman açık seçik hâle getiremediğim bir sualle bunalmıştım. (ÇB.21/9)

Allah'ın hükmü ile kederlenen bu iki varlık, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

… **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)

Bizse **acımasız, sessiz bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

… **eğik bedenini** sürüyüp çıktı odadan. (ÇB.23/14)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan **şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, **canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan! **Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (kızan)** (ÇB.23/18)

Hele yatağa yatınca, **ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan düz bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, **doğumdan ölen taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

… kendi gönlünde **Anadolu'dan taşıyıp getirdiği ismi** koymuş bana. (ÇB.24/30)

…yarı **açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

Sıkıca sarılır, başımı kılları aklaşmış, **hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Sıkıca sarılır, başımı **kılları aklaşmış, hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek güzel**, nazlı(dır),** beyaz (ÇB.25/27)

Ben öyle **şaşkın Bulgarlar** tanıdım ki kendi soylarını bilmez ve tanımazlar. (ÇB.27/14)

Fakat **kardelenler** güçlüdürler, **inatçıdırlar.** (ÇB.27/26)

Fakat **kardelenler güçlüdürler,** inatçıdırlar. (ÇB.27/26)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Evinde **en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan** bir **yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

… **onun sömürdüğü bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… **onun sömürdüğü bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… **rastladığı her Bulgar**'ı uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

Şiirde geçen **tutsak Bulgarlar** var ya işte onun yerine bizi koyacaksın. (ÇB.31/6)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik eski kıyafetlere döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim **bildik eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

Minicik taze yapraklarıyla kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

… **parkın parmaklığından taşmış sarı çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

Yani bir sürü erkekle gezip tozan, **onlarla yatıp kalkan**… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Yani **bir sürü erkekle gezip tozan,** onlarla yatıp kalkan… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Peki onunla **bu işi yapan erkekler** için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere verilen kötü ismi.** (ÇB.35/10)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla yıkanan al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup buz gibi suyla yıkanan **al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak olan koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Yedeğine alsaydı, **varılmaz ufka** o saat varırdı. (ÇB.36/7)

Dedem akılsız makinelerden yana değil; **akıllı insandan** yanaydı. (ÇB.36/11)

Dedem **akılsız makinelerden** yana değil; akıllı insandan yanaydı. (ÇB.36/11)

İnsanların da **kendi şartlarına göre yaptıkları** doğru dürüst **kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam **altı yıldan beri yasaklanmış** bir **mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

Herkes sustu, dikkatli, gergin sükût; en **ürkütücü durum**. (ÇB.36/30)

Herkes sustu, **dikkatli, gergin sükût**; en ürkütücü durum. (ÇB.36/30)

"Allah'ım bu **ikinci suç!** … (ÇB.37/1)

… tekrarladı, hem de pek **yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

Ha bire **parlak bir öz eleştiri** düşünüyor, … (ÇB.37/32)

2.1.1.3. Birleşik Sıfatlar

Onların hayatını düşündükçe şu yüz, **iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

Babam, **birkaç gün** eve gelmemiş, … (ÇB.24/28)

Aradan **birkaç yıl** geçip de annemin kısır kaldığı iyice anlaşıldıktan sonra, arkasını dönüp yatar olmuş babam. (ÇB.25/5)

6 Mayıs'tan sonra **birkaç gün** görmedim Mehmet Ali'yi. (ÇB.31/29)

Kadın **birkaç saniye** durakladı, … (ÇB.37/19)

2.1.1.4. Pekiştirme Sıfatları

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan **pembemsi** beyaz **yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

… **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)

2.1.1.5. Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar

2.1.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde

İnsanların da kendi şartlarına göre yaptıkları **doğru dürüst kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

2.1.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde

… **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)

… **çığlık çığlık köy baskınlarında**… (ÇB.14/28)

2.1.1.5.3. Edat Biçiminde

2.1.1.5.3.1. *Gibi*'li Edat Grubuyla

Vahşetin değişik yüzlü tohumları *gibi* toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Tüy *gibi,* kelebek *gibiydiler*… (ÇB.11/19)

Umut soluğu *gibi* bir şey… (ÇB.14/24)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı *gibiydim*.(ÇB.21/8)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz *gibi* suyla** yıkanan al yanaklı Alman askerleri… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak olan koca bir tank *gibiydi.*** (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine *gibiydi* İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

2.1.1.5.3.2. *Göre*'li Edat Grubuyla

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.3.3. *Kadar*'lı Edat Grubuyla

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.3.4. Ait, Doğru, İçin İlişkin, Karşı Edat Grubuyla

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.Sıfat-fiil Grubu Biçiminde

2.1.1.5.4.1. -An eki ile

Gürültüden sonra **kulağıma çarp*an* bu sakin ses** benim sesimdi. (ÇB. 7/2)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabil*en* bir dişi köledir. (ÇB.7/13)

Süslü dallar, **çocuklardan analara veril*en*** onaylanmış **armağandır.** (ÇB.8/14)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplay*an* çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Üzerinde **kendisine büyük gel*en* bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

O, başını kaldırmış, **tomurcuklan*an* ağaçları** seyrediyordu galiba, … (ÇB.10/13)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaç*an* pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

… sanırım ne kırlaşmış, seyrelmiş saçların, ne **yüzlerini bölük pörçük ed*en* çizgilerin** farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Bizimkilerin **pek iyi silâh kullan*an* kalın, kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledil*en* Deliorman gazetesi, dört yıl büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

Geç*en* yılların birinde, fotoğrafını yollamıştı. (ÇB.17/5)

Çorba tasına uzanıp geri çekil*en*, üzeri kara kıllı bir koldu o. (ÇB.19/12)

Kolunun yeniyle bıyıklarına yapış*an* çorba bulaşıklarını sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)

Kapan*an* kapının ardından baktı. (ÇB.19/30)

Babamın karşısında **köylülerin arasında sırtına yüklen*en* kambur**, zamanla genç kadının ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… dedemin **içe baygınlık ver*en* hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Çözülmesi mümkün olmay*an* türlü renkli bir his yumağı gibiydim. (ÇB.21/8)

Allah'ın hükmü ile kederlen*en* bu iki varlık, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

Doğurduğum, **canımdan, kanımdan etimden kop*an* şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Hele yatağa yatınca, **ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzan*an*** düz bir **çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, **doğumdan öl*en* taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

19. asırda Avrupa'da başlay*an* uyanış; gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Evinde **en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlat*an* bir yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

Yani **bir sürü erkekle gezip toz*an*,** onlarla yatıp kalkan… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Yani bir sürü erkekle gezip tozan, **onlarla yatıp kalk*an***… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Peki onunla **bu işi yap*an* erkekler** için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere veril*en* kötü ismi.** (ÇB.35/10)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla yıkan*an* al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak ol*an* koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

2.1.1.5.4.2. -Ası eki ile

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.3. -mAz eki ile

Korkak, **işe yara*maz* erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Yedeğine alsaydı, **varıl*maz* ufka** o saat varırdı. (ÇB.36/7)

2.1.1.5.4.4. -Ar eki ile

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.5. -DIk eki ile

Toprağın suyla karışıp bıçaklaş*tığ*ı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Bacağında ise, **kaç yıldır tanı*dığ*ım eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Farkında ol*duğ*um en belirli duygu, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Sebebini hiç bilme*diğ*im bir suçluluk hissediyordum. (ÇB.11/1)

Hiçbir zaman açık seçik hâle getireme*diğ*im bir sualle bunalmıştım. (ÇB.21/9)

Doğur*duğ*um, canımdan, kanımdan etimden kopan **şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan! **Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef et*tiğ*im. (kızan)** (ÇB.23/18)

… kendi gönlünde **Anadolu'dan taşıyıp getir*diğ*i ismi** koymuş bana. (ÇB.24/30)

… **onun sömür*düğ*ü bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… **rastla*dığ*ı her Bulgar**'ı uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim **bil*dik* eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İnsanların da **kendi şartlarına göre yap*tıkl*arı doğru dürüst kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

2.1.1.5.4.6. -Acak eki ile

Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.7. -MIş eki ile

Hafızamın köşesine gömülüp kal*mış* bir hatıra kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)

Süslü dallar, çocuklardan analara verilen **onaylan*mış* armağandır.** (ÇB.8/14)

Damarları mor mor kabar*mış*, derisi çatlamış, **koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)

Damarları mor mor kabarmış, **derisi çatla*mış*, koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)

… sanırım ne **kırlaş*mış***, seyrelmiş **saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, **seyrel*miş* saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Çakır İsmail'in **kenetlen*miş* çenesi** hâlâ çok güçlü. (ÇB.14/19)

Sıkıca sarılır, başımı **kılları aklaş*mış*, hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

… **parkın parmaklığından taş*mış*** sarı **çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam **altı yıldan beri yasaklan*mış* bir mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

2.1.2. İşlevlerine göre Sıfat Tamlamaları

2.1.2.1. Nitelik Sıfatları

Gürültüden sonra kulağıma çarpan bu **sakin ses** benim sesimdi. (ÇB.7/2)

O bizim **ihtiyar,** koca **güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

O bizim ihtiyar, **koca güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen bir **dişi köledir**. (ÇB.7/13)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, **ak saplarının** üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde **ak yüzlü nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü **nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde **ürkek bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

O **ince,** zarif **saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

O ince, **zarif saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Kırda, öğrenciler**, ak çiçekleri** koparıp birer ince dala dizerler. (ÇB.8/13)

Kırda, öğrenciler, ak çiçekleri koparıp birer **ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

Süslü dallar, çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır. (ÇB.8/14)

Süslü dallar, **çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır.** (ÇB.8/14)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde kocaman bir hayret vardı: (ÇB.8/19)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde **kocaman bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

… **büyük bir kısmı** da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi. (ÇB.8/26)

… büyük bir kısmı da **çamurlu küçük ayakkabıların** altında ezildi. (ÇB.8/26)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Yine saçları alnına dökülmüştü, **kızıl-kumral iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Yine saçları alnına dökülmüştü, kızıl-kumral **iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Üzerinde **kendisine büyük gelen bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Üzerinde kendisine büyük gelen bir **lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Bacağında ise, **kaç yıldır tanıdığım eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Bacağında ise, kaç yıldır tanıdığım **eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Farkında olduğum en belirli duygu, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Yeni bir ceket bu, … (ÇB.9/30)

… **çamurlu botun** altında bir çiçek daha ezildi. (ÇB.10/1)

O, başını kaldırmış, **tomurcuklanan ağaçları** seyrediyordu galiba, … (ÇB.10/13)

Çamurlu parmaklarını alnına götürüp buklelerini karıştırdı, … (ÇB.10/17)

… başını kaldırıp tekrar **mühim işine** döndü, … (ÇB.10/25)

Sebebini hiç bilmediğim bir suçluluk hissediyordum. (ÇB.11/1)

… karşımda onu, **kocaman bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

İncecik beyaz **saplarını,** eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik **beyaz saplarını,** eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**,** eflatuna kaçan **pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi **beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Pis, eski **botlarıyla** bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Pis**,** **eski botlarıyla** bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Bu **küçük katliamı** soluksuz seyrediyordum. (ÇB.11/24)

… **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)

Bir **ufak** kırmızı **yılan**. (ÇB.12/18)

Bir ufak **kırmızı yılan**. (ÇB.12/18)

Lacivert ceket kirlenmiştir, babası kızacak. (ÇB.12/32)

Tütün kokulu **soluğu sıcaktı,** yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Damarları mor mor kabarmış, derisi çatlamış, koca ellerini ovuşturdu: (ÇB.13/22)

… o bilmez dedemin beni "**Taze fidanım**," diye sevdiğini. (ÇB.13/25)

… sanırım ne **kırlaşmış,** seyrelmiş **saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, **seyrelmiş saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, seyrelmiş saçların, **ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin** farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Çakır İsmail'in **kenetlenmiş çenesi** hâlâ çok güçlü. (ÇB.14/19)

Oysa **eski günlerde** çok şeyler vardı bölüştükleri. (ÇB. 14/20)

… **çığlık çığlık köy baskınlarında**… (ÇB.14/28)

Sarı kızın mezarı başında! (ÇB.14/29)

Ölmez ama **silâhsız sıhhiyedir** artık sınıfı, … (ÇB.15/15)

… **şık bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

… şık bir **genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

Kelebek bıyığına özen göstermektedir. (ÇB.15/29)

Bizimkilerin **pek iyi silâh kullanan kalın, kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan **kalın,** kaba **parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan kalın, **kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl **büyük hizmet** görmüş. (ÇB.16/30)

Geçen yılların birinde, fotoğrafını yollamıştı. (ÇB.17/5)

… bir **koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

Onun gözlerinden bir **kara bulut** geçti galiba, … (ÇB.19/5)

Ürkek bir heyecanla sarılıp sevindim. (ÇB.19/11)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara kıllı bir koldu o. (ÇB.19/12)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri **kara kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri **kara kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

…**bıyıklı bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

…bıyıklı bir **koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Kolunun yeniyle bıyıklarına yapışan çorba bulaşıklarını sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)

Kapanan kapının ardından baktı. (ÇB.19/30)

Korkak, işe yaramaz **erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak**, işe yaramaz erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, **cesur**, akıllı **kız** olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, cesur, **akıllı kız** olsun. (ÇB.20/8)

Merhametin, duyulana ne **büyük bir yük** olduğunu bilmezdi ki demem. (ÇB.20/15)

Babamın karşısında **köylülerin arasında sırtına yüklenen kambur**, zamanla genç kadının ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

Babamın karşısında köylülerin arasında sırtına yüklen*en* kambur, zamanla **genç kadının** ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… **acayip bir yaratık** olup çıkmıştı. (ÇB. 21/1)

… dedemin **içe baygınlık veren hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

… dedemin içe baygınlık veren **hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı gibiydim. (ÇB.21/8)

Çözülmesi mümkün olmayan **türlü renkli bir his yumağı** gibiydim. (ÇB.21/8)

Çözülmesi mümkün olmayan **türlü renkli** bir his yumağı gibiydim. (ÇB.21/8)

Allah'ın hükmü ile kederlenen bu iki varlık, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Bana minnetle baktı, çok **iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Bana minnetle baktı, çok iri **mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

… **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)

… bi de **yün kuşak** sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)

… **tedirgin bakışlarını** odanın dört duvarında gezdirdi. (ÇB.23/7)

Bizse **acımasız,** sessiz **bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

Bizse acımasız, **sessiz bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

… **eğik bedenini** sürüyüp çıktı odadan. (ÇB.23/14)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan **şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, **canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan! **Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (kızan)** (ÇB.23/18)

Hele yatağa yatınca, **ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan** düz bir **çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hele yatağa yatınca, ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan **düz bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, **doğumdan ölen taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, doğumdan ölen **taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

… kendi gönlünde **Anadolu'dan taşıyıp getirdiği ismi** koymuş bana. (ÇB.24/30)

…**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

…**yarı açık** gözleri hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

Sıkıca sarılır, **başımı kılları aklaşmış, hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Akçabardaklar **güzel çiçeklerdir**, pek güzel, nazlı, beyaz(dır). (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek **güzel(dir),** nazlı, beyaz. (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek güzel, **nazlı(dır),** beyaz. (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, pek güzel, nazlı, **beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

Ben öyle **şaşkın Bulgarlar** tanıdım ki kendi soylarını bilmez ve tanımazlar. (ÇB.27/14)

Büyük Bulgar milleti uyutulmuştu. (ÇB.28/1)

Derin bir uykuya dalmışlardı Bulgarlar. (ÇB.28/2)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; **gaddar,** emperyalist **Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları** içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; gaddar, **emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları** içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Evinde **en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan** bir **yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

… **hain Osmanlıların** etkisi ile kendilerini Rum kabul ediyorlardı. (ÇB.28/27)

… **onun sömürdüğü bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… **rastladığı her Bulgar**'ı uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

Şiirde geçen **tutsak Bulgarlar** var ya işte onun yerine bizi koyacaksın. (ÇB.31/6)

…o **bol lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

…o bol **lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Kendi **eski ceketini** giymiş, … (ÇB.32/10)

… babam çok kızabilirdi, **yeni bir boğaza.** (ÇB.33/22)

Beyaz yazmalar uçuşuyor… (ÇB.33/27)

Doğrusu siyah yeldirme ve beyaz başörtüsü yerine, **modern giysilerle** komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu siyah yeldirme ve **beyaz başörtüsü** yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu **siyah yeldirme** ve beyaz başörtüsü yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik eski kıyafetlere döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim **bildik eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik **eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İşte şimdi kamyonların **beyaz başörtüleri** uçuşup duruyor; … (ÇB.34/8)

… güneşin **çiğ ışığı**, sabahın mahmurluğunu delip geçmemiş daha. (ÇB.34/11)

Minicik taze yapraklarıyla kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

Minicik **taze yapraklarıyla** kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

… **parkın parmaklığından taşmış sarı çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

… parkın parmaklığından taşmış **sarı çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

Kötü bir lâf etmişti, … (ÇB.34/25)

Yani bir sürü erkekle gezip tozan, **onlarla yatıp kalkan**… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Yani **bir sürü erkekle gezip tozan,** onlarla yatıp kalkan… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Peki onunla **bu işi yapan erkekler** için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere verilen kötü ismi.** (ÇB.35/10)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere** verilen kötü ismi**.** (ÇB.35/10)

Fakat bulamadım öyle erkeklere verilen **kötü ismi.** (ÇB.35/10)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla yıkanan al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla** yıkanan al yanaklı Alman askerleri… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup buz gibi suyla yıkanan **al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Alman ordusu**, amacı ufka varmak olan koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Alman ordusu, amacı ufka varmak olan **koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Yedeğine alsaydı, **varılmaz ufka** o saat varırdı. (ÇB.36/7)

Dedem akılsız makinelerden yana değil; **akıllı insandan** yanaydı. (ÇB.36/11)

Dedem **akılsız makinelerden** yana değil; akıllı insandan yanaydı. (ÇB.36/11)

İnsanların da **kendi şartlarına göre yaptıkları** doğru dürüst **kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

İnsanların da kendi şartlarına göre yaptıkları **doğru dürüst kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam **altı yıldan beri yasaklanmış bir mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

Herkes sustu, dikkatli, gergin sükût; **en ürkütücü durum**. (ÇB.36/30)

Herkes sustu**, dikkatli, gergin sükût**; en ürkütücü durum. (ÇB.36/30)

… çünkü benimkilerin aksine kara gözleri ve **kara saçları** vardı. (ÇB.37/10)

… çünkü benimkilerin aksine **kara gözleri** ve kara saçları vardı. (ÇB.37/10)

… tekrarladı, hem de **pek yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

… tekrarladı, hem de pek **yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

Ha bire **parlak bir öz eleştiri** düşünüyor, … (ÇB.37/32)

2.1.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma Ve Derecelendirme

2.1.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi

Vahşetin değişik yüzlü tohumları *gibi* toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Tüy *gibi,* kelebek *gibiydiler*… (ÇB.11/19)

Umut soluğu *gibi* bir şey… (ÇB.14/24)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı *gibiydim*.(ÇB.21/8)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz *gibi* suyla** yıkanan al yanaklı Alman askerleri… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak olan koca bir tank *gibiydi.*** (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine *gibiydi* İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

2.1.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi

Tespit Edilemedi.

2.1.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi

Bizimkilerin **pek iyi silâh kullanan kalın, kaba parmaklarına *karşı;*** (ÇB.15/31)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, **pek güzel, nazlı, beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

… tekrarladı, hem de **pek yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

2.1.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi

Farkında olduğum **en belirli duygu**, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Evinde **en az beş sayfa** Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan bir yazı hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

Herkes sustu, dikkatli, gergin sükût; **en ürkütücü durum**. (ÇB.36/30

2.1.2.2. Belirtme Sıfatları

2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları

2.1.2.2.1.1. *Bu* İşaret Sıfatı İle

Gürültüden sonra kulağıma çarpan **bu sakin ses** benim sesimdi. (ÇB.7/2)

… biliyorum **bu çiçekleri** neden toplamadığını. (ÇB.11/9)

Bu küçük katliamı soluksuz seyrediyordum. (ÇB.11/24)

Allah'ın hükmü ile kederlenen **bu iki varlık**, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

O zaman **bu şiirler** çok anlamlı olur. (ÇB.31/12)

Peki onunla **bu işi** yapan erkekler için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Aslında **bu tank** Yahudilerin üzerine üzerine gidiyordu. (ÇB.36/4)

"Allah'ım **bu ikinci suç!** … (ÇB.37/1)

… çünkü daha **bu yıl** bizim okulları kapatıp, Bulgarca öğretime geçmişlerdi. (ÇB.37/28)

2.1.2.2.1.2. *Şu* İşaret Sıfatı İle

Onların hayatını düşündükçe **şu yüz, iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

… **şunca toprak** bıraktık size, … (ÇB.14/2)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan **şu kızan**! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Mehmet Ali, n'olur sen yap **şu ödev**i benim için. (ÇB.30/17)

2.1.2.2.1.3. *O* İşaret Sıfatı İle

Demek **o günler** pek de uzaklarda değilmiş! (ÇB.7/8)

O bizim ihtiyar, koca güneş arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

O ince, zarif saplardaki kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Dinledim **o günleri**, çok dinledim. (ÇB.14/23)

… **o çiçekler** sana benzer! (ÇB.26/8)

Peki **o yıllarda** Aynaroz Manastırı'nda bir Bulgar keşişi vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

…**o bol lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Seni özledim demesini yahut daha doğrusu **o gün** için özür dilemesini bekliyordum. (ÇB.32/16)

Köylü **o günleri** unutmazdı, hiç unutmazdı. (ÇB.35/20)

Yedeğine alsaydı, varılmaz ufka **o saat** varırdı. (ÇB.36/7)

2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları

2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

… çamurlu botun altında **bir çiçek** daha ezildi. (ÇB.10/1)

Bir ufak kırmızı yılan. (ÇB.12/18)

Onların hayatını düşündükçe şu **yüz,** iki yüz **sene** de az! (ÇB.13/12)

Onların hayatını düşündükçe şu yüz, **iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

Necmettin **iki rekât şükür namazı** kıldıktan sonra, … (ÇB.16/7)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, **dört yıl** büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

… **bir koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

Allah'ın hükmü ile kederlenen bu **iki varlık**, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

… tedirgin bakışlarını odanın **dört duvarında** gezdirdi. (ÇB.23/7)

… bizimle **iki çift lâf** etmek yahut konuştuklarımızı dinlemek istiyordu. (ÇB.23/9)

Evinde en az **beş sayfa** Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan bir yazı hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

…**ilk günlerin** kargaşalığında partiye de kaydetmişler onu. (ÇB.35/13)

2.1.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

"Allah'ım bu **ikinci suç!** … (ÇB.37/1)

2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Kırda, öğrenciler, ak çiçekleri koparıp **birer ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

2.1.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları

…**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

2.1.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları

Tespit Edilemedi.

2.1.2.3. Soru Sıfatları

O ince, zarif saplardaki kudret **nasıl bir şeydir** ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Bacağında ise, **kaç yıldır** tanıdığım eski pantolonu… (ÇB.9/9)

Kaç yılın arkadaşı onlar, … (ÇB.13/8)

Ama bilmem ki benim **nanca zamanım** kaldı. (ÇB.13/29)

Kaç gündür neden görünmediğini sormak istiyordum. (ÇB.32/21)

Karısı **hangi rezilliğe** dayanamadı? (ÇB.35/14)

2.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları

Hafızamın köşesine gömülüp kalmış **bir hatıra** kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen **bir dişi köledir**. (ÇB.7/13)

Her yıl yapar bunu. (ÇB.8/1)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek **bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

O ince, zarif saplardaki kudret **nasıl bir şeydir** ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde kocaman **bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

… büyük **bir kısmı** da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi. (ÇB.8/26)

Yeni **bir ceket** bu, … (ÇB.9/30)

Sebebini hiç bilmediğim **bir suçluluk** hissediyordum. (ÇB.11/1)

… karşımda onu, kocaman **bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

… iki laf edip, **onca çocuğun** aklını çeldin. (ÇB.13/16)

… **iki laf** edip, onca çocuğun aklını çeldin. (ÇB.13/16)

… şık **bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

Onun gözlerinden **bir kara bulut** geçti galiba, … (ÇB.19/5)

Ürkek **bir heyecanla** sarılıp sevindim. (ÇB.19/11)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara kıllı **bir koldu** o. (ÇB.19/12)

… bıyıklı **bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Merhametin, duyulana ne büyük **bir yük** olduğunu bilmezdi ki demem. (ÇB.20/15)

… acayip **bir yaratık** olup çıkmıştı. (ÇB. 21/1)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli **bir his yumağı** gibiydim. (ÇB.21/8)

Hiçbir zaman açık seçik hâle getiremediğim **bir sualle** bunalmıştım. (ÇB.21/9)

Bizse acımasız, sessiz **bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

Hele yatağa yatınca, ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan düz **bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Hatta **bir kadın** kapı önüne çıkıp, doğumdan ölen taze gelin için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

Babam, **birkaç gün** eve gelmemiş, … (ÇB.24/28)

Aradan **birkaç yıl** geçip de annemin kısır kaldığı iyice anlaşıldıktan sonra, arkasını dönüp yatar olmuş babam. (ÇB.25/5)

Derin **bir uykuya** dalmışlardı Bulgarlar. (ÇB.28/2)

Rusya'nın gayesi **bütün halklara**, yani emekçilere özgürlük, barış ve güç vermekti. (ÇB.28/9)

Evinde en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan **bir yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

Bütün dinler, öyle değil mi yoldaş öğretmen? (ÇB.29/4)

Peki o yıllarda Aynaroz Manastırı'nda **bir Bulgar keşişi** vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

Bütün çocuklar aynı anda bağırıyorlar. (ÇB.29/12-17)

Her yıl gönderdiğimiz ürünleri kabul ederek emeğimize de lâyık olduğu değeri veriyor yoldaş öğretmen. (ÇB.29/22)

… onun sömürdüğü **bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… rastladığı **her Bulgar**'ı uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

Sonra **bir sabah** okula giderken onu yanı başımda hissettim. (ÇB.32/7)

Bir süre konuşmadık. (ÇB.32/8)

… zıplayıp ağaçtan **bir yaprak** kopardı, … (ÇB.32/29)

… babam çok kızabilirdi, yeni **bir boğaza**. (ÇB.33/22)

Kötü **bir lâf** etmişti, … (ÇB.34/25)

Yani **bir sürü erkekle** gezip tozan, onlarla yatıp kalkan… (kadın) (ÇB.35/7)

Peki onunla bu işi yapan erkekler için de var mıydı **bir kelime**?.. (ÇB.35/8)

Alman ordusu, amacı ufka varmak olan koca **bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Akılsız **bir makine** gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Mehmet Ali'nin anasının bilmemneliğini itip **kafamın bir köşesine**… (ÇB.36/23)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam altı yıldan beri yasaklanmış **bir mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

Kadın **birkaç saniye** durakladı, … (ÇB.37/19)

… tekrarladı, hem de pek yüksek **bir sesle**: (ÇB.37/24)

Ha bire parlak **bir öz eleştiri** düşünüyor, … (ÇB.37/32)

2.1.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı

2.1.3.1. Görme Duyusu

O bizim **ihtiyar, koca güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen **bir dişi köledir**. (ÇB.7/13)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, **ak saplarının** üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde **ak yüzlü nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde **ürkek bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

O **ince, zarif saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Kırda, öğrenciler**, ak çiçekleri** koparıp birer ince dala dizerler. (ÇB.8/13)

Kırda, öğrenciler**,** ak çiçekleri koparıp **birer ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde **kocaman bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

… **büyük bir kısmı** da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi. (ÇB.8/26)

… büyük bir kısmı da **çamurlu küçük ayakkabıların** altında ezildi. (ÇB.8/26)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Yine saçları alnına dökülmüştü, **kızıl-kumral iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Üzerinde **kendisine büyük gelen bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Bacağında ise, **kaç yıldır tanıdığım eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Yeni bir ceket bu, … (ÇB.9/30)

… **çamurlu botun** altında bir çiçek daha ezildi. (ÇB.10/1)

O, başını kaldırmış, **tomurcuklanan ağaçları** seyrediyordu galiba, … (ÇB.10/13)

Çamurlu parmaklarını alnına götürüp buklelerini karıştırdı, … (ÇB.10/17)

… karşımda onu, **kocaman bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

… biliyorum **bu çiçekleri** neden toplamadığını. (ÇB.11/9)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Tüy gibi, **kelebek gibiydiler**… (ÇB.11/19)

Pis, eski botlarıyla bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Bir ufak kırmızı yılan. (ÇB.12/18)

Lacivert ceket kirlenmiştir, babası kızacak. (ÇB.12/32)

… iki laf edip, **onca çocuğun** aklını çeldin. (ÇB.13/16)

Damarları mor mor kaparmış, derisi çatlamış, koca ellerini ovuşturdu: (ÇB.13/22)

… sanırım ne **kırlaşmış, seyrelmiş saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Çakır İsmail'in **kenetlenmiş çenesi** hâlâ çok güçlü. (ÇB.14/19)

Sarı kızın mezarı başında! (ÇB.14/29)

… **şık bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

Kelebek bıyığına özen göstermektedir. (ÇB.15/29)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan **kalın, kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

… **bir koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, **üzeri kara kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

…**bıyıklı bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Kolunun yeniyle bıyıklarına yapış*an* çorba bulaşıklarını sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)

Kapanan kapının ardından baktı. (ÇB.19/30)

Babamın karşısında köylülerin arasında sırtına yüklen*en* kambur, zamanla **genç kadının** ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… dedemin **içe baygınlık veren hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

… **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)

… tedirgin bakışlarını odanın **dört duvarında** gezdirdi. (ÇB.23/7)

… **tedirgin bakışlarını** odanın dört duvarında gezdirdi. (ÇB.23/7)

… **eğik bedenini** sürüyüp çıktı odadan. (ÇB.23/14)

…**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

Sıkıca sarılır, başımı **kılları aklaşmış, hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Akçabardaklar **güzel çiçeklerdir**, pek güzel, nazlı, beyaz. (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, **pek güzel, nazlı, beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

… **o çiçekler** sana benzer! (ÇB.26/8)

…o **bol lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Kendi **eski ceketini** giymiş, … (ÇB.32/10)

… zıplayıp ağaçtan **bir yaprak** kopardı, … (ÇB.32/29)

Beyaz yazmalar uçuşuyor… (ÇB.33/27)

Doğrusu siyah yeldirme ve beyaz başörtüsü yerine, **modern giysilerle** komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu siyah yeldirme ve **beyaz başörtüsü** yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Doğrusu **siyah yeldirme** ve beyaz başörtüsü yerine, modern giysilerle komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim **bildik eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İşte şimdi kamyonların **beyaz başörtüleri** uçuşup duruyor; … (ÇB.34/8)

… güneşin **çiğ ışığı**, sabahın mahmurluğunu delip geçmemiş daha. (ÇB.34/11)

Minicik taze yapraklarıyla kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

… **parkın parmaklığından taşmış sarı çiçeklerden** birini kopardım. (ÇB.34/16)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla yıkanan al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

… çünkü benimkilerin aksine kara gözleri ve **kara saçları** vardı. (ÇB.37/10)

… çünkü benimkilerin aksine **kara gözleri** ve kara saçları vardı. (ÇB.37/10)

2.1.3.2. Dokunma Duyusu

Tüy gibi, kelebek gibiydiler… (ÇB.11/19)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, **yüzümü okşar gibiydi**. (ÇB.13/21)

… bi de **yün kuşak** sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)

Hele yatağa yatınca, **ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan düz bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla** yıkanan al yanaklı Alman askerleri… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

2.1.3.3. İşitme Duyusu

Gürültüden sonra kulağıma çarpan **bu sakin ses** benim sesimdi (ÇB.7/2)

… **iki laf** edip, onca çocuğun aklını çeldin. (ÇB.13/16)

… **çığlık çığlık köy baskınlarında**… (ÇB.14/28)

… bizimle **iki çift lâf** etmek yahut konuştuklarımızı dinlemek istiyordu. (ÇB.23/9)

O zaman **bu şiirler** çok anlamlı olur. (ÇB.31/12)

Kötü bir lâf etmişti, … (ÇB.34/25)

… tekrarladı, hem de **pek yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

2.1.3.4. Tatma Duyusu

Minicik **taze yapraklarıyla** kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

2.1.3.5. Koklama Duyusu

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

2.1.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Göre Dağılımı

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

2.1.4. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Gürültüden sonra kulağıma çarpan **bu sakin ses** benim sesimdi. (ÇB.7/2)

Hafızamın köşesine gömülüp kalmış **bir hatıra** kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)

Demek **o günler** pek de uzaklarda değilmiş! (ÇB.7/8)

O bizim ihtiyar, koca güneş arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde **ak yüzlü nazlı çiçekler**, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

O ince, zarif saplardaki kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Süslü dallar, çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır. (ÇB.8/14)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde **kocaman bir hayret** vardı: (ÇB.8/19)

… **büyük bir kısmı** da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi. (ÇB.8/26)

Yine saçları alnına dökülmüştü, **kızıl-kumral iri bukleler**… (ÇB.9/5)

Üzerinde **kendisine büyük gelen bir lacivert ceket** vardı. (ÇB.9/6)

Bacağında ise, **kaç yıldır tanıdığım eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

Farkında olduğum en belirli duygu, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)

Lacivert ceket kirlenmiştir, babası kızacak. (ÇB.12/32)

Onların hayatını düşündükçe **şu yüz, iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

… **iki laf** edip, onca çocuğun aklını çeldin. (ÇB.13/16)

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Ama bilmem ki benim **nanca zamanım** kaldı. (ÇB.13/29)

Çakır İsmail'in **kenetlenmiş çenesi** hâlâ çok güçlü. (ÇB.14/19)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

Onun gözlerinden **bir kara bulut** geçti galiba, … (ÇB.19/5)

Merhametin, duyulana ne **büyük bir yük** olduğunu bilmezdi ki demem. (ÇB.20/15)

Babamın karşısında **köylülerin arasında sırtına yüklenen kambur**, zamanla genç kadının ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

Allah'ın hükmü ile kederlenen bu iki varlık, herhâlde suçu ve yükü birinden öbürüne aktarıp duruyordu. (ÇB.21/11)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)

Doğurduğum, canımdan, kanımdan etimden kopan şu kızan! **Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (kızan)** (ÇB.23/18)

Hatta **bir kadın** kapı önüne çıkıp, doğumdan ölen taze gelin için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

… **o çiçekler** sana benzer! (ÇB.26/8)

Ben öyle **şaşkın Bulgarlar** tanıdım ki kendi soylarını bilmez ve tanımazlar. (ÇB.27/14)

Büyük Bulgar milleti uyutulmuştu. (ÇB.28/1)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Bütün dinler, öyle değil mi yoldaş öğretmen? (ÇB.29/4)

Peki o yıllarda Aynaroz Manastırı'nda **bir Bulgar keşişi** vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

Bütün çocuklar aynı anda bağırıyorlar. (ÇB.29/12-17)

Şiirde geçen **tutsak Bulgarlar** var ya işte onun yerine bizi koyacaksın. (ÇB.31/6)

O zaman **bu şiirler** çok anlamlı olur. (ÇB.31/12)

… **o bol lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Beyaz yazmalar uçuşuyor… (ÇB.33/27)

… **güneşin çiğ ışığı**, sabahın mahmurluğunu delip geçmemiş daha. (ÇB.34/11)

Peki onunla bu işi yapan erkekler için de var mıydı **bir kelime**?.. (ÇB.35/8)

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup **buz gibi suyla yıkanan al yanaklı Alman askerleri**… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Aslında **bu tank** Yahudilerin üzerine üzerine gidiyordu. (ÇB.36/4)

… marşı da canıgönülden bağırarak söylerken, tam **altı yıldan beri yasaklanmış bir mısra** kaçıverdi ağzımdan. (ÇB.36/25)

Herkes sustu, **dikkatli, gergin sükût**; en ürkütücü durum. (ÇB.36/30)

… çünkü benimkilerin aksine kara gözleri ve **kara saçları** vardı. (ÇB.37/10)

… çünkü benimkilerin aksine **kara gözleri** ve kara saçları vardı. (ÇB.37/10)

2.1.5. Sıfat Tamlamasının yüklem Görevinde Kullanılması

Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen bir dişi köledir. (ÇB.7/13)

O ince, zarif saplardaki kudret **nasıl bir şeydir** ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)

Süslü dallar, **çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır.** (ÇB.8/14)

Yeni bir ceket bu, … (ÇB.9/30)

Tüy gibi, kelebek gibiydiler… (ÇB.11/19)

Bir ufak kırmızı yılan. (ÇB.12/18)

Kaç yılın arkadaşı onlar, … (ÇB.13/8)

Tütün kokulu **soluğu sıcaktı,** yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)

Umut soluğu gibi bir şey… (ÇB.14/24)

Ölmez ama **silâhsız sıhhiyedir** artık sınıfı, … (ÇB.15/15)

… **şık bir genç adamdır** artık. (ÇB.15/29)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri kara kıllı bir koldu o. (ÇB.19/12)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı gibiydim.(ÇB.21/8)

… **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)

Akçabardaklar **güzel çiçeklerdir**, pek güzel, nazlı, beyaz. (ÇB.25/27)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, **pek güzel, nazlı, beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

Fakat **kardelenler güçlüdürler, inatçıdırlar.** (ÇB.27/26)

Yani **bir sürü erkekle gezip tozan, onlarla yatıp kalkan**… **(kadın)** (ÇB.35/7)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak olan koca bir tank gibiydi**. (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Herkes sustu, dikkatli, gergin sükût; **en ürkütücü durum**. (ÇB.36/30

"Allah'ım **bu ikinci suç!** … (ÇB.37/1)

2.1.6. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

Kırda, öğrenciler**, ak çiçekleri** koparıp birer ince dala dizerler. (ÇB.8/13)

Bacağında ise, kaç yıldır tanıdığım **eski pantolonu**… (ÇB.9/9)

O, başını kaldırmış, **tomurcuklanan ağaçları** seyrediyordu galiba, … (ÇB.10/13)

Çamurlu parmaklarını alnına götürüp buklelerini karıştırdı, … (ÇB.10/17)

Sebebini hiç bilmediğim bir suçluluk hissediyordum. (ÇB.11/1)

… karşımda onu, **kocaman bir erkek** gibi görüyordum. (ÇB.11/8)

… biliyorum **bu çiçekleri** neden toplamadığını. (ÇB.11/9)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Bu küçük katliamı soluksuz seyrediyordum. (ÇB.11/24)

… **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)

… iki laf edip, **onca çocuğun** aklını çeldin. (ÇB.13/16)

Damarları mor mor kaparmış, derisi çatlamış, koca ellerini ovuşturdu: (ÇB.13/22)

… o bilmez dedemin beni "**Taze fidanım**," diye sevdiğini. (ÇB.13/25)

… **şunca toprak** bıraktık size, … (ÇB.14/2)

… sanırım ne **kırlaşmış, seyrelmiş saçların**, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. (ÇB.14/16)

… sanırım ne kırlaşmış, seyrelmiş saçların, ne **yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin** farkındaydılar. (ÇB.14/16)

Dinledim **o günleri**, çok dinledim. (ÇB.14/23)

Sarı kızın mezarı başında! (ÇB.14/29)

Necmettin **iki rekât şükür namazı** kıldıktan sonra, … (ÇB.16/7)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, dört yıl **büyük hizmet** görmüş. (ÇB.16/30)

… **bir koca lokma ekmek** kopartıyor, … (ÇB.19/1)

…**bıyıklı bir koca erkek suratı** yaptım özenle. (ÇB.19/20)

Kolunun yeniyle bıyıklarına yapış*an* çorba bulaşıklarını sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, **cesur, akıllı kız** olsun. (ÇB.20/8)

Babamın karşısında köylülerin arasında sırtına yüklen*en* kambur, zamanla **genç kadının** ruhuyla eşleşmiş olacak, özdeşmişler onunla. (ÇB.20/27)

… **acayip bir yaratık** olup çıkmıştı. (ÇB. 21/1)

… dedemin **içe baygınlık veren hoş görüşünü** hatırlıyorum. (ÇB.21/5)

Çözülmesi mümkün olmayan türlü renkli bir his yumağı gibiydim. (ÇB.21/8)

… bi de **yün kuşak** sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)

… **tedirgin bakışlarını** odanın dört duvarında gezdirdi. (ÇB.23/7)

… bizimle **iki çift lâf etmek** yahut konuştuklarımızı dinlemek istiyordu. (ÇB.23/9)

Bizse **acımasız, sessiz bir anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

… **eğik bedenini** sürüyüp çıktı odadan. (ÇB.23/14)

Hele yatağa yatınca, **ense kökünden kuyruk sokumuna kadar uzanan düz bir çizginin** titreyip durduğunu söylemişti. (ÇB.23/25)

… **tek cevap** çıkmamış ağzından. (ÇB.24/17)

… kendi gönlünde **Anadolu'dan taşıyıp getirdiği ismi** koymuş bana. (ÇB.24/30)

…**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)

Evinde **en az beş sayfa Osmanlı barbarlığını ve halklar üzerindeki sömürüsünü anlatan bir yazı** hazırlayıp getireceksin. (ÇB.28/23)

… **onun sömürdüğü bütün milletlerin** ayaklanıp, bağımsızlıklarını kazanmalarını istiyordu. (ÇB.29/29)

… **rastladığı her Bulgar'ı** uyarmaya, uyandırmaya başladı. (ÇB.30/8)

Mehmet Ali, n'olur sen yap **şu ödevi** benim için. (ÇB.30/17)

Kendi **eski ceketini** giymiş, … (ÇB.32/10)

… zıplayıp ağaçtan **bir yaprak** kopardı, … (ÇB.32/29)

İşte şimdi kamyonların **beyaz başörtüleri** uçuşup duruyor; … (ÇB.34/8)

… **parkın parmaklığından taşmış sarı çiçeklerden birini** kopardım. (ÇB.34/16)

Kötü bir lâf etmişti, … (ÇB.34/25)

Peki onunla **bu işi** yapan erkekler için de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere verilen kötü ismi.** (ÇB.35/10)

Köylü **o günleri** unutmazdı, hiç unutmazdı. (ÇB.35/20)

Alman ordusu, **amacı ufka varmak olan koca bir tank** gibiydi. (ÇB.35/32)

Akılsız bir makine gibiydi İlay, senin anlayacağın. (ÇB.36/2)

Ha bire **parlak bir öz eleştiri** düşünüyor, … (ÇB.37/32)

2.1.7. Sıfat Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, **ak saplarının üstünde** ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler. (ÇB.8/2)

Kırda, öğrenciler**,** ak çiçekleri koparıp **birer ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)

Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırabı değil, herhâlde kocaman bir hayret vardı: (ÇB.8/19)

… büyük bir kısmı da **çamurlu küçük ayakkabıların altında** ezildi. (ÇB.8/26)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

… **çamurlu botun altında** bir çiçek daha ezildi. (ÇB.10/1)

… başını kaldırıp tekrar **mühim işine** döndü, … (ÇB.10/25)

… **çığlık çığlık köy baskınlarında**… (ÇB.14/28)

Kelebek bıyığına özen göstermektedir. (ÇB.15/29)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan **kalın, kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Kapanan kapının ardından baktı. (ÇB.19/30)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

… tedirgin bakışlarını **odanın dört duvarında** gezdirdi. (ÇB.23/7)

Sıkıca sarılır, başımı **kılları aklaşmış, hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Derin bir uykuya dalmışlardı Bulgarlar. (ÇB.28/2)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; **gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde** de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

Rusya'nın gayesi **bütün halklara**, yani emekçilere özgürlük, barış ve güç vermekti. (ÇB.28/9)

… babam çok kızabilirdi, **yeni bir boğaza.** (ÇB.33/22)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik eski kıyafetlere döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim **bildik eski kıyafetlere** döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

Fakat bulamadım **öyle erkeklere** verilen kötü ismi**.** (ÇB.35/10)

Karısı **hangi rezilliğe** dayanamadı? (ÇB.35/14)

Yedeğine alsaydı, **varılmaz ufka** o saat varırdı. (ÇB.36/7)

Dedem akılsız makinelerden yana değil; **akıllı insandan** yanaydı. (ÇB.36/11)

Dedem **akılsız makinelerden** yana değil; akıllı insandan yanaydı. (ÇB.36/11)

Mehmet Ali'nin anasının bilmemneliğini itip **kafamın bir köşesine**… (ÇB.36/23)

2.1.8. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

Her yıl yapar bunu. (ÇB.8/1)

Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde **ürkek bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)

Pis, eski botlarıyla bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Oysa **eski günlerde** çok şeyler vardı bölüştükleri. (ÇB. 14/20)

Milli Kongre'nin kararıyla nakledilen Deliorman gazetesi, **dört yıl** büyük hizmet görmüş. (ÇB.16/30)

Geçen yılların birinde, fotoğrafını yollamıştı. (ÇB.17/5)

Ürkek bir heyecanla sarılıp sevindim. (ÇB.19/11)

Hiçbir zaman açık seçik hâle getiremediğim bir sualle bunalmıştım. (ÇB.21/9)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, **doğumdan ölen taze gelin için** ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

Babam, **birkaç gün** eve gelmemiş, … (ÇB.24/28)

Aradan **birkaç yıl** geçip de annemin kısır kaldığı iyice anlaşıldıktan sonra, arkasını dönüp yatar olmuş babam. (ÇB.25/5)

… **hain Osmanlıların etkisi ile** kendilerini Rum kabul ediyorlardı. (ÇB.28/27)

Peki **o yıllarda** Aynaroz Manastırı'nda bir Bulgar keşişi vardı, ismini söyleyin bakayım. (ÇB.29/10)

Her yıl gönderdiğimiz ürünleri kabul ederek emeğimize de lâyık olduğu değeri veriyor yoldaş öğretmen. (ÇB.29/22)

Mehmet Ali, n'olur sen yap **şu ödevi benim için**. (ÇB.30/17)

6 Mayıs'tan sonra **birkaç gün** görmedim Mehmet Ali'yi. (ÇB.31/29)

Sonra **bir sabah** okula giderken onu yanı başımda hissettim. (ÇB.32/7)

Bir süre konuşmadık. (ÇB.32/8)

Kaç gündür neden görünmediğini sormak istiyordum. (ÇB.32/21)

Seni özledim demesini yahut daha doğrusu **o gün için** özür dilemesini bekliyordum. (ÇB.32/16)

Doğrusu **siyah yeldirme ve beyaz başörtüsü yerine, modern giysilerle** komik görünmüştü kadınlarımız. (ÇB.34/2)

Minicik taze yapraklarıyla kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

Peki onunla **bu işi yapan erkekler için** de var mıydı bir kelime?.. (ÇB.35/8)

… **ilk günlerin kargaşalığında** partiye de kaydetmişler onu. (ÇB.35/13)

Kış günleri bile **sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup buz gibi suyla** yıkanan al yanaklı Alman askerleri… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)

Yedeğine alsaydı, varılmaz ufka **o saat** varırdı. (ÇB.36/7)

İnsanların da **kendi şartlarına göre yaptıkları doğru dürüst kanunlarla** idare edileceklerini söylerdi. (ÇB.36/12)

Kadın **birkaç saniye** durakladı, … (ÇB.37/19)

… tekrarladı, hem de **pek yüksek bir sesle**: (ÇB.37/24)

… çünkü **daha bu yıl** bizim okulları kapatıp, Bulgarca öğretime geçmişlerdi. (ÇB.37/28)

2.1.9. Sıfat Tamlamasının Cümle Dışı Unsur Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

2.1.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi

O bizim **ihtiyar, koca güneş** arza bir kez daha sırıtmış. (ÇB.7/11)

İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. (ÇB.11/19)

İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)

Pis, eski botlarıyla bastı çiçeklerin üzerine, bastı… (ÇB.11/24)

Onların hayatını düşündükçe **şu yüz, iki yüz sene** de az! (ÇB.13/12)

Damarları mor mor kabarmış, **derisi çatlamış, koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)

Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan **kalın, kaba parmaklarına** karşı; (ÇB.15/31)

Çorba tasına uzanıp geri çekilen, üzeri **kara kıllı bir koldu** o. (ÇB.19/12)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)

Korkak, işe yaramaz erkek olacağına, **cesur, akıllı kız** olsun. (ÇB.20/8)

Çözülmesi mümkün olmayan **türlü renkli bir his yumağı** gibiydim. (ÇB.21/8)

Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)

Bizse **acımasız, sessiz** bir **anlaşma** içinde susuyor, … (ÇB.23/10)

Hatta bir kadın kapı önüne çıkıp, **doğumdan ölen taze gelin** için ağıt yakmış. (ÇB.24/6)

Sıkıca sarılır, başımı kılları aklaşmış, **hafifçe kambur göğsüne** dayardım. (ÇB.25/14)

Akçabardaklar güzel çiçeklerdir, **pek güzel, nazlı, beyaz(dır).** (ÇB.25/27)

Fakat **kardelenler güçlüdürler, inatçıdırlar.** (ÇB.27/26)

19. asırda Avrupa'da başlayan uyanış; **gaddar, emperyalist Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları** içinde de kendini hissettirdi. (ÇB.28/3)

…**o bol lacivert ceket** yoktu üstünde. (ÇB.32/9)

Minicik taze yapraklarıyla kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)

Herkes sustu, **dikkatli, gergin sükût**; en ürkütücü durum. (ÇB.36/30)

2.1.11. Birden Fazla İsmin Bir Sıfat Tarafından Nitelenmesi

İlerici elbise ve pantolonlardan sıyrılıp, yine bizim bildik eski kıyafetlere döndü birçoğu. (ÇB.34/4)

2.1.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi

Tespit Edilemedi

2.1.13. Sıfatların Unvan Olması

Çakır İsmail silâha güvenenlerden, ortaya fırlayıp, vuruşmak istiyor; sabotaj, baskın taraftarı. (ÇB.16/12)

2.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA SIFAT TAMLAMALARI

2.2.1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları

2.2.1.1. Basit Sıfatlar

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak sırılsıklam! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak** sırılsıklam! (CO.11/1)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, **bütün odaya** yayılıyordu. (CO.11/9)

… kendisinden **iki yaş** büyük ağabeyinin de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

Ama gözünü kırpmadan **bütün sınıfı** bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla** oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Dışarıda tuhaf **bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, **o yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o **yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Bütün bu şık kıyafette nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Bütün **bu şık kıyafette** nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Bütün bu **şık kıyafette** nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Bu küçük ve zararsız hüzünle perdeleri açtı. (CO.12/6)

Bu **küçük** ve zararsız **hüzünle** perdeleri açtı. (CO.12/6)

"**Sıcak bir gün** olacak!" (CO.12/9)

"Sıcak **bir gün** olacak!" (CO.12/9)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok **uzak bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok uzak **bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok uzak bir akraba olan **bu kadınla**, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Haseki'de ondan **daha çok yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Haseki'de ondan daha **çok yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Haseki'de ondan daha çok **yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Haseki'de ondan daha çok yakın akrabaları olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek **bu kadını** yanına almıştı. (CO.12/28)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı** küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin **ilk katında** kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin **bu hayata** uymayacağını seziyordu. (CO.12/36-37-38)

Mutfaktan elinde **bir tabakla** çıkıp koşarak geldi. (CO.13/3)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen **bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin **özel hayatını** iyi bilen bütün arabacılar gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, "Ah seni gidi seni, senin **bütün gün** nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken **bu kupa arabasını**, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Cevdet Bey, **bu mahallede** olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için **üç aylığına** kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan **bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu **yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere** yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Sonra, yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan **bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine **her zamanki** parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Sis açılmış, **o tuhaf ışığın** yerine her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Sis açılmış, o **tuhaf ışığın** yerine her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Çok sıcak bir gün olacak! (CO.14/16)

Çok **sıcak bir gün** olacak! (CO.14/16)

Çok sıcak **bir gün** olacak! (CO.14/16)

Beyoğlu'nda **bir pansiyonda** hasta yatan ağabeyini hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

"Sonra tellalın bulduğu **o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Nişantaşı ya da Şişli'de, evlendikten sonra oturacağı **bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

… uyku mahmurluğuyla aklında **bütün aleviyle** parlamayan hesaplar, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Bozuk çıkan **o lambaları** kime satabilirim? (CO.14/30)

Çıraklardan birine başıyla **sert bir selam** verdi. (CO.14/34)

Çıraklardan birine başıyla sert **bir selam** verdi. (CO.14/34)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Bomba olayı ile ilgili **son gelişmeleri** öğrendi. (CO.15/8)

Burada kendisini heyecanlandıran **bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Cevdet Bey de **bir ilan** vermeye karar verdi, … (CO.15/15)

Odeon'da yeni bir gösteriye başlayan **bir tiyatro topluluğunun** ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Odeon'da **yeni bir gösteriye** başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Odeon'da yeni **bir gösteriye** başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi **bir Ermeni tiyatro artistiydi**. (CO.15/18)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan **o güzel Fransız ailesi gibi bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan **o güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki

aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o **güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi **bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, **yalın cümlelerle** günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak **çok hoştu**. (CO.15/26)

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin** günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün **ilk sigarasıyla** dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

"Evet, şimdi **ilk iş** şu hesaplara bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

"Evet, şimdi ilk iş **şu hesaplara** bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

Sadık şirketin **genç muhasebecisiydi.** (CO.16/3)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı **bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek **orta yaşlı** bir Arnavut'la bir süre konuştu. (CO.16/9)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve **boş bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin **her zaman** düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan **bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Bu alçakgönüllü hareketinin çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, artık **bu işleri** tutacağı bir kâtibe bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, artık bu işleri tutacağı **bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Ama yeni bir kâtip de **yeni bir masraf kapısı** demekti. (CO.16/21)

Ama yeni bir kâtip de yeni **bir masraf kapısı** demekti. (CO.16/21)

Ama **yeni bir kâtip** de yeni bir masraf kapısı demekti. (CO.16/21)

Ama yeni **bir kâtip** de yeni bir masraf kapısı demekti. (CO.16/21)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, **bir şeyler** kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

… günün **ilk dertlerini** atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/1)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için **fazla bir güç** harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla **bir güç** harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve **her şeyin** her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin **her zamanki** gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Bir ağacın altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/3)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren **bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

"Bakalım **bu fesli tüccar** aramıza girebilecek mi?" (CO.17/11)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, çoğunluğu Yahudi ve Rum olan **bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/15)

… ama hemen bu şıklığın **özel bir nedeni** olduğunu hatırlayıp kızardı.

… ama hemen bu şıklığın özel **bir nedeni** olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… ama hemen **bu şıklığın** özel bir nedeni olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… ortadaki dağınık ve **laubali havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

… ortadaki **dağınık** ve laubali **havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

… bütün sıkıntısının **şu korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

… **bütün sıkıntısının** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Ağabeyi'nin **bütün arkadaşları** gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

… yarım yamalak **bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)

Onun gibi **bir askeri doktor** olamazdım ki… (CO.18/27)

Babası Kula'da **küçük bir memurdu.** (CO.18/29)

Babası Kula'da küçük **bir memurdu.** (CO.18/29)

Sonra, **bu çok zeki** ve babanın çok sevdiği **anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Sonra, bu **çok zeki** ve babanın çok sevdiği **anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Sonra, bu çok **zeki** ve babanın çok sevdiği **anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da **küçük bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük **bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

… Şirket-i Hayriye'nin **bütün lambalarını** satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra, … (CO.19/21)

Üzerinde onu **her zaman** koruyan görünmez bir zırh varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Üzerinde onu her zaman koruyan görünmez **bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Sonra **şu bozuk lambaları** ne yapacağımı düşüneyim… (CO.20/4)

Bir küçük çocuk elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

Bir **küçük çocuk** elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

Tuhaf, belirsiz **bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

Tuhaf, belirsiz **bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

"Cevdet Bey, ağabeyiniz Nusret **çok hastadır.** (CO.20/13)

Bu sabah kendine gelir gibi oldu. (CO.20/14)

Nasıl bir insan oldum? (CO.20/21)

Nasıl **bir insan** oldum? (CO.20/21)

Boş sözler söylediğini, onların da şaşkınlığını anladı. (CO.20/24)

Hiç beklemediği **bir telaşa** kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

Belki de **ufak bir buhrandır** bu… (CO.20/29)

Belki de ufak **bir buhrandır** bu… (CO.20/29)

… köprünün üzerine pırıl pırıl **bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı,** iri yapılı bir adamla yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, **iri yapılı** bir adamla yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı **bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla yüzünü saklamayan **bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

İlerideki bir direğin dibinden **iki fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Ağabeyini çok seven **bu kadın** eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ **böyle küçük şeyleri** düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ böyle **küçük şeyleri** düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

… hem de her seferinde **daha ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

… hem de her seferinde daha **ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

… bir türlü kurtulamadığı **şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

Ağabeyi de **çok zayıftı.** (CO.22/6)

Kızlar **iki takıma** ayrılır. (CO.22/15)

… bu yolculuğun nedeni, ağabeyinin evde okuduğu **tuhaf dergi ve gazetelerdi**. (CO.23/5)

Ama **bütün bunları** demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/16)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu **daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, düzenli **bir insandı**. (CO.23/22)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı**, eski bir taş evin önünde durdu. (CO.23/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, **eski bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski **bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski bir **taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

… şaşkın ve düşünceli **bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

Tatlı, müzikli **bir sesti** bu. (CO.24/24)

Bir masanın üstünde leğenler, tabaklar, bardaklar duruyordu. (CO.25/11)

Oda **bir hasta** odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/14)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş **bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak **bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir **zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan **bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan bir evin odaları ve eşyası içinde **bir kadın ve çocuklarla** birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

Cevdet Bey ağabeyiyle bu kadının **bu odayı** doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Cevdet Bey ağabeyiyle **bu kadının** bu odayı doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Son zamanlarda Ziya hakkında yeni bir haber duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

Son zamanlarda Ziya hakkında **yeni bir haber** duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

Son zamanlarda Ziya hakkında yeni **bir haber** duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

"Geçen geldiğinde **bir kupayla** gelmişsin! (CO.25/38)

"**Öyle arabalar** sokaktan çevrilip kiralanıyor mu artık?" (CO.26/2)

"**İyi bir insan**!" (CO.26/16)

İyi **bir insan**!" (CO.26/16)

Ama **böyle bir kadın** seni sevemez!" (CO.26/27)

Ama böyle **bir kadın** seni sevemez!" (CO.26/27)

Ağabeyine doğru sarsak **iki adım** attı, inledi. (CO.27/8)

Dışarısının pis, sefil, bayağı **havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis**, sefil,** bayağı **havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, **bayağı havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, **şu iğrenç, despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu **iğrenç**, despot **karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu iğrenç, **despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Her zamanki **sakin** ve düzenli **hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta** böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan **kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk **bir merakla** Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle şişman **bir çırak** vardı. (CO.28/19)

İçeride doktorla, çocuklu **bir kadın** vardı. (CO.28/25)

… çırağı da **küçük bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

… çırağı da küçük **bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam girdi ve … (CO.29/9)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule daha vardı. (CO.29/12)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış **bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam **bu şişelerin** etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Sonra, **o konaklarda** yaşayan paşalar da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Tombul ve güleç **adam** şişeleri seçti. (CO.29/23)

Hâlâ bitmedi mi **bu doktorun** işi? (CO.29/27)

Saçma denecek kadar **beyaz,** tertemiz bir **havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz **bir havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Bunun üzerine doktor kandırıldığını gösteren **bir surat** takındı, … (CO.30/11)

… oyalanacak **bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Sonra **bir dükkândan** sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, eski bir hastasının nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/14)

Sonra bir dükkândan sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, **eski bir hastasının** nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/15)

Sonra bir dükkândan sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, eski **bir hastasının** nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/15)

… köşede **bir dostuyla** karşılaştı. (CO.30/19)

Beklenmedik **bir hareketle** kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde her doktor anlar. (CO.31/2)

Bu aşamadaki veremi, hastayı **ilk görüşünde** her doktor anlar. (CO.31/2)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde **her doktor** anlar. (CO.31/3)

Sonra galiba hoşgörüsünü değerlendirecek **tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, sizde hiç de ölen **bir insan hali** yok!" dedi. (CO.31/28)

… kırık **bir küllüğün** yanına iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

… kırık bir küllüğün yanına **iki altın** bıraktı ve ... (CO.31/35)

… ama **son hafta** birden değişmiş, kendini iyi hissettiğini söylemiş, derken birden ölüvermişti. (CO.32/8)

"Evet, belki **şirin** ve ilginç **bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

"Evet, belki şirin ve ilginç **bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

Ama ben **o kadına** hayran olamam. (CO.32/17)

… sonra **her zamanki** sakin, neşeli halleriyle durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… sonra her zamanki **sakin**, neşeli **halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

Ağabeyinin **bütün düşüncelerini** anlamasına, onu sevmesine rağmen bunları neden ona gösteremediğini düşündü. (CO.32/22)

… tekerlekler köprünün **ahşap döşemesini** gıcırdatıyordu. (CO.32/27)

Cevdet Bey hayatında **ilk defa** bir veziri burada görmüştü. (CO.33/4)

Cevdet Bey hayatında ilk defa **bir veziri** burada görmüştü. (CO.33/4)

Kaç yıl oluyor? (CO.33/5)

"Oysa eliyle koluyla çalışan ahmak **bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

O günleri özlemle hatırlamadığı için sevindi. (CO.33/11)

Şimdi **o kaçtığı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

Kıyafetime, **şu arabaya** hayran olurlar! (CO.33/15)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının haksız ve insafsız **bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

"Hiçbir şey değişmiyor. **Şu duvar**, şu boyası dökülmüş pencereler, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, **şu boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Şu pisliğe bak. (CO.33/35)

Şu mezbeleyi şuradan kaldırmak kimsenin aklına gelmez. (CO.33/35)

Oturanlar da **bu gösterişli kupanın** içindekine dikkatle baktılar. (CO.33/38)

Sonra **bir bahçede** konuşan çocukları dinledi. (CO.34/7)

"Avanağın **bütün cevizlerini** üsttüm!" (CO.34/10)

Yeni kuşaklarda kazanma zevki oluşuyor işte. (CO.34/13)

On yıl oturduğu **o eve** bakmak istedi. (CO.34/19)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

Kapıya bağlı **eski çıngırak** şıngırdadı. (CO.34/21)

Bahçe **eski bahçeydi**. (CO.34/23)

Erik ağacı da **aynı güçsüz, zayıf ağaçtı**. (CO.34/23)

Erik ağacı da aynı güçsüz, **zayıf ağaçtı**. (CO.34/23)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, **bir böceği,** işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli **bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek söyleyecek **bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

Cevdet Bey **eski bahçede** yeni bir şey gördü. (CO.35/35)

Cevdet Bey eski bahçede **yeni bir şey** gördü. (CO.35/35)

Cevdet Bey eski bahçede yeni **bir şey** gördü. (CO.35/36)

Bu şık kıyafetli amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu **şık kıyafetli** amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu kılıkta o araba ya binilmez. (CO.36/22)

Bu kılıkta **o araba** ya binilmez. (CO.36/22)

"**Şu yaylara** bak, çelik yaylar, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

"Şu yaylara bak, **çelik yaylar**, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

Güneş **dar sokağı** yakıyordu. (CO.36/30)

Kafessiz **bir pencereden** bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Kafessiz bir pencereden **bir ihtiyar** arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Hafif bir rüzgâr çıktı. (CO.36/32)

Hafif **bir rüzgâr** çıktı. (CO.36/32)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği **şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden eksiksiz **bir tat** çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/10)

"**Şu sıkıcı iş** bitse ve onu babasına teslim etsem!" (CO.37/23)

… eşiti olduğu **bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

O pis kokulu sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O **pis kokulu** sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

Avrupa'dan gelen **bir operet trupunun temsilini** seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

… onları birbirlerine yaklaştıran şey **bu özellikleriydi.** (CO.39/1)

Çünkü Fuat Bey tüccarlık gelenekleri olan **bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

… Selanik'te geniş **bir çevresi** vardı. (CO.39/9)

Yalnızca **şu kulübe** bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/20)

Cevdet Bey, **her seferinde** olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/30)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan **bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

… arkadaşının yüzündeki **bu kızarıklığı** gülümseyerek karşıladı. (CO.39/34)

Benim tanıdığım **tek paşadır.** (CO.40/3)

Benim ailemde **öyle insanlar** yok, biliyorsun. (CO.40/3)

O olmasaydı **o kızı** da bulamazdım! (CO.40/4)

Cevdet Bey küçük, ezik, şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren **bir ağabey tavrı** takınıp sordu: (CO.40/10)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, **çok sevdiği o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği **o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı **bir deneyi** göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

Bir Jöntürk olmayacak da ne olacak? (CO.41/5)

"**Çok hasta.** (CO.41/7)

2.2.1.2. Türemiş Sıfatlar

Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Tavandan akan **tuzlu sular** benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

… kendisinden iki yaş **büyük ağabeyinin** de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan **hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla oğlanı bayıltan hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaşmış gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve **zarif bulduğu kravatı** taktı. (CO.12/1)

… Başına **nişan töreninden önce kalıplattığı fesini** oturttu. (CO.12/2)

Bu küçük ve **zararsız hüzünle** perdeleri açtı. (CO.12/6)

Yaşlı kadın üzüntüyle, "Bir şey yemeden hiç olur mu?" dedi. (CO.12/22)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok **uzak** bir **akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı küçük ahşap evin** ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/35)

Tasarladığı evlilik hayatı, **ev işlerini gören insanlarla** ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, **"Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla** kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da **gösterişli gözüken bu kupa arabasını**, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama **sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Çok sevdiği vişne reçelli ekmeği ısırırken, … (CO.13/29)

Çok sevdiği **vişne reçelli ekmeği** ısırırken, … (CO.13/29)

Evliliği, **yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, **satın alacağı evi**, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, **kuracağı aileyi**, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını** hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Yokuş aşağı inen arabayla birlikte hafif hafif sallanıyordu. (CO.14/8)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline** hüzünle bakan bir çocuk gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine her zamanki **parlak ışık** yerleşmişti.(CO.14/15)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıttığı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

Beyoğlu'nda bir pansiyonda **hasta yatan ağabeyini** hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

"Sonra **tellalın bulduğu o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Nişantaşı ya da Şişli'de, **evlendikten sonra oturacağı bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

… uyku mahmurluğuyla **aklında bütün aleviyle parlamayan hesaplar**, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Bozuk çıkan o lambaları kime satabilirim? (CO.14/30)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Her sabah yaptığı gibi **hızlı** ve sinirli **adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve **sinirli adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Burada **kendisini heyecanlandıran bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Kendisi gibi **elektrik ve nalburiye ile uğraşan Panayot** da yeni mallarını tanıtıyordu. (CO.15/14)

Odeon'da **yeni bir gösteriye başlayan bir tiyatro topluluğunun** ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, **özel hocaya verdiği paraları**, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki

aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, **özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle **günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve **eve duyduğu özlemi** hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı** kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, **günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında** canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Burada**, baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek **orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman **düzenli** ve boş **bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona **üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

… **herkesi azarlayan bakışlarla** orayı burayı düzeltti, … (CO.16/14)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, **artık bu işleri tutacağı bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Bu sırada, **dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi** geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve **yeni gelen büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen **büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bozuk çıkan lambaları kime satacağını düşündü. (CO.16/31)

Bir ağacın **altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya** görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/4)

Onu gören tüccarlar, **aralarına giren bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren bu Müslüman'ı **şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla** gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

"Bakalım bu **fesli tüccar** aramıza girebilecek mi?" (CO.17/11)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, **çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/16)

… bütün sıkıntısının şu **korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce **Nusret'i hatırlatan Cevdet'i** görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

Sonra, bu çok zeki ve **babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Üzerinde onu **her zaman koruyan görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Üzerinde onu her zaman koruyan **görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Sonra şu **bozuk lambaları** ne yapacağımı düşüneyim… (CO.20/4)

Tuhaf, **belirsiz bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

Cevap bekleyerek suratına bakan çocuğu görünce birden utandı. (CO.20/20)

Hiç beklemediği bir telaşa kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

… yan yatmış tekneler, **paslanmış dubalar** gözüküyordu. (CO.20/38)

… **yan yatmış tekneler**, paslanmış dubalar gözüküyordu. (CO.20/38)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, birkaç da **kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı,** iri yapılı **bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, **iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla **yüzünü saklamayan bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

İlerideki bir direğin dibinden iki **fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Parmaklıklara yaslanmış çocuklar geriye bakıyordu. (CO.21/11)

İstanbul'a ilk geldiği aylarda Cevdet Bey de gelmişti buralara. (CO.21/12)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

… **bir türlü kurtulamadığı şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

Cevdet Bey **Ermeni kadından gelen mektubu** bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle rahmetli annesinin hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Cevdet Bey Ermeni kadından gelen mektubu bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle **rahmetli annesinin** hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Ünlü berber Petro'nun dükkânından **şapkalı biri** çıkıyordu. (CO.22/21)

… bu yolculuğun nedeni, **ağabeyinin evde okuduğu tuhaf dergi ve gazetelerdi.** (CO.23/5)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha **sevimli,** cana yakın, güvenilir **biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, cana yakın, **güvenilir biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, **sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen**, düzenli **bir insandı.** (CO.23/22)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, **düzenli bir insandı.** (CO.23/22)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı,** eski **bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

… pansiyonun **öteki müşterilerini** rahatsız ediyor, … (CO.24/1)

Cevdet Bey, **müşterisini pansiyonda atmakla korkutan kadına** başını sallayarak merdivenlere yürüdü. (CO.24/2)

… **şaşkın** ve düşünceli **bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

… şaşkın ve **düşünceli bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

… bu sırada yatakta **sırtını yastığa dayayarak yatan Nusret'i** gördü. (CO.24/11)

Tatlı, müzikli **bir sesti** bu. (CO.24/24)

Tatlı, **müzikli bir sesti** bu. (CO.24/24)

Yapabildiği tek şey olan küçümseyici, suçlayıcı gözlerle çevresine baktı. (CO.24/37)

Yapabildiği tek şey olan **küçümseyici**, suçlayıcı **gözlerle** çevresine baktı. (CO.24/37)

Yapabildiği tek şey olan küçümseyici, **suçlayıcı gözlerle** çevresine baktı. (CO.24/37)

Bir köşede **yeni yıkanmış,** ütülenmiş **çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Bir köşede yeni yıkanmış, **ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey, **temizlenen** ve bakılan **bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Cevdet Bey, temizlenen ve **bakılan bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Ağabeyine doğru **sarsak iki adım** attı, inledi. (CO.27/8)

Çarşafın yere düşen ucunu kaldırdı. (CO.27/30)

Tünel'den Taksim'e uzanan ünlü cadde sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Tünel'den Taksim'e uzanan **ünlü cadde** sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve **düzenli hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta böyle koşturan**, sağa sola omuz atan **kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, **sağa sola omuz atan kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, **uyuşuk bir merakla** Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle **şişman bir çırak** vardı. (CO.28/19)

… **kenardaki sandalyelerde bekleyen birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

İçeride doktorla, **çocuklu bir kadın** vardı. (CO.28/25)

Birdenbire açılan kapıyı görünce suratını buruşturdu ve … (CO.28/26)

Kapının önündeki sandalyelerden birine, **doktoru bekleyen öteki hastaların** yanına oturacaktı, caydı. (CO.29/3)

Kapının önündeki sandalyelerden birine, doktoru bekleyen **öteki hastaların** yanına oturacaktı, caydı. (CO.29/3)

Bu sırada içeri iriyarı, **göbekli** ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve **neşeli bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da **maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini **zamanı ve parası olan insanların** rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Sonra, **o konaklarda yaşayan paşalar** da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Tombul ve **güleç adam** şişeleri seçti. (CO.29/23)

Bunun üzerine doktor **kandırıldığını gösteren bir surat** takındı, … (CO.30/11)

… **oyalanacak bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Beklenmedik bir hareketle kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan olarak gördüğü Mari'ye** gülümsedi. (CO.31/10)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Bu sırada **çantasından stetoskopunu çıkaran doktor**, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, **sizde hiç de ölen bir insan hali** yok!" dedi. (CO.31/28)

… **kırık bir küllüğün** yanına iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

Kiralık arabadan söz ederken de yapmıştı aynı şeyi. (CO.32/12)

"Evet, belki şirin ve **ilginç bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

… sonra her zamanki sakin, **neşeli halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… **önemli insanlar** burada görülebilirdi. (CO.33/3)

"Oysa **eliyle koluyla çalışan ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

"Oysa eliyle koluyla çalışan **ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

Şimdi o **kaçtığı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının **haksız** ve insafsız **bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının haksız ve **insafsız bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Gene Haseki'de az sonra başından geçebilecek **utanç verici sahneleri** düşünerek terledi. (CO.33/27)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu **boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu boyası dökülmüş pencereler, **yosun tutmuş kiremitler**. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Oturanlar da bu **gösterişli kupanın** içindekine dikkatle baktılar. (CO.33/38)

Sonra bir bahçede **konuşan çocukları** dinledi. (CO.34/7)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

Kapıya bağlı eski çıngırak şıngırdadı. (CO.34/21)

Erik ağacı da aynı **güçsüz**, zayıf **ağaçtı.** (CO.34/23)

Eli öperken **küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını**, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, **işlemeli bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek **söyleyecek bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

Sonra birden **yüzüklü elini** cebine soktu. (CO.35/23)

Kupa arabasının çevresinde toplanmış olan çocuklar dönüp baktılar. (CO.36/1)

Bu **şık kıyafetli amcadan** korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Kafessiz bir pencereden bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

… **bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden **eksiksiz bir tat** çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/10)

"Şu **sıkıcı iş** bitse ve onu babasına teslim etsem!" (CO.37/23)

… **eşiti olduğu bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

O **pis kokulu sigaralardan içen adama** yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O **pis kokulu sigaralardan** içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

Avrupa'dan gelen bir operet trupunun temsilini seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

… **onları birbirlerine yaklaştıran şey** bu özellikleriydi. (CO.39/1)

İkisi de hem Müslüman hem **büyük tüccar** olmanın ortaklık duygusuyla, tanışır tanışmaz birbirlerine karşılıklı ilgi duymuşlardı. (CO.39/3)

Çünkü Fuat Bey **tüccarlık gelenekleri olan bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

… Selanik'te **geniş bir çevresi** vardı. (CO.39/9)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, **dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin** birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, **kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

Benim tanıdığım tek paşadır. (CO.40/3)

Cevdet Bey **küçük,** ezik, şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet Bey küçük, **ezik,** şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet Bey küçük, ezik, **şefkat isteyen bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren **bir ağabey tavrı** takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet'i koruyan, **kanat geren bir ağabey** tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet Bey kendi zevklerini ve **küçük keyiflerini** keşfetmenin mutluluğunu buraya her gelişinde tadıyordu. (CO.40/12)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok **sevdiği o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi**, ihtiyatlı bir deneyi** göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak **supanglez denilen şeyden** istemeye karar verdi. (CO.40/19)

Çünkü bunlar **anlaşılmaz,** korkunç **şeyler**! (CO.41/19)

Çünkü bunlar anlaşılmaz**, korkunç şeyler**! (CO.41/19)

2.2.1.3. Birleşik Sıfatlar

Bu **alçakgönüllü hareketinin** çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)

Bu sırada, dükkândan **iki yüz adım** ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Eskinazi'nin dükkânı **altı yüz adım** ötedeydi. (CO.17/5)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/6)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, **birkaç yıl** sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, **birkaç da kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, **cana yakın,** güvenilir **biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski bir taş evin önünde durdu. (CO.23/27)

… ama mutlaka **birkaç gün** içinde ölecek!" (CO.28/2)

… kenardaki sandalyelerde bekleyen **birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

Bu sırada içeri **iriyarı**, göbekli ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bunlar burada **iki yüz yıl** önce nasıl otururlarsa öyle oturuyorlar. (CO.33/32)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, **birkaç eşyayı**, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Belki çocuk **birkaç gün** babasının yanında kalabilirdi. (CO.35/33)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin **birkaç katını** öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.1.4. Pekiştirme Sıfatları

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, **sırtım** da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çarşaflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin **bambaşka biri** olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/19)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, pırıl pırıldı. (CO.25/14)

Saçma denecek kadar beyaz, **tertemiz bir havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

2.2.1.5.Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar

2.2.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde

Eskinazi'nin dükkânına **üç beş adım** kala, çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/15)

2.2.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde

… **yarım yamalak bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)

… köprünün üzerine **pırıl pırıl bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, **pırıl pırıldı**. (CO.25/14)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, **karmakarışık şeyler** düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/32)

2.2.1.5.3. Edat Biçiminde

2.2.1.5.3.1. *Gibi*'li Edat Grubuyla

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada **ana-oğul *gibiydiler*.** (CO.12/26)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar *gibi***, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, **yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi *gibi* bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin **her zamanki *gibi*** yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Onun *gibi* bir askeri doktor olamazdım ki… (CO.18/27)

2.2.1.5.3.2. *Göre*'li Edat Grubuyla

Tespit Edilemedi.

2.2.1.5.3.3. *Kadar*'lı Edat Grubuyla

Saçma denecek *kadar* beyaz, tertemiz bir havluyla ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

2.2.1.5.3.4. Ait, Doğru, İçin İlişkin, Karşı Edat Grubuyla

Tespit Edilemedi.

2.2.1.5.4.Sıfat-fiil Grubu Biçiminde

2.2.1.5.4.1. -An eki ile

Tavandan ak*an* tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçir*en*, bir tokatla oğlanı bayıltan **hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla oğlanı bayılt*an* hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan ak*an* sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Çok uzak bir akraba ol*an* bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Kimsesiz ve yoksul ol*an* kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, **ev işlerini gör*en* insanlarla** ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36-37-38)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bil*en* bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, **"Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diy*en* bakışlarla** kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözük*en* bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama **sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya otur*an* bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Yokuş aşağı in*en* arabayla birlikte hafif hafif sallanıyordu. (CO.14/8)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bak*an* bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sonra, **yiyeceği bitince boşal*an* eline** hüzünle bakan bir çocuk gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Beyoğlu'nda bir pansiyonda **hasta yat*an* ağabeyini** hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

… uyku mahmurluğuyla **aklında bütün aleviyle parlamay*an* hesaplar**, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Bozuk çık*an* o lambaları kime satabilirim? (CO.14/30)

Burada **kendisini heyecanlandır*an* bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Kendisi gibi **elektrik ve nalburiye ile uğraş*an* Panayot** da yeni mallarını tanıtıyordu. (CO.15/14)

Odeon'da **yeni bir gösteriye başlay*an* bir tiyatro topluluğunun** ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Ağır hasta ol*an* ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle **günlük hayatı anlat*an* o güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Ona **üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu ol*an* bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

… **herkesi azarlay*an* bakışlarla** orayı burayı düzeltti, … (CO.16/14)

Bütün dükkanı gör*en* masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Bu sırada, **dükkândan iki yüz adım ötede ol*an* deponun bekçisi** geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve **yeni gel*en* büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bozuk çık*an* lambaları kime satacağını düşündü. (CO.16/31)

Bir ağacın **altında başka bir arabacıyla gevezelik ed*en* arabacıya** görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/4)

Onu gören tüccarlar, **aralarına gir*en* bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren bu Müslüman'ı **şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini göster*en* bakışlarla** gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, **çoğunluğu Yahudi ve Rum ol*an* bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/16)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce **Nusret'i hatırlat*an* Cevdet'i** görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

Üzerinde onu **her zaman koruy*an* görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Cevap bekleyerek suratına bak*an* çocuğu görünce birden utandı. (CO.20/20)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla **yüzünü saklamay*an* bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

Ağabeyini çok sev*en* bu kadın eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Cevdet Bey **Ermeni kadından gel*en* mektubu** bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle rahmetli annesinin hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, **sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmey*en***, düzenli **bir insandı.** (CO.23/22)

Cevdet Bey, **müşterisini pansiyonda atmakla korkut*an* kadına** başını sallayarak merdivenlere yürüdü. (CO.24/2)

… bu sırada yatakta **sırtını yastığa dayayarak yat*an* Nusret'i** gördü. (CO.24/11)

Yapabildiği tek şey ol*an* küçümseyici, suçlayıcı gözlerle çevresine baktı. (CO.24/37)

Cevdet Bey, **temizlen*en*** ve bakılan **bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Cevdet Bey, temizlenen ve **bakıl*an* bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Çarşafın yere düş*en* ucunu kaldırdı. (CO.27/30)

Tünel'den Taksim'e uzan*an* ünlü cadde sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşay*an* insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta böyle koştur*an***, sağa sola omuz atan **kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, **sağa sola omuz at*an* kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

… **kenardaki sandalyelerde bekley*en* birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

Birdenbire açıl*an* kapıyı görünce suratını buruşturdu ve … (CO.28/26)

Kapının önündeki sandalyelerden birine, **doktoru bekley*en* öteki hastaların** yanına oturacaktı, caydı. (CO.29/3)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini **zamanı ve parası ol*an* insanların** rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Sonra, **o konaklarda yaşay*an* paşalar** da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Bunun üzerine doktor **kandırıldığını göster*en* bir surat** takındı, … (CO.30/11)

Bu sırada **çantasından stetoskopunu çıkar*an* doktor**, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, **sizde hiç de öl*en* bir insan hali** yok!" dedi. (CO.31/28)

"Oysa **eliyle koluyla çalış*an* ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

Sonra bir bahçede **konuş*an* çocukları** dinledi. (CO.34/7)

Kupa arabasının çevresinde toplanmış ol*an* çocuklar dönüp baktılar. (CO.36/1)

O **pis kokulu sigaralardan içe*n*** **adama** yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

Avrupa'dan gel*en* **bir operet trupunun temsilini** seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

… **onları birbirlerine yaklaştır*an*** **şey** bu özellikleriydi. (CO.39/1)

Çünkü Fuat Bey **tüccarlık gelenekleri ol*an*** **bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, **kulübün kapısından köşedeki masaya uzan*an*** **bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

Cevdet Bey küçük, ezik, **şefkat istey*en*** **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruy*an*, kanat geren **bir ağabey tavrı** takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet'i koruyan, **kanat ger*en*** **bir ağabey** tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak **supanglez denil*en*** **şeyden** istemeye karar verdi. (CO.40/19)

2.2.1.5.4.2. -Ası eki ile

Tespit Edilemedi

2.2.1.5.4.3. -mAz eki ile

Üzerinde onu her zaman koruyan **görün*mez*** **bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

2.2.1.5.4.4. -Ar eki ile

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin günlük hayatına benz*er* bir hayatı** kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

2.2.1.5.4.5. -DIk eki ile

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve **zarif bul*duğ*u kravatı** taktı. (CO.12/1)

… Başına **nişan töreninden önce kalıplat*tığ*ı fesini** oturttu. (CO.12/2)

Tasarla*dığ*ı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36-37-38)

Çok sev*diğ*i vişne reçelli ekmeği ısırırken, … (CO.13/29)

Evliliği, **yıllardır hayalini kur*duğ*u yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere yüzünü gör*düğ*ü nişanlısını** hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıt*tığ*ı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

"Sonra **tellalın bul*duğ*u o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Her sabah yap*tığ*ı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, **özel hocaya ver*diğ*i paraları**, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, **özel hocayla birlikte oku*duk*ları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve **eve duy*duğ*u özlemi** hatırladı. (CO.15/22)

Sonra, bu çok zeki ve **babanın çok sev*diğ*i anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Hiç bekleme*diğ*i bir telaşa kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

İstanbul'a ilk gel*diğ*i aylarda Cevdet Bey de gelmişti buralara. (CO.21/12)

… **bir türlü kurtulama*dığ*ı şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

… bu yolculuğun nedeni, **ağabeyinin evde oku*duğ*u tuhaf dergi ve gazetelerdi.** (CO.23/5)

Beklenme*dik* bir hareketle kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan olarak gör*düğ*ü Mari'ye** gülümsedi. (CO.31/10)

Şimdi o **kaç*tığ*ı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

On yıl otur*duğ*u o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

… **bir dakikasını bile boşa harcamak isteme*diğ*i şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

… **eşiti ol*duğ*u bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, **dedikodulara kulak vererek öğren*diğ*i şeylerin** birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Benim tanı*dığ*ım tek paşadır. (CO.40/3)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok **sev*diğ*i o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

2.2.1.5.4.6. -Acak eki ile

Nişantaşı ya da Şişli'de, **evlendikten sonra otur*acağ*ı bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, **satın al*acağ*ı evi**, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, **kur*acağ*ı aileyi**, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Burada, **baştezgâhtar sayılabil*ecek* orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, **artık bu işleri tut*acağ*ı bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlan*acak* bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

… **oyalan*acak* bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendir*ecek* tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek **söyley*ecek* bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

2.2.1.5.4.7. -MIş eki ile

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaş*mış* gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, **günün ilk sigarasıyla dumanlan*mış* aklında** canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

… yan yatmış tekneler, **paslan*mış* dubalar** gözüküyordu. (CO.20/38)

… **yan yat*mış* tekneler**, paslanmış dubalar gözüküyordu. (CO.20/38)

Parmaklıklara yaslan*mış* çocuklar geriye bakıyordu. (CO.21/11)

Bir köşede **yeni yıkan*mış,*** ütülenmiş **çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Bir köşede yeni yıkanmış, **ütülen*miş* çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlen*miş* bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Bu kulenin yanında da **maden suyu şişelerinden yapıl*mış* bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu **boyası dökül*müş* pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu boyası dökülmüş pencereler, **yosun tut*muş* kiremitler**. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Eli öperken **küçüklüğün bazı unutul*muş* kokularını**, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

2.2.2. İşlevlerine Göre Sıfat Tamlamaları

2.2.2.1. Nitelik Sıfatları

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, **sırtım** da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çarşaflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

… kendisinden **iki yaş büyük ağabeyinin** de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

… kendisinden iki yaş **büyük ağabeyinin** de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan **hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla oğlanı bayıltan hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o **yeni** ve temiz **pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve **temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaşmış gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve **zarif bulduğu kravatı** taktı. (CO.12/1)

… Başına **nişan töreninden önce kalıplattığı fesini** oturttu. (CO.12/2)

Küçük masa aynasında kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi. (CO.12/3)

Bütün bu **şık kıyafette** nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Bu **küçük** ve zararsız **hüzünle** perdeleri açtı. (CO.12/6)

Bu küçük ve **zararsız hüzünle** perdeleri açtı. (CO.12/6)

"**Sıcak** bir **gün** olacak!" (CO.12/9)

Yaşlı kadın üzüntüyle, "Bir şey yemeden hiç olur mu?" dedi. (CO.12/22)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada **ana-oğul gibiydiler.** (CO.12/26)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çok **uzak bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Haseki'de ondan daha çok **yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Kimsesiz ve yoksul **olan kadın** ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Kimsesiz ve **yoksul olan kadın** ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı küçük ahşap evin** ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/35)

Tasarladığı evlilik hayatı, **ev işlerini gören insanlarla** ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi**, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin **özel hayatını** iyi bilen bütün arabacılar gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, **"Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla** kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da **gösterişli** gözüken **bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama **sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Çok sevdiği vişne reçelli ekmeği ısırırken, … (CO.13/29)

Evliliği, **yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu **yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, **satın alacağı evi**, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, **kuracağı aileyi**, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını** hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Yokuş aşağı inen arabayla birlikte hafif hafif sallanıyordu. (CO.14/8)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline** hüzünle bakan bir çocuk gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine **her zamanki parlak ışık** yerleşmişti.(CO.14/15)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine her zamanki **parlak ışık** yerleşmişti.(CO.14/15)

Sis açılmış, o **tuhaf ışığın** yerine her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıttığı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

Çok sıcak bir gün olacak! (CO.14/16)

Çok **sıcak bir gün** olacak! (CO.14/16)

Beyoğlu'nda bir pansiyonda **hasta yatan ağabeyini** hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

"Sonra **tellalın bulduğu o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Nişantaşı ya da Şişli'de, **evlendikten sonra oturacağı bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

… uyku mahmurluğuyla **aklında bütün aleviyle parlamayan hesaplar**, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Bozuk çıkan o lambaları kime satabilirim? (CO.14/30)

Çıraklardan birine başıyla **sert bir selam** verdi. (CO.14/34)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Her sabah yaptığı gibi **hızlı** ve sinirli **adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve **sinirli adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Bomba olayı ile ilgili **son gelişmeleri** öğrendi. (CO.15/8)

Burada **kendisini heyecanlandıran bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Kendisi gibi **elektrik ve nalburiye ile uğraşan Panayot** da yeni mallarını tanıtıyordu. (CO.15/14)

Odeon'da **yeni bir gösteriye başlayan bir tiyatro topluluğunun** ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Odeon'da **yeni bir gösteriye** başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, **özel hocaya verdiği paraları**, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, **özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, **yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle **günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o **güzel Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle** günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve **eve duyduğu özlemi** hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı** kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, **günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında** canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Sadık şirketin **genç muhasebecisiydi.** (CO.16/3)

Burada**, baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek **orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek **orta yaşlı** bir Arnavut'la bir süre konuştu. (CO.16/9)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman **düzenli** ve boş **bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve **boş bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona **üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

… **herkesi azarlayan bakışlarla** orayı burayı düzeltti, … (CO.16/14)

Bu **alçakgönüllü hareketinin** çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, **artık bu işleri tutacağı bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Ama yeni bir kâtip de **yeni bir masraf kapısı** demekti. (CO.16/21)

Ama **yeni bir kâtip** de yeni bir masraf kapısı demekti. (CO.16/21)

Bu sırada, **dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi** geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve **yeni gelen büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen **büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bozuk çıkan lambaları kime satacağını düşündü. (CO.16/31)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için **fazla bir güç** harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Bir ağacın **altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya** görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/4)

Onu gören tüccarlar, **aralarına giren bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren bu Müslüman'ı **şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla** gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

"Bakalım bu **fesli tüccar** aramıza girebilecek mi?" (CO.17/11)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, **çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/16)

… ama hemen bu şıklığın **özel bir nedeni** olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… ortadaki **dağınık** ve laubali **havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

… ortadaki dağınık ve **laubali havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

… bütün sıkıntısının şu **korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce **Nusret'i hatırlatan Cevdet'i** görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

… **yarım yamalak bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)

Babası Kula'da **küçük bir memurdu.** (CO.18/29)

Sonra, bu çok **zeki** ve babanın çok sevdiği **anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Sonra, bu çok zeki ve **babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da **küçük bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

Üzerinde onu **her zaman koruyan görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Üzerinde onu her zaman koruyan **görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Sonra şu **bozuk lambaları** ne yapacağımı düşüneyim… (CO.20/4)

Bir **küçük çocuk** elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

Tuhaf, belirsiz **bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

Tuhaf, **belirsiz bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

Cevap bekleyerek suratına bakan çocuğu görünce birden utandı. (CO.20/20)

Boş sözler söylediğini, onların da şaşkınlığını anladı. (CO.20/24)

Hiç beklemediği bir telaşa kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

Belki de **ufak bir buhrandır** bu… (CO.20/29)

… yan yatmış tekneler, **paslanmış dubalar** gözüküyordu. (CO.20/38)

… **yan yatmış tekneler**, paslanmış dubalar gözüküyordu. (CO.20/38)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, birkaç da **kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

… köprünün üzerine **pırıl pırıl bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı,** iri yapılı **bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı,** iri yapılı bir adamla yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, **iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, **iri yapılı** bir adamla yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla **yüzünü saklamayan bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

İlerideki bir direğin dibinden iki **fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Parmaklıklara yaslanmış çocuklar geriye bakıyordu. (CO.21/11)

İstanbul'a ilk geldiği aylarda Cevdet Bey de gelmişti buralara. (CO.21/12)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ böyle **küçük şeyleri** düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

… hem de her seferinde **daha ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

… **bir türlü kurtulamadığı şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

Cevdet Bey **Ermeni kadından gelen mektubu** bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle rahmetli annesinin hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Cevdet Bey Ermeni kadından gelen mektubu bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle **rahmetli annesinin** hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Ağabeyi de **çok zayıftı.** (CO.22/6)

Ünlü berber Petro'nun dükkânından **şapkalı biri** çıkıyordu. (CO.22/21)

… bu yolculuğun nedeni, **ağabeyinin evde okuduğu tuhaf dergi ve gazetelerdi.** (CO.23/5)

… bu yolculuğun nedeni, ağabeyinin evde okuduğu **tuhaf dergi ve gazetelerdi**. (CO.23/5)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu **daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, **düzenli bir insandı.** (CO.23/22)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, **sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen**, düzenli **bir insandı.** (CO.23/22)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı,** eski bir **taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, **eski bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski bir **taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

Cevdet Bey, **müşterisini pansiyonda atmakla korkutan kadına** başını sallayarak merdivenlere yürüdü. (CO.24/2)

… **şaşkın** ve düşünceli **bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

… şaşkın ve **düşünceli bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

… bu sırada yatakta **sırtını yastığa dayayarak yatan Nusret'i** gördü. (CO.24/11)

Tatlı, müzikli **bir sesti** bu. (CO.24/24)

Tatlı, **müzikli bir sesti** bu. (CO.24/24)

Yapabildiği tek şey olan küçümseyici, suçlayıcı gözlerle çevresine baktı. (CO.24/37)

Yapabildiği tek şey olan **küçümseyici**, suçlayıcı **gözlerle** çevresine baktı. (CO.24/37)

Yapabildiği tek şey olan küçümseyici, **suçlayıcı gözlerle** çevresine baktı. (CO.24/37)

Bir köşede **yeni yıkanmış,** ütülenmiş **çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Bir köşede yeni yıkanmış, **ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, pırıl pırıldı. (CO.25/14)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, **pırıl pırıldı**. (CO.25/14)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir **zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey, **temizlenen** ve bakılan **bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Cevdet Bey, temizlenen ve **bakılan bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Son zamanlarda Ziya hakkında **yeni bir haber** duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

"**Öyle arabalar** sokaktan çevrilip kiralanıyor mu artık?" (CO.26/2)

"**İyi bir insan**!" (CO.26/16)

Ama **böyle bir kadın** seni sevemez!" (CO.26/27)

Ağabeyine doğru **sarsak iki adım** attı, inledi. (CO.27/8)

Dışarısının pis, sefil, bayağı **havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis**, sefil,** bayağı **havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, **bayağı havası**, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu **iğrenç**, despot **karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu iğrenç, **despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Çarşafın yere düşen ucunu kaldırdı. (CO.27/30)

Tünel'den Taksim'e uzanan ünlü cadde sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Tünel'den Taksim'e uzanan **ünlü cadde** sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki **sakin** ve düzenli **hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve **düzenli hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise**, bu sıcakta böyle koşturan**, sağa sola omuz atan **kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, **sağa sola omuz atan kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan **kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, **uyuşuk bir merakla** Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle **şişman bir çırak** vardı. (CO.28/19)

… **kenardaki sandalyelerde bekleyen birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

İçeride doktorla, **çocuklu bir kadın** vardı. (CO.28/25)

Birdenbire açılan kapıyı görünce suratını buruşturdu ve … (CO.28/26)

Kapının önündeki sandalyelerden birine, **doktoru bekleyen öteki hastaların** yanına oturacaktı, caydı. (CO.29/3)

… çırağı da **küçük bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

Bu sırada içeri **iriyarı**, göbekli ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu sırada içeri iriyarı, **göbekli** ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve **neşeli bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da **maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini **zamanı ve parası olan insanların** rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Sonra, **o konaklarda yaşayan paşalar** da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Tombul ve güleç **adam** şişeleri seçti. (CO.29/23)

Tombul ve **güleç adam** şişeleri seçti. (CO.29/23)

Saçma denecek kadar **beyaz,** tertemiz bir **havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Saçma denecek kadar beyaz, **tertemiz bir havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Bunun üzerine doktor **kandırıldığını gösteren bir surat** takındı, … (CO.30/11)

… **oyalanacak bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Sonra bir dükkândan sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, **eski bir hastasının** nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/15)

Beklenmedik bir hareketle kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan olarak gördüğü Mari'ye** gülümsedi. (CO.31/10)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Sonra galiba hoşgörüsünü değerlendirecek **tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Bu sırada **çantasından stetoskopunu çıkaran doktor**, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, **sizde hiç de ölen bir insan hali** yok!" dedi. (CO.31/28)

… **kırık bir küllüğün** yanına iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

… ama **son hafta** birden değişmiş, kendini iyi hissettiğini söylemiş, derken birden ölüvermişti. (CO.32/8)

Kiralık arabadan söz ederken de yapmıştı aynı şeyi. (CO.32/12)

"Evet, belki **şirin** ve ilginç **bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

"Evet, belki şirin ve **ilginç bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

… sonra her zamanki **sakin**, neşeli **halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… sonra her zamanki sakin, **neşeli halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… tekerlekler köprünün **ahşap döşemesini** gıcırdatıyordu. (CO.32/27)

… **önemli insanlar** burada görülebilirdi. (CO.33/3)

"Oysa **eliyle koluyla çalışan ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

"Oysa eliyle koluyla çalışan **ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

Şimdi o **kaçtığı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının **haksız** ve insafsız **bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının haksız ve **insafsız bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Gene Haseki'de az sonra başından geçebilecek **utanç verici sahneleri** düşünerek terledi. (CO.33/27)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu **boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu boyası dökülmüş pencereler, **yosun tutmuş kiremitler**. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Oturanlar da bu **gösterişli kupanın** içindekine dikkatle baktılar. (CO.33/38)

Sonra bir bahçede **konuşan çocukları** dinledi. (CO.34/7)

Yeni kuşaklarda kazanma zevki oluşuyor işte. (CO.34/13)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

Kapıya bağlı eski çıngırak şıngırdadı. (CO.34/21)

Kapıya bağlı **eski çıngırak** şıngırdadı. (CO.34/21)

Bahçe **eski bahçeydi.** (CO.34/23)

Erik ağacı da **aynı güçsüz, zayıf ağaçtı.** (CO.34/23)

Erik ağacı da aynı **güçsüz**, zayıf **ağaçtı.** (CO.34/23)

Erik ağacı da aynı güçsüz, **zayıf ağaçtı.** (CO.34/23)

Eli öperken **küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını**, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, **işlemeli bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek **söyleyecek bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

Sonra birden **yüzüklü elini** cebine soktu. (CO.35/23)

Cevdet Bey **eski bahçede** yeni bir şey gördü. (CO.35/35)

Cevdet Bey eski bahçede **yeni bir şey** gördü. (CO.35/35)

Kupa arabasının çevresinde toplanmış olan çocuklar dönüp baktılar. (CO.36/1)

Bu **şık kıyafetli amcadan** korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu **şık kıyafetli** amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

"Şu yaylara bak, **çelik yaylar**, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

Güneş **dar sokağı** yakıyordu. (CO.36/30)

Kafessiz bir pencereden bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Hafif bir rüzgâr çıktı. (CO.36/32)

… **bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden **eksiksiz bir tat** çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/10)

"Şu **sıkıcı iş** bitse ve onu babasına teslim etsem!" (CO.37/23)

… **eşiti olduğu bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

O **pis kokulu sigaralardan içen adama** yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O **pis kokulu sigaralardan** içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O **pis kokulu** sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

Avrupa'dan gelen bir operet trupunun temsilini seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

… **onları birbirlerine yaklaştıran şey** bu özellikleriydi. (CO.39/1)

İkisi de hem Müslüman hem **büyük tüccar** olmanın ortaklık duygusuyla, tanışır tanışmaz birbirlerine karşılıklı ilgi duymuşlardı. (CO.39/3)

Çünkü Fuat Bey **tüccarlık gelenekleri olan bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

… Selanik'te **geniş bir çevresi** vardı. (CO.39/9)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, **dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin** birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, **kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, **karmakarışık şeyler** düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/32)

Benim tanıdığım tek paşadır. (CO.40/3)

Benim tanıdığım **tek paşadır.** (CO.40/3)

Benim ailemde **öyle insanlar** yok, biliyorsun. (CO.40/3)

Cevdet Bey **küçük,** ezik, şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet Bey küçük, **ezik,** şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet Bey küçük, ezik, **şefkat isteyen bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren **bir ağabey tavrı** takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet'i koruyan, **kanat geren bir ağabey** tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet Bey kendi zevklerini ve **küçük keyiflerini** keşfetmenin mutluluğunu buraya her gelişinde tadıyordu. (CO.40/12)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok **sevdiği o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi**, ihtiyatlı bir deneyi** göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak **supanglez denilen şeyden** istemeye karar verdi. (CO.40/19)

Çünkü bunlar **anlaşılmaz,** korkunç **şeyler**! (CO.41/19)

Çünkü bunlar anlaşılmaz**, korkunç şeyler**! (CO.41/19)

2.2.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma Ve Derecelendirme

2.2.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada **ana-oğul gibiydiler**. (CO.12/26)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi**, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Sonra**, yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk gibi,** parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan **o güzel Fransız ailesi gibi bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin **her zamanki gibi** yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Onun gibi bir askeri doktor olamazdım ki… (CO.18/27)

2.2.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi

Haseki'de ondan **daha çok yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan **daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını**, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… hem de her seferinde **daha ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu **daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

2.2.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Haseki'de ondan daha **çok yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Çok sıcak bir gün olacak! (CO.14/16)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak **çok hoştu**. (CO.15/26)

Sonra, bu **çok zeki** ve babanın çok sevdiği **anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Sonra, bu çok zeki ve **babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

"Cevdet Bey, ağabeyiniz Nusret **çok hastadır.** (CO.20/13)

Ağabeyi de **çok zayıftı.** (CO.22/6)

“**Çok hasta.** (CO.41/7)

2.2.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi

Tespit Edilemedi.

2.2.2.2. Belirtme Sıfatları

2.2.2.2.1. İşaret Sıfatları

2.2.2.2.1.1. *Bu* İşaret Sıfatı İle

Bütün **bu şık kıyafette** nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Bu küçük ve zararsız hüzünle perdeleri açtı. (CO.12/6)

Çok uzak bir akraba olan **bu kadınla**, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Haseki’de ondan daha çok yakın akrabaları olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek **bu kadını** yanına almıştı. (CO.12/28)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin **bu hayata** uymayacağını seziyordu. (CO.12/36-37-38)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken **bu kupa arabasını**, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Cevdet Bey, **bu mahallede** olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Bu alçakgönüllü hareketinin çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, artık **bu işleri** tutacağı bir kâtibe bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren **bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

"Bakalım **bu fesli tüccar** aramıza girebilecek mi?" (CO.17/11)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, çoğunluğu Yahudi ve Rum olan **bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/15)

… ama hemen **bu şıklığın** özel bir nedeni olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

Sonra, **bu çok zeki ve babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Bu sabah kendine gelir gibi oldu. (CO.20/14)

Ağabeyini çok seven **bu kadın** eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Cevdet Bey ağabeyiyle bu kadının **bu odayı** doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Cevdet Bey ağabeyiyle **bu kadının** bu odayı doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta** böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam **bu şişelerin** etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Hâlâ bitmedi mi **bu doktorun** işi? (CO.29/27)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde her doktor anlar. (CO.31/2)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

Oturanlar da **bu gösterişli kupanın** içindekine dikkatle baktılar. (CO.33/38)

Bu şık kıyafetli amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu kılıkta o araba ya binilmez. (CO.36/22)

… onları birbirlerine yaklaştıran şey **bu özellikleriydi.** (CO.39/1)

… arkadaşının yüzündeki **bu kızarıklığı** gülümseyerek karşıladı. (CO.39/34)

2.2.2.2.1.2. *Şu* İşaret Sıfatı İle

"Evet, şimdi ilk iş **şu hesaplara** bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

… bütün sıkıntısının **şu korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Sonra **şu bozuk lambaları** ne yapacağımı düşüneyim… (CO.20/4)

… bir türlü kurtulamadığı **şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, **şu iğrenç, despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Kıyafetime, **şu arabaya** hayran olurlar! (CO.33/15)

"Hiçbir şey değişmiyor. **Şu duvar**, şu boyası dökülmüş pencereler, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, **şu boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Şu pisliğe bak. (CO.33/35)

Şu mezbeleyi şuradan kaldırmak kimsenin aklına gelmez. (CO.33/35)

"**Şu yaylara** bak, çelik yaylar, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği **şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

"**Şu sıkıcı iş** bitse ve onu babasına teslim etsem!" (CO.37/23)

Yalnızca **şu kulübe** bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/20)

2.2.2.2.1.3. *O* İşaret Sıfatı İle

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, **o** yeni ve temiz **pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sis açılmış, **o** tuhaf **ışığın** yerine her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

"Sonra tellalın bulduğu **o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Bozuk çıkan **o lambaları** kime satabilirim? (CO.14/30)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan **o** güzel **Fransız ailesi** gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin** günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Sonra, **o konaklarda** yaşayan paşalar da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Ama ben **o kadına** hayran olamam. (CO.32/17)

O günleri özlemle hatırlamadığı için sevindi. (CO.33/11)

Şimdi **o kaçtığı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

On yıl oturduğu **o eve** bakmak istedi. (CO.34/19)

Bu kılıkta **o araba** ya binilmez. (CO.36/22)

O pis kokulu sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O olmasaydı **o kızı** da bulamazdım! (CO.40/4)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği **o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

2.2.2.2.2. Sayı Sıfatları

2.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

… kendisinden **iki yaş** büyük ağabeyinin de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla** oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı** küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin **ilk katında** kalıyordu. (CO.12/31)

Mutfaktan elinde **bir tabakla** çıkıp koşarak geldi. (CO.13/3)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için **üç aylığına** kiralamıştı. (CO.13/22)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere** yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün **ilk sigarasıyla** dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

"Evet, şimdi **ilk iş** şu hesaplara bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

Bu sırada, dükkândan **iki yüz adım** ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

… günün **ilk dertlerini** atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/1)

Eskinazi'nin dükkânı **altı yüz adım** ötedeydi. (CO.17/5)

Eskinazi'nin dükkânına **üç beş adım** kala, çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/15)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/6)

Bir küçük çocuk elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

İlerideki bir direğin dibinden **iki fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Kızar **iki takıma** ayrılır. (CO.22/15)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı**, eski bir taş evin önünde durdu. (CO.23/28)

Ağabeyine doğru sarsak **iki adım** attı, inledi. (CO.27/8)

Bu aşamadaki veremi, hastayı **ilk görüşünde** her doktor anlar. (CO.31/2)

… kırık bir küllüğün yanına **iki altın** bıraktı ve ... (CO.31/35)

Cevdet Bey hayatında **ilk defa** bir veziri burada görmüştü. (CO.33/4)

Bunlar burada **iki yüz yıl** önce nasıl otururlarsa öyle oturuyorlar. (CO.33/32)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

2.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları

Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları

Tespit Edilemedi.

2.2.2.3. Soru Sıfatları

Nasıl bir insan oldum? (CO.20/21)

Kaç yıl oluyor? (CO.33/5)

2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak sırılsıklam! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak** sırılsıklam! (CO.11/1)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, **bütün odaya** yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan **bütün sınıfı** bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Dışarıda tuhaf **bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Bütün bu şık kıyafette nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

"Sıcak **bir gün** olacak!" (CO.12/9)

Çok uzak **bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen **bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, "Ah seni gidi seni, senin **bütün gün** nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

… ama sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan **bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Sonra, yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan **bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine **her zamanki** parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Çok sıcak **bir gün** olacak! (CO.14/16)

Beyoğlu'nda **bir pansiyonda** hasta yatan ağabeyini hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

Nişantaşı ya da Şişli'de, evlendikten sonra oturacağı **bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

… uyku mahmurluğuyla aklında **bütün aleviyle** parlamayan hesaplar, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Çıraklardan birine başıyla sert **bir selam** verdi. (CO.14/34)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Burada kendisini heyecanlandıran **bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Cevdet Bey de **bir ilan** vermeye karar verdi, … (CO.15/15)

Odeon'da yeni bir gösteriye başlayan **bir tiyatro topluluğunun** ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Odeon'da yeni **bir gösteriye** başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi **bir Ermeni tiyatro artistiydi**. (CO.15/18)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki

aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi **bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı **bir Arnavut**'**la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin **her zaman** düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan **bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, artık bu işleri tutacağı **bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Ama yeni bir kâtip de yeni **bir masraf kapısı** demekti. (CO.16/21)

Ama yeni **bir kâtip** de yeni bir masraf kapısı demekti. (CO.16/21)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, **bir şeyler** kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla **bir güç** harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve **her şeyin** her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin **her zamanki** gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Bir ağacın altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/3)

… ama hemen bu şıklığın özel **bir nedeni** olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… **bütün sıkıntısının** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Ağabeyi'nin **bütün arkadaşları** gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

… yarım yamalak **bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)

Onun gibi **bir askeri doktor** olamazdım ki… (CO.18/27)

Babası Kula'da küçük **bir memurdu.** (CO.18/29)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük **bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, **birkaç yıl** sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

… Şirket-i Hayriye'nin **bütün lambalarını** satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra, … (CO.19/21)

Üzerinde onu **her zaman** koruyan görünmez bir zırh varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Üzerinde onu her zaman koruyan görünmez **bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Tuhaf, belirsiz **bir şeyden** utanarak kızardı. (CO.20/10)

Nasıl **bir insan** oldum? (CO.20/21)

Hiç beklemediği **bir telaşa** kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

Belki de ufak **bir buhrandır** bu… (CO.20/29)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, **birkaç da kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

… köprünün üzerine pırıl pırıl **bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı **bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla yüzünü saklamayan **bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

Ama **bütün bunları** demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/16)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, düzenli **bir insandı.** (CO.23/22)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski bir taş evin önünde durdu. (CO.23/27)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski **bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

… pansiyonun **öteki müşterilerini** rahatsız ediyor, … (CO.24/1)

… şaşkın ve düşünceli **bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

Tatlı, müzikli **bir sesti** bu. (CO.24/24)

Bir masanın üstünde leğenler, tabaklar, bardaklar duruyordu. (CO.25/11)

Oda **bir hasta** odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/14)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş **bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Oda bir hasta odasından çok, az sonra konuk ağırlanacak **bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan **bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan bir evin odaları ve eşyası içinde **bir kadın ve çocuklarla** birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

Son zamanlarda Ziya hakkında yeni **bir haber** duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

"Geçen geldiğinde **bir kupayla** gelmişsin! (CO.25/38)

İyi **bir insan**!" (CO.26/16)

Ama **böyle bir kadın** seni sevemez!" (CO.26/27)

… ama mutlaka **birkaç gün** içinde ölecek!" (CO.28/2)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk **bir merakla** Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle şişman **bir çırak** vardı. (CO.28/19)

… kenardaki sandalyelerde bekleyen **birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

İçeride doktorla, çocuklu **bir kadın** vardı. (CO.28/25)

… çırağı da küçük **bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve neşeli **bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış **bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz **bir havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Bunun üzerine doktor kandırıldığını gösteren **bir surat** takındı, … (CO.30/11)

… oyalanacak **bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Sonra **bir dükkândan** sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, eski bir hastasının nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/14)

Sonra bir dükkândan sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, eski **bir hastasının** nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/15)

… köşede **bir dostuyla** karşılaştı. (CO.30/19)

Beklenmedik **bir hareketle** kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde **her doktor** anlar. (CO.31/3)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, “Maşallah, sizde hiç de ölen **bir insan hali** yok!” dedi. (CO.31/28)

… kırık **bir küllüğün** yanına iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

“Evet, belki şirin ve ilginç **bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!” (CO.32/15)

… sonra **her zamanki** sakin, neşeli halleriyle durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

Ağabeyinin **bütün düşüncelerini** anlamasına, onu sevmesine rağmen bunları neden ona gösteremediğini düşündü. (CO.32/22)

Cevdet Bey hayatında ilk defa **bir veziri** burada görmüştü. (CO.33/4)

“Oysa eliyle koluyla çalışan ahmak **bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının haksız ve insafsız **bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Sonra **bir bahçede** konuşan çocukları dinledi. (CO.34/7)

“Avanağın **bütün cevizlerini** üsttüm!” (CO.34/10)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, **birkaç eşyayı**, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, **bir böceği,** işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli **bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek söyleyecek **bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

Belki çocuk **birkaç gün** babasının yanında kalabilirdi. (CO.35/33)

Cevdet Bey eski bahçede yeni **bir şey** gördü. (CO.35/36)

Kafessiz **bir pencereden** bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Kafessiz bir pencereden **bir ihtiyar** arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Hafif **bir rüzgâr** çıktı. (CO.36/32)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden eksiksiz **bir tat** çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/10)

… eşiti olduğu **bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

Avrupa'dan gelen **bir operet trupunun temsilini** seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

Çünkü Fuat Bey tüccarlık gelenekleri olan **bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

… Selanik'te geniş **bir çevresi** vardı. (CO.39/9)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin **birkaç katını** öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Cevdet Bey, **her seferinde** olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/30)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan **bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

Cevdet Bey küçük, ezik, şefkat isteyen **bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren **bir ağabey tavrı** takınıp sordu: (CO.40/10)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı **bir deneyi** göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

Bir Jöntürk olmayacak da ne olacak? (CO.41/5)

2.2.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı

2.2.3.1. Görme Duyusu

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çaşraflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çaşraflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, **bütün odaya** yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o **yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaşmış gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

… Başına **nişan töreninden önce kalıplattığı fesini** oturttu. (CO.12/2)

Küçük masa aynasında kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi. (CO.12/3)

Bütün bu şık kıyafette nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Yaşlı kadın üzüntüyle, "Bir şey yemeden hiç olur mu?" dedi. (CO.12/22)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı küçük ahşap evin** ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, **"Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla** kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan **bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Çok sevdiği **vişne reçelli ekmeği** ısırırken, … (CO.13/29)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine her zamanki **parlak ışık** yerleşmişti.(CO.14/15)

Sis açılmış, **o tuhaf ışığın** yerine her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

"Sonra tellalın bulduğu **o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Bozuk çıkan **o lambaları** kime satabilirim? (CO.14/30)

Çıraklardan birine başıyla **sert bir selam** verdi. (CO.14/34)

Her sabah yaptığı gibi **hızlı ve sinirli adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Sadık şirketin **genç muhasebecisiydi.** (CO.16/3)

Burada, baştezgâhtar sayılabilecek **orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

… **herkesi azarlayan bakışlarla** orayı burayı düzeltti, … (CO.16/14)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Bu sırada, **dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi** geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen **büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bir ağacın **altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya** görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/4)

Onu gören tüccarlar**, aralarına giren bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren bu Müslüman'ı **şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla** gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da **küçük bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

… Şirket-i Hayriye'nin **bütün lambalarını** satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra, … (CO.19/21)

Bir küçük çocuk elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

Cevap bekleyerek suratına bakan çocuğu görünce birden utandı. (CO.20/20)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, **birkaç da kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı, iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

İlerideki bir direğin dibinden **iki fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Parmaklıklara yaslanmış çocuklar geriye bakıyordu. (CO.21/11)

Ağabeyi de **çok zayıftı.** (CO.22/6)

Ünlü berber Petro'nun dükkânından **şapkalı biri** çıkıyordu. (CO.22/21)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı, eski bir taş evin** önünde durdu. (CO.23/28)

… bu sırada yatakta **sırtını yastığa dayayarak yatan Nusret'i** gördü. (CO.24/11)

Bir köşede **yeni yıkanmış, ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey ağabeyiyle bu kadının **bu odayı** doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Cevdet Bey ağabeyiyle **bu kadının** bu odayı doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

"Geçen geldiğinde **bir kupayla** gelmişsin! (CO.25/38)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle **şişman bir çırak** vardı. (CO.28/19)

… **kenardaki sandalyelerde bekleyen birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

İçeride doktorla, **çocuklu bir kadın** vardı. (CO.28/25)

Birdenbire açılan kapıyı görünce suratını buruşturdu ve … (CO.28/26)

… çırağı da **küçük bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

Bu sırada içeri **iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule daha vardı. (CO.29/12)

Bu kulenin yanında da **maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Tombul ve güleç adam şişeleri seçti. (CO.29/23)

Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz bir havluyla ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Bunun üzerine doktor **kandırıldığını gösteren bir surat** takındı, … (CO.30/11)

Beklenmedik bir hareketle kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Bu sırada **çantasından stetoskopunu çıkaran doktor**, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

… **kırık bir küllüğün** yanına iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

… kırık bir küllüğün yanına **iki altın** bıraktı ve ... (CO.31/35)

"Evet, belki **şirin ve ilginç bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

… sonra her zamanki **sakin, neşeli halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… tekerlekler köprünün **ahşap döşemesini** gıcırdatıyordu. (CO.32/27)

Kıyafetime, **şu arabaya** hayran olurlar! (CO.33/15)

"Hiçbir şey değişmiyor. **Şu duvar**, şu boyası dökülmüş pencereler, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, **şu boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu boyası dökülmüş pencereler, **yosun tutmuş kiremitler**. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Şu pisliğe bak. (CO.33/35)

Şu mezbeleyi şuradan kaldırmak kimsenin aklına gelmez. (CO.33/35)

Oturanlar da **bu gösterişli kupanın** içindekine dikkatle baktılar. (CO.33/38)

"Avanağın **bütün cevizlerini** üsttüm!" (CO.34/10)

On yıl oturduğu **o eve** bakmak istedi. (CO.34/19)

Kapıya bağlı eski çıngırak şıngırdadı. (CO.34/21)

Bahçe **eski bahçeydi**. (CO.34/23)

Erik ağacı da aynı **güçsüz, zayıf ağaçtı.** (CO.34/23)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, **işlemeli bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Sonra birden **yüzüklü elini** cebine soktu. (CO.35/23)

Cevdet Bey **eski bahçede** yeni bir şey gördü. (CO.35/35)

Cevdet Bey eski bahçede **yeni bir şey** gördü. (CO.35/35)

Kupa arabasının çevresinde toplanmış olan çocuklar dönüp baktılar. (CO.36/1)

Bu **şık kıyafetli amcadan** korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu kılıkta o araba ya binilmez. (CO.36/22)

Bu kılıkta **o araba** ya binilmez. (CO.36/22)

"**Şu yaylara** bak, çelik yaylar, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

"Şu yaylara bak, **çelik yaylar**, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

Güneş **dar sokağı** yakıyordu. (CO.36/30)

Kafessiz bir pencereden bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Kafessiz bir pencereden **bir ihtiyar** arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

O pis kokulu sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

… arkadaşının yüzündeki **bu kızarıklığı** gülümseyerek karşıladı. (CO.39/34)

Cevdet Bey **küçük, ezik, şefkat isteyen bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren bir ağabey tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.3.2. Dokunma Duyusu

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, **sırtım** da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çaşraflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çaşraflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

"**Sıcak bir gün** olacak!" (CO.12/9)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıttığı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

Çok sıcak bir gün olacak! (CO.14/16)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

… bütün sıkıntısının **şu korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta** böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Hafif bir rüzgâr çıktı. (CO.36/32)

2.2.3.3. İşitme Duyusu

Boş sözler söylediğini, onların da şaşkınlığını anladı. (CO.20/24)

Tatlı, müzikli bir sesti bu. (CO.24/24)

Sonra bir bahçede **konuşan çocukları** dinledi. (CO.34/7)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek **söyleyecek bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

2.2.3.4. Tatma Duyusu

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Çok sevdiği **vişne reçelli ekmeği** ısırırken, … (CO.13/29)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.3.5. Koklama Duyusu

Eli öperken **küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını**, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

O **pis kokulu sigaralardan** içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

2.2.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Göre Dağılımı

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çaşraflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çaşraflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular** için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Çok sevdiği **vişne reçelli ekmeği** ısırırken, … (CO.13/29)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıttığı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.4. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak sırılsıklam! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak** sırılsıklam! (CO.11/1)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan **hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla oğlanı bayıltan hoca** bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

"**Sıcak bir gün** olacak!" (CO.12/9)

Yaşlı kadın üzüntüyle, "Bir şey yemeden hiç olur mu?" dedi. (CO.12/22)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Sis açılmış, o tuhaf ışığın yerine **her zamanki parlak ışık** yerleşmişti.(CO.14/15)

Çok sıcak bir gün olacak! (CO.14/16)

… uyku mahmurluğuyla **aklında bütün aleviyle parlamayan hesaplar**, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Kendisi gibi **elektrik ve nalburiye ile uğraşan Panayot** da yeni mallarını tanıtıyordu. (CO.15/14)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi bir Ermeni tiyatro artistiydi. (CO.15/18)

"Evet, şimdi **ilk iş** şu hesaplara bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

Ama **yeni bir kâtip** de yeni bir masraf kapısı demekti. (CO.16/21)

Bu sırada, **dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi** geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

"Bakalım **bu fesli tüccar** aramıza girebilecek mi?" (CO.17/11)

Eskinazi'nin dükkânına üç beş adım kala, **çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri**, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/16)

Sonra, **bu çok zeki ve babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Bir küçük çocuk elindeki zarfı uzatarak, … (CO.20/7)

… yan yatmış tekneler, **paslanmış dubalar** gözüküyordu. (CO.20/38)

… **yan yatmış tekneler**, paslanmış dubalar gözüküyordu. (CO.20/38)

… köprünün üzerine pırıl pırıl bir gök, **birkaç da kararsız bulut** yerleşmişti. (CO.21/1)

… köprünün üzerine **pırıl pırıl bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı, iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Köprünün orta yerinde koca şapkalı, iri yapılı bir adamla **yüzünü saklamayan bir kadın** denize bakıyor, … (CO.21/4)

İlerideki bir direğin dibinden **iki fesli erkek** de bu aileyi seyrediyordu. (CO.21/8)

Parmaklıklara yaslanmış çocuklar geriye bakıyordu. (CO.21/11)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ böyle küçük şeyleri düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Ünlü berber Petro'nun dükkânından **şapkalı biri** çıkıyordu. (CO.22/21)

Bir köşede **yeni yıkanmış, ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

"**Öyle arabalar** sokaktan çevrilip kiralanıyor mu artık?" (CO.26/2)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, **şu iğrenç, despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Tünel'den Taksim'e uzanan ünlü cadde sıcağa rağmen kalabalıktı. (CO.28/11)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Eczanede, Eczacı Matkoviç'in kendisiyle **şişman bir çırak** vardı. (CO.28/19)

İçeride doktorla, **çocuklu bir kadın** vardı. (CO.28/25)

Bu sırada içeri**iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Bu kulenin yanında da **maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule** daha vardı. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Sonra**, o konaklarda yaşayan paşalar** da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Tombul ve güleç adam şişeleri seçti. (CO.29/23)

Hâlâ bitmedi mi **bu doktorun işi**? (CO.29/27)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde **her doktor** anlar. (CO.31/3)

Bu sırada **çantasından stetoskopunu çıkaran doktor**, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

… **önemli insanlar** burada görülebilirdi. (CO.33/3)

"Hiçbir şey değişmiyor. **Şu duvar**, şu boyası dökülmüş pencereler, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, **şu boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, şu boyası dökülmüş pencereler, **yosun tutmuş kiremitler**. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Kapıya bağlı eski çıngırak şıngırdadı. (CO.34/21)

Kupa arabasının çevresinde toplanmış olan çocuklar dönüp baktılar. (CO.36/1)

"Şu yaylara bak, **çelik yaylar**, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

Kafessiz bir pencereden **bir ihtiyar** arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

Hafif bir rüzgâr çıktı. (CO.36/32)

"**Şu sıkıcı iş** bitse ve onu babasına teslim etsem!" (CO.37/23)

… **onları birbirlerine yaklaştıran şey** bu özellikleriydi. (CO.39/1)

… Selanik'te **geniş bir çevresi** vardı. (CO.39/9)

Benim ailemde **öyle insanlar** yok, biliyorsun. (CO.40/3)

Bir Jöntürk olmayacak da ne olacak? (CO.41/5)

2.2.5. Sıfat Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, **sırtım** da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… **Bütün sınıf** da… Çarşaflar da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… **Çarşaflar** da… Of, of, of, bütün yatak **sırılsıklam**! (CO.11/1)

Geceliğin kolu da, sırtım da… Bütün sınıf da… Çarşaflar da… Of, of, of, **bütün yatak sırılsıklam**! (CO.11/1)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada **ana-oğul gibiydiler**. (CO.12/26)

Ağır hasta olan ağabeyinin sevgilisi **bir Ermeni tiyatro artistiydi**. (CO.15/18)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak **çok hoştu**. (CO.15/26)

Sadık şirketin **genç muhasebecisiydi.** (CO.16/3)

Babası Kula'da **küçük bir memurdu.** (CO.18/29)

"Cevdet Bey, ağabeyiniz Nusret **çok hastadır.** (CO.20/13)

Belki de **ufak bir buhrandır** bu… (CO.20/29)

Ağabeyi de **çok zayıftı.** (CO.22/6)

… bu yolculuğun nedeni, **ağabeyinin evde okuduğu tuhaf dergi ve gazetelerdi.** (CO.23/5)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, **sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, düzenli bir insandı**. (CO.23/22)

Tatlı, müzikli bir sesti bu. (CO.24/24)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, pırıl pırıldı. (CO.25/14)

"**İyi bir insan**!" (CO.26/16)

Ama **böyle bir kadın** seni sevemez!" (CO.26/27)

"Evet, belki **şirin ve ilginç bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

"Hiçbir şey değişmiyor. **Şu duvar**, şu boyası dökülmüş pencereler, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

"Hiçbir şey değişmiyor. Şu duvar, **şu boyası dökülmüş pencereler**, yosun tutmuş kiremitler. Hiçbir şey değişmiyor. (CO.33/31)

Bahçe **eski bahçeydi**. (CO.34/23)

Erik ağacı da **aynı güçsüz, zayıf ağaçtı**. (CO.34/23)

Benim tanıdığım tek paşadır. (CO.40/3)

"**Çok hasta.** (CO.41/7)

Çünkü bunlar **anlaşılmaz, korkunç şeyler**! (CO.41/19)

2.2.6. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması

… kendisinden **iki yaş büyük ağabeyinin** de herkesten çok kendisini küçümsediğini gözünün önünde canlandırınca ürperdi. (CO.11/14)

Ama gözünü kırpmadan **bütün sınıfı** bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, **o yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaşmış gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve **zarif bulduğu kravatı** taktı. (CO.12/1)

… Başına **nişan töreninden önce kalıplattığı fesini** oturttu. (CO.12/2)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Haseki'de ondan **daha çok yakın akrabaları** olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek bu kadını yanına almıştı. (CO.12/28)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı küçük ahşap evin** ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/35)

Tasarladığı evlilik hayatı, **ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin**, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar** gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin **özel hayatını** iyi bilen bütün arabacılar gibi, "Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum" diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

… ama **sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)

Çok sevdiği vişne reçelli ekmeği ısırırken, … (CO.13/29)

Evliliği, **yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını**, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, **satın alacağı evi**, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, **kuracağı aileyi**, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, **iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını** hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk** gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Beyoğlu'nda bir pansiyonda **hasta yatan ağabeyini** hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

Nişantaşı ya da Şişli'de, **evlendikten sonra oturacağı bir ev** satın almaya karar vermişti. (CO.14/22)

Çıraklardan birine başıyla **sert bir selam** verdi. (CO.14/34)

Bomba olayı ile ilgili **son gelişmeleri** öğrendi. (CO.15/8)

Odeon'da **yeni bir gösteriye başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını** okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, **özel hocaya verdiği paraları**, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, **özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi**, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve **eve duyduğu özlemi** hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı** kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman **düzenli ve boş bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Ona **üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

Bu alçakgönüllü hareketinin çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, artık **bu işleri** tutacağı bir kâtibe bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Ama yeni bir kâtip de **yeni bir masraf kapısı** demekti. (CO.16/21)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve **yeni gelen büyük lamba sandıklarını** hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, **bir şeyler** kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bozuk çıkan lambaları kime satacağını düşündü. (CO.16/31)

… günün **ilk dertlerini** atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/1)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için **fazla bir güç** harcamadığını ve her şeyin her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve **her şeyin** her zamanki gibi yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Onu gören tüccarlar, **aralarına giren bu Müslüman'ı** şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Eskinazi'nin dükkânına **üç beş adım** kala, çoğunluğu Yahudi ve Rum olan bu tüccarlardan biri, onu görerek dükkânının içinden seslendi: (CO.17/15)

… ama hemen bu şıklığın **özel bir nedeni** olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… ama hemen **bu şıklığın** özel bir nedeni olduğunu hatırlayıp kızardı. (CO.17/21)

… **bütün sıkıntısının** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Ağabeyi'nin **bütün arkadaşları** gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce **Nusret'i hatırlatan Cevdet'i** görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin bambaşka biri olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/16)

Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin **bambaşka biri** olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/19)

… **yarım yamalak bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)

Onun gibi bir askeri doktor olamazdım ki… (CO.18/27)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da **küçük bir nalbur dükkânı** açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

… Şirket-i Hayriye'nin **bütün lambalarını** satın alma ayrıcalığını elde ettikten sonra, … (CO.19/21)

Üzerinde onu **her zaman koruyan görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)

Sonra **şu bozuk lambaları** ne yapacağımı düşüneyim… (CO.20/4)

Cevap bekleyerek suratına bakan çocuğu görünce birden utandı. (CO.20/20)

Nasıl bir insan oldum? (CO.20/21)

Boş sözler söylediğini, onların da şaşkınlığını anladı. (CO.20/24)

Hiç beklemediği bir telaşa kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

Ağabeyini çok seven bu kadın eğer hâlâ **böyle küçük şeyleri** düşünüyorsa, durum demek ki o kadar kötü değildi. (CO.21/19)

Cevdet Bey **Ermeni kadından gelen mektubu** bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle rahmetli annesinin hastalıklarını karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Cevdet Bey Ermeni kadından gelen mektubu bir kere daha okuduktan sonra ağabeyiyle **rahmetli annesinin hastalıklarını** karşılaştırmaya başladı. (CO.21/37)

Ama **bütün bunları** demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/16)

Ama bütün bunları demesine rağmen, ağabeyinin bazı bakımlardan kendisinden daha üstün olduğunu da aklından geçiriyor, insanların onu **daha sevimli, cana yakın, güvenilir biri** olarak gördüklerini de biliyordu. (CO.23/18)

… pansiyonun **öteki müşterilerini** rahatsız ediyor, … (CO.24/1)

… **şaşkın ve düşünceli bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

… bu sırada yatakta **sırtını yastığa dayayarak yatan Nusret'i** gördü. (CO.24/11)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin** yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey ağabeyiyle bu kadının **bu odayı** doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Cevdet Bey ağabeyiyle **bu kadının** bu odayı doldurduklarını, kendisinin bir fazlalık olduğunu düşündü. (CO.25/20)

Son zamanlarda Ziya hakkında **yeni bir haber** duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

Ağabeyine doğru **sarsak iki adım** attı, inledi. (CO.27/8)

Çarşafın yere düşen ucunu kaldırdı. (CO.27/30)

Her zamanki **sakin ve düzenli hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Birdenbire açılan kapıyı görünce suratını buruşturdu ve … (CO.28/26)

Şişman adam **bu şişelerin etiketlerini** zamanı ve parası olan insanların rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Şişman adam bu şişelerin etiketlerini **zamanı ve parası olan insanların** rahatlığıyla okuyor, seçiyordu. (CO.29/12)

Bunun üzerine doktor **kandırıldığını gösteren bir surat** takındı, … (CO.30/11)

… **oyalanacak bir şey** bulduğu için sevinmişti galiba. (CO.30/13)

Sonra bir dükkândan sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, **eski bir hastasının** nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/15)

Bu aşamadaki veremi, hastayı ilk görüşünde her doktor anlar. (CO.31/2)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan** olarak gördüğü Mari'ye gülümsedi. (CO.31/10)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, **sizde hiç de ölen bir insan hali** yok!" dedi. (CO.31/28)

… kırık bir küllüğün yanına **iki altın** bıraktı ve ... (CO.31/35)

Ağabeyinin **bütün düşüncelerini** anlamasına, onu sevmesine rağmen bunları neden ona gösteremediğini düşündü. (CO.32/22)

… tekerlekler köprünün **ahşap döşemesini** gıcırdatıyordu. (CO.32/27)

Cevdet Bey hayatında ilk defa **bir veziri** burada görmüştü. (CO.33/4)

"Oysa **eliyle koluyla çalışan ahmak bir adam** olmak istemiyordum! (CO.33/9)

O günleri özlemle hatırlamadığı için sevindi. (CO.33/11)

Şimdi **o kaçtığı insanların** yanına gitmek zorunda kaldığı için korktu. (CO.33/13)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının **haksız ve insafsız bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Gene Haseki'de az sonra başından geçebilecek **utanç verici sahneleri** düşünerek terledi. (CO.33/27)

Şu mezbeleyi şuradan kaldırmak kimsenin aklına gelmez. (CO.33/35)

Sonra bir bahçede **konuşan çocukları** dinledi. (CO.34/7)

"Avanağın **bütün cevizlerini** üsttüm!" (CO.34/10)

Eli öperken **küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını**, birkaç eşyayı, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, **birkaç eşyayı**, bir böceği, işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, **bir böceği,** işlemeli bir masa örtüsünü hatırlar gibi oldu. (CO.34/29)

Eli öperken küçüklüğün bazı unutulmuş kokularını, birkaç eşyayı, bir böceği, **işlemeli bir masa örtüsünü** hatırlar gibi oldu. (CO.34/30)

Cevdet Bey utancından kıpkırmızı kesilerek **söyleyecek bir şey** aradı, bulmadı, … (CO.35/15)

Sonra birden **yüzüklü elini** cebine soktu. (CO.35/23)

Cevdet Bey eski bahçede **yeni bir şey** gördü. (CO.35/35)

Güneş **dar sokağı** yakıyordu. (CO.36/30)

… bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden **eksiksiz bir tat** çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/10)

Avrupa'dan gelen bir operet trupunun temsilini seyretmiş, ölesiye sıkılmıştı. (CO.38/26)

… onları birbirlerine yaklaştıran şey **bu özellikleriydi.** (CO.39/1)

İkisi de hem Müslüman hem **büyük tüccar** olmanın ortaklık duygusuyla, tanışır tanışmaz birbirlerine karşılıklı ilgi duymuşlardı. (CO.39/3)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, **dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin** birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Yalnızca şu kulübe bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin **birkaç katını** öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/21)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, **karmakarışık şeyler** düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/32)

… arkadaşının yüzündeki **bu kızarıklığı** gülümseyerek karşıladı. (CO.39/34)

O olmasaydı **o kızı** da bulamazdım! (CO.40/4)

Cevdet'i koruyan, kanat geren bir ağabey tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Cevdet Bey kendi zevklerini ve **küçük keyiflerini** keşfetmenin mutluluğunu buraya her gelişinde tadıyordu. (CO.40/12)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi**, ihtiyatlı bir deneyi** göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.7. Sıfat Tamlamasının yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması

Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)

Tavandan akan tuzlu sular benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, **bütün odaya** yayılıyordu. (CO.11/9)

Küçük masa aynasında kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi. (CO.12/3)

Bütün bu şık kıyafette nişanlısının konağına gideceği için telaşlanmasında gülünç bir şeyler olmalıydı. (CO.12/5)

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin **ilk katında** kalıyordu. (CO.12/31)

Tasarladığı evlilik hayatı, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin **bu hayata** uymayacağını seziyordu. (CO.12/36-37-38)

Cevdet Bey, bu **mahallede** olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)

Reçelli ekmekten bir ısırık daha aldı. (CO.14/2)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline** hüzünle bakan bir çocuk gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

Sis açılmış, **o tuhaf ışığın yerine** her zamanki parlak ışık yerleşmişti.(CO.14/15)

Cevdet Bey **yaz güneşinin şimdiden ısıttığı arabada** pişiyordu. (CO.14/16)

Beyoğlu'nda **bir pansiyonda** hasta yatan ağabeyini hatırlayınca canı sıkıldı. (CO.14/18)

"Sonra **tellalın bulduğu o eve** bir daha bakarım." (CO.14/21)

Burada **kendisini heyecanlandıran bir iki habere** rastladı. (CO.15/11)

Odeon'da **yeni bir gösteriye** başlayan bir tiyatro topluluğunun ilanını okuyunca, ağabeyini hatırlayarak irkildi. (CO.15/16)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, **günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında** canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

"Evet, şimdi ilk iş **şu hesaplara** bir daha bakmak olmalı!" (CO.16/1)

Bütün dükkanı gören masasına oturunca boya siparişleri için gereken bir mektubu yazmaya karar verdi. (CO.16/18)

Mektubu aceleyle ve alışkanlıkla yarısına kadar yazdı, sonra, **artık bu işleri tutacağı bir kâtibe** bırakmasının doğru olacağını düşündü. (CO.16/20)

Bu sırada, dükkândan **iki yüz adım ötede** olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

Bir ağacın altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/3)

Bir ağacın **altında başka bir arabacıyla gevezelik eden arabacıya** görünmeden, Sultanhamam'a doğru yürüdü. (CO.17/4)

… ortadaki **dağınık ve laubali havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

… bütün sıkıntısının **şu korkunç yaz sıcağından** kaynaklandığına karar verdi (CO.18/13)

Tuhaf, belirsiz bir şeyden utanarak kızardı. (CO.20/10)

Hiç beklemediği bir telaşa kapıldığını fark etti. (CO.20/25)

… **bir türlü kurtulamadığı şu hastalıktan** sıyrılabilmesi için hastaneye yatmasının şart olduğunu söyler; … (CO.21/31)

Kızar **iki takıma** ayrılır. (CO.22/15)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı, eski bir taş evin önünde** durdu. (CO.23/28)

Cevdet Bey, **müşterisini pansiyonda atmakla korkutan kadına** başını sallayarak merdivenlere yürüdü. (CO.24/2)

Bir masanın üstünde leğenler, tabaklar, bardaklar duruyordu. (CO.25/11)

Oda **bir hasta odasından** çok, az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına benziyordu. (CO.25/14)

Oda bir hasta odasından çok, **az sonra konuk ağırlanacak bir zengin evinin yeni temizlenmiş bir odasına** benziyordu. (CO.25/15)

Cevdet Bey, **temizlenen ve bakılan bir evin odaları ve eşyası içinde** bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta** böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

… çırağı da **küçük bir terazide** bir şeyler tartıyordu. (CO.29/7)

Bu kulenin yanında da maden suyu şişelerinden yapılmış bir kule daha vardı. (CO.29/12)

Sonra, **o konaklarda** yaşayan paşalar da bunlardan atıştırıyor. (CO.29/18)

Sonra **bir dükkândan** sigara aldı ve veremin bir insanı öldürmeyeceğini, eski bir hastasının nasıl ölüp ölüp dirildiğini anlatmaya başladı. (CO.30/14)

… köşede **bir dostuyla** karşılaştı. (CO.30/19)

Sonra galiba **hoşgörüsünü değerlendirecek tek insan olarak gördüğü Mari'ye** gülümsedi. (CO.31/10)

… **kırık bir küllüğün yanına** iki altın bıraktı ve ... (CO.31/35)

Kiralık arabadan söz ederken de yapmıştı aynı şeyi. (CO.32/12)

Ama ben **o kadına** hayran olamam. (CO.32/17)

Kıyafetime, **şu arabaya** hayran olurlar! (CO.33/15)

Şu pisliğe bak. (CO.33/35)

Oturanlar da **bu gösterişli kupanın içindekin**e dikkatle baktılar. (CO.33/38)

Yeni kuşaklarda kazanma zevki oluşuyor işte. (CO.34/13)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

Cevdet Bey **eski bahçede** yeni bir şey gördü. (CO.35/35)

Bu şık kıyafetli amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

Bu kılıkta o araba ya binilmez. (CO.36/22)

Bu kılıkta **o araba** ya binilmez. (CO.36/22)

"**Şu yaylara** bak, çelik yaylar, bunlar iyi yaylanır!" dedi. (CO.36/28)

Kafessiz bir pencereden bir ihtiyar arabaya bakıyordu. (CO.36/31)

… **bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden** eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)

O pis kokulu sigaralardan içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

O **pis kokulu sigaralardan** içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)

Çünkü Fuat Bey **tüccarlık gelenekleri olan bir aileden** geliyordu. (CO.39/7)

Yalnızca **şu kulübe** bir gelişinde bile Cevdet Bey aylarca gazete okuyarak, dedikodulara kulak vererek öğrendiği şeylerin birkaç katını öğrendiğini düşünürdü. (CO.39/20)

Cevdet Bey, her seferinde olduğu gibi, **kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk** sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/31)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, **çok sevdiği o salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak **supanglez denilen şeyden** istemeye karar verdi. (CO.40/19)

2.2.8. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, **bir tokatla** oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, bir tokatla oğlanı bayıltan hoca bir türlü gelip **tavandan akan sular için** kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)

Bu küçük ve zararsız hüzünle perdeleri açtı. (CO.12/6)

Mutfaktan elinde **bir tabakla** çıkıp koşarak geldi. (CO.13/3)

Çünkü arabacı, **müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi**, “Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum” diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, **“Ah seni gidi seni, senin bütün gün nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum” diyen bakışlarla** kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Çünkü arabacı, müşterilerinin özel hayatını iyi bilen bütün arabacılar gibi, “Ah seni gidi seni, senin **bütün gün** nerelere gittiğini neler yaptığını, içinden neler geçirdiğini biliyorum” diyen bakışlarla kendisini süzüyordu. (CO.13/16)

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için **üç aylığına** kiralamıştı. (CO.13/22)

Yokuş aşağı inen arabayla birlikte hafif hafif sallanıyordu. (CO.14/8)

Sonra, **yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk gibi**, parmaklarına baktı. (CO.14/11)

… uyku mahmurluğuyla aklında **bütün aleviyle** parlamayan hesaplar, birden yanmaya başladı. (CO.14/29)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Sonra **her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi**, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, **yalın cümlelerle** günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)

Bunları hatırlamak, özellikle o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı kuracağını, günün **ilk sigarasıyla** dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)

Burada, **baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin **her zaman** düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

… **herkesi azarlayan bakışlarla** orayı burayı düzeltti, … (CO.16/14)

Bu sırada, dükkândan iki yüz adım ötede olan deponun bekçisi geldi ve yeni gelen büyük lamba sandıklarını hamalların bir türlü içeri sokamadıklarını, bir şeyler kırıp dökmelerinden korktuğunu söyledi. (CO.16/23)

… günün ilk dertlerini atlattığını, bunu yapmak için fazla bir güç harcamadığını ve her şeyin **her zamanki gibi** yolunda olduğunu hissederek sevindi. (CO.17/2)

Eskinazi'nin dükkânı **altı yüz adım** ötedeydi. (CO.17/5)

Onu gören tüccarlar, aralarına giren bu Müslüman'ı **şaşkınlık ve ilgiyle izlediklerini gösteren bakışlarla** gülümsüyorlardı. (CO.17/10)

Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, birkaç yıl sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/6)

Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, **birkaç yıl** sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)

Bu sabah kendine gelir gibi oldu. (CO.20/14)

İstanbul'a ilk geldiği aylarda Cevdet Bey de gelmişti buralara. (CO.21/12)

… hem de her seferinde **daha ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

Birkaç dakika gittikten sonra, iki katlı, eski bir taş evin önünde durdu. (CO.23/27)

Yapabildiği tek şey olan küçümseyici, suçlayıcı gözlerle çevresine baktı. (CO.24/37)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan bir evin odaları ve eşyası içinde **bir kadın ve çocuklarla birlikte** yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

Son zamanlarda Ziya hakkında yeni bir haber duymamıştı o kadından. (CO.25/30)

"Geçen geldiğinde **bir kupayla** gelmişsin! (CO.25/38)

… ama mutlaka **birkaç gün içinde** ölecek!" (CO.28/2)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, **uyuşuk bir merakla** Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

… **kenardaki sandalyelerde bekleyen birkaç hastaya** aldırış etmeden hızla kapıyı açıp muayene odasına girdi. (CO.28/23)

Kapının önündeki sandalyelerden birine, **doktoru bekleyen öteki hastaların yanına** oturacaktı, caydı. (CO.29/3)

Bu sırada içeri iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam girdi ve … (CO.29/9)

Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz bir havluyla ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

Beklenmedik bir hareketle kadının elini öptü, … (CO.30/29)

Bu aşamadaki veremi, hastayı **ilk görüşünde** her doktor anlar. (CO.31/2)

Bu sırada çantasından stetoskopunu çıkaran doktor, "Maşallah, sizde hiç de ölen bir insan hali yok!" dedi. (CO.31/28)

… ama **son hafta** birden değişmiş, kendini iyi hissettiğini söylemiş, derken birden ölüvermişti. (CO.32/8)

… sonra **her zamanki** sakin, neşeli halleriyle durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

… sonra her zamanki **sakin, neşeli halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

Cevdet Bey hayatında **ilk defa** bir veziri burada görmüştü. (CO.33/4)

Kaç yıl oluyor? (CO.33/5)

Bunlar burada **iki yüz yıl önce** nasıl otururlarsa öyle oturuyorlar. (CO.33/32)

On yıl oturduğu o eve bakmak istedi. (CO.34/19)

Belki çocuk **birkaç gün** babasının yanında kalabilirdi. (CO.35/33)

Bu **şık kıyafetli** amcadan korkmuş olmalıydı. (CO.36/5)

… **eşiti olduğu bir insanla** konuşur gibi ciddiyetle konuştuğunu fark etti. (CO.38/15)

Cevdet Bey, **her seferinde** olduğu gibi, kulübün kapısından köşedeki masaya uzanan bu yolculuk sırasında heyecanlanmış, umutlanmış, ezilmemek için başını dik tutmuş, karmakarışık şeyler düşünmüş, kızarmıştı. (CO.39/30)

Cevdet Bey **küçük, ezik, şefkat isteyen bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18)

2.2.9. Sıfat Tamlamasının Cümle Dışı Görevinde Kullanılması

Tespit Edilemedi.

2.2.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi

Bu küçük ve zararsız hüzünle perdeleri açtı. (CO.12/6)

Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)

Her sabah yaptığı gibi **hızlı ve sinirli adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)

Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman **düzenli ve boş bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)

… ortadaki **dağınık ve laubali havadan**, çırakların neşesinden patronun dükkânda olmadığını anlayıp sinirlendi. (CO.17/23)

Sonra, **bu çok zeki ve babanın çok sevdiği anne**, bir gün hastalanmıştı. (CO.18/36)

Tuhaf, belirsiz bir şeyden utanarak kızardı. (CO.20/10)

Köprünün orta yerinde **koca şapkalı, iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, … (CO.21/4)

Oysa kendisi, yalnız kendisine ve kendi hayatına karşı da olsa, **sorumluluk yüklenmekten hiç çekinmeyen, düzenli bir insandı**. (CO.23/22)

Birkaç dakika gittikten sonra, **iki katlı, eski bir taş evin önünde** durdu.

… **şaşkın ve düşünceli bir tavır** takınarak içeri girdi. (CO.24/9)

Tatlı, müzikli bir sesti bu. (CO.24/24)

Cevdet Bey, **temizlenen ve bakılan bir evin** odaları ve eşyası içinde bir kadın ve çocuklarla birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/16)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu iğrenç, despot karanlık içeri sızmasın. (CO.27/21)

Dışarısının pis, sefil, bayağı havası, şu **iğrenç, despot karanlık** içeri sızmasın. (CO.27/21)

Her zamanki **sakin ve düzenli hayatlarını** yaşayan insanlar ise, bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Her zamanki sakin ve düzenli hayatlarını yaşayan insanlar ise, **bu sıcakta böyle koşturan, sağa sola omuz atan kaba adama** dokunmamak için kenara çekiliyorlar, uyuşuk bir merakla Cevdet Bey'in yüzüne bakıyorlardı. (CO.28/15)

Bu sırada içeri **iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam** girdi ve … (CO.29/9)

Tombul ve güleç adam şişeleri seçti. (CO.29/23)

Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz bir havluyla ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)

"Evet, belki **şirin ve ilginç bir kadın** ama ona hayran değilim tabii!" (CO.32/15)

… sonra her zamanki **sakin, neşeli halleriyle** durmayı başarıyorlar. (CO.32/21)

Cevdet Bey bu sarraf ve tefecilerin kazancının **haksız ve insafsız bir kazanç** olduğunu düşünürdü. (CO.33/23)

Erik ağacı da aynı **güçsüz, zayıf ağaçtı.** (CO.34/23)

Cevdet Bey **küçük, ezik, şefkat isteyen bir kardeş tavrıyla** boynunu bükmüştü. (CO.40/7)

Cevdet'i koruyan, kanat geren bir ağabey tavrı takınıp sordu: (CO.40/10)

Çünkü bunlar **anlaşılmaz, korkunç şeyler!** (CO.41/19)

2.2.11. Birden Fazla İsmin Bir Sıfat Tarafından Nitelenmesi

Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)

Bu **küçük ve zararsız hüzünle** perdeleri açtı. (CO.12/6)

… hem de her seferinde **daha ağır sözler ve hakaretlerle** Cevdet'i yerin dibine geçirmeye çalışıyordu. (CO.21/28)

Cevdet Bey, temizlenen ve bakılan bir evin odaları ve eşyası içinde **bir kadın ve çocuklarla** birlikte yaşama isteğinin içinde uyandığını fark ederek bir daha Ermeni kadına baktı ve kızardı. (CO.25/17)

2.2.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi

Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o **yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)

Bir köşede **yeni yıkanmış, ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)

Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, pırıl pırıldı. (CO.25/14)

2.2.13. Sıfat Tamlamasının Unvan Olması

Tespit Edilemedi.

2.3. Sıfat Tamlamaları Sonuç

1. Emine Işınsu'nun Çiçekler Büyür adlı kitabında 7-37 sayfaları arasında toplam 273; Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabında ise 11-41 sayfaları arasında toplam 508 adet sıfat tamlaması tespit ettik.

2. Tespit edilen sıfat tamlamaları ve kullanım adetleri aşağıdaki gibidir:

2.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Sıfat Tamlamaları

2.1.1. YAPILARI BAKIMINDAN SIFATLAR:

2.1.1.1. Basit Sıfatlar: 160 adet.
2.1.1.2. Türemiş Sıfatlar: 103 adet.
2.1.1.3. Birleşik Sıfatlar: 5 adet.

2.1.1.4. Pekiştirme Sıfatları: 2 adet.

2.1.1.5. Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar:

2.1.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde: 1 adet

2.1.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde: 2 adet.

2.1.1.5.3. Edat Grubu Biçiminde:

2.1.1.5.3.1. "Gibi"li Edat Grubuyla: 7 adet.

2.1.1.5.3.2. "Göre"li Edat Grubuyla: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.3.3. "Kadar"lı Edat Grubuyla: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.3.4. "Ait", "Doğru", "İçin", "İlişkin", "Karşı" Edat Gruplarıyla: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4. Sıfat-fiil Grubu Biçiminde:

2.1.1.5.4.1. -An sıfat-fiil eki ile: 29 adet.

2.1.1.5.4.2. -AsI sıfat-fiil eki ile: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.3. -mAz sıfat-fiil eki ile: 2 adet.

2.1.1.5.4.4. -Ar sıfat-fiil eki ile: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.5. -DIk sıfat-fiil eki ile: 12 adet.

2.1.1.5.4.6. -AcAk sıfat-fiil eki ile: Tespit Edilemedi.

2.1.1.5.4.7. -mIş sıfat-fiil eki ile: 10 adet.

2.1.2. İŞLEVLERİNE GÖRE SIFATLAR:

2.1.2.1. Nitelik Sıfatları: 170 adet.

2.1.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme:

2.1.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi: 7 adet.

2.1.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi: Tespit Edilemedi.

2.1.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi: 4 adet.

2.1.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi: 3 adet.

2.1.2.2. Belirtme Sıfatları:

2.1.2.2.1. İşaret Sıfatları:

2.1.2.2.1.1. "Bu" İşaret Sıfatı İle: 9 adet.

2.1.2.2.1.2. "Şu" İşaret Sıfatı İle: 4 adet.

2.1.2.2.1.3. "O" İşaret Sıfatı İle: 10 adet.

2.1.2.2.2. Sayı Sıfatları:

2.1.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları: 12 adet.

2.1.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları: 1 adet.

2.1.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: 1 adet.

2.1.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları: 1 adet.

2.1.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları: Tespit Edilemedi.

2.1.2.2.3. Soru Sıfatları: 6 adet.

2.1.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları: 49 adet.

2.1.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı:

2.1.3.1. Görme Duyusuna Göre: 68 adet.

2.1.3.2. Dokunma Duyusuna Göre: 6 adet.

2.1.3.3. İşitme Duyusuna Göre: 7 adet.

2.1.3.4. Tatma Duyusuna Göre: 1 adet.

2.1.3.5. Koklama Duyusuna Göre: 1 adet.

2.1.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Hitap Etmesi: 1 adet.

2.1.5. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 46 adet.

2.1.6. Sıfat Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 22 adet.

2.1.7. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 54 adet.

2.1.8. Sıfat Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 27 adet.

2.1.9. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 31 adet.

2.1.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi: 21 adet.

2.1.11.Birden Fazla İsmin Bir sıfat Tarafından Nitelenmesi: 1 adet.

2.1.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi: Tespit Edilemedi.

2.1.13. Sıfatın Unvan Olması: 1 adet.

2.2. Cevdet ve Oğulları Adlı Romanda Sıfat Tamlamaları

2.2.1. YAPILARI BAKIMINDAN SIFATLAR:

2.2.1.1. Basit Sıfatlar: 282 adet.

2.2.1.2. Türemiş Sıfatlar: 197 adet.

2.2.1.3. Birleşik Sıfatlar: 16 adet.

2.2.1.4. Pekiştirme Sıfatları: 8 adet.

2.2.1.5. Kelime Gruplarından Oluşturulan Sıfatlar:

2.2.1.5.1. Tekrar Grubu Biçiminde: 1 adet

2.2.1.5.2. İkileme Grubu Biçiminde: 4 adet.

2.2.1.5.3. Edat Grubu Biçiminde:

2.2.1.5.3.1. "Gibi"li Edat Grubuyla: 5 adet.

2.2.1.5.3.2. "Göre"li Edat Grubuyla: Tespit Edilemedi.

2.2.1.5.3.3. "Kadar"lı Edat Grubuyla: 1 adet.

2.21.5.3.4. "Ait", "Doğru", "İçin", "İlişkin", "Karşı" Edat Gruplarıyla: Tespit Edilemedi.

2.2.1.5.4. Sıfat-fiil Grubu Biçiminde:

2.2.1.5.4.1. -An sıfat-fiil eki ile: 69 adet.

2.2.1.5.4.2. -AsI sıfat-fiil eki ile: Tespit Edilemedi.

2.2.1.5.4.3. -mAz sıfat-fiil eki ile: 1 adet.

2.1.5.4.4. -Ar sıfat-fiil eki ile: 1 adet.

2.2.1.5.4.5. -DIk sıfat-fiil eki ile: 26 adet.

2.2.1.5.4.6. -AcAk sıfat-fiil eki ile: 9 adet.

2.2.1.5.4.7. -mIş sıfat-fiil eki ile: 12 adet.

2.2.2. İŞLEVLERİNE GÖRE SIFATLAR:

2.2.2.1. Nitelik Sıfatları: 289 adet.

2.2.2.1.1. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme:

2.2.2.1.1.1. Eşitlik Derecesi: 6 adet.

2.2.2.1.1.2. Üstünlük Derecesi: 4 adet.

2.2.2.1.1.3. Aşırılık Derecesi: 9 adet.

2.2.2.1.1.4. En Üstünlük Derecesi: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2. Belirtme Sıfatları:

2.2.2.2.1. İşaret Sıfatları:

2.2.2.2.1.1. "Bu" İşaret Sıfatı İle: 31 adet.

2.2.2.2.1.2. "Şu" İşaret Sıfatı İle: 14 adet.

2.2.2.2.1.3. "O" İşaret Sıfatı İle: 15 adet.

2.2.2.2.2. Sayı Sıfatları:

2.2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları: 24 adet.

2.2.2.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.4. Kesirli Sayı Sıfatları: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2.3. Soru Sıfatları: 2 adet.

2.2.2.2.4. Belirsizlik Sıfatları: 121 adet.

2.2.3. Sıfatların Duyu Organlarına Göre Dağılımı:

2.2.3.1. Görme Duyusuna Göre: 107 adet.

2.2.3.2. Dokunma Duyusuna Göre: 14 adet.

2.2.3.3. İşitme Duyusuna Göre: 4 adet.

2.2.3.4. Tatma Duyusuna Göre: 6 adet.

2.2.3.5. Koklama Duyusuna Göre: 2 adet.

2.2.3.6. Bir Sıfatın Birden Fazla Duyu Organına Hitap Etmesi: 12 adet.

2.2.5. Sıfat Tamlamasının Özne Görevinde Kullanılması: 60 adet.

2.2.6. Sıfat Tamlamasının Yüklem Görevinde Kullanılması: 24 adet.

2.2.7. Sıfat Tamlamasının Nesne Görevinde Kullanılması: 115 adet.

2.2.8. Sıfat Tamlamasının Yer Tamlayıcısı Görevinde Kullanılması: 65 adet.

2.2.9. Sıfat Tamlamasının Zarf Tümleci Görevinde Kullanılması: 58 adet.

2.2.10. Birden Fazla Sıfatın Bir İsmi Nitelemesi: 27 adet.

2.2.11.Birden Fazla İsmin Bir sıfat Tarafından Nitelenmesi: 4 adet.

2.2.12. Birden Fazla Sıfatın Birden Fazla İsmi Nitelemesi: 3 adet.

2.2.13. Sıfatın Unvan Olması: Tespit Edilemedi.

3. Edebiyat alanında yazarların dil ve üsluplarına hareket katmak için en çok tercih ettiği yollardan birisi tasvirdir.[60] Üsluplarını incelediğimiz iki yazar da sıfat tamlamalarından oldukça yararlanmıştır. Yukarıdaki verilere bakıldığında Orhan Pamuk'un Emine Işınsu'ya göre çok daha fazla sıfat tamlaması kullanmış olduğu

[60] Bünyamin SARIKAYA, "Sevgi Soysal'ın Öykülerinin Dil - Üslûp ve Cümle Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Mart 2016, S.5/1, s.351-370

görülüyor. Orhan Pamuk'ta birden fazla sıfatın bir ismi nitelediği durumları ve iç içe kullanılan sıfat tamlamalarının daha çok olduğunu tespit ettik. Orhan Pamuk'un bu şekilde sıfatları sıkça kullanması onun yalın bir anlatımı tercih etmediğini, aksine ayrıntılara önem verdiğini göstermektedir. Pamuk, bir duruma ve eyleme dikkat çekmekten çok o durumda veya eylemde bulunan eşyanın ve insanın ne yaptığına değil, nasıl yaptığına, görünüş özelliklerine odaklanmaktadır.

Ama gözünü kırpmadan bütün sınıfı bir solukta falakadan geçiren, *bir tokatla oğlanı bayıltan* ***hoca*** *bir türlü gelip tavandan akan sular için kendisini cezalandırmıyordu. (CO.11/16)*

Her sabah yaptığı gibi hızlı ve sinirli adımlarla *arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)*

... bu sırada yatakta ***sırtını yastığa dayayarak yatan Nusret'i*** *gördü. (CO.24/11)*

... ***bir dakikasını bile boşa harcamak istemediği şu araba gezisinden*** *eksiksiz bir tat çıkarmak için pencereden dışarısını seyretmeye koyuldu. (CO.37/9)*

Emine Işınsu ise, Orhan Pamuk'a göre daha az sıfat kullanmış ve biraz daha yalın, sürükleyici ve akıcı bir üslup tercih etmiştir. Gökhan Ölke'ye göre, *"bir yazarın sıfatlara az yer vermesi, o yazarın ayrıntılara değil de esas olana önem verdiğini göstermektedir."*[61] Işınsu, bireylerin nasıl göründüğünden çok onların his dünyalarını da nitelemeye çalışmaktadır.

Korkak, işe yaramaz erkek *olacağına,* ***cesur, akıllı kız*** *olsun. (ÇB.20/8)*

Ayrıca önemli bir ayrıntı olarak görme duyusuna yönelik somut sıfatların kullanımının Orhan Pamuk'ta daha fazla olduğunu tespit ettik.

---

[61] Gökhan ÖLKER, "Mustafa Kutlu'nun 'Kara Kumudur Kalan' Adlı Hikâyesi Üzerine Bir Dil ve Üslûp Değerlendirmesi" http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/viewFile/494/476

*Dışarıda **tuhaf bir ışık ve sis** vardı. (CO.11/29)*

*Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o **yeni ve temiz pantolonla ceketi**, yakası kolalı kartonlaşmış gömleği ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)*

*Sonra Şükrü Paşa'nın konağına gideceğini hatırlayıp, o yeni ve temiz pantolonla ceketi, **yakası kolalı kartonlaşmış gömleği** ve zarif bulduğu kravatı taktı. (CO.12/1)*

4. İki yazar da en çok basit sıfatı tercih etmiştir. Bu kullanım sıklığı çoktan aza doğru türemiş sıfat, birleşik sıfat, pekiştirme sıfatı şeklinde devam etmektedir.

*O **ince,** zarif **saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)*

*O ince, **zarif saplardaki** kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler. (ÇB.8/4)*

*"**Sıcak bir gün** olacak!" (CO.12/9)*

*Haseki'de ondan daha çok yakın akrabaları olmasına rağmen hayatına daha az karışacağını düşünerek **bu kadını** yanına almıştı. (CO.12/28)*

*Toprağın suyla karışıp bıçaklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde **ürkek bir sevinçle** titrerler. (ÇB.8/2)*

*Süslü dallar, **çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır.** (ÇB.8/14)*

*Başını **ıslak yastıktan** kaldırıp doğruldu. (CO.11/6)*

***Tavandan akan tuzlu sular** benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)*

*Babam, **birkaç gün** eve gelmemiş, ... (ÇB.24/28)*

*Kadın **birkaç saniye** durakladı, ... (ÇB.37/19)*

*Yirmi beş yaşında Aksaray'da küçük bir nalbur dükkânı açmış, **birkaç yıl** sonra da Sirkeci'deki dükkâna taşınmıştı. (CO.19/7)*

*Bu **alçakgönüllü hareketinin** çalışanlarda saygı ve utanç uyandırdığını görünce kendi masasına döndü. (CO.16/16)*

*İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan **pembemsi** beyaz **yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)*

*... **yüzü bembeyazdı**. (ÇB.22/4)*

*Ağabeyi'nin bütün arkadaşları gibi, önce Nusret'i hatırlatan Cevdet'i görünce neşelenmiş, sonra karşısındakinin **bambaşka biri** olduğunu anlayarak kaşlarını çatmıştı. (CO.18/19)*

***Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz,** pırıl pırıldı. (CO.25/14)*

5. Tekrar grubu biçimde kurulan sıfat tamlamaları iki yazarda da sadece bir adet görülürken, ikileme grubu biçimindeki sıfat tamlamalarının kullanımı Orhan Pamuk'ta nispeten daha fazladır. Bu da gözleme önem veren Orhan Pamuk'un ayrıntılara vurgu yapmak istemesinden kaynaklanabilir.

*... **yarım yamalak bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)*

*... köprünün üzerine **pırıl pırıl bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)*

Emine Işınsu'nun ikileme kullanımının daha çok mecazen yapıldığını tespit ettik. Yani Orhan Pamuk daha somut ve gözle görülebilen nesneleri vurgulamak için ikileme kullanırken, Emine Işınsu yapılan eylemi vurgulamak amacıyla daha soyut manada ikileme kullanmayı tercih etmiştir.

*... **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)*

*... **çığlık çığlık köy baskınlarında**... (ÇB.14/28)*

6. Eserlerde sıfat tamlamalarının ardından gelen edat kullanımı, iki yazar da hemen hemen eşit şekilde tercih etmiştir. İki yazar da en çok "gibi" edat kullanımını tercih ederken, "göre" ve "ait", "doğru", "İçin", "ilişkin", "karşı" edat kullanımlarını hiç tercih etmemiştir. Orhan Pamuk Emine Işınsu'dan farklı olarak ise bir cümlede "kadar" edatını kullanmışıtır.

***Tüy gibi, kelebek gibiydiler**... (ÇB.11/19)*

***Umut soluğu gibi bir şey**... (ÇB.14/24)*

*Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada **ana-oğul gibiydiler**. (CO.12/26)*

*Sonra her Fransızca okuyuşunda yaptığı gibi, bu dili öğrenmek için nasıl çaba harcadığını, özel hocaya verdiği paraları, özel hocayla birlikte okudukları kitaptaki aileyi, **yalın cümlelerle günlük hayatı anlatan o güzel Fransız ailesi gibi bir aile** ve eve duyduğu özlemi hatırladı. (CO.15/22)*

***Saçma denecek kadar beyaz, tertemiz bir havluyla** ağır ağır ellerini kuruluyordu. (CO.30/1)*

7. Sıfat-fiil grubu biçiminde oluşturulan sıfat tamlamalarını kullanmayı Orhan Pamuk daha fazla tercih etmiştir. İki yazarda da bu kullanımlardan en çok "-An" sıfat-fiil eki ile yapılan sıfat tamlamaları oluşturulurken bu sıralamayı "-DIk" ve "-mIş" ekleri ile kurulan sıfat-fiil grupları takip etmektedir. Emine Işınsu "-AcAk" ve "-Ar" sıfat-fiil eklerini hiç kullanmazken, Orhan Pamuk bu ekleri az da olsa kullanmayı tercih etmiştir. Emine Işınsu "-mIş" sıfat-fil ekini iki yerde kullanırken Orhan Pamuk yalnızca bir yerde kullanmıştır. "-AsI" sıfat-fiil ekini ise iki yazar da kullanmayı tercih etmemiştir.

***Kolunun yeniyle bıyıklarına yapışan çorba bulaşıklarını** sildiğini, buğulu buğulu gördüm. (ÇB.19/23)*

Kış günleri bile sokaklardaki çeşmenin önünde soyunup ***buz gibi suyla yıkanan al yanaklı Alman askerleri****… Türklerin tümüne "Mehmet" derlermiş… (ÇB.35/23)*

Alman ordusu, ***amacı ufka varmak olan koca bir tank*** *gibiydi. (ÇB.35/32)*

Kimsesiz ve yoksul olan kadın *ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında dört odalı küçük ahşap evin ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)*

Yokuş aşağı inen arabayla *birlikte hafif hafif sallanıyordu. (CO.14/8)*

Sonra, ***yiyeceği bitince boşalan eline hüzünle bakan bir çocuk*** *gibi, parmaklarına baktı. (CO.14/11)*

Sebebini hiç bilmediğim bir suçluluk *hissediyordum. (ÇB.11/1)*

Hiçbir zaman açık seçik hâle getiremediğim bir sualle *bunalmıştım. (ÇB.21/9)*

Doğurduğum*, canımdan, kanımdan etimden kopan* ***şu kızan****! Uğruna, günümü, gecemi, bütün bir ömrümü telef ettiğim. (ÇB.23/18)*

Çok sevdiği vişne reçelli ekmeği *ısırırken, … (CO.13/29)*

Evliliği, ***yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını****, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)*

Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, kuracağı aileyi, ***iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını*** *hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)*

Hafızamın köşesine gömülüp kalmış bir hatıra *kımıldayıp, canlandı. (ÇB.7/5)*

*Süslü dallar, çocuklardan analara verilen **onaylanmış armağandır.** (ÇB.8/14)*

***Damarları mor mor kabarmış**, derisi çatlamış, **koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)*

*... yan yatmış tekneler, **paslanmış dubalar** gözüküyordu. (CO.20/38)*

*... **yan yatmış tekneler**, paslanmış dubalar gözüküyordu. (CO.20/38)*

***Parmaklıklara yaslanmış çocuklar** geriye bakıyordu. (CO.21/11)*

*Korkak, **işe yaramaz erkek** olacağına, cesur, akıllı kız olsun. (ÇB.20/8)*

*Yedeğine alsaydı, **varılmaz ufka** o saat varırdı. (ÇB.36/7)*

*Üzerinde onu her zaman koruyan **görünmez bir zırh** varmış gibi rahat ve sakin hissediyordu kendini. (CO.19/30)*

*Bunları hatırlamak, özellikle **o Fransız ailesinin günlük hayatına benzer bir hayatı** kuracağını, günün ilk sigarasıyla dumanlanmış aklında canlandırmak çok hoştu. (CO.15/26)*

*Evliliği, yıllardır hayalini kurduğu yeni hayatını, satın alacağı evi, **kuracağı aileyi**, iki kere yüzünü gördüğü nişanlısını hatırlayınca neşelendi. (CO.13/34)*

*Burada, **baştezgâhtar sayılabilecek orta yaşlı bir Arnavut'la** bir süre konuştu. (CO.16/9)*

8. Nitelik sıfatlarının kullanımının Orhan Pamuk'ta daha fazla olduğunu tespit ettik. Bu durum bize Orhan Pamuk'un detayları nitelikleriyle okuyucuya aktarma konusunda hassas olduğunu düşündürmektedir. 3. maddede de belirttiğimiz üzere Orhan Pamuk insanların ve eşyaların nasıl göründüğüne önem vermektedir. Gözlem gücü kuvvetli olduğu için gördüğünü tüm özellikleriyle ve nitelikleriyle

anlatmayı tercih etmektedir. Bu nedenle de kendisinin hayalinde oluşturduğu veya gördüğü o eşyayı ve nesneyi tüm detaylarıyla anlatarak okuyucunun da hayal dünyasında imgelemesini istemektedir.

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan *uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)*

Vahşetin değişik yüzlü tohumları *gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış öyle bekliyordum. (ÇB.9/1)*

Tasarladığı evlilik hayatı*, ev işlerini gören insanlarla ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/35)*

Tasarladığı evlilik hayatı, ***ev işlerini gören insanlarla*** *ilişkisinin, efendi-hizmetçi ilişkisi olması gerektiğini hissettiriyor, buradaki ana-oğul ilişkisinin bu hayata uymayacağını seziyordu. (CO.12/36)*

9. Sıfatlarda karşılaştırma ve derecelendirme kullanımının Orhan Pamuk'ta daha fazla olduğunu tespit ettik. Bu kategoride Emine Işınsu "eşitlik" derecesini fazla kullanırken Orhan Pamuk "aşırılık" derecesini fazla kullanmıştır. Emine Işınsu farklı olarak "en üstünlük" derecesini, Orhan Pamuk ise "üstünlük" derecesini kullanmayı tercih etmiştir. İki yazarın da farklı şekillerle de olsa derecelendirme sıfatlarının kullanmayı tercih etmesi bize eylemlerin, insanların veya eşyaların özelliklerini abartarak anlatmayı sevdiklerini göstermektedir.

Tüy gibi, kelebek gibiydiler*… (ÇB.11/19)*

Çok uzak bir akraba olan bu kadınla, burada ***ana-oğul gibiydiler****. (CO.12/26)*

Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan ***daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını****, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)*

*Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)*

***Çok uzak bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)*

*Farkında olduğum **en belirli duygu**, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)*

10. İşaret sıfatlarını en çok Orhan Pamuk kullanmıştır. Bu kategorideki sıfatların en çoktan en aza doğru kullanımları Orhan Pamuk'ta "bu", "o", "şu" işaret sıfatları şeklindeyken Emine Işınsu da ise bu kullanımlar çoktan aza doğru "o", "bu", "şu" işaret sıfatları şeklindedir.

11. Sayı sıfatlarının kullanımı Orhan Pamuk'ta daha fazladır. Ancak Orhan Pamuk, yalnızca "asıl sayı sıfatları"nı kullanırken Emine Işınsu birer adet de olsa "sıra sayı sıfatları", "üleştirme sayı sıfatları" ve "kesirli sayı sıfatları"nı da kullanmıştır. İki yazar da "topluluk sayı sıfatları"nı kullanmayı tercih etmemiştir.

*"Allah'ım bu **ikinci suç!** ... (ÇB.37/1)*

*Kırda, öğrenciler, ak çiçekleri koparıp **birer ince dala** dizerler. (ÇB.8/13)*

*...**yarı açık gözleri** hep kapıdaymış. (ÇB.24/32)*

12. Soru sıfatlarının kullanımını Emine Işınsu Orhan Pamuk'a göre nispeten daha fazla tercih etmiştir.

13. Belirsizlik sıfatlarının kullanımı Orhan Pamuk'ta daha fazladır.

14. Sıfatların duyu organlarına göre dağılımlarını incelediğimizde iki yazarın da beş duyu organına yer verdiğini tespit ettik. Özellikle iki yazarda da en fazla sıfatların görme duyusuna hitap etmesi durumu kullanılmıştır. Görme duyusuyla ilgili sıfatları tercih etmişlerdir. Ancak bu kullanımlar Orhan Pamuk'ta daha fazladır.

Sıfatların duyu organlarına göre dağılımına bakıldığında iki yazarda da somut sıfatların daha fazla kullanıldığı sonucuna vardık.

Yine saçları alnına dökülmüştü, ***kızıl-kumral iri bukleler****… (ÇB.9/5)*

Küçük masa aynasında *kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi. (CO.12/3)*

… bi de ***yün kuşak*** *sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)*

Sıcaktan ve üzerindeki ***ağır elbiselerden*** *terliyordu. (CO.18/1)*

… tekrarladı, hem de ***pek yüksek bir sesle****: (ÇB.37/24)*

Sonra bir bahçede ***konuşan çocukları*** *dinledi. (CO.34/7)*

Minicik ***taze yapraklarıyla*** *kavak ağaçları, … (ÇB.34/12)*

Tavandan akan tuzlu sular *benim alnımdan ve göğsümden dökülüyor, bütün odaya yayılıyordu. (CO.11/9)*

Tütün kokulu soluğu *sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)*

O ***pis kokulu sigaralardan*** *içen adama yedi buçukta gelip kendisini Serkldoryan Kulübü'nün kapısından almasını söyledi. (CO.38/18)*

15. Bir sıfatın birden fazla duyu organına göre dağılması durumu Orhan Pamuk'ta daha fazladır. Öyle ki Emine Işınsu bu duruma uygun yalnızca bir örnek tespit edebildik.

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, *yüzümü okşar gibiydi. (ÇB.13/21)* (koklama + dokunma)

Çok sevdiği ***vişne reçelli ekmeği*** *ısırırken, … (CO.13/29) (koklama + tatma + görme)*

*Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o **salçalı et yemeğinden** ve zeytinyağlı patlıcan silkmesinden istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/17) (koklama + tatma + görme)*

*Alışkanlıklarını oluşturmanın heyecanıyla, önce, çok sevdiği o salçalı et yemeğinden ve **zeytinyağlı patlıcan silkmesinden** istedi, ihtiyatlı bir deneyi göze alıp tatlı olarak supanglez denilen şeyden istemeye karar verdi. (CO.40/18) (koklama + tatma + görme)*

16. Sıfat tamlamaları iki yazarda da en çok nesne, en az yüklem görevinde kullanılmıştır. Bu durum bize yazarlarımızın bir eyleme, bir harekete değil de daha ziyade eşyanın ve insanın niteliğine, görünüşüne, dokusuna, odaklandığını eşyalar ve insanlar hakkında daha fazla detaylara yer vererek okuyucunun hayal dünyasını harekete geçirmeye çalıştıklarını göstermektedir.

*İncecik beyaz saplarını**, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını** gördüm. (ÇB.11/19)*

***Damarları mor mor kaparmış, derisi çatlamış, koca ellerini** ovuşturdu: (ÇB.13/22)*

*Cevdet Bey, **bu mahallede olduğundan daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını,** nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)*

*... ama **sürücüsü ve ahır masraflarıyla iyice pahalıya oturan bir araba** da satın almak ticari hesaplarına uymuyordu. (CO.13/28)*

17. Birden fazla sıfatın bir ismi nitelediği ya da birden fazla sıfatın birden fazla ismi nitelediği girişik kullanımlar Orhan Pamuk tarafından daha çok kullanılmıştır. Bu durum Orhan Pamuk'un bir eşyanın özelliklerini anlatırken daha fazla ayrıntıya yer verdiğini gösterir.

*Her sabah yaptığı gibi **hızlı ve sinirli adımlarla** arkadaki masaya gidip oturdu. (CO.15/3)*

*Ona üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı göstererek, müşterinin her zaman **düzenli ve boş bir tezgâh** görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)*

*Köprünün orta yerinde **koca şapkalı, iri yapılı bir adamla** yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, ... (CO.21/4)*

*Bu sırada içeri **iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam** girdi ve ... (CO.29/9)*

*Bir köşede **yeni yıkanmış, ütülenmiş çarşaflar, gömlekler** vardı. (CO.25/13)*

***Eşya, duvarlar, pencereler her yer tertemiz, pırıl pırıldı**. (CO.25/14)*

18. Sıfatın unvan olma durumu Emine Işınsu tarafından yalnızca bir örnekte kullanılmıştır.

***Çakır İsmail** silâha güvenenlerden, ortaya fırlayıp, vuruşmak istiyor; sabotaj, baskın taraftarı. (ÇB.16/12)*

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ZAMAN ZARFLARI

Zarflar fiillerin ve sıfatların önüne gelerek kılış, oluş veya vasıfları açıklayan ya da değiştiren kelimelerdir.[62]

Muharrem Ergin, zarfların kelime gruplarında sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın mânâsını değiştiren isimlere verilen ad olduğunu ifade edip, zaman, yer, hal ve miktar isimleri olduklarını açıklamış ve tek başlarına kullanılmaya elverişli olmadıklarını, sıklıkla fiillerle birlikte kullanıldıklarını belirtmiştir.[63]

Zarfların zaman, tarz, sebep, miktar, yön, vasıta ve şart bildirerek yüklemi tamamlayan cümle ögesi olduklarını açıklayan Leyla Karahan, cümlenin genelde yardımcı ögesi olduklarını ve cümle tahlillerinde yükleme sorulan nasıl, ne zaman, ne ile, kiminle, hangi şartlarda, kim tarafından, niçin, ne kadar, hangi yöne gibi soruların zarf ögesini bulmayı kolaylaştırdığını belirtmiştir. [64]

Kerime Üstünova, eylemle zaman, durum, nedenlik, nicelik, yer-yön, soru vb. ilişkilere giren dil birimlerinin zarf tümleci adı altıda değerlendirildiğini ifade etmiştir.[65]

Zarfları *"fiillerin, sıfatların, sıfat-fiillerin ve görev bakımından zarf niteliğindeki kelimelerin anlamlarını zaman, ölçü, niteleme, yer, yön gibi çeşitli bakımlardan etkileyerek daha belirgin duruma getiren veya sınırlayan kelime türü."*[66] olarak tanımlayan Zeynep Korkmaz ise Türkiye Türkçesinde zarf olan kelimelerin oldukça az olduğunu vurgulamıştır. Onun ifadesiyle zarflar, genellikle ad, sıfat, zamir, gibi öteki kelime sınıflarından alınan sözlerle kurulmuştur. Bu bakımdan, bunlar yalın durumlar ile aslında birer addır diyen Korkmaz, zarfları adlardan ayırmanın zor olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla Korkmaz'a göre bir

[62] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s.371.
[63] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.258.
[64] Leylâ KARAHAN, *a.g.e,* s.32.
[65] Kerime ÜSTÜNOVA, *a.g.e.,* s.224.
[66] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, ..., s.178

sıfata ya da bir ada zarf niteliği kazandıran, onların dildeki kullanış biçimleri ve yüklendikleri görevlerdir.[67]

Zarflar, gramerciler tarafından genellikle tarz zarfları, yer-yön zarfları, azlık-çokluk (miktar zarfları), soru zarfları zaman zarfları olmak üzere beşe ayrılmaktadır.

Tarz Zarfları

Bir oluş veya kılışın oluşma biçimini belirten zarflara denir.[68]

Tarz zarflarını "Hal Zarfları" başlığı altında veren Muharrem Ergin, bu tür zarfların hal, tavır, nasıllık, nicelik ifade eden isim hal zarfı olarak kullanılabileceklerini açıklamıştır.[69]

Zeynep Korkmaz'a göre ise Türk dilindeki zarfların büyük bir kısmını oluşturan tarz zarfları, bir eylemin niteliğini, nasıl ve hangi durumda olduğunu bildirir. Korkmaz bu zarfları kendi içlerinde nitelik bildirme zarfları ve durum bildirme zarfları olmak üzere ikiye ayırmıştır.[70]

Yer-Yön Zarfları

Bir kılış veya oluşun mekân içindeki yerini ve yönünü belirten zarflara denir.[71]

Muharrem Ergin bu zarfları boşlukta bir yer ifade eden yer isimleri olarak açıklamış ve sayılarının çok olmadığını belirtmiştir.[72]

---

[67] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.427.
[68] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.374
[69] Muharrem ERGİN, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, …, s.302
[70] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.464
[71] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.373
[72] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin, Türk Dil Bilgisi*, …, s.259

Bu gruba giren zarfların fiildeki oluş ve kılışın yerine ve yönünü belirleyen zarflar olduğunu açıklayan Zeynep Korkmaz, yer ve yön gösteren kelimelerin bazı ad çekim eklerini alarak zarflaştıklarını da eklemiştir.[73]

Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları

"*Azlık-çokluk zarfları, bir sıfatın, bir zarfın veya fiildeki oluş ve kılışın miktarını, ölçüsünü ve derecesini belirleyen zarflardır.*"[74]

Soru Zarfları

"*Soru zarfları, fiildeki oluş ve kılışı çeşitli yönlerden soru yoluyla belirleyen zarflardır: hani, nasıl, ne, ne denli, ne biçim, neden, nerede, nerden, ne kadar, nice, niçin gibi*."[75]

Zaman Zarfları

Bir oluş ve kılışın zaman içinde yerini göstermeye yarayan zarflara denir.[76]

Görüldüğü gibi zarfların çok çeşitli olması nedeniyle, biz bu çalışmamızı yaparken ilgili kitaplardan sadece zaman zarflarını incelemeyi ve karşılaştırmayı daha uygun gördük. İncelemelerimizi yaparken Zeynep Korkmaz'ın "*bir oluş ve kılışın zaman içindeki yerini bildiren, daha açık bir anlatımla fiillerin, sıfat-fiillerin*

[73] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.462
[74] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.478
[75] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.482
[76] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.374.

anlamlarını zaman açısından belirleyen, sınırlandıran veya kesinleştiren sözlerdir." [77] tanımlamasından yola çıktık.

Tezin hacmini daha fazla büyütmemek adına ve üslup özelliklerini iyi yansıtacağını düşündüğümüz için Emine Işınsu'nun Çiçekler Büyür adlı kitabından 286-316 sayfa aralığı ile Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabından 290-320 sayfa aralığında yalnızca zaman zarflarını tespit ettik ve karşılaştırdık. İncelememiz sonucunda şu şekilde bir tasnif yapmayı uygun gördük: 1.Zaman Adlarıyla Yapılan Zaman Zarfları, 2.Zarf-fiil Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları, 3.Hal Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları, 4.İsim ve Sıfat Tamlamalarıyla Yapılan Zaman Zarfları, 5.Edatlarla Yapılan Zaman Zarfları, 6.İkileme Yoluyla Yapılan Zaman Zarfları, 7.Bildirme Hali Ekinin Zaman İfade Etmesi, 8.Şart Ekinin Zaman İfade etmesi.

Yukarıda da saydığımız maddeler doğrultusunda iki kitaptaki zaman zarfları ve çıkan sonuçlar, aşağıdaki gibidir:

3.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA ZAMAN ZARFLARI

3.1.1. Zaman Adlarıyla Yapılan Zaman Zarfları

Şimdi artık, bizim evin önünden geçmemeye dikkat ediyorum. (ÇB.286/17)

O dakka ölürdüm! (ÇB.286/27)

Seni getiren otobüs uzaktan göründüğü zaman, soluğum kesilecek, öyle bekleyeceğim, ancak bana yaklaştığın, bana değdiğin zaman nefes almaya başlayacağım. (ÇB.286/30)

Öğlenleri yemek molası verilir, … (ÇB.287/4)

---

[77] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.460.

Ve **alıp götürdükleri zaman**, aklın takılıkalır o bir üzüm tanesine." (ÇB.287/14)

Şimdi yağmur çiseliyor, … (ÇB.287/16)

Gündüzleri ben işe gidiyorum, o komsomol sekreteriyle beraber oluyor. (ÇB.288/25)

Şu bir hafta içinde sabahlara kadar konuştuğumuz oldu, … (ÇB.289/5)

Şimdi ne olmuş İlay, … (ÇB.289/24)

... şimdi uyandı, **şimdi** yüzünü yıkıyor, kahvaltı ediyor, acaba ne yiyor?. (ÇB.290/26)

Aç sayılmam, **akşamları** iyi yiyorum, tutuyor. (ÇB.291/4)

İşte **bir haftadır** çok merak ettiğim, fakat açmaya korktuğum konu, … (ÇB.292/29)

Doğru sevdim seni, düşündüm seni bu **üç yıl boyu**. (ÇB.293/61)

… hemen **her gece** oturup, senin hakkında teferruatlı bir rapor hazırlayabilirdim. (ÇB.294/5)

Bir haftadır yavaştan, sezdirmeden yoklamaya çalışıyorum, … (ÇB.294/12)

İşte **bugün** biraz açık konuşunca, kızıp bana, kaçtın! (ÇB.294/17)

Sabahın ilk aklığında, bizi bağlara götürecek kamyonların orada rastladım Mehmet Ali'ye, … (ÇB.295/9)

Bugün konuşacağım seninle, her şeyi anlatacağım. (ÇB.295/13)

… **şimdi** bu işler serbest … (ÇB.295/22)

Yarın karnını doldurursa; piç doğurur, piç! (ÇB.295/28)

Ama **o günler** beni Mehmet Ali'den ayıracak hiçbir fikre katlanamadığım için üzerinde düşünmüyorum. (ÇB.296/11)

Bütün gün bana neler anlatacağını merak ettim, … (ÇB.296/13)

Babamı savunduğum ve de sonra Stefan'ın teklifini reddettiğim zaman, ha onu bilmezsin galiba... (ÇB.298/15)

Şimdi öp beni. (ÇB.298/20)

… **o zaman** bana faydalı olan sensin demiştin. (ÇB.299/22)

Şu bir hafta yanı başında, sensiz kaldım Mehmet Ali… (ÇB.299/27)

Biliyor musun **her bahar**, yeniden büyüyor akçabardaklar. (ÇB.301/20)

Ama **şimdi** öğrendin. (ÇB.301/24)

Ertesi sabah, kapının önünde bekleyen küçük Mehmet'ti. (ÇB.301/28)

Mehmet Ali geldiği zaman giymek üzere, beyaz çiçekli basma dilmiştim, … (ÇB.303/8)

… **o akşam** onu çıkarıp eski elbisemi giydim. (ÇB.303/9)

Bazı geceler uykudan uyanır, kıvranırdım, … (ÇB.304/25)

Şimdi güçlü olduğumu görmüyor musun, … (ÇB.305/9)

Son akşam, ırmağın oraya gittik, … (ÇB.306/24)

Mehmet Ali, izin almış benim için, **iki saat** erken bıraktılar. (ÇB.306/25)

Aslında **bu son akşam** ondan beklediğim bir küçük umuttu. (ÇB.307/5)

Hâlâ o yasak kitaplardan okuduğun oluyor mu İlay? (ÇB.307/8)

Olamayacağına göre bırak **şimdi** bunu. (ÇB.309/15)

Mehmet Ali geldiği zaman, hemen evleneceğiz. (ÇB.310/6)

Haftada bir iki gece, Rıza ile eve geliyorlar, … (ÇB.311/2)

Sadece **birkaç ay**! (ÇB.312/8)

Her akşam buluştuğunuz zaman bunları sana anlatmıştır diye tahmin ettim, … (ÇB.314/2)

Neyse**, şimdi** bize kalan, seni ona lâyık bir eş yapmak! (ÇB.314/27)

Yanından ayrılıp da, kendimi sokağa attığım zaman, tam sersemlemiştim; … (ÇB.315/23)

Hâlâ benden ne bekleyebilir bu adamlar? (ÇB.316/1)

Hemen değil, kuşkulanır. (ÇB.316/8)

Allah kahretsin sırası mı **şimdi** okulu tarif etmenin, … (ÇB.316/26)

3.1.2. Zarf-fiil Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları

3.1.2.1. -IncA zarf-fiil eki ile

Ne de olsa **evlenince** bir şeyler almak gerekecek, … (ÇB.286/21)

Şöyle bir **bakınca** gurur duyuyorum, … (ÇB.287/11)

Kalemi **alınca** elime, emre nasıl aykırı hareket ettiğimi düşünüp, vazgeçtim. (ÇB.294/6)

İşte bugün biraz açık **konuşunca**, kızıp bana, kaçtın! (ÇB.294/17)

Bir akşam kamyondan **inince**, Belediye'de hademelik eden Vasil çıktı karşıma, … (ÇB.311/6)

3.1.2.2. -ken zarf-fiil eki ile

Çıkarken birkaç parça eşya almamıza müsaade ettiler. (ÇB.286/8)

Kapıyı **örterken** içim titriyordu, … (ÇB.286/12)

Derken patlayıverdim: … (ÇB.289/19)

Kumçov'a bütün bunları **anlatırken**, hayallerin ötesinde, emindim değişmiş olduğuna. (ÇB.293/29)

Ben, dedim usulca, kendi hakkımda karar verebilirim, şu toprağın üstünde **çürürken!** (ÇB.300/15)

Beyaz çiçekliyi **katlarken**, artık onu hiç giyemeyeceğimi biliyordum, … (ÇB.303/10)

Kalkardım yataktan, **derken** Con Ahmet'in arkamdan gelip, bana mâni olacağını düşünürdüm, … (ÇB.304/27)

3.1.2.3. -AlI zarf-fiil eki ile

… komünistlik **geleli** her şeye yasak kondu, … (ÇB.296/1)

3.1.2.4. … -Ar … -mAz zarf-fiil eki ile

Bu lâfı **eder etmez** durup, yüzüme baktı, … (ÇB.303/17)

3.1.3. Hal Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları

O günlerde ninelerin ak tülbentleri hep dolaştı evin içinde, … (ÇB.286/4)

"Kızanım **ikide bir** gelip yoklayıver evi. (ÇB.286/5)

Mehmet Ali, sevdiğim, meğer en zoru **şu günlerde** hep dönebileceğini düşünerek beklemekmiş! (ÇB.287/2)

Akşama bekleyeceğim seni ak çiçeğim, … (ÇB.288/16)

Şu **bir hafta içinde** sabahlara kadar konuştuğumuz oldu, … (ÇB.289/5)

On günlük **tatilden sonra**, tekrar Şumnu'ya gidecekmiş, … (ÇB.289/8)

Bu **cevaptan sonra**, derinini eşelemeye lüzum yok, … (ÇB.290/4)

Meğer o **doğduğundan beri** borçluymuş Conov yoldaşa! (-DAn beri) (ÇB.291/10)

… fabrikayı **devletleştirdikten sonra** onu müdür yapmışlar, … (ÇB.291/22)

Bu mevsimde havanın bunca soğuk olması normal mi, … (ÇB.293/5)

Eskiden olsa kavga ederdin, … (ÇB.294/18)

Sabahın ilk aklığında, bizi bağlara götürecek kamyonların orada rastladım Mehmet Ali'ye, … (ÇB.295/9)

Eskiden ayıp sayılırdı bu işler, … (ÇB.295/18)

Benim dosyam **çoktan** kapandı. (ÇB.298/15)

… **Kamptan sonra** Şumnu'ya gelip orada okuyacağım! (ÇB.300/6)

… **kendini tanıdıktan sonra**; onları tanı. (ÇB.302/21)

Fakat ben, nişanlıma **söylemeden önce**, bir kere de Arif'e danışmak istedim. (ÇB.302/24)

Yani **çocukluğumda** başladı bu duygu, onların kabahati değil! (ÇB.304/12)

Yoo ak çiçeğim, **geldiğimden beri**, hep benden konuştuk, … (ÇB.308/1)

Deminden beri yalan söylediğim için suçluluk duyuyor, yüzümü ondan saklamak istiyordum, … (ÇB.308/9)

Haftada bir iki gece, Rıza ile eve geliyorlar, … (ÇB.311/2)

Peter Beron'dan mezun olduktan sonra, bir köye hem öğretmen, hem komsomol sekreteri olarak tayini imkân dâhilindeymiş. (ÇB.312/15)

Yoldaş Karov, şuraya **oturduğumdan beri** gerçekten çok şaşırttın beni, … ÇB.313/25)

3.1.4. İsim ve Sıfat Tamlamalarıyla Yapılan Zaman Zarfları

O günlerde ninelerin ak tülbentleri hep dolaştı evin içinde, … (ÇB.286/4)

O dakka ölürdüm! (ÇB.286/27)

Seni getiren otobüs uzaktan göründüğü zaman, soluğum kesilecek, öyle bekleyeceğim, ancak bana yaklaştığın, bana değdiğin zaman nefes almaya başlayacağım. (ÇB.286/30)

Mehmet Ali, sevdiğim, meğer en zoru **şu günlerde** hep dönebileceğini düşünerek beklemekmiş! (ÇB.287/2)

Ve **alıp götürdükleri zaman**, aklın takılıkalır o bir üzüm tanesine." (ÇB.287/14)

Şu bir hafta içinde sabahlara kadar konuştuğumuz oldu, … (ÇB.289/5)

On günlük tatilden sonra, tekrar Şumnu'ya gidecekmiş, … (ÇB.289/8)

Bu cevaptan sonra, derinini eşelemeye lüzum yok, … (ÇB.290/4)

İşte **bir haftadır** çok merak ettiğim, fakat açmaya korktuğum konu, … (ÇB.292/29)

Bu mevsimde havanın bunca soğuk olması normal mi, … (ÇB.293/5)

Doğru sevdim seni, düşündüm seni bu **üç yıl boyu**. (ÇB.293/61)

… hemen **her gece** oturup, senin hakkında teferruatlı bir rapor hazırlayabilirdim. (ÇB.294/5)

Bir haftadır yavaştan, sezdirmeden yoklamaya çalışıyorum, … (ÇB.294/12)

Sabahın ilk aklığında, bizi bağlara götürecek kamyonların orada rastladım Mehmet Ali'ye, … (ÇB.295/9)

Ama **o günler** beni Mehmet Ali'den ayıracak hiçbir fikre katlanamadığım için üzerinde düşünmüyorum. (ÇB.296/11)

Bütün gün bana neler anlatacağını merak ettim, … (ÇB.296/13)

Babamı savunduğum ve de sonra Stefan'ın teklifini reddettiğim zaman, ha onu bilmezsin galiba… (ÇB.298/15)

… **o zaman** bana faydalı olan sensin demiştin. (ÇB.299/22)

Şu bir hafta yanı başında, sensiz kaldım Mehmet Ali… (ÇB.299/27)

Son mevsim de kampa devam edersen, belki yüksek tahsile alırlar seni. (ÇB.299/28)

Biliyor musun **her bahar**, yeniden büyüyor akçabardaklar. (ÇB.301/20)

Ertesi sabah, kapının önünde bekleyen küçük Mehmet'ti. (ÇB.301/28)

Mehmet Ali geldiği zaman giymek üzere, beyaz çiçekli basma dilmiştim, … (ÇB.303/8)

… **o akşam** onu çıkarıp eski elbisemi giydim. (ÇB.303/9)

Bazı geceler uykudan uyanır, kıvranırdım, … (ÇB.304/25)

Son akşam, ırmağın oraya gittik, … (ÇB.306/24)

Mehmet Ali, izin almış benim için, **iki saat** erken bıraktılar. (ÇB.306/25)

Aslında **bu son akşam** ondan beklediğim bir küçük umuttu. (ÇB.307/5)

Mehmet Ali geldiği zaman, hemen evleneceğiz. (ÇB.310/6)

Sadece **birkaç ay**! (ÇB.312/8)

Her akşam buluştuğunuz zaman bunları sana anlatmıştır diye tahmin ettim, … (ÇB.314/2)

Yanından ayrılıp da, kendimi sokağa attığım zaman, tam sersemlemiştim; … (ÇB.315/23)

3.1.5. Edatlarla Yapılan Zaman Zarfları

Şimdi **artık**, bizim evin önünden geçmemeye dikkat ediyorum. (ÇB.286/17)

Yolun üzerinde cipi gördüm **önce**, … (ÇB.287/22)

… **bazı bazı** Arif de katılıyor aralarına. (ÇB.288/27)

On günlük **tatilden sonra**, tekrar Şumnu'ya gidecekmiş, … (ÇB.289/8)

Bu **cevaptan sonra**, derinini eşelemeye lüzum yok, … (ÇB.290/4)

Sonra derslere giriyorsun. (ÇB.290/30)

Meğer o **doğduğundan beri** borçluymuş Conov yoldaşa! (ÇB.291/10)

… fabrikayı **devletleştirdikten sonra** onu müdür yapmışlar, … (ÇB.291/22)

Ben kalkayım **artık**, geç oldu. (ÇB.293/9)

Anlatacağım, lütfen **önce** yemeğini ye. (ÇB.297/8)

… o, bu işleri bilmiyormuş **artık**, … (ÇB.297/23)

Sonra gel benim etime değer ver, kızlıkla ilgili töreyi düşün. (ÇB.299/8)

Artık dayanamayız, … (ÇB.299/29)

… **Kamptan sonra** Şumnu'ya gelip orada okuyacağım! (ÇB.300/6)

Bak **artık** dönemem İlay, … (ÇB.300/7)

… kendini **tanıdıktan sonra**; onları tanı. (-DAn sonra) (ÇB.302/21)

Fakat ben, nişanlıma **söylemeden önce**, bir kere de Arif'e danışmak istedim. (ÇB.302/24)

… **artık** onu hiç giyemeyeceğimi biliyordum, … (ÇB.303/11)

Asırlar önce bir adam bana dedi ki Mehmet Ali; (ÇB.304/5)

… ben a**rtık** kendi hakkımda karar veremem, … (ÇB.304/5)

Bazen de babamla birlikte köyü ateşe verdiğimizi hayal ederdim, … (ÇB.304/29)

…. **artık** ne Con Ahmet'in ne orospunun oğluyum, … (ÇB.305/10)

.... artık onlar sert, kaba görünümlü değil … (ÇB.306/16)

Artık sus, dedi. (ÇB.306/23)

Aa canım, daha ziyade Fatma'nın arkadaşı, **bazen** hep beraber geziyoruz, … (ÇB.307/26)

Yoo ak çiçeğim, **geldiğimden beri**, hep benden konuştuk, … (ÇB.308/1)

Deminden beri yalan söylediğim için suçluluk duyuyor, yüzümü ondan saklamak istiyordum, … (ÇB.308/9)

Önce çok iyi bir temizlemek lâzım evi, … (ÇB.310/8)

Arif, **artık** tam güvenilir adam olduğu için, onunla beraber görünmekten hiç çekindiğimiz yok! (ÇB.311/1)

Peter Beron'dan mezun olduktan sonra, bir köye hem öğretmen, hem komsomol sekreteri olarak tayini imkân dâhilindeymiş. (ÇB.312/15)

Yoldaş Karov, **şuraya oturduğumdan beri** gerçekten çok şaşırttın beni, … (ÇB.313/25)

… işte bu yüzden **artık** benimle çalışacaksın! (ÇB.314/10)

… **sonra** büyüklere tahsis edilen bazı günler olacak, … (ÇB.315/5)

3.1.6. İkileme Yoluyla Oluşturulan Zaman Zarfları

"Kızanım **ikide bir** gelip yoklayıver evi. (ÇB.286/5)

… **bazı bazı** Arif de katılıyor aralarına. (ÇB.288/27)

Bu lâfı **eder etmez** durup, yüzüme baktı, … (ÇB.303/17)

3.1.7. Bildirme Hali Ekinin Zaman İfade Etmesi

İşte **bir haftadır** çok merak ettiğim, fakat açmaya korktuğum konu, … (ÇB.292/29)

Bir haftadır yavaştan, sezdirmeden yoklamaya çalışıyorum, … (ÇB.294/12)

3.1.8. Şart Ekinin Zaman İfade Etmesi

Eskiden olsa kavga ederdin, … (ÇB.294/18)

3.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI KİTAPTA ZAMAN ZARFLARI

3.2.1. Zaman Adlarıyla Yapılan Zaman Zarfları

"**Şimdi** geldim!" (CO.290/34)

Cevdet Bey öleli **bir yıl** oluyordu, … (CO.294/11)

Demin içine bahar kokusunu çekerken gördüğü yeşilliklerin yerinde sarı, ölü, yoz otlar gördü. (CO.295/21)

Onlara **hemen** bir mektup yazacağım. (CO.296/22)

"**Bu sene** artık almazsın. (CO.296/32)

Ama **gelecek sene** alacaksın. (CO.296/33)

Masanın üzerindeki gazetelere, dergilere, kitaplara bakarken, "**Şimdi** kendimi yüreğimin coşkusuna bırakıyorum, hiç duymadığım şeyler duyuyorum ama alışacağım!" (CO.298/27)

"**O zaman** her şey aklımın önünde apaçık durur, … (CO.299/6)

Peki **şimdi** ne yapıyorum? (CO.299/9)

Şimdi başka bir insan oluyorum!" (CO.299/9)

Geçmişini düşündüğü zaman daha çok nefret uyanıyordu içinde. (CO.300/1)

Şimdi ise nefreti hedeflere yöneltmeye çalışıyordu. (CO.300/2)

… ama **şimdi** Muhittin onun bütün bu davranışlarında bir ikiyüzlülük olduğunu anlıyordu. (CO.300/8)

O gece, Türkçü öğretmen meyhaneden çıktıktan sonra Muhittin bir kadeh daha içki içmiş, sonra randevuevine gitmeden doğru evine dönmüştü. (CO.300/24)

Dün de başbakan bu konuda mecliste açıklamalar yapmıştı. (CO.301/37)

Ömer'in nişanlandığı gün, **çok içtiği zamanlar** Beyoğlu meyhaneleri, Refikler'İn evinde duyduğu nefret ve yalnızlık… (CO.302/22)

Yarım saattir sofranın çevresinde aç kediler gibi dolanan konuklar yavaş yavaş sandalyelere oturdular. (CO.303/17)

Artık kimse eşkıya korkusuyla titremiyor, kimse **yarın** kim bilir ne olacak diye endişelenmiyordu. (CO.303/32)

Bir süre Rudolph ve Refik'le bir şeyler konuştu, … (CO.304/26)

Üstelik **aylardır** durmadan aralarında konuştukları için birbirlerine söyleyecek şeyleri de kalmamıştı. (CO.304/28)

Ama hikâyenin bittiği ve gülünmesi gereken yere geldiği zaman mühendisin sofranın merkezine özür diler gibi baktığını görünce istediği neşeye bulamayacağını anladı. (CO.304/38)

Ömer'in de işi düştüğü için tanıdığı bu ihtiyar, mühendis olmamasına rağmen **geçen yıl** devletin resmi denetçi kadrosuna alınmıştı. (CO.305/17)

Şimdi hayatında ilk defa çağrıldığı böyle bir yemekte parti müfettişine de rastladığı için galiba çok heyecanlanmıştı: (CO.305/21)

Üstelik **şimdi**, Hatay davası her şeyden önemli…" (CO.306/4)

Bir süre sessiz yürüdüler. (CO.310/10)

Uzun bir süre hiçbir şey konuşmadan yürüdüler. (CO.310/23)

Arkasından, çözüm süresi olarak on beş dakika verilen bir sorunu **yirmi dakikada** çözdü. (CO.311/31)

Bir başkasını da **on dakikada** çözdü ve … (CO.311/32)

Peki, surat asma **şimdi**; (CO.312/13)

Bu akşam neden böyleydi, … (CO.312/17)

Anladın mı **şimdi** durumunu?" (CO.312/36)

Şimdi herkes eskisinden daha özgür. (CO.313/12)

İki yıl önce altı liralık yol parasını veremiyorlar, angaryaya götürüyorlardı. (CO.313/22)

Geçen yıl Dersim'de neler yapıldığını da biliyorsun… (CO.313/33)

"Sana **şimdi** aklıma gelen her şeyi söylemek istiyorum. (CO.314/19)

O zamanlar Büyükada'ya giderlerdi. (CO.316/14)

Nigân Hanım bu yeni, temiz ve akımlı salona girdiği zaman içini saran duygudan kurtuldu. (CO.317/6)

Üç gün önce sofrada, akşam yemeğinde, herkesin önünde tartışmışlardı. (CO.317/31)

Öfkeli olduğu zamanlar herkesin duyacağı bir sesle "Cevdet Bey, bekleyin beni, geliyorum yanınıza, hemen gelmek istiyorum!" derken bile çok yaşayacağına inanırdı. (CO.319/12)

3.2.2. Zarf-fiil Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları

3.2.2.1. -ken zarf-fiil eki ile

Bu mektubu tam **yırtacakken** annesine göstermeye karar verdi. (CO.291/12)

Bunları **okurken** birden her haberden sonra şöyle düşündüğünü anladı: (CO.291/24)

Osman onlara **yaklaşırken** her akşam takındığı sevgi, dostluk ve şefkat isteyen yorgun erkek tavrını takındı ve … (CO.292/36)

Osman, onun yanında **otururken** ilk anda Alman'ı eve çağıramayacağını nasıl anladığını çıkaramadı. (CO.293/5)

Hizmetçinin getirdiği taze çayı **içerken** annesinden ve Nermin'den günün haberlerini dinledi. (CO.293/20)

Bu sonuncusundan **söz edilirken** kısa bir sessizlik oldu ve … (CO.293/25)

Demin içine bahar kokusunu **çekerken** gördüğü yeşilliklerin yerinde sarı, ölü, yoz otlar gördü. (CO.295/22)

Hasır koltuğa **otururken**, "Söyleyecek bir şeyin var mı?" dedi. (CO.296/10)

Yüzündeki meydan okuyuş son bir kere daha **parıldarken** Ayşe mırıldandı: (CO.296/28)

Beni **dinlerken** lütfen gözümün içine bak. (CO.296/33)

Sıcaktan ve alnından damlayan terden hamura dönmüş yastığa başını yeniden **yerleştirirken**, "Ben ne yapıyorum? Yaptığım doğru mu?" diye düşündü ve … (CO.298/13)

Masanın üzerindeki gazetelere, dergilere, kitaplara **bakarken**, "Şimdi kendimi yüreğimin coşkusuna bırakıyorum, hiç duymadığım şeyler duyuyorum ama alışacağım!" (CO.298/26)

Yürürken gözünün ucuyla masanın üzerindeki gazeteye baktı. (CO.301/35)

Rıza Nur'un tarihinin sayfalarını **çevirirken** yazarı düşündü. (CO.302/10)

Kerim Bey dostlarını, bazı müteahhit ve mühendisleri her yıl verdiği bu akşam yemeğine **çağırırken**, doğu gezisinden dönen parti müfettişi İhsan Bey'in de konuklar arasında olacağı haberi yayılmıştı. (CO.303/9)

O **anlatırken** herkes dinliyor, arada bir onu onaylayan İhsan Bey'le anlatılanları karsına çeviren Danimarkalı bir mühendisin sesinden başka bir şey duyulmuyordu. (CO.303/20)

O da **anlatırken** arada bir Kerim Bey'e bakıyor, konuklar da önlerine testilerle konan buzlu kaçak rakıdan içip dinliyorlardı. (CO.304/12)

Tabağına ikinci defa dolma **alırken**, rakı testisini yenilemesi için ahçıya seslenirken bunları düşündü ve … (CO.307/20)

Ayağa **kalkarken** Herr Rudolph ile göz göze geldi ve hiçbir şey düşünmeden mırıldandı. (CO.307/26)

Helaya **girerken** "Kusmak istiyorum galiba!" diye düşündü. (CO.307/32)

Peki sofrada herkes ona **bakarken** ben ne yapacağım? (CO.308/21)

… yedi sekiz **yaşındayken** kendisi de sıkıntıyla dinlerdi. (CO.310/17)

Her zaman oturduğu koltuğa **otururken** tartışmayı alayları ve iğnelemeleriyle kesip kesmeyeceğini anlamak istiyormuş gibi Ömer'e baktı. (CO.311/2)

Vapurun lüks kısmına çıkan merdivenlerini ağır ağır **tırmanırken** Nigân Hanım tırabzanlara sıkı sıkı sarılmıştı: (CO.314/29)

Kaşıkadası'nın **önündeyken** birden vapur sallanmaya başladı. (CO.319/3)

Çarşı içinden **geçerlerken** Osman tanıdık yüzlere, iki yıllık adalı olmalarına rağmen onları iyi tanıyan esnafa, yanlarından geçen öteki faytonların yolcularına, her seferinde elini şapkasına götürerek, ama şapkasını da bir kere çıkarmayarak selamlar dağıttı. (CO.320/7)

3.2.2.2. -IncA / -UncA zarf-fiil eki ile

Resimden olduğunu **öğrenince** kaşlarını çatarak, "Resim önemli, ama matematik daha önemli!" dedi. (CO.292/6)

Ama sonra, oğlu gelip yanına oturduğu için az da olsa bazı mutluluk belirtileri göstermeden edemeyen, gözlerini kırpıştıran Nigân Hanım'a dikkatle **bakınca,** bazı şeyleri çıkarır gibi oldu: (CO.293/8)

Annesinin bir daha aynı sözleri tekrarladığını **duyunca**, "Annem üstelik onu galiba Leylâ'nın şu tombul oğluna vermeyi tasarlıyordu!" diye düşündü. (CO.295/5)

Bu "kavga" kelimesi aklından **geçince** gülümsedi. (CO.299/27)

Mason **deyince** de aklına hep Refik'in ağabeyi Osman geliyor, mutlaka mason olduğunu düşünüyordu onun. (CO.300/12)

Parçalanmış et sofraya **gelince** herkesin dikkati bir noktada toplandı. (CO.303/28)

Beyaz önlüklü ahçı, parçaları dağıtmaya **koyulunca** İhsan Bey doğu gezisini anlatmaya başladı. (CO.303/29)

Ama hikâyenin bittiği ve gülünmesi gereken yere geldiği zaman mühendisin sofranın merkezine özür diler gibi baktığını **görünce** istediği neşeye bulamayacağını anladı. (CO.305/1)

Ömer'i **görünce** gene aynı bakışla, sanki "İşin iş ha!" diye düşünüyormuş gibi başını salladı ya da gene Ömer'e öyle geldi. (CO.308/31)

Arkadaşlarından karşılık **almayınca** da şüpheyle ekledi: (CO.309/22)

"Bu herifleri **görünce** içimden kaba olmak geliyor!" dedi. (CO.309/30)

Kendi lojmanını **görünce,** Herr Rudolph, "Atık benim için yalnızca Amerika var!" dedi. (CO.310/25)

Bir seyyar satıcının çığlıklarıyla kendine **gelince** neşesi kaçtı. (CO.316/10)

3.2.2.3. -DUkçA/-DIkçA zarf-fiil eki ile

Onları **düşündükçe** Osman'ın aklına ruh sağlığı, dinlenme, neşe gibi şeyler geliyordu. (CO.290/12)

… ama **sofrada oturdukça** bu isteğin arttığını anlıyordu. (CO.304/25)

3.2.3. Hal Ekleriyle Yapılan Zaman Zarfları

Üstelik **ilk gördüğümde** taa vali konağına kadar da gelmişlerdi!" (CO.295/8)

Birden bir haksızlığa uğramış gibi oldu: … (CO.295/25)

İkincisi, **bundan sonra** o adamdan piyano dersi olmayacaksın." (CO.296/23)

"**Bundan sonra** piyano dersi almak istemiyorum!" (CO.296/29)

Birden her şeyden, herkesten nefret eden o eski mutsuz haline özlem duyar gibi oldu. (CO.299/5)

İlk bakışta iyi biri sanırdınız, … (CO.300/6)

Birden öfkesinin yönünden ürkerek başını kaldırdı. (CO.300/37)

O anlatırken herkes dinliyor, **arada bir** onu onaylayan İhsan Bey'le anlatılanları karsına çeviren Danimarkalı bir mühendisin sesinden başka bir şey duyulmuyordu. (CO.303/20)

Arada bir Kerim Bey'in herkesi bastıran sesi duyuluyor, ama konuklar kendi konuşmalarını sürdürüyorlardı. (bulunma hali eki) (CO.306/8)

Demiryolu yapımı sırasında zekâlarını, girişkenliklerini kullanarak zengin olmuşlardı. (CO.306/28)

Arkasından, çözüm süresi olarak on beş dakika verilen bir sorunu yirmi dakikada çözdü. (CO.311/30)

Arkasından, çözüm süresi olarak on beş dakika verilen bir sorunu **yirmi dakikada** çözdü. (CO.311/31)

Bir başkasını da **on dakikada** çözdü ve … (CO.311/32)

"**Eskiden** tartışırdık, … (CO.312/12)

Birden sustu. (CO.313/26)

Birazdan ortalık ışıyacak…" (CO.314/18)

3.2.4. Sıfat ve İsim Tamlamalarıyla Yapılan Zaman Zarfları

… ama **bu sefer** onu aklından uzaklaştıramadı. (CO.290/16)

Cevdet Bey öleli **bir yıl** oluyordu, … (CO.294/11)

Nermin **bir ara** yukarı çıkan Nigân Hanım'ın Ayşe'ye bağırdığını söyledi. (CO.295/2)

Üstelik **ilk gördüğümde** taa vali konağına kadar da gelmişlerdi!" (CO.295/8)

"Onu mutlaka **bu yaz** Avrupa'ya yollamalı!" (CO.295/13)

"**Bu sene** artık almazsın. (CO.296/32)

Ama **gelecek sene** alacaksın. (CO.296/33)

Haziranın dördü cumartesiydi. (CO.298/1)

On gün önce Mahir Altaylı, "Biraz yüreğinizin sesine kulak verin!" demişti. (CO.298/6)

"**O zaman** her şey aklımın önünde apaçık durur, … (CO.299/6)

Geçmişini düşündüğü zaman daha çok nefret uyanıyordu içinde. (CO.300/1)

O gece, Türkçü öğretmen meyhaneden çıktıktan sonra Muhittin bir kadeh daha içki içmiş, sonra randevuevine gitmeden doğru evine dönmüştü. (CO.300/24)

Ömer'in nişanlandığı gün, **çok içtiği zamanlar** Beyoğlu meyhaneleri, Refikler'İn evinde duyduğu nefret ve yalnızlık… (CO.302/22)

Yarım saattir sofranın çevresinde aç kediler gibi dolanan konuklar yavaş yavaş sandalyelere oturdular. (CO.303/17)

Bir süre Rudolph ve Refik'le bir şeyler konuştu, … (zaman zarfı sıfat tamlaması olmuş.) (CO.304/26)

Ama hikâyenin bittiği ve gülünmesi gereken yere geldiği zaman mühendisin sofranın merkezine özür diler gibi baktığını görünce istediği neşeye bulamayacağını anladı. (CO.304/38)

Ömer'in de işi düştüğü için tanıdığı bu ihtiyar, mühendis olmamasına rağmen **geçen yıl** devletin resmi denetçi kadrosuna alınmıştı. (CO.305/17)

Demiryolu yapımı sırasında zekâlarını, girişkenliklerini kullanarak zengin olmuşlardı. (CO.306/28)

Bir süre sessiz yürüdüler. (CO.310/10)

Uzun bir süre hiçbir şey konuşmadan yürüdüler. (CO.310/23)

Arkasından, çözüm süresi olarak on beş dakika verilen bir sorunu **yirmi dakikada** çözdü. (CO.311/31)

Bir başkasını da **on dakikada** çözdü ve … (CO.311/32)

Bu akşam neden böyleydi, … (CO.312/17)

İki yıl önce altı liralık yol parasını veremiyorlar, angaryaya götürüyorlardı. (CO.313/22)

Geçen yıl Dersim'de neler yapıldığını da biliyorsun… (CO.313/33)

O zamanlar Büyükada'ya giderlerdi. (CO.316/14)

Nigân Hanım bu yeni, temiz ve akımlı salona girdiği zaman içini saran duygudan kurtuldu. (CO.317/6)

Üç gün önce sofrada, akşam yemeğinde, herkesin önünde tartışmışlardı. (CO.317/31)

Öfkeli olduğu zamanlar herkesin duyacağı bir sesle "Cevdet Bey, bekleyin beni, geliyorum yanınıza, hemen gelmek istiyorum!" derken bile çok yaşayacağına inanırdı. (CO.319/12)

3.2.5. Edatlarla Yapılan Zaman Zarfları

Sonra Nigân Hanım, "Apartman denen şeye hiç alışamam herhalde!" diyerek iç çekti. (CO.290/1)

Refik **gitmeden önce**, kurban bayramının arifesinde, Nermin onun farkına varmış, … (CO.290/17)

"Biraz işim var, **sonra** iniyorum." (CO.290/36)

Sonra öfkesini yatıştırmak için gazeteleri açtı. (CO.291/13)

Sonra kapıdan çıkan kızına Ayşe halasını sordu. (CO.292/14)

Sonra birden annesini yakından gördü ve … (CO.293/1)

Ama **sonra**, oğlu gelip yanına oturduğu için az da olsa bazı mutluluk belirtileri göstermeden edemeyen, gözlerini kırpıştıran Nigân Hanım'a dikkatle bakınca, bazı şeyleri çıkarır gibi oldu: (CO.293/6)

Sonra annesinin Refik'le Ziya'yı aynı kefeye koymasına şaştı, … (CO.294/1)

Sonra yanında bir kemancı gördüklerini ağzından kaçırmış gibi yaptı!" (CO.294/24)

Sonra buraya, yalnızca bu hareketi yapmaya gelmiş de gitmesi gerekiyormuş gibi sabırsızlanarak kıpırdandı. (CO.296/12)

İkincisi, **bundan sonra** o adamdan piyano dersi olmayacaksın." (CO.296/23)

"**Bundan sonra** piyano dersi almak istemiyorum!" (CO.296/29)

"Bu sene **artık** almazsın. (CO.296/32)

Artık ben senin abinden çok baban sayılırım…" (CO.296/36)

Sonra sana da gıy gıy gıy keman çalar… (CO.297/19)

On gün önce Mahir Altaylı, "Biraz yüreğinizin sesine kulak verin!" demişti. (CO.298/6)

Sonra korkaklığından utandı. (CO.298/16)

Meyhanede Mahir Altaylı'ya rastladıktan üç gün sonra *Ötüken* dergisine gitmiş, onu görmüştü. (CO.299/14)

Sonra masanın üzerindeki dergileri gördü ve bütün bu düşüncelerinden utandı. (CO.299/29)

Bazan yıllardır günahın içinde yüzdüğünü düşünüyor, kendisine kızıyordu, … (CO.299/37)

Sonra gerine gerine bir daha esneyerek "Deliriyorum!" galiba diye düşündü. (CO.300/20)

O gece, **Türkçü öğretmen meyhaneden çıktıktan sonra** Muhittin bir kadeh daha içki içmiş, sonra randevuevine gitmeden doğru evine dönmüştü. (CO.300/24)

Sonra Mahir Altaylı'ya meyhanede, "Ben milliyetçiliği doğru bulmuyorum!" dediğini utançla hatırladı. (CO.302/16)

Artık kimse eşkıya korkusuyla titremiyor, kimse yarın kim bilir ne olacak diye endişelenmiyordu. (CO.303/31)

Müfettiş bunları söyledikten sonra Elazığ'da bir köprünün açılış töreninde başından geçen gülünç bir olayı hatırladı. (CO.303/38)

Filyos hattında başından geçenleri anlatan yaşlı devlet denetçisi hikâyesini bitirip güldükten sonra, İhsan Bey bu hikâyeden çıkarılacak dersleri özetleyen bir konuşmaya başladı. (CO.304/31)

Artık sohbet, sofranın merkezindeki hareketle değil, konukların kendi aralarında oluşturduğu küçük toplulukların gayretiyle sürükleniyordu. (CO.306/6)

Sonra deliğe eğildi ve kustu. (CO.307/33)

Baklavalar ve meyveler yendikten sonra, Kerim Bey havanın serinlediğini söyleyerek konukları lojmanın içine çağırdı. (CO.308/24)

Sonra birkaç kere her şeyi unutarak esnedi ve konuklar dağılma vaktinin geldiğini anladılar. (CO.308/28)

Ömer, Refik ve Herr Rudolph **lojmandan çıktıktan sonra** uzun sür bir şey konuşmadan yürüdüler. (CO.309/19)

Sonra tuhaf, sinirli bir kahkaha attı. (CO.309/25)

Sonra bir maniye başladı: (CO.310/14)

Ama **artık** yatma vakti geldi.” (CO.311/38)

Sonra uzun bir sessizlik oldu. (CO.313/10)

Küçüklüğünden beri vapurdan çok korkardı, … (CO.315/1)

Büyük gelin bunu söyledikten sonra öfkeyle bir kocasına, bir Nigân Hanım’a bakmış, kişisel harcama dediği şeyin ne olduğunu söyleyecekmiş gibi bir tavır takınmış, sonra sofraya bir sessizlik yerleşmişti. (CO.318/12)

Büyük gelin bunu söyledikten sonra öfkeyle bir kocasına, bir Nigân Hanım’a bakmış, kişisel harcama dediği şeyin ne olduğunu söyleyecekmiş gibi bir tavır takınmış, **sonra** sofraya bir sessizlik yerleşmişti. (CO.318/14)

Sonra bu konuya denk düşen o çok yaygın atasözünü hatırladı: (CO.318/33)

Sonra kendi ailesinin benzersiz olduğuna ilişkin yeni kanıtlar aradı: (CO.320/29)

3.2.6. İkileme Yoluyla Yapılan Zaman Zarfları

Tespit Edilemedi.

3.2.7. Bildirme Hali Ekinin Zaman İfade Etmesi

Yarım saattir sofranın çevresinde aç kediler gibi dolanan konuklar yavaş yavaş sandalyelere oturdular. (CO.303/17)

Üstelik **aylardır** durmadan aralarında konuştukları için birbirlerine söyleyecek şeyleri de kalmamıştı. (CO.304/28)

3.2.8. Şart Ekinin Zaman İfade Etmesi

Tespit Edilemedi.

3.3. Zaman Zarfları Sonuç:

1. Çiçekler Büyür'de 286-316 sayfaları arasında toplam 155, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 290-320 sayfaları arasında toplam 167 adet zaman zarfı tespit ettik.

2. Bu zaman zarfları adetleriyle birlikte aşağıdaki gibidir:

3.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Zaman Zarfarı

3.1.1. Zaman adlarıyla yapılan zaman zarfları: 47 adet.
3.1.2. Zarf-fiil ekleriyle yapılan zaman zarfları: 14 adet.
3.1.2.1. -ken eki ile: 7 adet.
3.1.2.2. -IncA eki ile: 5 adet.
3.1.2.3. -AlI eki ile: 1 adet.
3.1.2.4. -Ar+mAz eki ile: 1 adet.
3.1.3. Hal ekleriyle yapılan zaman zarfları: 23 adet.
3.1.4. İsim ve sıfat tamlamalarıyla yapılan zaman zarfları: 32 adet.
3.1.5. Edatlarla yapılan zaman zarfları: 33 adet.
3.1.6. İkileme yoluyla yapılan zaman zarfları: 3 adet.
3.1.7. Bildirme hâli ekinin zaman ifade etmesi: 2 adet.
3.1.8. Şart ekinin zaman ifade etmesi: 1 adet.

3.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Zaman Zarfları

3.2.1. Zaman adlarıyla yapılan zaman zarfları: 39 adet.
3.2.2. Zarf-fiil ekleriyle yapılan zaman zarfları: 41 adet.
3.2.2.1.- ken eki ile: 26 adet.
3.2.2.2. -IncA eki ile: 13 adet.

3.2.2.3. -DUkçA eki ile: 2 adet.

3.2.3. Hal ekleriyle yapılan zaman zarfları: 16 adet.

3.2.4. İsim ve sıfat tamlamalarıyla yapılan zaman zarfları: 29 adet.

3.2.5. Edatlarla yapılan zaman zarfları: 40 adet.

3.2.6. İkileme yoluyla yapılan zaman zarfları: Tespit Edilemedi.

3.2.7. Bildirme hâli ekinin zaman ifade etmesi: 2 adet.

3.2.8. Şart ekinin zaman ifade etmesi: Tespit Edilemedi.

3. Tespit ettiğimiz bu zaman zarfları içinde Çiçekler Büyür'de en çok 47 adetle zaman adlarıyla yapılan zaman zarfları kullanılırken Cevdet Bey ve Oğulları'nda 41 adetle zarf-fiillerle yapılan zaman zarfları kullanılmıştır.

4. Emine Işınsu en çok zaman adlarıyla yapılan zaman zarflarını kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk zarf-fiil ekleriyle zaman zarflarını ifade etmeye çalışmıştır. Zeynep Korkmaz, zaman kavramın soyut ve göreceli bir süreç olarak görüp, dilin bu sınırsız süreci birtakım parçalara böldüğünü ifade etmiştir. Ona göre her bir zaman kesitinin sınırlanması ve belirlenmesi, dilde çeşitli özellikte zaman zarflarının bulunmasına neden olmaktadır.[78] Bu durum bize Emine Işınsu'nun zamanı dolaylı değil de daha net anlatmayı tercih ettiğini ve zaman kavramını okuyucunun zihinde somutlaştırmaya çalıştığını gösterirken, Orhan Pamuk'un zamanı betimlerken eylem odaklı olduğunu, daha aktif ve hareketli cümleler kurmayı tercih ettiğini göstermektedir. Bu duruma fiilimsiler bahsinin sonuç kısmının 3. maddesinde daha detaylı yer verdik.

5. Yukarıdaki verilere bakıldığında Emine Işınsu bildirme hâli eki ve şart ekini zaman ifade etmek için kullanırken Orhan Pamuk bu ekleri tercih etmemiştir.

6. Orhan Pamuk da Emine Işınsu da zarf-fiil eklerinden en çok "-ken" ekini tercih etmişlerdir. Ancak bu ekin kullanımı Orhan Pamuk'ta daha fazladır. İbrahim Karahancı'ya göre, zaman zarflarının zarf-fiil ekleriyle yapılması yargının gerçekleştiği zamanı eylem odaklı olarak belirlemektedir. Ona göre bu eylem

---

[78] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.460

odaklılık, öbekte sözü edilen ifadenin vurgulanmasını sağlamaktadır.[79] Orhan Pamuk'un bu duruma eserinde fazlaca yer vermesi, zaman zarfları hususunda eylem odaklı olduğunu, zamanı anlatırken daha aktif ve hareketli cümleler kurmayı tercih ettiğini göstermektedir.

7. Emine Işunsu'nun zarf-fiilerden "-ken", "-IncA/-UncA", "-AlI", "-Ar mAz" eklerini, Orhan Pamuk'un da "-ken", "-DUkçA/-DIkçA", -IncA/-UncA" eklerini kullandığını tespit ettik. Özellikle Emine Işınsu'dan farklı olarak Orhan Pamuk'un "-IncA/-UncA" zarf-fiil ekini daha fazla kullanması bize neden-sonuç ilişkisine ağırlık verdiğini göstermektedir. Bu durumu üç örnekle anlatmak gerekirse:

Ama sonra, oğlu gelip yanına oturduğu için az da olsa bazı mutluluk belirtileri göstermeden edemeyen, gözlerini kırpıştıran Nigân Hanım'a dikkatle ***bakınca,*** *bazı şeyleri çıkarır gibi oldu: (CO.293/8)*

Yukarıdaki cümleye bakıldığında öznenin "bazı şeyleri çıkarır gibi olması", "Nigân Hanıma' dikkatle bakmasıyla" olmuştur.

Beyaz önlüklü ahçı, parçaları dağıtmaya ***koyulunca*** *İhsan Bey doğu gezisini anlatmaya başladı. (CO.303/29)*

Bu cümlede ise, "İhsan Bey'in doğu gezisini anlatmaya başlaması", "beyaz önlüklü ahçının parçaları dağıtmaya başlamışıyla" olmuştur.

Bir seyyar satıcının çığlıklarıyla kendine ***gelince*** *neşesi kaçtı. (CO.316/10)*

Burada ise "öznenin neşesinin kaçması", "seyyar satıcının çığlıklarıyla kendine gelmesine" bağlanmıştır.

8. Edatlarla yapılan zaman zarflarından Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre "sonra", "+DAn sonra" edatlarını daha sık kullanmıştır.

*"****Bundan sonra*** *piyano dersi almak istemiyorum!" (CO.296/29)*

---

[79] İbrahim KARAHANCI, "Sözcük Birimlerin Üslup Oluşumuna Katkısı II", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* Sayı 6/2, 2017, s. 749-768

Sonra *masanın üzerindeki dergileri gördü ve bütün bu düşüncelerinden utandı. (CO.299/29)*

Büyük gelin bunu söyledikten sonra *öfkeyle bir kocasına, bir Nigân Hanım'a bakmış, kişisel harcama dediği şeyin ne olduğunu söyleyecekmiş gibi bir tavır takınmış,* ***sonra*** *sofraya bir sessizlik yerleşmişti. (CO.318/12)*

9. İsim ve sıfat tamlamalarıyla yapılan zaman zarflarından Emine Işınsu da Orhan Pamuk da sıfat tamlamalarını isim tamlamalarına göre daha fazla kullanmayı tercih etmişlerdir.

Ve ***alıp götürdükleri zaman****, aklın takılıkalır o bir üzüm tanesine." (ÇB.287/14)*

Sabahın ilk aklığında*, bizi bağlara götürecek kamyonların orada rastladım Mehmet Ali'ye, ... (ÇB.295/9)*

Ama hikâyenin bittiği ve gülünmesi gereken yere geldiği zaman *mühendisin sofranın merkezine özür diler gibi baktığını görünce istediği neşeye bulamayacağını anladı. (CO.304/38)*

Uzun bir süre *hiçbir şey konuşmadan yürüdüler. (CO.310/23)*

10. Orhan Pamuk ikileme yoluyla oluşturulan zaman zarflarına eserinde hiç yer vermezken, Emine Işınsu yalnızca üç cümlede ye vermiştir.

"Kızanım ***ikide bir*** *gelip yoklayıver evi. (ÇB.286/5)*

... ***bazı bazı*** *Arif de katılıyor aralarına. (ÇB.288/27)*

Bu lâfı ***eder etmez*** *durup, yüzüme baktı, ... (ÇB.303/17)*

İkilemeler yazarlar tarafından anlamı güçlendirmek için kullanılan sözcüklerdir. Emine Işınsu'nun eserinde geçen yukarıdaki örneklere bakıldığında zamana yapılan bir vurgu söz konusudur.

4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: FİİLİMSİLER

Türk dili yazınında genel olarak fiiller çekimli ve çekimsiz olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Çekimli fiiller fiil kök ve gövdelerine çeşitli kip, zaman ve şahıs ekleri alarak çekime girip bir yargı bildirirken, çekimsiz fiiller de fiil kök ve gövdelerine belirli ekler alırlar; ancak şahıs eklerini alarak çekime girmedikleri için yargı bildirmez. Dolayısıyla çekimsiz fiil ya da bitmemiş fiil olarak adlandırılırlar.[80]

Tahsin Banguoğlu bu fiiller için "yatık fiiller" terimini kullanmış ve bu fiilleri öbür fiillerden ayıran özelliğin sözdiziminde bir yargıya yüklem olabilmeleri olduğunu vurgulamıştır. Yatık fiillerin olumsuz ve edilen görünüşleri alarak diğer fiillerden ayrıldıklarını belirten Banguoğlu, fiilimsi karakterleri sebebiyle yatık fiillerin dilimizde tarza veya zamana bağlı fiil çekimlerine temel olma özelliğine sahip olduklarını da eklemiştir.[81]

Zeynep Korkmaz çekimsiz fiillerin olumlu ve olumsuz biçimlere girebildikleri, bir kılış, oluş, durum bildirdikleri, zaman gösteren ekler de alabildikleri için bir yönüyle fiil özellikleri taşıdıklarını; ancak çekime girmedikleri için de diğer yönüyle ad sınıfına girdiklerini açıklamıştır.[82] Biz bu hususta Zeynep Korkmaz'a katılıyoruz. Bilindiği gibi fiilimsiler eklendikleri fiilleri isimleştirirler yani isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiillerden sonra yapım ve çekim ekleri gelebilir. Bilhassa -DIk/-DUk sıfat-fiillerinden sonra daima iyelik eki gelir. İyelik eki de fiile değil, isme eklenir.

Fiil kök ve gövdelerine getirilen eklerin fiillerin asıl anlamını değiştirmeyip yeni bir kavram yaratmadıklarını, fiildeki temel anlamın sabit kaldığını ifade eden Zeynep Korkmaz, çekimsiz fiillerin kendi içinde isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmak üzere 3'e ayrıldıklarını belirtmiştir.[83]

---

[80] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.747
[81] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.419
[82] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.747
[83] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)* …, s.747

Sıfat-fiiller

Günümüz Türkçesinde -An, -AsI, -mAz, -Ar, -DIk/-DUk, -ACAk, -mIş/-mUş ekleriyle oluşturulan sıfat-fiiller, en genel tanımıyla fiillere eklenerek onları isimleştirirler. Sıfat-fiili, fiilin zamana bağlı olarak kavramını sıfatlaştıran bir şekli olarak tanımlayan Banguoğlu, sıfat-fiilleri isim-fiillerden ayrılan en önemli özelliğin zaman anlatımı taşımaları olduğunu belirtmiştir.[84]

Sıfat-fiillerin hareket ve zaman ifade ettiği görüşünde olan Muharrem Ergin, sıfat fiillerin ayrıca geçici hareket isimleri yaptıkları gibi, isim olarak ama en çok da sıfat olarak kullanıldığını da açıklamıştır.[85]

Zeynep Korkmaz, sıfat-fiillerin bir yandan isim, bir yandan fiil olduklarına değinmiştir. Bu sebeple sıfat-fiillerin fiil özellikleri nedeniyle hareket ve zaman kavramlarını, ad oldukları sıfata aktararak varlıkları hareket ve zaman gösterme özellikleriyle geçici olarak vasıflandırdıklarını, ad soylu sözcükler olmaları nedeniyle de adlar gibi iyelik, çokluk, ad çekimi eklerini alabildiklerini ve edatlar ile birleşebildiklerini eklemiştir.[86]

Leyla Karahan, söz diziminde yüklem görevi yapan sıfat-fiilin anlamının özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen ögelerle tamamlandığını ve yüklem olan sıfat-fiilin yargı bildirmediğini belirtmiştir.[87]

Gürer Gülsevin ise, sıfat-fiillerin zamana bağlı isim ve sıfat şekilleri olduklarını, İsimler gibi çokluk, iyelik ve hal ekleri aldıklarını ifade etmiştir.[88]

---

[84] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s. 422
[85]Muharrem ERGİN, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, 4. Baskı, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 1988, s.334.
[86] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), …*, s.784
[87] Leyla KARAHAN, *a.g.e.,* s.53
[88] Gürer GÜLSEVİN, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, 3.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s.123

İsim (Ad)-fiiller

İsim-fiiller, genel olarak bir kılış, bir durum veya bir oluşun adıdır.[89] Yani fiil kök ve gövdelerinin belirttiği kılış ve oluşları, zamana, şahsa bağlı olmadan gösteren fiil adıdır.[90] ve -mA/-mAk/-Iş ekleriyle yapılır.

Muharrem Ergin bu konu hakkında ayrı başlık açmamış ve partisipler başlığı hakkında isim-fiilleri tanımlamıştır:

"... Şu halde partisipler zaman ve hareket ifadesi taşıyarak nesneleri karşılayan fiil şekilleridir. Demek ki partisiplerin bir tarafı isim, bir tarafı fiildir. Onun için bunlara isim fiil adını veriyoruz."[91] Görüldüğü gibi Muharrem Ergin partisiplerin zaman ifadesi taşıdığı görüşündeyken Tahsin Banguoğlu, isim fiillerin kişi ve zaman anlamı olmadığını belirtmiştir.[92]

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, -mAk ekinin hareket yapan ek olduğunu, -mA ve –Iş/-Uş eklerinin de nesne isimleri yapan ek olduğunu ifade etmiştir.[93]

Leyla Karahan isim-fiil grubu başlığında isim-fiillerin yargı bildirmediğini, yüklem, özne, yer tamlayıcısı, zarf tümleci görevinde kullanılabildiğini ifade ederken,[94] Süer Eker isim-fiillerin zarf dışında bütün tümce ögelerini oluşturabildiğini eklemiştir.[95]

Gürer Gülsevin ise isim-fiilleri şu şekilde açıklamıştır: *"Mastarlar fiillerin isim şekilleridir. Bu yüzden herhangi bir ismin gireceği bütün hallere girer ve isimlerin aldığı bütün ekleri alırlar."*[96]

---

[89] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s.420
[90] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 747
[91] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.333
[92] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s.421
[93] Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *a.g.e.,* s. 61
[94] Leyla KARAHAN, *a.g.e.,* s.55
[95] Süer EKER, *a.g.e.,* s.432
[96] Gürer GÜLSEVİN, *a.g.e.,* s.121

Zarf-fiiller

Zarf-fiiller, -(y)A/-(y)I/-(y)U, -(y)ArAk, -(y)Ip/-(y)Up, -(y)IncA/-(y)UncA, -(y)AlI, -(y)mAdAn, -(y)In/-(y)Un, -iken-/-ken ekleriyle fiil kök ve gövdelerine eklenerek şahıs ve zaman belirtmeksizin zarf işleyişinde kullanılan fiil şekilleridir.

Zarf-fiillerin hareket hali ifade ettiğini söyleyen Muharrem Ergin, sıfat-fiil ve zarf-fiillerden farklı olarak isim değil, fiil anlamı taşıdıklarını açıklamıştır. Dolayısıyla isim gibi kullanılmaz ve isim çekim, işletme eklerini alamazlar. Her ne kadar zarf-fiiller fiil anlamı taşısalar da çekimli fiil haline gelemezler.[97]

Zeynep Korkmaz, zarf-fiillerin fiil yönleriyle hareket ve zaman kavramını karşıladığını, zarf yönleriyle de bir oluş ve kılışın durum ve tarzını bildirdiğini belirtmiş ve fiildeki asıl anlamın değişmemesi nedeniyle de ad soylu zarflardan ayrıldığını vurgulamıştır.[98]

Leyla Karahan, yüklem olan zarf-fiilin yargı bildirmediğini açıklamış ve hâl ekleriyle çekime girmiş bazı sıfat-fiillerin cümlede zarf görevi yaptığını, bu sıfat-fiillerle kurulan kelime gruplarının da zarf-fiil grubu olduğunu eklemiştir.[99]

Biz bu açıklamalar doğrultusunda Çiçekler Büyür'ün 69-99; Cevdet Bey ve Oğulları'nın 73-103 sayfa aralıklarındaki fiilimsileri tespit ettik ve isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmaları bakımından eklerine göre tasniflendirip karşılaştırmaya çalıştık. Bu noktada araştırmalarımızı yaparken kalıplaşmış ve sözlüksel malzeme oluşturmuş fiilimsileri ve -(y)A/-(y)I/-(y)U, -(y)Ip fiillerine bil-, ver- dur-, gel-, kal-, gör-, koy-, yaz- git- yardımcı filleri eklenerek oluşturulan tezlik, yeterlilik, süreklilik, yaklaşma ve uzaklaşma bildiren tasvir fiillerini incelememize dahil etmedik. Bunları, "Birleşik Filler" bahsinde "Zarf-fiil Ekleriyle Oluşturulan Birleşik Filler: Tasvir Fiiller" başlığı altında inceledik. Bu veriler aşağıdaki gibidir:

---

[97] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.338-339
[98] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.840,841
[99] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.57-58

4.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA FİİLİMSİLER

4.1.1. Sıfat-fiiller

4.1.1.1. -An eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Aklıma takıl**an** şeyi, ancak birkaç gün sonra konuşabildim dedemle. (ÇB.69/25)

Gid**en** emeğindir, … (ÇB.70/16)

Öl**en** şehit, kal**an** gazi!.. (ÇB.71/11)

Ağır ağır ak**an** suyla birlikte yürürken… (ÇB.72/14))

… yanıma gel**en**ler oldu. (ÇB.75/5)

… dağlardan in**en** yiğit, … (ÇB.77/10)

… ben işe yaramay**an** şeylerle hiç vakit kaybetmem, … (ÇB.79/28)

Suda üşüy**en** ayaklarımı ovuştururken yapmacık gülücükler saçtım: (ÇB.80/5)

… çünkü köyde en çok işe yaray**an** milistir, … (ÇB.80/8)

… işçileri eşşek gibi çalıştır**an** mangabaşlarını da seviyor olmalısın, … (ÇB.80/10)

O gün sana hayran ol**an**lar, bu lâflarını duysalar, ne derler acaba? (ÇB.80/17)

Kal**an** bir iki taşı da fırlattım suya, … (ÇB.81/20)

Elinden, elime geç**en**in bütün bedenime yayıldığını ve içimdeki boşluğu bir anda yok ettiğini, ona nasıl söyleyebilirdim? (ÇB.82/10)

Hem bana bile inanılmaz derecede garip gel**en** bu hâli, hangi kelimelerle ifade edebilirdim? (ÇB.82/12)

… o kadarını yapabildiler ama bizlere arkalarından gel**en**lere bir şey işaret etmek için, bir şeyler anlatmak için. (ÇB.83/14)

Bana bu biçim şeyler söyley**en** bir iki kişi daha var, … (ÇB.85/9)

Bu kolektif denil**en** şey bir nevi zoraki gençlik topluluğu idi … (ÇB.88/2)

… karşısına dizil**en** çocukların şiir okuyuşlarını dinliyordu. (ÇB.88/27)

… emekçilerin güneşini daima parlak tut**an** Rusya'nın gölgesinde… (ÇB.90/26)

… bize bu ikisini rahatça kıvırabil**en**ler lâzım. (ÇB.90/29)

Haber almak, haber vermek velhasıl gizli ol**an**ı filizlendirip büyütebilmek için; şüphesiz en müsait yer kolektif çalışmalarının yapıldığı salondur. (ÇB.94/7-8-9)

… incirlerinin farkında bile olmay**an** köleler, eksik doğmuş çocuklar, senin bu coşkunluğuna şaşırabilirler. (ÇB.94/23)

"Yaşşa be İlay!.." diye bağır**an**lar çıkar aralarından. (ÇB.94/24)

Gece, yatak, devril**en** kütük gibidir bedenler, … (ÇB.96/11)

… uyku hiç çağrılmadan birdenbire düş**en**dir, ölüm gibi! (ÇB.96/12)

… boynunu dik tutabil**en** akçabardaklara yegâne ümittir. (ÇB.98/24)

Kolektifte veril**en** molalarda, bazı geceler muayyen evlerde, bazen de kuyruklarda fısıl fısıl tartışma büyür. (ÇB.98/25-26)

4.1.1.2. -AsI eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.1.1.3. -mAz eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.1.1.4. -Ar eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

… bel kemiğimin ortasında sümüklü böcek gez**er** gibi bir şeyler hissettim. (ÇB.69/12)

4.1.1.5. -DIk/-DUk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Bir herifin altına yatacak ol**duk**tan sonra, dedi. (ÇB.69/10)

İçimden dedemin bağır**dığ**ını duydum. (ÇB.69/17)

Yaşa**dığ**ım olay, gerçek miydi? (ÇB.69/20)

Toprağa, hayata, her şeye yabancı ol**duğ**unu hissedersin. (ÇB.70/17)

… dağlara çık**tığ**ın zaman benim yaşımda değilmişin, … (ÇB.70/20)

Hatırla**dığ**ım şey tarihler değil; çektiklerimiz… (ÇB.70/25)

Bulgar tarihi, tarihi de**dik**leri, eşkıyaların ye**diğ**i b..lardır, … (ÇB.70/32 – 71/1)

Reisimiz Aziz Bey, bil**diğ**in gibi değil; (ÇB.71/8)

Bizi, ol**duğ**umuzdan daha güçlü belle**dik**leri için kaçtılar… (ÇB.72/4)

Gömleğimi yırtıp, elimden gel**diğ**ince sardım yaralarını, … (ÇB.72/28)

… benim Türk ol**duğ**umu anlamıştı. (ÇB.73/14)

… Aradım, aradım, bir geç**tiğ**im yerden üç dört kere geçtim, … (ÇB.74/6)

baktım yatıyor bırak**tığ**ım gibi, … (ÇB.74/15)

Kendime gel**diğ**im zaman Çolak Ali'yle Çakır İsmail başımdaydı. (ÇB.75/10)

Böyle uzun uzun anlatırdı içinden gel**diğ**i zaman. (ÇB.76/11)

Bu sualin cevabını düşün**düğ**üm çok oldu. (ÇB.77/2)

Ormanda yap**tığ**ımız barış defalarca bozuldu. (ÇB.77/21)

Üçümüz beraber ders çalış**tığ**ımız çok oldu, … (ÇB.78/3)

Hâlbuki kız, elinden gel**diğ**i kadar partili bir Bulgar'ın kızı olma imtiyazını bizden saklamaya gayret ederdi. (ÇB.78/6-7)

Bizimle beraber TeKeZeSe müdürüne küfür edip, bizim yanımızda peynir, pirinç kuyruğunda bekle**diğ**i çok olmuştu. (ÇB.78/8-9)

Eve dön**düğ**ü zaman Mehmet Ali'yi sıkıştırmış: (ÇB.78/12)

Hatta ardımda olma**dığ**ı zamanlar bile, gözleri beni takip ediyor sanıyorum. (ÇB.78/15)

… annenin niçin canına kıy**dığ**ını biliyorsun." (ÇB.78/30)

Fakat bu söyle**dik**lerimi kimseye deme… (ÇB.79/4)

Ona diklen**diğ**im, küs**üp** darıl**dığ**ım başka konular vardı. (ÇB.79/7)

O zamana kadar dikkatle ör**düğ**ümüz sabır duvarları parçalanır, … (ÇB.79/10)

Komsomol ol**duk**tan bir süre sonraydı galiba, … (ÇB.79/12)

… kendisi büyüklük tasla**dığ**ı zaman, … (ÇB.79/20)

Ne kadar güzel ol**duk**larını görmüyor musun, … (ÇB.79/31)

… komsomol olurken at**tığ**ın nutku düşün bir defa. (ÇB.80/16)

… o gün komsomol töreninde at**tığ**ım nutuk var ya, … (ÇB.80/22)

… kolektifte oyna**dığ**ımız herhangi bir piyesin sahnesi gibiydi. (ÇB.80/23)

İkiyüzlü derken, acı**dığ**ımdan söyledim, … (ÇB.80/27))

… faydasız ol**duk**larını söylemiştim ben. (ÇB.81/14)

Dedemin hayatını, onun bana söyle**dik**lerini, kendi düşüncelerimi… (ÇB.81/17)

Yazları kampta domates toplarken, geceleri hep meyve hırsızlığına çık**tığ**ımızda (ÇB.82/4)

Elinden, elime geçenin bütün bedenime yayıl**dığ**ını ve içimdeki boşluğu bir anda yok et**tiğ**ini, ona nasıl söyleyebilirdim? (ÇB.82/10)

… tut**tuk**ları Çiftçi Partisi güme gidince tekrar dağlara çıkmışlar, … (ÇB.82/30)

Ben, ol**duğ**umdan başka görünmeyi istemiyorum, … (ÇB.83/26)

… seç**tiğ**im yolda da dürüst olacağım. (ÇB.83/29)

… faydalı de**diğ**in yol, Bulgar olmayı seçmek yani, … (ÇB.84/7)

… o zaman benim kına**dığ**ın yüzlerimi, benden milyon kere fazla yapmak zorunda kalırsın. (ÇB.84/9-10)

Con Ahmet'in oğlu ol**duğ**unu kabul et**tiğ**in gibi, Türk olmayı da kabul etsene. (ÇB.84/28)

İşit**tiğ**im sözlerin acısını bir nebze unuttur**duğ**u için, bu yenisine kaptırdım kendimi. (ÇB.85/6)

… onlarla tartışıyorum fakat hiç böylesine çarpıl**dığ**ım olmuyor. (ÇB.85/10)

Dayanama**dığ**ım, bu sözlerin Mehmet Ali'den gelmesi. (ÇB.85/11)

Onunla da yasak konuya yaklaşıp, inatlaş**tığ**ımız olmuştu, … (ÇB.85/12)

Onu terk edersen, büsbütün girer seç**tiğ**i yola. (ÇB.85/22)

Aslında o zamanlar bile, hiç bilmek isteme**diğ**im bir şeyi çok iyi biliyordum. (ÇB.85/27)

Ve o gün ilk defa onun, üzerimde ne büyük bir etkisi ol**duğ**unu fark ettim. (ÇB.85/32)

Bilmiyor muydun hasta ol**duğ**unu? (ÇB.86/16)

Benim de Bulgar büyükler arasında hoşlan**dığ**ım demeyim ama, tiksinme**diğ**im bir o vardı. (ÇB.87/31)

Oysa atları bile çok koştur**dukl**arı zaman, tımar edip dinlenmeye bırakırlarmış. (ÇB.88/18)

Bedava aspirin koparabilmek için, mümkün ol**duğ**unca kendime acındırmak istiyordum. (ÇB.89/7)

Ahmet ağabeyi çağırıp; yerine bakmasını, benimle mühim bir işi ol**duğ**unu söyledi. (ÇB.89/23)

Annen için ol**duğ**unu söyleriz! (ÇB.90/4)

Kızar mı ilâç ver**diğ**ine? (ÇB.90/5)

… ben bile sosyalist dünyanın bir parçası ol**duğ**um için gurur duydum. (ÇB.90/16)

… söyle**diğ**in gibi Bulgar ve Türk halkı el ele kurmuştur bu sosyalizmi, … (ÇB.90/24)

Bozulup şaşır**dığ**ı zaman hep yap**tığ**ı gibi gözlüklerini çıkarıp temizledi. (ÇB.91/8)

Türklerin üniversiteye kabul edilmelerinin pek çok zor ol**duğ**unu biliyordu elbet. (ÇB.91/9)

Bu doktor da lâzım ol**duğ**u zaman bulunmaz köyde. (ÇB.92/4)

… sezinle**diğ**im olsa gerek; (ÇB.92/21)

Bir şey yap**tığ**ı yok ki milisin, … (ÇB.92/26)

… şu gâvurun onu beğen**diğ**ini öğreninceye kadar, kadıncağızın güzel ol**duğ**unu hiç fark etmemişim. (ÇB.92/30)

… adamın bir şey yap**tığ**ı yokmuş, … (ÇB.93/3)

… babamdan başka var mı bir umursa**dığ**ı. (ÇB.93/4)

… ben, onu benimse**diğ**im bütün hâl ve tavrımla, hatta abartarak belli ediyorum. (ÇB.93/12)

Eve dön**düğ**ümde çoraplarımı ve ayakkabılarımı kapı önünde buldum. (ÇB.93/19)

Mehmet Ali'nin getir**diğ**i bu şeyleri öpebilirdim o an. (ÇB.93/20)

Dalmıştı, söyle**dik**lerimi duymadı. (ÇB.94/6)

Şimdiye kadar görünü**şü**nün bile farkında olma**dığ**ım anamın, derinliklerinde neler var, merak ediyorum. (ÇB.94/2)

Haber almak, haber vermek velhasıl gizli olanı filizlendirip büyütebilmek için; şüphesiz en müsait yer kolektif çalışmalarının yapıl**dığ**ı salondur. (ÇB.94/7-8-9)

… o zaman katılma**dığ**ım bu düşünceye, sonraları… annemi keşfet**tik**çe, hak verecektim. (ÇB.95/7)

Çiçeklerin büyü**düğ**ünü, hep büyüyebileceğini düşünmek, acıların tümüne bedel. (ÇB.95/13)

… pek çok manayı bölüş**tüğ**üm "arkadaşlar"ın hemen hepsi yaşça büyük benden. (ÇB.95/20)

Kimi seçilme**diğ**i, kimi Yenipazar'daki liseden fazla umudu olma**dığ**ı için, ortadan sonra tarım işlerine durmuş. (ÇB.95/21-22)

Uzan**dığ**ı toprak da ana kucağı gibi sıcak, sararmış kişiyi… (ÇB.95/31)

Kızgın sesleri, akşamın karası düş**tüğ**ü zaman köyün meydanını doldurur. (ÇB.96/4)

… bir açığını yakalayama**dığ**ından olsa gerek, usanıp peşini bıraktı. (ÇB.97/8)

… hem Stefan'ın bana karşı hoşgörüsünü bil**dik**lerinden, habercilik görevi bana verilmiştir. (ÇB.97/29)

Herkes bilir onun gizli polis ol**duğ**unu. (ÇB.98/8)

Çünkü şu ismini cismini bilme**diğ**imiz kol; (ÇB.98/23)

Yap**tığ**ımız bu değil mi? (ÇB.99/3)

… onun askerden dön**düğ**ünü dedeme söylemiş, … (ÇB.99/23)

… dedemin gözlerinde hanidir kaybet**tiğ**im hançer pırıltılarını tutuşmuş buldum. (ÇB.99/26)

Şimdi onu görünce, ilk duy**duğ**um korku oldu, … (ÇB.99/28)

4.1.1.6. -AcAk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Bir herifin altına yat**acak** olduktan sonra, dedi. (ÇB.69/10)

Babam benim de başkalarına hizmet ed**eceğ**imi söylüyor dede, … (ÇB.69/27)

… yani anlay**acağ**ın aydınlıktı ortalık. (ÇB.72/8)

Tıkandım, ağlay**acak** gibi oldum; (ÇB.74/10)

… umutların gel**ecek** için değil miydi? (ÇB.75/27)

Gerçekten de kimsenin ulaşamay**acağ**ı bir yerdedir evi; (ÇB.76/6)

… dağlardan gel**ecek** olanı beklemiş… (ÇB.77/4)

… yerli yersiz, sana diy**eceğ**im bir şey olsun, olmasın (ÇB.77/21)

Asla değiştiremey**eceğ**in iki şeydir bunlar. (ÇB.84/29)

Ne bilir ne yapıl**acağ**ını, … (ÇB.86/21)

… izin almıştık sizden, hazırlay**acağ**ımız oyun için Mehmet Ali ile birlikteydik. (ÇB.89/2)

… fakat annen için olunca kız**acağ**ını sanmam. (ÇB.90/6)

… güleriz ağlan**acak** hâlimize, … (ÇB.90/18)

… var mı yap**acak** bir başka şey;(ÇB.90/19)

Çiçeklerin büyüdüğünü, hep büyüyebil**eceğ**ini düşünmek, acıların tümüne bedel. (ÇB.95/13)

… bu yüzden köyden çık**acak** kişiye, son müsaadeyi o verir. (ÇB.98/10)

4.1.1.7. -mIş eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

… hem dağa çık**mış** eşkıyaları, zaten biliyorsun. (ÇB.70/31)

Kırlangıç kanadıyla havaya çizil**miş** bir masalmış sevdan! (ÇB.77/12)

… kuru**muş** boğazımdan onca tükürük nasıl çıktı? (ÇB.85/1)

Yağmurda ıslan**mış** kedi yavrusu gibi ürkek ve yalnız eve girdim. (ÇB.86/7)

Stefan'ın beni beğen**miş** olması o kadar mühim değil, … (ÇB.90/30)

… zincirlerinin farkında bile olmayan köleler, eksik doğ**muş** çocuklar, senin bu coşkunluğuna şaşırabilirler. (sıfat-fiil) (ÇB.94/23)

4.1.2. İsim-fiiller

4.1.2.1. -mA eki ile oluşturulan isim-fiiller

Eve yaklaşırken onu özle**me**ye başlamıştım bile. (ÇB.86/3)

Bu aldat**ma**caya ben de çok kapıldım uşaam; (ÇB.70/1)

… kanı durdur**ma**ya çalıştım. (ÇB.72/29)

Hâlbuki kız, elinden geldiği kadar partili bir Bulgar'ın kızı ol**ma** imtiyazını bizden sakla**ma**ya gayret ederdi. (ÇB.78/6-7)

Mecbur insanları gözle**me**ye, … (ÇB.78/18)

… onun da ipin ucunu kaçırma**ma**sı lazım!" (ÇB.78/20)

Aldırma**ma**ya karar verdim. (ÇB.79/21)

O da sıçra**ma**mdan korktu galiba, geri geri çekildi. (ÇB.82/8)

… ondan uzak ol**ma**ya bilhassa dikkat etmiştim. (ÇB.82/16)

Ben, olduğumdan başka görün**me**yi istemiyorum, … (ÇB.83/26)

... faydalı dediğin yol, Bulgar ol**ma**yı seçmek yani, … (ÇB.84/7)

… bak ben sana Bulgar ol**ma**nın yüzlerce faydasını sayabilirim. (ÇB.84/22)

Con Ahmet'in oğlu olduğunu kabul ettiğin gibi, Türk ol**ma**yı da kabul etsene. (ÇB.84/28)

Rıza'nın gel**me**si kendi derdimi unutturmuş olmalıydı ki bana, … (ÇB.87/22)

Ben dansı, millî oyunları, mandolin çal**ma**yı, rol kes**me**yi hep orada öğrendim. (ÇB.88/5)

… fakat gösterinin tam ol**ma**sı gerekiyordu. (ÇB.89/22)

Ahmet ağabeyi çağırıp; yerine bak**ma**sını, benimle mühim bir işi olduğunu söyledi. (ÇB.89/23)

… ama fazla düşün**me**ye vakit kalmadı; (ÇB.90/10)

… bir Bulgar'a sosyalistliğinden ötürü gurur duyur**ma**yı, ben becermiştim; (ÇB.90/18)

Stefan'ın beni beğenmiş ol**ma**sı o kadar mühim değil, … (ÇB.90/30)

… Stefan benim konuş**ma**mı sen çok büyütüyorsun, … (ÇB.91/2)

Türklerin üniversiteye kabul edil**me**lerinin pek çok zor olduğunu biliyordu elbet. (ÇB.91/9)

Nihayet temizle**me** işine son verip takınca gözlüklerini, gülümseyip oyala**ma** metodunu denedi: (ÇB.91/11)

… liseye gir**me**ye hak kazan, … (ÇB.91/14)

… okumak için bile olsa, köyden git**me**ne içim razı olmaz. (ÇB.91/17)

Yalnız beni anneme benzet**me**sinden hoşlanmadım. (ÇB.92/24)

Suratımın ciddileş**me**sini, bir başka anlama çekti: (ÇB.92/25)

… üstünü değiştir**me**sine yardım ettim, … (ÇB.93/22)

Artık konuş**ma**ya lüzum kalmamıştır, … (ÇB.94/17)

… fakat bir kısmı da büyü**me**ye devam ediyor. (ÇB.95/12)

Eğer çalış**ma** yoksa böyledir ismi, … (ÇB.96/9)

İyi bir öğrenci ol**ma**sına rağmen, üniversite sınavlarını kazanamamış. (ÇB.96/26)

Çocukların şiir çalış**ma**sı bitmiş, … (ÇB.97/11)

… bana oyunlara katıl**ma**mı söyledi. (ÇB.97/12)

Kolektifte verilen molalarda, bazı geceler muayyen evlerde, bazen de kuyruklarda fısıl fısıl tartış**ma** büyür. (ÇB.98/25-26)

4.1.2.2. -Iş/-Uş eki ile oluşturulan isim-fiiller

… seni sevdim, onu kurtar**ış**ını… (ÇB.71/15)

Sanki yüzündeki kırışıklıklar uçup gitmiş, bak**ış**ları gümüş grisi, parlak… (ÇB.71/23)

Onu sevmey**iş**im de bu yüzden zaten, dedeciğimin gönlünden hiç çıkmay**ış**ından! (ÇB.72/1-2)

Her söley**iş**imde, sayısız hançer sonsuza kadar saplansa da yüreğime. (ÇB.77/16)

… emekçi sınıfa sosyalist yönel**iş**i benimsetmek … (ÇB.81/6)

… karşısına dizilen çocukların şiir okuy**uş**larını dinliyordu. (ÇB.88/27)

Şimdiye kadar görün**üş**ünün bile farkında olmadığım anamın, derinliklerinde neler var, merak ediyorum. (ÇB.94/2)

4.1.2.3. -mAk eki ile oluşturulan isim-fiiller

… o kadarını yapabildiler ama bizlere arkalarından gelenlere bir şey işaret et**mek** için, bir şeyler anlat**mak** için. (ÇB.83/14)

Sen ise bu tutsaklığı sürdürürken, bin çeşit yüz takınıp, akıllıca bir şeyler yap**mak** istiyorsun. (ÇB.83/17)

… faydalı dediğin yol, Bulgar olmayı seç**mek** yani, … (ÇB.84/7)

… o zaman benim kınadığın yüzlerimi, benden milyon kere fazla yap**mak** zorunda kalırsın. (ÇB.84/9-10)

Birbirimizin aklını çel**mek** için kıvranıyoruz. (ÇB.84/15)

Aslında o zamanlar bile, hiç bil**mek** istemediğim bir şeyi çok iyi biliyordum. (ÇB.85/27)

Benim Mehmet Ali'den ayrıl**mak**lığım yoktur. (ÇB.85/28)

Kimse yoktur diye ümit et**mek**teydim. (ÇB.86/8)

Bedava aspirin koparabil**mek** için, mümkün olduğunca kendime acındır**mak** istiyordum. (ÇB.89/7)

… oku**mak** için bile olsa, köyden gitmene içim razı olmaz. (ÇB.91/17)

Öyleyse babam namına annemi kıskan**mak**tan vazgeçebilirim. (ÇB.93/1)

Haber al**mak**, haber ver**mek** velhasıl gizli olanı filizlendirip büyütebil**mek** için; şüphesiz en müsait yer kolektif çalışmalarının yapıldığı salondur. (ÇB.94/7-8-9)

Çiçeklerin büyüdüğünü, hep büyüyebileceğini düşün**mek**, acıların tümüne bedel. (ÇB.95/13)

… masrafları da karşılayabil**mek** lâzım. (ÇB.96/22)

4.1.3. Zarf-fiiller

4.1.3.1. -ken eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Kütüklerin çevresini çapalark**en**, koruğun acı yeşiline dalar**ken** gözlerim; (ÇB.70/3)

Ağır ağır akan suyla birlikte yürür**ken**… (ÇB.72/14)

Suda üşüyen ayaklarımı ovuşturur**ken** yapmacık gülücükler saçtım: (ÇB.80/5)

… komsomol olur**ken** attığın nutku düşün bir defa. (ÇB.80/16)

İkiyüzlü der**ken**, acıdığımdan söyledim, … (ÇB.80/27)

Yazları kampta domates toplar**ken**, geceleri hep meyve hırsızlığına çıktığımızda (ÇB.82/4)

… her zaman tutardı elimi, koşar**ken**, yürür**ken**, küfeleri taşır**ken** olmalı, tutardı. (ÇB.82/6)

Sen ise bu tutsaklığı sürdürür**ken**, bin çeşit yüz takınıp, akıllıca bir şeyler yapmak istiyorsun. (ÇB.83/17)

Eve yaklaşır**ken** onu özlemeye başlamıştım bile. (ÇB.86/3)

Stefan, aspirin kutusunu uzatır**ken**: (ÇB.93/15)

… aval aval gülümser**ken**, yanındakine, "Bu cuma" dersin. (ÇB.94/15)

4.1.3.2. -IncA/-UncA eki ile oluşturulan zarf-fiiller

… tuttukları Çiftçi Partisi güme gid**ince** tekrar dağlara çıkmışlar, … (ÇB.82/30)

Sen ne güzel kızsın, dedi, hele gül**ünce**. (ÇB.90/20)

Salona gir**ince** Stefan'ın yanına uğrayıp, annemin son durumunu anlattım. (ÇB.97/10)

4.1.3.3. -mAdAn eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Ona cevap ver**meden** kalkıp içeri girdik. (ÇB.69/2)

… eşkıyalar pek zarar ver**meden** biz kopup geldik. (ÇB.72/3-4)

Sanki öl**meden** yetiştirsem onu yerimize, … (ÇB.47/27)

… fakat Stefan'a da bir iğne batır**madan** pek duramam. (ÇB.90/32)

Ve ben, hiçbir şeyi umursa**madan**, dilimi çıkarırım onlara. (ÇB.94/27)

… uyku hiç çağrıl**madan** birdenbire düşendir, ölüm gibi! (ÇB.96/12)

… ciddiyetini boz**madan** güzel dans eder. (ÇB.97/4)

4.1.3.4. -Ip/-Up eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Ona cevap vermeden kalk**ıp** içeri girdik. (ÇB.69/2)

Kapının önüne çık**ıp**, ormanı düşünmeye başladım. (ÇB.69/19)

… arkasından biz yetiş**ip** onları basıyorduk. (ÇB.71/6)

Gözlerini dik**ip** gözlerime uzun uzun baktı, … (ÇB.71/20)

Sanki yüzündeki kırışıklıklar uç**up** gitmiş, bakışları gümüş grisi, parlak… (ÇB.71/23)

Dedem, sırtıma bas**ıp** doğruldu, … (ÇB.71/28)

… eşkıyalar pek zarar vermeden biz kop**up** geldik. (ÇB.72/3-4)

Gömleğimi yırt**ıp**, elimden geldiğince sardım yaralarını, … (ÇB.72/28)

… saatler uç**up** gitti; (ÇB.72/33)

… al**ıp** götürdü biri kızı, dedim. (ÇB.74/10)

Sonra düş**üp** toprağın üstüne, kalmışım. (ÇB.75/6)

… sevin**ip**, mağaraya taşımışlar. (ÇB.75/8)

Üstümü ört**üp**, çorba içirmişler, … (ÇB.75/9)

… ağzına mendil doldur**up**, gık dememiş… (ÇB.75/14)

Bizimle beraber TeKeZeSe müdürüne küfür ed**ip**, bizim yanımızda peynir, pirinç kuyruğunda beklediği çok olmuştu. (ÇB.78/8-9)

Sudan çık**ıp**, avucumu uzattım ona. (ÇB.80/1)

… fakat burnunu kır**ıp** itiraz etmez. (ÇB.80/2)

… çoraplarımı, ayakkabılarımı elime al**ıp** kalktım. (ÇB.81/24)

… fırlay**ıp** kalktı yerinden, … (ÇB.81/28)

Elimi tut**up** zorla çekti. (ÇB.82/3)

… konuyu değiştir**ip** hemen; ben sordum: (ÇB.82/17)

Sen ise bu tutsaklığı sürdürürken, bin çeşit yüz takın**ıp**, akıllıca bir şeyler yapmak istiyorsun. (ÇB.83/17)

Yumruklarımı sık**ıp**, dişlerimi gıcırdatıyorum: (ÇB.83/21)

Onunla da yasak konuya yaklaş**ıp**, inatlaştığımız olmuştu, … (ÇB.85/12)

Yüklükten iki tane yorgan çıkar**ıp**, iyice örttüm üstünü. (ÇB.87/2)

Oysa atları bile çok koşturdukları zaman, tımar ed**ip** dinlenmeye bırakırlarmış. (ÇB.88/18)

… gözlerimi yere dik**ip**, ellerimle, parmaklarımla kıvrandım. (ÇB.89/8)

Ahmet ağabeyi çağır**ıp**; yerine bakmasını, benimle mühim bir işi olduğunu söyledi. (ÇB.89/23)

Rıza'ya tekrar bir göz at**ıp**, … (ÇB.89/25)

Yolda dur**up** bekledi, … (ÇB.89/26)

Bozul**up** şaşırdığı zaman hep yaptığı gibi gözlüklerini çıkar**ıp** temizledi. (ÇB.91/8)

Georgief iniyordu basamaklardan, dur**up** bekledik, … (ÇB.91/21)

Hem gâvur mavur bir kişi çık**ıp**, güzel bulmuş ya annemi. (ÇB.93/2)

… karın altından uzat**ıp** başlarını, … (ÇB.95/9)

Gökyüzü, yaprakların yeşilinden sıyrıl**ıp**, gözlerinden, göğsünün ta içine masmavi dolarmış. (ÇB.95/28)

… bir açığını yakalayamadığından olsa gerek, usan**ıp** peşini bıraktı. (ÇB.97/8)

Salona girince Stefan'ın yanına uğray**ıp**, annemin son durumunu anlattım. (ÇB.97/10)

Rıza'nın yanına gid**ip** oturdum, … (ÇB.97/12)

Ya kol, Yenipazar'a kadar uzanamay**ıp** da Şumnu'da kırıldıysa? (ÇB.98/21)

4.1.3.5. -ArAk eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.1.3.6. -Ar + -mAz eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Başını yastığa koy**ar** koy**maz** uyudu, … (ÇB.76/17)

4.1.3.7. -DıkçA/-DUkçA eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.1.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı

Ona cevap ver**meden** kalk**ıp** içeri girdik. (ÇB.69/2)

Bir herifin altına yat**acak** ol**duk**tan sonra, dedi. (ÇB.69/10)

… eşkıyalar pek zarar ver**meden** biz kop**up** geldik. (ÇB.72/3-4)

Stefan'ın beni beğen**miş** ol**ma**sı o kadar mühim değil, … (ÇB.90/30)

Bozul**up** şaşır**dığ**ı zaman hep yap**tığ**ı gibi gözlüklerini çıkar**ıp** temizledi. (ÇB.91/8)

Nihayet temizle**me** işine son ver**ip** tak**ınca** gözlüklerini, gülümsey**ip** oyala**ma** metodunu denedi: (ÇB.91/11)

Haber al**mak**, haber ver**mek** velhasıl gizli ol**an**ı filizlendir**ip** büyütebil**mek** için; şüphesiz en müsait yer kolektif çalışmalarının yapıl**dığ**ı salondur. (ÇB.94/7-8-9)

4.1.5. Fiilimsiler İkileme Oluşturması

Ona diklen**diğ**im, küs**üp** darıl**dığ**ım başka konular vardı. (ÇB.79/7)

… bazen kelimeler dön**üp** dolaş**ıp**, gelir; … (ÇB.79/9)

4.1.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması

Tespit Edilemedi.

4.1.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması

Tespit Edilemedi.

4.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA FİİLİMSİLER

4.2.1. Sıfat-fiil

4.2.1.1. -An eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Sonra, yeniden fesin püskülüne uzan**an** elini öfkeyle cebine soktu. (CO.73/23)

… kapının önünde dur**an** arabayı, bir paşa kızını, ancak ruhsuz olursa ister!" (CO.74/6)

… ve içeri gir**en** Nusret bağırdı. (CO.75/22)

Bunu söyler söylemez de, bir an çirkin bulduğu bütün o geçmişi, gene her zaman düşündüğü gibi, yapılması gerek**en** şeylerle dolu, haklı bir şey olarak gördüğünü anladı ve rahatladı. (CO.76/16-17-18)

… bu duyguyu ortaya çıkar**an** ağabeyine öfkelendi. (CO.76/20)

Oysa Paris Truva atının hikâyesini bil**en**lerle dolu. (CO.7710)

"Burada beni anlay**an** kimse yok!" (CO.77/34)

Bu çok rastlanıl**an** bir durum: … (CO.78/12)

Padişahların, sultanların, prenslerin, paşaların ve bütün paşa soyluların ve onlara yaltaklan**an**ların kanı gürül gürül akacak. (CO.78/27)

Sana dokun**an** olmaz. (CO.78/30)

Birden öne doğru bükül**en** gövdesi arkaya düştü, … (CO.78/34)

Dökül**en** yapraklar, bir sonbahar manzarası. (CO.79/12)

Cevdet Bey merdivenleri inerken, aşağıda, bir sehpanın üzerindeki lambanın ışığında gevezelik ed**en**leri gördü. (CO.80/1-2)

Başını arkaya yaslayarak, aklından geçenlere ruhunu katmadan, o telaşlı, hiçbir zaman susmay**an** bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldır**ış** etmeden bir pencereden girip ötekinden çık**an** esintiyi gövdesinde hissederek, uzun bir süre kıpırdamadan durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Sisle başlay**an**, kızgın güneşle yan**an** günü gözden geçirmeye başlayınca, huzuru kaçar gibi oldu. (CO.81/21-22)

Beyoğlu'nda yürürken dikkatle çevresini seyred**en**, hayata iştahla bak**an** İtalyan doktoru hatırlayıverdi. (CO.81/33-34)

İşte neşe kaçır**an** bir ticaret derdi. (CO.82/9)

Kitap okuy**an**lar, akılları karış**an**lar sorar! (CO.82/13)

“Sizi bir bekley**en** var herhalde. (CO.87/13)

Bu yıl yanına kocasından ayrıl**an** kız kardeşini de almıştı. (CO.88/2)

… annemle babamdan kal**an**ları yedim. (CO.88/27)

Atiye Hanım’ın omzunu tut**an** Sait Bey gövdesini hafifçe öne bükmüştü, … (CO.88/33)

… ama bir kocadan çok kız kardeşini koruy**an** bir ağabeye benziyordu. (CO.88/34)

Yıllık Avrupa gezisinden dön**en** bir kocaydı. (CO.89/14)

Sizin oğluyla ahbap olduğunuz o Cevdet Bey için Nigân Hanım’ı istey**en**, aracılık ed**en** benim rahmetli paşa babam ve annem olmuşlardı. (CO.89/24-25)

Sait Bey karısına, “Çocuğu rahat bırak canım!” diy**en** bir bakışla baktı! (CO.90/24)

Benim hırsım belli bir şeye karşı duyul**an** hırs değil! (CO.91/24)

... önüme gel**en** her şeyi ele geçirmek istiyorum!” (CO.91/25-26)

“O bardakları karıştır**an** şaşkın hizmetçiyi de anlatsana…” dedi. (CO.93/1)

… yeleğinden çık**an** kösteği parlıyordu. (CO.93/8)

Bir başka masada şapkalı bir kadın kucağında uyuy**an** bir çocuğu öpüp gülüyordu. (CO.93/9)

Sallanarak yürüy**en** garsonlardan biri onlara yaklaştı … (CO.93/15)

Bunu söley**en** Atiye Hanım’dı. (CO.93/30)

En anlayışlı ol**an** galiba oydu. (CO.93/30)

… anlamına gel**en** bir işaret yaptı. (CO.94/2)

Bu el hareketine göz ucuyla perondaki karşılayıcılara bak**an** kadınlar da gülümsediler. (CO.94/3)

Sıra bekley**en** şapkalı bir adam da vatandaşa boş yere eziyet edildiğini söyledi. (CO.94/26)

Bir çöpçü parke kenarına otur**an** bir dilenciyle gevezelik ediyordu. (CO.94/36)

Hamal dalgın bak**an** Ömer'e döndü. (CO.95/4)

Üzeri işlemeli masa örtüsünü de geç**en** kurban bayramında ortaya çıkarmıştı. (CO.95/18)

… ıhlamur ağaçlarına bak**an** pencerenin önündeki masada hep birlikte oturuyorlar, … (CO.95/30)

Nigân Hanım hava karanlık ve yağmurlu olduğu için yakıl**an** büyük avizeden çevreye sıcaklık yayıldığını hissediyordu. (CO.96/1)

Sonra ona cevap ver**en** büyük oğlu Osman'a baktı: … (CO.96/14)

Bu sabah arka bahçede kesil**en** hayvanlardan söz ediliyordu. (CO.96/16)

Sonra ablasıyla konuş**an** küçük torunu Cemil'e baktı. (CO.96/24)

Nigân Hanım onun mutfaktan çıktığını herkesten önce gördüğünü anlayarak, masal anlat**an** mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam olduğunu söyledi. (CO.96/30-31)

Cevdet Bey'in her lokmada önündeki tabağa yaklaş**an** beyaz saçlı başına, ince uzun burnuna bakıyordu. (CO.97/29)

Nigân Hanım, büyük oğluyla ona cevap ver**en** küçük oğlunu bir süre izledi. (CO.97/34)

Osman’da sözünü ettiği şeylerin, kendisi de olmak üzere kimseyi ilgilendirmediğini bildiğini göster**en** bir tavır vardı. (CO.98/4-5)

Nigân Hanım, yanında otur**an** kızının tabağını önüne çekti … (CO.99/2)

Uzun zamandır beklen**en** bu yemek de bitiyordu. (CO.99/35)

Küçük parlayışlarla akıp gid**en** bir zaman, direnmey**en** su gibi hayat vardı. (CO.99/38)

Nigân Hanım büfelerde, sandıklarda saklan**an** takımları çıkarıp kullanmayı bir daha düşündü. (CO.100/3)

Cevdet Bey kendisine yaklaş**an** Nigân Hanım’ın şikâyetçi yüzünü gördü. (CO.100/23)

Şimdi içine kömür atıl**an** sobayı altı yıl önce aldık. (CO.101/22)

Maçka’ya işley**en** şu tramvay kaç yılında sefere girdi. (CO.101/23)

Bu güven verici sıcaklık, homurdan**an** soba, kulağı okşan**an** sesler, saat gibi işley**en** bir ev.” (CO.102/2-3)

… gözlerinin ucuyla koltukta otur**an** bana bakıyorlar… (CO.102/10)

4.2.1.2. -AsI eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.2.1.3. -mAz eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Tespit Edilemedi.

4.2.1.4. -Ar eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Sisle başlayan, kızgın güneşle yanan günü gözden geçirmeye başlayınca, huzuru kaç**ar** gibi oldu. (CO.81/21-22)

"Ama sizin pek Türk'e benz**er** bir haliniz de yok hani!" (CO.92/29)

4.2.1.5 –DIk /-DUk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Bu sabah reçelli ekmeği, sabah Zeliha Hanım'ın ver**diğ**i ekmeği, reçel kavanozlarını, Şükrü Paşa'nın sabah kahvaltısında neler yiyeceğini, başka şeyleri düşündü. (CO.75/3-4)

Cevdet Bey kardeşinin helaya git**tiğ**ini düşünerek oturdu. (CO.75/16)

… öteki fiyatların Üsküdar'da çok ucuz ol**duğ**unu söylüyor. (CO.75/34)

Bunu söyler söylemez de, bir an çirkin bul**duğ**u bütün o geçmişi, gene her zaman düşün**düğ**ü gibi, yapılması gereken şeylerle dolu, haklı bir şey olarak gör**düğ**ünü anladı ve rahatladı. (CO.76/16-17-18)

Bu konuda çok duyarlı ol**duğ**umu söyleyeyim. (CO.76/38)

… sonra ağabeyinin hırıltılı sesiyle söyle**diğ**i Fransızcayı çözmeye çalıştı. (CO.77/19)

"Ben böyle şeyleri doğru bulma**dığ**ımı söylüyordum!" (CO.77/32)

Mari Ziya'yı nasıl yatır**dığ**ını, çocuğun önce kork**tuğ**unu, ama sonra nasıl uyuyakal**dığ**ını anlattı. (CO.77/36-37)

Mari, bana beni hakkımda ne düşün**düğ**ünü söyle.) (CO.78/18)

Bana neden Avrupa'dan geri dön**düğ**ümü sordu. (CO.79/6)

Bir ihtilalci şair bütün gün tabağa koy**duğ**u bir portakalla iki elmaya bakıp gör**düğ**ünü çizmek için uğraşır mı? (CO.79/15)

Dersi ol**duğ**unu söyledi. (CO.79/22)

… yazarına da hayran ol**duğ**unu söyledi. (CO.79/25)

Sonunda polis olma**dığ**ımı anlayınca, galiba, gönlümü almak istedi. (CO.79/24)

Gecenin içine çıkınca pansiyonun ve hasta odasının ne kadar sıcak ve havasız ol**duğ**unu anlayarak ferahladı. (CO.80/5-6)

Bunu ne suçluluk ne de hoşnutluk duyarak söyle**diğ**ini anlayınca rahatladı. (CO.80/12)

Tekerlekler tahtaları gıcırdatınca köprüye gel**dik**lerini anladı. (CO.81/11)

Paşa'nın tavla oynarken anlat**tığ**ı çapkınlık hikâyelerine güldü. (CO.81/30)

Biri lodosun çık**tığ**ını söyler, … (CO.82/28)

… arabadan, nereden bul**duğ**una şaştığı taze bir güçle indi. (CO.83/2)

Kendini haklı bul**duğ**u, kimsenin düşünme**diğ**i, duyma**dığ**ı şeyleri duy**duğ**u için herkesi küçümsüyor, … (CO.82/32-33)

Sonra bunu söyle**diğ**ine pişman oldu. (CO.83/13)

Sait Bey özür dileyerek, boş masa bulama**dık**larını, oturmak iste**dik**lerini söylemişti. (CO.87/33)

… Paris'e neden gel**dik**lerini anlatmışlardı. (CO.88/1)

Ömer de onlara Paris'e Londra'dan dönerken uğra**dığ**ını söylemişti. (CO.88/3-4)

… teyzemin bekle**diğ**i gibi hayata atılıyoruz. (CO.88/29)

Mutlu muydular, yoksa böyle olmaları gerek**tiğ**ini mi düşünüyorlardı, anlaşılmıyordu. (CO.88/37)

Ömer bir şey söylemesi gerek**tiğ**ini anlayarak, "çocuk sevimli" dedi. (CO.89/1)

Ömer'den al**dığ**ı resimleri neşeyle gözden geçirmeye başladı. (CO.89/4)

… arada bir de bir paşa oğlu ol**duğ**unu hatırlayıp hüzünleniyordu. (CO.89/16)

Sizin oğluyla ahbap ol**duğ**unuz o Cevdet Bey için Nigân Hanım'ı isteyen, aracılık eden benim rahmetli paşa babam ve annem olmuşlardı. (CO.89/24-25)

Ömer bir zamanlar çok iç**tiğ**ini hatırladı. (CO.89/37)

İstanbul'da Mühendis Mektebi'nde okurken sabahlara kadar iç**tiğ**i, Beyoğlu'nda eğlence yerlerine dal**dığ**ı, sarhoş sarhoş okula dön**düğ**ü çok olurdu. (CO.90/1-2)

İngiltere'de çok iç**tiğ**i zamanlar olmuştu. (CO.90/3)

Garsonun getir**diğ**i şarap şişesine bakarken, "işte bizde de iyi şeyler yapıyorlar!" diye düşündü. (CO.90/10-11)

Ayşe Hanım az önce ne düşün**düğ**ünü sorarken takın**dığ**ı çapkın tavrı bir daha takınarak, "Anlatın o zaman işte!" dedi. (CO.91/2-3)

Güler'in gene kendisine bak**tığ**ını fark etti. (CO.91/21)

Ömer üçünün de kendisine bak**tığ**ını görerek, "Çok içtim galiba!" dedi. (CO.91/35)

Ömer heyecanlan**dığ**ını açıklayıp kompartımandan çıktı. (CO.94/6)

Atiye Hanım ilginç bul**duğ**u bu sevimli delikanlıya el salladı. (CO.94/9)

Sesi peronun uğultusunda dağılınca Ömer duygulan**dığ**ını düşündü. (CO.94/11-12)

Gümrüğe girerken de karşılayıcıların arasında dün akşam denizci kıyafetiyle resmini gör**düğ**ü çocuğu fark etti. (CO.94/12-13)

Gümrük binasına girince ilk defa Türkiye'de ol**duğ**unu fark etti. (CO.94/17)

İçinde kaç zamandır duyma**dığ**ı, anısını bile güçlükle hatırla**dığ**ı tuhaf bir sevgi uyandı. (CO.94/18)

İhtiyar memur onlara boş yere bekle**dik**lerini, denetimi şuradaki öteki arkadaşın yap**tığ**ını söyledi. (CO.94/23)

Sıra bekleyen şapkalı bir adam da vatandaşa boş yere eziyet edil**diğ**ini söyledi (CO.94/26)

Nigân Hanım hava karanlık ve yağmurlu ol**duğ**u için yakılan büyük avizeden çevreye sıcaklık yayıl**dığ**ını hissediyordu. (CO.96/1)

Nigân Hanım onun mutfaktan çık**tığ**ını herkesten önce gör**düğ**ünü anlayarak, masal anlatan mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam ol**duğ**unu söyledi. (CO.96/30-31)

… sonra Nigân Hanım ertesi günü tek başına git**tiğ**i paşa babasının evinde Türkân'la Şükran'a, kız kardeşlerine sarılarak ağlamıştı. (CO.97/6-7)

Nigân Hanım bu kararı almış ol**duk**ları için sevindi, … (CO.97/9)

… tepeleme dolu ol**duğ**unu öfkelenerek gördü. (CO.97/27)

… büyük oğlu Osman'ın bir şeyler anlat**tığ**ını fark etti. (CO.97/32)

Her zamanki gibi, savaştan söz açıl**dığ**ı için tatsız bir yalnızlık duygusuna kapılır gibi oldu. (CO.97/35)

Osman’da sözünü et**tiği** şeylerin, kendisi de olmak üzere kimseyi ilgilendirme**diğ**ini bil**diğ**ini gösteren bir tavır vardı. (CO.98/4-5)

Sonra kocasının söze karış**tığ**ını fark etti. (CO.98/16)

Herkes böyle önemli günlerde hep ol**duğ**u gibi, şundan bundan konuşmaya koyulunca Nigân Hanım gözlerini kırpıştırarak bayram havasını keyifle içine çekti. (CO.98/27-28)

“Peki konuşmayı iste**diğ**im şey nedir?” (CO.99/26)

Her zaman otur**duğ**u koltukta oturuyor, … (sıfat-fiil) (CO.100/27)

Sonra gözlerinin kapan**dığ**ını fark etti, … (CO.101/1)

Harpte şeker ticaretinden kazan**dığ**ım parayla bütün her şeye çekidüzen verdim. (CO.101/19)

Fuat Bey’in karısı ve oğluyla hızlı adımlarla basamaklara yaklaş**tığ**ını görünce coştu. (CO.103/19)

Leylâ Hanım babasının Şişli’deki evinden yürüyerek gel**dik**lerini söyleyip sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye atınca, Cevdet Bey uykusunu alama**dığ**ını düşündü. (CO.103/33-34)

4.2.1.6. -AcAk eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

Bu sabah reçelli ekmeği, sabah Zeliha Hanım’ın verdiği ekmeği, reçel kavanozlarını, Şükrü Paşa’nın sabah kahvaltısında neler yiy**eceğ**ini, başka şeyleri düşündü. (sıfat-fiil / sıfat-fiil. İkinci sıfat-fiil nesne görevinde) (CO.75/3-4)

Orada iyi bir iş bul**acağ**ımı sanıyorum. (CO.77/1)

Çünkü bütün paşaların ve sülalelerinin kanının akıtıl**acağ**ı bir ihtilal gerek. (CO.78/8)

Dün akşam öl**eceğ**imi sandın değil mi? (CO.78/12)

Cevdet Bey, yarın gel**eceğ**ini kadına bir daha söyledi. (CO.80/9)

… bir yandan da bu kadından kurtulmasının zor ol**acağ**ını düşünerek mutfağa yürüdü. (CO.83-22)

Kucaktaki çocuksa ağlay**acak** gibiydi. (CO.88/38)

"Paran var, vaktin var, dönüp bak**acağ**ın kimsen de yok, … (CO.90/6)

Çok şey yap**acağ**ımı düşünüyorum. (CO.90/32)

Ama çekinmeden, uğrunda can yak**acak** kadar istiyorum bunları." (CO.92/7)

Bir süre elindeki bavulları gösterebil**eceğ**i bir memur aradı. (CO.94/19)

Artık Cevdet Bey'e bir şey öğretemey**eceğ**ini biliyordu, … (CO.100/9)

… kesin bir öğle uykusuna yatamay**acağ**ı için bir eksiklik duyuyordu. (CO.100/29)

Günde üç defa içebildiği sigaranın kokusunu, yak**acağ**ı kibritin sesini düşündü. (CO.100/31)

İstese de uyuyamay**acağ**ını anladı. (CO.102/5)

4.2.1.7. -mIş/-mUş eki ile oluşturulan sıfat-fiiller

… çünkü Cevdet Bey'in aklına o kadınla birlikte hep bir reçel sürül**müş** ekmek dilimi geliyordu. (CO.75/2)

Bir evin penceresinden, hâlâ söndürülme**miş** bir lambanın zayıf ışığı yayılıyordu. (CO.82/25)

Sait Bey kız kardeşinin şakasından alın**mış** gibi yaptı. (CO.87/28)

Sonra Atiye Hanım kocasının kaba erkekliğinden utan**mış** gibi yaptı. (CO.88/12)

… resimde denizci elbisesi giy**miş** bir çocuk vardı. (CO.88/17)

Sait Bey bir şey hatırlamaya çalışıyor**muş** gibi karısına döndü: … (CO.91/12)

… herkesten bu tartışma için özür dilemek istiyor**muş** gibi gözüküyordu. (CO.98/9)

… et parçalarının üzerindeki yağları kesip ayırmaya, tabağının orasına burasına dağıl**mış** pirinç tanelerini bir köşede toplamaya başladı. (CO.99/3-4)

Büyük ellerini, okşuyor**muş** gibi saçlarının içinden geçirdi. (CO.103/13)

4.2.2. İsim-fiiller

4.2.2.1. -mA eki ile oluşturulan isim-fiiller

Hiçbir cevap alamayınca sinirden gül**me**ye başladı. (CO.73/4)

"Hayır, bana saygı duy**ma**nı istemiyorum. (CO.74/4)

Nusret sert sert bak**ma**ya çalıştı. (CO.74/32)

Birden gene öksür**me**ye başladı. (CO.76/2)

Bunu söyler söylemez de, bir an çirkin bulduğu bütün o geçmişi, gene her zaman düşündüğü gibi, yapıl**ma**sı gereken şeylerle dolu, haklı bir şey olarak gördüğünü anladı ve rahatladı. (CO.76/16-17-18)

Birden bir marş söyle**me**ye başladı. (CO.77/13)

… sonra ağabeyinin hırıltılı sesiyle söylediği Fransızcayı çöz**me**ye çalıştı. (CO.77/19)

Gene öksür**me**ye başladı … (CO.78/15)

… bu kesin, sert öfkenin hiç de iğreti durma**ma**sına şaşarak, "Artık uyu sen!" dedi. (CO.79/33)

Sonra bir şeyler anlat**ma**ya başladı. (CO.80/7)

Arabacının kendine gel**me**sini beklerken bir sigara yaktı. (CO.80/9)

Sisle başlayan, kızgın güneşle yanan günü gözden geçir**me**ye başlayınca, huzuru kaçar gibi oldu. (CO.81/21-22)

… bir yandan da bu kadından kurtul**ma**sının zor olacağını düşünerek mutfağa yürüdü. (CO.83-22)

Sait Bey her yıl karısıyla Avrupa'ya çık**ma**yı alışkanlık edinmişti. (CO.88/2)

Mutlu muydular, yoksa böyle ol**ma**ları gerekini mi düşünüyorlardı, anlaşılmıyordu. (CO.88/37)

Ömer bir şey söyle**me**si gerektiğini anlayarak, "çocuk sevimli" dedi. (CO.89/1)

Ömer'den aldığı resimleri neşeyle gözden geçir**me**ye başladı. (CO.89/4)

"Onları eğlendir**me**mi, ilginç şeyler söyle**me**mi bekliyorlar!" (CO.89/30)

Sonra bir kıza tutulmuş, evlen**me**yi, orada yerleş**me**yi de tasarlamıştı. (CO.90/9)

Sait Bey bir şey hatırla**ma**ya çalışıyormuş gibi karısına döndü: … (CO.91/12)

"Bizim hanım eğlenceli şeyler dinle**me**ye bayılır!" (CO.91/38)

“Şimdi gül**me**ye hazırlanıyoruz!” (CO.92/36)

Anlatılan hikâyeleri dinle**me**ye başladı. (CO.93/14)

Sonra ihtiyar bir memurun önündeki sıraya girip bekle**me**ye başladı. (CO.94/21)

Yürüyerek köprüyü geç**me**ye karar vermişti. (CO.95/6)

Eli şemsiyeli şık beyin arkasından yürü**me**ye başladılar. (CO.95/7)

… herkesten bu tartış**ma** için özür dilemek istiyormuş gibi gözüküyordu. (CO.98/9)

… sonra bir şeyler söyle**me**ye başladı, … (CO.98/21)

Herkes böyle önemli günlerde hep olduğu gibi, şundan bundan konuş**ma**ya koyulunca Nigân Hanım gözlerini kırpıştırarak bayram havasını keyifle içine çekti. (CO.98/27-28)

… et parçalarının üzerindeki yağları kesip ayır**ma**ya, tabağının orasına burasına dağılmış pirinç tanelerini bir köşede topla**ma**ya başladı. (CO.99/3-4)

“Peki konuş**ma**yı istediğim şey nedir?” (CO.99/26)

Nigân Hanım büfelerde, sandıklarda saklanan takımları çıkarıp kullan**ma**yı bir daha düşündü. (CO.100/3)

“Ama bari, sofradan herkesle birlikte kalk**ma**yı öğrenseler!” (CO.100/8)

4.2.2.2. -Iş/-Uş eki ile oluşturulan isim-fiiller

Başını arkaya yaslayarak, aklından geçenlere ruhunu katmadan, o telaşlı, hiçbir zaman susmayan bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldır**ış** etmeden

bir pencereden girip ötekinden çıkan esintiyi gövdesinde hissederek, uzun bir süre kıpırdamadan durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Sait Bey karısına, "Çocuğu rahat bırak canım!" diyen bir bak**ış**la baktı! (CO.90/24)

O memurun önünde kuyruğa girerlerken bir it**iş** kak**ış** oldu. (CO.94/24)

"Sanki her şeyin kullanıl**ış**ını, örtülerin lekelenip yırtıl**ış**ını, tabakların fincanların kırıl**ış**ını, çatal bıçağın kaybol**uş**unu görmek istiyorum!" (CO.95/23-24)

Tabağın sofraya kon**uş**unu gözlerini kırpıştırarak seyretti. (CO.96/34)

Sesinin perdesi de bak**ış**ları gibi "…." der gibiydi. (CO.98/6)

Küçük parlay**ış**larla akıp giden bir zaman, direnmeyen su gibi hayat vardı. (CO.99/38)

4.2.2.3. -mAk eki ile oluşturulan isim-fiiller

Ben de yaşa**mak** istiyorum. (CO.73/29)

Onları o aptal ve küçük gündelik hayatlarının içinde gör**mek** istiyorum. (CO.74/12)

Yaşa**mak**, gör**mek** istiyorum! (CO.74/28)

… ben öl**mek** istemiyorum. (CO.75/23)

Bunları unut**mak** için "Nişantaşı'nda Nigân ile yaşayacağım!" diye düşündüm. (CO.76/10)

Bir Avrupalıyla konuş**mak** bazan nasıl bir zevk olur anlatamam. (CO.77/10)

"Uyu**mak** istemiyorum. (CO.78/11)

Şimdi konuş**mak** istiyorum! (Co.78/16)

İçki iç**mek** istiyorum. (CO.78/19)

Ben size bir revolüsyon anlat**mak** istiyorum. (CO.78/23)

Bir ihtilalci şair bütün gün tabağa koyduğu bir portakalla iki elmaya bakıp gördüğünü çiz**mek** için uğraşır mı? (CO.79/15)

Sonunda polis olmadığımı anlayınca, galiba, gönlümü al**mak** istedi. (CO.79/24)

Çocuk da gör**mek** istiyor sizi. (CO.80/12)

… sonra uzun kollarını pencereden dışarı çıkar**mak** isteyerek gerindi, esnedi. (CO.80/14)

Şimdi bunu düşün**mek** istemiyorum. (CO.82/20)

"Başka şey anlat**mak** istiyorum. (CO.90/36)

Birden özür dile**mek**, kendini açıkla**mak** istedi: … (CO.91/22)

"Çok şey yap**mak** istiyorum. (CO.91/23)

Azla yetin**mek** istemiyorum. (CO.91/23)

... önüme gelen her şeyi ele geçir**mek** istiyorum!" (CO.91/25-26)

"Türkçesini kullan**mak** istiyorum!" (CO.92/24)

Mühendis Mektebi'ndeyken bütün gününü alay et**mek**le geçirdi. (CO.93/11)

Sait Bey de İstanbul'da görüş**mek** istediklerini bir daha hatırlattı. (CO.94/10)

"Sanki her şeyin kullanılışını, örtülerin lekelenip yırtılışını, tabakların fincanların kırılışını, çatal bıçağın kayboluşunu gör**mek** istiyorum!" (CO.95/23-24)

Yeni evin içinde, yeni eşyalar arasında yaşa**mak** hoştu." (CO.97/22)

Osman’da sözünü ettiği şeylerin, kendisi de ol**mak** üzere kimseyi ilgilendirmediğini bildiğini gösteren bir tavır vardı. (CO.98/4-5)

… herkesten bu tartışma için özür dile**mek** istiyormuş gibi gözüküyordu. (CO.98/9)

Gelinlerini iğnele**mek**ten, onlarla takıl**mak**tan hoşlanırdı. (CO.98/19)

Nigân Hanım kocasına yüzünü buruştur**mak**la yetindi. (CO.99/15)

Yarın ben Nigân ile o eski paşa konağına git**mek** istemiyorum. (CO.102/12)

O paşa oğullarını da gör**mek** istemiyorum. (CO.102/12)

Ama şimdi bunu düşün**mek** istemiyorum. (CO.102/13)

4.2.3. Zarf-fiiller

4.2.3.1. -ken eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Cevdet onu reçel kaynatır**ken** görmüştü. (CO.74/38)

Cevdet Bey merdivenleri iner**ken**, aşağıda, bir sehpanın üzerindeki lambanın ışığında gevezelik edenleri gördü. (CO.80/1-2)

Arabacının kendine gelmesini bekler**ken** bir sigara yaktı. (CO.80/9)

Paşa’nın tavla oynar**ken** anlattığı çapkınlık hikâyelerine güldü. (CO.81/30)

Beyoğlu’nda yürür**ken** dikkatle çevresini seyreden, hayata iştahla bakan İtalyan doktoru hatırlayıverdi. (CO.81/33-34)

Ömer de onlara Paris’e Londra’dan döner**ken** uğradığını söylemişti. (CO.88/3-4)

İstanbul'da Mühendis Mektebi'nde okur**ken** sabahlara kadar içtiği, Beyoğlu'nda eğlence yerlerine daldığı, sarhoş sarhoş okula döndüğü çok olurdu. (CO.90/1-2)

Garsonun getirdiği şarap şişesine bakar**ken**, "işte bizde de iyi şeyler yapıyorlar!" diy**e** düşündü. (CO.90/10-11)

Ayşe Hanım az önce ne düşündüğünü sorar**ken** takındığı çapkın tavrı bir daha takınarak, "Anlatın o zaman işte!" dedi. (CO.91/2-3)

Hikâye anlatır**ken** üst dudağıyla birlikte bu ince koyu çizgi de aşağı yukarı oynuyordu. (CO.92/34)

Karısı da onun gibi hikâye anlatır**ken** kıpırdanıyordu. (CO.93/4)

Ertesi sabah onları, tren Sirkeci'ye girer**ken** görebildi. (CO.93/33)

Gümrüğe girer**ken** de karşılayıcıların arasında dün akşam denizci kıyafetiyle resmini gördüğü çocuğu fark etti. (CO.94/12-13)

Burada bekler**ken** uzun pardösülü şık bir adam, bir omuz vurup önüne geçti. (CO.94/21-22)

O memurun önünde kuyruğa girerler**ken** bir itiş kakış oldu. (CO.94/24)

Küçük gelinine bakar**ken**, "Ne kadar güzel!" diye düşündü. (CO.97/17)

Ağabeyi gibi ceketli ve kravatlı olan Refik de ona birkaç kelimelik cevaplar verir**ken** sağına soluna bakıyor, … (CO.98/8)

Böyle şeyler konuşulur**ken** erkekler daha erkek, kadınlar da sanki birer vazo oluyorlardı. (CO.98/13)

Emine Hanım zeytinyağlı fasulyeyi ortaya koyar**ken**, Nigân Hanım, kızı Ayşe'nin tabağına bakıp sinirlendi: (CO.98/35-36)

Tabağını kızının önüne iter**ken** içinden bıkkınlık geçti. (CO.99/6)

Acaba öpüşür**ken** nasıl gözüküyoruz?" (CO.103/28)

4.2.3.2. -IncA/-UncA eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Hiçbir cevap alamay**ınca** sinirden gülmeye başladı. (CO.73/4)

Sonunda polis olmadığımı anlay**ınca**, galiba, gönlümü almak istedi. (CO.79/24)

Gecenin içine çık**ınca** pansiyonun ve hasta odasının ne kadar sıcak ve havasız olduğunu anlayarak ferahladı. (CO.80/5-6)

Bunu ne suçluluk ne de hoşnutluk duyarak söylediğini anlay**ınca** rahatladı. (zarf-fiil / sıfat-fiil / zarf-fiil. Sıfat-fiil nesne görevinde) (CO.80/12)

Tekerlekler tahtaları gıcırdat**ınca** köprüye geldiklerini anladı. (CO.81/11)

Titrek lambalar sokağın köşesinden kaybol**unca**ya kadar Cevdet Bey arkasından baktı. (CO.83/8)

… ama Ömer'in yüzünü gör**ünce** korktu. (CO.91/15)

Geçmişi hatırlay**ınca** sıkıldı. (CO.93/13)

Sesi peronun uğultusunda dağıl**ınca** Ömer duygulandığını düşündü. (CO.94/11-12)

Gümrük binasına gir**ince** ilk defa Türkiye'de olduğunu fark etti. (CO.94/17)

Sıra Ömer'e gel**ince** gümrük memurunun yanına bir ihtiyar memur yaklaştı. (CO.94/27)

Herkes böyle önemli günlerde hep olduğu gibi, şundan bundan konuşmaya koyul**unca** Nigân Hanım gözlerini kırpıştırarak bayram havasını keyifle içine çekti. (CO.98/27-28)

İkinci yemek, zeytinyağlı fasulye, sofraya gel**ince**ye kadar, … (CO.98/30)

"Fuat amcalar gel**ince** aşağı inersin! (CO.101/35)

Fuat Bey'in karısı ve oğluyla hızlı adımlarla basamaklara yaklaştığını gör**ünce** coştu. (CO.103/19)

Leylâ Hanım babasının Şişli'deki evinden yürüyerek geldiklerini söyleyip sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye at**ınca**, Cevdet Bey uykusunu alamadığını düşündü. (CO.103/33-34)

4.2.3.3. -mAdAn eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Hiçbir şeyin farkına var**madan**, hiçbir şeyi anla**madan**, ama gene mutlu ve ıslık çalarak yaşıyorlar. (CO.74/13-14)

Üç ay önce yatağa daha düş**meden**, Tevfik Fikret'e Aşiyan'a gittim. (CO.78/37)

Başını arkaya yaslayarak, aklından geçenlere ruhunu kat**madan**, o telaşlı, hiçbir zaman susmayan bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldırı**ş** et**meden** bir pencereden girip ötekinden çıkan esintiyi gövdesinde hissederek, uzun bir süre kıpırda**madan** durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Pencereyi kapa**madan** iki kere daha denedi, … (CO.81/23)

Öteki tarafa geç**meden** önceki günlerden birini daha bitirdim. (CO.82/17)

Bu ikisini birbirine karıştır**madan** yaşamalı! (CO.82/37)

Ama çekin**meden**, uğrunda can yakacak kadar istiyorum bunları" (CO.92/7)

"Peki, tamam, tamam!" diyerek bavulları aç**madan** işaretledi. (CO.94/29-30)

4.2.3.4. -Ip/-Up eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Her şey en derin yerinden, sökül**üp** kökünden atılmalı. (CO.78/34)

Bir ihtilalci şair bütün gün tabağa koyduğu bir portakalla iki elmaya bak**ıp** gördüğünü çizmek için uğraşır mı? (CO.79/15)

Başını arkaya yaslayarak, aklından geçenlere ruhunu katmadan, o telaşlı, hiçbir zaman susmayan bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldırış etmeden bir pencereden gir**ip** ötekinden çıkan esintiyi gövdesinde hissederek, uzun bir süre kıpırdamadan durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Köprüye bağlı bir gemi ağır ağır yüksel**ip** alçalıyor, … (CO.81/17)

Ömer al**ıp** baktı, … (CO.88/17)

Sait Bey de başını karısına doğru yaklaştır**ıp** baktı. (CO.89/5)

… arada bir de bir paşa oğlu olduğunu hatırlay**ıp** hüzünleniyordu. (CO.89/16)

"Paran var, vaktin var, dön**üp** bakacağın kimsen de yok, … (CO.90/6)

Bir başka masada şapkalı bir kadın kucağında uyuyan bir çocuğu öp**üp** gülüyordu. (CO.93/9)

Ömer kompartımanlarına gir**ip**, teker teker ellerini sıktı. (CO.93/35)

Ömer heyecanlandığını açıklay**ıp** kompartımandan çıktı. (CO.94/6)

Sonra ihtiyar bir memurun önündeki sıraya gir**ip** beklemeye başladı. (CO.94/21)

Burada beklerken uzun pardösülü şık bir adam, bir omuz vur**up** önüne geçti. (CO.94/21-22)

Gümüş takımları niye çıkart**ıp** parlattırmıyorum? (CO.95/16)

“Sanki her şeyin kullanılışını, örtülerin lekelen**ip** yırtılışını, tabakların fincanların kırılışını, çatal bıçağın kayboluşunu görmek istiyorum!” (CO.95/23-24)

… sonra kaşıkları eline al**ıp** gelinlerine baktı. (CO.97/9)

Nermin, şaşır**ıp** kızararak kocasına baktı, … (CO.98/20)

Emine Hanım zeytinyağlı fasulyeyi ortaya koyarken, Nigân Hanım, kızı Ayşe’nin tabağına bak**ıp** sinirlendi: (CO.98/35-36)

… et parçalarının üzerindeki yağları kes**ip** ayırmaya, tabağının orasına burasına dağılmış pirinç tanelerini bir köşede toplamaya başladı. (CO.99/3-4)

Küçük parlayışlarla ak**ıp** giden bir zaman, direnmeyen su gibi hayat vardı. (CO.99/38)

Nigân Hanım büfelerde, sandıklarda saklanan takımları çıkar**ıp** kullanmayı bir daha düşündü. (CO.100/3)

Refik gazetesini katlay**ıp** karısıyla yukarı çıktı. (CO.103/2)

Emine Hanım gel**ip** boş kahve fincanlarını aldı. (CO.103/2)

Leylâ Hanım babasının Şişli’deki evinden yürüyerek geldiklerini söyley**ip** sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye atınca, Cevdet Bey uykusunu alamadığını düşündü. (zarf-fiil / sıfat-fiil nesne görevinde / zarf-fiil / zarf-fiil / sıfat-fiil nesne görevinde) (CO.103/33-34)

4.2.3.5. -ArAk eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Kapının önünden ıslık çal**arak** biri geçti. (CO.73/27)

Hiçbir şeyin farkına varmadan, hiçbir şeyi anlamadan, ama gene mutlu ve ıslık çal**arak** yaşıyorlar. (CO.74/13-14)

Cevdet Bey kardeşinin helaya gittiğini düşün**erek** oturdu. (CO.75/16)

Utan**arak** çarşafı alnına kadar çekti. (CO.75/38)

Bunu söyler söylemez de, bir an çirkin bulduğu bütün o geçmişi, gene her zaman düşündüğü gibi, yapılması gereken şeylerle dolu, haklı bir şey ol**arak** gördüğünü anladı ve rahatladı. (CO.76/16-17-18)

Ayşe Hanım az önce ne düşündüğünü sorarken takındığı çapkın tavrı bir daha takın**arak**, "Anlatın o zaman işte!" dedi. (CO.91/2-3)

İşte onu, şu marşı söyley**erek** kurdular. (CO.77/25)

Cevdet Bey "Abi yeter artık!" diy**erek** ayağa kalktı. (CO.78/29)

… bu kesin, sert öfkenin hiç de iğreti durmamasına şaş**arak**, "Artık uyu sen!" dedi. (CO.79/33)

Gözlerini kaçır**arak**, "Belki sizi biraz sıkıyor ama…" diye ekledi. (CO.80/11)

Gecenin içine çıkınca pansiyonun ve hasta odasının ne kadar sıcak ve havasız olduğunu anlay**arak** ferahladı. (CO.80/5-6)

Bunu ne suçluluk ne de hoşnutluk duy**arak** söylediğini anlayınca rahatladı. (CO.80/12)

Bütün günü hatırlay**arak** gülümsedi, … (CO.80/13)

… sonra uzun kollarını pencereden dışarı çıkarmak istey**erek** gerindi, esnedi. (CO.80/14)

Başını arkaya yaslay**arak**, aklından geçenlere ruhunu katmadan, o telaşlı, hiçbir zaman susmayan bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldır**ış** etmeden bir pencereden girip ötekinden çıkan esintiyi gövdesinde hisset**erek**, uzun bir süre kıpırdamadan durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Mutfaktan elinde lamba, sallan**arak** çıktı. (CO.83/17)

… bir yandan da bu kadından kurtulmasının zor olacağını düşün**erek** mutfağa yürüdü. (CO.83-22)

Sait Bey özür dileyerek, boş masa bulamadıklarını, oturmak istediklerini söylemişti. (CO.87/33)

Ömer bir şey söylemesi gerektiğini anlay**arak**, "çocuk sevimli" dedi. (CO.89/1)

"İçeceksiniz, içeceksiniz" diy**erek** güldü Sait Bey. (CO.89/12)

Atiye Hanım, "Acaba yirmi yıl sonra, otuz yıl sonra nasıl olacağız?" diy**erek** iç çekti. (CO.89/29)

Ömer utan**arak**, "Aa, evet, Öyle mi? Birden hoşuma gitti!" dedi. (CO.90/20)

Sait Bey gülümsey**erek**, "Nasıl, efendim?" dedi, … (CO.91/9)

Ömer üçünün de kendisine baktığını gör**erek**, "Çok içtim galiba!" dedi. (CO.91/35)

Sallan**arak** yürüyen garsonlardan biri onlara yaklaştı … (CO.93/15)

Sait Bey de babacan bir tavır takın**arak**, … (CO.93/36)

"Peki, tamam, tamam!" diy**erek** bavulları açmadan işaretledi. (CO.94/29-30)

Yürüy**erek** köprüyü geçmeye karar vermişti. (CO.95/6)

… önündeki porselen tabağa bak**arak** düşünüyordu: … (CO.95/11)

Nigân Hanım'ın küçük oğlu Refik başparmağıyla işaretparmağının ucunu göster**erek**, eliyle sofranın üzerinde küçük bir çember çizdi. (CO.96/10)

Nigân Hanım onun mutfaktan çıktığını herkesten önce gördüğünü anlay**arak**, masal anlatan mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam olduğunu söyledi. (CO.96/30-31)

Tabağın sofraya konuşunu gözlerini kırpıştır**arak** seyretti. (CO.96/34)

… sonra Nigân Hanım ertesi günü tek başına gittiği paşa babasının evinde Türkân'la Şükran'a, kız kardeşlerine sarıl**arak** ağlamıştı. (CO.97/6-7)

Perihan kız**arak** elindeki kaşıklara bakıyor, … (CO.97/14)

… tepeleme dolu olduğunu öfkelen**erek** gördü. (CO.97/27)

Nermin, şaşırıp kızar**arak** kocasına baktı, … (CO.98/20)

Herkes böyle önemli günlerde hep olduğu gibi, şundan bundan konuşmaya koyulunca Nigân Hanım gözlerini kırpıştır**arak** bayram havasını keyifle içine çekti. (CO.98/27-28)

Hafif ve yumuşak hareketlerle sandalyesinden kalk**arak** Cevdet Bey'e doğru yürüdü. (CO.100/12)

Birisi ayaklarının ucuna bas**arak** yürüyordu. (CO.101/31)

Leylâ Hanım babasının Şişli'deki evinden yürüy**erek** geldiklerini söyleyip sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye atınca, Cevdet Bey uykusunu alamadığını düşündü. (CO.103/33-34)

4.2.3.6. -Ar + -mAz eki ile oluşturulan zarf-fiiller

Mari ile Ziya çık**ar** çık**maz** Nusret boğuk ve korkunç bir hırıltıyla öksürdü, … (CO.73/11)

Bunu söyl**er** söyle**mez** de, bir an çirkin bulduğu bütün o geçmişi, gene her zaman düşündüğü gibi, yapılması gereken şeylerle dolu, haklı bir şey olarak gördüğünü anladı ve rahatladı. (CO.76/16-17-18)

4.2.3.7. -DıkçA /-DUkçA eki ile oluşturulan zarf-fiiller

… beyaz sakalı gül**dükçe** kravatına sürünüyor, … (CO.93/7)

4.2.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı

Hiçbir şeyin farkına var**madan**, hiçbir şeyi anla**madan**, ama gene mutlu ve ıslık çal**arak** yaşıyorlar. (CO.74/13-14)

Yaşa**mak**, gör**mek** istiyorum! (CO.74/28)

Cevdet Bey kardeşinin helaya git**tiğ**ini düşün**erek** oturdu. (CO.75/16)

… sonra ağabeyinin hırıltılı sesiyle söyle**diğ**i Fransızcayı çöz**me**ye çalıştı. (CO.77/19)

Mari Ziya'yı nasıl yatır**dığ**ını, çocuğun önce kork**tuğ**unu, ama sonra nasıl uyuyakal**dığ**ını anlattı. (CO.77/36-37)

Bir ihtilalci şair bütün gün tabağa koy**duğ**u bir portakalla iki elmaya bak**ıp** gör**düğ**ünü çiz**mek** için uğraşır mı? (CO.79/15)

Sonunda polis olma**dığ**ımı anlay**ınca**, galiba, gönlümü al**mak** istedi. (CO.79/24)

… bu kesin, sert öfkenin hiç de iğreti durma**ma**sına şaş**arak**, "Artık uyu sen!" dedi. (CO.79/33)

Gecenin içine çık**ınca** pansiyonun ve hasta odasının ne kadar sıcak ve havasız ol**duğ**unu anlay**arak** ferahladı. (CO.80/5-6)

Bunu ne suçluluk ne de hoşnutluk duy**arak** söyle**diğ**ini anlay**ınca** rahatladı. (CO.80/12)

… sonra uzun kollarını pencereden dışarı çıkar**mak** istey**erek** gerindi, esnedi. (CO.80/14)

Başını arkaya yaslay**arak**, aklından geçenlere ruhunu kat**madan**, o telaşlı, hiçbir zaman susmay**an** bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldırı**ş** et**meden** bir pencereden gir**ip** ötekinden çık**an** esintiyi gövdesinde hisset**erek**, uzun bir süre kıpırda**madan** durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)

Sisle başlay**an**, kızgın güneşle yan**an** günü gözden geçir**me**ye başlayınca, huzuru kaç**ar** gibi oldu. (CO.81/21-22)

Kendini haklı bul**duğ**u, kimsenin düşünme**diğ**i, duyma**dığ**ı şeyleri duy**duğ**u için herkesi küçümsüyor, … (CO.82/32-33)

… bir yandan da bu kadından kurtul**ma**sının zor ol**acağ**ını düşün**erek** mutfağa yürüdü. (CO.83-22)

Sait Bey özür diley**erek**, boş masa bulama**dık**larını, oturmak iste**dik**lerini söylemişti. (CO.87/33)

Mutlu muydular, yoksa böyle ol**ma**ları gerek**tiğ**ini mi düşünüyorlardı, anlaşılmıyordu. (CO.88/37)

Sait Bey bir şey hatırla**ma**ya çalışıyor**muş** gibi karısına döndü: … (CO.91/12)

Nigân Hanım onun mutfaktan çık**tığ**ını herkesten önce gör**düğ**ünü anlay**arak**, masal anlat**an** mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam ol**duğ**unu söyledi. (CO.96/30-31)

Tabağın sofraya kon**uş**unu gözlerini kırpıştır**arak** seyretti. (CO.96/34)

… sonra Nigân Hanım ertesi günü tek başına git**tiğ**i paşa babasının evinde Türkân'la Şükran'a, kız kardeşlerine sarıl**arak** ağlamıştı. (CO.97/6-7)

… tepeleme dolu ol**duğ**unu öfkelen**erek** gördü. (CO.97/27)

Osman'da sözünü et**tiğ**i şeylerin, kendisi de ol**mak** üzere kimseyi ilgilendirme**diğ**ini bil**diğ**ini göster**en** bir tavır vardı. (CO.98/4-5)

… herkesten bu tartış**ma** için özür dile**mek** istiyor**muş** gibi gözüküyordu. (CO.98/9)

Gelinlerini iğnele**mek**ten, onlarla takıl**mak**tan hoşlanırdı. (CO.98/19)

Nermin, şaşır**ıp** kızar**arak** kocasına baktı, … (CO.98/20)

Herkes böyle önemli günlerde hep ol**duğ**u gibi, şundan bundan konuş**ma**ya koyul**unca** Nigân Hanım gözlerini kırpıştır**arak** bayram havasını keyifle içine çekti. (CO.98/27-28)

… et parçalarının üzerindeki yağları kes**ip** ayır**ma**ya, tabağının orasına burasına dağıl**mış** pirinç tanelerini bir köşede topla**ma**ya başladı. (CO.99/3-4)

"Peki konuş**ma**yı iste**diğ**im şey nedir?" (CO.99/26)

Küçük parlay**ış**larla ak**ıp** gid**en** bir zaman, direnmey**en** su gibi hayat vardı. (CO.99/38)

Nigân Hanım büfelerde, sandıklarda saklan**an** takımları çıkar**ıp** kullan**ma**yı bir daha düşündü. (CO.100/3)

Fuat Bey'in karısı ve oğluyla hızlı adımlarla basamaklara yaklaş**tığ**ını gör**ünce** coştu. (CO.103/19)

Leylâ Hanım babasının Şişli'deki evinden yürüy**erek** gel**dik**lerini söley**ip** sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye at**ınca**, Cevdet Bey uykusunu alama**dığ**ını düşündü (CO.103/33-34)

4.2.5. Fiilimsilerin İkileme Oluşturması

Tespit Edilemedi.

4.2.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması

Tespit Edilemedi.

4.2.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması

Tespit Edilemedi.

4.3. Fiilimsiler Sonuç:

1. Çiçekler Büyür'de 69-99 sayfa aralıklarında incelediğimiz sıfat-fiiller toplam 277; Cevdet Bey ve Oğulları'ında ise 73-103 sayfa aralıklarında incelediğimiz sıfat-fiiller toplam 331 adettir.

2. Çiçekler Büyür'de kullanılan 227 adet fiilimsiden 148'i sıfat-fiil, 64'ü isim-fiil ve 65'i zarf-fiil şeklindeyken Cevdet Bey ve Oğulları'ında ise 331 adet fiilimsiden 174'ü sıfat-fiil, 82'si isim-fiil, 75'i zarf-fiil şeklindedir.

3. İki kitapta da kullanılan fiilimsiler ekleri ve adetleri aşağıdaki gibidir:

4.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Fiilimsiler

4.1.1. Sıfat-fiiller

4.1.1.1. -An eki ile: 28 adet.

4.1.1.2. -AsI eki ile: Tespit Edilemedi.

4.1.1.3. -mAz eki ile Tespit Edilemedi.

4.1.1.4. -Ar eki ile: 1 adet.

4.1.1.5. -DIk: 97 adet.

4.1.1.6. -AcAk eki ile: 16 adet.

4.1.1.7. -mIş eki ile: 6 adet.

4.1.2. İsim-fiiller

4.1.2.1. -mA eki ile: 38 adet.

4.1.2.2. -Iş/Uş eki ile: 8 adet.

4.1.2.3. -mAk eki ile:18 adet.

4.1.3. Zarf-fiiller

4.1.3.1. -A / -I / -U ekleri ile: Tespit Edilemedi.

4.1.3.2. -ken eki ile: 14 adet.

4.1.3.3. -IncA eki ile: 3 adet.

4.1.3.4. -AlI eki ile: Tespit Edilemedi.

4.1.3.5. -mAdAn eki ile: 7 adet.

4.1.3.6. -Ip / -Up eki ile: 40 adet.

4.1.3.7. -ArAk eki ile: Tepsit Edilemedi.

4.1.3.8. -Ar + mAz eki ile: 1 adet.

4.1.3.9. -DıkçA eki ile: Tespit Edilemedi.

4.1.3.10. -(y)In / -(y)Un eki ile: Tespit Edilemedi.

4.1.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı: 23 adet.

4.1.5. Fiilimsilerin İkileme Oluşturması: 7 adet.

4.1.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması: Tespit Edilemedi.

4.1.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması: Tespit Edilemedi.

4.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Fiilimsiler

4.2.1. Sıfat-fiiller

4.2.1.1. -An eki ile: 66 adet.

4.2.1.2. -AsI eki ile: Tespit Edilemedi.

4.2.1.3. -mAz eki ile: Tespit Edilemedi.

4.2.1.4. -Ar eki ile: 2 adet.

4.2.1.5. -DIk eki ile: 82 adet.

4.2.1.6. -AcAk eki ile: 15 adet.

4.2.1.7. -mIş eki ile: 9 adet.

4.2.2. İsim-fiiller:

4.2.2.1. -mA eki ile: 36 adet.

4.2.2.2. -Iş/Uş eki ile: 11 adet.

4.2.2.3. -mAk eki ile: 35 adet.

4.2.3. Zarf-fiiller

4.2.3.1. -A/-I/-U eki ile: Tespit Edilemedi.

4.2.3.2. -ken eki ile: 21 adet.

4.2.3.4. -IncA eki ile: 16 adet.

4.2.3.5 -AlI eki ile: Tespit Edilemedi.

4.2.3.6. -mAdAn eki ile: 11 adet.

4.2.3.7. -Ip/-Up eki ile: 24 adet.

4.2.3.8. -ArAk eki ile: 41 adet.

4.2.3.9. -Ar + -mAz eki ile: 2 adet.

4.2.3.10. -DıkçA eki ile: 1 adet.

4.2.3.11. -(y)In / -(y)Un eki ile: Tespit Edilemedi.

4.2.4. Fiilimsilerin Bir Arada Kullanımı: 100 adet.

4.2.5. Fiilimsilerin İkileme Oluşturması: Tespit Edilemedi.

4.2.6. Fiilimsilerin Üçleme Oluşturması: Tespit Edilemedi.

4.2.7. Fiilimsilerin Dörtleme Oluşturması: Tespit Edilemedi.

3. Yukarıdaki verilere bakıldığında Orhan Pamuk'un Emine Işınsu'ya göre daha fazla fiilimsi kullandığı görülmektedir. Ersan Ersoy, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği" adlı makalesinde Rokeach'ın yaptığı bir araştırmada erkeklerin başarı, entelektüel uğraşı gibi değerlere, kadınların ise sevgi, samimi ilişkiler ve aile ye daha fazla önem verdiğinden bahsetmektedir.[100] Bu

[100] Ersan ERSOY, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ 2009, Sayı 2, Cilt 19, s.209-230

durumda da erkeklerin sosyal hayatta daha dışa dönük bir karaktere sahip olabileceklerini düşünebiliriz. Fiilimsiler de bilindiği üzere daha aktif cümleler oluşturur. Orhan Pamuk'un bu duruma Emine Işınsu'ya göre daha fazla yer vermesi onun bir erkek olarak daha dışa dönük, daha aktif ve hareketli olduğunu gösterir. Emine Işınsu ise diğer konu bahislerinde de görüleceği gibi bir kadın olarak içselliğe önem veren, duygularını daha yoğun yaşayan bir yazardır. Yine cümleye hareketlilik, aktiflik kazandıran sıfat-fiillerin Orhan Pamuk'ta daha fazla kullanılması bize bu durumun doğruluğunu göstermektedir.

4. Emine Işınsu da Orhan Pamuk da fiilimsilerden en çok sıfat-fiil eklerini kullanırken Emine Işınsu en az isim fiil, Orhan Pamuk ise en az zarf-fiil eklerini kullanmayı tercih etmiştir.

5.Emine Işınsu sıfat-fiilerden en çok -DIk; isim-fiilerden -mA; zarf-fiillerden ise -Ip / -Up eklerini kullanırken Orhan Pamuk da sıfat-fiillerden en çok -DIk; isim-fiillerden -mA zarf-fiillerden ise Emine Işınsu'dan farklı olarak -ArAk eklerini tercih etmiştir.

6. Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre daha fazla zarf-fiil kullanmış ve bu kullandığı ekler de daha çeşitlidir. Örneğin Emine Işınsu -ArAk ve -DIkçA zarf-fiil eklerini kullanmazken Orhan Pamuk kullanmıştır. Zeynep Korkmaz'a göre -ArAk zarf-fiil eki, cümledeki asıl fiilin gösterdiği hareketle aynı zamanda yapılan başka bir hareketi bildirir.[101] Dolayısıyla Orhan Pamuk, bir eylemi anlatırken eylemin yapıldığı tarzı da anlatmayı tercih ediyor. Bu durum Pamuk'un durumları ayrıntılarıyla tasvir ettiğini ve gözlem yeteneğinin daha baskın olduğunu gösterir.

*Kapının önünden ıslık çal**arak** biri geçti. (CO.73/27)*

*Utan**arak** çarşafı alnına kadar çekti. (CO.75/38)*

*İşte onu, şu marşı söyley**erek** kurdular. (CO.77/25)*

[101] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.849.

*... bu kesin, sert öfkenin hiç de iğreti durmamasına şaş**arak**, "Artık uyu sen!" dedi. (CO.79/33)*

*Sallan**arak** yürüyen garsonlardan biri onlara yaklaştı ... (CO.93/15)*

7. Genel olarak fiilimsi kullanımı Orhan Pamuk'ta fazla olmasına rağmen sıfat-fiillerde -DIk ekini Emine Işınsu'nun daha sık kullanımı dikkatimizi çekti.

8. Biz fiilimsileri incelerken, fiilimsilerin bir arada kullanılması, ikileme, üçleme oluşturmaları gibi kategorilere de ayırıp tasniflendirmeye çalıştık. Bu bağlamda fiilimsilerin bir arada kullanımı büyük bir farkla Orhan Pamuk'ta görülmektedir. Bunun nedeni, 3. maddede de açıkladığımız gibi Orhan Pamuk'un belki erkek olmasından kaynaklı daha hareketli ve daha aktif bir yaşam sürmesi olabilir.

*Başını arkaya yaslay**arak**, aklından geçenlere ruhunu kat**madan**, o telaşlı, hiçbir zaman susmay**an** bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldır**ış** et**meden** bir pencereden gir**ip** ötekinden çık**an** esintiyi gövdesinde hisset**erek**, uzun bir süre kıpırda**madan** durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)*

*Nigân Hanım onun mutfaktan çık**tığ**ını herkesten önce gör**düğ**ünü anlay**arak**, masal anlat**an** mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam ol**duğ**unu söyledi. (CO.96/30-31)*

*Leylâ Hanım babasının Şişli'deki evinden yürüy**erek** gel**dik**lerini söyley**ip** sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye at**ınca**, Cevdet Bey uykusunu alama**dığ**ını düşündü (CO.103/33-34)*

9. Fiilimsilerin ikileme oluşturacak şekilde kullanılmasına sadece Emine Işınsu'da rastlanmaktadır. Bu durum Işınsu'nun içe dönük duygusal anlatımıyla ilişkili olabilir. Bizce yazarımız böyle yaparak hem eyleme yönelik vurguyu arttırmak hem de diline akıcılık kazandırarak okuyucuyu kitaba katmak istemektedir.

*Başını yastığa koy**ar** koy**maz** uyudu, ... (ÇB.76/17)*

*Ona diklendiğim, küs**üp** darıl**dığ**ım başka konular vardı. (ÇB.79/7)*

5. BEŞİNCİ BÖLÜM: FİİLDE ÇATI

Türk Dili yazınında "Fiilde Çatı" konusu çeşitli Türkologlar tarafından farklı başlıklarda ele alınmakta ve çeşitli sınıflandırmalarla konu edilmektedir.

Banguoğlu çatı kavramını *"Türkçede fiilin aldığı görünüşler çeşitlidir ve özel eklerle sağlanır. Fiil tabanının bu türlü çeşitlenmesine fiilin çatısı (voix) adını veririz."*[102] şeklinde ifade etmiştir. Muharrem Ergin, çatı kavramını kullanmamış, Türk Dil Bilgisi kitabında ise Fiilden Fiil Yapan Ekler başlığında ele almıştır.[103] Topaloğlu'na göre çatı, *"öznenin yüklemin belirttiği işi yapmasına, bu işin etkisi altında kalmasına veya bunlar dışında onunla belli biçimlerde ilgili olmasına göre, belirli eklerin eylem kök ve gövdelerine getirilmesiyle oluşturulan türevdir."*[104]

Dilbilimsel incelemelerde ortak çatı türleri etken, edilgen, ettirgen, dönüşlü ve işteş çatılar olmak üzere beş çeşittir. Ancak Türk dili yazınında gramerciler bu sınıflandırmadan farklı olarak, *sıklık çatısı* (Eker 2009), *olumsuz çatı* (Eker 2009, Banguoğlu 1998, Dény 2012), *iktidar/yeterlik* (Dény 2012), *geçişli ve geçişsiz çatı* (Dizdaroğlu 1963, Gülensoy 2000, Gencan 2001, Bilgegil 2009, Korkmaz 2014), *oldurgan çatı* (Delice 2008, Bilgegil 2009, Dizdaroğlu 1963), *edilgen çatının* yanı sıra geçişsiz fiillerden oluşturulan *meçhul çatı* (Gülensoy 2000, Korkmaz 2014), *bilinmez çatı* (Karaağaç 2012), *orta/ortal çatı* (Emre 1945, Dény 2012), *iştir çatısı/kuvvetlendirme çatısı* (Emre 1945, Eker 2009), *düz, gizil* (Demircan 2003), *yerseme çatısı, zarfsama çatısı* (Delice 2008) gibi çatı türleri önermiştir.[105]

Etken Çatı (Yalın Çatı)

Fiil kökünün ek almamış yalın haline etken çatı denmektedir. Banguoğlu etken çatıyı yalın görünüş başlığında ele almış ve bunların tek heceli kökler veya türlü yapım ekleriyle isimden veya fiilden fiil türemiş fiil tabanları olabileceğini

[102] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.411.
[103] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.200
[104] Ahmet TOPALOĞLU, *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, 1. Baskı, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1989.
[105] Bilal UYSAL, *Türkçede İşteş Çatı*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Eskişehir 2016, s.15

belirtmiştir.[106] Zeynep Korkmaz etken çatıyı *"yüklem tarafından belirtilen işin özne tarafından doğrudan doğruya yapıldığını gösteren eksiksiz, yalın çatı"* şeklinde tanımlamıştır.[107]

Edilgen Çatı:

Edilgen çatı, eylemin kimin tarafından yapıldığı bilinmeyen, öznesi belli olmayan çatıdır. Ekleri *-(I)l-/-(U)l-* ve *-(I)n-/-(U)n-* şeklindedir.

Banguoğlu edilgen çatıyı "Edilen Görünüşü" başlığı altında ele almış ve *"Söz içinde kimse olan, isim fiilden etkilenme durumunda ise o fiil tabanı bir -il- eki alıp edilen görünüşüne (aspect passif) girer."* şeklinde tanımlamıştır.[108]

Muharrem Ergin Türk Dil Bilgisi kitabında bu bahsi fiilden fiil yapan eklerden -l ekinde ele almış ve ekin fonksiyonunun pasiflik ve meçhullük ifade eden fiiller yapmak olduğunu belirtmiş ve vokalle ve -l eki ile biten fiil kök ve gövdelerine -n şeklinde geldiğini de vurgulamıştır.[109]

Süer Eker ise Muharrem Ergin'in tanımlamasından yola çıkarak, edilgen eylemlerin bir "uğranılma, maruz kalma" ifade ettiklerini ve edilgen bir özne istediklerini ifade etmiştir. [110]

Edilgen çatıyı, *"geçişli ve geçişsiz fiillerden -l- ve -n- ekleriyle kurulan ve öznesi belli olmayan, yani fiilin gösterdiği işi yapan şahsın veya nesnenin açıkça bildirilmediği çekimli fiil"*[111] şeklinde tanımlayan Zeynep Korkmaz, konuya yüklem-özne ilişkisi açısından yaklaşmış ve edilgen çatıda yüklemin etkisinde kalan öznenin, görünmezdeki özne değil de görünürdeki özne olduğunu açıklamıştır. Bu bakımdan Zeynep Korkmaz, edilgen çatıyı, görünmeyen bir öznesi bulunmakla

---

[106] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.411.

[107] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.500

[108] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.413.

[109] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.204

[110] Süer EKER, *a.g.e.*, s.353.

[111] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s.52

beraber, öznenin, yüklemin gösterdiği oluş ve kılışın yani yapılan işin etkisinde kaldığını gösteren bir çatı türü olarak tanımlamak gerektiğini de vurgulamıştır.[112]

Meçhul Çatı (Öznesiz Çatı)

Bu çatı şekli bazı gramerciler tarafından sınıflandırmaya dahil edilmese de Zeynep Korkmaz çalışmalarında edilgen çatı ile meçhul çatıyı birbirinden ayırmıştır. Korkmaz'a göre, edilgen çatı ile meçhul çatının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Çünkü edilgen çatıda özne pasiftir, ancak meçhul çatıda ise özne gerçekten bilinmemektedir. Ayrıca Korkmaz, edilgen çatının geçişli fillerden, meçhul çatının ise geçişsiz fiillerden kurulduğunu vurgulamaktadır.[113] Meçhul çatının da ekleri aynı edilgen çatıda olduğu gibi, *-(I)l-/-(U)l-* ve *-(I)n-/-(U)-n-* şeklindedir.

Biz bu konuda Zeynep Korkmaz'ın fikirlerine katıldığımız için, çalışmamızda fiilde çatı bahsini incelerken edilgen çatı ile meçhul çatıyı birbirinden ayırmanın uygun olduğunu düşündük ve bunları ayrı ayrı maddelendirerek inceledik.

Dönüşlü Çatı

Dönüşlü çatı, yapılan eylemin, eylemi yapana geri döndüğünü ya da bir eylemin kendi kendine yapıldığını ifade eden bir çatı türüdür.

Dönüşlü çatıyı "Dönüşlü Görünüş" şeklinde adlandıran Tahsin Banguoğlu, *"Söz içinde kimse olan kendisi üzerinde kılıcıysa fiil tabanı bir -in- eki alıp dönüşlü görünüşe (aspect réfléchi) girer. Böylece fiilin etkisi kimse üzerine dönmüş olur."*[114] şeklinde açıklamıştır.

Muharrem Ergin, bu bahse fiilden fiil yapan eklerden -n- ekinde değinmiş ve bu ekin kendi kendine, kendi başına yapma ile kendisine yapma olmak üzere iki işlevi olduğunu ifade etmiştir.[115]

---

[112] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.501.
[113] Zeynep KORKMAZ *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.502.
[114] Tahsin BANGUOĞLU, a.g.e., s.414
[115] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.202

Süer Eker, diğer çatılarda olduğu gibi, dönüşlülük eki alan eylemlerin bir bölümünün işlevlerini bir ölçüde de olsa yitirdiğini belirtmiştir.[116]

Zeynep Korkmaz ise dönüşlü çatıyı, *"fiildeki oluş ve kılışın doğrudan doğruya özneye dönüşünü gösteren, yani öznenin bir işi kendi kendine yaptığını belirten fiil çatısı. Türkçede bu çatı çoklukla -n- bazan da -l- veya -ş- ekleri ile kurulur."*[117] şeklinde tanımlamış ve bazı dönüşlü çatılarda da dönüşlülük ekinin kök ve gövde ile kaynaştığının görüldüğünü ifade etmiştir. aldan-, barın-, sakın- yakın- gibi. Korkmaz, bunların bir kısmının eskisinden farklı yeni anlamda yeni bir türetme yaptıkları için Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi kitabında yapım ekleri bölümünde ayrıca ele almıştır. Korkmaz'ın ifade ettiği bu fiiller yeni bir sözlüksel malzeme oluşturdukları için biz bu çalışmamızda çatı eklerini incelerken bu fillere yer vermedik.

İşteş Çatı

Bir işin birden fazla kişi tarafından, karşılıklı olarak yapıldığını ifade eden çatı türüne işteş çatı denmektedir.

Tahsin Banguoğlu, "Karşılıklı Görünüş" terimini kullandığı işteş çatıyı şu şekilde tanımlamıştır: *"Söz içinde kimse olan iki kişi, veya iki taraf birbirleri üzerine karşılıklı kılıcıysalar fiil tabanı bir -iş- eki alıp karşılıklı görünüşe (aspect réciproque) girer."*[118]Banguoğlu, yapım eki olan -iş- ekinin başka anlamda kelimeler yarattığını, birçok karşılıklı görünüşte fiiller ya da farklı sözlük anlamları yarattığını, bunların da çatı ekiyle karıştırılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla biz bu incelememize sözlüksel malzeme olmuş işteş çatı eklerini dahil etmedik. Bu bahsi fiilden fiil yapan -ş- ekinde ele alan Ergin, bu ekin yaptığı fiillerin oluş ve ortaklaşma ifade ettiklerini, oluş ifade eden fiillerin ise dönüşlü fiillerle bazı pasif fiillere benzer

---

[116] Süer EKER, *a.g.e.*, s.354.
[117] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü, …*, s.47
[118] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.416.

şekilde kendi kendine olma bildirdiklerini belirtmiş ve -ş eki ile yapılan fiillerde gizli bir ortaklaşma ifadesi olduğunu vurgulamıştır.[119] Bu bağlamda Ergin' göre -ş ekinin karşılıklı yapılma ve birlikte yapılma fonksiyonu olmak üzere iki şekilde ortaya çıktını açıklamıştır. İşteş Çatıyı, *"Fiilin gösterdiği hareketin birden fazla kişi tarafından karşılıklı veya toplu olarak yapıldığını gösteren çatı. Bu çatı -(I)ş-/-(U)ş- ekiyle kurulur."*[120] şeklinde tanımlayan Korkmaz, -(I)ş-/-(U)ş- ekinin çatı kavramı açısından iki işlevinin olduğunu belirtmekte ve bu işlevleri şu şekilde sıralamıştır:

"a. Bir işin, bir eylemin birden fazla kişi tarafından karşılıklı olarak yapıldığını gösterir.

b. Bir işin, bir eylemin birden fazla kişi veya özne tarafından toplu olarak hep birlikte yapıldığını gösterir."[121]

Yine bu çatı ekiyle karıştırılmaması gereken bir hususu da Zeynep Korkmaz çalışmasında şu şekilde ifade etmiştir: *"Ad ve sıfatlardan +lA- eki ile kurulmuş yapma, etme veya olma bildiren fiil gövdelerine gelerek bunları birer geçişsiz fiile çeviren –ş- ekini işteşlik eki ile karıştırmamalıdır."* [122] ağır-la-ş-, güzel-le-ş-, yardım-la-ş- gibi.

Ettirgen Çatı

Ettirgen çatı, bir işi başkasına yaptırma, bir işin yapılmasına yardımcı olma anlamlarını taşıyan bir çatı türüdür. *-DIr-/-Dur-, -(I)t-/-(U)t-, -(I)r-/-(U)r-, -Ar-, -DAr-, -(I)z-/-(U)z-* ekleriyle kurulmaktadır.

Tahsin Banguoğlu ettirgen çatıyı "Ettiren Görünüşü" terimiyle açıklamıştır: *"Söz içinde kimse olan nesne üzerinde doğrudan doğruya kılıcı olmayıp bir başkasını kılıcı kılıyorsa fiil tabanı bir -dir- (bazan -it- -ir-) eki alıp ettiren*

[119] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.207

[120] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s.92

[122] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.506.

görünüşüne (aspect factitif) girer."[123] şeklinde belirtmiş ve ayrıca ettirgenlik eki ile kurulmuş cümlelerde iki kimsenin olduğunu, biri gramerce kimse, ettiren, öbürünün de mantıkça kimse, yani eden olduğunu ifade etmiştir. Banguoğlu, mantıkça kimseyi alt kimse gramerce kimseyi ise üst kimse olarak adlandırmıştır.

Muharrem Ergin, ettirgen çatı eklerini fiilden fiil yapan ekler başlığı altında -t-, -DIr-/-Dur-, -dAr, maddeleri altında ayrı ayrı incelemiştir. Ona göre bu eklerin ortak özellikleri faktitif eklerden olmalarıdır yani bu ekler, fiillerden oldurma ve yaptırma eden fiiller yapar.[124]

Süer Eker, ettirgenlik eklerinin üst üste gelebilmesinin eylemi başkasına ya da başkalarına yaptırıldığını ifade ettiğini açıklamakta ve Türkçede dört ettirgenlik ekinin üst üste gelebildiğini belirtmiştir.[125]

Korkmaz, ettirgen çatıyı, *"Fiilin belirtilen oluş ve kılışın başka bir nesneye aktarıldığını gösteren, geçişsiz fiileri geçişli fiillere dönüştüren, geçişli fiillerden asıl hareketin başkalarına yapıldığını gösteren çift geçişli fiiller kuran çatı"*[126] şeklinde tanımlamış ve ettirgen çatının iki önemli işlevi olduğunu açıklamıştır.

Birinci işlevi, geçişsiz fiilleri geçişli duruma getirmek, ikinci işlevi ise geçişli fiillerin gösterdiği eylemi, özne dışındaki ikinci veya üçüncü özneye yaptırmaktır.[127]

Biz bu çalışmamızda, Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'un ilgili kitaplarını incelerken, çatı kavramını "fiil kök veya gövdesinin, sözlük anlamında herhangi bir değişikliğe uğramadan fiilden fiil yapan bazı eklerle genişletilerek cümledeki özne ve nesne ile olan bağlantısında uğradığı durum değişikliğidir"[128] şeklinde tanımlayan Zeynep Korkmaz'ın sınıflandırmasına bağlı kalarak, Edilgen Çatı, Meçhul Çatı (Öznesiz Çatı), Dönüşlü Çatı, İşteş Çatı, Ettirgen Çatı eklerini araştırmamıza dahil ettik. Bu konu hakkında incelemelerimizi yaparken çatı ekleriyle sözlüksel malzeme olmuş kelimeleri tezimize dahil etmedik.

Bu kısa tanım ve açıklamalarımızdan sonra, Emine Işınsu'nun Çiçekler Büyür

---

[123] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.417.
[124] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi,* …, s.211,212,213
[125] Süer EKER, *a.g.e.*, s. 352.
[126] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s.59
[127] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* …, s.507.
[128] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* …, s.494

adlı kitabından 255-285 sayfa aralığı ile Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabından 259-289 sayfa aralığındaki çatı eklerinin incelenmesi, karşılaştırılması ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

5.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA FİİLDE ÇATI

5.1.1. Edilgen Çatı

5.1.1.1. -l eki ile oluşturulan edilgen çatı

Donan sevgim, **açıldı**, eridi. (ÇB.256/28)

Aksi hâlde hiçbir iş **başarılmaz**, işten geçtim, … (ÇB.260/27)

Tabii, düşünerek **varılmış** bir netice değildi, o, sadece bir his! (ÇB.264/1)

Üç önemli olay geçti; birincisi galiba en hafifi, kooperatiften **atılıp** tekrar tarlaya sürülmem oldu. (ÇB.265/3)

… kolektif çalışmalarında yeni göreviler **verilecek** sana, … (ÇB.266/28)

Arabaların sesleri **duyuldu**, … (ÇB.272/16)

… belki tevkif **edilmişti.** (ÇB.273/15)

Ancak hainlerin çıktığı bazı bölgelerde olayla ilgili "aydınlatma konferansları" tertip **edildi**. (ÇB.274/23)

… hainlerin tutuklanmasında az çok emekleri geçenler arasında bizim köyden Rıza Ahmetov'u hararetle tebrik etti ve hazırlanıp Rusya'daki ilgili kuruma takdim edilecek raporda isminin **zikredileceğini**, bundan büyük bir şeref duyması lâzım geldiğini bildirdi. (ÇB.274/32)

Mamafih, General'in teşkilâtı Rıza'nın verdiği bilgiler sayesinde **keşfedilmedi**, … (ÇB.275/29)

… bunlar birbirimize **aktarılmaz**. (ÇB.276/31)

Bunu düşündüm, **götürüldüğü** gece, zaten kendi hatırlattı sözleriyle. (ÇB.279/15)

5.1.1.2. -n eki ile oluşturulan edilgen çatı

İsmi **yankılanıp** durur sinirlerimde. (ÇB.262/13)

… madenî ses uzun boylu **yankılandı.** (ÇB.273/9)

Sesim beynimde **yankılandı**, … (ÇB.276/19)

Böyle sözler, kim bilir kaç defa **tekrarlandı**, … (ÇB.284/4)

5.1.2. Meçhul Çatı

5.1.2.1. -l eki ile oluşturulan meçhul çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.2.2. -n eki ile oluşturulan meçhul çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.3. Dönüşlü Çatı

5.1.3.1. -n eki ile oluşturulan dönüşlü çatı

Onun soğuk, çekik gözlerinde merhamete benzer bir yumuşaklık mı gördüm ne, **terslendim**: … (ÇB.259/18)

Boğulur gibi oldum, **tıkandım**, zorlukla cevap verdim. (ÇB.260/16)

Tek tek hareketler, ister küçük olsun, ister büyük, kayan yıldızlar gibidir, gökte çizdiği ışığı görür, **heyecanlanır**, belki dilek dilersin. (ÇB.263/13)

Marksizm'in pek iyi bir hizmetkârı olmak yolunda yürüyen, çalışkan komsomol nişanlımın beynini bulandırmakla **suçlanıyordum**! (ÇB.265/14)

… her türlü bağlılıktan, kadınların adamlarına bağlılığından bile **kuşkulanır** oldular. (ÇB.267/20)

Arif **toparlandı**, … (ÇB.270/27)

Çamaşırı bırakan annem, ellerini ovuşturuyor, odanın içinde **gezinip** duruyordu, … (ÇB.272/30)

… hainlerin tutuklanmasında az çok emekleri geçenler arasında bizim köyden Rıza Ahmetov'u hararetle tebrik etti ve **hazırlanıp** Rusya'daki ilgili kuruma takdim edilecek raporda isminin zikredileceğini, bundan büyük bir şeref duyması lâzım geldiğini bildirdi. (ÇB.274/32)

Biraz **toparlanıyordum** galiba, … (ÇB.282/16)

Arif pek **öfkelenmişti**. (ÇB.282/27)

5.1.3.2. -ş eki ile oluşturulan dönüşlü çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.4. İşteş Çatı

Adamın her kelimesi taş gibi düştü yüreğime, içim pek sıkıldı, cevap vermedim, **bakıştık**. (ÇB.259/17)

Fakat köyün içinde şu dördümüzden başka kimler **bölüşmekte** sırrı, kim, nasıl çalışmakta bilmiyoruz. (ÇB.263/1)

Bilen, idare eden, bizim grupla, diğerlerinin **haberleşmesini** sağlayan Arif. (ÇB.263/3)

Eğer böyle yazmaya devam edersem, **mektuplaşmamıza** izin vermeyecekmiş! (ÇB.265/18)

Çünkü Arif'le **bölüştükleri** bazı şeyler var, … (ÇB.268/5)

İstediğim bütün bu dediklerinin doğru çıkması, ancak senden rica ediyorum, onunla **karşılaşmadan**, onu iyice tanımadan, peşin hükümle karar verme. (ÇB.269/13)

… Fatma'yla **bakıştık**: … (ÇB.273/16)

Birbirinizle konuşmanızı, **haberleşmenizi** önlemeye çalıştım. (ÇB.275/19)

Belki başarılı olurdu darbeleri, o karışıklıkta bize pay düşer, hareketi **paylaşabilirdik**. (ÇB.275/25)

Hayatı **bölüşenler** arasındaki bu uçurumlar… (ÇB.282/15)

5.1.5. Ettirgen Çatı

5.1.5.1. -DIr / -Dur eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Eğer yalnız kadınını çağırıyorsa; yemeğini **yaptırmak**, bulaşığını yıkatmak içindir. (ÇB.255/15)

"Haydi…" dese koşuyu **tutturacağım** ve biliyorum çatlayıncaya kadar koşacağım! (ÇB.262/17)

O hâlde ihtiyacımız olan insana kavuşmak için başka metot deneyeceğiz, üzerindeki her türlü baskıya rağmen, beynini **hürleştirmeye** çalışacağız insanların. (ÇB.264/14)

… değerlerine sahip olabilmek, onları elde tutmak ve **geliştirmek** için eğitime devam… (ÇB.264/22)

O, bunları nerelere **ulaştırır**, bilemem. (ÇB.164/26)

… işte ben meseleyi açıklığa **kavuşturmak** istedim, … (ÇB.270/25)

Sen Rıza'nın haberi **ulaştırmasını** doğru buluyor musun? (ÇB.275/22)

Biliyorsunuz ben yeni dönmüştüm köye, kendimi daha tam kabul **ettirememiştim**, … (ÇB.276/9)

…. oğlan çocuğu olsaydı, onunla aile içinde bir cephe **oluşturacağını** sanıyordu… (ÇB.279/27)

Babanla evlendiğimiz gün, deden onları **öptürüp** bize, buraya saklamıştı, … (ÇB.281/23)

Tahtayı **yerleştirdi**, ellerini pantolonuna çırpıp temizledi. (ÇB.282/6)

5.1.5.2. -(I)t / -(U)t eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Eğer yalnız kadınını çağırıyorsa; yemeğini yaptırmak, bulaşığını **yıkatmak** içindir. (ÇB.255/15)

… kendimden bahsedemiyorum ama, dedemi sevdiğini **hatırlatmaya** çalışıyorum. (ÇB.256/7)

Komsomollar Kitka Cam Fabrikası'nda çalışıyor ve oradaki işçileri Marksizm açısından **aydınlatıyorlarmış**. (ÇB.258/15)

Çoğu zaman dedemi **hatırlatmakta** ki, tam benzeri değil. (ÇB.261/25)

Hıı, fena bir **benzetme** değil, ancak otların bile haysiyeti vardır! (ÇB.263/29)

… önündeki kâğıtlarla meşgul görünüp bir hayli **bekletti** beni, … (ÇB.265/26)

… o sırada nedense Fatma'yı değil de kendimi **aşağılatmış** hissediyordum. (ÇB.271/12)

Oysa sen insanları **yüceltiyor** veya yerin dibine batırıyorsun, … (ÇB.279/7)

Bunu düşündüm, götürüldüğü gece, zaten kendi **hatırlattı** sözleriyle. (ÇB.279/15)

Korkmak da **korkutmak** da bir çeşit ıstıraptır, … (ÇB.279/28)

5.1.5.3. -(I)r / -(I)r eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.5.4. -Ar eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.5.5. -DAr eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.1.5.6. -(I)z / -(U)z ekiyle oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA FİİLDE ÇATI

5.2.1. Edilgen Çatı

5.2.1.1. -l eki ile oluşturulan edilgen çatı

Yalnızca *Mavi Tuna* ve fırtına **işitiliyordu**. (CO.263/12)

Ben ne **yapılacağını** gayet iyi biliyorum… (CO.264/38)

Dışarıdan kurt ulumaları **duyuldu**. (CO.265/28)

Sonra gene aynı şeyler **konuşuldu**. (CO.270/22)

Bir seçim **yapılacaktı**, … (CO.283/12)

"İki yıl önceki gibi İstanbul'da bir şeyler **yapılabilir**…" (CO.283/26)

Saatin tıkırtısı **duyuluyordu**. (CO.287/7)

5.2.1.2. -n eki ile oluşturulan edilgen çatı

… o şiirin bu ortamda bir rezalet çıkarma, ilgi çekme hevesinden başka türlü **yorumlanamayacağını** düşündüğü için yarıda bıraktığına karar vermişti. (CO.260/6)

Çünkü düşünüyorum ki bu toprak eski ve verimsiz otlarından, dikenlerinden **temizlenmedi**. (CO.266/20)

5.2.2. Meçhul Çatı

5.2.2.1. -l eki ile oluşturulan meçhul çatı

Kendisine sıcak bir dostlukla bakan ihtiyara hiçbir şey düşünmeden, yalnızca böyle ihtiyarların karşısında böyle **yapıldığı** için sevgiyle gülümsedi. (CO.259/9)

"Tıpkı okyanusa **atılmış** bir taş gibi!" (CO.278/18)

… yazılanlar doğruysa oradaki Türklere eziyet **ediliyordu.** (CO.283/13)

Şu delikanlı nasıl oluyor da kendisine **uzatılan** kurtuluş meyvesini dalından kopartmıyor, nasıl oluyor da böyle konuşuyor diye düşünüyormuş gibi şaşkınlıkla başını sağa sola sallıyor parmağını aynı noktaya bastırıyordu. (CO.285/3)

Günün iş saatleriyle aile içinde **geçirilen** dinlenme saatlerini birbirinden ayıran bu temizlik sırasında o gün yaptığı işleri gözden geçirdi. (CO.287/33)

5.2.2.2. -n eki ile oluşturulan meçhul çatı

Yakında köprülerde, açık havada çalışmaya **başlanacak** galiba. (CO.270/17)

Köprülerde açık havada çalışmaya **başlandı**. (CO.271/32)

5.2.3. Dönüşlü Çatı

5.2.3.1. -n eki ile oluşturulan dönüşlü çatı

Birisinin merdivenleri çıktığını fark ederek **heyecanlandı**. (CO.261/5)

Değil aldırış etmek, galiba **hoşlanıyordu**: (CO.261/15)

Bir kere soylu bir general olan babasından **hoşlanmadığını**, Alman dar kafalılığından nefret ettiğini söylemişti. (CO.262/38)

Alman mühendis yarı Türkçe yarı Almanca bir şeyler **homurdandı**, … (CO.263/18)

Ben şu Doğu'dan **hoşlanmıyorum**. (CO.264/5)

… canı yandığı, **sinirlendiği** için kırmızıydı. (CO.265/38)

"Evet, o **öfkelenmez**!" (CO.273/37)

Gözünün ucuyla yanındaki ince, zayıf ve güzel gövdeye baktı, **heyecanlandı**. (CO.273/38)

Sonra vedalaşmalarına izin vermek istermiş gibi birkaç saniye çevresine **bakındı.** (CO.278/1)

Muhittin ve bu düşüncede de şairliğinin izlerini bularak **öfkelendi.** (CO.278/20)

… karşısındaki masaların birinden bir ihtiyarcığın, hayır, kırk beş - elli yaşlarında bir adamcağızın kendisine dikkatle ve dostlukla bir daha ve uzun uzun baktığını görerek **meraklandı**. (CO.278/27)

Muhittin birden **endişelendi**. (CO.280/31)

Az önce düşüncelerine katılmadığını adama söylemeye **hazırlanıyordu.** (CO.282/34)

"Peki bundan bana ne diye **mırıldandı**, … (CO.283/14)

Bugün yaptığı bir başka şeyi, şirketten mal alan bir Kayserili tüccarla yediği öğle yemeğini hatırlayarak **neşelendi**. (CO.288/31)

Ama Alman'ın eve geleceğini, **neşeleneceğini**, kendisine yakınlık duyup bir anlaşmaya varacağını hayal edince sevindi. (CO.289/4)

Yıkanıp **temizlenmişti**; … (CO.289/22)

Kendini sağlıklı ve güçlü bularak, neşeyle balkona çıkıp korkuluğa **yaslandı.** (CO.289/25)

5.2.3.2. -ş eki ile oluşturulan dönüşlü çatı

Tespit Edilemedi.

5.2.4. İşteş Çatı

O ölünce mirasçılar **bölüşmüş.** (CO.270/11)

Üç kişi geldi, **tanıştık**. (CO.272/1)

Yazıhanede çalışırken canı sıkıldığı, insanlarla **boğazlaşmak** zorunda olduğunu anladığı, para kazanmanın ve hayatın kirine bulandığı zamanlarda akşam eve döneceğini, ellerini bol suyla, uzun uzun tadını çıkarıp sabunlayarak yıkayacağını düşünürdü. (CO.287/29)

Almanya'dan gelen bir inşaat malzemesi şirketinin temsilcisiyle **görüşmüştü.** (CO.288/7)

5.2.5. Ettirgen Çatı

5.2.5.1. -DIr / -Dur eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Sonra içinde uyanır gibi olan duygu yüzünden kendini **cezalandırmak** istediğini anladı … (CO.259/10)

Yansımasına rağmen insanda soğuk olduğu izlenimini **uyandırıyordu**. (CO.259/37)

Muhittin bir zamanlar "Kırmızı Ampul" diye bir şiire başlamış, ama tasarladığı şeyin açıkyüreklilik ve sonuna kadar gideceği bir içtenliği **gerektirdiğini** anlayınca yarıda bırakmıştı. (CO.260/2)

"Ben kendimi **öldürebilir miyim**?" (CO.261/23)

"**Güldürüyorsunuz**, sonra kaybediyorum." (CO.263/10)

Kızdırdınız beni, söyleyeceğim: … (CO.264/4)

… eski günlük hayatı şimdiki bilincimle **sürdürebilir miyim**?.. (CO.265/17)

Pencereye yürüdü, cama yüzünü **yapıştırdı**, ellerini gözlerinin kenarlarına yasladı, karanlığa baktı. (CO.265/30)

İlk anda adam Muhittin'de bir ihtiyar izlenimini **uyandırmıştı**, … (CO.278/28)

İçinden adamı yatıştıracak bir şeyler söylemek geliyor, ama alay etmekten ya da böyle bir izlenim **uyandırmaktan** korkuyordu. (CO.282/37)

Sonra bir Türk jandarmasını **öldürmüşler**. (CO.283/23)

"Bütün bunlar beni niye **ilgilendirsin**?" (CO.284/2)

“Mesela bütün Türklerin bir bayrak altında toplanması niye beni **heyecanlandırsın?”** (CO.284/3)

Şu delikanlı nasıl oluyor da kendisine uzatılan kurtuluş meyvesini dalından kopartmıyor, nasıl oluyor da böyle konuşuyor diye düşünüyormuş gibi şaşkınlıkla başını sağa sola sallıyor parmağını aynı noktaya **bastırıyordu.** (CO.285/5)

Şu adama iyi bir şair olamazsam otuz yaşında kendimi **öldürmeye** karar verdiğimi söyleyeyim mi?” (CO.285/12)

Kendisine kurtuluş yolunu gösteren şu adam, bunun için gereken heyecanı da içinde **uyandırsın** istiyordu. (CO.285/30)

… ince gövdesini sanki fazla pisliğe **bulaştırmak** istemiyormuş gibi acele acele yürüdü. (CO.286/33)

“Ben bütün bu kış dört sobayı da **yaktırdım**!” (CO.289/35)

5.2.5.2. -(I)t / -(U)t eki ile oluşturulan ettirgen çatı

“**Beklettim** mi seni?” (CO.261/21)

Rüzgâr camları **titretiyor,** … (CO.261/29)

Refik’e önceden **okuttuğu** Hölderlin’i gene heyecanla ezbere okudu. (CO.264/8)

… sonunda Nigân Hanım kızının hiçbir zaman istediği kız olamayacağını, kendisinin de bu çileli hayattan usandığını gösteren bir dudak büküşü ve bıkkınlık hareketiyle konuyu **kapatmıştı.** (CO.272/28)

Eğik gelen mayıs güneşi yalnızca yolun ortasındaki ağaçların tepesine vuruyor, bir de uzaktaki bazı apartmanların sırtını **aydınlatıyordu.** (CO.273/33)

Bu kelimenin kendisine ne **hatırlattığını** araştırdı: (CO.281/4)

Şu delikanlı nasıl oluyor da kendisine uzatılan kurtuluş meyvesini dalından **kopartmıyor**, nasıl oluyor da böyle konuşuyor diye düşünüyormuş gibi şaşkınlıkla başını sağa sola sallıyor parmağını aynı noktaya bastırıyordu. (CO.285/3)

Böyle bir yerde daha fazla durmak insanı **kirletir!"** (CO.286/21)

5.2.5.3. -(I)r / -(I)r eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Mahir Altaylı'nın sözlerini aklından **geçiriyordu**. (CO:286/7)

Günün iş saatleriyle aile içinde geçirilen dinlenme saatlerini birbirinden ayıran bu temizlik sırasında o gün yaptığı işleri gözden **geçirdi.** (CO.287/34)

5.2.5.4. -Ar eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.2.5.5. -DAr eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.2.5.6. -(I)z / -(U)z eki ile oluşturulan ettirgen çatı

Tespit Edilemedi.

5.3. Fiilde Çatı Sonuç

1. Biz tezimizde fiillerde çatı konusunu incelerken ettirgen, edilgen, meçhul, dönüşlü, ve işteş çatıyı çalışmamıza dahil ettik. Bu doğrultuda Çiçekler Büyür'de 255-285 sayfaları arasında toplam 57, Cevdet Bey ve Oğulları'nda 259-289 sayfaları arasında ise toplam 66 adet fiilde çatı kullanılmıştır.

2. Bu çatı ekleri ve adetleri aşağıdaki gibidir:

5.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Fiilde Çatı

5.1.1. Edilgen Çatı:16 adet.
  5.1.1.1. -l ekiyle: 12 adet.
  5.1.1.2. -n ekiyle: 4 adet.
5.1.2. Meçhul Çatı: Tespit Edilmedi.
  5.1.1.1. -l eki ile: Tespit Edilemedi.
  5.1.1.2. -n eki ile: Tespit Edilemedi.
5.1.3. Dönüşlü Çatı: 10 adet.
  5.1.3.1. -n ekiyle: 10 adet.
  5.1.3.2. -ş ekiyle: Tespit Edilemedi.
5.1.4. İşteş Çatı: 10 adet.
5.1.5 Ettirgen Çatı: 21 adet.
  5.1.5.1. -DIr/-DUr ekiyle: 11 adet.
  5.1.5.2. -(I)t/-(U)t ekiyle: 10 adet.
  5.1.5.3. -(I)r/-(U)r ekiyle: Tespit Edilemedi.
  5.1.5.4. -Ar ekiyle: Tespit Edilemedi.
  5.1.5.5. -DAr ekiyle: Tespit Edilemedi.
  5.1.5.6. -(I)z/-(U)z ekiyle: Tespit Edilemedi.

5.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Fiilde Çatı

5.2.1. Edilgen Çatı: 9 adet.
  5.2.1.1. -l ekiyle: 7 adet.
  5.2.1.2. -n ekiyle: 2 adet.

5.2.2. Meçhul Çatı: 7 adet.

5.2.2.1. -l ekiyle: 5 adet

5.2.2.2. -n ekiyle: 2 adet.

5.2.3. Dönüşlü Çatı: 18 adet.

5.2.3.1. -n ekiyle: 18 adet.

5.2.3.2. -ş ekiyle: Tespit Edilemedi.

5.2.4. İşteş Çatı: 4 adet.

5.2.5. Ettirgen Çatı: 28 adet.

5.2.5.1. -DIr/-DUr ekiyle: 18 adet.

5.2.5.2. -(I)t/-(U)t ekiyle: 8 adet.

5.2.5.3. -(I)r/-(U)r ekiyle: 2 adet.

5.2.5.4. -Ar ekiyle: Tespit Edilemedi.

5.2.5.5. -DAr ekiyle: Tespit Edilemedi.

5.2.5.6. -(I)z/-(U)z ekiyle: Tespit Edilemedi.

3. İki yazar da çatı eklerinden en çok ettirgen çatıyı kullanmayı tercih etmişlerdir.

4. Emine Işınsu'nun Orhan Pamuk'a göre edilgen çatı kullanımı fazlayken, Orhan Pamuk'un Emine Işınsu'ya göre ettirgen çatı kullanımı fazladır. Bu durumun yazarlarımızın kadın ve erkek olmalarından ileri geldiğini düşünüyoruz. Erkekler ve kadınlar arasında yapısal özelliklerin ve farklılıkların bulunduğunu belirten Ersan Ersoy, bu farklılıkların cinsiyet özellikleri ile birlikte cinsiyete yönelik kültür tarafından ön görülen kalıp yargıların ve rollerin öğrenilmesine de bağlı olduğunu vurgulamıştır.[129] Kadın ve erkek olmalarından kaynaklanan biyolojik farklılıklar, onların sosyal ve kültürel hayatlarını etkilemiş ve kadını daha pasif bir karaktere dönüştürürken, erkeği daha baskın, daha aktif bir karaktere dönüştürmüş olabilir. Bu durum fiilimsi bahsinde de karşımıza çıkmaktadır. Orhan Pamuk'un fiilimsileri daha fazla kullanışından dolayı onun daha aktif bir hayat sürdüğünü kanaatine varmıştık.

---

[129] Ersan ERSOY, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)" *a.g.m.*, s. 209-230

*Üç önemli olay geçti; birincisi galiba en hafifi, kooperatiften **atılıp** tekrar tarlaya sürülmem oldu. (ÇB.265/3)*

*Ancak hainlerin çıktığı bazı bölgelerde olayla ilgili "aydınlatma konferansları" tertip **edildi**. (ÇB.274/23)*

*Sonra içinde uyanır gibi olan duygu yüzünden kendini **cezalandırmak** istediğini anladı ... (CO.259/10)*

*Sonra bir Türk jandarmasını **öldürmüşler**. (CO.283/23)*

5. Ettirgen Çatı eklerinden iki yazarda en çok -DIr/-DUr eklerini kullanmayı tercih etmiştir. Bu eki -(I)t/-(U)t eki takip etmiş ve Orhan Pamuk, Emine Işınsu'dan farklı olarak -r ettirgen ekini kullanmıştır. Geri kalan diğer ettirgen çatı ekleri iki yazar tarafından da kullanılmamıştır.

6. Emine Işınsu Çiçekler Büyür'de meçhul çatı eklerini kullanmazken, Orhan Pamuk Cevdet Bey ve Oğulları'nda meçhul çatı eklerini kullanmıştır. Bu da Orhan Pamuk'un, anlatımlarını öznesiz de ifade edebildiğini ve gizem yaratmayı sevdiğini göstermektedir.

7. Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre daha çok dönüşlü çatıyı kullanmıştır. Orhan Pamuk'un Emine Işınsu'ya göre dönüşlü çatıyı miktar olarak daha çok ve duygulara hitap eden fiillerde kullanması doğrultusunda onun erkek cinsiyet kimliği doğrultusunda belirlenen davranış kalıplarının dışına çıktığı kanaatine ulaştık. Bu durum bizi Orhan Pamuk'un erkek olmasına rağmen duygulara önem verdiğini ve bu duyguları kendi içinde daha yoğun yaşadığını gösterdi. Diğer incelemelerimize baktığımızda bu sonuç bizi şaşırttı. Çünkü diğer dilbilgisi hususlarında Emine Işınsu'nun bir kadın olarak duygu halinin daha coşkun olduğunu ve bunu yazılarına yansıttığı sonucuna varmıştık.

*Gözünün ucuyla yanındaki ince, zayıf ve güzel gövdeye baktı, **heyecanlandı**. (CO.273/38)*

Muhittin ve bu düşüncede de şairliğinin izlerini bularak ***öfkelendi.*** *(CO.278/20)*

Muhittin birden ***endişelendi****. (CO.280/31)*

8. Ersan Ersoy, şehir gibi nüfusun yoğun ve kalabalık olduğu, yakın mesafedeki sosyal ilişkilerin bulunduğu bir sosyal ortam içerisinde kadınların, erkeklere göre daha çok yalnızlık yaşadıklarını vurgulamıştır.[130] Emine Işınsu, karakterleriyle kendini bağdaştıran bir yazar olarak, romandaki İlay'ı içe dönük, yalnızlığa itilmiş, babasıyla çatışmalar yaşayan bir karakter olarak yaratmıştır. Dolayısıyla Işınsu, İlay üzerinden aslında kendi yalnızlığını yansıtmıştır. Bu yalnızlığından ötürü paylaşımcı bir ruha sahip olması, Orhan Pamuk'a göre işteş çatıyı fazla kullanmasını açıklamaktadır.

Fakat köyün içinde şu dördümüzden başka kimler ***bölüşmekte*** *sırrı, kim, nasıl çalışmakta bilmiyoruz. (ÇB.263/1)*

Eğer böyle yazmaya devam edersem, ***mektuplaşmamıza*** *izin vermeyecekmiş! (ÇB.265/18)*

[130] Erkan Ersoy, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)", *a.g.m.* s. 209-230

6. ALTINCI BÖLÜM: BİRLEŞİK FİLLER

Bir hareketi karşılamak ve ya bir hareketi tasvir etmek üzere, bir yardımcı fiilin isim ya da fiille yapı ve anlamca kaynaşmasından oluşan kelime gurubuna birleşik fiil denir.[131]

Tahsin Banguoğlu, birleşik fiil tabanlarının söz dizimindeki belirtme öbeklerinden geldiğini ifade etmiş ve 1. Zarf öbeği, 2. Çekim öbeği, 3. Bağlam öbeği kalıplarında olduklarını belirtmiştir.[132]

Birleşik fiili *"bir yardımcı fiille bir ismin veya bir fiil şeklinin meydana getirdiği kelime grubu"* olarak tanımlayan Muharrem Ergin, yardımcı fiilin başına getirilen unsurun isim veya fiil olmasına göre, birleşik fillerin ikiye ayrıldığını açıklamıştır.[133]

Leyla Karahan birleşik fiillerin bir hareketi karşılamak ve bir hareketi tasvir etmek üzere iki işlevi olduğundan bahsetmiş ve "bir hareketi karşılayan birleşik fiiller", "bir hareketi tasvir eden birleşik fiiller" olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bunların tanımları şu şekildedir:

Bir hareketi karşılayan birleşik fiiller, *"bir isim ile bir fiil unsurunun birleşmesinden meydana gelmiştir. Fiil ya bir ana yardımcı fiildir ya da sözlük anlamı dışında kullanılan bir başka fiildir."*

Bir hareketi tasvir eden birleşik fiiller, *"zarf-fiil eki taşıyan bir fiil ile bir tasvir fiilinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Tasvir fiili, asıl fiile yeterlik, ihtimal, tezlik, yaklaşma vb. anlamlar katar."*[134]

Halil Açıkgöz, Muhammet Yelten, birleşik fiili şöyle tanımlamışlardır: *"Türk dilinde fiil elde etmek için mevcut fiil kök ve tabanlarına fiilden fiil yapan ekler veya*

---

[131] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s.73; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*, s.66; Süer EKER, *a.g.e.*, s.432
[132] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s.310
[133] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s. 386
[134] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s. 73-77

isim kök veya tabanlarına isimden fiil yapan ekler eklenerek yeni fiiller elde edilir. Tıpkı bunun gibi ister isim ister fiil tabanlı olsun, onlardan yeniden bir fiil hali elde etmek için eğer yardımcı fiillerden faydalanılıyorsa, bu tür yapıda kurulmuş birliklere birleşik fiil adı verilir.

... Türk dilinde iki türlü birleşik fiil kurulur. 1.İsimler üzerine yardmcı fiil eklenerek yapılan birleşik fiiller; 2.Fiiller üzerine gerundium eki ve yardımcı fiil eklenerek yapılan birleşik fiiller."[135]

Zeynep Korkmaz'a gör ise *"... Birleşik fiiller, bir ad ile bir yardımcı fiilin veya iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden fazla kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir."*

Gramerlerimizde birleşik fiil konusunun gerek içerik gerek sınıflandırma bakımından yetersiz bilgilerle sınırlı kaldığına değinen Korkmaz, Birleşik fiilleri, taşıdıkları birbirinden farklı yapı, işlev ve anlam özelliklerine göre kendi içlerinde ikiye ayırmıştır:

"1. Esas anlamını korumuş veya esas anlamını korumakla birlikte birtakım işlev incelikleri kazanmış olan birleşik fiiller,

2. Esas anlamını kaybederek deyimleşmiş olan birleşik fiiller."[136]

İSİM + YARDIMCI FİİLLE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller

Bunlar genel itibariyle Türk dili yazınında "isim + yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller" başlıkları altında incelenir. Bir ad veya sıfat ile, et-, eyle- yap-, kıl-, ol-, bulun- yardımcı fiillerinin birleşmesinden oluşmuştur.[137]

---

[135] Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *a.g.e.*, s. 17
[136] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.693

Birleşik fiillerde asıl anlamı isim unsurunun taşıdığını, yardımcı fiilin ise bir fiilleştirme ve çekim unsuru olarak vazife gördüğünü açıklayan Muharrem Ergin'e göre bu yardımcı fiillerden et-, eyle-, yap- fiilleri isimlerden geçişli birleşik fiil, ol-, bulun- fiilleri ise geçişsiz birleşik fiil yaparlar.[138]

Ahmet Bican Ercilasun bu yapı hakkında şunları ifade eder: *"Bu tür birleşik fiillerde isim unsuru umumiyetle tek kelimeden ibarettir. Fakat birden fazla kelimeden meydana geldiği de sık görülür. İsim unsuru normal isim olabileceği gibi sıfat ve zarf da olabilir. ... Hem Türkçe asıllı kelimeler, hem de alınma kelimeler birinci unsuru teşkil edebilir."*[139]

Leyla Karahan, "Bir Hareketi Karşılayan Birleşik Fiiller" ana başlığının "Ana Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller" alt başlığında, bu tip birleşik fiillerde yardımcı fiilin, bir çekim görevi yaparak, anlamı üzerinde bulunduran isim unsurunu fiilleştirdiğini belirtmiştir.[140]

Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

Bu gruptaki birleşik fiilleri *"ad ya da ad soylu bir veya birden çok kelimenin, belirli şekil bilgisi kalıpları içinde, bir esas fiil ile birleşerek anlam kayma ve kalıplaşmasına uğramasından oluşmuştur."* şeklinde tanımlayan Zeynep Korkmaz'a göre bu nitelikteki birleşik fiillerin iki yönü vardır:

Birinci yönleri, şekilce bir ad ve bir yardımcı fiille kurulan birleşiklere benzemeleri ve onlar gibi tek kavrama karşılık olmalarıdır. Korkmaz, bu yapıdaki birleşik fiillerin isim unsurunun işletme ekleriyle genişletilebileceğini açıklamış ve

---

[137] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.693
[138] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi*, …, s. 386-387
[139] Ahmet Bican ERCİLASUN, *Kutadgu Bilig Grameri-Fiil*, 1. Baskı, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1984, s.51-60
[140] Leyla KARAHAN, *a.g.e.*, s. 73

fiilden önce gelen ad ögesinin fiile özne, nesne, yer tamlayıcısı ya da zarf tümleci görevinde bağlanabileceklerini belirtmiştir.

İkinci yönlerinin ise doğrudan doğruya anlam bilimi ile ilgili olduğunu söyleyen Korkmaz, bunların şekil kaynaşması dışında anlamca da değişik yönde bir kayma ve kalıplaşmaya uğrayarak deyim niteliği kazanmış olduklarını vurgulamıştır.[141]

FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller

Tasvir fiilleri, "-A, -I, -U, -Ip" zarf-fiil eklerine "bil-, ver-, gel-, gör-, kal-, dur-, yaz-, koy-" yardımcı fiillerinin eklenerek iki ayrı fiilin kaynaşmasından oluşmuş bileşik fiillerdir.[142]

Korkmaz'a göre, asıl anlam, zarf-fiil ekinin eklendiği fiil üzerindedir. Yardımcı fiilin görevi ise, esas fiildeki oluş ve kılışın biçimini, tarzını tasvir etmektir.[143]

Genel itibariyle tasvir fiilleri kendi içlerinde yeterlik fiilleri, tezlik fiilleri, süreklilik fiilleri, yaklaşma fiilleri olmak üzere dörde ayrılır. Korkmaz, bunlara bir de uzaklaşma fiillerini eklemiştir. Bizde tezimize konu aldığımız kitapları incelerken uzaklaşma fiillerini de dahil ettik. Bu fiillere gelen ekler ve yardımcı fiiller şu şekildedir:

---

[141] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 201
[142] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri, (Şekil Bilgisi)*, …, s. 708; Veysi SEVİNÇLİ-Mustafa ÖZKAN, *a.g.e.*, s.77
[143] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.708-709

-(y)-A zarf-fiil biçimi üzerine bil- yardımcı fiilinin eklenmesiyle yeterlik fiilleri;

-(y)-I/-(y)-U zarf-fiil biçimleri üzerine ver- yardımcı fiilinin eklenmesiyle tezlik fiilleri;

-(y)-A/-(y)-I/-(y)-Ip zarf-fiil biçimleri üzerine dur-, gel-, kal-, gör-, koy- (ko-) yardımcı fiillerinin eklenmesi ile süreklilik fiilleri;

-(y)-A zar-fiil biçimi üzerine yaz- yardımcı fiilinin eklenmesiyle yaklaşma fiilleri;

git- yardımcı fiili ile de uzaklaşma fiilleri oluşturulmaktadır.[144]

Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller

Zeynep Korkmaz'a göre bu gruptaki birleşik fiiller, fiil kök ve gövdelerinden kurulan farklı zaman kalıbı içindeki sıfat-fiillerin *ol-* yardımcı fiili ile birleşmesinden oluşmuştur. Korkmaz, esas anlamın birleşik fiilde olduğunu, birleşik fiildeki oluşun zaman ve tarzı ile ilgili bir özelliğin göze çarptığını vurgulamıştır.[145]

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten ise, yardımcı fiilin önündeki sıfat-fiil şeklinin artık isimleşmiş bir yapıya sahip olduğunu ve isim gibi muamele gördüğünü belirtmiştir.[146]

Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller

"Fiilleri belirtme işleyişleri bakımından zarfların bunlarla kaynaşarak birleşikler meydana getirmeleri bir özel hal teşkil eder. Oysa cümlenin öbür unsurları da kullanış yeri sebebiyle fiile öbekleşir ve bazan yapışık bir hal alıp özel

[144] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri, (Şekil Bilgisi)*, …, s. 709-726
[145] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.700
[146] Halil AÇIKGÖZ, Muhammet YELTEN, *a.g.e.*, s.20

anlamda birleşik fiiller geliştirir. Bunlar daima çekim halinde ve cümlenin kimsesi, nesnesi veya isimlemesi olan bir adla fiilin kaynaşması şeklinde görülür."[147]

Bu bilgiler ışığında biz tezimizde ilgili kitaplarda birleşik fiil bahsini incelerken, Zeynep Korkmaz'ın sınıflandırmalarını baz alarak, Tahsin Banguoğlu ve Leyla Karahan'ın da birtakım fikirleri doğrultusunda çeşitli tasniflerde bulunduk. Bu bağlamda, isim + yardımcı fiil ve fiil + yardımcı fiil başlıkları altında çeşitli sınıflandırmalar yaptık. Fiil + yardımcı fiil başlığı altında Banguoğlu'nun bağlam öbeği kalıbında birleşik fiiller bahsini de bu sınıflandırmamıza ekledik. Bunların dışında Leyla Karahan'ın bahsettiği, *"başla-, çalış-, iste-"* gibi aslında yardımcı fiil olmayan bazı fiillerin *-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-"* kalıpları içerisinde yardımcı fiil olarak kullanılması ve birlikte kullanıldığı hareket isimlerini tasvir etmesi durumunu[148] da ayrı bir madde olarak sınıflandırmamıza eklemeyi uygun gördük. Bu bağlamda Çiçekler Büyür'de 100-130 sayfaları, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 104-134 sayfaları arasındaki birleşik fiillerin kullanımı ve karşılaştırılması aşağıdaki gibidir:

6.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA BİRLEŞİK FİİLLER

6.1.1. İSİM + YARDIMCI FİİLLERLE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

6.1.1.1. Ana Yardımcı Fillerle Oluşturulan Birleşik Filler

6.1.1.1.1. et- fiilli ile

Dedem, sandalyenin kırık bacağını **tamir ediyordu**. (ÇB.101/24)

[147] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 311
[148] Leyla KARAHAN, a.g.e., s. 79

… örümcekli beyinleri teker teker **yok edeceğiz**. (ÇB.103/18)

… sosyalizm güneşini daha çok parlatarak **ifade etmiş** olacağız. (ÇB.103/23)

… Marksizm'in hizmetinde ilerici Bulgaristan'ı **armağan etmektir.** (ÇB.104/3)

Mehmet Ali'ye rica etmiş, bunlara **dikkat etmesini** söylemiştim. (ÇB.104/18)

Mehmet Ali'ye **rica etmiş**, bunlara dikkat etmesini söylemiştim (ÇB.104/19)

… beni **taklit ederek**, sabırla çalıştı. (ÇB.106/10)

"Ben seni hep **muhafaza edeceğim**, … (ÇB.107/14)

… bazı peynir kalıplarında bozukluk görülürse Bulgaristan'a **iade ederler.** (ÇB.108/1)

Beni **alâkadar etmez!** (ÇB.111/20)

… onu **tetkik ediyorum**: (ÇB.112/7)

… emeğe sabrı **katık etmektir**. (ÇB.112/31)

… sen onu öğretmenliğe **razı et** dedi. (ÇB.113/11)

… Birlemiş Milletler varmış Amerika'da, ona **şikâyet edeceklermiş.** (ÇB.113/27)

Bu günlük kolektif çalışmalarının **tatil edileceğini** söylüyordu, … (ÇB.117/29)

… baktım hiç başını çevirip bana tek **lâf etmiyor**, … (ÇB.118/5)

"Ah Allah'ım şu oğlanı bir **mahcup et**." (ÇB.119/15)

… hemen **kabul edilmiş** gibi; (ÇB.119/15)

Kendi de **fark etti** galiba ki, … (ÇB.119/27)

… bir kısım işleri Arif'e **devredecek**. (ÇB.120/2)

Arif'ten **bahsediyorduk.** (ÇB.120/8)

Şimdiye kadar **seyrettiğimiz** ve Marksistlerin, Bulgarların kaleminden çıkan oyunlar bile, çok saçma değil miydi? (ÇB.121/12)

… bizimkine pek **rağbet etmiş**. (ÇB.121/19)

… bunun için benim fikirlerimi **kabul etmen** lâzım. (ÇB.122/21)

… emir kulu olduğumuzu **ima ettiğimi** pek iyi anladı. (ÇB.122/25)

… her vesileyle Razgrat'taki olayın sonuçlarını işlememiz **tavsiye edildi**. (ÇB.123/7)

Mehmet Ali, yeni fikri oyuna **tatbik ediyordu**: (ÇB.123/24)

… bir türlü **kabul edemez** Bulgar ve sosyalist olduğunu, (ÇB.123/27)

Artık **müdahale etmem** lâzımdı. (ÇB.123/30)

… derken **itiraf etti**. (ÇB.124/17)

Böyle olmasını **tercih ediyorum**, … ÇB.124/27)

… şu sevda ile **halledilmeyecek** dava olur mu, … (ÇB.127/30)

… bizim köye ilk defa geldiği için, iyice **tetkik etmiş**. (ÇB.128/25)

6.1.1.1.2. kıl- fiili ile

Derken baba **namaz kılmaya** camiye gidiyor, … (ÇB.121/3)

6.1.1.1.3. ol- fiili ile

… köye **ün olmuşsun**. (ÇB.100/15)

… fakat **gizli olmalı** Arif ağabey, … (ÇB.101/7)

Amma evde **yalnız olup** da şöyle bir uzanıverince kerevitin üstüne yahut geceleri yatakta… (ÇB.103/7)

... yüce güneşin daha fazla parlamasına **hizmetkâr olmaktadır**. (ÇB.103/16)

... sosyalizm güneşini daha çok parlatarak **ifade etmiş olacağız**. (ÇB.103/23)

"Zora çaba harcıyorsun, öyle zora ki, **komik oluyor**!" (ÇB.105/3)

"**Türk olmanın** tek faydasını söyleyebilseydin bana." (ÇB.106/4)

Doktor olmak için her şeyi yapabilirim, … (ÇB.109/12)

… **akıl fikir verir oldun**. (ÇB.111/19)

… bağda yaprakların kabalarını ayırıyoruz, köyde **satacak olurlarsa** onları, yaparız elbet. (ÇB.112/22)

… hiçbir şeyden **tedirgin olmuş** hâli yok. (ÇB.115/19)

… bizlere **propaganda olsun** diye yazıyorlar sanıyorum. (ÇB.116/12)

Konunun ne kadar **saçma olduğunun** farkındaydım, … (ÇB.121/10)

… âşıkların evlenmesine **mâni olmaya** kalkarlar. (ÇB.121/26)

… mesele, bilâkis oturup, olaya, piyese, propagandaya **hâkim olabilmek.** (ÇB.125/18)

... duygularımı anlama yeteneğim **kaybolmuştu**. (ÇB.127/6)

… varlığım damla damla eriyip **yok oldu**. (ÇB.128/11)

Çünkü Türkçe okuyan çocuklar, lise ve üniversite tahsillerinde **başarılı olamıyorlardı.** (ÇB.130/2)

6.1.1.1.4. eyle- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.5. yap- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.6. bul- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.7. bulun- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.8. buyur- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.1.1.2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Konuşup yürüse sanki kemikleri takır tukur **ses verecek**. (ÇB.100/1)

Dedem, sandalyenin kırık bacağını **tamir ediyordu**. (ÇB.101/24)

… örümcekli beyinleri teker teker **yok edeceğiz**. (ÇB.103/18)

… önümüze çıkardıkları engellere **imkân vermeyeceğiz**. (ÇB.103/19)

... sosyalizm güneşini daha çok parlatarak **ifade etmiş** olacağız. (ÇB.103/23)

Mehmet Ali'ye rica etmiş, bunlara **dikkat etmesini** söylemiştim. (ÇB.104/18)

Mehmet Ali'ye **rica etmiş**, bunlara dikkat etmesini söylemiştim. (ÇB.104/19)

… şu son cümlede **yer almıştı**: (ÇB.104/25)

… onu Türk-İslâm şuuru ile şuurlandırmamız **lâzım geldiğini** söylediğimi hiç anlamamış! (ÇB.104/31)

"Zora çaba harcıyorsun, öyle zora ki, **komik oluyor**!" (ÇB.105/3)

Karar veriyorum, ne kadar samimi diye sormaya lüzum yok. (ÇB.106/5)

Rahat **nefes alışım**, içinde oturup, dinlenebildiğim. (ÇB.107/3)

… boyunlarını öyle kolay uzatıverişleri, **razı gelmeleri** her bir kahra… (ÇB.107/10)

Bu sefer ilgimden **memnun kaldı**. (ÇB.109/3)

… babası **cevap vermedi**, (ÇB.109/32)

Onunla böyle konuşmam **hoşuna gitmiyor mu**? (ÇB.110/8)

Cevap vermedim. (ÇB.111/1)

… onu **tetkik ediyorum**: (ÇB.112/7)

… emeğe sabrı **katık etmektir**. (ÇB.112/31)

… sen onu öğretmenliğe **razı et** dedi. (ÇB.113/11)

… Birlemiş Milletler varmış Amerika'da, ona **şikâyet edeceklermiş**. (ÇB.113/27)

Yolda, arkadaşlara bir şey söylemeye **karar verdim**. (ÇB.115/4)

… hiçbir şeyden **tedirgin olmuş** hâli yok. (ÇB.115/19)

Yalnız **dikkatimi çeken** bir durum var. (ÇB.116/5)

Bu günlük kolektif çalışmalarının **tatil edileceğini** söylüyordu, … (ÇB.117/29)

Arif, Stefan'ın **peşine takıldı**. (ÇB.118/2)

… baktım hiç başını çevirip bana tek **lâf etmiyor**, … (ÇB.118/5)

Onu yırtman mesele değil, diye **cevap verdim**. (ÇB.118/20)

ne **halt ederim** sonra, … (ÇB.118/30)

… hemen **kabul edilmiş** gibi; (ÇB.119/15)

Kendi de **fark etti** galiba ki, … (ÇB.119/27)

… bir kısım işleri Arif'e **devredecek**. (ÇB.120/2)

Arif'ten **bahsediyorduk.** (ÇB.120/8)

… ben **omuzlarımı silktim**: (ÇB.120/15)

… "**zekât verdiği** için aç kalan bir aile düşünmüştüm. (ÇB.121/2)

… yara **iltihap kapıyor**, … (ÇB.121/3)

Derken baba **namaz kılmaya** camiye gidiyor, … (ÇB.121/3)

İmam kadına **tecavüz ediyor**, … (ÇB.121/5)

Çocuklar bile **ciddiye almaz** gülerlerdi. (ÇB.121/11)

Şimdiye kadar **seyrettiğimiz** ve Marksistlerin, Bulgarların kaleminden çıkan oyunlar bile, çok saçma değil miydi? (ÇB.121/12)

… bizimkine pek **rağbet etmiş**. (ÇB.121/19)

… idareyi Bulgarlara vermeyi **uygun görmüşler**. (ÇB.121/21)

… âşıkların evlenmesine **mâni olmaya** kalkarlar. (ÇB.121/26)

Stefan'ın konuşmasına **meydan vermeden**, Mehmet Ali atıldı, … (ÇB.122/12)

… bunun için benim fikirlerimi **kabul etmen** lâzım. (ÇB.122/21)

O **karar verecek**, … (ÇB.122/23)

… emir kulu olduğumuzu **ima ettiğimi** pek iyi anladı. (ÇB.122/25)

… her vesileyle Razgrat'taki olayın sonuçlarını işlememiz **tavsiye edildi**. (ÇB.123/7)

Birden çok **yorgun düştüm**, … (ÇB.123/11)

Mehmet Ali, yeni fikri oyuna **tatbik ediyordu**: (ÇB.123/24)

… bir türlü **kabul edemez** Bulgar ve sosyalist olduğunu, (ÇB.123/27)

Artık **müdahale etmem** lâzımdı. (ÇB.123/30)

… derken **itiraf etti**. (ÇB.124/17)

Böyle olmasını **tercih ediyorum**, … ÇB.124/27)

Haklısın, **özür dilemeliyim**; … (ÇB.126/5)

... duygularımı anlama yeteneğim **kaybolmuştu**. (ÇB.127/6)

… şu sevda ile **halledilmeyecek** dava olur mu, … (ÇB.127/30)

Bakışlarım onu **takip ederken**, boynum büküldü, … (ÇB.128/10)

… varlığım damla damla eriyip **yok oldu**. (ÇB.128/11)

… bizim köye ilk defa geldiği için, iyice **tetkik etmiş**. (ÇB.128/25)

6.1.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Filler

… çekik **gözleri** büsbütün **çukura kaçmış**. (ÇB.100/3)

… aramızdaki **buzlar erimeye yüz tutuyor**. (ÇB./101/19)

Sen **yüz verdin** bu kıza, … (ÇB.109/28)

Beni **ipe çekmek** pek mi hoşuna gider? (ÇB.111/15)

… **akıl fikir verir oldun**. (ÇB.111/19)

… kızı yetiştiririm diye bana **gönül koyarsın** biliyorum oğul… (ÇB.111/23)

İşin başında **iğneyle kuyu kazacaksın** sanırsın. (ÇB.113/1)

… parti sekreterinin **gözüne girelim**. (ÇB.125/10)

6.1.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

6.1.2.1. Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiilleri

6.1.2.1.1. Yeterlilik Fiili Şeklinde

Kuş kanadının temasında öfkemizi, bir tılsımlı yediveren gülünün kokusunda sevincimizi **duyabiliyorlar** mı? (ÇB.105/28)

"Türk olmanın tek faydasını **söyleyebilseydin** bana." (ÇB.106/4)

Rahat nefes alışım, içinde oturup, **dinlenebildiğim**. (ÇB.107/4)

Az sonra **parçalanabilir** her şey, dönecekler. (ÇB.107/18)

… nihayet köy mağazalara kadar **düşebilir** bu yarı bozuk peynir. (ÇB.108/2)

Sadece kolumu bacağımı dürtükleyip **kaldırabilir** … (ÇB.108/15)

… yahut hiç görmezden **gelebilirdi**. (ÇB.108/16)

Doktor olmak için her şeyi **yapabilirim**, … (ÇB.109/12)

… kapıyı da örtmedim ki seslerini **duyabileyim**. (ÇB.109/32)

Yoksa dudaklara bu rengi veren Allah, yanakları da **boyayabilirdi**!.. (ÇB.110/22)

Ağzını açıp **konuşabilmez**. (ÇB.114/12)

… bunun cefasına da **katlanabilmek** gerek. (ÇB.116/32)

Arif **yürütebilir mi** kolektifin işlerini. (ÇB.120/12)

Ne **konuşabilirler** ki dedemle, … (ÇB.120/23)

Eh bunu **başarabilmekti** mesele. (ÇB.121/11)

… düşünde sınırları **aşabilmek midir**? (ÇB.122/9)

Böyle konuşmak, halka Türkçeyi **unutturabilmek** için, son düşünülen tedbirlerden biri. (ÇB.123/17)

… mesele, bilâkis oturup, olaya, piyese, propagandaya **hâkim olabilmek**. (ÇB.125/18)

Ben de o an seni **öldürebilirdim**. (ÇB.126/16)

Soru değil, büyücü bilmecesi, ki gerçekten **çözebilemem**. (ÇB.127/10)

6.1.2.1.2. Tezlik Fiili Şeklinde

Amma evde yalnız olup da şöyle bir **uzanıverince** kerevitin üstüne yahut geceleri yatakta… (ÇB.103/8)

… boyunlarını öyle kolay **uzatıverişleri**, razı gelmeleri her bir kahra… (ÇB.107/10)

Ne olacakmış, diye **sertleniverdim**. (ÇB.108/21)

Sana okumak için para **buluvermeyecek**, sok aklına. (ÇB.109/18)

Birden çok **bağırıverdim**. (ÇB.113/18)

Mehmet Ali, deminden beri tuttuğu kahkahalarını **boşaltıverdi.** (ÇB.122/27)

Rıza ağabeyin kumral hayali **dikilivermişti**. (ÇB.123/10)

6.1.2.1.3. Süreklilik Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.1.2.1.4. Yaklaşma Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.1.2.1.5. Uzaklaşma Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.1.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller

6.1.2.2.1. -An eki ile

Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.2. -AsI eki ile

Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.3. -mAz eki ile

Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.4. -Ar/-Ir Ekleri ile

… **akıl fikir verir oldun**. (ÇB.111/19)

6.1.2.2.5. -DIk eki ile

Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.6. -AcAk eki ile

… bağda yaprakların kabalarını ayırıyoruz, köyde **satacak olurlarsa** onları, yaparız elbet. (ÇB.112/22)

6.1.2.2.7. -mIş eki ile

... sosyalizm güneşini daha çok parlatarak **ifade etmiş olacağız**. (ÇB.103/23)

6.1.2.3. Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller

Konuşup yürüse sanki kemikleri takır tukur ses verecek. (ÇB.100/1)

Savuşup gitmek istiyordum. (ÇB.100/11)

Beni yolun ortasında bırakıp, **yürüyüp gitti**. (ÇB.101/15)

… beraber **alıp veriyoruz** alev solukları. (ÇB.105/10)

… yavaş yavaş **çitileyip yıkıyor**. (ÇB.106/29)

Doğrulup oturdum. (ÇB.109/1)

… **somurtup ağlayan** sen değil miydin? (ÇB.111/26)

Dedem **dalıp gitmişti**… (ÇB.112/1)

Fırlayıp kalktım yerimden, … (ÇB.115/3)

… beraber **yürüyüp girdik** içeri. (ÇB.115/9)

Dalıp gitmişim… (ÇB.117/28)

… koynumda sakladığım kâğıdı **çıkarıp uzattım**. (ÇB.118/7)

… avcunda **saklayıp sordu**. (ÇB.118/9)

Kâğıdı çok küçük parçalara **ayırıp yırtarken**: (ÇB.118/17)

… ister miyim seni benden **koparıp alsınlar**, yoo… (ÇB.118/30)

… **rahatlayıp gülümsedim**. (ÇB.119/16)

Sen tanımıyorsun ama evinize **girip çıkıyor**! (ÇB.120/18)

Hem yüreğim onca mutluluğu **doldurup boşaltıyordu** ki, … (ÇB.126/20)

6.1.3. "başla-, çalış-, iste- " fiillerinin -mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-" kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması

"Söyle nereye **dikilmek istersen**, seni oraya dikeyim." (ÇB.101/33)

… dedem **karışmak istemiyordu**. (ÇB.102/19)

Mehmet Ali'ye **göstermek istiyordum**. (ÇB.103/2)

Artık Mehmet Ali'yi **düşünmek istemiyorum.** (ÇB.105/8)

Sesinin tonunu ve kelimelerini **unutmaya çalışyorum**. (ÇB.105/11)

"Kitabı **kazanmayı istiyorum**." (ÇB.106/8)

… ekmeği **parçalamaya çalışıyordu**. (ÇB.110/5)

6.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA BİRLEŞİK FİLLER

6.2.1. İSİM + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

6.2.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller

6.2.1.1.1. et- fiilli ile

"Kimsenin misafirlere **aldırış ettiği** de yok. (CO.104/11)

Sonra bir süre, geçen gün Şişhane yokuşunda dört kişinin ölümüyle sonuçlanan ve bütün gazetelerde bol bol **sözü edilen** tramvay kazasından konuştular. (CO.104/31)

Ayşe'nin az önce içeri gittiğini **fark etti**. (CO.105/34)

Şirketin muhasebecisi Sadık, Türk Hava Kurumu'nun tebrik kartlarından her bayramda bir tane yollamayı **alışkanlık edinmişti**. (CO.106/14)

Orta kattaki tıkırtılı saat altıyı vurunca da bir yorgunluk **hissetti**. (CO.108/24)

Bunlara izimi vurayım, bunları **altüst edeyim**…" (CO.110/30)

… içinde endişe verici bir hareketin uyandığını **hissediyor**, … (CO.110/33)

Muhittin başıyla kapıyı **işaret ederek,** … (CO.112/30)

"Ömer bana biraz kendinden **söz etti** de!" dedi. (CO.113/9)

Sanki hep başkaları kendisiyle **alay etsin** diye yaşayan insanlardan biriydi bu. (CO.114/1)

Oturmaları için o kadar **ısrar etti** ki, oturdular. (CO.114/20)

Sabah bu amaçla **telefon etmiş**, … (CO.115/31)

Ömer de delikanlının kendisine kalmasından hoşnut olan Cemile Hanım'la **sohbet ediyordu.** (CO.116/5)

Büyükleri **ihmal ediyorsunuz**. (CO.116/21)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona dikkat ettiğini, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından tedirgin olduğunu **fark etti**. (CO.118/1)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona **dikkat ettiğini**, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından tedirgin olduğunu fark etti. (CO.117/38)

Ömer'in dinlememesi ve başka şeylerle meşgul oluyormuş gibi yapmaya **aldırış etmeden** bu konuda anlatılması gereken her şeyi içi rahatlayana kadar anlatarak, zarfları ona verdi. (CO.118/10)

Siz önce, demek ki, inkılaba **hizmet ediyorsunuz**. (CO.118/36)

Sen biraz **yaramazlık ettin**, … (CO.119/13)

… kurban kesimini **seyretmiş,** (CO.120/7)

… ama asıl istedikleri şeylerden **söz edememişlerdi**. (CO.120/18)

Gürültü etmemeye çalışarak aşağı indiler. (CO.121/1)

Refik bir şey söylemesi gerektiğini **hissederek**, "…" dedi. (CO.125/25)

"Hayır, ondan **söz etmiyorum**. (CO.125/35)

Ömer akan zamanı **fark etti**. (CO.128/31)

… arsalara alıcı bulmasına yardımcı olmasını **rica ediyordu**. (CO.129/34)

"**Sermaye etmek** için satacağım." (CO.130/2)

"Bu kadın bana hiçbir zaman **yardım edemez**. (CO.130/6)

"Gene de sen kalın bir şeyler almayı **ihmal etme**!" (CO.130/12)

… ama İstanbul'u **fethedeceğim**. (CO.130/34)

… ama Ömer onu **fark etmişti**. (CO.131/26)

Sizlerin evlerin içine **mahkûm ediyorlar**!" (CO.131/29)

… kendi gençliğinden neşeyle **söz etti**, … (CO.132/27)

Patavatsız bir yabancı, neredeyse bir budala gibi **hissediyordu** burada. (CO.132/35)

Son anda bir şakayı **akıl etti**. (CO.133/18)

"Yok, **şaka ediyorum**!" (CO.133/23)

6.2.1.1.2. kıl- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.3. ol- fiili ile

Nigân Hanım Mebrure Teyze'nin kocasının da böbreklerinden **şikâyetçi olduğunu**, Çırçır'a gittiğini söyledi. (CO.104/4)

Anlatırken gülümsediği, tombul oğlu da böyle şeylere **alışık olan** çocuklar gibi hafif hafif ayağını salladığı için, … (CO.104/20)

… ama onun başka şeyle **meşgul olduğunu** gördü (CO.104/36)

… ama sonunda hepsi **alaturka oldu**!" (CO.105/23)

"Neden **şikâyetçi olacakmışsın**?" dedi Ömer. (CO.110/11)

Onlar **mühendis oldu**, … (CO.112/26)

Sabri Enişten **emekli oldu**. (CO.116/8)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona dikkat ettiğini, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından **tedirgin olduğunu** fark etti. (CO.118/1)

Ömer'in dinlememesi ve başka şeylerle **meşgul oluyormuş** gibi yapmaya aldırış etmeden bu konuda anlatılması gereken her şeyi içi rahatlayana kadar anlatarak, zarfları ona verdi. (CO.118/10)

Bu kadar **hırslı olmak** seni nereye götürecek?" (CO.124/2)

… benden **sinirli olmuşsun**," dedi. (CO.124/7)

Ben… ben uyuz bir **Türk olmak** istemiyorum!" (CO.125/2)

Ben ne kadar **zeki olduğumu** göstermek istiyorum. (CO.126/8)

… ona ve karısına **hayran oluyorlar**, … (CO.129/13)

… arsalara alıcı bulmasına **yardımcı olmasını** rica ediyordu. (CO.129/34)

… bir **fatih olması** gerektiğini kesinlikle anlamıştı. (CO.130/19)

Senin işinin ne kadar **zor olduğunu** biliyorum. (CO.131/28)

6.2.1.1.4. eyle- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.5. yap- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.6. bul- fiili ile

“Ama ben bunları **doğru bulmuyorum**! (CO.124/2)

Kendini **bayağı buldu**. (CO.131/34)

Bazan kendini çok **çilekeş buluyor**, … (CO.134/26)

6.2.1.1.7. bulun- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.8. buyur- fiili ile

Tespit Edilemedi.

6.2.1.2 Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Kahvenin uykusunu açmadığını aklından geçirerek konuşulanları dinlemeye **karar verdi.** (CO.104/16)

Nigân Hanım da Leylâ'nın sözlerine hoşgörüyle **karşılık veriyor**, … (CO.104/22)

Sonra bir süre, geçen gün Şişhane yokuşunda dört kişinin ölümüyle sonuçlanan ve bütün gazetelerde bol bol **sözü edilen** tramvay kazasından konuştular. (CO.104/31)

… ama onun başka şeyle **meşgul olduğunu** gördü (CO.104/36)

Başka şeylerle oyalanmaya **karar verdi**. (CO.105/16)

Ayşe'nin az önce içeri gittiğini **fark etti**. (CO.105/34)

… postacıya **bahşiş verdiğini** söyleyerek Cevdet Bey'e iki zarf uzattı (CO.106/10)

İki yıl öne soyadı kanunu çıktığında o da aynı **soyadı almıştı**. (CO.106/21)

Torunlardan biri **kahkaha attı**. (CO.107/7)

Sonra yeniden Ömer'i dinlemeye **karar verdi**. (CO.108/11)

Orta kattaki tıkırtılı saat altıyı vurunca da bir yorgunluk **hissetti**. (CO.108/24)

Bir akrabaya **söz verdim**. (CO.109/22)

"Neden **şikâyetçi olacakmışsın**?" dedi Ömer. (CO.110/11)

… içinde endişe verici bir hareketin uyandığını **hissediyor**, … (CO.110/33)

Osman bu çok gülünç bir sözmüş gibi bir **kahkaha attı.** (CO.111/29)

"Ömer bana biraz kendinden **söz etti** de!" dedi. (CO.113/9)

Muhittin **özür diler** gibi, "…" dedi. (CO.113/22)

"O zaten hep **uslu durmuştur**!" (CO.113/34)

Sanki hep başkaları kendisiyle **alay etsin** diye yaşayan insanlardan biriydi bu. (CO.114/1)

Oturmaları için o kadar **ısrar etti** ki, oturdular. (CO.114/20)

Bir akşam gene burada buluşmak, konuşmak için onlardan **söz aldı**. (CO.115/13)

Ömer de delikanlının kendisine kalmasından hoşnut olan Cemile Hanım'la **sohbet ediyordu.** (CO.116/5)

… sonra **kendini kaptırmış**. (CO.116/10)

Büyükleri **ihmal ediyorsunuz** (CO.116/21)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona dikkat ettiğini, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından **tedirgin olduğunu** fark etti. (CO.117/8)

… amam galiba ondan **cevap beklemiyor** ya da cevabına **değer vermeyeceğini** biliyordu. (CO.117/15)

Cemile Hanım, "Ah, bunların bu bitmeyen siyaseti!" diyen bir **ifade takındı**. (CO.117/19)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona dikkat ettiğini, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından tedirgin olduğunu **fark etti**. (CO.118/1)

Yemekten kalktıktan sonra ellerini göğsünün üstünde kavuşturunca Ömer ona **dikkat ettiğini**, divanın köşesinde oturan bu kızın varlığından tedirgin olduğunu fark etti. (CO.117/38)

Ömer'in dinlememesi ve başka şeylerle **meşgul oluyormuş** gibi yapmaya aldırış etmeden bu konuda anlatılması gereken her şeyi içi rahatlayana kadar anlatarak, zarfları ona verdi. (CO.118/10)

Siz önce, demek ki, inkılaba **hizmet ediyorsunuz**. (CO.118/36)

Cemile Hanım da Bakırköy'de oturan teyze ile enişteye **selam söyledi**. (CO.119/30)

… kurban kesimini **seyretmiş**, … (CO.120/7)

… ama asıl istedikleri şeylerden **söz edememişlerdi**. (CO.120/18)

Muhitin koltuğun kenarında parmaklarıyla **trampet çalıyor**, … (CO.120/28)

Büro çok **vaktimi alıyor**. (CO.121/24)

… ama hiçbir **iz bırakmadı**. (CO.124/27)

Refik bir şey söylemesi gerektiğini **hissederek**, "…" dedi. (CO.125/25)

"Hayır, ondan **söz etmiyorum**. (CO.125/35)

"Nazlı'ya **geç kalıyorum**!" (CO.128/7)

Sivas-Erzurum hattında çalışmaya **karar vermiş**, … (CO.128/11)

Ömer akan zamanı **fark etti**. (CO.128/31)

… çok **para kazanıyor**, (CO.129/13)

… arsalara alıcı bulmasına **yardımcı olmasını** rica ediyordu. (CO.129/34)

… arsalara alıcı bulmasına yardımcı olmasını **rica ediyordu**. (CO.129/34)

"**Para kazanmak** için İstanbul'dan kaçıyorum, … (CO.130/33)

… ama İstanbul'u **fethedeceğim**. (CO.130/34)

… ama Ömer onu **fark etmişti**. (CO.131/26)

Gene Cemile Hanım **cevap verdi**. (CO.132/5)

… kendi gençliğinden neşeyle **söz etti**, … (CO.132/27)

Patavatsız bir yabancı, neredeyse bir budala gibi **hissediyordu** burada. (CO.132/35)

6.2.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Filler

"Hep aynı şeyler!" diyerek **iç çekti**, … (CO.106/16)

Nigân Hanım'a bir **göz attı**. (CO.107/3)

Derin derin soluyarak **iç geçirdi**. (CO.107/38)

… ama bu düşüncenin de fazla **üzerinde durmadı**. (CO.108/8)

… arkadaşıyla son siyasi dedikoduları **gözden geçiriyordu**. (CO.116/3)

Ömer'in dinlememesi ve başka şeylerle meşgul oluyormuş gibi yapmaya **aldırış etmeden** bu konuda anlatılması gereken her şeyi içi rahatlayana kadar anlatarak, zarfları ona verdi. (CO.118/10)

Cemile Hanım'ı da dikkatle dinler gözükmemek için milletvekillerine **kulak vermeye** çalıştı. (CO.118/14)

Sonra birden bir şey hatırlamış gibi **suratını astı** ve … (CO.119/23)

Galiba biraz **canı sıkılmıştı**. (CO.127/36)

Bu zamanda artık kimsenin, hele gençlerin hiçbir şeyin değerini bilmediklerini **aklından geçirdi**. (CO.134/19)

6.2.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER

6.2.2.1. Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiileri

6.2.2.1.1. Yeterlilik Fiili Şeklinde

Bunları daha iyi **konuşabilirdik**… (CO.111/12)

"Oysa Beyoğlu'na **çıkabilir, eğlenebilir**, biraz olsun **neşelenebilirim**. (CO.133/4-5)

6.2.2.1.2. Tezlik Fiili Şeklinde

… **edivermez misin?** (CO.119/16)

"Bir portakal soy da **getiriver**. (CO.127/37)

6.2.2.1.3. Süreklilik Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.2.2.1.4. Yaklaşma Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.2.2.1.5. Uzaklaşma Fiili Şeklinde

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller

6.2.2.2.1. -An eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.2. -AsI eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.3. -mAz eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.4. -Ar/-Ir ekleri ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.5. -DIk eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.6. -AcAk eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.7. -mIş eki ile

Tespit Edilemedi.

6.2.2.3. Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller

Nazlı ellerini **kavuşturup otururken**, … (CO.118/1)

Çay fincanını **hatırlayıp aldı**. (CO.123/26)

… hava günlük güneşlik olmasına rağmen yolda **üşüyüp üşümediğini**, kahvesini nasıl istediğini sordu. (CO.129/20)

Bir şeyleri **kırıp dökmek** için sabırsızlanarak, … (CO.130/24)

Bu evde **utanıp duruyordu**. (CO.133/14)

Duvarlarında temiz sakallı kibar mösyölerin resimleri asılı bir odaya **geçip oturdular.** (CO.134/12)

6.2.3. "başla-, çalış-, iste- " fiillerinin -mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-" kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması

Gene odanın içinde **yürümeye başlamıştı**. (CO.110/3)

Sinirli hareketlerle ellerini **çıtlatmaya başlamıştı**. (CO.111/16)

Karıştırmaya başladı. (CO.112/21)

Gülmeye başladı. (CO.113/34)

Galiba Muhittin'e hiç uymayan sözünü **düzeltmek isteyerek**, "…" diye ekledi. (CO.115/1)

… asık suratlı hizmetçi yemeği getirdi ve şundan bundan **konuşulmaya başlandı**. (CO.115/28)

Sonra sözlerini **unutmak istiyormuş** gibi başını salladı. (CO.117/2)

Ömer ile Nazlı da ilk defa birbirleriyle **konuşmaya başladılar**. (CO.117/20)

Muhtar Bey şu anda görevde bulunan İsmet Paşa hükümetini **övmeye başladı**. (CO.118/18)

Kıkırdayarak **gülmeye başladı**. (CO.119/19)

Kapının önündeki tıkırtılı saatin gongu **vurmaya başladı**. (CO.120/25)

Refik onu sevindirmek isteyerek, "…" dedi. (CO.121/36)

"Oysa ben ne kadar çok şey **yapmak istiyorum**. (CO.123/22)

… herkesin hayranlığını **kazanmak istiyorum**. (CO.123/25)

Beyoğlu'ndan son dört yılda bu caddenin ne kadar değiştiğinden **konuşmaya başladılar.** (CO.124/24)

Ben ne kadar zeki olduğumu **göstermek istiyorum**. (CO.126/8)

… Kapalıçarşı'daki bir dükkânı **satmak istiyordu**. (CO.128/16)

Sonra Erzurumlu bir uzak akrabasını **anlatmaya başladı**. (CO.130/13)

Hiç de alışık olmadığı bu beceriksizliğini daha çok ortaya **dökmek istiyormuş** gibi oturdu. (CO.133/1)

Sonra sıkılıp pencereden **bakmaya başladı.** (CO.134/14)

6.3. Birleşik Fiiller Sonuç

1.Çiçekler Büyür'de 100-130 sayfaları arasında incelediğimiz birleşik fiiler 139, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 104-134 sayfaları arasında incelediğimiz birleşik fiiller 121 adettir.

2. Tespit ettiğimiz birleşik fiillerin sayıları ve dağılımları aşağıdaki gibidir:

6.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Birleşik Fiiller

6.1.1. İSİM + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER:

6.1.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller:

6.1.1.1.1. et-fiili ile: 33 adet.

6.1.1.1.2. kıl- fiili ile: 1 adet.

6.1.1.1.3. ol- fiili ile: 18 adet.

6.1.1.1.4. eyle- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.5. yap- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.6. bul- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.7. bulun- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.1.1.1.8. buyur- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.1.1.2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller: 60 adet.

6.1.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller: 8 adet.

6.1.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER:

6.1.2.1. Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiilleri:

6.1.2.1.1. Yeterlilik fiili: 20 adet.

6.1.2.1.2. Tezlik fiili: 7 adet.

6.1.2.1.3. Süreklilik fiili: Tespit Edilemedi.

6.1.2.1.4. Yaklaşma fiili: Tespit Edilemedi.

6.1.2.1.5. Uzaklaşma fiili: Tespit Edilemedi.

6.1.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller:

6.1.2.2.1. -An eki ile: Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.2. -AsI eki ile: Tespit Edilemedi.

6.12.2.3. -mAz eki ile: Tespit Edilemedi.

6.12.2.4. -Ar/-Ir eki ile: 1 adet.

6.1.2.2.5. -DIk eki ile: Tespit Edilemedi.

6.1.2.2.6. -AcAk eki ile: 1 adet.

6.1.2.2.7. -mIş eki ile: 1 adet.

6.1.2.3. Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller: 18 adet.

6.1.3. "başla-, çalış-, iste-" fiillerinin "-mAyA başla-", "-mAk iste-", "-mAyA çalış-" kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması: 7 adet.

6.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Birleşik Fiiller

6.2.1. İSİM + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER:

6.2.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Oluşturulan Birleşik Fiiller:

6.2.1.1.1. et-fiili ile: 36 adet.

6.2.1.1.2. kıl- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.3. ol- fiili ile: 18 adet.

6.2.1.1.4. eyle- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.5. yap- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.6. bul- fiili ile: 3 adet.

6.2.1.1.7. bulun- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.2.1.1.8. buyur- fiili ile: Tespit Edilemedi.

6.2.1.2. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller: 53 adet.

6.2.1.3. Deyimleşmiş Birleşik Fiiller: 9 adet.

6.2.2. FİİL + YARDIMCI FİİL ŞEKLİNDE OLUŞTURULAN BİRLEŞİK FİİLLER:

6.2.2.1.Fiil + zarf-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller: Tasvir Fiilleri:

6.2.2.1.1. Yeterlilik fiili: 2 adet.

6.2.2.1.2. Tezlik fiili: 2 adet.

6.2.2.1.3. Süreklilik fiili: Tespit Edilemedi.

6.2.2.1.4. Yaklaşma fiili: Tespit Edilemedi.

6.2.2.1.5. Uzaklaşma fiili: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil Şeklinde Oluşturulan Birleşik Fiiller:

6.2.2.2.1. -An eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.2. -AsI eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.3. -mAz eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.4. -Ar/-Ir eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.5. -DIk eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.6. -AcAk eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.2.7. -mIş eki ile: Tespit Edilemedi.

6.2.2.3.Bağlam Öbeği Kalıbında Birleşik Fiiller: 6 adet.

6.2.3. “başla-, çalış-, iste-” fiillerinin “-mAyA başla-”, “-mAk iste-”, “-mAyA çalış-” kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılması: 7 adet.

3. Emine Işınsu da Orhan Pamuk da isim + yardımcı fiil şeklinde birleşik fiil kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak genel olarak Emine Işınsu’nun birleşik fiil kullanımı fazla olmasına rağmen Orhan Pamuk ana yardımcı fiil kullanımına anlatımlarında daha sık rastladık. Öyle ki aşağıda sıralanan örneklerde de görüleceği üzere bilhassa cümleyi ana yardımcı fiillerle kurmuştur. Bu kullanımlar neticesinde Orhan Pamuk’un birleşik fiilleri kullanımında eski Osmanlı Türkçesine bağlı kalmayı tercih ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü örneklerde de görüleceği gibi yap- fiili yerine, bir önceki neslin daha çok tercih ettiği et- yardımcı fiili ile kullanmayı sıkça tercih etmiştir. Bu durumun, Orhan Pamuk’un İstanbul-Nişantaşılı yani Türkçeyi en güzel konuşmasını beklediğimiz iyi eğitim almış İstanbulluların genellikle ikamet etmekte oldukları bir semtin insanı olmasından kaynaklandığı kanaatindeyiz.

*Muhittin başıyla kapıyı **işaret ederek,** … (CO.112/30)*

*Sen biraz **yaramazlık ettin**, … (CO.119/13)*

***Gürültü etmemeye** çalışarak aşağı indiler. (CO.121/1)*

*"Yok, **şaka ediyorum**!" (CO.133/23)*

4. Emine Işınsu da Orhan Pamuk da ana yardımcı fiillerden en çok et- fiilini kullanmayı tercih etmişlerdir. Emine Işınsu en az kıl- fiilini kullanırken, Orhan Pamuk bu fiili hiç kullanmamıştır. Orhan Pamuk ise bul- fiilini en az kullanırken, Emine Işınsu bu fiille birleşik fiil kalıbı kurmamıştır. eyle-, yap-, bulun- buyur- fiillerini kullanmayı ise iki yazar da hiç tercih etmemiştir.

*Derken baba **namaz kılmaya** camiye gidiyor, … (ÇB.121/3)*

*"Ama ben bunları **doğru bulmuyorum**! (CO.124/2)*

*Kendini **bayağı buldu**. (CO.131/34)*

*Bazan kendini çok **çilekeş buluyor**, … (CO.134/26)*

5. Fiil + yardımcı fiil kalıbında kurulan birleşik fiilleri Emine Işınsu Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Fiilimsi kullanımı oldukça fazla olan ve daha hareketli, aktif bir üslubu kullanmayı tercih ettiğini düşündüğümüz Orhan Pamuk'un bu kalıpta birleşik fiilleri kullanmayı daha az tercih etmesi bizi şaşırttı. Özellikle iki işin aynı anda yapılmasını anlattığını düşündüğümüz "Bağlam Öbeği Kalıbındaki Birleşik Fiiller"in kullanımı Emine Işınsu'da Orhan Pamuk'a göre çok daha fazladır. Emine Işınsu'nun bu yapıdaki birleşik fiilleri daha sık kullanmayı tercih etmesinin sebebi, üslubuna biraz daha hareket ve derinlik kazandırmak, olayları daha da vurgulamak, anlatmaya çalıştığı durumun okuyucunun zihninde daha net oluşmasını sağlamak istemesi olabilir.

*Beni yolun ortasında bırakıp, **yürüyüp gitti**. (ÇB.101/15)*

***Fırlayıp kalktım** yerimden, … (ÇB.115/3)*

*... koynumda sakladığım kâğıdı **çıkarıp uzattım**. (ÇB.118/7)*

6. Zarf-fiil ekleriyle kurulan birleşik fiillerden iki yazar da yalnızca yeterlilik ve tezlik şekillerini kullanmıştır. Ancak bu kullanım Orhan Pamuk'a göre Emine Işınsu'da çok daha fazladır. Emine Işınsu'nun yeterlilik fiilini fazla kullanması bizce kendine güveninin daha yüksek olduğunu gösteriyor ki bu durum cümlelerine de yansımıştır.

*Doktor olmak için her şeyi **yapabilirim**, ... (ÇB.109/12)*

*Eh bunu **başarabilmekti** mesele. (ÇB.121/11)*

*... mesele, bilâkis oturup, olaya, piyese, propagandaya **hâkim olabilmek**. (ÇB.125/18)*

Tezlik fiilini fazla kullanması ise tez canlı ve heyecanlı bir yapıda olduğunu gösterdiği gibi, üslubunun Batı Grubu (Bölgenin sınırları kuzeydoğuda Giresun'dan başlar, Sivas Malatya, Adıyaman, Halfeti ve Birecik'i [Urfa] içine alarak güneyde Suriye sınırına ulaşır. Marmara Denizi, bu ağız bölgesinin kuzeybatıdaki tabiî sınırıdır.[149]) ağızlarına daha yatkın olduğunu da gösterebilir. Bizce bu durum Emine Işınsu'nun babasının tümgeneral olmasından dolayı çeşitli illerde bulunmasından ve bu sayede Anadolu'yu ve orada kullanılan ağızları daha iyi tanımasından ileri geliyor olabilir. Tezlik birleşik fiilinin özellikle Kütahya, Güney Batı Anadolu, Zonguldak, Edirne ağızlarında çok canlı ve işlek olduğunu görülmektedir. [150]

*Ne olacakmış, diye **sertleniverdim**. (ÇB.108/21)*

*Birden çok **bağırıverdim**. (ÇB.113/18)*

Ayrıca Işınsu yapılan işin zamanını vurgulamak ve o işin hemen o anda olduğunu anlatabilmek için de tezlik fiillerini kullanmayı tercih edip bu sayede de okuyucunun dikkatini anda tutmaya çalışıyor olabilir.

---

[149] Leyla KARAHAN, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, 3.Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 114

[150] Meral ÇİLOĞLU, *Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Tasvirî Fiiller*, (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Yüksek Lisans Tezi) Edirne 2008, s. 96

*Amma evde yalnız olup da şöyle bir **uzanıverince** kerevitin üstüne yahut geceleri yatakta… (ÇB.103/8)*

*Mehmet Ali, deminden beri tuttuğu kahkahalarını **boşaltıverdi.** (ÇB.122/27)*

*Rıza ağabeyin kumral hayali **dikilivermişti**. (ÇB.123/10)*

7. Deyimleşmiş birleşik fiil kullanımına her ikisi yazar da fazla rağbet etmemiştir.

8. Daha dolambaçlı bir anlatım veren Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil kalıbında birleşik fiil kullanımını Emine Işınsu'nun az kullanıp Orhan Pamuk'un ise hiç kullanmaması dikkat çekicidir.

7. YEDİNCİ BÖLÜM: BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER

Birleşik kipli fiiller, içinde birden fazla kip taşıyan fiillerdir. Bu fiiller, i- ana yardımcı fiili ile bağlanır ve kullanımda yaygın olarak i- fiilinin düştüğü görülür.

Tahsin Banguoğlu'na göre birleşik kipli fiiller geçmişin anlatma, geçmişin şart, dileğin anlatma, dileğin söylenti kipleridir. Söz konusu çekimlerin dilimizde sistemleşmeye doğru gitmiş olmakla birlikte henüz oturuşmamış olduğunu vurgulayan Banguoğlu, ikiliğin çok eski tarihî köklerden geldiğini, Eski Türkçede *er-mek* yardımcı fiili ile yapılan birleşiklerde 1. bölük ekleri alan fiilin kişi ekleri almış şekli üzerine yardımcının üçüncü şeklinin geldiğini belirtmiştir. *(boltum erdi, erksintimiz erser.)* Ancak Banguoğlu, 2. bölük ekleri alan fiillerde fiil gövdesi üzerine yardımcının kişi ekleri almış şeklinin geldiğini de eklemiştir. *(kör-ür ermiş men, ön-miş erdim.)*[151]

Muharrem Ergin'in tanımına göre birleşik kipli fiiller, bildirme ve tasarlama kipleri ile bildirilen ve tasarlanan hareketlerin görülen geçmiş zamanda, öğrenilen geçmiş zamanda veya şart şeklinde ortaya çıktığını ifade etmektedir. Birleştirilen iki çekimden biri bir şekil ve zamanı diğeri de başka bir şekil ve zamanı karşılayarak birbirine bağlanan iki şekil ve zamanı birlikte ifade ederler.[152]

Oya Adalı birleşik kipli fiilleri "ikincil Zaman Ardılları" başlığında tanımlamıştır. Ona göre ikincil zaman ardılları, çağdaş Türkiye Türkçesinde tek başına kullanımı olmayan, "i-" eyleminin belirli, belirsiz geçmiş [-DI/-mIş] ardıllarıyla oluşturduğu "idi", "imiş" biçimlerinden "i-" eyleminin düşmesiyle oluşmaktadır.[153]

Zeynep Korkmaz, birleşik kipli fiilleri, bildirme ve tasarlama kiplerinin bağlı oldukları şekil ve zamanın görülen geçmiş zaman (hikâye), duyulan geçmiş zaman

[151] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 450
[152] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi,* …, s. 320
[153] Oya Adalı, *a.g.e.,* s.49

(rivayet) ve şarta bağlı olarak ortaya çıktığını ifade etmek için kullanılan ve i- ek fiilinin yardımıyla kurulan zaman şeklinde tanımlamıştır.[154]

Birleşik çekimin görülen geçmiş zaman, anlatılan geçmiş zaman ve şart olmak üzere üç şekli vardır. Birleşik çekimin görülen geçmiş zamanına "hikâye", anlatılan geçmiş zamanına "rivayet", şart şekline ise "şart" denir. Birleşik çekimi adlandırırken önce asıl fiil kipi sonra ise i- yardımcı fiilinden sonraki kip söylenir.[155] *"Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi", "Geniş Zamanın Rivayeti"", Şimdiki Zamanın Şartı"* gibi. Şimdi, yukarıda bahsettiğimiz tanım ve açıklamalardan sonra, bu birleşik kipli fiiller hakkında bilgi verilmesi faydalı olacaktır:

Birleşik Kipli Fiillerin Hikâyesi

Bir kip eki almış esas fiile, *i-* ek fiilinin *-DI/-DU* geçmiş zaman kipinin getirilmesiyle oluşturulur.[156] Hikâye şekli asıl fiil kipinin gösterdiği hareketin görülen geçmiş zamanda yapıldığını bildirir. Emir hariç bütün kiplerin hikâye şekli vardır.[157]

Oya Adalı "Öyküleme Ardılı" başlığında, *"Birincil zaman ya da istem kavramı eklenmiş eylemin öykülendiğini belirtir"* şeklinde tanımlamıştır.[158]

---

[154] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, …, s. 28

[155] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s.320

[156] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* …, s.645

[157] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s. 321

[158] Oya ADALI, *a.g.e.,* s. 50

Birleşik Kipli Fiillerin Rivayeti

Bu şekil, asıl fiil kiplerine i- fiilinin öğrenilen geçmiş zamanının getirilmesiyle yapılan birleşik çekimdir.[159] Zeynep Korkmaz, rivayet kiplerinin, olmuş, olacak veya olması tasarlanan işleri duyuma ve rivayete dayanarak anlatan kipler olduğunu açıklamış ve rivayet kiplerinde, yalnız emir kipinin değil, görülen geçmiş zaman kipinin de rivayetinin bulunmadığını, çünkü görülen ve bilinen bir oluş ve kılışın duyuma ve rivayete dayanılarak anlatılmasının mümkün olmayacağını da ifade etmiştir.[160]

Oya Adalı, "Aktarma Ardılı" başlığı altında birleşik kipli fiillerin rivayetini şu şekilde tanımlamıştır: *"Birincil zaman ya da istem kavramı eklenmiş eylemin bir başkasından aktarıldığını, geçmiş bir zamanda olduğunu ya da olasılık bulunduğunu belirtir."*[161]

Birleşik Kipli Fiillerin Şartı

Birleşik kipli fiillerin şartı, kip eki almış bir esas fiile, *i-* ek-fiilinin şart kipinin getirilmesiyle oluşturulur.[162] Asıl fiil kiplerinin karşıladığı hareketi şart şeklinde ifade eder.[163]

Zeynep Korkmaz, şarta bağlı birleşik kipli fiil şekillerinin iyelik kökenli şahıs ekleriyle çekime girdiklerini ve emir, şart, istek kiplerinin şartlı birleşik çekimlerinin olmadığını belirtmiştir.[164]

Oya Adalı ise birleşik kipli fiillerin şart şekline yer vermemiştir.

---

[159] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s.323
[160] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 662
[161] Oya ADALI, *a.g.e.*, s.50
[162] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* …, s.671
[163] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s. 325
[164] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 671

Gürer Gülsevin, "Birleşik Zaman" başlığının terim olarak düzeltilmesi gerektiği kanaatindedir. Çünkü bahsi geçen makalesinde gramercilerin konu ile alakalı farklı terimlerine yer vermiştir:

"Z Korkmaz: 'Birleşik Zaman' (Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara 1992, s.28); H. Ediskun: 'Bileşik Zamanlı Fiiller' (Yeni Türk Dilbilgisi, İstanbul 1988, s.195); K. Bilgegil: 'Bileşik Kipler' (Türkçe Dilbilgisi, Dergah Yayınları, İstanbul 1982, s.271); K. Demiray: 'Bileşik Zamanlı Fiiller' (Temel Dilbilgisi, İstanbul 1970, s.130); O. Adalı: 'İkincil Zaman Ardılları' (Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler, TDK Yayınları, Ankara 1979, s.48); T.N. Gencan: 'Bileşik Zaman Eylemler' (Dilbilgisi, TDK Yayınları, Ankara 1979, s.352); M. Ergin, 'Fiillerin Birleşik Çekimi' (Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul 1993, s.302); T. Gülensoy, 'Fiillerin Birleşik Çekimleri Birleşik Zaman)' (Türkçe El Kitabı, Bizim Gençlik Yayınları, Kayseri 1995, s.186)."[165]

Yukarıdaki terimlere bakıldığında bazı gramerciler "Birleşik Zaman" terimini kullanırken; bazıları da bir fiilin iki ayrı zamanda gerçekleşmeyeceği görüşünden yola çıkarak "Fiilerin Birleşik Çekimi" adlandırmasını tercih etmişlerdir.

Birleşik kipli fiillerin çekimli biçimlerinde genelde iki kip bulunduğunu ifade eden Zeynep Korkmaz ise, burada iki ayrı zamanın söz konusu olmadığını, bunların ilkinin şekil ve tarz niteliğinde olduğunu belirtmiş ve zaman bildirme işlevinin i- ek fiilinden sonra gelen ek üzerinde olduğunu açıklamıştır. Yani Korkmaz'a göre birleşik kipli fiilerde tek bir zaman ögesi vardır. O da i- fiilinden sonra gelen ekle belirtilir.[166]

Biz, Türkiye Türkçesi gramerinde iki tane kipin üst üste gelerek bir hareket veya oluş bildiren birden çok zamanda ortaya çıkmadığını düşünüyor ve Zeynep

---

[165] Gürer GÜLSEVİN, "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/gulsevin_02.pdf

[166] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 644

Korkmaz ile Gürer Gülsevin'in açıklamalarına katılıyoruz. Bu nedenle biz de bu bahsi incelerken "Birleşik Kipli Fiiller" şeklinde bir adlandırma yapmayı uygun gördük. Bu doğrultuda Emine Işınsu'nun Çiçekler Büyür kitabından sayfa 131-161 arasındaki; Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları kitabından ise, sayfa 135-165 arasındaki birleşik kipleri fiilleri inceledik. Bulduğumuz veriler ve sonuçlar aşağıdaki gibidir:

7.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER

7.1.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi

7.1.1.1. 1.Tekil Şahıs

Fakat ben yürüyüp, adamın yanına **varmıştım** bile, … (ÇB.131/30)

Heyecanla büyük laflar **etmiştim**, … (ÇB.132/30)

Kalabalığın arasında şöyle bir **seçmiştim** Mehmet Ali'yi, … (ÇB.134/6)

… ben **görmüştüm** oğlanı, … (ÇB.144/15)

Fısıldar gibi **konuşmuştum**. (ÇB.146/9)

… artık **rahatlamıştım:** (ÇB.148/25)

… hâlbuki birdenbire **yorulmuştum**. (ÇB.150/2)

Beni sevdiğini söylediğin zaman **sevinmiştim**, … (ÇB.151/1)

… şunu söylemek **istemiştim**, … (ÇB.151/18)

Asırların macerasını, birkaç dakika içinde en belirgin ve en anlamlı çizgileriyle, yeniden **yaşamıştım**. (ÇB.161/30)

7.1.1.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.1.3. 3.Tekil Şahıs

Sol yumruğum, adamın zaten pek küçük gözlerine inecek gibi, önüne **dikilmişti.** (ÇB.133/25)

… iyi madenler arasında birkaç defa "Yeni Işık" gazetesinde ismi **yayımlanmıştı.** (ÇB.145/17)

… suratı **asılmıştı**: (ÇB.145/28)

Böyle **söylemişti** Mehmet Ali. (ÇB.146/16)

… hoşuma **gitmişti**. (ÇB.151/2)

… Stefan'la beraberliğimizle ilk defa **ilgilenmişti** çünkü. (ÇB.154/11)

… bize doğru **yürümüştü**.

Ağzımın içi **kurumuştu,** … (ÇB.161/30)

7.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.1.6. 3.Çoğul Şahıs

Halk çevremize **derlenmişti,** … (ÇB.132/20)

7.1.1.7. Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.2.1. 1.Tekil Şahıs

Onu, hiç **görmemiştim** ki! (ÇB.161/12)

O zaman hiç **durmamıştım** bu sözün üstünde. (ÇB.142/1)

7.1.2.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit edilemedi.

7.1.2.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.2.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti

7.1.3.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.1.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.1.4.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

7.1.5.1. 1.Tekil Şahıs

O an hangisine gelip **durmuşsam**, onu yaşıyorum. (ÇB.142/8)

… ve o zamana kadar ben de seni sevmeye **başlamışsam**, niçin evlenmeyelim, … (ÇB.148/28)

7.1.5.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.5.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.5.4. 1.Çoğul şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.5.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.5.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.5.7.Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.6.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.6.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.6.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi

7.1.6.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi

7.1.6.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi

7.1.6.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi

7.1.6.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi

7.1.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

7.1.7.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.7.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.8.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.8.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti

7.1.9.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.9.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.1.10.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.10.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.11. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

7.1.11.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.3. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.11.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.12.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.12.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.13. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

7.1.13.1. 1.Tekil Şahıs:

Böyle **düşünüyordum**, … (ÇB.134/25)

… bana gelmesini **bekliyordum**. (ÇB.134/27)

Ben de **kayboluyordum**, … (ÇB141/5)

… hep öpmek **istiyordum**. (ÇB.141/12)

…. duygularını anlamaya **çalışıyordum**. (ÇB.148/9)

Gülmemek için kendimi **zor tutuyordum**, … (ÇB.148/24)

Konuyu Gavazov'a getirmek **istiyordum**. (ÇB.151/32)

… mezun olmanı **bekliyordum** doğrusu. (ÇB.152/21)

Ona bütün "faydaları" gösterip, faydadan tiksindirmek **istiyordum**. (ÇB.159/32)

7.1.13.2. 2.Tekil Şahıs:

Tespit Edilemedi.

7.1.13.3. 3.Tekil Şahıs:

… çevresinde görevliler grubundan bir halka ile hızlı hızlı Belediye binasına doğru **yürüyordu**. (ÇB.134/21)

Birkaç aydan beri çocuğu hastalık **çekiyordu,** … (ÇB.144/15)

Pek iyi **anlıyordum**!.. (ÇB.147/21)

Galiba **öfkeleniyordu**. (ÇB.148/9)

... ödüm **kopuyordu.** (ÇB.148/14)

… deli öfkemin geçmesini **bekliyordu**. (ÇB.153/9)

Salonun kapısında Arif **duruyordu**, … (ÇB.154/1)

Stefan **konuşuyordu** onunla: (ÇB.154/29)

…. boğazım **yanıyordu**. (ÇB.161/31)

7.1.13.4. 1.Çoğul Şahıs:

Salonda herkes susmuş, onları **dinliyorduk**. (ÇB.155/31)

7.1.13.5. 2.Çoğul Şahıs:

Tespit Edilemedi.

7.1.13.6. 3.Çoğul Şahıs:

Tespit Edilemedi.

7.1.13.7.Şahıs Almayan:

Tespit Edilemedi.

7.1.14. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.14.1. 1.Tekil Şahıs

…. artık **gülmüyordum,** tedirgindim. (ÇB.160/1)

… ondan ona geçip **durmuyor muydum**? (soru) (ÇB.142/7)

Neler söylendiğini hiç **duymuyordum**. (ÇB.161/19)

7.1.14.2. 2.Tekil Şahıs

… **anlamıyor muydun**? (ÇB.147/20)

7.1.14.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.14.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.14.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.14.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.14.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilmedi.

7.1.15. Şimdiki Zamanın Rivayeti

7.1.15.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.15.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.1.16.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.16.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.17. Şimdiki Zamanın Şartı

7.1.17.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.17.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.18.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.18.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.19. Geniş Zamanın Hikâyesi

7.1.19.1. 1.Tekil Şahıs

… şiir bile **okurdum**. (ÇB.133/27)

7.1.19.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.19.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.19.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.19.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.19.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.19.7.Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.20.1. 1.Tekil Şahıs

… o zaman imkânsızlıklara aklım ermez, erse bile kabul **edemezdim** ki… (ÇB.136/3)

7.1.20.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.20.3. 3.Tekil Şahıs

… partiye aday Stefan, buncasını **yapamazdı**. (ÇB.153/32)

7.1.20.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.20.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.20.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.20.7.Şahıs almayan

Tespit Edilmedi.

7.1.21. Geniş Zamanın Rivayeti

7.1.21.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.21.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.21.3. 3.Tekil Şahıs

… ibrettir diye göstermek **istermiş**. (ÇB.144/3)

7.1.21.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.21.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.21.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.1.21.7.Şahıs almayan

Tespit Edilmedi.

7.1.22. Geniş Zamanın Rivayetinin Olumsuzu

7.1.22.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.22.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.22.3. 3.Tekil Şahıs

Bir taraftan duyduğuna **inanamazmış,** … (ÇB.135/6)

7.1.22.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.22.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.22.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.22.7.Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.23. Geniş Zamanın Şartı

7.1.23.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.23.2. 2.Tekil Şahıs

Eğer tahsilimi bitirinceye kadar beni sevmeye **devam edersen** … (ÇB.148/27)

… doktor olduktan sonra da bu teklifini t**ekrarlarsan** … (ÇB.148/27)

7.1.23.3. 3.Tekil Şahıs

… hepsi birbirine **bağlanırsa**… (ÇB.150/18)

7.1.23.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.23.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.23.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.23.7. Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.24.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.24.2. 2.Tekil Şahıs

Eğer kendini komünist bir Bulgar olarak kabul **etmezsen**, bunları düşünerek saçma sapan, sonu karanlık işlere dalarsın. (ÇB.139/16)

7.1.24.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.24.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.24.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.24.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.24.7. Şahıs almayan

Üzülme, böyle hırsızlıkların cezası **verilmezse**, yol olur. (ÇB.144/26)

7.1.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi

7.1.25.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.25.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.26.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.26.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.26.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.26.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.26.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.26.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemediç

7.1.26.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.27. Gelecek Zamanın Rivayeti

7.1.27.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.27.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.27.3. 3. Tekil Şahıs

, Tespit Edilemedi.

7.1.27.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.27.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.27.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.27.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.28. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.1.28.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.28.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.29. Gelecek Zamanın Şartı

7.1.29.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.29.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.1.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.30.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.1.30.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA BİRLEŞİK KİPLİ FİİLLER

7.2.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikayesi

7.2.1.1. 1.Tekil Şahıs

"Taa kurban bayramında bize geldiği gün onu beğendiğimi **anlamıştım!"** (CO.147/1)

Ben aşağı **inmiştim**. (CO.161/7)

7.2.1.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.1.3. 3.Tekil Şahıs

Perihan ona **yaslanmıştı**. (anlatılan geçmiş zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.135/35)

Sesine suçlayıcı, sert bir şeyler **katmıştı**. (CO.136/4)

Ayşe'nin başı göğsüne yaklaşmış, omuzlarının arasına **girmişti**. (CO.137/8)

Ama tatsızlık masaya **sinmişti**. (CO.137/10)

… Şişhane'de hâlâ dinmeyen bir sağanak **başlamıştı**. (CO.139/16)

Başını öne eğmiş, gözlerini, konuşurken açtığı bir çekmeceye **dikmişti**. (CO.143/4)

… tramvaya binmiş, tramvayda da sallana sallana **düşünmüştü**. (CO.144/17)

… hayvancağız saatlerce orada **kalmıştı**. (CO.144/21)

… hiç vakit olmadığı için gelemeyeceğini başka bir mektupla **bildirmişti**. (CO.145/16)

… gördüklerini alaycı bir dille **anlatmıştı.** (CO.145/17)

Ankara'ya yazdığı mektupların birinde daha önceden de sözünü ettiği bir fatih olma konusundaki düşüncelerini **açıklamıştı.** (CO.145/19)

Cemile Hanım'a ayrı bir mektup **yazmıştı**. (CO.145/23)

Nazlı bu hazırlıktan korktuğu için son mektuplarında ona dikkatli cevaplar **vermişti**. (CO.146/1)

Ona içkiye başlamamasını da **öğütlemişti.** (CO.146/2)

Bunu yazabildiği için sonraları hem kendisiyle övünmüş, hem de biraz **utanmıştı.** (CO.146/3)

Hava güneşli olduğu için kahveci dışarıya masa **çıkarmıştı**. (CO.148/10)

Pazar sabahı şiir **yazmıştı**. (CO.149/21)

… Refik'e telefon **etmişti**. (CO.149/24)

… Muhittin de onları iskelede **beklemişti**. (CO.149/27)

Az önce de çirkin olduğu için **sevinmişti**. (CO.150/26)

Bir kere kerhaneye gitmiş, sonra pişmanlık buhranları **geçirmişti.** (CO.151/3)

"Ben beş yıl sonra kör olacağım!" diye **tutturmuştu.** (CO.151/15)

"Babama da böyle **olmuştu**; (CO.153/30)

… Cevdet Bey'den para **istemişti.** (CO.154/12)

Baban seni bana **emanet etmişti**!" (CO.155/25)

"Evet, babam beni size **bırakmıştı.** (CO.155/31)

… biraz da **duygulanmıştı** Cevdet Bey. (CO.155/36)

Nazlı'yı **görmüştü.** (CO.161/2)

Nazlı da Macide Hanım'ın paltosuna **uzanmıştı**. (CO.161/25)

Nazlı hafif **kızarmıştı.** (CO.162/9)

… ama gene de **söylemişti.** (CO.162/34)

Teyze kıpkırmızı **kesilmişti,** … (CO.162/35)

Piposunu yakacağından, bunun da odada bir soğukluk yaratacağından **korkmuştu**. (CO.163/9)

… valiliklerde **bulunmuştu**. (CO.163/36)

Milletvekili bunları öyle gönül alıcı ve tatlı bir sesle **söylemişti** ki, … (CO.164/3)

… Nazlı'yla konuşmaya **başlamıştı.** (CO.164/6)

Sanki hiç beklemediği bir şey **işitmişti.** (CO.164/34)

7.2.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.1.6. 3.Çoğul Şahıs

Bugün de Perihan ile o kadar dükkâna girip çıktıktan sonra ancak şu mavi çiçekli Amerikan bezini **bulabilmişlerdi.** (CO.135/23)

… Nigân Hanım'ı **unutmuşlardı**. (CO.135/36)

Yazlıktan, Suadiye'den Şişli'ye yeni **taşınmışlardı.** (CO.138/2)

Yazın da görüşemedikleri için çok şey **birikmişti.** (CO.138/3)

İlk gün Gazi'yle birlikte Dolmabahçe'den Beyoğlu'na çıkarlarken Nişantaşı'ndan evin önünden **geçmişlerdi.** (CO.138/13)

Bahçeye çıkıp beklemişler, geçerlerken de **alkışlamışlardı.** (CO.138/15)

Bizimkiler de Perihan'ı istemeye **gitmişlerdi.** (CO.152/25)

Onlar da kendi olağan varlıklarının dışına **taşmışlardı**. (CO.161/23)

7.2.1.7.Şahıs Almayan

İki ders boş geçmiş, birinde sohbet edilmiş, birinde de çeviri yapılmıştı. (CO.144/14)

7.2.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.2.1. 1.Tekil Şahıs

Bunu niye **düşünmemiştim?"** (CO.148/30)

"Evet, bunu **düşünmemiştim**. (CO.156/3)

7.2.2.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.2.3. 3.Tekil Şahıs

O da iyi bir şey **bulamamıştı.** (CO.138/19)

Pastasını **yememişti**, … (olumsuz anlatılan geçmiş zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.138/26)

Perihan'ın anlattıklarından da fazla **etkilenmemişti.** (CO.143/21)

Beklediği gibi korkuya **kapılmamıştı.** (CO.146/29)

Babası Ömer hakkında hiçbir **söz söylememişti**. (CO.147/6)

Deminki suçlu hali **kalmamıştı.** (olumsuz anlatılan geçmiş zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.158/16)

… Bu uzak akrabanın bir anlık unutkanlığına **şaşırmamıştı** galiba. (CO.162/35)

7.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Fark **etmemişlerdi.** (CO.137/3)

Yıllar önceki o Berlin gezisinden başka hiçbir yere **gitmemişlerdi**. (olumsuz anlatılan geçmiş zamanın hikayesi. 3.çğl şahıs iki ekin arasında) (CO.138/25)

7.2.2.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti

7.2.3.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.2.4.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

7.2.5.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.5.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.2.6.1. 1. tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.6.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

7.2.7.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.7.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi

7.2.7.3. 3.Tekil Şahıs

… bir kalp krizi **geçirdiydi.** (CO.15317)

7.2.7.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.7.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.7.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.7.7.Şahıs almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.8.1 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.8.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti

7.2.9.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.9.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.2.10.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.10.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilmedi.

7.2.10.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.10.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.10.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.10.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.10.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.11.Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

7.2.11.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.11.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.2.12.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.12.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.13. Şimdiki Zamanın Hİkayesi

7.2.13.1. 1.Tekil Şahıs

… çünkü onu **beğeniyordum**!" (CO.146/33)

"Kendimi **düşünüyordum**!" (CO.150/15)

Bulduğunuz o paşa kızının yanında ben pek uygunsuz **kalıyordum**. (CO.158/26)

Sofranın bir ucuna konan tabağa bir yanaşma gibi iliştiğimi **düşünürdüm**. (CO.158/31)

Hatta Nazlı'ya **diyordum** ki…" (CO.162/5)

"**Bekliyordum** ama gene de tuhaf geldi bu bana. (CO.165/31)

7.2.13.2. 2.Tekil Şahıs

… karının Ankara'daki evinde **oturuyordun**!" (CO.156/33)

"Asker olmayı, ama sen **istiyordun**!" (CO.158/24)

7.2.13.3. 3.Tekil Şahıs

… ama ince sözler söylemesini de **biliyordu**. (CO.135/2)

Nigân Hanım öfkelendiğini **hissediyordu**. (CO.135/29)

Kaldırımdan insanlar **geçiyordu**. (CO.136/15)

… Bağırıp çağırmak, şu anlayışsız, saygısız kıza unutamayacağı bir şeyler yapmak **geliyordu** içinden. (CO.136/16)

Ayşe susuyor, suçlu suçlu önüne **bakıyordu.** (CO.136/26)

Bu kızın cevap verebilmesi için sorunun beş altı kere sorulması kafasına takılması **gerekiyordu**. (CO.136/29)

Camın önündeki masaların birinde şık giyimli bir bey gazete **okuyordu**. (CO.137/1)

Ayşe'yi **düşünüyordu**. (CO.137/14)

… çıplak elleriyle gözlerini **ovuşturuyordu.** (CO.137/19)

Perihan üzgün **gözüküyordu**. (CO.137/19)

… şarkı söyler gibi **mırıldanıyordu:** … (CO.137/24)

Sabiha'nın oğlu Paris'te ne **okuyordu?**" (CO.137/26)

Öfkesini **unutuyordu** galiba, … (CO.137/26)

… pastadan da aklından geçenlerden de keyif **alıyordu**. (CO.137/27)

… hafif, hoş bir oyun **oynuyordu**. (CO.137/29)

Nigân Hanım bu düğünlere gidemediği için **hayıflanıyordu**. (CO.138/4)

Leylâ da dönmüş Ayşe'ye **gülümsüyordu.** (CO.138/30)

Kimse kimseyi ciddiye **almıyordu**. (CO.138/37)

Ama düşüncesizlik ettiğini de **fark ediyordu**. (CO.139/4)

Yok, bu da **uymuyordu** şimdi. (CO.139/5)

Eminönü'nde tramvaya bindiğinde yağmur **serpiştiriyordu.** (CO.139/15)

Refik **ilerliyordu**. (CO.139/19)

Bir yandan koşuyor, bir yandan **öfkeleniyordu.** (CO.139/25)

Günlük hayatla **yetiniyordu**. (CO.139/26)

… yağmurdan **sakınıyordu.** (CO.139/28)

… pencerelerde ve saçak altlarında birikmiş insanların bakışı altında **koşuyordu.** (CO.139/31)

Refik mutluluğun kuru, yumuşak bir yorgan gibi her yerini sardığını fark ediyor, **neşeleniyordu**. (CO.140/17)

Refik uysal bir kedi gibi **hissediyordu.** (CO.140/32)

… büyük yatağa **bakıyordu**. (şimdiki zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.141/1)

Ama Perihan'a kolay öfke duyamayacağını **biliyordu**. (CO.141/8)

Perihan'a bakıyor, yüzünden bir şey çıkarmaya **çalışıyordu.** (CO.141/18)

Şaşkın **gözüküyordu.** (CO.141/22)

Perihan başını **sallıyordu.** (CO.143/17)

Elbiselerini değiştiriyor, okulda geçen yarım günü gözden **geçiriyordu.** (CO.144/12)

Cemile Hanım hayret etmiş gibi başını sağa sola **sallıyordu.** (CO.144/33)

Belki de haber konusunda konuştukları gibi Ömer'in mektubundan da konuşulabileceğini **düşünüyordu.** (CO.144/35)

Ömer nisan başından beri, demek ki yedi aydır, Nazlı'ya sürekli mektup **yazıyordu**. (CO.145/13)

Alman mühendisten söz **ediyordu**. (CO.145/21)

Ömer son mektuplarında daha çok kendinden **söz ediyordu**. (CO.145/31)

... Alman mühendisle dostluğun doyurucu olmadığını **yazıyordu.** (CO.145/36)

Sanki içini dökmek istiyor, ama böyle yaparsa çok çirkin ya da korkunç şeylerin ortaya çıkacağını bildiği için hazırlık **yapıyordu.** (CO.145/38)

Hemen yanlarındaki masada kabak kafalı bir adam gazete **okuyordu**. (CO.148/11)

Sözün tatsız yerlere varmasından **korkuyordu** galiba. (CO.148/18)

Perihan Üsküdar'dan gelen kayıklara, kayıklardan inen yolculara **bakıyordu.** (CO.148/21)

Pırıl pırıl kış güneşi de onları ağır ağır **yakıyordu.** (CO.149/12)

Gülüyordu. (CO.149/36)

Hem merak ediyor hem de içinden böyle şeylerle alay etmek **geliyordu.** (CO.150/4)

Perihan'ın küçük burnunu, yumuşak tenini **görüyordu.** (CO.150/21)

Çekirdek veriyor, gençlere bakıp **neşeleniyordu**. (CO.150/35)

Başkaları tarafından nasıl görüldüğünü **öğreniyordu.** (CO.151/11)

"Miyobum çok hızlı **ilerliyordu** da…" (CO.151/18)

Kabak kafalı adam hâlâ aynı gazeteyi **okuyordu**. (CO.151/23)

… ama sonra insan küçük farklar **görüyordu.** (CO.152/5)

İki saattir de aynı şeyi **söylüyordu**. (CO.154/5)

Yıllardır yüzünü görmediği yeğeninin bu beklenmedik hareketini Cevdet Bey anlamaya **çalışıyordu**. (CO.154/13)

.... köprüye yanaşan bir gemiyi **seyrediyordu**. (CO.155/9)

… yeğeninin mahsustan öksürdüğünü sanacağını düşünerek **utanıyordu.** (CO.157/15)

Hem bitkin hem de suçlu **hissediyordu** kendini! (CO.157/17)

Bu işin nereye varacağını **merak ediyordu**. (CO.157/18)

… yeğeninin de aynı duyguya kapılmış olduğunu **düşünüyordu**. (CO.157/20)

Ama yaşlılara özgü bir hüzün ve kinle düşündüğünü de açık seçik **görüyordu.** (CO.158/14)

Yeğeninin ağzı içki **kokuyordu.** (CO.159/7)

… hatta belli belirsiz bir tiksinti **duyuyordu**. (CO.159/11)

Elleri **titriyordu**. (CO.159/23)

Cevdet Bey de bitkin **buluyordu** kendini. (CO.159/24)

… sigarasını sinirli hareketlerle **tüttürüyordu**. (CO.159/31)

Yeğeni masanın kenarında titreyerek ayakta **duruyordu**. (CO.160/13)

Galiba bir şeyler söylemeye **çalışıyordu,** … (CO.160/14)

… ama Cevdet Bey onun dudaklarının kıpırtısından başka bir şey fark **edemiyordu**. (CO.160/15)

… inleyip öksürerek alevleri püskürtmesi **gerekiyordu**. (CO.160/23)

… kendini yaşlı ve güçsüz **buluyordu.** (CO.160/25)

Paltoları alan hizmetçiye emirler **yağdırıyordu**. (CO.161/25)

Ömer oturduğu yerden yemek masasının arkasındaki tezhip levhasını da **görüyordu**. (CO.162/18)

… teyze dikkatli Nazlı'yi **inceliyordu**. (CO.162/22)

Bu, çok şaşırtıcı ve hoş bir şeymiş gibi **gülümsüyordu**. (CO.162/26)

Hizmetçi kahve **getiriyordu.** (CO.163/4)

Gene kendini **didikliyordu**, … (CO.163/25)

… ticari geçmişini **anlatıyordu**. (CO.163/32)

Ticaretin, daha doğrusu ihracat ve ithalatın sıkıntıya girmesini de olağan **karşılıyordu**; … (CO.163/38)

Onu dikkatle inceliyor, soruyor, **gülümsüyordu.** (CO.164/7)

… alçakgönüllü **gözüküyordu**. (CO.164/15)

… daha ikiyüzlü olduğunu **düşünüyordu.** (CO.164/23)

… yardım bekliyormuş gibi Nazlı'ya bakarak **kıvranıyordu**. (CO.164/36)

Ömer de suçluluk **duyuyordu.** (CO.164/36)

Hüzünlü ve yalnız **gözüküyordu**. (CO.165/2)

... biraz da gücenmiş gibi **duruyordu.** (CO.165/23)

Muhtar Bey Ömer' **bakıyordu**. (CO.165/37)

7.2.13.4. 1.Çoğul Şahıs

Konağın önünden **geçiyorduk.** (CO.142/28)

"Biz de Perihan'la yürüyüşe çıkalım **diyorduk**!" (şimdiki zamanın hikayesi 1.çğl şahıs) (CO.149/24)

"Yaa! Biz de geç kaldık diye **telaşlanıyorduk!"** (CO.162/8)

"**Biliyorduk**, tabi canım, … (CO.162/35

7.2.13.5. 2.Çoğul Şahıs

"Neler **konuşuyordunuz** bakalım?" (CO.136/3)

Ayak parmaklarım Sarıkamış'ta donarken siz burada şeker ticareti **yapıyordunuz.** (CO.159/2)

Siz şirketinizi **büyütüyordunuz!"** (CO.159/3)

7.2.13.6. 3.Çoğul Şahıs

Aralarında **konuşuyorlardı**, … (CO.135/35)

… güvercinler bir pencerenin önünde uçuşup **duruyordu**. (CO.136/18)

Soldaki bir masada iki kadın gülüşerek çay **içiyordu.** (CO.137/2)

Konuşuyor, şakalaşıyor, arada bir Refik'in ne kadar ıslanmış olduğunu söylüyor, **gülümsüyorlardı.** (CO.140/15)

Birlikte pencereden dışarı **bakıyorlardı**. (şimdiki zamanın hikayesi. 3.çğl şahıs iki ekin arasında) (CO.143/9)

Sanki bir tatsızlık olmuştu da neşeyle dönmek için birisinin özür dilemesini **bekliyorlardı.** (CO.145/10)

Beşiktaş'ta iskelenin yanında bir kahvede çay **içiyorlardı.** (CO.148/8)

Hem denize bakıyorlar, hem de **konuşuyorlardı**. (CO.148/14)

Sandallardan inen yolcular acele etmiyor, bacaklarını iki yana açıp küçük adımlar tabanlarının altındaki toprağı **hissediyorlardı.** (CO.149/11)

… hafif hafif zamanı akıtarak ölümü **bekliyorlardı**. (CO.149/15)

Merdivenlere doğru **yürüyorlardı**. (CO.161/12)

Onlar zaten el **sıkışıyorlardı.** (CO.161/18)

… askının önünde **çekiştiriyorlardı.** (CO.161/27)

Cumbayı andıran küçük bir çıkıntısı olan, alçak tavanlı bir odada **oturuyorlardı.** (CO.162/16)

7.2.13.7.Şahıs Almayan

… kahveler **içiliyordu**. (CO.163/21)

7.2.14. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.14.1. 1.Tekil Şahıs

Bilmiyordum bunu ben!" (CO.152/18)

"Askerlik hakkında böyle düşündüğünü **bilmiyordum!"** (CO.158/37)

7.2.14.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.14.3. 3.Tekil Şahıs

İnsana bir piyano hocasını **hatırlatmıyordu,** … (CO.135/1)

Ayşe ile Perihan'ı **göremiyordu**. (CO.135/30)

… ama onlara bakarak yürüdükçe içinden bundan başka bir duygu **uyanmıyordu**. (CO.135/38)

Demek annesinin gelip kendisini almasından **hoşlanmıyordu.** (CO.136/13)

Kendini uyuşuk buluyor, hareket etmek de pek içinden **gelmiyordu**. (CO.143/18)

Kendini düşünmekten çekiniyor, bu da çok korkunç **gelmiyordu.** (CO.143/22)

Muhittin bu "yürüyüşe çıkmak" gibi aile ve kurulu bir günlük düzen kokan sözlerden de **hoşlanmıyordu**. (CO.149/26)

... ama harekete geçmek için fazla bir güç de **göremiyordu.** (CO.163/26)

7.2.14.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.14.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.14.6. 3.Çoğul Şahıs

Çocuklar hiçbir şeyin değerini **bilmiyorlardı.** (CO.135/19)

7.2.14.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.15. Şimdiki Zamanın Rivayeti

7.2.15.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.15.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.2.16.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.16.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.16.3. 3.Tekil Şahıs

Piyano dersinden sonra gelip bizim onu almamızı **istemiyormuş**!” (CO.138/34)

7.2.16.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.16.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.16.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.16.7. Şahıs Almayan

Gazetelerin birinde babasından **söz ediliyormuş**. (CO.144/22)

7.2.17. Şimdiki Zamanın Şartı

7.2.17.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.17.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.2.18.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.18.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.19. Geniş Zamanın Hİkâyesi

7.2.19.1. 1.Tekil Şahıs

Refik gibi Pazar günleri yürüyüşe çıkar, salonlarda tombala **oynardım.** (CO.150/28)

"Onun o alaycı halinden **hoşlanırdım,** … (CO.152/31)

7.2.19.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.19.3. 3.Tekil Şahıs

… her türlü şarkıdan **hoşlanırdı.** (CO.151/1)

Sabahlara kadar bizimle poker oynar, sonra biraz **utanırdı.** (CO.151/2)

Muhittin onları biraz etkilediğini **düşünürdü**. (CO.152/30)

"Rahmetli baban bu yaptıklarını görseydi çok **üzülürdü**. (CO.156/25)

Tatillerde bir ara gelir, yanımızda **kalırdı.** (geniş zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.157/13)

… düşünülmesi ama söylenmemesi gereken şeyleri söylemekten **hoşlanırdı.** (CO.164/20)

7.2.19.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.19.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.19.6. 3.Çoğul Şahıs

… ama kelimenin çirkin ve hışırtıyı hatırlatan sesinden herkes **çekinirdi.** (CO.147/19)

7.2.19.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.20.1. 1.Tekil Şahıs

Şair bile **olmazdım**!" (CO.150/11)

Kendimi ona bakarken görmek **istemezdim.** (CO.150/24)

7.2.20.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.20.3. 3.Tekil Şahıs

Güzel fincanlara bakarak insan **oyalanamazdı.** (CO.137/11)

Cevdet Bey yıllardır Avrupa'dan mal getirip satmasına rağmen, seyahate çıkmaktan **hoşlanmazdı.** (CO.138/24)

Perihan'ın yanında da böyle şeylerden söz etmekten hiç **hoşlanmazdı.** (CO.148/20)

7.2.20.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.20.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.20.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.20.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.21. Geniş Zamanın Rivayeti

7.2.21.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.21.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.22. Geniş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.2.22.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.22.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.23. Geniş Zamanın Şartı

7.2.23.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.23.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.23.3. 3.Tekil Şahıs

Sanki içini dökmek istiyor, ama böyle **yaparsa** çok çirkin ya da korkunç şeylerin ortaya çıkacağını bildiği için hazırlık yapıyordu. (CO.145/37)

7.2.23.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.23.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.23.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.23.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.2.24.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.24.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi

7.2.25.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.25.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.25.3. 3.Tekil Şahıs

… daha vaktin gelmediğini **söyleyecekti**. (CO.137/18)

Kim olduğunu karısının yüzünden **okuyacaktı** sanki! (CO./19)

Oğlu böyle mi **olacaktı?** (CO.156/25)

Cevdet Bey o üç beş kuruşun hesabını **yapacaktı,** … (gelecek zamanın hikayesi. 3.tkl şahıs) (CO.157/8)

7.2.25.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.25.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.25.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.25.7. Şahıs Almayan

Memleketin kalkınması için daha da galiba çok sıkıntıya **girilecekti.** (CO.164/1)

7.2.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Hİkâyesi

7.2.26.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.26.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.27. Gelecek Zamanın Rivayeti

7.2.27.1. 1.Tekil Şahıs

Neden gelip seni **almayacakmışım**. (CO.136/33)

7.2.27.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.27.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.27.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.27.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.27.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.27.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.28. Gelecek Zamanın Rivayetinin Olumsuzu

7.2.28.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.28.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.2.29. Gelecek Zamanın Şartı

7.2.29.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.29.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.2.30.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

7.2.30.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

7.3. Birleşik Kipli Fiiller Sonuç

1.Çiçekler Büyür'de 131-161 sayfaları arasında, 21 adet anlatılan geçmiş zamanın hikayesi, 2 adet anlatılan geçmiş zamanın şartı, 23 adet şimdiki zamanın hikayesi, 3 adet geniş zamanın hikayesi, 2 adet geniş zamanın rivayeti, 5 adet geniş zamanın şartı olmak üzere toplam 51; Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 135-165 sayfaları arasında 59 adet anlatılan geçmiş zamanın hikayesi, 1 adet görülen geçmiş zamanın hikayesi, 128 adet şimdiki zamanın hikayesi, 2 adet şimdiki zamanın rivayeti, 13 adet geniş zamanın hikayesi,1 adet geniş zamanın şartı, 5 adet gelecek zamanın hikayesi, 1 adet gelecek zamanın rivayeti olmak üzere toplam 210 adet birleşik kipli fiil tespit ettik. Bu rakamları olumlu ve olumsuz cümleleri bir arada sayarak tespit ettik.

2.Bu birleşik zaman fiiller, olumlu ve olumsuz şekilleri, kullanıldıkları şahıslar adetlerine göre aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

7.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Birleşik Kipli Fiiller

7.1.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

7.1.1.1. 1.Tekil Şahıs: 10 adet.

7.1.1.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.1.3. 3.Tekil Şahıs: 3 adet.

7.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.1.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

7.1.1.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.2.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.1.2.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.2.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.2.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilmedi.

7.1.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı:

7.1.5.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.1.5.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.5.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.5.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.5.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.5.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.5.7. Şahıs Almayan Tespit Edilemedi.

7.1.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.11. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.13. Şimdiki Zamanın Hikâyesi:

7.1.13.1. 1.Tekil Şahıs: 9 adet.

7.1.13.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.13.3 3.Tekil Şahıs: 9 adet.

7.1.13.4. 1.Çoğul Şahıs: 1 adet.

7.1.13.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.13.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.13.7 Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.14 Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.14.1. 1.Tekil Şahıs: 3 adet.

7.1.14.2. 2.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.14.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.14.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.14.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.14.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.14.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.15. Şimdiki Zamanın Şartı:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.17. Şimdiki Zamanın Şartı:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.19. Geniş Zamanın Hikâyesi:

7.1.19.1. 1.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.19.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.19.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.19.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.19.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.19.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.19.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.1.20.1. 1.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.20.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.20.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.20.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.20.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.20.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.20.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.21. Geniş Zamanın Rivayeti:

7.1.21.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.21.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.21.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.21.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.21.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.21.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.21.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.22. Geniş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.1.22.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.22.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.22.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.22.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.22.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.22.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.22.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.23. Geniş Zamanın Şartı:

7.1.23.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.23.2. 2.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.1.23.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.24.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.25.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.25.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.25.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.1.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı

7.1.24.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.24.2. 2.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.1.24.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.24.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.24.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.24.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.1.24.7. Şahıs Almayan: 1 adet.

7.1.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.27. Gelecek Zamanın Rivayeti:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.28. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.29. Gelecek Zamanın Şartı:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.1.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Birleşik Kipli Fiiller

7.2.1. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

7.2.1.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.1.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.1.3. 3.Tekil Şahıs: 37 adet.

7.2.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.1.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.1.6. 3.Çoğul Şahıs: 8 adet.

7.2.1.7. Şahıs Almayan: 1 adet.

7.2.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.2.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.2.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.2.3. 3.Tekil Şahıs: 7 adet.

7.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs: 2 adet.

7.2.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Rivayeti:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.4. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.5. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.6. Anlatılan Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.7. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi:

7.2.7.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.7.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.7.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.7.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.7.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.7.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

7.2.7.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.8. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.9. Görülen Geçmiş Zamanın Rivayeti:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.10. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.11. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.12. Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.13. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

7.2.13.1. 1.Tekil Şahıs: 6 adet.

7.2.13.2. 2.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.13.3. 3.Tekil Şahıs: 87 adet.

7.2.13.4. 1.Çoğul Şahıs: 4 adet.

7.2.13.5. 2.Çoğul Şahıs: 3 adet.

7.2.13.6. 3.Çoğul Şahıs: 14 adet.

7.2.13.7. Şahıs Almayan: 1 adet.

7.2.14. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.14.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.14.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.14.3. 3.Tekil Şahıs: 8 adet.

7.2.14.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.14.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.14.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

7.2.14.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.15. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.16. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

7.2.16.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.16.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.16.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.2.16.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.16.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.16.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.16.7. Şahıs Almayan: 1 adet.

7.2.17. Şimdiki Zamanın Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.18. Şimdiki Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.19. Geniş Zamanın Hikâyesi

7.2.19.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.19.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.19.3. 3.Tekil Şahıs: 6 adet.

7.2.19.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.19.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.19.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

7.2.19.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.20. Geniş Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

7.2.20.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

7.2.20.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.20.3. 3.Tekil Şahıs: 3 adet.

7.2.20.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.20.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.20.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.20.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.21. Geniş Zamanın Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.22. Geniş Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.23. Geniş Zamanın Şartı

7.2.23.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.23.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.23.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.2.23.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.23.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.23.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.23.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.24. Geniş Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.25. Gelecek Zamanın Hikâyesi

7.2.25.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.25.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.25.3. 3.Tekil Şahıs: 4 adet.

7.2.25.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.25.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.25.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.25.7. Şahıs Almayan: 1 adet.

7.2.26. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Hikâyesi

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.27. Gelecek Zamanın Rivayeti

7.2.27.1. 1.Tekil Şahıs: 1 adet.

7.2.27.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.27.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.27.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.27.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.27.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

7.2.27.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

7.2.28. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Rivayeti

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.29. Gelecek Zamanın Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

7.2.30. Gelecek Zamanın Olumsuzunun Şartı

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

3. Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre çok daha fazla birleşik kipli fiil kullanmayı tercih etmiştir. Bu durum bize göre Orhan Pamuk'un üslubunun hareketli ve daha aktif olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde fiilimsiler bahsinde fiilimsilerin bir arada kullanıldığı durumlar da Orhan Pamuk da daha fazlaydı. Fiilimsilerle ilgili sonuç kısmında da Orhan Pamuk'un üslûbunun daha hareketli, daha aktif olduğu kanısına varmıştık.

4.Yukarıdaki verilere bakıldığında Çiçekler Büyür'de görülen geçmiş zaman ve gelecek zamanda birleşik kipli fiiller kullanılmamıştır. Bu durum Emine Işınsu'nun geçmiş zamanı *"şimdiki zaman"* la anlatarak, zaman yapılan vurguyu arttırmak istemesinden kaynaklanabilir.

5.Emine Işınsu'nun da Orhan Pamuk'un da en çok hikâye birleşik zaman kullanımını tercih ettiği görülür.

6.İki yazar da en çok şimdiki zamanın hikâyesini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak konuyla ilgili istatistiki rakamlara bakıldığında Orhan Pamuk'un bu kullanımının Emine Işınsu'dan bir hayli fazla olduğu görülür. Bunun sebebi, Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabında sık sık geçmiş zamana yönelik anılar anlatması olabilir. Ayrıca burada belirtmek isteriz ki, Emine Işınsu Çiçekler Büyür adlı kitabında geçmiş zamana dönük anlatımları *şimdiki zamanla* anlatmayı tercih etmiş ve Orhan Pamuk'tan farklı olarak da -mAktA şimdiki zaman ekini sık sık kullanmıştır. Bu durum Işınsu'nun eserini şimdiki zaman odaklı yazmak, zamana vurgu yapmak ve okuyucuyu anda tutmak istemesi olabilir.

7. Emine Işınsu sadece 2 adet rivayet birleşik zaman kullanımını seçerken, Orhan Pamuk 3 adet seçmiştir. Bu rivayet kullanımları Emine Işınsu'da "geniş zamanın rivayeti" şeklindeyken Orhan Pamuk'ta "şimdiki zamanın rivayeti" ile "gelecek zamanın rivayeti" şeklindedir.

*... ibrettir diye göstermek **istermiş**. (ÇB.144/3)*

*Bir taraftan duyduğuna **inanamazmış,** ... (ÇB.135/6)*

*Piyano dersinden sonra gelip bizim onu almamızı **istemiyormuş**!" (CO.138/34)*

*Gazetelerin birinde babasından **söz ediliyormuş**. (CO.144/22)*

*Neden gelip seni **almayacakmışım**. (gelecek zamanın rivayeti. 1tkl şahıs) (CO.136/33)*

8.Şartlı birleşik fiil kullanımına bakıldığında ise, Emine Işınsu 7 adet (anlatılan geçmiş zamanın şartı, geniş zamanın şartı) Orhan Pamuk ise, tek cümlede (geniş zamanın şartı) kullanmayı tercih etmiştir. Erkan Ersoy, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)" adlı makalesinde, Mudd'un kadınların hedefleri, arzuları, duyarlılıkları ve genel olarak ruh dünyalarının kendine özgü olması sebebiyle, toplum içerisinde farklı bir tutum ve tavır içerisinde olduğu fikrinden bahsetmiştir. Bu durum Ersoy'a göre, cinsiyet sahiplerinin kişisel özellikleriyle yakından alakalı olmaktadır. Kadınlar, ilişkilerinde daha duygusal,

destekleyici ve kişisel açıklık taraftarıdır.[167] Emine Işınsu'nun da şartlı cümleleri nispeten fazla kullanması bize hayatındaki birtakım olasılıklara önem verdiğini, durumları daha da açıklığa kavuşturmaya çalıştığını, işini şansa bırakmayıp hedeflerini, arzularını hayatta daha planlı bir şekilde gerçekleştirmek istediğini gösterebilir.

*... ve o zamana kadar ben de seni sevmeye **başlamışsam**, niçin evlenmeyelim, ... (ÇB.148/28)*

*... hepsi birbirine **bağlanırsa**... (ÇB.150/18)*

*Eğer kendini komünist bir Bulgar olarak kabul **etmezsen**, bunları düşünerek saçma sapan, sonu karanlık işlere dalarsın. (ÇB.139/16)*

*Sanki içini dökmek istiyor, ama böyle **yaparsa** çok çirkin ya da korkunç şeylerin ortaya çıkacağını bildiği için hazırlık yapıyordu. (CO.145/37)*

9.Emine Işınsu en fazla 1.tekil şahsı kullanırken, Orhan Pamuk 3.tekil şahsı kullanmıştır. Bunun duruma Emine Işınsu'nun kitabını kahraman bakış açısıyla, Orhan Pamuk'un ise kitabını ilahi bakış açısıyla yazmış olması etkili olmuştur.

10.Çoğul şahıs kullanımına en fazla Cevdet Bey ve Oğulları'nda rast geldik. Çoğunlukla da 3.tekil şahıs olarak kullanılmıştır. Çiçekler Büyür'de ise yalnızca anlatılan geçmiş zamanın hikayesinde 3.çoğul kişi kullanımı tercih edilmiştir.

*Halk çevremize **derlenmişti,** ... (ÇB.132/20)*

11.Orhan Pamuk olumsuz kullanımları Emine Işınsu'ya göre daha sık tercih etmiştir.

12. Birleşik kipli fiillerde olumsuz cümleleri Emine Işınsu 1. tekil şahısta kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk 3. şahısta kullanmıştır. Bu durumun nedeni

---

[167] Erkan ERSOY, *a.g.m.*

9. madde de belirttiğimiz gibi iki yazarın da romanlarını anlatış biçimlerinin farklı olması olabilir.

13.Emine Işınsu şimdiki zamanın hikâyesinde daha çok olumsuz cümle kullanmayı tercih ederken Orhan Pamuk şimdiki zamanın hikâyesi ve anlatılan geçmiş zamanın hikâyesinde olumsuz cümle kullanımını tercih etmiştir.

Neler söylendiğini hiç ***duymuyordum****. (ÇB.161/19)*

*... **anlamıyor muydun**? (ÇB.147/20)*

***Bilmiyordum** bunu ben!" (CO.152/18)*

Demek annesinin gelip kendisini almasından ***hoşlanmıyordu.*** *(CO.136/13)*

Çocuklar hiçbir şeyin değerini ***bilmiyorlardı.*** *(CO.135/19)*

14.Cevdet Bey ve Oğulları'nda yalnızca şimdiki zamanın rivayetinde olumsuz şekle rastlanırken olumlu şekle rastlanılmamıştır.

Piyano dersinden sonra gelip bizim onu almamızı ***istemiyormuş****!" (CO.138/34)*

15.Şahıs almayan yani öznesiz kullanımlar Cevdet Bey ve Oğulları'nda daha fazladır. Tasarlama kipleri ve fiilde çatı bölümlerinde de görüldüğü üzere Orhan Pamuk öznesiz kullanımları Emine Işınsu'ya göre daha çok tercih etmiştir.

İki ders boş geçmiş, birinde sohbet edilmiş, birinde de çeviri ***yapılmıştı****. (CO.144/14)*

... kahveler ***içiliyordu****. (CO.163/21)*

Gazetelerin birinde babasından ***söz ediliyormuş****. (CO.144)*

8. SEKİZİNCİ BÖLÜM: TASARLAMA KİPLERİ

Tasarlama kipleri, fiilin olumlu veya olumsuz yöndeki gerçekleşmesini; tasarlanan istek, emir, şart ve gereklilik kavramları içinde veren kiplerdir. Korkmaz'a göre, tasarlama kiplerinde bildirme, haber verme, oluş, kılış yoktur. Bu kiple daha gerçekleşmemiş olan, ancak gerçekleşmesi istek, emir, şart ve gereklilik şekillerinde tasarlanan kiplerdir.[168]

Tasarlama kipleri 1. İstek Kipi, 2. Emir Kipi, 3.Dilek-Şart Kipi, 4. Gereklilik kipi olmak üzere ele alınıp incelenmektedir.

İstek Kipi

"Bu kip, fiile istek, niyet, arzu kavramları veren bir tasarlama kipidir. Yapılan işin istendiğini ve ya o işe niyet edildiğini gösterir."[169]

İstek kipi, günümüz Türkçesinde -A ile kurulur. Bu ek, Eski ve Orta Türkçedeki gelecek, geniş ve gereklilik ifade eden kipler için kullanılan -gA (-gAy) ekindeki -g ön sesinin düşmesiyle ortaya çıkmıştır.[170]

Banguoğlu'na göre, isteğin bildirmesi *(indicatif de l'optatif)* kararlı bir dilek ifade etmekte ve yerine göre buyuru anlamı taşımaktadır. Nitekim bu kipin tekli ve çoklu 3. kişileri yerlerine buyuru kipinin 3. kişileri kullanılmaktadır.[171]

Muharrem Ergin, istek çekiminin birinci şahsındaki *-ayım, -eyim* ekini emir eki yerine kabul etmektense, *-a-y-ım, -e-y-im* şeklinin *-a, -e* istek eki ile *-ım, -im* şahıs ekinin birleşmesiyle meydana geldiğini kabul etmenin akla gelebileceğini belirtse de hem ortada bir *-ayım, -eyim* emir ekinin olmasının hem de istek çokluk

---

[168] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.577
[169] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.577
[170] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 470; Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.310; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, …, s.578
[171] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.*, s. 470

birinci şahsındaki *-alım, -elim*'in emir eki olduğunun açıkça görülmesinin istek teklik birinci şahsındaki ekin de aslında emir eki olduğunda ve parçalanamayacağında şüphe bırakmayacağını vurgulamıştır.[172]

Zeynep Korkmaz ise, bugün Türkiye Türkçesinin yazı dilinde istek kipinin 1. şahıs teklik ve çokluk şekilleri yaygın olarak Eski Türkçede hem emir hem de istek bildiren *-AyIn* ekinden gelme *-(y)-AyIm* ekiyle karşılanıp, bunun da çokluk biçiminin *-AlIm* olduğunu açıklamış ve *-(y)-AyIm, -(y)-AlIm* eklerinin işlev bakımından emirden çok niyet, ihtiyaç ve istek bildiren bir ek konumunda olduklarını da vurgulamıştır.[173]

Emir Kipi

"Emir kipi, yapılması istenen işi kesinliğe bağlayarak emir biçiminde ifade eden bir gramer kalıbıdır."[174]

Emir kipi ile ilgili Türk dili yazınında çeşitli tartışmalar yer almaktadır. Bazı gramerciler insanın kendi kendine emredemeyeceği fikrinden yola çıkarak emir kipinin birinci şahısta istek ekine dönüştüğünü savunmuştur. Zeynep Korkmaz' göre, İ. Necmi Dilmen, J. Nemeth, Tahir Nejat Gencan, Vecihe Hatipoğlu, Hikmet Dizdaroğlu, Haydar Ediskun, Kaya Bilgegil, Ömer Demircan, Faruk Timurtaş, Berke Vardar, Oya Adalı, G. L. Lewis, Tahsin Banguoğlu, Nurettin Koç, Sezai Güneş ve Mehmet Hengirmen gibi gramer yazarları, emir kipinin birinci şahıs teklik ve çokluk şekillerinin bulunmadığı görüşünü paylaşmışlardır. Bu yazarlara göre emir kipinin birinci şahıs teklik ve çokluk şekilleri istek görevine kaymıştır.[175]

Emir kipini "Buyuru Kipi" adı altında ele alan Banguoğlu ise, buyurunun tek bir bildirme kipi olduğunu bu tek kipin de tekli ve çoklu 2. ve 3. kişilerden ibaret

[172] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s. 312
[173] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.579-580
[174] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.591
[175] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 591-592

olduğunu belirtmiş ve buyuru eydilen veya sözü geçene eydenin nazarî olarak kesin eğilimini duyuran bir kip olduğu için 1. kişiye yöneltilmesinin mantıklı olmayacağını vurgulayarak insanın kendi kendine emredemeyeceği fikrinin gerekçesini açıklamıştır.[176]

Muharrem Ergin, Türkçede bütün şahıslar için emir eki olduğunu, dolayısıyla birinci şahsın kendi kendine emretmesinin mümkün olmayacağı fikrine karşı çıktığını belirtmiştir. Kısacası Ergin, birinci şahısların da kendilerine emredebileceğini, bunu karşılamak üzere Türkçede var olan emir birinci şahıs eklerinin aynı zaman da istek şekli için de kullanılabileceğini vurgulamıştır.[177]

Emir kipinin birinci şahısta istek kipi ile birleşerek hem emir hem de istek görevini karşıladığı görüşünde olan Zeynep Korkmaz ise, bu kalıptaki kip ekleri ile şahıs eklerinin iç içe girdiğini belirtmiş ve fiil kök veya gövdesine getirilen kip ekinin aynı zamanda şahsı da karşılamasından, kipe ayrıca şahıs eklerinin getirilemeyeceğini, dolayısıyla her şahıs için ayrı bir emir eki olduğunu açıklamıştır. Korkmaz, emir kipinin birinci şahsının sonradan "istek" kipine yöneldiği görüşünü reddederek, Eski Türkçede "emir" dışında "istek" görevi de yüklenen –AyIn, -yIn eklerinin görev ikiliğinin tarihi dönemlerden geçerek Türkiye Türkçesine kadar uzandığını vurgulamıştır. Korkmaz'a göre birinci şahıslar, düşünce bazında veya kendilerini ikinci şahıs yerine koyarak kendi kendilerine emir verebilmektedirler.[178]

Biz bu konu ile ilgili Zeynep Korkmaz'ın görüşlerine katılıyor ve birinci şahsın da kendi kendine emredebileceği kanaatini destekliyoruz. Ancak, tezimizde herhangi bir tartışmaya yer vermek istemediğimizden ilgili kitaplardan tasarlama kiplerini incelerken emir ve istek kiplerini ayırmak yerine onları bir başlık altında inceleyip sınıflandırmayı uygun gördük.

---

[176] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s. 473
[177] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s. 307-308
[178] Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* …, s.592-594

Dilek-Şart Kipi

"Bir oluş ve kılışı "şart"a veya "dilek, istek ve niyet"e bağlayan bir tasarlama kipidir. -sA eki ile kurulur. "Şart" bildirme görevi ile kurulan -sA ekinin, öteki tasarlama kiplerinden ayrılan yanı, yalnız başına bir yargı taşımaması ve ancak temel cümledeki yargının gerçekleşmesini şarta bağlayan bir yardımcı, bir tamlayıcı öge niteliği taşımasıdır."[179]

Dilek-şart kiplerini Yeni Türkçede eğilim kiplerinden sayan Tahsin Banguoğlu'na göre, şart tarzının oluşması sonucu olağan şart cümlesi onlarla yapılır olmuş ve eski şart kipi ve birleştikleri *bağlaşık (correlatif)* olarak olmayışı şart cümlesinde ve bağlaşık olmayarak dilek anlatımında kalmıştır.[180]

Muharrem Ergin konu ile alakalı farklı bir bakış açısı benimsemiş ve konuyu sadece şart eki bağlamında ele almıştır. Çünkü ona göre bu kipte fiil şarta bağlandığı için hiçbir hüküm ifade etmez; hiçbir dilek, istek, temenni, zorlama anlatmaz.[181]

Konu ile ilgili farklı görüşleri olan gramerciler arasında yer alan Kaya Bilgegil, *-sa/-se* şart eklerinin bir temenniyi ifade ettiği takdirde dilek kiplerinden, bir şartı ifade ettiği taktirde de haber kiplerinden sayılmaları gerektiği görüşünü savunmuştur.[182]

Bugün, Türkiye Türkçesi'nde dilek-şart kipinin 1-şart, 2-dilek, istek, niyet bildirme gibi iki yönünün olduğunu ifade eden Zeynep Korkmaz, bu durumunun -sA ekindeki bir görev dallanmasından çok ekin köken yapısında onu "şart"a veya "dilek"e yönelten bir yapı ayrılığının bulunmasından ileri geldiğini açıklamıştır.[183]

---

[179] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), …*, s. 600
[180] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s. 467
[181] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi, …*, s.309
[182] M. Kaya BİLGEGİL, *Türkçe Dilbilgisi*, 1. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 1984, s. 262-263
[183] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi),* 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 600-601

Korkmaz, -*sA* ekini, kendi içinde birtakım işlev dallanmalarına uğradığı için şart kipi kuran *sA* eki ve dilek kipi kuran -*sA* eki olarak ikiye ayırmıştır.[184]

Şart Kipi Kuran -*sA* eki

"*Bu kip, temel cümledeki yargının gerçekleşmesini şarta bağlayan ve kendisi yalnız başına yargı bildirmeyen bir tasarlama kipidir."*[185]

Korkmaz, bu ekin yapısı üzerine farklı görüşler ortaya atılsa da en tutarlı görüşün Ramstedt tarafından ortaya atıldığını söylemiştir. Ramstedt'e göre -*sA* eki, addan "istek" görevinde fiiller türeten bir +*sA*- eki ile bir -*r* geniş zaman ekinin kaynaşmasından oluşmuştur. Daha sonra -*sAr* eki sondaki -r'nin düşmesiyle >-sA'ya dönmüştür. Dolayısıyla sıfat-fiil yapısındadır.[186]

Dilek Kipi Kuran -*sA* Eki

Bu kipte şarttan isteğe yönelmiş "niyet" ve "tasarlama" hâlinde bir "istek" bir "dilek" görevi vardır. Burada tasarlanmış bir isteğin ağır bastığı görülür.[187]

Buradaki -*sA* ekinin yapısı da addan "istek, niyet, dilek" görevinde filler türeten bir +*sA*- eki ile fiilden sıfat-fiil oluşturan bir -*k* eki birleşmesine *(+sA-k)* dayandıran Korkmaz, -*sAk*>-*sA*-*k* biçiminde bir yanlış ayrımla -*k* ekinin şahıs eki olarak kabul edilip, dolayısıyla da bu ayrımdan sonra -*sA* şart eki ile -*sA* dilek eki tek şekil yapısına dönüşmüş olabileceğini vurgulamıştır.[188]

Gereklilik Kipi

Tahsin Banguoğlu'na göre gereklik kipi ile eyden kimse bir kılış ve oluşu açıkça gerekli gösterir. Gerekliliğin bildirmesi, *(indicatif du nécessitatif)* eğilim

[184] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 602
[185] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 603
[186] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s. 601
[187] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.610
[188] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.602

kiplerinin zorluluk çeşididir. Aksi mahzurlu gibi bir yorum taşır. Ayrıca Banguoğlu, gerekliliğin bildirmesinin buyuru ağırlığında da kullanılabildiğini ve bunun doğrudan doğruya kişiye yöneltildiğini eklemiştir.[189]

Gereklilik kipini, tasarlanan hareketin, gerekli olan ve gereklilik şekline bürünen bir tasarlama ifade ettiği şeklinde tanımlayan Muharrem Ergin, *-malı, -meli* gereklilik ekinin bulunmadığı eski devirlerde gereklik ifadesi için *gerek* kelimesinden faydalanıldığını da ifade etmiştir.[190]

Zeynep Korkmaz, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın yapılması gerekli olduğunu bildiren ve Türkçede -mAlI eki ile kurulan kip şeklinde tanımladığı gereklilik kipinin Eski Anadolu Türkçesinin sonlarına doğru, Oğuzca'ya özgü yeni bir ek olarak ortaya çıktığını açıklamış ve gereklilik bildirme, güçlendirme, tahmin/ihtimal işlevlerinde kullanıldığını belirtmiştir.[191]

Bu tanım ve açıklamalar doğrultusunda Çiçekler Büyür'de 162-192; Cevdet Bey ve Oğulları'nda 166-196 sayfaları arasında tespit ettiğimiz tasarlama kiplerinin kullanımları ve sonuçları aşağıdaki gibidir:

8.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA TASARLAMA KİPLERİ

8.1.1.EMİR/İSTEK KİPİ

8.1.1.1. 1.Tekil Şahıs

… bırak ikisinden de **geçeyim**. (ÇB.163/16)

---

[189] Tahsin BANGUOĞLU, *a.g.e.,* s.471-472
[190] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi,* …, s. 312-131
[191] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü,* …, s. 92; Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi,* …, s. 613-620

… ne **bileyim**, … (ÇB.166/21)

Düşünmekteyim; … (ÇB.168/13)

… bırak iyi yoldan da **geçeyim**. (ÇB.168/19)

… fakat sana ne cevap **vereyim**? (ÇB.170/33)

Sana bir şey **deyim mi**, … (ÇB.182/28)

İstedin ki seni **izleyim** adım adım, sen önümde yürü, bir adım şaşmayayım. (ÇB.185/9)

İstedin ki seni izleyim adım adım, sen önümde yürü, bir adım **şaşmayayım.** (ÇB.185/9)

8.1.1.2. 2.Tekil Şahıs

Düşün ki İlay, … (ÇB.163/13)

Kalk dışarı çıkalım. (ÇB.165/10)

Düşün, efendi! (ÇB.165/20)

… söyle lütfen, **anlat.** (ÇB.166/14)

… **söyle** lütfen, anlat. (ÇB.166/14)

Bekle beni, döneceğim. (ÇB.168/9)

Sen **oyala** onları, … (ÇB.170/9)

… **şaşırt** elinden geldiği kadar. (ÇB.170/9)

… **düşün** bakalım. (ÇB.175/32)

İmzala… (ÇB.176/32)

Katılsın bakalım, … (ÇB.177/10)

Peki, beş dakika daha **düşün**. (ÇB.177/18)

... bir kocaman baba eli, saçlarını **okşasın** istiyor. (ÇB.178/4)

… **doğrult** boynunu! (ÇB.181/7)

Ona **sor**. (ÇB.182/15)

… haydi **cevap ver**. (ÇB.182/19)

Allah rızası için **konuş** kızım, … (ÇB.182/19)

… bu gece **sus**. (ÇB.184/11)

Boş ver be karı, … (ÇB.184/12)

… **sevin** be, kurtuluyorsun benden. (ÇB.184/12)

… al, hayrını **gör**. (ÇB.184/26)

İstedin ki seni izleyim adım adım, sen önümde **yürü**, bir adım şaşmayayım. (ÇB.185/9)

Şimdi **düşün**, ne olacak bu kız?.. (ÇB.186/16)

… **al**, hayrını gör. (ÇB.184/26)

Sus artık Kemal! (ÇB.186/9)

Yanık kokuyor İlay, git tencereni ateşten **indir.** (ÇB.186/30)

Yanık kokuyor İlay, **git** tencereni ateşten indir. (ÇB.186/30)

Allah rızası için konuş, bir şeyler **söyle**… (ÇB.189/13)

Allah rızası için **konuş**, bir şeyler söyle… (ÇB.189/13)

… sen de **dikkatli ol**! (ÇB.190/10)

… **bırak** ikisinden de geçeyim (ÇB.163/16)

Gayri anana ve dedene sen **göz kulak ol**. (ÇB.187/30)

8.1.1.3. 3.Tekil Şahıs

Allah **yardımcın olsun.** (ÇB.163/21)

Yoldaş Karov, yoldaş Eminova'ya bir iskemle verin, **otursun**. (ÇB.176/18)

Defolup çıksın hayatınızdan. (ÇB.176/32)

… bu soru **kalsın** ciğerinin bir köşesinde, … (ÇB.186/22)

… açık yara gibi **kanasın**! (ÇB.186/23)

8.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Kalk dışarı **çıkalım**. (ÇB.165/10)

Eve **girelim** baba. (ÇB.181/15)

8.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs

… **deneyin** kızı! (ÇB.177/7)

Şimdi **dinleyin** beni, … (ÇB.186/14)

Kahrolun gidinin gâvurları, … (ÇB.188/2)

Haydi cehennem olun, **dönün** evlerinize, seyir bitti! (ÇB.188/9)

Haydi **cehennem olun**, dönün evlerinize, seyir bitti! (ÇB.188/9)

8.1.1.6. 3. Çoğul Şahıs

Ne hâlleri varsa görsünler, **çekiştirsinler** bölüşemediklerini!.. (ÇB.187/6)

Ne hâlleri varsa **görsünler**, çekiştirsinler bölüşemediklerini!.. (ÇB.187/5)

8.1.1.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.2.EMİR/İSTEK KİPİNİN OLUMSUZU

8.1.2.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.2.2. 2.Tekil Şahıs

Bak numara **yapma** bana, … (ÇB.166/8)

… bir şeyden habersiz **görünme**, … (ÇB.166/8)

Ağlama gayri. (ÇB.184/13)

Onu **suçlama,** gidişin benim yüzümden, … (ÇB.184/32)

Ama şunu **unutma** kız, ben kıymadım sana, deden kıydı! (ÇB.185/32)

8.1.2.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.2.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.3.DİLEK/ŞART KİPİ

8.1.3.1. Dilek Anlamında

8.1.3.1.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.1.2. 2.Tekil Şahıs

İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, kalksaydın, **becerebilseydin** boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)

İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, **kalksaydın**, becerebilseydin boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)

8.1.3.1.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.1.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.1.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu

8.1.3.2.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.2. 2.Tekil Şahıs

İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; **ezilmeseydin**, kalksaydın, becerebilseydin boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)

8.1.3.2.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.3.3. Şart Anlamında

8.1.3.3.1. 1.Tekil Şahıs

Çünkü yoldaş, onun teklifini kabul etmiş **olsaydım**, şimdi eminim yoldaş Karov, babama temize çıkaracak delilleri yüksek heyetinize sunabilirdi. (ÇB.173/15)

… babamın sözlerinden çok, onun ıstırabı şaşırttı beni, ne yana **dönsem** bir boşluk. (ÇB.186/11)

8.1.3.3.2. 2.Tekil Şahıs

İsmine ne **dersen** de, iki taraflı oynuyorsun, … (ÇB.164/2)

Yoldaş Karov'un karısı bile olmuş **olsan**, o, sosyalizme ihanet edenleri korumayacak kadar şerefli bir sosyalisttir!. (ÇB.173/24)

Neden **dersen**, hep senin yüzünden Hüseyin Pehlivan, hep senin yüzünden! (ÇB.184/19)

8.1.3.3.3. 3.Tekil Şahıs

Bu hareketler devamlı **tekrarlanırsa** dede, bütün köylerde yani, muhtariyet alabilir miyiz? (CO.164/20)

… bizim köyden sonra sürer giderse bu hareketler, devamlılık **sağlanacaksa** o zaman… (ÇB.164/27)

… bizim köyden sonra sürer **giderse** bu hareketler, devamlılık sağlanacaksa o zaman… (CO.164/27)

… Rusya Osmanlı'nın içindeki çeşitli halkların şuurlanıp, isyan etmelerine nasıl yardımcı **olduysa**, kendisini ortaya koymadan dikkatli ve gizlice yapabilir. (ÇB.165/3)

Kendisi işiyle gücüyle meşgul iyi bir emekçi **görünümündeyse** de, gerek çevresine topladığı kişilerle yaptığı konuşmalar, gerek gece faaliyetleri, dış görünümünü yalanlamaktadır. (ÇB.171/13)

… kim **yazdıysa** bu raporu siz asıl ondan kuşkulanın. (ÇB.171/31)

Ancak bunu bana söyleyen yoldaş Karov'dur, kendisi **isterse**, size anlatır. (ÇB.172/24)

Eğer babam, partiye ve sosyalist birliğe ihanet içinde **olsaydı**, bizzat kendim size ihbar ederdim, … (ÇB.173/31)

… kocası **hain olursa**, karısı hastalanır, … (ÇB.190/9)

8.1.3.3.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs

Ona sorsanız, hangi millettensin **deseniz**, ilk anda ne sorduğunuzu bile kavramaz. (ÇB.170/26)

Ona **sorsanız**, hangi millettensin deseniz, ilk anda ne sorduğunuzu bile kavramaz. (ÇB.170/26)

Yoldaş, **isterseniz** şimdi dedemi çağırıp sorabilirsiniz, … (ÇB.173/8)

8.1.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs

…. bana **sorsalardı** vakit biraz erken derdim, … (ÇB.164/26)

İşkence **yaparlarsa,** ne kadar dayanabilirim?.. (ÇB.170/7)

Gözler **üstündeyse**, kabahat yalnız senindir İlay Eminova, … (ÇB.176/8)

8.1.3.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu

8.1.3.4.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.2. 2.Tekil Şahıs

… kaldıramayacağın yükün altına **girmeseydin**! (ÇB.176/10)

8.1.3.4.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs

Ancak bildiklerini ve gördüklerinizi bizlere doğru olarak **nakletmezseniz**, tabii gereği yapılır. (ÇB.169/32)

8.1.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.GEREKLİLİK KİPİ

8.1.4.1. Gereklilik Anlamında

8.1.4.1.1. 1.Tekil Şahıs

Etmeliyim. (ÇB.168/20)

Başlamalıyım. (ÇB.168/21)

Onunla **ilgilenmeliyim**! (ÇB.191/32)

8.1.4.1.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Beni değil, babamı **götürmelisiniz**, asıl suçlu odur. (ÇB.187/26)

8.1.4.1.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu

8.1.4.2.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.2.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3. Güçlendirme Anlamında

8.1.4.3.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu

8.1.4.4.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.5. Tahmin/İhtimal Anlamında

8.1.4.5.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.3. 3.Tekil Şahıs

… un çorbası **kaynıyor olmalı**. (ÇB.183/24)

8.1.4.5.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.6. 3.Çoğul Şahıs

Bir şeyler **tıkanmış olmalı** göğsüme, sesim çıkmıyor, … (ÇB.182/17)

8.1.4.5.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu

8.1.4.6.1. 1. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.2. 2. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.3. 3. Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.4. 1. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.5. 2. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.1.4.6.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA TASARLAMA KİPLERİ

8.2.1.EMİR/İSTEK KİPİ

8.2.1.1. 1.Tekil Şahıs

"Bari şu hatıralarımı çabuk **bitireyim**!" (CO.172/4)

"Bizimkilerin yanına **gideyim**. (CO.182/32)

"Bir dakika bekleyin de ben de **geleyim**!" (CO.186/30)

Sigara içmeyeceksem ne diye **yaşayayım**?" (CO.188/31)

"Birkaç dakikacık olsun **dinleneyim!**" (CO.194/10)

8.2.1.2. 2.Tekil Şahıs

"**Dur,** koşma! (emir/istek kipi. emir kipi 2.tkl şahıs) (CO.168/12)

"**Bırak** onu, **bırak** üstünü kirleteceksin!" (CO.171/16)

Şu yüzünün haline **bak**. (CO.173/28)

"Hadi bakalım Restignac, iyi başladın gerisini de **getir**!" (CO.180/29)

Bırak canım biraz kendini. (CO.183/9)

Şu neşeye **katıl**. (CO.183/10)

"**Bırak**, canım, çalsın!" (CO.188/22)

8.2.1.3. 3.Tekil Şahıs

Nazlı'cığım **gitsin**, çok istiyorum." (CO.166/33)

… Nişantaşı'ndaki evde hep huzur **olsun,** Fransızca öğrenirken okuduğu kitaptaki aile gibi ailesi olsun istiyordu. (CO.171/14-15)

… Nişantaşı'ndaki evde hep huzur olsun**,** Fransızca öğrenirken okuduğu kitaptaki aile gibi ailesi **olsun** istiyordu. (CO.171/14-15)

İyi eğlen bari!" (CO.177/19)

"Bırak, canım, **çalsın**!" (CO.188/22)

"**Allah korusun**!" (CO.191/33)

8.2.1.4. 1.Çoğul Şahıs

"**Diyelim** ki, tutulduğu o genç kadın aklını başından aldı. (CO.167/32)

"Akşam bize **gidelim**, olur mu?" (CO.180/37)

"Muhtar, bugün onu rahat **bırakalım**!" (CO.182/9)

Noterlerle, vergi memurlarıyla uğraşmadan orayı biz kendi aramızda **halledelim**!" (CO.196/9)

8.2.1.5. 2.Çoğul Şahıs

"**Durun, durun**, ben şimdi geliyorum, o zaman devam edersiniz!" (CO.187/1)

8.2.1.6. 3. Çoğul Şahıs

… burada bir fabrika **kursunlar**… (CO.193/8)

8.2.1.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.2.EMİR/İSTEK KİPİNİN OLUMSUZU

8.2.2.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.2.2. 2.Tekil Şahıs

"Dur, **koşma**! (emir/istek kipi. emir kipi 2.tkl şahıs) (CO.168/12)

8.2.2.3. 3.Tekil Şahıs

Şunu **unutma** ki bir gün benim başıma bir şey gelirse şirketi idare eden yalnız Osman olmayacak…" (CO.191/31)

8.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit edilemedi.

8.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.2.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.3.DİLEK/ŞART KİPİ

8.2.3.1. Dilek Anlamında

8.2.3.1.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.2. 2.Tekil Şahıs

“Oğulcuğum biraz **hava alsan**!” (CO.173/24)

Şu odadan biraz **çıksan**. (CO.173/25)

Biraz benimle **otursan**. (CO.173/25)

8.2.3.1.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu

8.2.3.2.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.2. 2.Tekil Şahıs

“Oğulcuğum biraz **hava alsan**!” (CO.173/24)

Şu odadan biraz **çıksan**. (CO.173/25)

Biraz benimle **otursan**. (CO.173/25)

8.2.3.2.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3. Şart Anlamında

8.2.3.3.1. 1.Tekil Şahıs

İstediğini **versem de vermesem de** kurtulamayacağımı o da biliyor. (CO.171/2)

8.2.3.3.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu

8.2.3.4.1. 1.Tekil Şahıs

İstediğini **versem de vermesem de** kurtulamayacağımı o da biliyor. (CO.171/2)

8.2.3.4.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.4.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs

Biz **yapmazsak** çünkü, başkası yapacak. (CO.193/9)

8.2.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.3.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.4. GEREKLİLİK KİPİ

8.2.4.1. Gereklilik Anlamında

8.2.4.1.1. 1.Tekil Şahıs

… biraz olsun onlar gibi olmalı, bu neşeye ben de **katılmalıyım**!” (CO.166/23)

“Ben de onlardan biri olmalıyım, ben de onlara **katılmalıyım**!” (CO.181/13)

“Ben de onlardan biri **olmalıyım**, ben de onlara katılmalıyım!” (CO.181/13)

8.2.4.1.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.1.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.1.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.1.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.1.6. 3. Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.1.7. Şahıs Almayan

“Peki **ne yapmalı**? (CO.176/13)

Nasıl **yaşamalı**?” (CO.176/13)

8.2.4.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu

8.2.4.2.1. 1.Tekil Şahıs

“Kendimi **düşünmemeliyim**, … (CO.166/22)

8.2.4.2.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.2.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.2.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.2.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.2.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.2.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3. Güçlendirme Anlamında

8.2.4.3.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.3.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu

8.2.4.4.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.4.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5. Tahmin/İhtimal Anlamında

8.2.4.5.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5.3. 3.Tekil Şahıs

“İyice tanıdık biri **olmalı**, ama kim?” (CO.168/34)

“Doksanını **geçmiş olmalı**!” (CO.172/22)

…. sonra kendi gazetesini öteki emekli arkadaşlarının getirdiği gazetelerle değiştirip günün bütün haberlerini dikkatle **gözden geçirmiş olmalıydı**. (CO.175/24)

8.2.4.5.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.5.7.Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu

8.2.4.6.1. 1.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.2. 2.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.3. 3.Tekil Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.4. 1.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.5. 2.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.6. 3.Çoğul Şahıs

Tespit Edilemedi.

8.2.4.6.7. Şahıs Almayan

Tespit Edilemedi.

8.3. Tasarlama Kipleri Sonuç

1.Emine Işınsu Çiçekler Büyür adlı kitabında 162-192 sayfaları arasında 59 adet emir/istek, 25 adet dilek/şart, 5 adet gereklilik kipi olmak üzere toplam 89; Orhan Pamuk ise Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabında166-196 sayfaları arasında 26 adet emir/istek, 5 adet dilek/şart, 9 adet gereklilik kipi olmak üzere toplam 40 adet tasarlama kipi kullanmıştır. Bu rakamları olumlu ve olumsuz cümleleri bir arada sayarak hesapladık.

2.Bu tasarlama kipleri, olumlu ve olumsuz şekilleri, kullanıldıkları şahıslar adetlerine göre aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

8.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Tasarlama Kipleri

8.1.1. Emir/İstek Kipi:

8.1.1.1.1.Tekil Şahıs: 8 adet.
8.1.1.2. 2.Tekil Şahıs: 32 adet.
8.1.1.3. 3.Tekil Şahıs: 5 adet.
8.1.1.4. 1.Çoğul Şahıs: 2 adet.
8.1.1.5. 2.Çoğul Şahıs: 5 adet.
8.1.1.6. 3.Çoğul Şahıs: 2 adet.
8.1.1.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.2. Emir/İstek Kipinin Olumsuzu:

8.1.2.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.2.2. 2.Tekil Şahıs: 5 adet.
8.1.2.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.2.5 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.2.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.3. Dilek/Şart Kipi:

8.1.3.1. Dilek Anlamında:

8.1.3.1.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.3.1.2. 2.Tekil Şahıs: 2 adet.
8.1.3.1.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.3.1.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.1.3.1.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu:

8.1.3.2.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.2. 2.Tekil Şahıs: 1 adet.

8.1.3.2.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.3.3. Şart Anlamında

8.1.3.3.1. 1.Tekil Şahıs: 2 adet.

8.1.3.3.2. 2.Tekil Şahıs: 3 adet.

8.1.3.3.3. 3.Tekil Şahıs: 9 adet.

8.1.3.3.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs: 3 adet.

8.1.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs: 3 adet.

8.1.3.3.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu:

8.1.3.4.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.2. 2.Tekil Şahıs: 1 adet.

8.1.3.4.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.3.4.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.4. Gereklilik Kipi

8.1.4.1. Gereklilik Anlamında:

8.1.4.1.1. 1.Tekil Şahıs: 3 adet.

8.1.4.1.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.5. 2.Çoğul Şahıs: 1 adet.

8.1.4.1.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.1.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.4.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.1.4.3. Güçlendirme Anlamında:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.1.4.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.1.4.5. Tahmin/İhtimal Anlamında:

8.1.4.5.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

8.1.4.5.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.1.4.5.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

8.1.4.5.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.1.4.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Tasarlama Kipleri

8.2.1. Emir/İstek Kipi:

8.2.1.1. 1.Tekil Şahıs: 5 adet.

8.2.1.2. 2.Tekil Şahıs: 7 adet.

8.2.1.3. 3.Tekil Şahıs: 6 adet.

8.2.4.4. 1.Çoğul Şahıs: 4 adet.

8.2.4.5. 2.Çoğul Şahıs: 1 adet.

8.2.4.6. 3.Çoğul Şahıs: 1 adet.

8.2.4.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.2. Emir/İstek Kipinin Olumsuzu:

8.2.2.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

2.2.2.2. 2.Tekil Şahıs: 1 adet.

8.2.2.3. 3.Tekil Şahıs: 1 adet.

8.2.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.2.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.2.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3. Dilek/Şart Kipi:

8.2.3.1. Dilek Anlamında:

8.2.3.1.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.2. 2.Tekil Şahıs: 3 adet.

8.2.3.1.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.1.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3.2. Dilek Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahıs ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.2.3.3. Şart Anlamında

8.2.3.3.1. 1.Tekil Şahıs: 1 adet.
8.2.3.3.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.3.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
82334 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.3.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.3.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.3.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3.4. Şart Anlamının Olumsuzu:

8.2.3.4.1. 1.Tekil Şahıs: 1 adet.
8.2.3.4.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.4.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.4.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.4.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.4.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.4.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3. Gereklilik Kipi:

8.2.3.1. Gereklilik Anlamında:

8.2.3.1.1. 1.Tekil Şahıs: 3 adet.
8.2.3.1.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.1.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.1.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.1.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.1.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.1.7. Şahıs Almayan: 2 adet.

8.2.3.2. Gereklilik Anlamının Olumsuzu:

823211.Tekil Şahıs: 1 adet.
8.2.3.2.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.2.3. 3.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.

8.2.3.2.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.2.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.2.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.2.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3.3. Güçlendirme Anlamında:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.2.3.4. Güçlendirme Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

8.2.3.5. Tahmin/İhtimal Anlamında:

8.2.3.5.1. 1.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.5.2. 2.Tekil Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.5.3. 3.Tekil Şahıs: 3 adet.
8.2.3.5.4. 1.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.5.5. 2.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.5.6. 3.Çoğul Şahıs: Tespit Edilemedi.
8.2.3.5.7. Şahıs Almayan: Tespit Edilemedi.

8.2.3.6. Tahmin/İhtimal Anlamının Olumsuzu:

Hiçbir şahısta ve şahıs almayanda tespit edilemedi.

3. Genel olarak Emine Işınsu tasarlama kiplerini kullanmayı Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Erkan Ersoy, toplumsal yapının, kadınların sosyal ilişkilerde duygusal beklentilere daha fazla önem vermelerine neden olduğunu açıklamaktadır.[192] Bizce kadınlar, erkeklere göre daha fazla hayal kurmayı, hayatı planlı yaşamayı sevmektedir. Bu nedenle şartlı birleşik zamanı kullanmayı daha çok

[192] Erkan Ersoy, *a.g.m,* s.6

tercih eden Emine Işınsu'nun da tasarlama kiplerini fazla kullanışı hayalperest olduğunu, planlı yaşamayı sevdiğini bize gösterebilir.

4. İki yazar da en çok emir/istek kipini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak bu kullanımın Emine Işınsu'da daha fazla olduğunu tespit ettik. Bu nedenle Işınsu'nun tasarlama kipleri bahsinde daha sert bir üslubu olduğunu düşünüyoruz. Tarihsel sürece bakıldığında kadınların her zaman arka planda olduğu hatta kadın yazarların zaman zaman kimliklerini gizlediği görülmektedir. Emine Işınsu da yazarlık kariyerinde bazı dönemler farklı isimler kullanmıştır. Bu sebeple Işınsu, bir kadın yazar olarak emir kipini fazla kullanmasıyla, baskın karakterini ortaya koymak istemektedir.

5. Bütün tasarlama kiplerinin kullanımı Çiçekler Büyür'de fazlayken Cevdet Bey ve Oğulları'nda gereklilik kipinin kullanımı daha fazladır.

6. Yukarıdaki verilere bakıldığında, iki yazar da gereklilik kipinin güçlendirme anlamını hiç kullanmamışlardır.

7. Emine Işınsu, dilek-şart kipini kullanmayı Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Bu durum bize, Emine Işınsu'nun varsayımları, ihtimalleri kafasında çok fazla değerlendirdiğini, gösterebilir.

*Bu hareketler devamlı **tekrarlanırsa** dede, bütün köylerde yani, muhtariyet alabilir miyiz? (CO.164/20)*

*... kocası **hain olursa**, karısı hastalanır, ... (ÇB.190/9)*

*İşkence **yaparlarsa,** ne kadar dayanabilirim?.. (ÇB.170/7)*

*Yoldaş Karov'un karısı bile olmuş **olsan**, o, sosyalizme ihanet edenleri korumayacak kadar şerefli bir sosyalisttir!. (ÇB.173/24)*

*Gözler **üstündeyse**, kabahat yalnız senindir İlay Eminova, ... (ÇB.176/8)*

8.Genel olarak iki yazar da tasarlama kiplerinde 2. tekil şahıs kullanımını tercih etmiştir. Özellikle bu durumu emir/istek kipinde daha yoğundur. Sosyolojik olarak ele aldığımızda "sen dili" suçlayıcı dildir. Sen dilinin iki yazarda da fazla kullanımını bizi karakter olarak ikisinin de baskın ve karşı tarafı suçlayıcı bir üslupta olduğu kanaatine ulaştırabilir. Özellikle edilgen çatıyı Orhan Pamuk'a göre fazla kullanan ve romanını kahraman bakış açısıyla kaleme alan Emine Işınsu'da 2.tekil şahıs kullanımının Orhan Pamuk'a göre fazla olması ilgi çekicidir. Bunun sebebi, 4. maddede de belirttiğimiz üzere sosyolojik düzlemde geri planda kalan kadınların bu şekilde öne çıkma çabası olabilir.

***Kalk** dışarı çıkalım. (ÇB.165/10)*

*... **şaşırt** elinden geldiği kadar. (ÇB.170/9)*

***Sus** artık Kemal! (ÇB.186/9)*

*İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, kalksaydın, **becerebilseydin** boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)*

*İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, **kalksaydın**, becerebilseydin boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)*

*Neden **dersen**, hep senin yüzünden Hüseyin Pehlivan, hep senin yüzünden! (ÇB.184/19)*

9.Çiçekler Büyür'de en çok 2.çoğul şahıs kullanılırken, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 1.çoğul şahıs kullanılmıştır.

10. Tasarlama kiplerinde olumsuz cümleleri Emine Işınsu'nun daha çok kullandığını tespit ettik. Bu kullanımlar yine 2.tekil şahısta daha fazladır. Gereklilik kipinde ise hiç olumsuz cümle kullanmamıştır.

11.Orhan Pamuk'ta ise olumsuz cümle kullanımı 1.tekil şahısta fazladır. Bu durum bizi yazarın öz eleştiri yapıp kendini suçlayabilen bir karaktere sahip olduğu

düşüncesine götürdü. Gereklilik kipinin güçlendirme ve tahmin/ihtimal anlamlarında ise hiç olumsuz cümle kullanmamıştır.

12.Şahıs almayan yani öznesiz kullanım sadece Cevdet Bey ve Oğulları'nda gereklilik kipi gereklilik anlamında tespit edildi. Zaten çatı bahsine bakıldığında da meçhul çatı kullanımını yalnızca Orhan Pamuk'un tercih ettiği görülecektir.

9. DOKUZUNCU BÖLÜM: CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI

Edatlar, tek başlarına anlam taşımayan, ancak cümle içinde kullanıldığında anlam kazanan, kelimeler arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran sözcüklerdir. Genelde bağlaçlarla karıştırılsalar da edatlar cümledeki unsurları birbirine bağlamaz, onlarla anlam ilişkisi kurarlar.

Türk dili yazınında çeşitli araştırmacılar tarafından farklı edat tanımları yapılmıştır. Muharrem Ergin, edatların birlikte kullanıldıkları kelimelerin, kelime gruplarının ve cümlelerin kullanışlarına ve ifade kabiliyetlerine yardım ettiklerini belirtmiş ve kelime yapımına elverişli olmayıp isimleşenlerinden kelime yapılabildiğini açıklamıştır. Ergin, başlangıçta edatların az olduğunu, sonradan dışarıdan alınarak ve bazı isim ve fiil şekillerinin kalıplaşarak edatlaşması neticesinde sayılarının arttığını, kelime yapımına elverişli olmayıp, isimleşenlerinden kelime oluşturulabildiğini de vurgulamıştır.[193]

Necmettin Hacıeminoğlu edat tanımını yaparken, sözcüğün kökenine de değinmiştir. Ona göre edat Arapça bir kelime olup, "âlet" ve "vasıta" anlamlarına gelmektedir. Hacıoğlu, bir gramer unsuru olarak edatların tanımını şu şekilde yapmıştır: "Edatlar tek başlarına mânâları olmayıp, ancak cümledeki diğer kelime ve kelime grupları arasında çeşitli münasebetler kurmaya yarayan 'âlet sözler'dir, 'vasıtalar'dır." Hacıeminoğlu, edatların tek başlarına mânâ taşımamaları ve çekime girmemeleri olmak üzere isim ve fiillerden ayıran iki önemli unsurları olduğunu belirtmiştir.[194]

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, "Kelime Grupları" adlı çalışmasında edatların tanımını şu şekilde yapmışlardır: *"Edatlar cümledeki kelime birimleri ve birlikler arasında kendine has fonksiyonlar ifade eden vazifeli kelimeler kategorisini teşkil eder."* Açıkgöz ve Yelten, edatları yapı elemanlarına benzetmişlerdir. Yani

---

[193] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi*, …, s.348.
[194] Necmettin HACIEMİNOĞLU, *Türk Dilinde Edatlar*, 1.Baskı, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, Kasım 2015, s.XIII

kendi başlarına çok zayıf olsa da birer manaları vardır, fakat kelime birlikleri arasında esas vazifeleri bu manalarından ziyade üstlendikleri fonksiyon iledir.[195]

Tek başlarına anlamları olmayan ancak cümle içinde kullanıldıklarında bir anlam kazanabilen edatlar, Kerime Üstünova'ya göre, sözcük görünümünde olmalarına karşın sözlük anlamları olmayan ama görev anlamları olan, bağımsız, görevsel, öncül dil birimleridir[196].

İncelememizi yaparken fikirlerini ve örneklerini esas aldığımız Zeynep Korkmaz ise edatları "yalnız başlarına anlamı olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözler.[197]" olarak tanımlamaktadır.

Biz bu çalışmamızı yaparken Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" adlı romanından 193-223 sayfa aralığı ile Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" adlı romanından 197-227 sayfa aralığındaki Muharrem Ergin'in cümleleri birbirine bağlayan, daima cümle başında bulunan edatlar[198] olarak tanımladığı cümle başı bağlama edatlarını inceledik. Bunları en çok kullanılandan en az kullanılana doğru sıralarken TDK Türkçe Sözlüğü'ndeki anlamlarını verdik. Bulduğumuz veriler ve sonuçlar, aşağıdaki gibidir:

---

[195] Halil AÇIKGÖZ-Muhammet YELTEN, *a.g.e.*, s.57.
[196] Kerime ÜSTÜNOVA, *a.g.e.*, s.279.
[197] Zeynep KORKMAZ, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, …, s.895.
[198] Muharrem ERGİN, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, …, s.354

9.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI

9.1.1. ama: *bağ. (a'ma) Ar. ammā*

1.Çelişkisiz ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma, lakin, velakin.

2.Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarayan bir söz.

3.Beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebi durumunda olan cümleye bağlayan bir söz.

4.Bir yargıyı veya bir buyruğu pekiştirmek için de kullanılan bir söz.

5.Bazen dikkati çekmek için cümlenin sonuna getirilen bir söz.

Ama birçok kere, o sert cismin genişleyip, beynime dağıldığını, kol budak salıp kalbime yürüdüğünü hissettim. (ÇB.194/28)

Şu bekleme zamanında seni sınamak geldi akıllarına, ellerindeki imzalı kâğıdı, belki ileri de, sen bir hataya düştüğün vakit kullanırlar **ama,** sen zaten dikkatlisindir, hata yapmazsın, şu imtihanı atlat, kimsenin haberi olmayacak köyde, diyecektim. (ÇB.195/23)

Dedeni de alıp gelelim kızım, **ama** o pek durgunlaştı İlay, hiç konuşmadı dün, bana baktı, yemek yedirdi amma, hâli çok tuhaf ne yapsak ki?. (ÇB.201/3)

Seni toplantıda görebildim ancak, hep yüzüne baktım, **ama** görmedin beni. (ÇB.203/7)

… komik **ama** ben seni insan canlısı, insansız yapamaz sanıyordum. (ÇB.209/14)

Ellerimin çirkinliğini fark etmiyorum anne, o kör olasıca **ama** benim canım olan toprağa karışmasaydım, o benden ben ondan olmasaydık, belki fark ederdim. (ÇB.210/24)

Kendisiyle görüşmüş, zayıflamış, **ama** sağlığı yerindeymiş. (ÇB.214/5)

Sesi eskisi gibi yumuşacık **ama** ürkekliği kaybolmakta. (ÇB.215/13)

Ama bu yıllar nasıl yaşandı, mühim soru bu. (ÇB.218/8)

Ama belki senin yüzünden. (ÇB.221/1)

Ama iyi bir propagandacı, çok iyi… (ÇB.221/4)

Sana bir şeyler anlatmak istiyorum, **ama** nasıl başlayacağımı bilmiyorum. (ÇB.223/11)

9.1.2. belki *zf. (be'lki) Ar. bel + Far. ki*

1.Olabilir ki, muhtemel olarak.

2. *bağ* Olsa, olsa ya … ya … ihtimal.

Şu bekleme zamanında seni sınamak geldi akıllarına, ellerindeki imzalı kâğıdı, **belki** ileri de, sen bir hataya düştüğün vakit kullanırlar ama, sen zaten dikkatlisindir, hata yapmazsın, şu imtihanı atlat, kimsenin haberi olmayacak köyde, diyecektim. (ÇB.195/22)

Ben sevdim, anlıyor musun, **belki** tek utanılmayacak şey, sevmektir. (ÇB.195/31)

Sana ben kefil olurum, evet hatta **belki** okula bile geri dönebilirsin. Yalnız… (ÇB.198/20)

Aramıza ayrılık düşmesini istemem sevgilim, fakat sana liseye, **belki** yükseğe bile devam etme hakkı tanıyabilirler; … (ÇB.206/20)

Ellerimin çirkinliğini fark etmiyorum anne, o kör olasıca ama benim canım olan toprağa karışmasaydım, o benden ben ondan olmasaydık, **belki** fark ederdim. (ÇB.210/25)

Belki biz kurtulacağız komünizmden, onlar batacaklar. (ÇB.212/11)

Belki bütün okuduklarımız yalandır, yoktur orada Marksist yazarlar, öğrenciler falan, öyleyse… tabii isterdim birleşmeyi. (ÇB.212/14)

Canım aklını kullanır, yeteneklerin sayesinde **belki** partili bir Bulgar'la da aynı seviyeye ulaşabilirsin, ayrıca partisiz Bulgarlar gibi bazı haklara sahip olmak, onlarla aynı imkânları elde edebilmek güzel değil mi? (ÇB.213/9)

Belki aziz bir ölü diye, rahmet okurken ona, dua ederken onun için borçlarını ödediğini sanarak, mutlu oluyor. (ÇB.215/8)

Ama **belki** senin yüzünden. (ÇB.221/2)

Çocuklarımız olacak olsaydı, **belki** haklı olurdun! (ÇB.222/5)

9.1.3. fakat *bağ. (fa'kat) Ar. faḳaṭ* Ancak, ama, lakin.

Fakat bu durumda, yani senden sonra, parti onu suçlu bulmayı uygun gördü. (ÇB.196/15)

Fakat bir şey olmayacak ki babana, … (ÇB.196/29)

Budalasın şüphesiz **fakat** ben senin sosyalizme bağlılığından asla şüphe etmem. (ÇB.198/16)

Fakat okul, hani sen… (ÇB.199/28)

Fakat akşam dönüşte, yolumuzu bekleyeceğinden emindim. (ÇB.200/19)

Fakat suskunluğunda iyice beliren sert gururu karşısında donup kalıyor, ağzımı açamıyorum. (ÇB.205/12)

Aramıza ayrılık düşmesini istemem sevgilim, **fakat** sana liseye, belki yükseğe bile devam etme hakkı tanıyabilirler; … (ÇB.206/19)

Fakat senden ayrılamam ki. (ÇB.206/24) (ÇB.206/24)

Kitle hâlindeki tevkifleri mümkün mertebe gizlemeye gayret ediyorlar, **fakat** havadisleri kulaktan kulağa yayılıyordu. (ÇB.207/14)

Asıl suçlu olarak onları kabul ediyorlar, **fakat** içlerinde babam gibi her şeyden habersiz kimseler de bulunmalı. (ÇB.208/26)

Bir gün Rıza, babamın serbest bırakıldığını, **fakat** hapishaneye gardiyan yardımcılığı gibi bir işte çalıştığını söyledi. (ÇB.214/3)

9.1.4. çünkü *bağ. (çü'nkü) Far. çūn + ki* Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Çünkü okula gelirken ben sana her şeyi anlatmayı düşünmüştüm, … (ÇB.195/15)

Çünkü zaten daha Şumnu'dan müfettişler gelmedi, … (ÇB.195/19)

Değil, **çünkü** yıllardan beri Rusya'da buna benzer çeşitli metotlar uygulanmıştır ve parti yararına sonuçlar alınmıştır. (ÇB.197/2)

Senin için hâlâ umut var, **çünkü** babası hapse tıkılmış birinin, hâlâ partiye eski sadakatiyle bağlı olması, sosyalizmi yüceltmesi iyi bir örnek teşkil eder. (ÇB.198/14)

Çünkü onu kimseyle paylaşmıyordum. (ÇB.209/30)

Çünkü iş onun! (ÇB.210/29)

Çünkü faydalıyı istiyorum, kafamın kesilmesini değil. (ÇB.213/15)

Çünkü savcıların şahitlerin ithamları gazetelerde çıkıyor, radyoda yayımlanıyor, bu konuda seminerler düzenleniyor, derslerde konu ediliyordu. (ÇB.214/15)

9.1.4.1.Devrik Cümlede "Çünkü" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

Ben mi sana düşman olacağım İlay, olabilmez, sen benim hayatımsın **çünkü**. (ÇB.206/28)

9.1.5. oysa *bağ. (o'ysa)* Aralarında karşıtlık, aykırılık bulunan iki cümleyi "tersine olarak, aksine" anlamlarıyla birbirine bağlayan bir söz, oysaki, hâlbuki.

Mantığım böyle söylüyor, **oysa** içimde tek kıpırtı yok, ne merak etme ne görme arzusu. (ÇB.194/21)

Oysa aradan geçen o zaman… (ÇB.199/6)

Oysa Mehmet Ali bana söylemişti, … (ÇB.206/7)

Oysa işkence görenlerden çok, görmeyenler konu edindiler bu işi. (ÇB.208/4)

Oysa tarlada yalnızlığım ceza değil, lütuftu benim için, kendimi alabildiğine hür hissediyordum. (ÇB.209/21)

Oysa bizde öyle mi, … (ÇB.222/18)

Oysa baktığım bu yüz adamakıllı asık, kaşları çatılmış, alnından bir kızıl bukle tam bu çatığın üzerine düşmüş, çenesi kilitlenmiş. (ÇB.223/5)

9.1.6. yani *bağ. (ya:ni) Ar. ya'nì* 1. "Demek oluyor ki" anlamlarında bir söz. 2. "Sözün kısası, doğrusu" anlamlarında bir söz.

Fakat bu durumda, **yani** senden sonra, parti onu suçlu bulmayı uygun gördü. (ÇB.196/15)

Yani modern işkence tarzı, hatta kolektifte sadece çocuklarla ilgilenmeni, büyüklerin çalışmalarına katılmamanı da ben teklif etmiştim. (ÇB.209/17)

Yani, hiç pes etmeyecek misin, hâlini kabullenemeyecek misin? (ÇB.211/25)

Hayal kur, ancak olabilecekleri, meselâ Bulgarlarla eşit haklara sahip olabilmeyi, **yani** partiye girebilmeyi. (ÇB.213/5)

Yani kısaca canım, bizim hayalimiz, umudumuz Bulgaristan'da günün imkânları ve şartları içinde en iyi yaşama tarzına ulaşmak olmalı. (ÇB.213/12)

Yani babam, minareye bayrağı asmadan önce. (ÇB.217/28)

Yani senin bana vereceğin kitaplardan öğreneceğim pek bir şey yok, ne Marksizm ne antimarksizm konusunda! (ÇB.218/1)

9.1.7. hatta *bağ. (hatta:) Ar. ḥattā*

1.Bile, hem de.

2.*zf.* Üstelik, ayrıca.

Sana ben kefil olurum, evet **hatta** belki okula bile geri dönebilirsin. Yalnız… (ÇB.198/20)

Hatta taşlarla savaşırken bile, onu göreceğim anı düşündüm: (ÇB.200/20)

Hiç anlayamadığım bir şey de **hatta** biraz itibarının artmış olması! (ÇB.209/2)

Yani modern işkence tarzı, **hatta** kolektifte sadece çocuklarla ilgilenmeni, büyüklerin çalışmalarına katılmamanı da ben teklif etmiştim. (ÇB.209/18)

Hatta o bir oyuncu değildir. (ÇB.216/27)

9.1.8. sanki *zf. (sa'nki) T. san + Far. ki*

1.Farz edelim ki, güya.

2.Soru cümlelerinde belirtilen konuya ilgiyi çekmek veya uyarıda bulunmak için kullanılan bir söz.

3.Sözüm ona, sözde.

Sanki o zaman boynu büküklerden yahut onlardan bir farkım olmayacak! (ÇB.211/4)

Sanki bu ağız, hayır kan kızılı yarık bizi çekip içine, hayatımızı allak bullak edecek! (ÇB.216/9)

Sanki soru sormuyor, emrediyorsun Arif, … (ÇB.217/1)

Sanki ne okuyacaksın? (ÇB.222/32)

Sesinde garip bir bitkinlik vardı, **sanki** iki demet maydanoz yahut çocuklardan bahseden, o değil! (ÇB.223/1)

9.1.9. sonra *zf. (so'nra)*

1.Daha ileri bir zamanda, müteakiben, **önce** karşıtı.

2.Daha uzak ve ileri bir yerde.

3.Makam, sıra, değer ve önemde arkada oluşu bildiren bir söz.

4.Yoksa, aksi hâlde

5.Arkadan gelen bölüm veya zaman.

Sonra tabii iyi bir işçi, iyi bir komsomol olacaksın, … (ÇB.198/23)

Sonra sabahı, senin okuldan kovulduğunu Vera'dan öğrendim, olayı anlattı. (CO.202/27)

Sonra her şey pek çabuk oldu. (ÇB.204/1)

… **sonra** niyetimin ciddi olduğunu söyledim. (ÇB.206/10)

… **sonra** bir kısmı serbest bırakılmış. (ÇB.214/13)

9.1.10. ayrıca *zf. (ayrı'ca)*

1.Ayrı olarak, başkaca, antrparantez.

2.Ayrı bir önem verilerek.

3.Bundan başka.

Ayrıca Türk-Bulgar sınırına askerî yığınak yapıldığı, muhtariyet verildiği takdirde Türkleri Rodoplar'daki çorak, verimsiz araziye sürmek, Deliorman ve Dobruca'daki zahirelerin üzerine oturmak gibi kararlar alındığı da söylentiler arasındaydı. (ÇB.207/15)

Ayrıca ayaklarımla bastığım, ellerimle sevip okşadığım bu toprak benimdi, yalnız bana aitti. (ÇB.209/29)

Bu benim hayatım Mehmet Ali, Allah'tan sonra sahibi ben olmalıyım, **ayrıca** "benim" diyebileceğim şeyler olmalı yaşantımda. (ÇB.212/1)

Canım aklını kullanır, yeteneklerin sayesinde belki partili bir Bulgar'la da aynı seviyeye ulaşabilirsin, **ayrıca** partisiz Bulgarlar gibi bazı haklara sahip olmak, onlarla aynı imkânları elde edebilmek güzel değil mi? (ÇB.213/10)

9.1.11. gayri *zf. (ga'yri) Ar. ġayr* Gayrı.

Düşmanımdır karşımdaki, **gayri** kendimden fedakârlık etmeyeceğim, açık, rahat ve hür sürdüreceğim mücadelemi! (ÇB.199/10)

Gayri çok ihtiyarlamışım, neden taşırım şu lüzumsuz canı hâlâ? (ÇB.204/21)

“Hatırlıyor musun İlay, giderken beni sana emanet etti, **gayri** sen bak ona dedi, beni düşündü İlay; hatırlıyorsun değil mi? (ÇB.215/17)

Gayri çok yorgunum ben. (ÇB.219/6)

9.1.12. tabii 6. *zf. (ta’bi:)*Elbette, doğallıkla, doğal olarak, işin gereği olarak.

Sonra **tabii** iyi bir işçi, iyi bir komsomol olacaksın, … (ÇB.198/23)

Evet. **Tabii** ben çok ısrar ettim. (ÇB.198/27)

Anacığım **tabii** sordum kendisine, ben karışmam, partiye danış, dedi. (ÇB.206/1)

Belki bütün okuduklarımız yalandır, yoktur orada Marksist yazarlar, öğrenciler falan, öyleyse… **tabii** isterdim birleşmeyi. (ÇB.212/15)

9.1.13. ancak *zf. (a’ncak)* 1. “Yalnızca” anlamında, sınırlama bildiren bir söz. 2 “Olsa olsa, en çok, daha çok, güçlükle” anlamlarında, bir şeyin daha çoğunun, ilerisinin olmadığını gösteren bir söz.

3.En erken.

4.bağ. “Lakin, ama, fakat, yalnız” sözleri gibi bir düşünceye karşıt ikinci bir düşünceyi anlatan söz.

Bir şey yok gibilerden başımı sallayabildim **ancak**, konuşamadım. (ÇB.197/15)

Seni toplantıda görebildim **ancak**, hep yüzüne baktım, ama görmedin beni. (ÇB.203/7)

Hayal kur, **ancak** olabilecekleri, meselâ Bulgarlarla eşit haklara sahip olabilmeyi, yani partiye girebilmeyi. (ÇB.213/4)

9.1.14. artık 4. *zf. (a'rtık)* Bundan böyle, bundan sonra.

Artık aklını başına devşirmenin zamanı geldi. (ÇB.216/20)

Her neyse **artık** galiba ona kitaplardan söz açmam lâzım. (ÇB.223/2)

9.1.14.1. Devrik Cümlede "Artık" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

Hayır, sarı çiçeğim, istemiyorum **artık.** (ÇB.219/9)

9.1.15. eğer *bağ. (e'ğer) Far.eger* Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

Düşündüm, **eğer** bu propaganda içinse, işte canlı örnekleri dolaşıyor aramızda, kelimelere ne hacet? (ÇB.208/6)

Sen… **eğer** istiyorsan oku, istemiyorsan, yırt at. (ÇB.219/11)

Eğer daha hızlı uyansaydık o günlerde, nişanlım kocam olurdu. (ÇB.221/25)

9.1.16. galiba *zf. (ga:liba) Ar. ġālibā* Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.

Galiba köyle ve sizlerle ilgisini tam kesmiş, değil. (ÇB.214/7)

Galiba kıskanıyorum onu, … (ÇB.216/29)

Her neyse artık **galiba** ona kitaplardan söz açmam lâzım. (ÇB.223/2)

9.1.17. neyse *bağ. (ne'yse)* 1. "Önemi yok, olan oldu" anlamında kullanılan bir söz. 2. *ünl.* "Çok şükür, bereket versin" anlamında kullanılan bir söz. 3. *zf.* "Konuyu kapatalım, uzatmayalım, her ne ise" anlamında kullanılan bir söz.

Neyse, üzülme sen İlay. (ÇB.193/23)

Neyse, ben sözü ona verdim! (ÇB.200/10)

Neyse… Askerden döndü adam, ne tarım işçisi oldu, ne şoför, ne bilmem ne, doğrudan kolektif! (ÇB.221/2)

9.1.18. meselâ *e (me'sela:, **l** ince okunur) Ar.meåelā* Söz gelişi.

Hayal kur, ancak olabilecekleri, **meselâ** Bulgarlarla eşit haklara sahip olabilmeyi, yani partiye girebilmeyi. (ÇB.213/5)

Meselâ Razgrat İl Komitesi Müfettişi Ahmet Hüseyinov'un sanıkları tam bir komedi idi. (ÇB.214/18)

Ve **meselâ** uzun bir tereddüt süresinden sonra, "Belki", "Olabilir", "Evet" gibi tek kelimelik cümlelerle konuşuyor, gülmüyor. (ÇB.220/18)

9.1.19. yalnız 3. *zf. (ya'lnız)* Yalnızca. 4. *bağ.* Ama.

Yalnız Mehmet Ali, ortaokuldan sonra tahsilini bırakma kararı almıştı, … (ÇB206/14)

Yalnız unutma, onun arkası sağlamdı. (ÇB.211/18)

9.1.19.1. "Yalnız" Cümle Başı bağlama Edatının Eksiltili Cümlede Kullanılması

Sana ben kefil olurum, evet hatta belki okula bile geri dönebilirsin. **Yalnız…** (ÇB.198/20)

9.1.20. yoksa *bağ. (yo'ksa)*

1. "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz.

2. Sayılan ihtimallerin dışında bir ihtimali bildirmek için kullanılan bir söz.

3.Endişe, merak, umut gibi duyguları güçlü biçimde anlatmak için kullanılan bir söz.

Bu gibi dinî âdetler, kapitalist burjuva Türkiye'sinin işçiyi uyutmak için uyguladığı metotlardır, **yoksa** bir Arap çobanının sözleri… (ÇB.214/24)

"O seni kendince severdi, erkekliğine halel gelmesin diye göstermezdi, **yoksa** severdi seni. (ÇB.215/21)

Komsomol sekreteri mi oldun, **yoksa** müfreze başkanı mı, ne bu hakaretler? (ÇB.217/19)

9.1.21. amma *bağ. Ar. ammā* 1.Ama

Dedeni de alp gelelim kızım, ama o pek durgunlaştı İlay, hiç konuşmadı dün, bana baktı, yemek yedirdi **amma**, hâli çok tuhaf ne yapsak ki?.. (ÇB.201/4)

9.1.21.1.Devrik Cümlede "Amma" Bağlama Edatının Kullanımı

Dedem Çanakkale'ye gitmiş dönmüş **amma**. (ÇB.212/7)

9.1.22. daha *zf.*

1.Henüz.

2.Var olana, elde bulunana ek olarak.

3.Kendisinden sonra üçüncü kişi iyelik eki alan bir sıfatla birlikte sözü edilen konuda en önemli durumu belirtmek için kullanılan bir söz.

4.Bunun dışında.

Konuşabilir mi babasını götürdüler, **daha** dün be. (ÇB.193/27)

Çünkü zaten **daha** Şumnu'dan müfettişler gelmedi, … (ÇB:195/19)

9.1.23. demek

1. Bir şey anlamına gelmek.

2.Öyle mi.

3.Yani, anlaşılan.

Demek hayat budur! (ÇB.193/11)

Demek Ahmet ağabey, Stefan'ı oyalamamı bu yüzden istemişti. (ÇB.202/7)

9.1.24. derken *zf.*

1.Dendiği hâlde.

2.Tam o sırada.

3. … diye düşünürken.

4.Hemen sonrasında.

Derken hatırladım, yüzüme vurduğunu, ses çıkarmadım. (ÇB.195/9)

Derken kesildi bu lâflar. (ÇB.215/22)

9.1.25. herhâlde *zf. (he'rhâlde)*

1.Büyük bir ihtimalle.

2.Belki.

Herhâlde bütün arkadaşların ellerinden öpmek gerekir." (ÇB.194/13)

Herhâlde iyice ıslatıp taradığı saçları kafasına yapışmıştı, … (ÇB.196/21)

9.1.26. her neyse

1.Ne olursa olsun, ne kadar ise, tutarı ne ise.

2.Konuyu kapatalım, olan olmuş uzatmayalım.

Her neyse Arif, şimdi hayatın içindeyim, … (ÇB.217/29)

Her neyse artık galiba ona kitaplardan söz açmam lâzım. (ÇB.223/2)

9.1.27. işte *e.*

1.Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık.

2.Anlatılan bir sözün sonucuna gelindiğini gösterir.

3.Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Düşündüm, eğer bu propaganda içinse, **işte** canlı örnekleri dolaşıyor aramızda, kelimelere ne hacet? (ÇB.208/6)

Burada Komünist Partisi'nin Türk halkına yaptığı iyilikleri görmemek, partimizin çağdaş ve aydın idaresine karşı, kokuşmuş burjuva törelerini çıkartmakla, **işte** şu gördüğünüz kişiler en azından nankörlük etmektedirler. (ÇB.214/27)

9.1.28. peki *e. (pe'ki)*

1.Evet.

2.Pekâlâ.

Peki Ahmet ağabey, nerelerde?.. (ÇB.202/8)

Peki bir Bulgar'la aynı seviyede yaşamak yeter mi sana? (ÇB.211/29)

9.1.29. zaten *zf. (za:ten) Ar. zâten* Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati.

Çünkü **zaten** daha Şumnu'dan müfettişler gelmedi, … (ÇB.195/19)

Zaten dedem onu hiç ağzına almıyordu. (ÇB.215/22)

9.1.30. aslında *zf.* Asıl olarak, esasen, esasta, haddizatında.

Aslında şu göstermelik mahkemeler, sırf gösteri için düzenlenmişti. (ÇB.214/14)

9.1.31. bittabi *zf. (bi'ttabi) Ar. bi'ṭ-ṭab'* Doğal olarak, tabiatıyla, tabii, elbette.

Bu hâlim daha da çok sinirimi bozdu, **bittabi,** ceremesini ona çektirecektim: (ÇB.218/5)

9.1.32. daha doğrusu TDK Türkçe Sözlük'te açıklaması yok.

Ne oluyor bana, **daha doğrusu** ne oluyor bu adama? (ÇB.217/13)

9.1.33. daha ziyade TDK Türkçe Sözlük'te açıklaması yok.

"**Daha ziyade** benim fikrimdi, … (ÇB.209/14)

9.1.34. elbet zf. (e'lbet) Ar. elbet Elbette.

Elbet dedemi, anamı merak etmeliyim diye düşünüyordum. (ÇB.194/18)

9.1.35. hâlbuki *bağ. (ha'lbuki l ince okunuyor.) Ar. ḥâl + T. bu + Far. ki* Oysa.

Hâlbuki aydın, beyin demektir! (ÇB.199/21)

9.1.36. hani *zf. (ha'ni)*

1. "Nerede, ne oldu, nerede kaldı" anlamlarında kullanılan bir söz.

2.Karşıdakinin daha önceden bildiği bir şey kendisine hatırlatılmak istenildiğine kullanılan bir söz.

3.Verilen bir sözü hatırlatan sözün başına getirildiğinde sitem anlatan bir söz.

4.Bazen "bari" anlamında kullanılan bir söz.

5. “Doğrusunu söylemek gerekirse, kaldı ki, üstelik” anlamlarında kullanılan bir söz.

Fakat okul, **hani** sen… (ÇB.199/28)

9.1.37. hele *bağ. (he’le)*

1.Özellikle.

2. “Sonunda” anlamıyla geciken davranışları bildirmek için kullanılan bir söz.

3.Uyarma, korkutma veya söz verme anlatan bir söz.

Hele çocuklarımızın karnı bi iyi doyarsa… (ÇB.222/4)

9.1.38. meğer *bağ. (me’ğer) Far. meger* Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki.

Meğer Gavazov, buradan ayrıldıktan sonra, arabası bizim köyün az ilerisinde taş yağmuruna tutulmuş. (ÇB.202/4)

9.1.39. ne var ki TDK Türkçe Sözlük’te açıklaması yok.

Ne var ki ifade ettiği manayı benimseyerek yaşamak, ters düşüyor bana. (ÇB.211/1)

9.1.40. o hâlde *zf.* Demek oluyor ki, öyleyse.

O hâlde ayrıntıları ile tariflere girenlerin ağzını açtıran, acı çekmekten hoşlanma dürtüsü mü? (ÇB.208/7)

9.1.41. öyleyse *zf.* O hâlde

Belki bütün okuduklarımız yalandır, yoktur orada Marksist yazarlar, öğrenciler falan, **öyleyse**… tabii isterdim birleşmeyi. (sona gelen edat eksiltili cümleyle kullanılmış) (ÇB.212/15)

9.1.42. pekâlâ *sf. (pekâ:lâ:) T. pek + Ar. a'lâ*

1. Benzerlerinden aşağı olmayan.
2. *e.* "Dediğin gibi olsun öyle kabul edelim." anlamlarında bir söz, peki.
3. *zf.* Kesinlikle.
4. *zf.* Elbette.
5. *zf.* Çok iyi.

Pekâlâ küçük, büyük kız, dedi, seni bırakmayacağım. (ÇB.218/13)

9.1.43. sanırsın ki TDK Türkçe Sözlük'te açıklaması yok.

Böyle söyledikten sonra kolunu bıraktı, cebinden bir sigara çıkarıp bir müddet onu yumuşattı, **sanırsın ki,** beni unutmuş, bütün aklını elindeki işe vermiş, seni oyuncu! (ÇB.216/22)

9.1.44. ve *bağ. Ar. ve* İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan bir söz.

Ve meselâ uzun bir tereddüt süresinden sonra, "Belki", "Olabilir", "Evet" gibi tek kelimelik cümlelerle konuşuyor, gülmüyor. (ÇB.220/18)

9.1.45. velhalsıl *zf. (ve'lha:sıl) Ar. ve'l-ḥāṣil* Kısacası.

Velhasıl, acı çekmek yahut çektirmek ihtirası, kişinin iliklerine işlemiş olan tutsaklığın bir değişik tezahürü, başka bir şey değil! (ÇB.208/9)

9.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA CÜMLE BAŞI BAĞLAMA EDATLARI

9.2.1. ama *bağ. (a'ma) Ar. ammā*

1.Çelişkisiz ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, amma, lakin, velakin.

2.Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarayan bir söz.

3.Beklenmeyen bir sonucu anlatan iki cümleyi onun sebebi durumunda olan cümleye bağlayan bir söz.

4.Bir yargıyı veya bir buyruğu pekiştirmek için de kullanılan bir söz.

5.Bazen dikkati çekmek için cümlenin sonuna getirilen bir söz.

Aralarında en yaşlı gözükeni öne çıktı, Refik'e sarıldı, dokunaklı ve tok bir sesle bir şeyler söyledi, **ama** Refik anlayamadı. (CO.198/7)

"Duygulanıyorum, **ama** gözümden yaş gelmeyecek!" (CO.198/7)

…herkes anladı, **ama** kimse bir şey yapamadı: (CO.199/13)

Nigân Hanım onun elini öpecekti galiba, **ama** bugün böyle bir şey yapmamaya hakkı olduğunu anladı. (CO.200/2)

Seyfi Paşa Refik'i görünce alışkanlıkla suratını astı, sonra yakınlık göstermesi gerektiğini anladı galiba ve gülümsedi, **ama** gülümsemesi ölçülüydü, uygunsuz değildi. (CO.200/5)

Refik onların ne kadar üzgün olduklarını gördüğünü, bu perişan halleriyle Cevdet Bey'i ne kadar sevdiklerini kanıtlamış olduklarını göstermek istedi, **ama** bunu göstermek için yapılması gereken şeyi bulamadı. (CO.200/14)

Galiba bu ihtiyar da bir paşaydı, **ama** uzak bir akrabaydı, Refik kim olduğunu hatırlayamadı. (CO.200/18)

Galiba Muhittin söyleyecek bir şey arıyor, **ama** bulamıyordu. (CO.200/31)

Nigân Hanım oğlunu küçükken bu insanların oturduğu konaklara götürürdü, onlar da Refik'i severler, okşarlar, gülümserlerdi, **ama** hiçbir zaman o "iade-i ziyaret"lere gelemezlerdi. (CO.201/5)

"Aptes almam lazımdı!" diye düşündü **ama** galiba Osman da almamıştı. (CO.201/20)

… başını dik tutuyor, insanlara değil, onların üzerindeki bir noktaya, mihrabın mermer kakmalarına bakıyordu, **ama** ayağında ayakkabıları olmadığı, çorapları gözüktüğü için bu kibirli tavrı tuhaf duruyordu. (CO.201/25)

Kelimeleri ve cümleleri okuyordu, **ama** başka şeyler düşünüyordu galiba. (CO.202/10)

"**Ama** çocuğu uyandıracaksın!" (CO.202/13)

"Evet, şimdi adada olsaydınız siz, belki iyi olurdu, **ama** artık olmaz!" (CO.203/30)

Abuk sabuk konuşur oldum, **ama** bunlar o kadar önemli mi? (CO.204/37)

Sesinin perdesinden korktu, **ama** ekledi: (CO.205/11)

Bu hakkı nereden çıkardığını bilmiyordu, **ama** bu duygunun varlığından emindi. (CO.205/19)

Ama bir şeyler de yapmak istiyorum. (CO.205/35)

“**Ama** sen nasıl yardım edebilirsin ki bana? (CO.205/37)

Zeki, **ama** çocuktur Perihan! (CO.206/3)

Bir şey yapmak gerektiğini anlıyor **ama** bunun ne olduğunu bulamıyorum. (CO.206/14)

Ama bu sonuncusunu yapamam, çünkü çocuk var. (CO.206/18)

Refik karısının yüzünde sevgi görünce sevindi, **ama** keyfi kaçmıştı bir kere. (CO.206/24)

Çocuk uyanmıştı, **ama** Perihan’ın canı sıkılmıştı. (CO.206/38)

“**Ama** son zamanlarda sokağa çıkmaya başlamıştı değil mi?” (CO.207/28)

Ama koskoca evde oturacak bir oda da yok. (CO.208/2)

Ama geç kaldım. (CO.208/13)

İçinden Perihan’a sarılmak geldi, **ama** kendini tuttu. (CO.209/6)

“Anlatmaya çalışacağım, **ama** kahvelerimizi ve sigaralarımızı içerken. (CO.210/12)

Evet, belki sözleri ilgi çekiyordu, **ama** kendisi de şu çenesini bir türlü tutamıyordu. (CO.210/20)

Ama bu sefer hafif bir tedirginlik oldu. (CO.210/22)

Selamlığın bu geniş sofasını salona çevirmek için çok masraf yapmışlar, döşemeyi baştan aşağı yenilemişler, bazı duvarları yıkmak zorunda kalmışlar, **ama** eskiyi de kurtarmışlardı. (CO.211/2)

Belki biraz okudum, **ama** ne için? (CO.211/34)

“**Ama** görüyorsunuz ya, oldu işte. (CO.212/11)

Biraz utanmış gibiydi, **ama** heyecanını yatıştırmak istemiyordu. (CO.212/36)

Ama, bakın işte bir aile! (CO.213/27)

Ama sonunda mutsuz olacak… (CO.215/6)

Ama kapayalım bu konuyu. (CO.215/8)

Ama, gene konaklarımızda yaşıyoruz işte. (CO.215/13)

Ama suskunluk uzayınca, gene bundan keyif aldığını kendine itiraf etmek zorunda kaldı. (CO.216/5)

Ama o kadarı da yetmiyor ki!" (CO.216/23)

Şiir kitabı çıkalı bir ay oluyordu, **ama** basından hiçbir tepki gelmemişti. (CO.217/7)

Gülüyorsunuz **ama** anladınız mı bakalım ne dediğimi? (CO.218/1)

Ama bu Beşiktaş'ta değişen bir şey yok!" (CO.218/2)

Muhittin bir kahkaha attı, **ama** Refik'in neşesiz olduğunu görünce ciddileşti. (CO.218/33)

Kendini böyle bir şeye biraz hazırlamıştı, **ama** bu kadarını beklemiyordu. (CO.219/6)

Ama bu çocukların da önünde olmaz ki…" (CO.219/13)

"**Ama** kalksak iyi olur galiba!" (CO.219/36)

Seni sağlıklı, mutlu, **ama** açıkçası biraz miskin yapardı bu. (CO.220/35)

Aynı şeyleri, eskiden yaptığım şeyleri yapabiliyorum, **ama** dünya ile aramda uyum yok. (CO.221/28)

"Kardeşim!" diyordu, **ama** şimdi bu pek etkilememişti Muhittin'i. (CO.221/36)

Belki sıcaklardandır derdin diyeceğim, **ama** ekim giriyor…" (CO.222/9)

Peki, peki, saçmalıyorum, **ama** sen de saçmalıyorsun, çünkü hiçbir şey anlayamıyorum." (CO.222/22)

Ama senin mutsuz olman için gerçek bir bahanen yok… (CO.222/34)

Ama hayatın dümdüz mutlu bir hayat. (CO.222/36)

Benim hep surat astığımı, şikâyetçi olduğumu, **ama** neden şikâyet ettiğimi de açıkça anlatmadığımı söyledi. (CO.224/18)

Ona kendisini suçlamadığımı anlatmaya çalıştım, **ama** başarılı olamadım. (CO.224/20)

Belki yazıhaneye artık gelemeyeceğimi çıtlattım, **ama** bir şey anlayamadı. (CO.225/6)

"Biraz oturur, sonra dönerim!" diye düşünüyorum **ama** evde yapacak bir şey, bağlanacak ve düşünecek bir şey yok. (CO.225/19)

Oturup Ömer'e cevap yazmaya karar verdim, **ama** bir şey yazamadım. (CO.226/2)

Ama benimkisi düşünmek değil. (CO.226/22)

Buna "denge", "uyum" filan diyordum, **ama** ne olduğunu söyleyemiyorum. (CO.227/11)

İtiraflar'ı okuyup kendimi unutmaya çalışıyorum, **ama** kendimden başka bir şeyi de düşündürtmüyor bu kitap… (CO.227/22)

9.2.2. sonra *zf. (so'nra)*

1.Daha ileri bir zamanda, müteakiben, **önce** karşıtı.

2.Daha uzak ve ileri bir yerde.

3.Makam, sıra, değer ve önemde arkada oluşu bildiren bir söz.

4.Yoksa, aksi hâlde

5.Arkadan gelen bölüm veya zaman.

Sonra Perihan'ın gözlerinin kızarık olduğunu fark etti. (CO.197/12)

Sonra onlar gibi sandalyenin bir köşesine ilişti. (CO.198/12)

Sonra Osman hamallardan birine sordu, Ankara'ya yollanacak sandıklar kapatılmış mıydı? (CO.198/20)

Sonra gene bir sessizlik oldu. (CO.198/23)

Sonra Nigân Hanım da beş yüz metrelik yolculuğa dayanamayacağı için bir taksi çağrıldı. (CO.198/34)

Sonra evin kapısından cılız bir hıçkırık sesi geldi; (CO.199/12)

Sonra Şükrü Paşa'nın öbür kızı Şükran'da geldi. (CO.199/37)

Sonra Seyfi Paşa geldi, … (CO.199/38)

Seyfi Paşa Refik'i görünce alışkanlıkla suratını astı, **sonra** yakınlık göstermesi gerektiğini anladı galiba ve gülümsedi, ama gülümsemesi ölçülüydü, uygunsuz değildi. (CO.200/5)

Sonra sütunların üstüne, mermer alınlığa iliştirilmiş olan bir tuğrayı gördü. (CO.201/11)

Sonra namaz başladı. (CO.201/32)

Sonra heyecanını göstermek istedi: (CO.202/18)

"**Sonra** uyutmak öyle zor oluyor ki!" (CO.205/22)

Sonra bir program yapayım! (CO.208/19)

Sonra kahve içen konuklara dönüp güldü. (CO.212/10)

Sonra Refik'in yanından ayrıldı. (CO.213/38)

Sonra Perihan'a baktı. (CO.215/28)

Sonra esnedi ve kendi dalgalı bilincine gömüldü. (CO.215/37)

Sonra asker okul öğrencilerinin de güldüklerini görerek tedirgin oldu. (CO.217/25)

Sonra arkadaşına el etti. (CO.218/14)

Sonra biraz düşündü. (CO.220/34)

Sonra elbiselerimi giydim. (CO.226/20)

9.2.3. galiba *zf. (ga:liba) Ar. ġālibā* Görünüşe göre, sanılır ki, anlaşıldığı gibi.

Galiba ağlaya ağlaya uyuyakalmıştı. (CO.197/22)

Galiba, açık pencerelerden, karşı kaldırımdan meydanın öbür köşelerinden kendisini seyreden Nişantaşlılara, ölüme, sonsuzluğa, hayata ilişkin bir şeyler düşündüğünü gökyüzüne bakarak göstermek istiyordu. (CO.199/8)

Galiba, şimdi kendilerine yapacak fazla bir şey düşmediği için canları sıkılıyordu. (CO.199/20)

Galiba bu ihtiyar da bir paşaydı, ama uzak bir akrabaydı, Refik kim olduğunu hatırlayamadı. (CO.200/18)

Galiba Muhittin söyleyecek bir şey arıyor, ama bulamıyordu. (CO.200/30)

“Aptes almam lazımdı!” diye düşündü ama **galiba** Osman da almamıştı. (CO.201/20)

“**Galiba** hiç hoşlanmadı beni görmekten!” (CO.202/21)

Çünkü, **galiba**, gevezeliğim hanımları yordu. (CO.210/13)

9.2.3.1. Devrik Cümlede “Galiba” Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

Nigân Hanım onun elini öpecekti **galiba,** ama bugün böyle bir şey yapmamaya hakkı olduğunu anladı. (CO.200/2)

Seyfi Paşa Refik’i görünce alışkanlıkla suratını astı, sonra yakınlık göstermesi gerektiğini anladı **galiba** ve gülümsedi, ama gülümsemesi ölçülüydü, uygunsuz değildi. (CO.200/5)

Kelimeleri ve cümleleri okuyordu, ama başka şeyler düşünüyordu **galiba.** (CO.202/10)

Biraz şaşırdı **galiba**.” (CO.203/1)

“Senin şimdiden uykun geldi **galiba!”** (CO.206/22)

“Aaa, çok ileri gittim **galiba!”** (CO.214/33)

Bu bayağı meyhaneye gelmek zorunda kaldığı için kendine kızıyordu **galiba.** (CO.218/11)

“Ama kalksak iyi olur **galiba**!” (CO.219/36)

Eğer kolay mutlu olmaksa denge, biraz dengesizleştim **galiba**…” (CO.220/33)

“Mutsuzum kardeşim, mutsuzum **galiba**, üstelik garip bir şey bu!” (CO.221/35)

Bizi görünce biraz sıkıldı **galiba**. (CO.225/21)

9.2.4. belki *zf. (be’lki) Ar. bel + Far. ki*

1.Olabilir ki, muhtemel olarak.

2. *bağ* Olsa, olsa ya … ya … ihtimal.

“Bak **belki** bu doğru olabilir!” (CO.203/6)

“Evet, şimdi adada olsaydınız siz, **belki** iyi olurdu, ama artık olmaz!” (CO.203/30)

Belki yanılıyorum. (CO.204/34)

Belki biraz fazla içtim. (CO.204/36)

“**Belki** bugün Ayşe’yle çıkacaklardı.” (CO.207/30)

Belki annem çıkmıştır.” (CO.209/10)

Evet, **belki** sözleri ilgi çekiyordu, ama kendisi de şu çenesini bir türlü tutamıyordu. (CO.210/19)

Belki biraz okudum, ama ne için? (CO.211/34)

Belki biraz da Sait Bey’in alaylarına gülüyor, gerçekten bizim niye böyle olduğumuza şaşırıyormuş gibiydiler. (CO.214/15)

Peki babanın ölümü, çocuğunun doğumu, **belki** bunlar biraz şaşırttı seni. (CO.221/22)

“**Belki** bir seyahat etsen iyi gelir. (CO.222/1)

“**Belki** o ev size küçük geliyor.” (CO.222/5)

Belki sıcaklardandır derdin diyeceğim, ama ekim giriyor…" (CO.222/9)

Belki yazıhaneye artık gelemeyeceğimi çıtlattım, ama bir şey anlayamadı. (CO.225/5)

Belki bir dünya savaşı çıkar diye düşünüyorum ya da başka bir şey. (CO.227/1)

Belki Ömer'e mektup yazarım. (CO.227/14)

9.2.5. çünkü *bağ. (çü'nkü) Far. çūn + ki* Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Şapkadan sarkan tül, **çünkü** yüzünü örtüyordu. (CO.199/6)

Ama bu sonuncusunu yapamam, **çünkü** çocuk var. (CO.206/18)

Çünkü, galiba, gevezeliğim hanımları yordu. (CO.210/13)

Rahmetli babam der ki, bizde büyük değişmeler fazla göz almaz, **çünkü** hep küçük ve sonsuz uzlaşmaların sonucudur. (CO.212/24)

Çünkü bıktım, yemin ederim ki bıktım, … (CO.214/20)

Çünkü uzlaşmak gerek. (CO.215/7)

Peki, peki, saçmalıyorum, ama sen de saçmalıyorsun, **çünkü** hiçbir şey anlayamıyorum." (CO.222/22)

9.2.5.1. Devrik Cümlede "Çünkü" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

O da çok kötü **çünkü.** (CO.197/17)

Böyle yaşanmaz **çünkü**!" (CO.206/29)

9.2.6. peki *e. (pe'ki)*

1.Evet.

2.Pekâlâ.

"**Peki,** onun için ne yaptım?" (CO.208/29)

Peki ne yapıyor Ömer Bey şimdi? (CO.215/8)

"**Peki,** Yahya Kemal bir şair olarak Tevfik Fikret'ten üstün mü?" (CO.216/1)

"**Peki** ne oldu sana kardeşim? (CO.219/11)

Peki babanın ölümü, çocuğunun doğumu, belki bunlar biraz şaşırttı seni. (CO.221/22)

Peki, her şey eskisi gibi olamıyor da ne oluyor? (CO.221/25)

9.2.6.1. Devrik Cümlede "Peki" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

"Ne yapayım **peki**? (CO.206/31)

"Ne bekliyordun **peki**?" (CO.222/30)

9.2.7. peki, peki TDK Türkçe Sözlük'te açıklaması yok.

Peki, peki, saçmalıyorum, ama sen de saçmalıyorsun, çünkü hiçbir şey anlayamıyorum." (CO.222/21)

9.2.8. artık4. *zf. (a'rtık)* Bundan böyle, bundan sonra.

Yalnızca "Bizi, babamı ne kadar sevdiğinizi anladım, **artık** yeter, üzülmeyin!" diyerek onlara başını salladı. (CO.200/15)

Evet, şimdi adada olsaydınız siz, belki iyi olurdu, ama **artık** olmaz!" (CO.203/30)

Artık böyle olmaz. (CO.205/26)

"**Artık** işe gitmeyecek misin sahiden?" (CO.205/28)

"**Artık** susacağım." (CO.215/36)

Belki yazıhaneye **artık** gelemeyeceğimi çıtlattım, ama bir şey anlayamadı. (CO.225/5)

9.2.9. eğer *bağ. (e'ğer) Far.eger* Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

Eğer bunu söylememi küstahlık saymazsanız…" (CO.209/17)

Eğer Refik'le alay etmek gerekirse bu Muhittin'e düşerdi, onlara değil. (CO.217/28)

Eğer denge denen şey hayatın akışına kendini bırakmaksa… (CO.220/31)

Eğer kolay mutlu olmaksa denge, biraz dengesizleştim galiba…" (CO.220/32)

9.2.10. zaten *zf. (za:ten) Ar. zâten* Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati.

Zaten canım hiçbir şey istemiyor! (CO.204/13)

Çocuk için yeni alınan küçük karyola odaya konunca eşyaların yeri değişmiş, **zaten** pek fazla büyük olmayan oda tıkış tıkış dolmuştu. (CO.204/25)

Zaten bu zamanda, böyle bütün aile bir evde oturmak hata. (CO.208/3)

Zaten bu Beşiktaş hep altta kalmıştır. (CO.217/32)

Zaten bu değişmenin nasıl olması gerektiğini de bilmiyorum. (CO.227/4)

9.2.11. demek

1. Bir şey anlamına gelmek.
2.Öyle mi.
3.Yani, anlaşılan.

Demek, eve hırsız böyle tıpış tıpış girse ruhları bile duymayacak!" (CO.202/5)

"**Demek** dengesizleştim!" (CO.204/35)

"**Demek** diyeceğin buydu!" (CO.223/3)

9.2.12. herhâlde *zf. (he'rhâlde)*

1.Büyük bir ihtimalle.
2.Belki.

9.2.12.1. Devrik Cümlede "Herhalde" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

"Yalnız oturmak istiyordu, tasarıları, yapacak işleri vardı **herhalde**." (CO.203/10)

İhtiyarladığını düşünüyor **herhalde.** (CO.223/22)

Pazartesi günü üşüttüm **herhalde.** (CO.227/16)

9.2.13. üstelik 3. *zf.* Ayrıca, bir de bundan başka.

Üstelik biraz canım sıkılınca çocukluğunu yüzüne vuruyorum… (CO.209/8)

Üstelik Sait Bey saatlerdir bunu anlatıyor!" (CO.210/2)

"Mutsuzum kardeşim, mutsuzum galiba, **üstelik** garip bir şey bu!" (CO.221/35)

9.2.14. daha *zf.*

1.Henüz.

2.Var olana, elde bulunana ek olarak.

3.Kendisinden sonra üçüncü kişi iyelik eki alan bir sıfatla birlikte sözü edilen konuda en önemli durumu belirtmek için kullanılan bir söz.

4.Bunun dışında.

Sen çocuksun, **daha** ölmezsin. (CO.197/32)

Daha annesinden başka kimseyi tanımıyor!" (CO.207/7)

9.2.15. doğrusu *zf.* Gerçeği söylemek gerekirse, gerçek şu ki.

Doğrusu bir paşa oğlu olarak alınmadım değil. (CO.214/38)

Doğrusu fazla bir şey bulamadım. (CO.224/10)

9.2.16. keşke *ünl. (ke'şke) Far. kāşki* Dilek anlatan cümlenin başına getirilerek "ne olurdu" anlamında özlem veya pişmanlık bildiren bir söz, bari, keşki.

"**Keşke** adaya gitseydik!" (CO.203/25)

Keşke başka bir yerde buluşsaydık. (CO.218/16)

9.2.17. lütfen *zf. (lü'tfen) Ar. lütfen*

1.Birinden bir şey isterken "dilerim, rica ederim" anlamında kullanılan bir söz.

Lütfen karışmayın bana bu akşam! (CO.214/18)

9.2.17.1. Devrik Cümlede "Lütfen" Cümle Başı Bağlama Edatının Kullanımı

Hani Abdülhamit, Kâmil Paşa'yı azarlarken içeri haremağası girmiş de… Onu da anlatsana **lütfen**!" (CO.215/33)

9.2.18. oysa *bağ. (o'ysa)* Aralarında karşıtlık, aykırılık bulunan iki cümleyi "tersine olarak, aksine" anlamlarıyla birbirine bağlayan bir söz, oysaki, hâlbuki.

Oysa kim olursa olsun, Muhittin'in arkadaşına öyle kolay gülmemeleri gerekirdi.(CO.217/27)

Oysa hiçbir şey olmamış!" (CO.222/28)

9.2.19. sahi *zf. (sa:hi) Ar. ṣaḥiḥ* Gerçekten gerçek olarak

"**Sahi** yapacak bir işin yok muydu?" (CO.203/34)

"**Sahi**, senin küçük kız nasıl?" (CO.219/14)

9.2.20. tabii 6. *zf. (ta'bi:)*Elbette, doğallıkla, doğal olarak, işin gereği olarak.

"Veriyorum, **tabii** veriyorum!" (CO.206/30)

"**Tabii** bizim Rastignac bu!" (CO.213/22)

9.2.21. yalnızca zf. (yalnı'zca)

1.Yalnız olarak.

2.Tek başına

3.(ya'lnızca) Belli durumun , şartın veya işin dışına çıkmaksızın, yalnız, ancak, tek sırf, salt, sadece.

Nigân Hanım bir keresinde tartışmaya ve geleneklerine çok düşkün bir akrabaya cenaze törenlerinde koyu elbise giymenin Hristiyan'ca bir davranış olmadığını, **yalnızca** bir saygı ve ağırbaşlılık işareti olduğunu söylemiş, gururla gözlerini kırpmıştı. (CO.199/4)

Yalnızca "Bizi, babamı ne kadar sevdiğinizi anladım, artık yeter, üzülmeyin!" diyerek onlara başını salladı. (CO.200/15)

9.2.22. açıkçası zf. (açı'kçası) Açık söylemek gerekirse.

Seni sağlıklı, mutlu, ama **açıkçası** biraz miskin yapardı bu. (CO.220/36)

9.2.23. bari *zf. (ba:ri) Far. bārì*

1.Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.

2.*ünl.* Keşke

Bari böyle boş boş oturacağıma kütüphaneye bakayım…" (CO.206/34)

9.2.24. hani zf. (ha'ni)

1. "Nerede, ne oldu, nerede kaldı" anlamlarında kullanılan bir söz.

2.Karşıdakinin daha önceden bildiği bir şey kendisine hatırlatılmak istenildiğinde kullanılan bir söz.

3.Verilen sözü hatırlatan sözün başına getirildiğinde sitem anlatan bir söz.

4.Bazen "bari" anlamında kullanılan bir söz.

5. "Doğrusunu söylemek gerekirse, kaldı ki, üstelik" anlamlarında kullanılan bir söz.

Hani Abdülhamit, Kâmil Paşa'yı azarlarken içeri haremağası girmiş de… Onu da anlatsana lütfen!" (CO.215/33)

9.2.25. her neyse

1.Ne olursa olsun, ne kadar ise, tutarı ne ise.

2.Konuyu kapatalım, olan olmuş uzatmayalım.

Her neyse! Bıktınız, değil mi bir tüccarın gevezeliklerinden? (CO.215/1)

9.2.26. mesela *e (me'sela:, **l** ince okunur) Ar.meåelā* Söz gelişi.

"**Mesela** şöyle: Yıldız'daki efendi Nişantaşı'na taşınınca Cumhuriyet oldu! (CO.217/36)

9.2.27. sahiden *zf.* (sa:hiden) Gerçek olarak, gerçekten.

9.2.27.1. Devrik Cümlede "Sahiden" Cümle Başı Bağlama edatının Kullanımı

"Artık işe gitmeyecek misin **sahiden**?" (CO.205/28)

9.2.28. yalnız 3. *zf. (ya'lnız)* Yalnızca. 4. *bağ.* Ama.

Yalnız demin kustum!" (CO.197/8)

9.2.29. yani *bağ. (ya:ni) Ar. ya'nì* 1. "Demek oluyor ki" anlamlarında bir söz. 2. "Sözün kısası, doğrusu" anlamlarında bir söz.

"**Yani** nasıl insanlara?" (CO.209/31)

9.2.30. yoksa *bağ. (yo'ksa)*

1. "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz.

2. Sayılan ihtimallerin dışında bir ihtimali bildirmek için kullanılan bir söz.

3.Endişe, merak, umut gibi duyguları güçlü biçimde anlatmak için kullanılan bir söz.

Yoksa kumandanlarınız kulaklarınızı çeker. (CO.220/4)

9.3. Cümle Başı Bağlama Edatları Sonuç

1.Çiçekler Büyür adlı romanda 193-223 sayfaları arasında toplam 142, Cevdet Bey ve Oğulları adlı romanda ise 197-227 sayfaları arasında toplam 188 adet cümle başı bağlama edatı tespit ettik.

2.Tespit edilen bu edatlardan Çiçekler Büyür'de toplam 45, Cevdet Bey ve Oğulları'nda 30 çeşittir. Bunları en çok kullanılandan en az kullanılana doğru, eşit miktarda kullanılanları ise kendi aralarında alfabetik sıraya göre sıraladık. Tespit ettiğimiz edatlar şu şekildedir:

9.2. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Cümle Başı Bağlama Edatları

Ama: 12 adet.
Belki: 11 adet.
Fakat: 11 adet.
Çünkü: 9 adet.
Oysa: 7 adet.
Yani: 7 adet.
Hatta: 5 adet.
Sanki: 5 adet.
Sonra: 5 adet.
Ayrıca: 4 adet.
Gayri: 4 adet.
Tabii: 4 adet.
Ancak: 3 adet.
Artık: 3 adet.
Eğer: 4 adet.
Elbet: 4 adet.
Galiba: 3 adet.
Neyse: 3 adet.
Meselâ: 3 adet.

Yalnız: 3 adet.

Yoksa: 3 adet.

Amma:2 adet.

Daha: 2 adet.

Demek: 2 adet.

Derken: 2 adet.

Herhâlde: 2 adet.

Her neyse: 2 adet.

İşte: 2 adet.

Peki: 2 adet.

Zaten: 2 adet.

Aslında:1 adet.

Bittabi: 1 adet.

Daha doğrusu: 1 adet

Daha ziyade: 1 adet.

Hâlbuki: 1 adet.

Hani: 1 adet.

Meğer: 1 adet.

Ne var ki: 1 adet.

O hâlde: 1 adet.

Öyleyse: 1 adet.

Pekâlâ: 1 adet.

Sanırsın ki: 1 adet.

Ve: 1 adet.

Velhasıl: 1 adet.

9.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Cümle Başı Bağlama Edatları

Ama: 63 adet.

Sonra: 22 adet.

Galiba: 19 adet.

Belki: 16 adet.

Çünkü: 9 adet.

Peki: 8 adet.

Artık: 6 adet.

Eğer: 5 adet.

Zaten: 5 adet.

Demek: 3 adet.

Herhalde: 3 adet.

Üstelik: 3 adet.

Daha: 2 adet.

Doğrusu: 2 adet.

Keşke: 2 adet.

Lütfen: 2 adet.

Oysa: 2 adet.

Sahi: 2 adet.

Tabii: 2 adet.

Yalnızca: 2 adet.

Açıkçası: 1 adet.

Bari: 1 adet.

Hani: 1 adet.

Her neyse: 1 adet.

Mesela: 1 adet.

Peki peki: 1 adet.

Sahiden: 1 adet.

Yalnız: 1 adet.

Yani: 1 adet.

Yoksa: 1 adet.

3.Çiçekler Büyür'de Arapça ve Farsça cümle başı bağlama edatı kullanımı Cevdet Bey ve Oğulları'na kıyasla daha fazladır. Bu durum Emine Işınsu'nun eski Osmanlı Türkçesi'ne bağlılığının daha fazla olduğunu gösterebilir.

4.Yukarıda da görüldüğü üzere, Cevdet Bey ve Oğulları'nda daha az, Çiçekler Büyür'de daha çok edat çeşidi kullanılmış olmasına rağmen, Cevdet Bey ve Oğulları'nda miktar olarak daha çok cümle başı bağlama edatı kullanılmıştır. Işınsu, daha çeşitli edatlar kullanarak eserine bir nevi renk ve hareket katmayı amaçlamıştır.

5.Çiçekler Büyür'de de Cevdet Bey ve Oğulları'nda da en çok kullanılan cümle başı bağlama edatı çeşidi "ama"dır. Ancak veriler incelendiğinde Orhan Pamuk'un "ama" edatını Emine Işınsu'ya göre daha sık kullandığını görmekteyiz. Diğer "itiraz" anlamı veren edatlara bakıldığında Emine Işınsu'nun daha çok çeşit kullandığı görülmektedir. (*Ama, Fakat, Oysa, Ayrıca, Ancak, Amma, Ne var ki, Hâlbuki* gibi.) Orhan Pamuk'ta da bu incelemeyi yaptığımız zaman "itiraz" anlamındaki edat çeşitlerinin az ama cümledeki kullanım miktarlarının fazla olduğunu tespit ettik. Bu duruma bağlı olarak Orhan Pamuk'un erkek karakterinden dolayı daha itirazcı ve baskın bir yapıya sahip olabileceği tahmininde bulunduk. Ayrıca cümlelerdeki "ama" edatlarının kullanımları incelendiğinde bazı zıtlık ifade eden durumları birbirine bağladığı da görülmektedir. Bu durum bizi Orhan Pamuk'un zıtlıkları kullanarak üslubuna bir çeşit akıcılık katmak, bazı durumları okuyucunun kafasında daha da netleştirmek istediği sonucuna götürdü. Yani Pamuk, romanda okuyucunun kafasında soru işaretleri olsun istemiyor olabilir.

*Zeki, **ama** çocuktur Perihan! (CO.206/3)*

*İçinden Perihan'a sarılmak geldi, **ama** kendini tuttu. (CO.209/6)*

*Seni sağlıklı, mutlu, **ama** açıkçası biraz miskin yapardı bu. (CO.220/35)*

6. Emine Işınsu'da *"Yani", "Meselâ"* gibi cümleleri açıklamaya yönelik bir nevi tekrara bağlayan edatların kullanımı Orhan Pamuk'a göre daha fazladır. Bu durum bize Emine Işınsu'nun anlaşılamamaktan korktuğu için olayları tekrar açıklamaya çalıştığını gösterdiği gibi, vurguyu arttırarak okuyucunun zihnini açık tutmaya çalıştığını ya da soyut anlatımını somutlaştırarak okuyucuya bir panorama sunmayı amaçladığını gösterir.

*Hayal kur, ancak olabilecekleri, **meselâ** Bulgarlarla eşit haklara sahip olabilmeyi, **yani** partiye girebilmeyi. (ÇB.213/5)*

7. "Sonra" edatının kullanımı Orhan Pamuk'ta Emine Işınsu'ya göre daha fazladır. "sonra" edatının kullanımının roman örgüsünde fiilleri uladığını, zarf-fiillerin yerine kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Yani Orhan Pamuk, peş peşe gelen eylemleri anlatmak için sıkça "sonra" edatına başvurmuştur. Bu durum fiilimsiler bahsinde de belirttiğimiz gibi Orhan Pamuk'un daha aktif cümleler kurma eğiliminde olduğu kanaatimizi doğrulamamızı sağladı.

*Osman, teyzelerinin yanına gitti. **Sonra** Seyfi Paşa geldi, ...* (CO.199/38) cümlesine bakıldığında, Orhan Pamuk'un "Osman teyzelerinin yanına gittikten sonra Seyfi Paşa geldi, …" gibi bir cümle kurmaktansa, "sonra" edatını cümle başı bağlama edatı olarak tercih ettiğini görüyoruz. Cevdet Bey ve Oğulları'ndaki diğer "sonra" edatının kullanıldığı örneklere bakınca da eylemlerin birbirinin anlık takip edişleri olduğunu tespit ettik.

8. Cümleye "naziklik" anlamı katan "lütfen" edatının kullanımına bakıldığında, Emine Işınsu'nun hiç kullanmadığını, Orhan Pamuk'un ise iki kere kullandığını tespit ettik. Bu durumda Orhan Pamuk'un üslûbunda ya da roman karakterinde daha nazik ve naif bir hava yakalamaya çalıştığını söyleyebiliriz.

***Lütfen** karışmayın bana bu akşam! (CO.214/18)*

Bu cümle, emir kipi ile sert bir anlatımmış gibi görünse de Orhan Pamuk'un "lütfen" edatını kullanması bizi cümleyi yumuşatmak ve okuyucuda bir nebze sakin duygular uyandırmak istediği fikrine götürdü.

9. Cümle başı bağlama edatlarının devrik cümle kullanımında sona geldiği görülmektedir. Bu gibi örneklere Cevdet Bey ve Oğulları'nda Çiçekler Büyür'e göre daha sık rast geldik. Öyle ki Çiçekler Büyür'de "çünkü", "yalnız", "amma", "artık" cümle başı bağlama edatlarından birer adet devrik cümlelerde rastlanırken Cevdet Bey ve Oğulları'nda "galiba (11)", "herhalde" (3), "çünkü (2)", "peki (2)", "lütfen

(1)", "sahiden (1)" cümle başı bağlama edatları olmak üzere toplam 21 adet devrik cümle kullanımı görülmektedir. Bu sonuç ilgimizi çekti, çünkü devrik cümle bahsinde Emine Işınsu'nun Orhan Pamuk'a göre daha fazla devrik cümle tercih ettiğini tespit ettik. Orhan Pamuk ise edatlar konusunda Emine Işınsu'ya göre devrik cümle kullanımını daha fazla tercih etmiştir.

Ben mi sana düşman olacağım İlay, olabilmez, sen benim hayatımsın ***çünkü****. (ÇB.206/28)*

Dedem Çanakkale'ye gitmiş dönmüş ***amma****. (ÇB.212/7)*

Hayır, sarı çiçeğim, istemiyorum ***artık.*** *(ÇB.219/9)*

Nigân Hanım onun elini öpecekti ***galiba,*** *ama bugün böyle bir şey yapmamaya hakkı olduğunu anladı. (CO.200/2)*

"Artık işe gitmeyecek misin ***sahiden****?" (CO.205/28)*

Böyle yaşanmaz ***çünkü****!" (CO.206/29)*

Hani Abdülhamit, Kâmil Paşa'yı azarlarken içeri haremağası girmiş de… Onu da anlatsana ***lütfen****!" (CO.215/33)*

"Ne bekliyordun ***peki****?" (CO.222/30)*

İhtiyarladığını düşünüyor ***herhalde.*** *(CO.223/22)*

10. ONUNCU BÖLÜM: DEVRİK CÜMLE

Türkçe, yapısı itibariyle yüklemi sonda olan bir dildir. Ancak kimi durumlarda yüklemin sonda bulunmadığı devrik cümle biçimleri ile de karşılaşılmaktadır. Özellikle şiir, roman gibi edebi metinlerde yazar ve şairler, duygu çeşitliliği yaratabilmek için zaman zaman devrik cümlelere başvurmaktadırlar. Metinlerde ve günlük konuşma dilinde kullanım sıklığı farklı olan devrik cümlelerin yalnızca yüklemi değil, başka ögeleri de yer değiştirebilmektedir. Ancak genel kanıya göre yüklemi sonda bulunmayan cümlelere devrik cümle dendiği için[199], biz bu çalışmamızda ögelerin dizilişine göre devrik cümleyi incelerken yükleminin sonda bulunmayışını esas aldık.

Ergin, *"Türkçede asıl unsurun tâli unsurdan sonra gelmesi prensibine uygun olarak, cümlenin esas unsuru olan fiil daima sonda bulunur. Kendisinden önce gelen diğer unsurların kesin bir sırası yoktur. Belirtilmek istenme derecelerine göre fiile yaklaştırılarak kullanılır."*[200] demiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere Ergin, devrik cümle hakkında net bir açıklama yapmamıştır. Ergin'in karşı tezine rağmen birçok dilbilimci Türkçede devrik cümlenin varlığını kabul eder:

Tahsin Banguoğlu, "Türkçenin Grameri" adlı eserinde, devrik cümle bahsini "sıra değişmeleri" başlığında vermiştir. Bu başlık altında üç madde toplamış ve devrik cümle hakkındaki tanımını ise üçüncü maddede yapmıştır.

"*3. Yüklemin yerinden alınıp kimseye yaklaştırılması, hatta cümle başına getirilmesi: Yüklemin ileri alınmasıyla doğrudan sıraya en çok aykırı görünen bu üçüncü çeşit değişik sıraya konuşma dilinde oldukça rastlanır. Burada yüklem her zaman sert bir berkitme vurgusu taşır… Buna ters sıra (orderinverse) deriz. Yeni zamanlarda yazı dilimizde tartışma konusu olan devrik cümle (phraseinverse) de budur."*[201]

---

[199] Zeynep KORKMAZ, *Gramer Terimleri Sözlüğü, …, a.g.e.*, s. 100 ;Günay KARAAĞAÇ, *Türkçenin Söz Dizimi*, 1. Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, s.250; Süer EKER, *a.g.e.*, s. 443

[200] Muharrem Ergin, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi, …*, s. 399

[201] Tahsin Banguoğlu, *a.g.e.*, s.533,534

Leyla Karahan, "Türkçede Söz Dizimi" adlı eserinde devrik cümlenin tanımını şu şekilde yapmıştır: *"Yüklemi sonda bulunmayan cümleler, devrik cümlelerdir. Bir anlamı öne çıkarma, belirtme, vurgulama ihtiyacı, özellikle şiirde ahenk endişesi diğer ögelerin olduğu gibi yüklemin de yerini değiştirebilmektedir. Devrik cümleler, sözlü dilde yazılı dile oranla daha fazla kullanılmıştır. Şiir dilinde de devrik cümle çok görülür."*[202]

Süer Eker'e göre, *"deyim ve atasözlerinde, duyguların, heyecanların yoğunlaştığı, anlatımın farklı kalıplara dökülerek şiirselliğin amaçlandığı tümce yapılarında, günlük konuşmalarda, atasözü ve deyimlerde yüklem söz içinde ya da başında bulunabilir. Devrik tümce, edebî metinlerin dışında, genellikle sözlü dilde görülür."*[203]

Biz bu çalışmamızda, Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" adlı romanından 224-254 sayfa aralığı ile Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı romanından 228-258 sayfa aralığındaki devrik cümleleri inceledik ve karşılaştırdık. Karşılaştırmamızı yaparken bulduğumuz devrik cümleleri isim ve fiil cümleleri olmak üzere iki ayırdık. Daha sonra en az ögeliden en fazla ögeliye doğru sıraladık ve sözünü ettiğimiz yazarların devrik cümle kullanma sıklığını ve biçimini karşılaştırmaya çalıştık. Bulduğumuz devrik cümleler ve sonuçlar aşağıdaki gibidir:

[202] Leyla Karahan, *a.g.e.*, s.100
[203] Süer Eker, *a.g.e.*, s.443

10.1. ÇİÇEKLER BÜYÜR ADLI ROMANDA DEVRİK CÜMLE

10.1.1. İSİM CÜMLELERİ

10.1.1.1. 2 ÖGELİLER

10.1.1.1.1. Y + YT

lâyık mısın o çocuğa! (ÇB.226/10)

alışık değilim arkana saklanmaya! (ÇB.245/27)

sevinçliyim bir yerde. (ÇB.250/10)

10.1.1.1.2. Y + Ö

nasıl bir hastalık bu, (ÇB.228/19)

Namussuzun biriyim ben. (ÇB.244/12)

İnsanüstü bir varlıktı o. (ÇB.252/14)

10.1.1.2. 3 ÖGELİLER

10.1.1.2.1. N + Y + YT

nankör değiliz partiye. (ÇB.224/21)

10.1.1.2.2. N + Y + CDU

Sözü dolandırdığım yok Eminova, (ÇB.225/16)

10.1.1.2.3. ZT+ Y+ N

eğer kapatmasalardı, Mahmut Necmettin Türkiye'ye dönmeseydi, gazete devam etseydi, kazanır mıydık istikbalimizi?.. (ÇB.229/9)

10.1.1.2.4. Ö + Y+ N

biz can yoldaşıyız onun. (ÇB.230/15)

10.1.1.2.5. Ö + Y+ CDU

Sokak kapısı açıktı anacağızım. (ÇB.241/21)

"Rahatı iyidir herhâlde…" (ÇB.249/20)

10.1.1.2.6. Ö + Y+ YT

"İhtiyacım var sana, (ÇB.242/22)

"Şu temastan başka gerçek var mı hayatta? (ÇB.248/19)

Tüketilecek üç yıl var önümde, (ÇB.250/11)

Arif'ten başka erkek harammış ona! (ÇB.252/12)

10.1.1.2.7. Ö + Y + ZT

Vera bunca mı kıymetli onun için?.. (ÇB.245/17)

10.1.1.2.8. ZT+ Y + Ö

Kaç asır evveldi o, (ÇB.253/6)

10.1.1.2.9. ZT+ Y+ YT

Su gibi lâzımsın bana, (ÇB.242/24)

10.1.1.3. 4 ÖGELİLER

10.1.1.3.1. YT+ ZT+ Y + Ö

hatıralarının içinde çok mutlu dedem, (ÇB.230/30)

bir yerde çok haklıydı kız. (ÇB.240/15)

10.1.1.3.2. Ö + CDU + Y + ZT

bu da bir merhaledir onun için!” (ÇB.249/22)

10.1.1.4. 5 ÖGELİLER

10.1.1.4.1. CDU+ Ö + CDU+ Y+ ZT

hatta benim arkadaşım olmadı da kötü bir puandır onun için. (ÇB.246/27)

10.1.1.5. 6 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.1.1.6. 7 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.1.1.7. 8 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.1.1.8. 9 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.1.1.9. 10 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.1.2. FİİL CÜMLELERİ

10.1.2.1. 2 ÖGELİLER

10.1.2.1.1. Y + YT

küçük düşeceksin yanında. (ÇB.226/4)

karşı gelebilir misin bana? (ÇB.226/9)

yaşasın hayatının istediği parçasında. (ÇB.230/32)

Çıkmadım yataktan, (ÇB.236/11)

bak bana, (ÇB.239/20)

dokunmasınlar ona, (ÇB.239/21)

kalacak burda. (ÇB.239/23)

aldırma bana. (ÇB.240/27)

nasıl girdin içeri? (ÇB.241/20)

Sormadın bana, (ÇB.242/8)

bayılıyorum sana. (ÇB.243/18)

defol burdan, (ÇB.245/22)

alma küfürlü ağzına. (ÇB.246/7)

Kırıldım sana! (ÇB.248/4)

gülümse bana, (ÇB.248/13)

ne yazmış sana (ÇB.249/30)

Ters düşersiniz birbirinize. (ÇB.250/3)

ne söyleyecektim ona? (ÇB.252/21)

bakakaldım Rıza'nın yüzüne, (ÇB.254/3)

10.1.2.1.2. Y + CDU

Cehennem ol Vera, (ÇB.226/11)

Ne yapayım İlay? (ÇB.227/23)

Hatırlıyor musun dede, (ÇB.229/15)

olabilmez dede. (ÇB.233/14)

beklerim, tatlım (ÇB.239/15)

ne yapalım yani, (ÇB.240/2)

Sınırla be canım. (ÇB.240/5)

“Gitme kızım, (ÇB.241/23)

Gitme Mehmet Ali.” (ÇB.242/26)

Bak Con Ahmet’in oğlu, (ÇB.245/21)

10.1.2.1.3. Y + N

Alsın aspirini! (ÇB.232/29)

İç şu suyu. (ÇB.235/13)

kesiversinler yevmiyeni, (ÇB.236/14)

kullanıyorsun bu hastalığı, (ÇB.237/1)

tahmin ediyorsun gideceğimi… (ÇB.237/6)

Biliyordun seçkin komsomollar kampına ayrıldığını, (ÇB.240/2)

Biliyordum seçileceğini!.. (ÇB.242/11)

Bırak beni, (ÇB.243/21)

Gönderme beni, (ÇB.244/6)

Uzattım mektubu, (ÇB.249/31)

seviyormuş seni. (ÇB.249/32)

10.1.2.1.4. Y + ZT

Midem bulanmıyor artık. (ÇB.234/29)

neler oluyor bugün? (ÇB.245/24)

Özür dilerim tekrar, (ÇB.248/5)

10.1.2.1.5. Y + Ö

Konuşmuyor Mehmet Ali, (ÇB.241/14)

aldırma sen. (ÇB.245/31)

10.1.2.1.6. Y+ Kİ

otur Allah rızası için…" (ÇB.241/23)

10.1.2.1.7. Kİ + N

Allah kahretsin bu Vera'yı, (ÇB.244/28)

10.1.2.2. 3 ÖGELİLER

10.1.2.2.1. N + Y + N

Vera, diyorum, bizim aile ücreti olarak topluma katkıda bulunuyor. (ÇB.224/9)

Çok iyi biliyorsun, dedim, seni sevdiğimi yalnız sen değil, herkes çok iyi biliyor (ÇB.243/11)

Fakat, diyor, ben başarılı olmayacağım, ilk yıl, döküleceğim, evet… Mecburum. (ÇB.247/14)

Stefan da seninle beraber gidecekmiş, dedim, partilenme imtihanına girecekmiş, ha? (ÇB.253/12)

10.1.2.2.2. ZT+ Y + Ö

Yalnız on altı saat çalışmamıza müsaade ettikleri için, yakacak için yetmiyor para, (ÇB.224/23)

Doğru söylemiş baban, (ÇB.232/5)

Aman üstüme varma uşaam, deyip çıktı annem. (ÇB.238/14)

sensiz neye dönerim ben? (ÇB.242/24)

sensiz nasıl geçer o günler?.. (ÇB.248/12)

10.1.2.2.3. Ö + Y + N

Toprak besliyor Bulgaristan'ı (ÇB.224/27)

O bekliyor konuşmamı, (ÇB.228/8)

o bulur kolayını. (ÇB.230/23)

O sever saçlarımı, (ÇB.232/6)

Mehmet'le ninesi bekliyorlarmış beni, (ÇB.235/19)

Stefan bekliyor beni. (ÇB.254/6)

10.1.2.2.4. N + Y + CDU

Beni niçin aramıştın Vera? (ÇB.224/30)

Seni rapor edeceğim İlav Eminova; (ÇB.226/4)

Aspirin vereyim dede. (ÇB.232/30)

Merak ettiğim ne biliyor musun Fatma, (ÇB.237/20)

Beni dinliyor musun İlay? (ÇB.240/21)

Bunları düşündüm bir tanem, (ÇB.247/30)

10.1.2.2.5. ZT + Y + YT

Hırsla fırlıyor yerinden, (ÇB.225/31)

biraz ışık mı düşüyor bakışlarına, (ÇB. 232/16)

var gücümle sarıldım hayata. (ÇB.236/7)

bi güzel pişireyim sana, (ÇB.238/11)

ısrarla bakıyorum yüzüne, (ÇB.241/14)

dik dik bakıyor ona: (ÇB.241/16)

Her gün mektup yazacağım sana, (ÇB.247/1)

çok mu kırıldın bana? (ÇB.248/3)

Özlemle, tutkuyla sarıldık birbirimize. (ÇB.248/19)

Dik dik bakardın bana, (ÇB.250/6)

cevap vermeden kaçtım adamın yanından. (ÇB.250/8)

İster istemez hak verdim ona (ÇB.253/24)

10.1.2.2.6. CDU + Y + YT

Bir bak hâline, (ÇB.226/9)

Dedem, dedem ne oldu sana, (ÇB.226/23)

10.1.2.2.7. YT + Y + YT

yüzüne bak aynada, (ÇB.226/10)

10.1.2.2.8. Ö + Y + CDU

Dedem hastalanmış anne! (ÇB.226/27)

sen ne söylüyorsun kuzum? (ÇB.253/30)

10.1.2.2.9. ZT+ Y + CDU

Çok ısrar ediyorlar İlay, (ÇB.228/1)

10.1.2.2.10. Ö + Y+ YT

Mehmet Ali katıldı oyuna, (ÇB.228/17)

Mor sümbüller açıyor dağlarda, (ÇB.228/18)

kardelenler fışkırıyor bir yandan. (ÇB.235/5)

bir boğaz kesildi evden, (ÇB.235/15)

Arif ağabey yardım ediyor bize. (ÇB.237/19)

Arif yetiyor bana, (ÇB.237/23)

Rahmet değmemiş ekine. (ÇB.242/24)

Yol kaldı geriye, (ÇB.249/2)

gülüşü yapışıp kaldı yüzüne. (ÇB.249/31)

herif dönmez buraya. (ÇB.253/15)

10.1.2.2.11. YT + Y + Ö

şehirde olacak evimiz, (ÇB.229/2)

odanın duvarlarında geziniyor gözleri, (ÇB.241/15)

10.1.2.2.12. N + Y + YT

bir söz alacağım ağzından. (ÇB.229/6)

Beni istiyor yanında, (ÇB.230/9)

hürmet gösterin ona. (ÇB.232/21)

ebegümeci topladım öğlen molasında, (ÇB.238/10)

Çay getirdiler İlay'a, (ÇB.238/12)

ismini almaşınlar ağızlarına, (ÇB.239/21)

yorganı çektim üstüme. (ÇB.240/13)

10.1.2.2.13. CDU + Y + N

hani anlatırdın dağa çıkışınızı, (ÇB.229/7)

10.1.2.2.14. ZT + Y + N

onun neşriyatı yüzünden kurduk onca cemiyeti. (ÇB.229/27)

zor kurtardı canını, (ÇB.230/12)

Doktora gidip anlatmıştım dedemin hâlini, (ÇB.232/25)

her gün gelip sordu seni, (ÇB.235/23)

yalnız bırakma beni. (ÇB.240/30)

Daha önce söyleyemedim bu kadar erken gideceğimi, (ÇB.242/5)

O günden sonra, hiç gördün mü babamı? (ÇB.253/26)

10.1.2.2.15. Y + ZT+ YT

kalamadı artık burada, (ÇB.230/13)

10.1.2.2.16. YT + Y + CDU

Anadolu’ya geçti dede. (ÇB.230/13)

senden korkuyorum galiba. (ÇB.237/7)

kıskandığımdan söyledim herhâlde. (ÇB.240/25)

10.1.2.2.17. Ö + Y + ZT

Siz ısrar etmişsiniz git diye, (ÇB.230/16)

Gözlerim kapandı kendiliğinden, (ÇB.245/15)

10.1.2.2.18. Y + N + CDU

Sakladılar onu kızım, (ÇB.230/17)

ciddiye alma beni İlay, (ÇB.240/23)

10.1.2.2.19. Y + YT + N

anlatayım sana doğrusunu, (ÇB.230/18)

bulursun köyde bir başka koca. (ÇB.249/28)

10.1.2.2.20. N + Y + Ö

Razgrat'taki mezarlarımızı tahrip etti kâfirler, (ÇB.230/19)

seçmeyi biliyor o. (ÇB.239/5)

Sanmam, döner, dedi Rıza. (ÇB.253/16)

Bazlama yapıyordu annem, (ÇB.254/12)

10.1.2.2.21. N+ Y + ZT

ellerini incelemeye başladı yine. (ÇB.231/5)

“Bekleme süresi azaldı.” diyorum kendi kendime. (ÇB.250/10)

10.1.2.2.22. ZT + Y + ZT

Usulca yatırdım tekrar. (ÇB.233/3)

10.1.2.2.23. Y + ZT+ N

Bilmiyordum bu kadar gaddar olduğunu. (ÇB.237/2)

10.1.2.2.24. Y+ Ö + ZT

için ikiniz güzel güzel. (ÇB.238/12)

10.1.2.2.25. Y + YT+ CDU

ne oluyor bunlara canım! (ÇB.239/18)

Aldırma ona uşaam, (ÇB.248/22)

10.1.2.2.26. Y+ N + YT

takmayın aklınızı Mehmet Ali’ye (ÇB.239/20)

atsınlar seni kamptan, (ÇB.247/2)

10.1.2.2.27. Y + Ö + CDU

ne diyorsun sen be? (ÇB.239/25)

10.1.2.2.28. Y + Ö + YT

Boş ver sen bana, (ÇB.240/25)

10.1.2.2.29. YT+ Y + N

ne hâle getirdim seni, (ÇB.240/26)

kitaplara vermişim kendimi, (ÇB.253/9)

anana sor babanın hâlini. (ÇB.254/5)

10.1.2.2.30. YT+ Y + ZT

Fatma'ya takılıyor sonra, (ÇB.241/15)

10.1.2.2.31. Y+ YT+ Ö

Karışıyor muyum onlara ben, (ÇB.245/7)

10.1.2.2.32. Y + CDU + CDU

Kırıldım işte be Mehmet Ali, (ÇB.248/9)

10.1.2.3. 4 ÖGELİLER

10.1.2.3.1. Ö + CDU+ Y + N

Biz de yakmıyoruz soba, (ÇB.224/5)

Sen de yaptın aynı şeyi! (ÇB.243/31)

10.1.2.3.2. Ö + N + Y + CDU

Geçmişimiz seni ne kadar alâkadar eder yoldaş, (ÇB.225/14)

10.1.2.3.3. CDU + N + Y + CDU

Fakat benim durumumu biliyorsun sanırım, (ÇB.225/26)

10.1.2.3.4. YT + ZT + Y + Ö

Merdivenlerden, babamı hatırlatan bir gürültüyle inip cehennem oluyor Vera. (ÇB.226/13)

10.1.2.3.5. CDU + ZT + Y + N

İşte o anda fark ediyorum bakışlarındaki boşluğu! (ÇB.226/21)

Allah'ım üç koca yıl göremeyeceğim seni . (ÇB.248/10)

10.1.2.3.6. CDU + Y + Y + N

İlay ne olur bırakma beni, (ÇB.227/29)

10.1.2.3.7. YT + N + Y + CDU

Bana her şeyi anlatmadın sevgilim, (ÇB.227/32)

10.1.2.3.8. Ö + YT + Y + YT

Mehmet Ali okumaya gidiyor Yenipazar'a, (ÇB.229/1)

10.1.2.3.9. N + Y + YT + N

Ee dedim ona, neden cemiyette çalışıyorsun öyleyse, çık dağa kendi başına dövüş! (ÇB.230/8)

Abe pehlivan dedi bana, atlatalım şu vartayı, yapacağım senin düğününü, kalburla su taşıyacağım düğünde! (ÇB.230/27)

10.1.2.3.10. ZT + Y + N + Ö

Hiç bırakır mı bizi Mahmut Necmettin, (ÇB.230/14)

Sen bağırasın diye mi doğurdum onu ben? (ÇB.245/20)

10.1.2.3.11. ZT + N + Y + Ö

şimdi onu saklıyor kâfirler, (ÇB.230/21)

Birden sesi kısılıveriyor sevgilimin, (ÇB.247/13)

10.1.2.3.12. Ö + ZT + Y + YT

Sen böyle anlat Aziz Bey'e, (ÇB.230/23)

Duyguları hemen belli olur yüzünden, (ÇB.238/6)

10.1.2.3.13. ZT + CDU + Y + N

Nasıl da düşünememiştim bunu, (ÇB.233/27)

10.1.2.3.14. CDU + Ö + Y + YT

Derken bir uzun adam durdu tümseğin başında, (ÇB.234/6)

Ama ben cesaret edemedim söylemeye. (ÇB.242/9)

10.1.2.3.15. ZT + ZT + Y + CDU

Üç gün kendimi bilmeden yatmışım zaten, (ÇB.236/10)

daha iyice iyileşmedin bile, (ÇB.240/26)

okuyunca biraz bozuldu sanırım, (ÇB.249/31)

10.1.2.3.16. ZT + Ö+ Y + YT

iyileşmek için beş günüm kalıyordu geriye. (ÇB.236/10)

böyle ayrılırsak, o üç yıl zehir zıkkım olur bana. (ÇB.248/14)

10.1.2.3.17. Ö + CDU + Y + CDU

Ben de söylemiyorum işte, (ÇB.237/6)

Ben de yanıyorum Mehmet Ali, (ÇB.246/18)

10.1.2.3.18. N + Y + Ö+ N

Bilmiyorum, dedi Fatma, merak etmek de istemiyorum, Arif yetiyor bana, başkası olsun istemiyorum. (ÇB.237/22)

10.1.2.3.19. ZT + ZT + Y + Ö

Öyleyse köle olarak doğmamış bu kadın… (ÇB.238/24)

10.1.2.3.20. N + Y + Ö + CDU

amma nazik bir şey oldun sen de, (ÇB.240/1)

10.1.2.3.21. YT + N + Y + Ö

Kendi sevginden başkasını görmüyor mu gözün? (ÇB.240/11)

10.1.2.3.22. CDU + N + Y + YT

en iyisi bir yorgan daha örtelim üstüne. (ÇB.241/4)

hem birçok şey saklıyorsun benden. (ÇB.244/21)

bir de senin yangınını yüklemem bana! (ÇB.246/18)

10.1.2.3.23. ZT + N + Y + YT

nerdeyse, “Dur.” diyecek Fatma’ya. (ÇB.241/8)

10.1.2.3.24. ZT + Y + CDU + YT

Yorganları atıp üstümden, öyle bir sıkı sarıldı ki bana, (ÇB.243/16)

10.1.2.3.25. ZT + Y + N + ZT

çok seviyorum onları, çok. (ÇB.244/4)

10.1.2.3.26. Y + Ö + N +YT

kurban ederim ben seni kızıma, (ÇB.245/22)

10.1.2.3.27. CDU + Y + YT + N

hadi alma ağzına Allah'ın adını, (ÇB.246/7)

10.1.2.3.28. CDU + N + Y + Ö

Sanki sözlerimi işitmedi Zehra gelin, (ÇB.246/13)

10.1.2.3.29. N + ZT + Y + YT

elindeki kaşığı daha bir süre salladı Mehmet Ali'ye doğru, (ÇB.246/13)

10.1.2.3.30. ZT + ZT + Y + N

eğer başarılı olursam, üç koca yıl göremeyiz birbirimizi, (ÇB.247/17)

bir gece rahat uyutmadı anasını. (ÇB.249/26)

10.1.2.3.31. YT + CDU + Y + N

ona da yazmış iki satır. (ÇB.249/24)

10.1.2.3.32. CDU + Ö + Y + N

Çünkü Mehmet Ali olacak büyük adam, (ÇB.249/29)

10.1.2.3.33. ZT + YT + Y + N

üflesen yedi cihana dağılacak tozu… (ÇB.253/1)

10.1.2.3.34. ZT + YT + Y + ZT

Neden eskisi gibi arayı düzeltmiyorsun onunla? (ÇB.253/18)

10.1.2.3.35. Ö + ZT + Y + N

Ellerinin çirkinliği, artık rahatsız etmiyor beni, (ÇB.254/23)

10.1.2.4. 5 ÖGELİLER

10.1.2.4.1. N + ZT + N + Y + YT

Beni aptal belleyip sözü dolandırma ağzında, (ÇB.225/15)

10.1.2.4.2. N + CDU + Y + N + CDU

Bunu da yazacağım beni kovduğunu da. (ÇB.226/8)

10.1.2.4.3. ZT + Ö + Y + ZT + ZT

bir ay önce Vera konuştu benimle uzun uzun, (ÇB.227/15)

10.1.2.4.4. CDU + ZT + ZT + Y + YT

aman Allah'ım kaç ay var ki ismimle hitap etmedi bana, (ÇB.232/12)

10.1.2.4.5. ZT + Ö + Y + N + YT

üç gece evvel Mehmet Ali getirmiş beni eve, (ÇB.235/14)

10.1.2.4.6. CDU + Ö + CDU + Y + YT

İlay ben de gidebilir miyim o kampa?.. (ÇB.235/29)

10.1.2.4.7. ZT + N + CDU + Y + Ö

Daha "Merhaba." bile dememişti nişanlım, (ÇB.241/6)

10.1.2.4.8. Ö + ZT + ZT + Y + YT

Fatma, "Allaha ısmarladık" bile demeden, yavaş sıyrılıyor kapıdan, (ÇB.241/22)

10.1.2.4.9. Ö + Y + CDU + CDU + ZT

Sen otur oğlum, yani eğer vaktin varsa. (ÇB.241/27)

10.1.2.4.10. ZT + CDU + ZT + Y + YT

Senin yerinde olsam Kemal'in kızı, pek ümit bağlamazdım yoldaş Conov'un oğluna, (ÇB.250/1)

10.1.2.4.11. ZT + ZT + ZT + Y + YT

Bazen Fatma ile uzun uzun konuşuyoruz Türkiye üzerine. (ÇB.251/17)

10.1.2.4.12. Ö + CDU + ZT + Y + YT

onların yazıp çizdikleri de zaman zaman ulaşmakta bize. (ÇB.252/4)

10.1.2.4.13. ZT + Ö + N + Y+ YT

Eziyetlerden sonra, arkadaşlardan kimse haber getirmemişti bana. (ÇB.253/7)

10.1.2.4.14. ZT + YT + N + Y+ YT

Kaç kez babandan haber getirdim annene! (ÇB.254/2)

10.1.2.5. 6 ÖGELİLER

10.1.2.5.1. Y + CDU + ZT + ZT + Y + N

Ağlamıyordum ama, tıpkı gözyaşları ardındanmış gibi, bulanık görüyordum her şeyi. (ÇB.233/10)

10.1.2.5.2. ZT + CDU + N + ZT + Y + YT

eğer üç yaz kampa katılır da , başarılı olursa, sanırım parti yolu pek kolay açılır insana. (ÇB.247/9)

10.1.2.5.3. YT + Ö + ZT + ZT + Y + N

Bakışlarında, tavırlarında velhasıl bütün ifadesinde, hissedip de kabul ettiğim değişme, bu kez, açık seçik ve biraz da kalbime basarak, çarptı beni. (ÇB.254/14)

10.1.2.6. 7 ÖGELİLER

10.1.2.6.1. ZT + ZT + YT + N + ZT + Y + Ö

Böylece küçük bir iğne batırıp sevdiğime, kapıyı yavaşça çekti annem. (ÇB.241/29)

10.1.2.7. 8 ÖGELİLER

10.1.2.7.1. ZT + Ö + CDU + ZT + Ö + YT+ Y+ N

Sonra müdür, hatta bir gün milis Kotçev yolda gördü beni, (ÇB.227/18)

10.1.2.7.8. 9 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.7.9. 10 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2. CEVDET BEY VE OĞULLARI ADLI ROMANDA DEVRİK CÜMLE

10.2.1. İSİM CÜMLELERİ

10.2.1.1. 2 ÖGELİLER

10.2.1.1.1. Y + Ö

Sofraya konan tabağın, bayramın, hareketin, sağlığın, dikkatle korunması gereken mutluluğun ve aile düzeninin sıcaklığıydı bu. (CO.230/22)

Ayşe'ydi bu. (CO.232/7)

Neydi o akşamki soytarı hali… (CO.241/23)

Çok can sıkıcı bir durumdu bu. (CO.243/30)

Felaket alışmış, buna kendini hazırlamış bir sesti bu. (CO.244/2)

Nerede o demiryolu inşaatı… (CO.245/1)

"Kaç yıllık arkadaşız biz!" (CO.247/35)

Hiç beklemediği, Refik'ten işitmeye alışık olmadığı bir şeydi bu. (CO.249/5)

10.2.1.1.2. Y + CDU

iyi kötü bir bayram yemeğiydi işte. (CO.235/17)

"İyiyim işte!" (CO.247/16)

10.2.1.2. 3 ÖGELİLER

10.2.1.2.1. N + Y + Ö

Bir insanın nasıl olduğunu, nasıl düşündüğünü merak etmekten öte bir merak değil bu. (CO.229/13)

10.2.1.2.2. ZT + Y + YT

Yaz sonunda Sait Nedim Bey'in, elinde likör bardağıyla kendinden geçtiği odaydı burası. (CO.236/18)

Biraz tuhafsın bugünlerde." (CO.244/14)

10.2.1.2.3. CDU + Y + Ö

ama çok iğreti bir hareketti bu. (CO.244/31)

10.2.1.2.4. YT + Y + Ö

"Benim gibi bir şair olmadığına, hayatını bir amaca yöneltmediğine pişman kardeşiniz, (CO.257/32)

10.2.1.3. 4 ÖGELİLER

10.2.1.3.1. CDU + ZT + Y + N

"Üstelik evi aldıklarında alafrangaymış orası. (CO.246/18)

10.2.1.3.2. CDU + Ö + Y + CDU

“Sahi, Nazlı nasıl yahu?” (CO.248/16)

10.2.1.3.3. CDU + N + Y + Ö

ama içe işleyen acımasız bir soğuk değildi bu: (CO.253/9)

10.2.1.4. 5 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.1.5. 6 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.1.6. 7 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.1.7. 8 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.1.7. 9 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.1.8. 10 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.2. FİİL CÜMLELERİ

10.2.2.1. 2 ÖGELİLER

10.2.2.1.1. Y + ZT

Ne söyledim demin! (CO.238/32)

“Boş ver şimdi,” (CO.249/37)

10.2.2.1.2. Y + YT

Ne yapacağız orada? (CO.241/17)

Hoşlanmıyorum o insanlardan. (CO.241/22)

Nereye gideceksin bu fırtınada!” (CO.244/25)

10.2.2.2. 3 ÖGELİLER

10.2.2.2.1. N + Y + Ö

“Yemeği kim dağıtacak?” dedi Osman. (CO.230/28)

sakal olamazdı onu öfkelendiren, (CO.232/1)

10.2.2.2.2. ZT + Y + Ö

“Neden böyle olduk?” siye düşündü Nigân Hanım. (CO.232/14)

“Belki de hoşgörüden değil, düpedüz hoşlandığı için götürdü!” diye düşündü Muhittin. (CO.257/32)

10.2.2.2.3. ZT + Y + N

En tatlı, en anaç sesiyle söylemişti bunu. (CO.235/5)

“Geçmişi ve geleceği olmayan kişiliksiz bir eşya, bir saksı ya da bir kapı tokmağı gibi hissediyorum kendimi!” (CO.239/11)

10.2.2.2.4. N + Y + ZT

Rahmetli babanın sevdiği, o alaturka gibi bir şeyi çal hiç olmazsa, (CO.235/34)

10.2.2.2.5. N + Y + CDU

“Sizin gibi bir kadınla konuşmak istiyordum zaten!” (CO.238/29)

10.2.2.2.6. CDU + Y + YT

Of, yazık oldu bana!” (CO.241/31)

10.2.2.2.7. YT + Y + ZT

“Aşağıda yat bu akşam. (CO.243/37)

10.2.2.2.8. CDU + Y + CDU

“Anne, ağlamayın canım!” (CO.244/15)

10.2.2.2.9. Y + Y + CDU

“Oldu bitti işte!” (CO.245/4)

10.2.2.2.10. N + Y+ YT

Daha çok endişelerle, rahatsızlıklarla boğuşan bir insanın şüpheciliği vardı üzerinde, (CO.247/19)

“Sen de ister misin?” dedi Ömer’e. (CO.252/19)

10.2.2.2.11. YT + Y + Ö

“Kimin aklına geldi bu isim?” (CO.248/31)

10.2.2.2.12. ZT + Y + ZT

İstiyorsan uyu biraz. (CO.249/8)

10.2.2.2.13. ZT + Y + YT

Gene başladım düşünmeye! (CO.249/19)

10.2.2.2.14. Ö + Y + CDU

“Ben uyandırmadım ya?” (CO.250/23)

10.2.2.2.15. CDU + Y +N

“Peki, nasıl buldun onları?” (CO.252/11)

10.2.2.2.16. CDU + Y + Ö

“Aa, traş olmuşsun sen! (CO.252/29)

10.2.2.3. 4 ÖGELİLER

10.2.2.3.1. N + Y + CDU + ZT

Eski hayatımı sürdürüyorum, ama bir büyük eksiklikle: (CO.229/19)

10.2.2.3.2. N + Y + Ö + ZT

“İyiyim, iyiyim canım!” dedi Refik sert sert . (CO.232/26)

10.2.2.3.3. ZT + CDU + Y + CDU

Şimdi de bekliyordu işte. (CO.233/12)

10.2.2.3.4. CDU + Y + ZT + Ö

Ama kapansın artık bu tatsız konu.” (CO.234/34)

10.2.2.3.5. Ö + CDU + Y + CDU

Hizmetçi de çıkmıştı zaten. (CO.236/10)

10.2.2.3.6. Ö + N + Y + CDU

“Ben gitmek istiyorum ama…” (CO.241/27)

10.2.2.3.7. N + CDU + Y + CDU

“Bunu da uyandırdık işte!” (CO.242/1)

10.2.2.3.8. CDU + ZT + Y + ZT

“Peki ne diye kavga ettiniz Perihan’la? (CO.244/13)

10.2.2.3.9. ZT + YT + Y + CDU

“Şimdiden rahatsız olmaya başladım bile. (CO.247/11)

10.2.2.3.10. CDU + ZT + Y + CDU

ama biraz iriyarı olacak galiba," (CO.248/30)

10.2.2.3.11. Ö + N + Y + YT

"Sen buradaki hayatı anlat bana…" (CO.249/37)

10.2.2.3.12. ZT + ZT + Y + Ö

Sonra rahat rahat uyursun sen!" (CO.250/17)

10.2.2.3.13. Ö + YT + Y+ N

Refik dün tanımıştı onu: (CO.252/34)

10.2.2.3.14. CDU + YT + Y + Ö

"Asıl öğle paydosunda göreceksin sen!" (CO.255/3)

10.2.2.4. 5 ÖGELİLER

10.2.2.4.1. CDU + Ö + CDU + Y + N

"Ama babam da kullanırdı o helayı," (CO.246/17)

10.2.2.4.2. CDU + YT + ZT + Y + YT

“Sahi, kızından hiç söz etmedin bana. (CO.248/27)

10.2.2.4.3. YT + ZT + ZT + Y + ZT

Burada bir ay bol bol uyuyacağım nasıl olsa… (CO.249/9)

10.2.2.5. 6 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.2.6. 7 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.2.7. 8 ÖGELİLER

10.2.2.7.1. CDU + CDU + ZT + Ö + CDU + YT + Y + CDU

ama işte şimdi Beyoğlu da tiksinti uyandırmaya başlamıştı bile. (CO.258/32)

10.2.2.8. 9 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.2.2.9. 10 ÖGELİLER

Tespit Edilemedi.

10.3. Devrik Cümle Sonuç

1. Emine Işınsu Çiçekler Büyür kitabında 224-254 sayfaları arasında 25'i isim, 211'i fiil cümlesi olmak üzere toplam 236, Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğullarında kitabında ise 228-258 sayfaları arasında 18'i isim, 43'ü fiil olmak üzere toplam 61 devrik cümle tespit ettik.

2. Çiçekler Büyür ve Cevdet Bey ve Oğulları'nda isim ve fiil cümlelerinden ögelerine göre kaç adet kullanıldığını aşağıdaki gibi sıraladık:

10.1. Çiçekler Büyür Adlı Romanda Devrik Cümle

İsim Cümleleri:

2 ögeliler: 6 adet.
3 ögeliler: 15 adet.
4 ögeliler: 3 adet.
5 ögeliler: 1 adet.
6 ögeliler: Tespit Edilemedi.
7 ögeliler: Tespit Edilemedi.
8 ögeliler: Tespit Edilemedi.
9 ögeliler: Tespit Edilemedi.
10 ögeliler: Tespit Edilemedi.

Fiil Cümleleri:

2 ögeliler: 47 adet.
3 ögeliler: 97 adet.
4 ögeliler: 48 adet.
5 ögeliler: 14 adet.
6 ögeliler: 3 adet.
7 ögeliler: 1 adet.
8 ögeliler: 1 adet.

9 ögeliler: Tespit Edilemedi.

10 ögeliler: Tespit Edilemedi.

10.2. Cevdet Bey ve Oğulları Adlı Romanda Devrik Cümle

İsim Cümleleri

2 ögeliler: 10 adet.

3 ögeliler: 5 adet.

4 ögeliler: 3 adet.

5 ögeliler: Tespit Edilemedi.

6 ögeliler: Tespit Edilemedi.

7 ögeliler: Tespit Edilemedi.

8 ögeliler: Tespit Edilemedi.

9 ögeliler: Tespit Edilemedi.

10 ögeliler: Tespit Edilemedi.

Fiil Cümleleri:

2 ögeliler: 5 adet.

3 ögeliler: 20 adet.

4 ögeliler: 14 adet.

5 ögeliler: 3 adet.

6 ögeliler: Tespit Edilemedi.

7 ögeliler: Tespit Edilemedi.

8 ögeliler: 1 adet.

9 ögeliler: Tespit Edilemedi.

10 ögeliler: Tespit Edilemedi.

3.Görüldüğü gibi, Emine Işınsu da Orhan Pamuk da devrik cümle kullanırken en çok fiil cümlelerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu normaldir, çünkü isim cümleleri fiil cümlelerine göre daha az kullanılır.

4. Emine Işınsu'nun eserinde Orhan Pamuk'a göre 2 ögeli devrik isim cümlelerinin daha çok olduğu görülmektedir. Yani kısa ve devrik cümleler Çiçekler Büyür adlı eserde sayıca fazladır.

lâyık mısın o çocuğa! (ÇB.226/10)

Namussuzun biriyim ben. (ÇB.244/12)

Sofraya konan tabağın, bayramın, hareketin, sağlığın, dikkatle korunması gereken mutluluğun ve aile düzeninin sıcaklığıydı bu. (CO.230/22)

Hiç beklemediği, Refik'ten işitmeye alışık olmadığı bir şeydi bu. (CO.249/5)

5. Öge sayılarına bakıldığında Çiçekler Büyür'de isim ve fiil cümlelerinde 3 ögeli dizilişler yoğunluktayken Cevdet Bey ve Oğulları'ında isim cümlelerinde 2, fiil cümlelerinde ise 3 ögeli dizilişler yoğunluktadır. Biz burada en çok kullanılan dizilişlerden Çiçekler Büyür'de ilk üç, Cevdet Bey ve Oğulları'ında ise ilk ikiye girenleri sıraladık:

Çiçekler Büyür:

İsim cümleleri:

Ö + Y + YT: 4 adet.
ZT + Y + YT: 3 adet.
Ö + Y + CDU: 2 adet.

Fiil cümleleri:

ZT + Y + YT: 12 adet.
Ö + Y + YT: 10 adet.
ZT + Y + N: 7 adet.

Cevdet Bey ve Oğulları:

İsim Cümleleri:

Y + Ö: 8 adet.

Y+ CDU: 2 adet.

Fiil Cümleleri:

N + Y + Ö: 2 adet.

N + Y + ZT: 1 adet.

6.Çiçekler Büyür'de özellikle fiil cümlelerinde 3 ve 4 ögeli devrik cümle dizilişlerinin kombinasyonları çok çeşitlidir.

7.Yukarıdaki verilere bakıldığında devrik cümle kullanımının Emine Işınsu'da daha fazla olduğunu görüyoruz. Emine Işınsu'nun Orhan Pamuk'a göre daha şiirsel bir anlatım tercih ettiği için devrik cümlelerin daha yoğun olduğu kanaatindeyiz. Devrik cümle genelde estetiğin ve ahengin yoğunlukta olduğu şiir metinlerinde daha sık kullanılmaktadır. Emine Işınsu da estetiğe önem verdiği için eserinde devrik cümle kullanımları ile şiirsel bir üslup yaratmaya çalışmıştır.

8.Emine Işınsu yüklemin başta olduğu devrik cümleleri Orhan Pamuk'a göre daha sık kullanmıştır. Bunda Emine Işınsu'nun yapılan eyleme vurgu yapmak ve üslubuna hareket katmak istemesi olduğu gibi devrik cümleyi sayıca fazla kullanması da etkili olmuş olabilir.

Kırıldım sana! (ÇB.248/4)

kalamadı artık burada, (ÇB.230/13)

kurban ederim ben seni kızıma, (ÇB.245/22)

Ağlamıyordum ama, tıpkı gözyaşları ardındanmış gibi, bulanık görüyordum her şeyi. (ÇB.233/10)

9.Yüklem ile başlayan cümleler genel olarak Çiçekler Büyür'de 3, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise 2 ögelilerde çoğunluktadır.

10.Yüklemden sonra Çiçekler Büyür'de en çok kullanılan öge yer tamlayıcısıyken, Cevdet Bey ve Oğulları'nda cümle dışı unsurdur.

alışık değilim arkana saklanmaya! (ÇB.245/27)

Her gün mektup yazacağım sana, (ÇB.247/1)

yüzüne bak aynada, (ÇB.226/10)

İlay ben de gidebilir miyim o kampa?.. (ÇB.235/29)

"Anne, ağlamayın canım!" (CO.244/15)

Şimdi de bekliyordu işte. (CO.233/12)

Hizmetçi de çıkmıştı zaten. (CO.236/10)

ama biraz iriyarı olacak galiba," (CO.248/30)

11. İki yazar da cümle dışı unsuru gerek başta gerek sonda sıklıkla kullanmışlardır. Ancak cümle dışı unsur kullanımı genel olarak Emine Işınsu'da daha fazladır.

12. Emine Işınsu cümle dışı unsuru seslenme görevinde kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk cümle başı bağlama edatı görevinde kullanmayı tercih etmiştir.

Beni niçin aramıştın Vera? (ÇB.224/30)

Çok ısrar ediyorlar İlay, (ÇB.228/1)

Sakladılar onu kızım, (ÇB.230/17)

Sen otur oğlum, yani eğer vaktin varsa. (ÇB.241/27)

Aldırma ona uşaam, (ÇB.248/22)

ama çok iğreti bir hareketti bu. (CO.244/31)

“Üstelik evi aldıklarında alafrangaymış orası. (CO.246/18)

Ama kapansın artık bu tatsız konu.” (CO.234/34)

“Peki ne diye kavga ettiniz Perihan’la? (CO.244/13)

“Sahi, kızından hiç söz etmedin bana. (CO.248/27)

13. Emine Işınsu nesneyi cümle ortalarında kullanmayı tercih etmekle beraber genelde yüklemden sonra kullanırken, Orhan Pamuk nesneyi başta ve yüklemden önce kullanmıştır.

biz can yoldaşıyız onun. (ÇB.230/15)

ne hâle getirdim seni, (ÇB.240/26)

kitaplara vermişim kendimi, (ÇB.253/9)

anana sor babanın hâlini. (ÇB.254/5)

Sakladılar onu kızım, (ÇB.230/17)

ciddiye alma beni İlay, (ÇB.240/23)

İlay ne olur bırakma beni, (ÇB.227/29)

Bunu da yazacağım beni kovduğunu da. (ÇB.226/8)

Bakışlarında, tavırlarında velhasıl bütün ifadesinde, hissedip de kabul ettiğim değişme, bu kez, açık seçik ve biraz da kalbime basarak, çarptı beni. (ÇB.254/14)

Sonra müdür, hatta bir gün milis Kotçev yolda gördü beni, (ÇB.227/18)

Bir insanın nasıl olduğunu, nasıl düşündüğünü merak etmekten öte bir merak değil bu. (CO.229/13)

“Yemeği kim dağıtacak?” dedi Osman. (CO.230/28)

sakal olamazdı onu öfkelendiren, (CO.232/1)

Rahmetli babanın sevdiği, o alaturka gibi bir şeyi çal hiç olmazsa, (CO.235/34)

“İyiyim, iyiyim canım!” dedi Refik sert sert . (CO.232/26)

Eski hayatımı sürdürüyorum, ama bir büyük eksiklikle: (CO.229/19)

14. Emine Işınsu çok unsurlu cümlelerde yer tamlayıcısını yüklemden sonra kullanmayı tercih ederken Orhan Pamuk, yüklemden önce kullanmayı tercih etmiştir.

alışık değilim arkana saklanmaya! (ÇB.245/27)

Arif’ten başka erkek harammış ona! (ÇB.252/12)

bir söz alacağım ağzından. (ÇB.229/6)

Duyguları hemen belli olur yüzünden, (ÇB.238/6)

Beni aptal belleyip sözü dolandırma ağzında, (ÇB.225/15)

eğer üç yaz kampa katılır da, başarılı olursa, sanırım parti yolu pek kolay açılır insana. (ÇB.247/9)

“Benim gibi bir şair olmadığına, hayatını bir amaca yöneltmediğine pişman kardeşiniz, (CO.257/32)

“Kimin aklına geldi bu isim?” (CO.248/31)

Refik dün tanımıştı onu: (CO.252/34)

ama işte şimdi Beyoğlu da tiksinti uyandırmaya başlamıştı bile. (CO.258/32)

15.Emine Işınsu, genel olarak özneyi yüklemden sonra kullansa da Orhan Pamuk ‘ta bu durum tespit edilmedi. Bu durum Emine Işınsu’nun özneleri vurgulamak istemesinden kaynaklı olabilir. Orhan Pamuk, sadece iki yerde özneyi yüklemden önce kullanmayı tercih etmiştir.

Namussuzun biriyim ben. (ÇB.244/12)

Doğru söylemiş baban, (ÇB.232/5)

Öyleyse köle olarak doğmamış bu kadın… (ÇB.238/24)

Böylece küçük bir iğne batırıp sevdiğime, kapıyı yavaşça çekti annem. (ÇB.241/29)

“Sahi, Nazlı nasıl yahu?” (CO.248/16)

“Ben uyandırmadım ya?” (CO.250/23)

16. İki yazar da zarf tümlecini yüklemden önce kullanmışlardır.

eğer kapatmasalardı, Mahmut Necmettin Türkiye’ye dönmeseydi, gazete devam etseydi, kazanır mıydık istikbalimizi?.. (ÇB.229/9)

Usulca yatırdım tekrar. (ÇB.233/3)

Fatma, “Allaha ısmarladık” bile demeden, yavaş sıyrılıyor kapıdan, (ÇB.241/22)

En tatlı, en anaç sesiyle söylemişti bunu. (CO.235/5)

Sonra rahat rahat uyursun sen!” (CO.250/17)

GENEL SONUÇ

1. Emine Işınsu, Halide Nusret Zorlutuna ile Aziz Vecihi Zorlutuna'nın kızıdır. Babası tümgeneral olduğu için büyüme ve okul çağlarında ülkenin çeşitli yerlerinde ikamet etmiş ve Anadolu'yu yakından tanıma imkânı bulabilmiştir. Annesi Halide Nusret Zorlutuna'nın yaşadığı edebi muhitin içinde edebiyata ve şiire ilgi duyarak büyümüş ve küçük yaşlardan beri edebiyata heves etmiştir.

Orhan Pamuk ise, İstanbul - Nişantaşı'nda iyi yetişmiş varlıklı, kalabalık bir ailede dünyaya gelmiş, liseyi İstanbul Robert Koleji'nde okumuştur. Babası mühendis Gündüz Pamuk, annesi ise 1700'lü yıllarda Girit valiliği yapmış olan İbrahim Paşa'nın soyundan gelen Şeküre Hanım'dır.

Üsluplarını incelediğimiz yazarların geçmişlerine bakıldığında ikisinin de edebi açıdan iyi yetişmiş olduklarını görmekteyiz. Dolayısıyla iki yazarımızın da dil ve üsluplarını kullanım yetisi oldukça başarılı ve profesyoneldir. Ancak gerek yetiştikleri sosyo - kültürel çevre şartlarından gerekse kadın ve erkek olmalarından ileri gelen biyolojik farklılıklarından dolayı dil ve üsluplarında birtakım farklılıklar elbette vardır. Bu nedenle çağlarını iyi yansıtan ve dillerni yetkin kullanan bu iki yazarı inceledik. Bu çalışmada dil bilgisel açıdan üslup özelliklerini mukayese etmek amacıyla Emine Işınsu'nun "Çiçekler Büyür" adlı romanıyla Orhan Pamuk'un "Cevdet Bey ve Oğulları" adlı romanında isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, zaman zarfları, fiilimsiler, fiilde çatılar, birleşik fiiller, birleşik kipli fiiller, tasarlama kipleri, cümle başı bağlama edatları, devrik cümle kullanımlarını inceledik. Tespit ettiğimiz veriler aşağıdaki gibidir:

2. Emine Işınsu birleşik fiilleri, tasarlama kiplerini ve devrik cümleyi daha fazla kullanırken, Orhan Pamuk ise isim tamlamalarını, sıfat tamlamalarını, zaman zarflarını, fiilimsileri, etken çatı haricindeki fiil çatılarını, birleşik kipli fiilleri ve edatları daha sık kullanmayı tercih etmiştir. Bu kullanımların adetleri şöyledir:

ÇİÇEKLER BÜYÜR

İsim Tamlamaları: 179 adet.
Sıfat Tamlamaları: 273 adet.
Zaman Zarfları: 155 adet.
Fiilimsiler: 277 adet.
Fiilde Çatı: 57 adet.
Birleşik Fiiller: 139 adet.
Birleşik Kipli Fiiller: 51 adet.
Tasarlama Kipleri: 89 adet.
Cümle Başı Bağlama Edatları: 142 adet.
Devrik Cümle: 236 adet.

CEVDET BEY VE OĞULLARI:

İsim Tamlamaları: 197 adet.
Sıfat Tamlamaları: 508 adet.
Zaman Zarfları: 167 adet.
Fiilimsiler: 331 adet.
Fiilde Çatı: 66 adet.
Birleşik Fiiller: 121 adet.
Birleşik Kipli Fiiller: 210 adet.
Tasarlama Kipleri: 40 adet.
Cümle Başı Bağlama Edatları:188 adet.
Devrik Cümle: 61 adet.

3. Tasvir, edebi eserlerde durumu ve olayı anlatmada en çok başvurulan yollardan biridir ve Orhan Pamuk'un bu konuda Emine Işınsu'ya göre daha verimli olduğunu ve sıfat tamlamalarını daha fazla kullandığını gözlemledik.

Orhan Pamuk'un sıfat tamlamalarına bu kadar çok yer vermesi onun yalın bir üslup tercih etmediğini, aksine insanları ve eşyaları anlatırken ayrıntıya önem verdiğini göstermektedir. Öyle ki, Orhan Pamuk'ta birden fazla sıfatla bir ismi nitelendiği durumlar daha fazladır. [*Bu sırada içeri* ***iriyarı, göbekli ve neşeli bir adam*** *girdi ve ... (CO.29/9); Köprünün orta yerinde* ***koca şapkalı, iri yapılı bir adamla*** *yüzünü saklamayan bir kadın denize bakıyor, ... (CO.21/4)*] Bu da Orhan

Pamuk'un olaylara, insanlara, eşyalara bakış açısının geniş, gözlem yeteneğinin güçlü olduğunu göstermektedir. Pamuk, bir duruma ya da eyleme önem vermekten çok, o eylemi gerçekleştiren insanın veya eşyanın niteliğine, dış görünüşüne; eylemin neden yapıldığına değil, nasıl yapıldığına dikkat çekmektedir. Nitelik sıfatlarının kullanımının fazla olması da bu durumu doğrulamaktadır. Gözlem gücü kuvvetli olan Pamuk, gözlemlediği, hayalinde oluşturduğu bir insanı veya eşyayı tüm detaylarıyla olduğu gibi anlatmayı tercih etmektedir. Kendisi, *Hatıraların Masumiyeti* adlı eserinde ressam ve mimar olmak istediğini ve bu niyetinin hayatında dönüm noktası olduğunu şu sözlerle açıklamaktadır: *"Çocukluk ve gençliğimde ressam olma azmi, niyeti, kararlılığı, hayatıma önemli bir giriş noktasıdır. (...) Başka yazarlara göre ben görsel bir yazarımdır. Hikâyelerimi resimler üzerinden anlatırım ve önce resim olarak, sahne olarak, bir an, bir resim olarak düşünürüm."* Orhan Pamuk'un bu ifadeleri onun gözleme ve etrafındaki eşyaların niteliğine önem vermesi hususundaki tespitimizi doğrulamaktadır. Yine benzer şekilde kendisi 1986 yılında verdiği bir röportajında, romanlarının çıkış noktasının aklında oluşan bir takım görüntüler ve hayaller olduğunu, bu görüntülerde kendi yaşadıklarından izler yer aldığını vurgulamaktadır. Özellikle Cevdet Bey ve Oğulları'nı yazmaya başlamadan önce hayalinde "kurban bayramında kalabalık bir masada hep birlikte yenen aile yemeği görüntüsü" olduğunu ifade etmiştir. Bu da Orhan Pamuk'un roman karakterlerinde kendi hayatından yansımalar olduğunu bize göstermektedir.

Orhan Pamuk bu şekilde sıfatlara ve ayrıntılara fazla yer vererek, kendi gördüğü veya hayalinde yarattığı imgelemi okuyucunun da kafasında tahayyül etmesini istemektedir. Dolayısıyla Orhan Pamuk'un kullandığı isim ve sıfat tamlamaları Emine Işınsu'ya göre daha uzun ve iç içedir.

Orhan Pamuk ile kıyaslandığında Emine Işınsu'nun daha yalın cümlelerle ama aynı zamanda sürükleyici, akıcı bir dil geliştirdiği söylenebilir. Işınsu da insanların ve eşyaların niteliğini ayrıntılarıyla vermeyi tercih etse de bu durum Orhan Pamuk'taki kadar fazla değildir. Emine Işınsu bu şekilde ayrıntılara odaklanmaktansa esas olana yani ana temaya dikkati çekmektedir. Orhan Pamuk gibi Işınsu da dış dünyadaki görünüşü ayrıntılarıyla tasvir etmekte, ancak Pamuk'tan

farklı olarak bireylerin iç dünyasındaki soyut görünüşlere de önem vermektedir. Bireylerin nasıl göründüğünden çok onların his dünyalarını da nitelemeye çalışmaktadır. [***Korkak, işe yaramaz erkek*** *olacağına,* ***cesur, akıllı kız*** *olsun. (ÇB.20/8)*] Bu nedenle Işınsu'nun üslubunda kadınlığın getirmiş olduğu belki de Halide Nusret gibi şair bir annenin kızı olarak büyümenin verdiği coşkun duygusallıktan kaynaklanan şiirsel bir anlatım vardır. İlerideki maddelerde de görüleceği üzere devrik ve eksiltili cümle kullanımının Orhan Pamuk'a göre fazla olmasının sebebinin de bu şiirsel üslup olduğunu düşünüyoruz.

4. İki yazarın sıfat tamlamaları incelendiğinde beş duyu organına da hitap eden kullanımları olduğu görülmektedir. Ancak bu kullanımlardan görme ve dokunma duyusu özellikle görme duyusu, iki yazarda da diğer duyulara göre daha fazla tercih edilmiştir. Bu durum, iki yazarı birbirine yaklaştırır. Oysa okuyucuya anlatılabilecek veya hissettirilebilecek beş duyu organımız vardır. Her iki yazarda da görsel enstrümanların tercih sebebi belki de görsel iletişim araçları ve teknoloji vasıtasıyla günümüz insanının görme işlevinin diğer bütün duyularına üstün gelmiş olmasıdır. Kokuların tensel hassasiyetlerin ya da işitme duyumuzun görme duyumuza göre işlevsiz kalması roman yazarlarını da etkilemiş görünmektedir. Bu nedenle iki yazarın da somut sıfatların kullanımına ağırlık verdiğini söylemek mümkündür. Orhan Pamuk, bir röportajında tüm teknolojiye rağmen hala dolma kalemi ve kâğıtlarıyla romanını yazmayı tercih edişini şu sözleriyle ifade etmiştir: "Elle, sabırla, sayfaya bakarak yazarım. Ve kalemin tıpkı ressamın fırçası gibi kâğıdın üzerinde ilerlemesini seyretmek, kâğıdın kokusu, mürekkebin kokusu, etrafımdaki kâğıtlar, silgiler, kâğıt parçacıkları hoşuma gider." Orhan Pamuk'un bu açıklamaları bize diğer duyu organlarını da eserlerinde kullanmaktan hoşnut olduğunu göstermektedir.

Yine saçları alnına dökülmüştü, ***kızıl-kumral iri bukleler****… (ÇB.9/5)*

Küçük masa aynasında *kendini seyretti ve istediği gibi olduğuna karar verdi. (CO.12/3)*

… bi de ***yün kuşak*** *sar, şöyle sıkıca. (ÇB.22/15)*

*Sıcaktan ve üzerindeki **ağır elbiselerden** terliyordu. (CO.18/1)*

5. Sıfatlarda derecelendirme hususuna iki yazarda da rastladık ve hemen hemen birbirine yakın kullanımlar tercih ettiklerini gözlemledik. İki yazarın da farklı şekillerle de olsa derecelendirme sıfatlarının kullanmayı tercih etmesi bize eylemlerin, insanların veya eşyaların özelliklerini abartarak anlatmayı sevdiklerini göstermektedir.

*Cevdet Bey, bu mahallede olduğundan **daha da gösterişli gözüken bu kupa arabasını**, nişan ve düğün törenleri sırasında gerekeceğine inandığı için üç aylığına kiralamıştı. (CO.13/22)*

*Bana minnetle baktı, **çok iri mavi gözlerinde** yine yaşlar toplanıyordu. (ÇB.22/4)*

***Çok uzak bir akraba** olan bu kadınla, burada ana-oğul gibiydiler. (CO.12/26)*

*Farkında olduğum **en belirli duygu**, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuydu. (ÇB.9/21)*

6. İki yazar da sıfat tamlamalarını nesne görevinde kullanmayı tercih etmiştir. Bu durum bize yazarlarımızın sıfat tamlamalarının kullanımı hususunda içselliğe önem verdiğini; bir eyleme, bir harekete değil de daha ziyade eşyanın ve insanın niteliğine, görünüşüne, dokusuna, odaklandığını; eşyalar ve insanlar hakkında daha fazla detaya yer vererek okuyucunun hayal dünyasını harekete geçirmeye çalıştıklarını göstermektedir.

7. Tekrar grubu biçiminde kurulan sıfat tamlamaları iki yazarda da sadece bir adet görülürken, ikileme grubu biçimindeki sıfat tamlamalarının kullanımı Orhan Pamuk'ta nispeten daha fazladır. Bu da gözleme önem veren Orhan Pamuk'un ayrıntılara vurgu yapmak istemesinden kaynaklanmaktadır.

*... **yarım yamalak bir selam** verip Sirkeci'nin kalabalığına karıştı. (CO.18/24)*

*... köprünün üzerine **pırıl pırıl bir gök**, birkaç da kararsız bulut yerleşmişti. (CO.21/1)*

Emine Işınsu daha çok mecazi ikilemeleri tercih etmiştir. Yani Orhan Pamuk daha somut ve gözle görülebilen nesneleri vurgulamak için ikileme kullanırken, Emine Işınsu yapılan eyleme vurgu yaparak daha soyut manada ikileme kullanmıştır.

*... **derin derin nefes** aldım. (ÇB.12/12)*

*... **çığlık çığlık köy baskınlarında**... (ÇB.14/28)*

8. İki yazar da sıfat tamlamalarından sonra en çok isim tamlamalarına yer vermiştir. Bu kullanım, sıfat tamlamalarında olduğu gibi, Orhan Pamuk'ta daha fazladır. Ancak bu sefer iki yazarın isim tamlamalarının kullanımı arasındaki fark, sıfat tamlamalarındaki gibi fazla değildir. İki yazar da isim tamlamaları çeşitlerinden en çok belirtili isim tamlamasını kullanmıştır. Fakat Emine Işınsu'nun, Orhan Pamuk'tan farklı olarak zincirleme isim tamlamasını daha fazla kullanması, kelimeleri dolandırarak anlatmayı sevdiğini, sıfat tamlamalarının yanında isim tamlamalarıyla da bir takım ayrıntılara dikkat çekmek istediğini gösterir.

9. Emine Işınsu belirtili ve zincirleme isim tamlamalarını en çok nesne görevinde kullanırken, belirtisiz isim tamlamalarını en çok yer tamlayıcısı görevinde kullanmayı tercih etmiştir. Orhan Pamuk ise, bütün isim tamlaması çeşitlerini en çok yer tamlayıcısı görevinde kullanmıştır. Bu durum, Emine Işınsu'nun içselliğe önem verirken, Orhan Pamuk'un dış dünyaya biraz daha fazla önem verdiğini gösterir. Yani Emine Işınsu kitabını duygularını ön plana çıkararak yazmayı tercih etmiş, Orhan Pamuk ise, dışarıyı gözlemleyerek, olayları ayrıntılarıyla irdeleyerek yazmıştır.

Ayrıca Pamuk, romanlarını yazarken İstanbul'da sokak sokak dolaşıp gözlem yaptığını, şehirlerden dökülen manzaraların, esrarlı ayrıntıların önemli olduğunu, şehirdeki her hayvanın, evin, binanın, anıtların, kaldırımların, meydanların kafasında bir işarete dönüştüğünü röportajlarında belirtmiştir. Bu durumda Orhan Pamuk,

zincirleme isim tamlamaları ve sıfat tamlamalarıyla bize gözlemlediği dış dünyayı ayrıntılarıyla vermektedir.

*Kimsesiz ve yoksul olan kadın ev işlerini görmek, yemekleri hazırlayıp etrafa çekidüzen vermenin karşılığında **dört odalı küçük ahşap evin** ilk katında kalıyordu. (CO.12/31)*

*Ona **üzeri boya kutularıyla, lambalarla öteberiyle dolu olan bir masayı** göstererek, müşterinin her zaman düzenli ve boş bir tezgâh görmekten hoşlanacağını söyledi. (CO.16/11)*

***Eşya, duvarlar, pencerele, her yer tertemiz,** pırıl pırıldı. (CO.25/14)*

Yazarlarımızın sıklıkla kullanmayı tercih ettikleri bu nesne ve yer tamlayıcılarının genelde yüklemden hemen önce gelmesi bu fikrimizi doğrular niteliktedir. Bilindiği üzere Türkçenin cümle yapısında fiile yaklaştırılan unsur vurgulanmak istenen unsurdur.

*Derken **öğretmenin sabırsız, tiz sesini** duydum. (ÇB.38/2)*

*... **kişisel yönetim tarzını** uyguladı. (ÇB.40/5)*

*... pek iyi anlayamadığım için **teneffüs zilinin çalmasını** bekliyordum. (ÇB.42/2)*

*Arabacı **kapının önünde** bekliyordu. (CO.45/24)*

*... diye mırıldandı Paşa ve **ev sahibine** dönerek, onu dinlediğini gösteren bir tavır takındı. (CO.58/15)*

***Teşvikiye Camii'nin önünden** geçerken heyecanlandı. (CO.47/15)*

Emine Işınsu isim tamlamaları en az, cümle dışı unsur görevinde kullanmıştır. Öyle ki belirtisiz ve zincirleme isim tamlamalarında cümle dışı unsuru kullanmayı tercih etmezken belirtili isim tamlamalarında yalnızca 1 örnekte kullanmayı tercih

etmiştir. Orhan Pamuk cümle dışı unsuru hiçbir tamlama çeşidinde kullanmazken, en az da yüklem görevinde kullanmıştır.

*Yavrum, dedi, **sarı kızanım, buğday başağım, taze filizim benim**. (ÇB.50/24)*

10. İsim tamlamalarının devrik cümle kalıbında kullanılması Çiçekler Büyür'de daha fazladır. İlerideki maddelerde de belirteceğimiz üzere, Emine Işınsu devrik cümle kullanımını Orhan Pamuk'a göre daha çok tercih etmiştir.

11. Zaman zarflarının kullanımı, iki yazarda da birbirine yakın olsa da Orhan Pamuk'un eserinde biraz daha fazladır. Zeynep Korkmaz'ın da belirttiği gibi, zaman kavramı soyut ve göreceli bir süreçtir. Dolayısıyla her bir zaman kesitinin sınırlanmasıyla dilde çeşitli özellikte zaman zarfları oluşmaktadır. Biz de bu nedenle zaman zarflarını incelerken çeşitli maddeler ve başlıklara ayırarak incelemeyi tercih ettik. Bu konu başlıkları içerisinden Emine Işınsu en çok zaman adlarıyla yapılan zaman zarflarını kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk zarf-fiil ekleriyle zaman zarflarını ifade etmeye çalışmıştır. Bu durum bize, Emine Işınsu'nun eserinde zaman kavramını dolaylı olarak değil, daha net ve anlaşılır bir biçimde ifade etmeye çalıştığını göstermektedir. Günlük dilde kullanım alanı bulan zaman adlarını (*geçen gün, bir yıl, şimdi, gündüzleri, o dakika vb.*) Işınsu eserinde tercih ederek anlatılanları okuyucunun zihninde somutlaştırır. Orhan Pamuk ise, zaman kavramını daha çok zarf-fiillerle oluşturur. Zaman zarflarının zarf-fiil ekleriyle yapılması, yargının gerçekleştiği zamanı daha çok vurgulamakta ve eylem odaklı yapmaktadır. Orhan Pamuk'un bu duruma eserinde fazlaca yer vermesi, zaman zarfları hususunda eylem odaklı olduğunu, zamanı anlatırken daha aktif ve hareketli cümleler kurmayı tercih ettiğini göstermektedir.

***Şimdi** artık, bizim evin önünden geçmemeye dikkat ediyorum. (ÇB.286/17)*

***O dakka** ölürdüm! (ÇB.286/27)*

*Hizmetçinin getirdiği taze çayı **içerken** annesinden ve Nermin'den günün haberlerini dinledi. (CO.293/20)*

*Parçalanmış et sofraya **gelince** herkesin dikkati bir noktada toplandı. (CO.303/28)*

*... ama **sofrada oturdukça** bu isteğin arttığını anlıyordu. (CO.304/25)*

12. Zarf-fiil ekleriyle yapılan zaman zarflarında Orhan Pamuk da Emine Işınsu da zarf-fiil eklerinden en çok "-ken" ekini tercih etmişlerdir. Ancak bu ekin kullanımı Orhan Pamuk'ta daha fazladır. Emine Işunsu'nun zarf-fiilerden "-ken", "-IncA/-UncA", "-AlI", "-Ar + -mAz" eklerini, Orhan Pamuk'un da "-ken", "-DUkçA/-DIkçA", -IncA/-UncA" eklerini kullandığını tespit ettik. Özellikle Orhan Pamuk'un "-IncA/-UncA" zarf-fiil ekini daha fazla kullanması bize neden-sonuç ilişkisine ağırlık verdiğini göstermektedir. Bu durumu üç örnekle anlatmak gerekirse:

*Ama sonra, oğlu gelip yanına oturduğu için az da olsa bazı mutluluk belirtileri göstermeden edemeyen, gözlerini kırpıştıran Nigân Hanım'a dikkatle **bakınca,** bazı şeyleri çıkarır gibi oldu: (CO.293/8)*

Yukarıdaki cümleye bakıldığında öznenin "bazı şeyleri çıkarır gibi olması", "Nigân Hanıma' dikkatle bakmasıyla" olmuştur.

*Beyaz önlüklü ahçı, parçaları dağıtmaya **koyulunca** İhsan Bey doğu gezisini anlatmaya başladı. (CO.303/29)*

Bu cümlede ise, "İhsan Bey'in doğu gezisini anlatmaya başlaması", "beyaz önlüklü ahçının parçaları dağıtmaya başlamışıyla" olmuştur.

*Bir seyyar satıcının çığlıklarıyla kendine **gelince** neşesi kaçtı. (CO.316/10)*

Burada ise "öznenin neşesinin kaçması", "seyyar satıcının çığlıklarıyla kendine gelmesine" bağlanmıştır.

13. Emine Işınsu bildirme hâli eki ve şart ekini zaman ifade etmek için kullanırken Orhan Pamuk bu ekleri tercih etmemiştir. Yine aynı şekilde Orhan Pamuk ikileme yoluyla oluşturulan zaman zarflarına eserinde hiç yer vermezken, Emine Işınsu yalnızca üç cümlede ye vermiştir.

*"Kızanım **ikide bir** gelip yoklayıver evi. (ÇB.286/5)*

*... **bazı bazı** Arif de katılıyor aralarına. (ÇB.288/27)*

*Bu lâfı **eder etmez** durup, yüzüme baktı, ... (ÇB.303/17)*

İkilemeler yazarlar tarafından anlamı güçlendirmek için kullanılan sözcüklerdir. Emine Işınsu'nun eserinde geçen yukarıdaki örneklere bakıldığında zamana vurgu yapmak için ikilemelerden faydalandığını görmekteyiz.

14. Edatlarla yapılan zaman zarflarından Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre "sonra", "+DAn sonra" edatlarını daha sık kullanmıştır.

*"**Bundan sonra** piyano dersi almak istemiyorum!" (CO.296/29)*

***Sonra** masanın üzerindeki dergileri gördü ve bütün bu düşüncelerinden utandı. (CO.299/29)*

***Büyük gelin bunu söyledikten sonra** öfkeyle bir kocasına, bir Nigân Hanım'a bakmış, kişisel harcama dediği şeyin ne olduğunu söyleyecekmiş gibi bir tavır takınmış, **sonra** sofraya bir sessizlik yerleşmişti. (CO.318/12)*

15. İsim ve sıfat tamlamalarıyla yapılan zaman zarflarından ise Emine Işınsu da Orhan Pamuk da sıfat tamlamalarını isim tamlamalarına göre daha fazla kullanmayı tercih etmişlerdir.

*Ve **alıp götürdükleri zaman**, aklın takılıkalır o bir üzüm tanesine." (ÇB.287/14)*

***Sabahın ilk aklığında**, bizi bağlara götürecek kamyonların orada rastladım Mehmet Ali'ye, ... (ÇB.295/9)*

Ama hikâyenin bittiği ve gülünmesi gereken yere geldiği zaman *mühendisin sofranın merkezine özür diler gibi baktığını görünce istediği neşeye bulamayacağını anladı. (CO.304/38)*

Uzun bir süre *hiçbir şey konuşmadan yürüdüler. (CO.310/23)*

16. Bir eserde cümleye hareketlik kazandıran fiilimsilerin Orhan Pamuk'ta Emine Işınsu'ya göre daha fazla tercih edildiğini gözlemledik. Rokeach'ın araştırmasına göre, erkekler başarı, entelektüel uğraşı gibi değerlere, kadınlar ise sevgi, samimi ilişkiler ve aileye daha fazla önem vermekte, erkekler de doğaları gereği daha dışa dönük bir hayat sürdürmektedirler. Cümleye hareketlilik, aktiflik kazandıran sıfat-fiillerin Orhan Pamuk'ta daha fazla kullanılması bize bu durumun doğruluğunu gösterir. Emine Işınsu ise diğer konu bahislerinde de görüleceği gibi bir kadın olarak içselliğe önem veren, duygularını daha yoğun yaşayan bir yazardır.

17. Emine Işınsu da Orhan Pamuk da fiilimsilerden en çok sıfat-fiil eklerini kullanırken Emine Işınsu en az isim-fiil, Orhan Pamuk ise en az zarf-fiil eklerini kullanmayı tercih etmiştir. Emine Işınsu sıfat-fiilerden en çok -DIk; isim-fiilerden -mA; zarf-fiillerden ise -Ip / -Up eklerini kullanırken Orhan Pamuk da sıfat-fiillerden en çok -DIk; isim-fiillerden -mA zarf-fiillerden ise Emine Işınsu'dan farklı olarak -ArAk eklerini tercih etmiştir. Ancak genel olarak fiilimsi kullanımı Orhan Pamuk'ta fazla olmasına rağmen sıfat-fiillerde -DIk ekini Emine Işınsu'nun daha sık kullanımı dikkatimizi çekti.

*Bizi, ol**duğ**umuzdan daha güçlü belle**dik**leri için kaçtılar… (ÇB.72/4)*

*Böyle uzun uzun anlatırdı içinden gel**diğ**i zaman. (ÇB.76/11)*

*Bu sualin cevabını düşün**düğ**üm çok oldu. (ÇB.77/2)*

*Ormanda yap**tığ**ımız barış defalarca bozuldu. (ÇB.77/21)*

18. Orhan Pamuk Emine Işınsu'ya göre daha fazla zarf-fiil kullanmıştır ve bu kullandığı ekler de daha çeşitlidir. Örneğin Emine Işınsu -ArAk ve -DIkçA zarf-fiil eklerini kullanmazken Orhan Pamuk kullanmıştır. -ArAk zarf-fiil eki, aynı anda

yapılan iki hareketi bildirmektedir. Dolayısıyla Orhan Pamuk, bir eylemi anlatırken eylemin yapıldığı tarzı da anlatmayı tercih etmektedir. Bu durum Pamuk'un durumları ayrıntılarıyla tasvir ettiğini ve gözlem yeteneğinin daha baskın olduğunu göstermektedir.

*Kapının önünden ıslık çal**arak** biri geçti. (CO.73/27)*

*İşte onu, şu marşı söley**erek** kurdular. (CO.77/25)*

*… bu kesin, sert öfkenin hiç de iğreti durmamasına şaş**arak**, "Artık uyu sen!" dedi. (CO.79/33)*

*Sallan**arak** yürüyen garsonlardan biri onlara yaklaştı … (CO.93/15)*

19. Biz fiilimsileri incelerken, fiilimsilerin bir arada kullanılması, ikileme, üçleme oluşturmaları gibi kategorilere de ayırıp sınıflandırmaya ve tasnif etmeye çalıştık. Bu bağlamda fiilimsilerin bir arada kullanımı büyük bir farkla Orhan Pamuk'ta görülmektedir. Bunun nedeni, Orhan Pamuk'un kendisinden de parçalar kattığı roman karakterlerine daha aktif ve hareketli roller biçmesi ve kendi üslûbuna canlılık katmak istemesi olabilir.

*Başını arkaya yaslay**arak**, aklından geçenlere ruhunu kat**madan**, o telaşlı, hiçbir zaman susmay**an** bilincin korkak, tedirgin, sinsi gevezeliğine aldır**ış** et**meden** bir pencereden gir**ip** ötekinden çık**an** esintiyi gövdesinde hisset**erek**, uzun bir süre kıpırda**madan** durdu. (CO.81/4-5-6-7-8)*

*Nigân Hanım onun mutfaktan çık**tığ**ını herkesten önce gör**düğ**ünü anlay**arak**, masal anlat**an** mutlu bir kadın sesiyle her şeyin tamam ol**duğ**unu söyledi. (CO.96/30-31)*

*Leylâ Hanım babasının Şişli'deki evinden yürüy**erek** gel**dik**lerini söley**ip** sağlıklı bir hareketle omuzlarını geriye at**ınca**, Cevdet Bey uykusunu alama**dığ**ını düşündü (CO.103/33-34)*

20. Fiilimsilerin ikileme oluşturacak şekilde kullanılmasına sadece Emine Işınsu'da rastlanmaktadır. Bu durum Işınsu'nun içe dönük duygusal anlatımıyla ilişkili olmaktadır. Bizce yazarımız böyle yaparak hem eyleme yönelik vurguyu arttırmak hem de diline akıcılık kazandırarak okuyucuyu kitaba katmak istemektedir.

*Başını yastığa koy**ar** koy**maz** uyudu, … (ÇB.76/17)*

*Ona diklendiğim, küs**üp** darıl**dığ**ım başka konular vardı. (ÇB.79/7)*

21. İncelediğimiz iki yazar da daha çok fiilde çatı eklerinden ettirgen çatıyı kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak birbirlerine kıyasladığımızda Emine Işınsu'nun edilgen çatıyı, Orhan Pamuk'un ettirgen çatıyı kullanmayı daha çok tercih ettikleri gözlenmektedir. Bu önemli bir ayırım noktası olarak görülebilir. Bu durumun yazarlarımızın kadın ve erkek olmalarından ileri geldiğini düşünüyoruz. Erkekler ile kadınlar arasındaki yapısal ayrılıklar, toplum ve kültür tarafından dayatılan kalıp yargıların ve rollerin öğrenilmesine de neden olmaktadır. Bu nedenle kadın ve erkeklerin biyolojilerinden kaynaklanan farklılıklar onların sosyal ve kültürel bağlamda da ayrışmalarına yol açmıştır. Yaşadıkları kültür içerisinde erkekler daha baskın, dışa dönük davranış kalıplarına girerken kadınlar daha kırılgan, tarihsel sürecin getirdiği arka planda kalan, pasif ve içe dönük davranış kalıplarına girmiştir. Bu durum, fiilde çatı bahsinde Emine Işınsu ve Orhan Pamuk'ta bariz olarak görülmektedir. Emine Işınsu'nun edilgen çatıyı daha fazla kullanması bizi onun daha pasif ve içe dönük bir yapıda olduğunu, Orhan Pamuk'un ise, baskın ve dışa dönük bir karakterde olabileceği fikrine götürdü. Ayrıca Emine Işınsu'nun bir röportajında, *"Çocukken ağabeyim bana çok eziyet etti. Annem beni ağabeyimin yardımcısı gibi çalıştırırdı. Ağabeyim de öyle kabul etti. Maalesef bunlar içimde hep yaradır benim."* ifadelerini kullanması, anne ve babasının sosyal statü ve yaşam tarzları bakımından toplumsal değer yargıları çerçevesinde kendisine rol biçtiklerini doğrular niteliktedir. Zaten fiilimsilerle ilgili olan 19. madde de Orhan Pamuk'un fiilimsileri daha fazla kullanışından dolayı daha aktif bir hayat sürdüğünü veya hayat verdiği karakterlere daha aktif roller çizdiğini böylelikle daha canlı bir üslup oluşturduğunu belirtmiştik.

... kolektif çalışmalarında yeni göreviler ***verilecek*** *sana, ... (ÇB.266/28)*

Arabaların sesleri ***duyuldu****, ... (ÇB.272/16)*

... belki tevkif ***edilmişti.*** *(ÇB.273/15)*

Sonra bir Türk jandarmasını ***öldürmüşler****. (CO.283/23)*

Şu delikanlı nasıl oluyor da kendisine uzatılan kurtuluş meyvesini dalından kopartmıyor, nasıl oluyor da böyle konuşuyor diye düşünüyormuş gibi şaşkınlıkla başını sağa sola sallıyor parmağını aynı noktaya ***bastırıyordu.*** *(CO.285/5)*

... ince gövdesini sanki fazla pisliğe ***bulaştırmak*** *istemiyormuş gibi acele acele yürüdü. (CO.286/33)*

"Bana kalırsa hayattaki önemli değerler: Bağlılık, aşk, yalnızlık, korku, ölüm, kardeşlik, aile, dostluk gibi şeylerdir." diyen Pamuk'un erkek kimliğine rağmen bir yazar olarak duygulara önem verdiğini ve kendi içinde de yoğun yaşadığını bize gösterir.

Gözünün ucuyla yanındaki ince, zayıf ve güzel gövdeye baktı, ***heyecanlandı****. (CO.273/38)*

Muhittin ve bu düşüncede de şairliğinin izlerini bularak ***öfkelendi.*** *(CO.278/20)*

Muhittin birden ***endişelendi****. (CO.280/31)*

22. Sosyal ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı büyük şehirlerde, kadınlar erkeklere göre daha pasif ve yalnız bir hayat sürmektedir. Çiçekler Büyür romanındaki İlay, içine dönük, yalnız, çevresiyle çatışmalar yaşayan bir karakterdir. *"Karakterlerimde yaşarım ben, onları yaşatırken benden parçalar vardır."* diyen

Işınsu romanında yarattığı İlay karakteriyle kendini özdeşleştirmiş, yalnızlığını, çevresindekilerle yaşadığı fikir ayrılıklarını, babası ve annesiyle yaşadığı çatışmaları yansıtmaya çalışmıştır. İşteş çatının Orhan Pamuk'a göre Emine Işınsu tarafından daha fazla kullanılması, bir kadın olarak Işınsu'nun yalnızlık imgesine karşı aslında sosyal hayatın bir parçası olma özleminden, paylaşma arzusu hissetmesinden kaynaklanmaktadır.

*Fakat köyün içinde şu dördümüzden başka kimler **bölüşmekte** sırrı, kim, nasıl çalışmakta bilmiyoruz. (ÇB.263/1)*

*Eğer böyle yazmaya devam edersem, **mektuplaşmamıza** izin vermeyecekmiş! (ÇB.265/18)*

23. Emine Işınsu Çiçekler Büyür'de meçhul çatı eklerini kullanmazken, Orhan Pamuk Cevdet Bey ve Oğulları'nda meçhul çatı eklerini kullanmıştır. Bu da Orhan Pamuk'un, anlatımlarını öznesiz de ifade edebildiğini ve gizem yaratmayı sevdiğini göstermektedir.

*"Tıpkı okyanusa **atılmış** bir taş gibi!" (CO.278/18)*

*... yazılanlar doğruysa oradaki Türklere eziyet **ediliyordu.** (CO.283/13)*

24. Birleşik fiilleri Emine Işınsu'nun Orhan Pamuk'a göre daha fazla kullanmayı tercih ettiği sonucuna vardık. İki yazar da birleşik fiilleri isim + yardımcı fiil şeklinde oluşturmuştur. Genel olarak Emine Işınsu'nun birleşik fiil kullanımı fazla olmasına rağmen Orhan Pamuk'un ana yardımcı fiil kullanımına anlatımlarında daha sık rastladık. Öyle ki aşağıda sıralanan örneklerde de görüleceği üzere bilhassa cümleyi ana yardımcı fiillerle kurmuştur. Bu örnekler neticesinde Orhan Pamuk'un birleşik fiilleri kullanmakta eski Osmanlı Türkçesine biraz daha bağlı kalmayı tercih ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü örneklerde de görüleceği gibi *yap-* fiili yerine, bir önceki neslin daha çok tercih ettiği *et-* yardımcı fiili ile kullanmayı sıkça tercih etmiştir. Bu durumun, Orhan Pamuk'un İstanbul-Nişantaşılı yani Türkçeyi en güzel

konuşmasını beklediğimiz iyi eğitim almış İstanbulluların genellikle ikamet etmekte oldukları bir semtin insanı olmasından kaynaklandığını düşünüyoruz.

*Muhittin başıyla kapıyı **işaret ederek,** ... (CO.112/30)*

*Sen biraz **yaramazlık ettin**, ... (CO.119/13)*

***Gürültü etmemeye** çalışarak aşağı indiler. (CO.121/1)*

*"Yok, **şaka ediyorum**!" (CO.133/23)*

Emine Işınsu da Orhan Pamuk da ana yardımcı fiillerden en çok et- fiilini kullanmayı tercih etmişlerdir. Emine Işınsu en az *kıl-* fiilini kullanırken, Orhan Pamuk bu fiili hiç kullanmamıştır. Orhan Pamuk ise bul- fiilini en az kullanırken, Emine Işınsu bu fiille birleşik fiil kalıbı kurmamıştır. *eyle-, yap-, bulun- buyur-* fiillerini kullanmayı ise iki yazar da hiç tercih etmemiştir.

*Derken baba **namaz kılmaya** camiye gidiyor, ... (ÇB.121/3)*

*"Ama ben bunları **doğru bulmuyorum**! (CO.124/2)*

*Kendini **bayağı buldu**. (CO.131/34)*

*Bazan kendini çok **çilekeş buluyor**, ... (CO.134/26)*

25. Fiil + yardımcı fiil kalıbında kurulan birleşik fiilleri Emine Işınsu Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Fiilimsi kullanımı oldukça fazla olan ve daha hareketli, aktif bir üslubu kullanmayı tercih ettiğini düşündüğümüz Orhan Pamuk'un bu kalıpta birleşik fiilleri kullanmayı daha az tercih etmesi bizi şaşırttı. Özellikle iki işin aynı anda yapılmasını anlattığını düşündüğümüz "Bağlam Öbeği Kalıbındaki Birleşik Fiiller"in kullanımı Emine Işınsu'da Orhan Pamuk'a göre çok daha fazladır. Emine Işınsu'nun bu yapıdaki birleşik fiilleri daha sık kullanmayı tercih etmesinin sebebi, üslubuna biraz daha hareket ve derinlik kazandırmak, olayları daha da vurgulamak, anlatmaya çalıştığı durumun okuyucunun zihninde daha net oluşmasını sağlamak istemesidir. Anlaşılan o ki farklı yazarlar yazılarına hareket katmak için farklı metotlar uygulamaktadırlar. Ancak bu metotların

toplumsal cinsiyet farkına dayalı olup olmadığına karar verebilmek için daha pek çok yazarın mukayese metodu ile incelenmesine ihtiyaç vardır.

*Beni yolun ortasında bırakıp, **yürüyüp gitti**. (ÇB.101/15)*

***Fırlayıp kalktım** yerimden, … (ÇB.115/3)*

*… koynumda sakladığım kâğıdı **çıkarıp uzattım**. (ÇB.118/7)*

26. Özellikle batı 1. Grup yani Ege bölgesi ağızlarında sıklıkla gördüğümüz tezlik fiilini Emine Işınsu'nun sıklıkla kullandığını tespit ettik. Bu da bize Emine Işınsu'nun tez canlı ve heyecanlı bir yapıda olduğunun yanı sıra bu ağıza yatkınlığını da göstermektedir Bizce bu durum, Emine Işınsu'nun babasının tümgeneral olmasından dolayı çeşitli illerde bulunmasından ve bu sayede Anadolu'yu ve orada kullanılan ağızları daha iyi tanımasından ileri gelmektedir.

*Ne olacakmış, diye **sertleniverdim**. (ÇB.108/21)*

*Birden çok **bağırıverdim**. (ÇB.113/18)*

Ayrıca Işınsu yapılan işin zamanını vurgulamak ve o işin hemen o anda olduğunu anlatabilmek için de tezlik fiillerini kullanmayı tercih edip bu sayede de okuyucunun dikkatini "anda" tutmaya çalışıyor olabilir.

*Amma evde yalnız olup da şöyle bir **uzanıverince** kerevitin üstüne yahut geceleri yatakta… (ÇB.103/8)*

*Mehmet Ali, deminden beri tuttuğu kahkahalarını **boşaltıverdi.** (ÇB.122/27)*

*Rıza ağabeyin kumral hayali **dikilivermişti**. (ÇB.123/10)*

27. Fiil + sıfat-fiil + yardımcı fiil kalıbında birleşik fiilleri Emine Işınsu az kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk hiç kullanmamıştır.

*… bağda yaprakların kabalarını ayırıyoruz, köyde **satacak olurlarsa** onları, yaparız elbet. (ÇB.112/22)*

*... sosyalizm güneşini daha çok parlatarak **ifade etmiş olacağız.** (ÇB.103/23)*

28. Orhan Pamuk, Emine Işınsu'ya göre çok daha fazla birleşik kipli fiil kullanmayı tercih etmiştir. Bu durum bize göre Orhan Pamuk'un üslubunun hareketli ve daha aktif olduğunu göstermektedir. Aynı şeklide fiilimsiler bahsinde fiilimsilerin bir arada kullanıldığı durumlar da Orhan Pamuk da daha fazlaydı. Fiilimsilerle ilgili sonuç kısmında da Orhan Pamuk'un üslûbunun daha hareketli, daha aktif olduğu kanısına varmıştık. Bu durumda Orhan Pamuk, aktif kullanım için değişik enstrümanlardan birlikte yararlanmış görünmektedir.

29. Emine Işınsu'nun da Orhan Pamuk'un da en çok hikâye birleşik zaman kullanımını tercih ettiği görülür. İki yazar da en çok şimdiki zamanın hikâyesini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak rakamlara bakıldığında Orhan Pamuk'un bu kullanımının Emine Işınsu'dan bir hayli fazla olduğu görülür. Bunun sebebi, Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları adlı kitabında sık sık geçmiş zamana yönelik anılar anlatmasıdır. Ayrıca burada belirtmek isteriz ki, Emine Işınsu Çiçekler Büyür adlı kitabında geçmiş zamana dönük anlatımları "*şimdiki zaman"*la anlatmayı tercih etmiş ve Orhan Pamuk'tan farklı olarak da -mAktA şimdiki zaman ekini sık sık kullanmıştır. Işınsu eserinde, şimdiki zaman odaklı yazarak, zamana vurgu yapmak ve okuyucuyu "anda" tutmak istemiştir.

30. Birleşik kipli fiiller konusunda Emine Işınsu en fazla 1.tekil şahsı kullanırken, Orhan Pamuk 3.tekil şahsı kullanmıştır. Bu duruma Emine Işınsu'nun kitabını kahraman bakış açısıyla, Orhan Pamuk'un ise kitabını ilahi bakış açısıyla yazması etkili olmuştur. Çoğul şahıs kullanımına ise en fazla Orhan Pamuk'un eserinde incelediğimiz ilgili sayfa aralıklarında rast geldik. Çoğunlukla da 3.tekil şahıs olarak kullanmıştır. Çiçekler Büyür'de ise yalnızca anlatılan geçmiş zamanın hikâyesinde 3.çoğul kişi kullanımı tercih edilmiştir.

*Halk çevremize **derlenmişti,** ... (ÇB.132/20)*

Birleşik kipli fiillerde olumsuz cümleleri Emine Işınsu 1. tekil şahısta kullanmayı tercih ederken, Orhan Pamuk 3. şahısta kullanmıştır. Bu durumun nedeni

yukarıda da belirttiğimiz gibi iki yazarın da romanlarını anlatış biçimlerinin farklı olmasıdır. Emine Işınsu şimdiki zamanın hikâyesinde daha çok olumsuz cümle kullanmayı tercih ederken Orhan Pamuk şimdiki zamanın hikâyesi ve anlatılan geçmiş zamanın hikâyesinde olumsuz cümle kullanımını tercih etmiştir.

*... artık **gülmüyordum,** tedirgindim. (ÇB.160/1)*

*Neler söylendiğini hiç **duymuyordum**. (ÇB.161/19)*

*İnsana bir piyano hocasını **hatırlatmıyordu,** ... (CO.135/1)*

*Ayşe ile Perihan'ı **göremiyordu**. (CO.135/30)*

*Perihan'ın anlattıklarından da fazla **etkilenmemişti.** (CO.143/21)*

*Beklediği gibi korkuya **kapılmamıştı.** (CO.146/29)*

31. Emine Işınsu, eserinde incelediğimiz 131-161 sayfaları arasında görülen geçmiş zaman ve gelecek zamanda birleşik kipli fiilleri kullanmayı tercih etmemiştir. Bu durum, 29. madde de belirttiğimiz gibi Emine Işınsu'nun geçmiş zamanı *"şimdiki zaman"* la anlatarak, zaman yapılan vurguyu arttırmak istemesinden kaynaklanmaktadır.

32. Emine Işınsu sadece 2 adet rivayet birleşik zaman kullanımını tercih ederken, Orhan Pamuk 3 adet tercih etmiştir. Bu rivayet kullanımları Emine Işınsu'da "geniş zamanın rivayeti" şeklindeyken Orhan Pamuk'ta "şimdiki zamanın rivayeti" ile "gelecek zamanın rivayeti" şeklindedir.

*... ibrettir diye göstermek **istermiş**. (ÇB.144/3)*

*Bir taraftan duyduğuna **inanamazmış,** ... (ÇB.135/6)*

*Piyano dersinden sonra gelip bizim onu almamızı **istemiyormuş**!" (CO.138/34)*

*Gazetelerin birinde babasından **söz ediliyormuş**. (CO.144/22)*

*Neden gelip seni **almayacakmışım**. (gelecek zamanın rivayeti. 1tkl şahıs) (CO.136/33)*

33. Şartlı birleşik fiil kullanımına bakıldığında ise, Emine Işınsu 7 adet (anlatılan geçmiş zamanın şartı, geniş zamanın şartı) Orhan Pamuk ise, tek cümlede (geniş zamanın şartı) kullanmayı tercih etmiştir. Mudd'a göre kadınların hedefleri, arzuları, duyarlılıkları ve genel olarak ruh dünyaları kendine özgüdür. Bu durum Ersoy'a göre, cinsiyet sahiplerinin kişisel özellikleriyle yakından alakalı olmaktadır. Kadınlar, ilişkilerinde daha duygusal, destekleyici ve kişisel açıklık taraftarıdır. Emine Işınsu'nun da şartlı cümleleri nispeten fazla kullanması bize hayatındaki birtakım olasılıklara önem verdiğini, hayattaki olguların bazı şartlar oluşursa vuku bulabileceğini düşündüğünü, durumları daha da açıklığa kavuşturmaya çalıştığını, işini şansa bırakmayıp hedeflerini, arzularını hayatta daha planlı bir şekilde gerçekleştirmek istediğini gösterir.

*Eğer kendini komünist bir Bulgar olarak kabul **etmezsen**, bunları düşünerek saçma sapan, sonu karanlık işlere dalarsın. (ÇB.139/16)*

*Sanki içini dökmek istiyor, ama böyle **yaparsa** çok çirkin ya da korkunç şeylerin ortaya çıkacağını bildiği için hazırlık yapıyordu. (CO.145/37)*

34. Şahıs almayan yani öznesiz kullanımlar Cevdet Bey ve Oğulları'nda daha fazladır. Tasarlama kipleri ve fiilde çatı bölümlerinde de görüldüğü üzere gizem yaratmayı seven ve olayları öznesiz de ifade edebilen Orhan Pamuk, öznesiz kullanımları Emine Işınsu'ya göre daha çok tercih etmiştir.

*İki ders boş geçmiş, birinde sohbet edilmiş, birinde de çeviri **yapılmıştı**. (CO.144/14)*

*... kahveler **içiliyordu**. (CO.163/21)*

35. Genel olarak Emine Işınsu tasarlama kiplerini kullanmayı Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Kadınların yaşadıkları sosyal ve kültürel çevreye göre yetiştiriliş tarzları farklı olduğundan erkeklere göre hayatı yaşayış tarzları, hedefleri ve hayalleri de ayrılıklar göstermektedir. Ersan Ersoy'a göre toplumsal yapı,

kadınların sosyal ilişkilerde duygusal beklentilere daha fazla önem vermelerine neden olmaktadır. Bizce kadınlar, erkeklere göre daha fazla hayal kurmayı, hayatı planlamayı yaşamayı sevmektedir. Bu nedenle birleşik kipli fiillerde şartlı birleşik zamanı fazla kullanmayı tercih eden Emine Işınsu'nun da tasarlama kiplerini fazla kullanışı hayalperest olduğunu, planlı yaşamayı sevdiğini bize göstermektedir.

36. İki yazar da en çok emir/istek kipini kullanmayı tercih etmiştir. Ancak bu kullanımın Emine Işınsu'da daha fazla olduğunu tespit ettik. Bu nedenle Işınsu'nun tasarlama kipleri bahsinde daha sert bir üslubu olduğunu düşünüyoruz. Ersan Ersoy'a göre, cinsiyete yönelik toplumun ve kültürün ileri sürdüğü tutumlar ve değerler, insanlar üzerinde denetleyici, sınırlandırıcı ve rehberlik edici bir şekilde pek çok işlevi yerine getirmektedir. Tarihsel sürece bakıldığında da kadınların toplum tarafından çok büyük oranda arka planda olduğu görülmektedir. Öyle ki gerek yerel gerekse yabancı kadın yazarlara bakıldığında kimi zaman kimliklerini gizlemek zorunda kaldıklarını görürüz. Emine Işınsu da yazarlık hayatının çeşitli dönemlerinde farklı isimlerle sahaya çıkmıştır. Ayrıca Işınsu, çeşitli röportajlarında annesi ve babasından sürekli baskı gördüğünü ifade etmiştir. Bu sebeple Işınsu, bir kadın yazar olarak emir kipini fazla kullanmasıyla, çocukluğunda deneyimleyip öğrendiği tarzı eserinde uygulamış görünmektedir. Babasının tümgeneral olmasından dolayı sürekli emir ve kurallarla örülü bir dünyada büyümüştür. Bu nedenle Işınsu'nun emir kipini eserinde fazla kullanıyor olmasını anlamak fazla zor değildir.

***Düşün** ki İlay, … (ÇB.163/13)*

***Kalk** dışarı çıkalım. (ÇB.165/10)*

*… haydi **cevap ver**. (ÇB.182/19)*

***Boş ver** be karı, … (ÇB.184/12)*

37. Bütün tasarlama kiplerinin kullanımı Çiçekler Büyür'de fazlayken Cevdet Bey ve Oğulları'nda gereklilik kipinin kullanımı daha fazladır. Ayrıca iki yazar da gereklilik kipinin güçlendirme anlamını hiç kullanmamıştır. Bunun nedeni,

yazarlarımızın bir durumun gerekliliğini emir kipiyle anlatmayı tercih ediyor olmalarıdır.

38. Emine Işınsu, dilek-şart kipini kullanmayı Orhan Pamuk'a göre daha fazla tercih etmiştir. Bu durum bize, Emine Işınsu'nun varsayımları, ihtimalleri kafasında daha fazla değerlendirdiğini, hayata daha ihtiyatlı baktığını göstermektedir.

*Bu hareketler devamlı **tekrarlanırsa** dede, bütün köylerde yani, muhtariyet alabilir miyiz? (CO.164/20)*

*... kocası **hain olursa**, karısı hastalanır, ... (ÇB.190/9)*

*İşkence **yaparlarsa,** ne kadar dayanabilirim?.. (ÇB.170/7)*

*Yoldaş Karov'un karısı bile olmuş **olsan**, o, sosyalizme ihanet edenleri korumayacak kadar şerefli bir sosyalisttir!. (ÇB.173/24)*

*Gözler **üstündeyse**, kabahat yalnız senindir İlay Eminova, ... (ÇB.176/8)*

39. İki yazar da tasarlama kiplerinde 2. şahıs kullanımını tercih etmiştir. Sosyolojik olarak ele aldığımızda "sen dili" suçlayıcı ve eleştirel bir dildir. Bu konuşma tarzı, davranıştan ve duygudan ziyade kişiliğe yöneliktir. Sen dilinin iki yazarda da fazla kullanımı, bizi onların roman karakterlerinde baskın ve karşı tarafı suçlayıcı bir üslup oluşturmaya çalıştığı kanaatine ulaştırdı. Özellikle edilgen çatıyı Orhan Pamuk'a göre fazla kullanan ve romanını kahraman bakış açısıyla kaleme alan Emine Işınsu'da 2.tekil şahıs kullanımının Orhan Pamuk'a göre fazla olması ilgi çekicidir. Bunun sebebi, 36. maddede de belirttiğimiz üzere sosyolojik düzlemde geri planda kalan kadınların bu şekilde öne çıkma çabası olabilir.

***Kalk** dışarı çıkalım. (ÇB.165/10)*

*... **şaşırt** elinden geldiği kadar. (ÇB.170/9)*

***Sus** artık Kemal! (ÇB.186/9)*

İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, kalksaydın, ***becerebilseydin*** *boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)*

İnatla ve ağlayarak tekrarlıyorum sözleri; ezilmeseydin, ***kalksaydın****, becerebilseydin boynunu dik tutmayı. (ÇB.187/11)*

Neden ***dersen****, hep senin yüzünden Hüseyin Pehlivan, hep senin yüzünden! (ÇB.184/19)*

40. Tasarlama kiplerinde olumsuz cümleleri Emine Işınsu'nun daha çok kullandığını tespit ettik. Bu kullanımlar yine 2.tekil şahısta daha fazladır. Gereklilik kipinde ise hiç olumsuz cümle kullanmamıştır. Orhan Pamuk'ta ise olumsuz cümle kullanımı 1.tekil şahısta fazladır. Bu durum bizi yazarın öz eleştiri yapıp kendini suçlayabilen bir karaktere sahip olduğu düşüncesine götürdü. Orhan Pamuk bir röportajında, *"Ben hiçbir zaman kendimle uyum içinde olmadım, hep kavga ettim, kendimi hep eksikli, suçlu, daha da önemlisi günahkar gördüm. (...) Ben eğer kendi hakkımda ağır bir yazı yazmaya, kendimi eleştirmeye kalksaydım; kişiliğim, ruhum, ruhumun sefaleti konusunda, hatta kitaplarım konusunda da en sert eleştirmenimden daha sert olurdum"* şeklinde kendini ifade etmesi bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Gereklilik kipinin güçlendirme ve tahmin/ihtimal anlamlarında ise hiç olumsuz cümle kullanmamıştır.

41. Tasarlama kiplerinde şahıs almayan yani öznesiz kullanım sadece Cevdet Bey ve Oğulları'nda gereklilik kipinin gereklilik anlamında tespit edildi. Çatı bahsine bakıldığında da meçhul çatı kullanımını yalnızca Orhan Pamuk'un tercih ettiği görülecektir.

"Peki ***ne yapmalı****? (CO.176/13)*

Nasıl ***yaşamalı****?" (CO.176/13)*

Örneklere bakıldığında roman karakterinin kendi içinde çatışmaya yaşadığını, kendi kendini sorguladığını görüyoruz. Ayrıca Cevdet Bey ve Oğulları romanında genelde kadınlardan ziyade erkek karakterlerin iç seslerini duyarız. *"Yaşadığım pek çok şeyi tabii ki kitaplarımda bana benzeyen kahramanlara dağıtırım."* diyen

Pamuk, romanındaki karakteri aracılığıyla kendi iç dünyasını ve hesaplaşmalarını sorgulayan yapısını ortaya koymaktadır.

42. İlgili kitaplardan seçtiğimiz otuzar sayfada cümle başı bağlama edatlarını incelediğimizde genel olarak Orhan Pamuk'un Emine Işınsu'ya göre daha çok cümle başı bağlama edatı kullanmasına rağmen, edat çeşitliliği bakımından Emine Işınsu'nun Arapça ve Farsça edat çeşitlerini de içeren daha geniş bir yelpazeye sahip olduğunu gözlemledik. Bu durum bize Işınsu'nun daha çeşitli edatlar kullanarak eserine bir nevi renk ve hareket katmayı amaçladığını, muhtemelen ebeveynlerinin günlük hayatlarında gayri ihtiyari kullandığı alıntı edatlara daha çok vakıf olduğunu düşündürür. Ayrıca belirtmek gerekir ki Cevdet Bey ve Oğulları Orhan Pamuk'un ilk kitabıdır ve 24 yaşında yazmıştır. Çiçekler Büyür ise Emine Işınsu'nun olgunluk eseridir ve 40 yaşında kaleme almıştır. Bu durumda Işınsu'nun eski Osmanlı Türkçesi'ne bağlılığının ve kelime hazinesinin daha fazla olması elbette mümkündür.

43. Çiçekler Büyür'de de Cevdet Bey ve Oğulları'nda da en çok kullanılan cümle başı bağlama edatı çeşidi "ama"dır. Ancak veriler incelendiğinde Orhan Pamuk'un "ama" edatını Emine Işınsu'ya göre daha sık kullandığını görmekteyiz. Diğer "itiraz" anlamı veren edatlara bakıldığında Emine Işınsu'nun daha çok çeşit kullandığını görmekteyiz. (*Ama, Fakat, Oysa, Ayrıca, Ancak, Amma, Ne var ki, Hâlbuki* gibi.) Orhan Pamuk'ta da bu incelemeyi yaptığımız zaman "itiraz" anlamındaki edat çeşitlerinin az ama cümledeki kullanım miktarlarının fazla olduğunu tespit ettik. Bu durum Orhan Pamuk'un erkek karakterinden dolayı daha itirazcı ve baskın bir üslûba sahip olabileceği düşüncemizi bir kez daha destekledi. Ayrıca cümlelerdeki "ama" edatlarının kullanımları incelendiğinde bazı zıtlık ifade eden durumları birbirine bağladığı da görülmektedir. Bu durum bizi Orhan Pamuk'un zıtlıkları kullanarak üslubuna bir çeşit akıcılık katmak, bazı durumları okuyucunun kafasında daha da netleştirmek istediği sonucuna götürdü. Yani Pamuk, romanında okuyucusunun kafasındaki soru işaretlerini ortadan kaldırmaya çalışıyor diyebiliriz.

*Zeki, **ama** çocuktur Perihan! (CO.206/3)*

*İçinden Perihan'a sarılmak geldi, **ama** kendini tuttu. (CO.209/6)*

Seni sağlıklı, mutlu, ***ama*** *açıkçası biraz miskin yapardı bu. (CO.220/35)*

44. Emine Işınsu'da *"Yani", "Meselâ"* gibi ana cümleleri açıklama cümlelerine bağlayan edatların kullanımı Orhan Pamuk'a göre daha fazladır. Bu durum bize Emine Işınsu'nun anlaşılamamaktan korktuğu için olayları tekrar açıklamaya çalıştığını gösterdiği gibi, vurguyu arttırarak okuyucunun zihnini açık tutmaya çalıştığını da gösteriyor olabilir. Ya da Işınsu "meselâ" diyerek konuyu açıklamaya yönelik örnek vermekte böylece soyut fikri somutlaştırarak okuyucusunun hali hazırdaki durumu daha net anlamasına yardımcı olmaktadır. Şüphesiz bu durumun hedef okuyucu kitlesiyle de ilgisi vardır.

Hayal kur, ancak olabilecekleri, ***meselâ*** *Bulgarlarla eşit haklara sahip olabilmeyi,* ***yani*** *partiye girebilmeyi. (ÇB.213/5)*

45. "Sonra" edatının kullanımı Orhan Pamuk'ta Emine Işınsu'ya göre daha fazladır. "Sonra" edatının kullanımının roman örgüsünde fiilleri uladığını, zarf-fiillerin görevinin yerine kullanıldığını biliyoruz. Yani Orhan Pamuk, peş peşe gelen eylemleri anlatmak için sıkça "sonra" edatına başvurmuştur. Bu durum fiilimsiler bahsinde de belirttiğimiz gibi Orhan Pamuk'un daha aktif cümleler kurma eğiliminde olduğu kanaatimizi doğrulamaktadır. *Osman, teyzelerinin yanına gitti.* ***Sonra*** *Seyfi Paşa geldi, ...* (CO.199/38) cümlesine bakıldığında, Orhan Pamuk'un "Osman teyzelerinin yanına gittikten sonra Seyfi Paşa geldi, …" gibi bir cümle kurmaktansa, "sonra" edatını cümle başı bağlama edatı olarak tercih ettiğini görüyoruz. Cevdet Bey ve Oğulları'ndaki diğer "sonra" edatının kullanıldığı örneklere bakınca da Birbirini bir süreklilik içinde takip ettiklerini görmekteyiz. Pamuk, böyle yaparak anlık eylemlere dikkat çekip sırasıyla vermek ve iki eylem arasındaki zaman aralığını vurgulamak istemektedir.

46. Cümleye "naziklik" anlamı katan "lütfen" edatının kullanımına bakıldığında, Emine Işınsu'nun hiç kullanmadığını, Orhan Pamuk'un ise iki kere kullandığını tespit ettik. Bu durumda Pamuk, erkek olmasına rağmen, romandaki erkek karakterini daha nazik ve naif bir kalıba sokmaya çalışmaktadır.

Lütfen *karışmayın bana bu akşam! (CO.214/18)*

Bu cümle, emir kipi ile sert bir anlatımmış gibi görünse de Orhan Pamuk'un "lütfen" edatını karakterine kullandırtarak cümleyi daha da yumuşatmayı ve okuyucuda daha sakin duygular uyandırmayı istemektedir. Ya da tam tersi olarak ültimatom verirken karşı konulamaz bir pozisyon yaratmak için lütfen sözcüğünü kullanmaktadır.

47. Cümle başı bağlama edatlarının devrik cümle kullanımında sona geldiği görülmektedir. Bu gibi örneklere Cevdet Bey ve Oğulları'nda Çiçekler Büyür'e göre daha sık rast geldik. Öyle ki Çiçekler Büyür'de "çünkü", "yalnız", "amma", "artık" cümle başı bağlama edatlarından birer adet devrik cümlelerde rastlanırken Cevdet Bey ve Oğulları'nda "galiba (12)", "herhalde" (3), "çünkü (2)", "peki (2)", "lütfen (1)", "sahiden (1)" cümle başı bağlama edatları olmak üzere toplam 21 adet devrik cümle kullanımı görülmektedir. Oldukça ilgi çekicidir; Emine Işınsu, Orhan Pamuk'a göre daha fazla devrik cümle kullanmış, ancak Orhan Pamuk, devrik cümlelerde edat kullanımına daha çok yer vermiştir

Dedem Çanakkale'ye gitmiş dönmüş ***amma****. (ÇB.212/7)*

"Artık işe gitmeyecek misin ***sahiden****?" (CO.205/28)*

48. Devrik cümle konusunda Emine Işınsu'nun Orhan Pamuk'tan kayda değer miktarda fazla devrik cümle kullandığını gördük. İki eser arasında incelediğimiz gramer konularından sıfat tamlamalarından sonra en çok farkı devrik cümlede gördük. Bilindiği gibi devrik cümle estetiğin ve ahengin yoğun olduğu şiir metinlerinde sıkça kullanılmaktadır. Şairlerin dışında birçok roman ve hikâye yazarı da eserlerinde zaman zaman üsluplarına renk ve canlılık katmak için devrik cümleyi tercih edebilir. Emine Işınsu'nun da büyük şair Halide Nusret'in kızı olması, küçüklüğünden beri şiirle, vezin ve kafiyeyle iç içe büyümesi nedeniyle "Çiçekler Büyür" adlı eserinde duygu yoğunluklarının şiirsel ahenk biçiminde verdiğini hatta zaman zaman cümleleri kurarken iç kafiyeye de yer verdiğini gözlemledik. [*İstedin ki seni izleyim adım adım, sen önümde yürü, bir adım şaşmayayım. (ÇB.185/9)*] Kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında daha zarif, kırılgan, şefkatli, estetik

detaylara önem veren davranış kalıplarına girdiklerini düşündüğümüz için de Işınsu'nun bir kadın olarak üslubuna renk, ahenk ve canlılık katmak, okuyucunun dikkatini çekmek ve okuyucu da güzel duygular uyandırmak için devrik cümleli kullanımlara bolca yer verdiğini düşünüyoruz.

49. Devrik cümleyi incelerken isim ve fiil cümleleri şeklinde ayırarak inceledik ve iki yazarında en fazla fiil cümlelerini daha sık kullandıklarını tespit ettik. Özellikle Işınsu'nun, isim cümleleriyle kurduğu devrik cümleler Orhan Pamuk'a göre daha kısa cümlelerdir. Bu durum, Orhan Pamuk'un Işınsu'ya göre etrafındaki detaylara daha fazla önem verdiğini ve bunları anlatırken yalın üsluptan kaçındığı sonucuna götürdü.

Sofraya konan tabağın, bayramın, hareketin, sağlığın, dikkatle korunması gereken mutluluğun ve aile düzeninin sıcaklığıydı bu. (CO.230/22)

50. Kullanılan devrik cümlelerin öge sayılarına bakıldığında Çiçekler Büyür'de isim ve fiil cümlelerinde 3 ögeli dizilişler yoğunluktayken Cevdet Bey ve Oğulları'ında isim cümlelerinde 2, fiil cümlelerinde ise 3 ögeli dizilişler yoğunluktadır. Devrik cümleyle ilgili sonuç bölümünün beşinci maddesinde bu kullanımların ilk Çiçekler Büyür'de ilk üçe, Cevdet Bey ve Oğulları'nda ise ilk ikiye girenleri sıralamıştık.

51. Çiçekler Büyür'de 3 ve 4 ögeli devrik cümlelerin diziliş kombinasyonları çok çeşitlidir. Bu durum elbette miktar olarak devrik cümlenin Cevdet Bey ve Oğulları'na göre Çiçekler Büyür'de daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

52. Devrik cümlede ögelerin yüklemin yerine göre kullanımına bakıldığında Yüklemden sonra Çiçekler Büyür'de en çok kullanılan öge yer tamlayıcısıyken, Cevdet Bey ve Oğulları'nda cümle dışı unsurdur. İki yazar da cümle dışı unsuru gerek başta gerek sonda sıklıkla kullanmışlardır. Ancak cümle dışı unsur kullanımı genel olarak Emine Işınsu'da daha fazladır. Cümle dışı unsurun cümlede kullanım görevini incelediğimizde ise Işınsu'nun seslenme görevinde, Pamuk'un ise cümle başı bağlama edatı görevinde kullandığını tespit ettik.

Çok ısrar ediyorlar İlay, (ÇB.228/1)

Sakladılar onu kızım, (ÇB.230/17)

Üstelik evi aldıklarında alafrangaymış orası. (CO.246/18)

Ama kapansın artık bu tatsız konu." (CO.234/34)

Emine Işınsu nesneyi cümle ortalarında kullanmayı tercih etmekle beraber genelde yüklemden sonra kullanırken, Orhan Pamuk nesneyi başta ve yüklemden önce kullanmıştır.

Bakışlarında, tavırlarında velhasıl bütün ifadesinde, hissedip de kabul ettiğim değişme, bu kez, açık seçik ve biraz da kalbime basarak, çarptı beni. (ÇB.254/14)

Sonra müdür, hatta bir gün milis Kotçev yolda gördü beni, (ÇB.227/18)

Bir insanın nasıl olduğunu, nasıl düşündüğünü merak etmekten öte bir merak değil bu. (CO.229/13)

"Yemeği kim dağıtacak?" dedi Osman. (CO.230/28)

sakal olamazdı onu öfkelendiren, (CO.232/1)

Emine Işınsu çok unsurlu cümlelerde yer tamlayıcısını yüklemden sonra kullanmayı tercih ederken Orhan Pamuk, yüklemden önce kullanmayı tercih etmiştir.

eğer üç yaz kampa katılır da, başarılı olursa, sanırım parti yolu pek kolay açılır insana. (ÇB.247/9)

"Benim gibi bir şair olmadığına, hayatını bir amaca yöneltmediğine pişman kardeşiniz, (CO.257/32)

Emine Işınsu, devrik cümlelerde genel olarak özneyi yüklemden sonra kullanmaktadır. [*Böylece küçük bir iğne batırıp sevdiğime, kapıyı yavaşça çekti*

annem. (ÇB.241/29]) Orhan Pamuk ‘ta bu şekilde bir kullanım tespit edilmedi. [*“Sahi, Nazlı nasıl yahu?” (CO.248/16)*] Bu durum Emine Işınsu’nun Karakterlerin o anki durumunu daha çok vurgulamak istemesinden kaynaklı olabilir. Orhan Pamuk, sadece iki yerde özneyi yüklemden önce kullanmayı tercih etmiştir.

İki yazar da zarf tümlecini yüklemden önce kullanmışlardır.

Usulca yatırdım tekrar. (ÇB.233/3)

Fatma, “Allaha ısmarladık” bile demeden, yavaş sıyrılıyor kapıdan, (ÇB.241/22)

En tatlı, en anaç sesiyle söylemişti bunu. (CO.235/5)

Sonra rahat rahat uyursun sen!” (CO.250/17)

53. Yukarıda sıralanan maddelere bakıldığında iki yazarımızın da üsluplarının güçlü, başarılı ve Türk dili açısından zengin ve yetkin olduğunu görüyoruz. Işınsu, küçüklüğünden beri edebiyatla iç içe bir yazar olarak 40 yaşında kaleme aldığı “Çiçekler Büyür” adlı kitabında romantik, içsel ve ruhsal duygulanımlara önem vermiş, yalın, akıcı ve anlaşılır bir üslup kullanmayı tercih etmiştir. Kendisinin bir röportajında “hissederek yazdığını” söylemesi bu fikrimizi doğrulamaktadır. Kahraman bakış açısıyla ele aldığı eserinde, konuşturduğu karakterin davranışlarından ruhî bunalımlarına, içsel yönelimlerine ağırlık vermiştir. Bu nedenle iç monolog cümlelerini sıklıkla kullanmıştır. Işınsu, özellikle devrik cümle kullanımıyla anlatımına canlılık kazandırıp kafiye yaratırken, eksiltili cümlelerle de zaman zaman okuyucunun zihninde birtakım soru işaretlerinin oluşmasına izin vermiştir. Böyle yaparak hem okuyucunun hayal dünyasını geliştirmeye hem de okuyucunun zihnini açık tutmaya çalışmıştır. Bu nedenle de Işınsu’nun üslubunun şiirsel, coşkun ve heyecanlı olduğu görülmektedir. Bu durumun hem kadın olmasından hem de çocukluğunun şair bir anneyle geçmesinden kaynaklanabileceğini düşünüyoruz. Bu konu hakkında Işınsu’nun eşi bir röportajında şu ifadeleri kullanmıştır. *“Işınsu’nun çocukluğu evde dolaşırken devamlı şiirler okuyan bir annenin yanında geçiyor. Hele Halide Nusret gibi bir anne ise, bu az şey değil. Muhakkak ki bunun etkisi olumlu ve çoktur. Meselâ bizim ailenin bütün kolları*

kapıyı müstefilâtün diye vurur: Tak tak da tak tak." Görüldüğü gibi, Işınsu'nun eserlerinde şiirsel bir üslubunun olması bizi şaşırtmamalıdır. Anlatımını birtakım kelime oyunlarıyla ya da uzun sıfat ve isim tamlamalarıyla değil, devrik ve eksiltili cümlelerle ve kafiyelerle süslemeyi tercih eden Işınsu, babasının mesleği nedeniyle çeşitli Anadolu illerini gezerek büyüdüğü için ağız kullanımlarına da eserinde yer vermiştir. (*kızanım, uşaam, abe vb.*)

Orhan Pamuk ise, 24 yaşında kaleme aldığı ilk roman olan Cevdet Bey ve Oğulları'nda oldukça ciddi ve profesyonel bir üslup kullanımına gitmiştir. Devrik cümleyi çok az kullanıp, kurallı cümlelere yer vermesi bu kararımızı doğrular niteliktedir. Orhan Pamuk'un ilgili eserinde oldukça fazla virgüllü, bağlaçlı, edatlı uzun ve iç içe geçen isim ve sıfat tamlamalarını kullanması, olanı olduğu gibi anlatma çabası, bir eyleme, bir eşyaya ve bir insana olan düşüncelerini veya gözlemlerini anlatırken çok fazla detaya yer vermesi nedeniyle onun daha realist ve gözlemci bir bakış açısına, daha ağır ve ayrıntılara önem veren bir üsluba sahip olduğu sonucuna ulaştık. Kendisinin küçük yaştan beri resimle iç içe olması, mimar olmak istemesi onun bu derece ayrıntılara dikkat etmesini sağlamıştır. Pamuk, birçok yazarın onu görsel bir yazar olarak değerlendirdiğini de ifade etmiştir. Bu doğrultuda Pamuk, karakterlerin hissettiklerinden çok o hisleri sonucunda ortaya çıkan eylemin nasıl olduğuyla ilgilenmekte ve etrafında gördüğü ya da zihninde beliren eşyaların özelliklerini ayrıntılarıyla romanında yansıtmaktadır. Kendisi de bu konu hakkında bir yazısında *"Romanımı işte böyle tek tek eşyaları ve insanları taş taş üstüne koskocaman bir kubbeyi tasarlayan usta mimar gibi kurmam gerektiğini hissediyorum."* demiştir. Orhan Pamuk'un fiilimsi ve etken çatı kullanımıyla kendisinin ve üslubunun hareketli, aktif ve baskın olduğunu belirmiştik. Yine bir röportajında kendinde gördüğü en büyük eksikliğin sabır ve tahammül olduğunu söylemesi, bu fikrimizi doğrulamaktadır. Orhan Pamuk'un cümlelerindeki dinamizmde, toplumsal cinsiyet rollerinden erkekliğin getirdiği birtakım davranış kalıpları etkili olmuştur.

Kadınların ve erkeklerin farklı duygusal özelliklerine sahip olmaları şüphesiz ki toplumsal yapı tarafından işlenmektedir. Bu konuda Lupton, *kadınların ve*

erkeklerin duygusallığının aynı zamanda toplum tarafından cinsiyet rollerine biçilen duygusal karakterle ilgili olduğunu, dolayısıyla da kadınların ve erkeklerin duygusal rollerinin farklı biçimlerde ortaya çıktığını öne sürmüştür.

Emine Işınsu ve Orhan Pamuk Türk romanının değerli iki yazarı olarak masaya yatırıldığında ve sadece gramer öğeleri açısından mukayese edildiğinde bile bizlere yarattıkları roman karakterleri vasıtasıyla kendileri hakkında pek çok ipucu sunmaktadırlar. Daha önce de belirttiğimiz gibi sadece iki yazarın mukayesesi ile elde edilen verilerin yetersiz olduğu aşikardır. Ancak benzeri çalışmaların çoğalması sonucu kadın ve erkek yazarların kullandıkları özgün üsluplar üzerinden acaba kadın ve erkek cinsiyetlerinin genel özgün üslupları da var mıdır? Sorusuna yanıtlar bulunabilir.

KAYNAKÇA

İncelenen Eserler:

IŞINSU, Emine, Çiçekler Büyür, 1. Basım, Bilge Kültür Sanat, İstanbul, Temmuz 2012.

PAMUK, Orhan, Cevdet Bey ve Oğulları, 6. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Şubat 2018.

Yararlanılan Kaynaklar:

ADALI, Oya, *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*, 2. Baskı, Papatya Yayınları, İstanbul 2004.

AÇIKGÖZ, Halil-YELTEN, *Muhammet, Kelime Grupları*, 2. Baskı, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2008.

AKKAŞ, İbrahim, "Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları İçerisinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı", *Ekev Akademi Dergisi*, ICOAEF Özel Sayısı 2019.

AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, 5. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

BANGUOĞLU, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, 9. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

BENZER, Ahmet, "Türkçe Öğretiminde Çatı Konusu ve Biçime Dayalı Yeni Bir Sınıflama" *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 2011.

BİLGEGİL, M. Kaya, Türkçe Dilbilgisi, 1. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 1984.

BÖREKÇİ, Muhsine, "Atatürk'ün Nutuk'unda Söz Dizimi ve Üslûp Özellikleri"https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/B%C3%96REK%C3%87%C4%B0-Muhsine-ATAT%C3%9CRK%E2%80%99%C3%9CN-NUTUK%E2%80%99UNDA-S%C3%96Z-D%C4%B0Z%C4%B0M%C4%B0-VE-%C3%9CSL%C3%9BP-%C3%96ZELL%C4%B0KLER%C4%B0.pdf

ÇALIŞKAN, Adem, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine Üzerine-1: İlk Belirlemeler", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 34.

ÇALIŞKAN, Adem, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-3 Üslûp ve Üslûpbilim Teorileri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* C.8, S.37.

ÇALIŞKAN, Adem, "Üslûp ve Üslûpbilim Üzerine-4: Üslûp ve Üslûpbilim Sınıflandırmaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S.38, Haziran 2015.

ÇETİŞLİ, İsmail, *Edebiyat Sanatı ve Bilimi*, 1. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2008.

ÇETİŞLİ İsmail, "Edebiyat Dili/Edebî Dil", *Türk Yurdu Dergisi*, Şubat-Mart

DEMİR GÜRDAL, Ayça-ODABAŞ, Z. Yonca, "Kadın ve Miras: Sosylojik Bir Değerlendirme" *Cyprus International Unıversity, Folklor/Edebiyat*, Cilt:20, S.78, 2014/2.

DİVLEKÇİ, Celalettin, "Tarihsel Süreç İçerisinde Üslûba İlişkin Tanım Çabaları ve Bir Tanım Denemesi (II)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 49, S. 1, Ankara 2008.

EKER, Süer, *Çağdaş Türk Dili*, 7. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, *Kutadgu Bilig Grameri-Fiil*, 1. Baskı, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara 1984.

ERDEM, Kemal, *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç Adlı Romanının Anlam Bilgisi ve Üslup Bakımından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Konya 2010

ERDEN, Aysu, *Kısa Öyküler ve Dilbilimsel Eleştiri*, Gendaş Kültür Yayınevi, İstanbul 2002.

ERGİN, Muharrem, *Üniversiteler İçin Türk Dili*, 4. Baskı, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 1988

ERGİN, Muharrem, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 2013.

ERSOY, Ersan, "Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Elazığ 2009, Sayı 2, Cilt 19.

GİDDENS, Anthony, *Sosyoloji Başlangıç Okumaları*, (Çev. Günseli Altaylar) 7. Baskı, Say Yayınları, İstanbul 2019.

GÜLSEVİN, GÜRER, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

GÜLSEVİN, Gürer, "Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine" http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/gulsevin_02.pdf

GÜVEN, Mine-İMER, Kâmile-KOCAMAN, Ahmet-ÖZSOY, A.Sumru, *Dilbilim Sözlüğü*, 1. Baskı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2001.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin, *Türk Dilinde Edatlar*, 1. Baskı, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2015.

İSTİLLOZLU, Nevber, *Emine Işınsu'nun Romanlarında Mekân-İnsan İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eylül 2016.

KARAAĞAÇ, Günay, *Türkçenin Ses Bilgisi*, 1. Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul 2010.

KARAHAN, Leyla, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, 3. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

KARAHAN, Leyla, *Türkçede Söz Dizimi,* 20. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.

KARAHANCI, İbrahim, "Üslûp Belirleme Girişimlerine Dil Verileri Üzerinden Yaklaşmak", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 45, Ağustos 2016.

KARAHANCI, İbrahim "Sözcük Birimlerin Üslup Oluşumuna Katkısı II", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* Sayı 6/2, 2017.

KARAKAYA, Handan – CİHAN, Ümran, "Toplumsal Yapı, İktadar ve Kadın Bedeninin Kurgulanışı", *Munsur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11.

KANTARCIOĞLU, Sevim, *Edebiyat Akımları, / Platon'dan Derrida'ya*, 1.Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul 2009.

KOCAPINAR, Pelin, "Ömer Seyfettin ve Sait Faik'in Dil ve Üslupları Üzerine", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:19 Temmuz 2019.

KOKRMAZ, Zeynep, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, 1. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1992.

KORKMAZ, Zeynep, "Dil Nedir?" *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Cilt 1, Ankara 2005 s.660-666.

KORKMAZ, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

ÖLKER, Gökhan, "Mustafa Kutlu'nun 'Kara Kumudur Kalan' Adlı Hikâyesi Üzerine Bir Dil ve Üslûp Değerlendirmesi" http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/viewFile/494/476.

ÖNAL, Mehmet, "Edebi Dil ve Üslûp", *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.36, Erzurum 2008.

ÖZKAN, Mustafa-SEVİNÇLİ, Veysel, *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, 5. Baskı, Akademik Kitaplar, İstanbul 2013.

ÖZÜNLÜ, Ünsal, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, 1. Baskı, Multilingual Yayınları, İstanbul 2001.

SAĞLAM, Müzeyyen, *Orhan Pamuk'un Romanında Erkeğin İktidarı* (Yüksek Lisans Tezi), İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara, Eylül 2014.

SARIKAYA, Bünyamin, "Sevgi Soysal'ın Öykülerinin Dil - Üslûp ve Cümle Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Mart 2016, S.5/1.

TOPALOĞULU, Ahmet, *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ötüken Yayınları, 1. Baskı İstanbul 1989.

UYSAL, Bilal, *Türkçede İşteş Çatı* (Doktora Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2016.

ÜSTÜNOVA, KERİME, *Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, 1. Baskı, Kesit Yayınları, İstanbul 2008.

ÜSTÜNOVA, Kerime, "Dede Korkut Destanlarında, Aşamalı Tekrarların Üslup Özelliklerini Biçimlendirişi Üzerine", *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi* Yıl:9, S.14, 2008/1.

YURDANUR, Cengizhan, *Türk Edebiyatına Analitik Bakış (Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Doktora Seminer Notları)* 1. Baskı, REBA Yayınları, İstanbul 2000.

Röportajlar İçin Yararlanılan Kaynaklar:

PAMUK, Orhan, *Hatıraların Masumiyeti*, 3. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2017.

PAMUK, Orhan, *Benim Adım Kırmızı*, 13. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018.

https://www.youtube.com/watch?v=mrnyEp9fVqM

https://www.youtube.com/watch?v=k8jvUPGGmZU

https://www.youtube.com/watch?v=AHNm0ptOMnA

https://millidusunce.com/emine-isinsu-mecmua-dergisi-ozel-sayisinda-iskender-oksuzle-roportaj/

http://www.konyayenigun.com/roportaj/emine-isinsu-hissederek-yaziyorum-h97962.html

https://www.yenisafak.com/hayat/yazmayi-birakmak-en-korktugu-seydi-3290353

http://www.telekomculardernegi.org.tr/haber-6900-turk-asigi-bir-kadin-yazar--emine-isinsu.html

http://ulkunet.com/UcuncuSayfa/_TORE_1326.pdf